

M

13-23.6.9

~~I V B 13~~

~~3. A. 28.~~

6

1.

INCIPIVNT Quæstiones XXV.

COMPENDIOSAE, QVAE FREQVENTIORI vsu in materia fiscali coram iudicibus fisci. S. Inquisitionis controuerti solent.

AVTHORE GABRIELE A QVEMADA
Iudice fisci Inquisitionis Toletanæ.

Hac nouissima editione diligenti cura recognitæ, thematibus singulis quæst. appositis, & numeris marginalibus ornatæ.

VENETIIS,
Apud Franciscum Zilettum. 158[illegible]

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO D. D. FERDINANDO BALDESIO Archiepiscopo Hispalensi:

REGNORVM HISPANIAE Generali Inquisitori.

Licenciatus Gabriel a Quemada Toletanus, confiscatorum bonorum Inquisitionis Toletanæ, Seguntinę, Segouien. & Abulen. Diocæsum Iudex. S. P. D.

ERE affirmare ausim, Illustrissime ac Reuerendissime præsul, neminem ex nostris hisce temporibus inueniri eorum, quibus sunt, aut fuerunt Sanctæ Inquisitionis negotia iniuncta, siue Ciuilia, siue criminalia: quem non Illustrissima dignatio tua magna ex parte experimento & vsu antecellat. A principio enim sub CAROLO. *V. Imperatore Rege nostro electus a consilijs sanctæ ac generalis Inquisitionis fuisti, & inter antiquiores an*

numeratus cõsiliarios. Vnde eruditione tua conspecta: et incorruptis morib. cognitis, fori Regij Valessolitani maior Cancellarius designatus es, ac deinde Regij Senatus præses cõstitutus. Postremo, Regnorum Hispaniæ Generalis Inquisitor, quib. magistratibus gerendis, quot Christiano orbi attuleris cõmoda, omnib. esse præspicuũ puto. Quæ ex causa, dũ tot annos in hac verseris palestra, egoque vicißim operam meam in eadem pono, Illustrißimæ dignationi tuæ cognitus fui, vtpote qui adolescens adhuc biennio, postquam a Salmanticensi Academia exiui, iudex fisci Toletanæ Inquisitionis creatus sim, eodem fere tempore quo celsitudo tua consiliarius effectus fuisti. Porro tibi etiam innotescit, qua curæ insudauerim discernendis causis quæ in meo foro versantur, ex quarum aßidua & longa exercitatione, desiderium apud me increbuit colligendi breue compendium bonorum confiscatorum ad quæstiones redactum: quæ nimirum magis in vsu ac difficiliores forent. In quo quidem efficiendo, eam mihi rationem proposui, quam ab Illustri ac Reuerendißimo domino doctore

ctore Gundi Saluo de Villa Diego Obetensi Episcopo, ac palatij Sacri auditore obseruatam videbam, tot videlicet ciuiles in serendo quæstiones, quot ille criminales de eadem re) tractauerat, compertum sane habens hoc opere me non modicam vtilitatem neotericis iudicibus, qui has causas tractaturi essent, allaturum fore. Qui licet literis clari, veteranis tamen in hac materia non admodum triuiali cedant oportet: verum Dei Opt. Max. ope, hæresibus ab his regnis exterminatis, Iudices fisci superuacaneos futuros esse credens: decreueram sane ab incepto desistere. Sed, proh dolor, consideranti tot quotidie emanantes errores, ex pernitiosissima execrabilis Lutheri secta, in quos non pauci ex omni conditione homines prolapsi sunt, nec non Mosaicam reuiuiscentem legem, multosque fuisse his temporibus ob vtrosque errores graui punitione damnatos: Vtile visum fuit intermissum studium resumere, & inceptum opus ad finem perducere: Potius Deo, Sacreque Maiestati ac publicæ vtilitati deseruiens, quam propriæ gloriæ mercedem ex adeo paruo opusculo expectans.

pectans. Vnum tamen eius lectores admonitos volo, me priusquam ad huius rei commentationem animum applicauerim, dedisse operam voluminibus de fisco a doctissimis viris Francisco Lucano, & Martino Laudensi scriptis, accurate euoluẽdis. Nam si illi ea quæ a me nunc aduntur alioquin tractassent, operam in hac re meam superuacaneam esse existimabam. At illis diligenter perlectis, nihil eorum quæ a me dicuntur, præter vnam aut alteram quæstionem, aut ad summum tertiam, disputari comperi, easquè confusse, parumque quòd ad vnguem exploratas. Id autem vt hoc potissimum tempore publicarem, tuæ amplitudinis erga me fauor & benignitas coegit, quem cum præcipuum patronum ac protectorem habeam, eius correctioni quicquid idest subijcio: Vt si aliquam vtilitatem allaturum videbitur, tua protectione munitum velut sub tutellari in lucem prodeat. Valeat tua celsitudo, quam nobis CHRISTVS IESVS *diutissime seruet incolumem, vt eius Ecclesiam pestilentibus venenis tua opera repurgatam, tranquilla pace gaudentem videamus.*

QVAE-

GABRIELIS A QVEMADA DE RE FISCALI.

QVAESTIONES ferè omnes quæ eueniunt in praxi in materia Fiscali coram Procuratore Cæsaris † qui est Iudex fisci, secundum formam tex. in l. prima, C. de Iurisdi. omni. iudi. & in l. secunda, C. Si aduersus fiscum. & in l. ad fiscum. C. Vbi causæ fisca. quarum aliquæ sunt difficiles, decidentur: & in eis differendis breuitate vtar, omisso multiloquio, quia in paucis consistit veritas, licet non parcam calamo, necessitate suadente.

1

THEMA.

Iudex fisci an in causis fiscalibus, seu in alijs, possit esse iudex inter priuatos.

QVAESTIO I.

PRIMO quæro, vtrum Iudex fisci possit esse iudex inter priuatos, tam in causis fiscalibus, quàm in alijs causis, vel est necesse quòd sit iudex inter fiscum & priuatum. Et est dicendum quòd non potest esse iudex inter priuiuatos, sed requiritur quòd causa vertatur inter fiscũ & priuatum.

per totum titulum. C. vbi causæ. fiscales signanter per tex.in d.l.ad fiscum.C.eod.tit.nisi in casu.l. Siquid,eo-
1 dem titu. Vbi † procurator Cæsaris qui est iudex fisci, vt dictum est,cognoscit inter priuatos, quando ambo vel alter eorum sunt conductores bonorum Cæsaris, & etiam cognoscit inter priuatos in annexis vel connexis bonorum fiscalium. Ita tenent Sal.& Paul.Castren. in l.cum vendente. C. vbi caus. fisca. per text.ibi. licet contrarium teneat gl. ibi. quam tenet Ang. dicens quod ibi fuit prorogata iurisdictio per partes, Sed Bal.& Sal. tenent contrarium,dicentes illam gl. diuinare,dum voluit quòd ibi fuit prorogata iurisdictio, & ideo non est tenẽda. Ex quo infertur ad quæstionem singularem &
2 quotidianam,si hæreticus † & alter cum eo obligantur tanquam duo rei debendi insolidum,cum renuntiatione legum,& creditor vult conuenire consocium hæretici ante alium iudicem,qui quidẽ hæreticus erat principaliter obligatus quia ad eum peruenit pecunia, quod iudex fisci erit iudex inter has personas priuatas, quia est annexum & connexum bonis cõfiscatis, propterea quia tex.in d.l.cum vendente,disponit, quòd si aliquis emit à fisco aliquam rem nomine alicuius,eius mandato poterit conuenire mandatorem coram procuratore Cęsaris,ut reddat sibi pecuniã, & sic erit iudex inter priuatas personas,propter annexionem & connexionẽ bonorum fiscalium, & hoc non est parui momenti, & multotiens sic iudicaui, & inhibui alijs iudicibus volentibus cognoscere de causa.

THEMA.

Iurisdictio iudicis fisci an sit prorogabilis inter priuatas personas ad causas nõ fiscales.

QVAE-

QVAESTIO II.

SEcundo quæro, an iurisdictio iudicis fisci sit proro gabilis ad alias causas non fiscales inter personas priuatas, & videtur quòd Abb. decidat hanc quæstionem in terminis in c.p.& g.de offi. deleg. 5.col.nu.19. vbi dicit, quòd de vna specie iurisdictionis ad aliam nõ potest fieri prorogatio, † cuius verba sunt, quòd si iu-
1 dex est deputatus super mercantias, eius iurisdictio non potest prorogari super alijs separatis, uel si est deputatus super maleficijs, non potest prorogari in ciuilibus, quia oportet quòd illam iurisdictionem habeat in subditos, ut possit prorogari in extraneos, facit l.testamenta.C.de testam.& ita tenent ibi Cinus & recentiores, & Bald.in c.de causis.nu25.de. offic.deleg.& est
* communis opinio secundum Ias.in d.l.testamenta, licet alij contra: & sic videbatur dicendum, quòd extra causas fiscales nõ habeat locum prorogatio iurisdictionis iudicis fisci. Sed hoc non obstante, determinatur cõtrarium per text. expressum in l.1.C. de iurisdictio.omni. iudi. qui si ignoraretur, responderetur contrarium per supradicta. quem tex. allegat Ias.in d.l.testamẽta.1.col. nu.1.sed maximum dubium est, de quo vidi dubitare in consilio Inquisitionis, si potest fieri prædicta prorogatio tacite, nam licet verum sit & communis opinio,
2 quòd in prorogatione sufficiat † tacitus consensus, ut tenet Bar.in l.1.ff.de iudi.& Inn.in c. ad petitionem.de accusa.& Abb. & recentiores ibi, & in d.l.1.ff.de iudi. prædicta.l.1.C. de iurisdictione omni.iudi. videtur loqui in expressa prorogatione, dum dicit tex. cum ipsi eum iudicem elegeritis, & is consentientibus aduersarijs sententiam tulerit: nihilominus tamen est dicendũ

quòd

3 quòd d.l. † habet locum in prorogatione tacita. Ita tenet Abb. in c. significasti. de foro compe. 6. col. nu. 18. Ang. in d.l. 1. C. de iurisdictio. omni. iudi. Bar. in d.l. 1. ff. de iudi. Andreas de Isernia in constitutione Neapoli. incip. statuimus. col. 5. fol. 42. & sic pronunciaui in causa ardua, & mea sententia fuit confirmata in consil. Inquisitionis, inter Marchionem de Villena & hæredes Ioannæ Gomez de sant Martin incolæ villæ de Escalona, quia ex tacita prorogatione fui iudex inter easdem priuatas personas.

THEMA.

Susceptor bonorum fiscalium dum tenetur de euictione, an sequatur forum Rei, uel causam trahat ad forum iudicis fisci. *

QVAESTIO III.

TErtio quæro, & est quotidiana & singularis quæstio, susceptor bonorum fiscalium vendidit aliqua bona fiscalia nomine fisci: & tertius comparet intentans rei vendicationem, uel aliam actionem, petendo prædicta bona aduersus possessorem, & agit coram iudice rei, sequendo eius forum, & cum fiscus & susceptor eius nomine teneatur de euictione, est dubium, si fiscus & eius susceptor debet defendere emptorem vel possessorem coram procuratore Cæsaris, & sic trahere actorem ad iudicem fisci, & iudex fisci debeat inhibere iudici rei, & uidetur quòd prædictus susceptor debet defendere emptorem uel possessorem coram suo

iudice,

iudice, per text. expressum in l. venditor.ff.de iudi.vbi
1 † venditor quantumcunque priuilegiatus tenetur defendere emptorem coram suo iudice:& hinc est,quòd
2 clericus † vendens rem laico, tenetur defendere eum coram iudice seculari: ubi emptor laicus conuenitur, vt tradit Abb.& dd.in c.fin.de emptio.& vend.& Burgensis ibi.nu.16.Soc. in conf.91. vol.3.& est gl.in cap. Clericus nullus. 11.q.1.& est communis opinio secundum Florianum in l.fin.ff.de noxalibus.& est.l.partitæ. tit.6.1.par. l. 57. finalibus verbis,sed in fisco est aliter,
3 quia potest † trahere ad suum iudicem actorem:text. sing.in l.3.C.de iure fisci.lib.10.& ibi Bar.& clarius Pla. quem dicit vnicum,tenet Paulus Castrensis. d.l. venditor.Florianus in d.l.fin.§.fin. de noxa. & sic practicatur quotidie & multotiens practicaui.

THEMA.

Vxor hæretici qualiter probet dotem, vel alia bona quæ dicit tradidisse ad matrimonium.

QVAESTIO IIII.

QVarto quæro, aliquis commisit crimen hæresis vel læsæ maiestatis,propter quod ipso iure a die comissi criminis confiscantur eius bona, ut in c. cum secundum leges.de hæreti. lib.6.& in l. quisquis. C. ad legem Iuli. maiesta.& in l.2.& 4. tit. 2.7. parti. uxor hæretici petit a fisco dotem, uel alia bona quæ dicit tradidisse ad matrimonium. & ad fundandam suam intentionem,docet instrumentum dotis confes-

sionatum cum renunciatione exceptionis non numeratæ dotis,& non docet per testes,uel fidem tabellionis,uel aliter de numeratione, est dubium. An sufficiat hæc probatio ad obtinendum? & dico, quòd est casus expressus qui determinat hanc quæstionem in l. siquis posthac. C.de bonis proscripto, ubi text.probat, & dicit clarè,quòd non sufficit instrumentū con-
1 fessionatum, † sed quòd uere constet de numeratione,ibi,dum dicit text. dos etiam non quæ aliquotiens inaniter dotalium instrumentorum tenore conscribitur,sed quam se corporaliter tradidisse docuerit repræsentetur, quem text. ad hoc allegat Pala. Ruin. in repetl. c.per uestras.de donat.fol. 18. quod est contra Paul.Cast.qui tenet in l.Si marito.ff.solut.marit.quòd
2 † creditur instrumento dotis confessionatæ in præiudicium fisci, si est lapsum tempus opponendi exceptionem non numeratæ dotis,uel est renuntiatum prædi-
3 ctæ exceptioni: sed in hoc est distingendum † q̄ si instrumentum dotalæ est factum ante commissum delictum cum interuallo temporis, probatur dos per instrumentum dotale confessionatum continens renuntiationem exceptionis non numeratæ dotis,sed si post comissum crimen, uel paruo tempore antequam committatur, non sufficit instrumentum confessionatum, nisi probetur uera numeratio, hanc distinctionem fecerūt Sal.& Ang.in d.l.Siquis posthac. And.de Iserni. §.1.in auth.de statu.uer.diffidamus. colligitur hæc distinctio ex notatis per Bar.in l.post contractum. ff.donatio,per Decium consi. 235.ubi loquitur magistraliter in hac materia: nec obstat quod dicit Paul. quòd
4 fiscus habetur loco mariti; † quia imo habetur loco creditoris,ut est gloss.sing.in d. l.si quis posthac. cum

qua

quã transeunt ibi doctores: ad cuius confirmationem & corroborationem, facit quia in delictis quasi contrahitur, ut in l. Imperator. ff. de iure fisci, & in l. fi. C. de fundis patrimo. lib. 11. Vnum non omitto, quod est satis singulare & quotidienum ad propositum, quòd etiam si non constet dotem fuisse uere numeratam

5 aliter quàm ex eius cõfessione, præsumitur uere † fuisse numeratam, siue fiat confessio ante matrimonium, siue eo constante, quando præcessit promissio dotis. tex. mirabilis in l. in contractibus. §. sed quoniam. C. de non numera. pecu. ita intellexerunt ibi Salic. & Paul. Castrensis, & Ioan. Andre. in additio. ad Spec. titul. de donatio. inter uirum, et uxorem. in Rubrica. Romanus in consi. 445. Paul. de Castro in consi. 383. 2. uol. Soc. in l. 1. nu. 55. ff. solu. matri. Alex. in l. pen. §. Si uir. ff. soluto matrimo. & est communis opinio, ut testatur Couaruuias. lib. 1. Resol. c. 7. nu. 6. qui accumulat plura in proposito.

THEMA.

Fiscus habens bona communia cum priuato, an possit alienare totam rem inuito priuato.

QVAESTIO V.

QVinto quæro. Si fiscus habet bona communia cum priuato, an possit alienare totam rem, tã

1 partem socij, † quàm suam contra uoluntatem socij? & dicó quòd sic, & ita practicatur per text. in l. 2. C. de commun. rerum aliena, & in l. 1. C. de uenditio-

ne

ne rerum fiscalium communi cum priuatis.lib.10.& in
2 l.54.tit.5.par. 5. quod est † intelligendum quando dicta bona non recipiunt commodam diuisionem, ut afferat pars respectu partis tantam utilitatem, quantam affert totum respectu totius, ut notant doctores in l.4.§.Cato.ff.de uerb.oblig. & declarat glo.& Pla.in prin.l.1.C. de uenditio. rerum fisca. communi. cum priua.supra allegata,& est quædam instructio Inquisitionis facta in secunda congregatione. instructio. nu. 23. quæ concordat cum iure communi, & intellige
3 secundum Pla. in d.l. 1. quòd licet recipiat † commodam diuisionem,potest uendi integra si fiscus uendens totam rem reciperet utilitatem, quia pluris uenderetur uendendo totam rem, & ita sentit prædicta instru
4 ctio. Vnum non omitto,quod præfertur † socius uolẽs emere prædictam partem pertinentem fisco: ut est tex.in d.l.2.de communi rerum aliena.& ibi doctores, & Bal.in l.fi.C.de iure emphiteo.& Iaso.ibi in 3.col.

THEMA.

Si stante hodie lege Taurina. 97. disponente, quòd propter mariti delictum bona acquisita constante matrimonio confiscantur, non perdat uxor suam partem, si habebit locum ante illam legem.

QVAESTIO VI.

SExto quæro: Si stante hodie.l. taurina. 77. dispo-
1 nente quòd propter delictum mariti, † etiam si bona

bona eius confiscentur ipso iure, mulier non debeat amittere dimidietatem bonorum lucratorum cõstante matrimonio. Si erit hodie iudicandum idem in bonis confiscatis ante prædictam. l. & est dicendũ quòd non debet amittere medietatem bonorum acquisitorum, indistincte, siue fuerint acquisita ante illam. l. siue postea; & ita determinat Didacus de Seg. in suo tractatu de bonis lucratis cõstante matrimonio. fol. 33. licet tãquã iudex fisci in ciuitate Salmãticensi iudicauit contrarium, & minus bene: quam sententiam uidi, & sentẽtias contrarias, quas protulerunt doctor de Vallis cusa primus iudex fisci huius Toletanæ Inquisitionis, & Decurio seu Rector huius ciuitatis Toletanę, q̃ fuit collegialis. Collegij maioris diui Bartholomæi in dicta ciuitate Salmaticensi, & licẽtiatus Corral, qui fuit iudex fisci inquisitionis Abulẽsis, qui fuerunt admodum literati, & maximę authoritatis: & prædictæ sententiæ fuerunt in meo tribunali præsentatæ, in processu qui erat inter marchionem de Villena, & hæredes Ioannæ Gomez de sant Martin, de quibus supra fit mentio in secunda quæstione. & ita intrepide iudicandum est: & sic iudicaui ẽt in dicta causa, quæ lis adhuc pendet in gradu appellationis in consilio Inquisitionis. & licet de iure sit uerum, hodie tamen non est dubium, per quan-
2 dam declarationem regis Catholici Ferdin. †quam fecit anno. 1511. in ciuitate Hispalensi, quæ extendit leges taurinas ad causas præteritas nisi in legibus in quibus dicitur, DE AQVI ADELANTE: & ego nunquam dubitaui nisi quòd idem est iudicandum de bonis lucratis ante illam. l. sicut de bonis lucratis post eã, quia communis sentẽtia Doctorum Hispanorum est,
3 †quòd eo ipso quòd est aliquid acquisitum inter mari-

tum

tum & vxorem constante matrimonio, transfertur pro dimidictate dominium, & etiam possessio in vxorem, Ita tenet Suarez, in l. 1. foro legum lib. 3. tit. De las ganancias, fol. 24. Io. Lopez de Pala. Rui. in c. per vestras, de donatio. fol. 39. & melius fol. 31. col. 1. Antoni. Gomez in d. l. Thauri. allegat tex. in l. 1. in fine, cum l. seq. ff. pro socio: ergo non potest maritus ei præiudicare, arg. tex. in l. id quod nostrum. ff. de regu. iuris. & sic est conclusio verissima, quòd ante illam l. non potuerunt confiscari bona lucrata ex parte mulieris non committentis delictum, sicut non perdit dotem, vt in c. decreuit, de hæreticis, lib. 6. & in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. & in terminis tenet prædictus Pala. Ruui. in prædicta repetitio. fol. 39. qui respondit ad illud de quo
4 potest argui, quòd maritus pôt alienare † bona acquisita durante matrimonio per l. 4. tit. 4. lib. 5. ordina. & l. stili. 205. & quod per delictum videtur alienare, quia in delictis quasi contrahitur. ut in l. imperator. de iure fisci. ff. & in l. fin. C. de fundis patrimo. lib. 11. & inter
5 alias responsiones, est perentoria, quòd maritus † potest alienare bona lucrata constante matrimonio in casu licito, & nô dolose, ut ex prędictis legibus colligitur. En quãto dizen que lo pneda enagenar el marido (cessante fraude.) Secus in casu illicito delinquendo, quia
6 delictum † non committitur sine dolo, ut not. in c. 1. de præsumptio. & in l. si non conuicij. C. de injur. notat Bar. in l. Aurelius. §. Seia. de libera. lega. & non solum dolose non potest alienare prædicta bona, sed etiam sine dolo, quando alienat titulo lucratiuo, donãdo maritus prædicta bona quæsita constante matrimonio, sine licentia vxoris, tenet Bal. in cons. 101. prima parte. Ias. in l. contra iuris regulas. ff. de pact. col. 1. Pala. Ruui.

in dicta repetitione.fol. 40. ex quo infert ipse singula-
7 riter, † quòd maritus non potest dotare filiam suam
prioris matrimonij ex bonis acquisitis constante secun
do matrimonio,& si dotauerit,mulier accipiet tantun-
dē ex bonis lucratis, quod tenet in dicta repetitio. fol.
33.3.col. facit text. expressus in l. socius pro filia.ff.pro
socio. Alex.consl.48.col. 1.vers.2.in 1.parte.incipit. Dili-
genter inspectis.

THEMA.

Fiscus intentans rei vendicationem peten-do bona hæretici confiscata, an teneatur prætium restituere.

QVAESTIO VII.

Septimo quæro,vtrum susceptor, dum vindicat bo-
na alienata ab hæretico post delictum commissum,
teneatur restituere prætium emptori? & videtur dicen
dum quòd non,quia certum est quòd per confiscatio-
1 nem bonorum transfertur † dominium in fiscum, vul-
gatus tex.in d.c.cum secundum leges.de hæret.lib.6.&
in l.quisquis.ad l.Iulia.maiesta.C.& in l.5.tit.2.7.parti-
ta, & sic potest agere rei vendicatione, sed intentans
2 rei vendicationem † non tenetur restituere prætium,
ut in l.si mancipium,& in l. mater.C.de rei vendi.l.sciēs
C.ad Velleia. Sed contrarium probatur in l. 3. Quod
metus causa,ubi restituitur prætium,sed prędictæ leges
cordantur per glos.in d.l.3.& in l. 1. si vendito pignore
agatur.C. quod si pretium est versum in vtilitatem vē-
dicantis;debet restituere prætium,aliàs secus, & loquē

do in terminis in fisco tenet Bar. in l. si debitor. ff. de his quæ in fraudem credi. Bal. in l. fi. C. communia de lega tis. Anch. in cap. fi. de præscrip. 2. notabili. lib. 6. Ias. in §. Item si quis in fraudem. de actio. num. 39. Quia non est iustum quòd vna parte fiscus habeat rem, & pro alia ha
3 beat prætium, quia locupletaretur † cum iactura aliena, ut dicunt doctores in d. c. cum secundum, sed operæ pretium est videre & necessarium, qualiter dicatur ver
4 sum prætium † in vtilitatem hæretici, & sic fisci: & est di dum, quando inuenitur prætium in bonis hæretici, qđ rectè declarant Ioannes Andre. & Ancha. & Dominus Philippus in d. c. cum secundum leges. & alio modo dicitur prætium versum in vtilitatem fisci, si hæreticus ali quid emit ex ea pecunia quæ est in bonis hæretici, uel si eam conuertit in vtilitatem bonorum, & illa vtilitas venit ad fiscum: & multo magis si interuenit permutatio, & rem permutatam habet fiscus, & hæc est communis sententia doctorum supra relatorum, & probatur in l. si cum dotem. §. vltimo. solu. matrim. ff. & in l. imperator. §. vltimo. cum. l. sequenti. ff. de legatis. 2. & aliter dicitur versum in vtilitatem fisci, cum ex pecunia data hæretico ille proprijs creditoribus soluit quibus solue ré tenetur, tunc enim restituendum est emptori, vtputa quia creditores fuerũt facti ante delictum commissum, quia merito stare censetur, ut in l. idem seruandũ. ff. de lega. 2. omnia hęc explanat dominus doctor Simãcas vir doctissimus & expertus in tractatu de hereticis. in c. 9. tractans de bonis hæreticorum, nu. 21. vbi deter
5 minat quis teneatur probare prætium † versum esse in vtilitatem hæretici, & per consequens fisci, & in nu. 26. determinat, quòd emptor, & sic reus tenetur probare prætium conuersum in vtilitatem bonorum, argumen-

to eius

to eius qui cum ecclesia vel ciuitate contraxit.authentica,hoc ius porrectum,in fine. C. de sacrosan. ecclesi. ad ibi dicta me remitto.Vnum tamen nõ omitto quod est satis singulare ad propositum & quotidianum & ne
6 cessarium. Si hæreticus † ex causa necessaria aliquid alienauerit pro victu,& vestitu,& medicinis,talis alienatio sit licita,ut non possit fiscus retractare eam,quod videtur tenere Couarruuias lib.4.decreta.parte.2.c.6.§. 8.nu.9.allegat Paulum de Monte Pico, & Ioãnem Anibal.in l.post contractum.num.4. ff. de dona. & Syluest. verbo hæresis.1.q.8.licet ex Bart.in d.l.post cõtractum in secundo tempore possit contrarium colligi, tamen dicit quòd est æquior prima opinio. idem tenet dictus Simancas loco allegato. 25.nu. salua eorum pace ego
7 † non credo esse veram dictam opinionem,quia certũ est quòd a die commissi criminis ipso iure confiscantur bona,& hęreticus amisit administrationem bonorum: & transfertur dominium in fiscum,ut in d.c.cum secundum leges.& alia iura concordantia: ergo cum nõ sint bona ipsius hæretici,sed fisci; ex bonis alienis non põt hæreticus se alimentare,&consumere bona in suam necessitatem, & licet hæc opinio sit verior, prima opinio est æquior, quia fundatur super æquitate. Vnum tamen dixit Couarruuias loco allegato, quòd hæc alienatio maneret firma,quo d est contra tex.in d.c.cum secundum leges, & alia iura cum eo concordantia, quia post delictum commissum non potest hæreticus transferre dominium in tertium,& sic, etiam si sit vera opinio,quòd hæreticus possit alimentari ex bonis confiscatis,nihilominus tamen poterit fiscus vendicare rem restituendo prætium,& hoc est verissimum,& indubitatum,& tenet dictus Simancas loco allegato.

THEMA.

Si aliquis hæreticus deficit in compurgatione, taliter quòd puniatur tanquam conuictus: si probetur delictum tempore quo testes deposuerunt, uel tempore quo deficit in compurgatione.

QVAESTIO VIII.

OCtauo quæritur & est quæstio valde dubia, & nō reperio aliquē tetigisse eā, si aliquis hęreticus deficit in cōpurgatione, & ꝑ hoc punit̄ tanquā cōuictus, & alienauit bona quæ vendicat fiscus, & cū bona confiscentur a die commissi criminis, si censeatur probatū delictum tempore quo testes deposuerunt de hæresi: vel tempore quo deficit in compurgatione, & mihi videtur quòd tempore quo deficit in compurgatione, ad quod pondero tex. in c. cum contumacia. de hære. li. 6. iuncta gl. ibi, quæ est singularis ad propositum. ubi dicit, quòd post annum habetur pro conuicto ille qui responsurus est de fide, & sic attenditur tempus
1 præsens ut habeatur pro conuicto, & non tempus quo deposuerunt testes, ad idem facit tex. in c. excommunicamus, el grande, in principio. §. qui autem. ibi, loquendo in defectu compurgationis, dicit, quòd tunc venit condemnandus, dum deficit in compurgatione, pondero dictionem, † tunc, quæ denotat extremitatē
2 temporis, vt in l. 4. ff. de conditio. & demonstratio. nam

in eo quod dicit tex.tanquam hæreticus tunc est condemnandus,videtur quod tunc temporis sit probatũ delictum,& non tempore quo deposuerunt testes,& hanc ponderationem audiui a quodam literato antiquo fecisse doctorem de Segura in uoce ad hoc propositum, se audiente. Præterea quando quis ficto
3 modo †condemnantur,non debent in præiudiciũ tertij probationes interpretatiue extendi,nec ficta probatio p̃iudicat tertio, ita ĩ terminis tenet Anch. in d.c.cũ contumacia,per notata per Bar.in l.eius qui delatorẽ. ff. de iure fisci, vbi dicit Anchar. quòd licęt effectus
4 † ueræ confessionis transeat in hæredem: non tamen effectus fictæ confessionis,& multo magis contra tertium, sed confessio est probatio, ut in toto titulo de confessis.ff.& C. & per Ioannem And. & Abb. & Feli. in rubrica extra de probatio. Ergo sequitur quod debet attẽdi tp̃s cõdẽnationis,& nõ tp̃s quo testes deposuerunt, ad quod facit consilium Cald. in consil. 5. de hæret. quod ad hoc allegat Philippus Francus in d. ca. cum contumacia. ubi dicit, quòd non censetur hære-
5 ticus † interim, quia nondum est probatum delictum, facit tex.cum gl.& ibi docto.in c.inter solicitudines,de purga. cano. & sic nunquam Inquisitores petendo ab eis tempus delicti voluerunt præbere nisi sententiam defficientium in compurgatione post multas altercationes inter eos & studio, & audiui Archiepiscopum
6 Granatensem Franciscum † de Herrera,qui fuit pręses Cancellariæ Granatensis,dum esset inquisitor huius ciuitatis inquisitionis,noluisse dare fiscali nisi sententiam deficientis in compurgatione: & prædictus Archiepiscopus fuit maximus literatus in vtroque iure, & collegialis collegij Maioris diui Bartholomæi Salmanticen.

ciuitatis & cathedraticus illius vniuersitatis, & cōsiliarius Inquisitionis.

THEMA.

Contra habentem rem ab hæretico immediate post delictum commissum, an via executiua procedi possit.

QVAESTIO IX.

NOno quæro, vtrum contra ementem rem ab hæretico, post delictum ab eo commissum, si immediate habuit ab ipso, sit procedendum via executiua, vel ordinaria? & est dicendum, quòd via ordinaria, quia
1 de iure communi nūquam † proceditur via executiua, etiam si actor habeat reum obligatū ꝑ scripturam publicam. text. singul. secundum doctores ibi in l. minor. 25. annis, cui fideicommissum. ff. de mino. quem commendat Ias. in l. fin. de edicto diui Adria. & Suarez in l. post rem. de re iudica. ff. fol. 120. & sic requiritur libellus & processus iudiciarius de iure communi, & ad id est tex. in l. 3. C. de exceptio. rei iudi. & in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. & si hodie proceditur via executi-
2 ua, est rōne clausulæ † guarentigiæ, quæ ponitur in contractib. videlicet, dedit potestatem iudicibus &c. tenet Suar. in d. l. post rem. fol. 120. 2. col. ubi tractat ad longū materiam super dictam clausulam guarentigię, & ad ibi dicta me remitto. Aliqui tamen sunt casus de iure com-
3 muni in quibus proceditur via executiua, † quos numerat Ias. in d. l. fi. inter quos non reperitur hic casus, & sic relinquitur dispositioni iuris communis, vt in l. commodissime. ff. de libe. & posthu. & in l. si cum dotem. §. j. ff. solu.

matrimonio.cum vulgaribus,& ponit Iaſ. in d.l.fin.vnū caſum quotidianum & ſingularem , quod legatarius,
4 † vel fideicommiſſarius, poteſt agere pro legato vel fideicommiſſo,via executiua.per tex.in §. illud.verbo decreto,& ibi Ang.in auth.de hæredi.& Falci.col.1.& dicit vnicum,quia alibi non reperitur.Sed cōtrarium tenet Suar.in d.l.poſt rem.fol.116.col.2. ſatis ad lōgum, qui reſpondet d. §.cum quo ego tenerem , quia ſingulariter loquitur, & intelligit bene tex. & fuit maximus literatus & practicus,ad quem me remitto,quia nō eſt præſentis ſpeculationis . Et non ſolum non inuenitur de iure communi,quòd contra ementem rem ab hære
5 tico,procedatur via executiua,immo in terminis reperio contrarium tenere Ancha.ſingulariter in cap. fi.de præſcriptio.lib.6.2.col.qua determinatione,poſui ſilentium cuidam maximo aduocato conſiſtoriali,qui tenebat contrarium in caſu arduo , qui pendebat in crimine.læſæ maieſ. coram me:& multū inſtabat per tex.in l. miſſi opinatores.C.de exactio.tribu.lib.10.qui commē datur per Bal.& Sal.in l.1.C.de condictio. ex l.qui tex. allegatur, quòd contra fiſcales debitores quodcunque inſtrumentum habet executionē paratam, ſed ille tex.
6 † intelligitur duobus modis,primo,ſi debitum ſit liquidum per confeſſionem, vel in eo in quo non cadit probabilis negatio,ut in tributis, ut in §. coges, in authen. de mandatis principum,tenet Bald.& Salic. in d.l.1.de condictio. ex l. ita intelligit & limitauit Suarez in d. l. poſt rem.fol. 16.4.colum.ibi dum dicit,addas alium caſum,ad cuius confirmationem , quòd non procedatur via executiua contra ementem rem a fiſco, facit, quia
7 contra tertium poſſeſſorem, † non proceditur via executiua. Ita tenet Bal.in l.1.in principio. C.communia

de lega.idem Bal.in l.2.C.aduersus credito.Alex. in l.j. §.si hæres.ff.ad trebellia.per tex.ibi qui dicit, quòd fatui essent creditores qui peterent executionem cõtra tertios possessores. Tenet Benedictus de Barzis in tracta.de instrumento guarentigiato.9.q.col.fi.

THEMA.

Iura conditionalia an transeant in fiscum.

QVAESTIO X.

Decimo quæro. An iura conditionalia transeant in fiscum per confiscationem bonorum. glos.& doctores mouent hãc quæstionem in l. nam ad ea.ff.de conditio.& demonstratio.Alex.de Imol. in l.si marito. ff.solu.matrim.& dicta gl.dixit quod non,quam sequũtur ibi doctores,& Bal.in l.etiam.§. fi. C. ad legem Fal. ubi illam gl.facit singularem & vnicam. Idem dicit Bal. in l.1.in penul.col.C.de hæredibus institu.quod est verum in actionibus competentibus pro legato conditionali. Ita loquitur dicta glo.secundum Alex.in d.l.si
1 marito.Nec mirum, quia legatum † conditionale similiter ad legatarium non transit,ut in l.si ita legatum.§. ibi,si volet.de lega.1.& in l.1.C. de caducis tollen.§.sin
2 autem. Sed si actio competeret ex contractu conditionali:tunc transiret in fiscum, sicut transiret in hæredes.§.ex conditionali,Instit.de verbo.Pro ista quæstione allegat Alex.ibi tex. notabilem & expressum in l.inter socerum. §. fin.ff.de pact.dota.quem adhoc allegat Bal.in l.1.C. de operis libertorum, & in d.l.fin.idem tenet Imol.in d.l.nam ad ea.licet Bald.in l.quotiens.tenet contra.

contra.ff.de nouatio.& non bene secundum Alex. loco allegato. ex quo infertur, quòd si alicui hæretico
3 † est relictum legatum conditionale, & pendente conditione decessit iste hæreticus legatarius: non transmittitur legatum in fiscum.& tenet Dec. conſ. 235. quod
4 omnino est videndum. Sed si hæreticus † fecit contractum conditionalem,& pēdente conditione decessit, transmittitur contractus conditionalis ad fiscum. Et est ratio, quia ea quæ sunt sub contractu, firmiora & validiora esse censentur, quia nituntur auctoritate duorum.vt notatur in l.1.C.de pa. ideo facilius transmittitur ad hæredem.vt in d.§.ex conditionali. Ita declarant Fab.& Ang.in d.§.ex conditionali. & ita hæredi suo,& sibi videtur velle cauere,vt in l.si pactum.cum ibi not.ff.de probatio.facit quod habetur, & ibi Bar.in l.filius.ff.eodem. Secus autem esset, si moreretur hæ-
5 rés à quo esset legatum factum sub conditione, † quia tale legatum conditionale transmittitur contra eius hæredem. Vt est tex. in l. legato sub conditione.ff.de conditio. & demonstra.

THEMA.

Fiscus succedens priuato in emphyteosi, an vtetur iure priuati.

QVAESTIO XI.

VNdecimo quæro. Si fiscus successit alicui emphiteotæ priuati, si erit fiscus emphiteota priuati, taliter quod in omnibus,& per omnia teneatur serua-

re

re conditiones contractus emphiteosis. Ita quòd teneatur soluere laudemium domino directo, & quod præferatur dominus directus si vult emere dominium vtile, & est dicendum quòd fiscus erit emphiteota priuati, vt teneatur seruare conditiones contractus. ad q.
1 qui succedit in alterius † locum, eodem iure vti debet. Vt in regula, is qui in ius. de reg. iur. lib. 6. & quòd fiscus succedit loco priuati, loquendo in fisco, tenet Bald. in rub. C. de priuilegio fisci. Pla. in l. fundi, la pimera. de fundis patrimo. li. 11. & ibi gl. cum qua transit ibidem Bar. & ita pronuntiaui, & mea sententia post multas altercationes fuit confirmata omnibus gradibus, in consilio inquisitionis. Et audiui hanc quæstionem non contigisse in prædicto consilio, nec in alijs tribunalibus inferioribus iudicum bonorum confiscatorum. Et licet antea quàm pronunciarem, consului prædictũ consiliũ, eius consiliarij non præbuerunt mihi responsum: nisi quod facerem iustitiam, sicut feci. Et lis fuit inter fiscum huius inquisitionis Toletanæ, & Commendatorem Alfonsum de Escobar, & condemnaui fiscum prædicto Commendatori soluere decimam prætij, quo hæreditas fuit vendita. Et est. l. expressa videri meo in l. fi. C. de locatione fundorum fiscali. lib. 11. Vnum tamen non omitto quod est singulare ad propositum, & contra supradicta. quòd fiscus est potens, & in potentem
2 non potest res † emphiteotica alienari, ut est commu-
* nis opinio secundum quod notat glo. & doctores in c. potuit. de locato. Spec. titul. de loca. §. nunc aliqua vers. 26. doctores, maximè Ias. in l. fin. C. de iure emphiteo. post gl. ibi nu. 120. & tradit singulariter Alex. in l. si fini ta. §. si de vectigalibus. nu. 36. de damno infecto. qui respondet post alias responsiones, quas ipse ibi assignat,

quòd ad instantiam domini directi debet fiscus cedere ius suum vni priuato, a quo facilius possit dominus habere pensionem, per notata per Guil. de Cuneo in l. si quis præsbyter, de episco. & cleri. & ista vltima respõsio fuit ex mente Imolæ in c. ex parte, de feudis, & facit quod notat Specul. in d. §. nunc aliqua. vers. 7. cum ver. sequenti.

THEMA.

Emphyteosis ecclesiæ, monasterij, uel pij loci à priuato possessa, an eo in hæresim lapso, consolidabitur dominium vtile cum directo.

QVAESTIO XII.

DVodecimo quæro. Si aliquis hæreticus, cuius bona confiscantur, est emphiteota ecclesiæ, monasterij, vel alicuius pij loci: consolidetur dominium vtile cum directo, taliter quòd nihil remaneat penes fiscũ.
1 Et est dicendum quòd emphiteosis † ecclesiæ non trãsit in fiscum. tex. est in auth. de non alienan. emphiteo. colla. 9. §. 1. vers. aut nostrum ærarium, per quem text. ita tenet expresse Bar. in l. si finita. §. si de vectigalibus, 12. col. ff. de damno infecto. Et ibi Alex. tenent Bald. & Salic. in l. si quis præsbyter. la 2. C. de epis. & cleri. Ancha. & doctores per tex. ibi in cap. fælicis. de pœnis. lib. 6. in §. si qua pœna. & est ratio, quia emphiteosis
2 ecclesiæ non transit perpetuo in hæredes † extraneos, sed in descendentes emphiteotæ. ita sentit Bart. in d. l. si finita. §. si de vectigalibus. quia dicit ipse; quòd ideo
3 emphiteosis † priuati potest confiscari, quia perpetuo potest

potest transire in hæredes extraneos: hanc conclusionem tenet ibi Ludoui. Roma.& præter ius commune est quædam prouisio regalis concessa ecclesiæ Toletanæ, per reges catholicos gloriosæ memoriæ, quæ vult, vt non confiscetur res emphiteosis ecclesiastica, & ita practicatur, tamen est notandum, quòd si ecclesia infra
4 biennium, † non petit prædicta bona, post biennium non poterit petere,& remanebit penes fiscum res emphiteoticaria, text. in d. §.j.de non alienan. emphiteo. supra allegato, quem ad hoc allegat Bar. in d. §. si de vectigalibus, & sic practicatur. Vnum tamen non ommitto de quo semper clamaui, & nunc clamo, quòd ex notatis in dictis locis, signanter per Bar. in d. §. si de vectigalibus, colligitur expresse, quòd quando de natura
5 contractus † res emphiteo. potest transire in extraneos hæredes, quod tunc potest transire in fiscum. Sed sic est, quòd communiter res emphiteo. ecclesiæ potest transire in hæredes extraneos. Ergo in fiscum: quia
6 in † contractibus communiter non sit restrictio ad descendentes, sed in quoscumq; successores. Et ita in terminis reperio tenere mirabiliter Soc. in cons. 266. 2. vol. nu. 32. vbi altercat ad longum dictam quæstionem, & concludit, quòd tunc potest transire in fiscum, cum transit in successores extraneos: & ibi dicit, quòd ista opinio est vera, & magis communis, & etiam tenet Alexan. in cons. 23. primo vol. & ideo videri meo: dicta prouisio regalis debet interpretari secundum ius commune, ut in c. causam quæ. de rescrip. cum similibus, qđ intelligatur in contractu emphiteotico concesso alicui & suis descendentibus, & secũdum hanc opinionẽ, quæ mihi videtur verissima de iure, deceptus est fiscus in magna quantitate, & quotidie decipitur. Sed cum

sit

ſit conſuetudo antiquiſſima, & in fauorem locorum piorum fundata ſuper priuilegio, ab ea non eſt recedẽ
7 dum, & priuilegium † eſt ampliandum, maximè in fauorem pium, vt in c. dilecti. de donatio. & in l. beneficium. ff. de conſtitu. prin. cum alijs, & minime ſunt mu-
8 tanda, quæ certam † habuerunt interpretationem, vt
9 in l. minime. ff. de legibus, & cõſuetudo eſt optima † interpres legum, ut in ca. cum dilectus, de conſuetudine.

Poſtquam hanc quæſtionem examinaueram, in inſtructionib. impreſſis, quas non habebam, vidi aliquas prouiſiones, uel inſtructiones emanantes a Cõſilio Inquiſitionis circa bona confiſcata. Inter quas uidi quãdam epiſtolam miſſam a prædicto Conſilio cuidam ſuſceptori Inquiſitionis Abulẽſis, & Segouiẽſis: qui nominabatur Alfonſo Hernandez de Mojados: qui dubius de hac quæſtione, conſuluit prædictũ Conſiliũ, & præbuerunt ſibi reſponſum, quo determinatur prædicta quæſtio, cuius tenor talis eſt.

Yo Alonſo Hernandez de Mojados Secretario del conſejo de la Reyna nueſtra ſenora, y ſu Receptor de los bienes confiſcados per la ſancta Inquiſicion en el obiſpadn de Cartagena doy fe. Que ſiendo Receptor de los bienes confiſcados en los obiſpados de Auila, y Segouia. conſulte ciertas coſas tocantes a mi officio de Receptor con los ſenores del conſejo de la ſancta Inquiſition, que a la ſazón eran. Entre las quales conſulte: como la yglеſia de Auila pedia ciertas caſas cõfiſcadas (con ſus mejoramientos:) diziendo. Que tenian ſobre ellas cierto cenſo emphiteoſin: a lo qual me reſpondieron un capitulo de tenor ſiguiente.

Quanto a las caſas que dezis que ay en eſſa ciudad de Auila, que ſon cenſales, (aun que en poca ſumma

a la yglesia:y han hecho grãdes mejoraciones los quæ las tenian. Bien sabeys la pratica que se ha guardado, que es lo que el derecho dispone. Que si son los contratos de emphiteosin, aora sean por vida, o uidas de dos o tres personas, o perpetuos: si tienen aquellas condiciones que tiene el contrato emphiteosin, que son: Que no las pueden uender, o enajenar: sin requir primero a la yglesia, y quando dieren su consentimiento, quelleuen cierta parte del precio que dan por ellas, o el dizmo: o la veyntena: y que si cessaren de pagar por dos annos o tres: que caygan en commisso. &c. Estas tales condiciones aun que sean puestas en contrato que diga: que es de censo perpetuo: on se entiẽde sino emphiteosin. E si la yglesia, o yglesias, las quieren o demandan dentro de dos annos del tiempo que se cõfiscaron, al tiempo de la declaracion del herege, han se de dar con todas sus mejoras a la yglesia. Porq; aquellas condiciones puestas assi, paresce que el dominio directo esta cerca de la yglesia, y el vtile tiene el q̃ las possee, y aq̃l utile buelue se al directo, qñ el senor q̃ es la yglesia lo q̃ere demãdar: pero si el cõtrato dixesse q̃ se lo da acẽso ꝑpetuo, para siempre jamas: y que pueda vender y enajenar. &c. con tanto que pague de censo cauda anno tanta quantia, so pena del doblo, y no pone otra condicion alguna. enton ces es del fisco: y no tiene que hahazer la yglesia, porque traspasso assi el vtile como el directo dominio: y no quedo nada en su poder, saluo aquella pena que ha de lleuar: y esto assi se ha practicado y guardado en los semejantes casos que han ocurrido enla Inquisicion. Nuestro señor prospere vida horra y persona: de Barcelona treze de Hebrero. Alo que mandardes, El Dean de Toledo

Alonso

Alonso Hernandez de mojados.

Sed licet non sit recedendum à prædicta prouisione & instructione & practica cõsuetudinaria, nihilominus tamen, pro me teneo esse veram conclusionem quam tenent Soci. & Alex. dictis consilijs, maxime per fundamenta Soc. ad quæ si a principio aduerteretur, dicta distinctio seruaretur & practicaretur.

THEMA.

Ecclesia, lapso biennio intra quod debet petere vtile dominium, an possit petere restitutionem aduersus lapsum temporis.

QVAESTIO XIII.

Decimotertio quæro, si sit translatum biennium infra quod ecclesia debeat petere vtile dominiũ consolidatum cum directo, si potest petere restitutionem in integrum aduersus lapsum temporis, & uidetur dicendum quòd sic, per tex. l. ait prætor. §. hodie. ff. de mino. Cuius uerba sunt, hodie certo iure utimur, ut in lucro minoribus succurratur. & est. §. fin. & ecclesia
1 † utitur iure minoris. c. 1. de restitutio. in integrum. Cõcordat tex. in l. 5. tit. 19. 6. parti. & sic minor & ecclesia restituuntur ad consequendum lucrum: & uidetur ꝙ decidat hanc quæstionem Bald. in l. pupillorum. C. de repudiãda hæredita. Vbi dicit, quòd si aliquis instituit
2 † monasterium hæredem, sub conditione, si intra annum ædificauerit hospitale, & si non ædificauerit substituit alterum monasterium, & prędictum monasteriũ

non

nō edificauerit infra annum, determinat, quòd poteſt petere reſtitutionem in integrum ad faciendum dictū hoſpitale. idē tenet Roma. in ſingulari. 93. allegat tex. in l. 3. §. ſi hæres. ff. de minori. ſed hoc non obſtante, audiui fuiſſe determinatum contrarium, in conſilio inquiſitionis, cōtra hoſpitale que vulgarmente ſe dize la puente del Arcobiſpo. Et licet pro nunc ignorē fundamentum quo ſe fundarunt domini conſiliarij, fundamentum poteſt eſſe, quia quando agitur de lucro
3 captando,† priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio. l. uerum. §. fin. ff. de mino. & l. 1. C. de priuilegio fiſci. & ideo cum ambo, fiſcus & hoſpitale ſunt priuilegiati, non gaudet eccleſia uel hoſpitale contra fiſcum ſuo priuilegio, ſed hoc uidetur contra dictum Bald. ſuperius allegatum, cum ambo monaſteria de quibus loquitur Bal. ſint loca pia. & ideo relinquo cogitandum, & non credo uerum eſſe dictum Bald. quia contra iura prædicta: & hæc quæſtio poteſt multotiens contingere.

THEMA.

Emens rem a fiſco ſi eſt deceptus vltra dimidiam iuſti pretij, an poſsit reſcindere contractum contra fiſcum.

QVAESTIO XIIII.

Decimoquarto quæro, ſi aliquis emit aliquam rē a fiſco & eſt deceptus ultra dimidiam iuſti pretij, ſi poteſt reſcindere contractum, iuxta formam tex.

in l.2.C.de rescindenda vendi.& in l.56.tit.5.parti.5. & in l.4. titu.7. lib.5. ordinamenti.& cap.cum dilecti. de emptio. & vendi. quæ iura dicunt, deceptum vltra
1 dimidiam † iusti pretij posse rescindere contractum:& Ioannes de Pla.mouet hanc quæstionem.in l. tertia, in 2.colum. C.de iure fisci.lib. 10. & ibi determinat,
2 quòd contra fiscum, † non est locus l. 2. C. de rescindenda vendi.mouetur, quia venditio fit subhastatione,pro quo facit.l.stilli.220.quæ idem disponit. sed cõtrarium est verum per glo.in l.1.C.si aduersus fiscum, quam ibi tenent Bar.& Bal.& Salice.& Angel. & Bar. & glo.in l.1.ff.de iure fisci. & doctor Loarte in d.l.3. tenet contra Pla.quia dicit,quòd ad hoc est tex.de iure regni in dicta.l.4.tit.7.lib.5.ordina.quæ disponit in
3 finalibus verbis,quòd potest † rescindi contractus propter deceptionem vltra dimidiam iusti pretij, etiam si contractus fiat in publica subhastatione. En quanto dize estas palabras la ley, y esto mismo deue ser guardado en las rentas y en los cambios y eu los otros cõtractos semejables,que aya lugar esta ley en todos los contractos sobredichos, aunque se haga por almoneda.Et sic non habet locum fundamentum subhastationis,quo fundatur Pla.in d.l.3.C.de iure fisci.lib.10.hęc est veritas,nec obstat si dicatur quod est speciale, vel debet esse in fisco, quòd etiam si uendat rem fiscalem in publica subhastatione,quod non sit locus.l.2.de re-
4 scinden.venditio.quia fiscus † dum non reperitur in iure priuilegatus,vtitur iure communi,& tenet Bal.in d. l.j.C.de priuilegio fisci,& est gl.in l.2.de petitio.hæredi.C.& in l.item veniunt ff. eod.titul.§.in priuatorum cum quibus transeunt ibi docto.& Tiraquellus in tractatu,de vtroque retractu.fol.327.nu.100.

THEMA.

Fiscus si petat ciuiliter aliquam rem mobilem confiscatam, & non habet nisi indicia ex processu, an iudex poterit subijcere reum tortura.

QVAESTIO XV.

DEcimoquinto quæro, si fiscus petit ciuiliter aliquam rem mobilem confiscatam, & non potest probare suam intentionem, sed resultant indicia ex processu contra reum, si iudex potest subijcere tormentis pro inuestiganda veritate? & uidebatur dicendum quòd non, quia iudicium non est criminale sed ciuile, & ubi non intentatur accusatio criminalis,† non
1 habet locum pœna corporalis, nec alia pœna criminalis, ut est vulgare in iure: quia pars non petit nisi suum interesse. nihilominus tamen est dicendum, quòd potest iudex subijcere eum torturæ pro eruenda ueritate, tex. singularis. l. 1. C. de natura. liber. quem adhoc allegat Bald. in l. 1. C. de hæredita. uel actio. uendi. ubi accumulat aliqua fisci priuilegia, & hoc est speciale in fisco. tenet Ang. in l. vacãtia. C. de bonis vacan. lib. 10. Bar. ibi. & Bal. in c. 2. §. si Titius. de controuersia inter dominum, & vasallum, refert & sequitur Franciscus Lucanus in tractatu de fisco, in prin. ibi. 4. casus.

THEMA.

Hæreticorum bona per quod tempus præscribantur.

QVAE-

QVAESTIO XVI.

DEcimosexto quæro, per quod tempus præscribantur bona hæreticorum?& in hoc sunt plura iura disponentia, qualiter bona fiscalia præscribantur. quia text. in §. res fisci Institu. de vsucapio. dicit quòd res fisci non præscribuntur. & text. in l. intra quatuor. ff. de diuersis & temporalibus præscriptionibus. dicit quòd quadriennio, & tex. in l. in omnibus. eod. titu. dicit, quòd præscribuntur uiginti annis. & tex. in l. quamuis. ff. de vsucapio. dicit q per decẽ annos. & tex. in l. 2. de apostatis. C. per quinquenniũ. idẽ. l. 7. tit. 25. part. 7. & tex. in c. fi. §. 1. de præscr. li. 6. dicit q per quadraginta annos. & sic hæc iura non solum uidentur diuersa sed aduersa, & propter tantam varietatem iurium hæc quæstio redditur difficillima, propterea licet instructio inquisitionis. 21. determinat, quòd præscribantur bona hæretici per quinquenium computandum a morte hæretici, anteaquam accusetur, dum tamen præscribẽtes sint catholici, & cum bona fide, sentientes conditores postea hanc difficultatem in congregatione. 2. in alia instructione, quę est. 1. in ordine, dicitur, quòd omnes instructiones seruentur, segun quæ hasta aqui seam guardado, saluo lo que toca alos bienes confiscados, lo qual queda ala dispusicion del derecho. Paul. de Castro loquitur singula. in hac materia in l. fi. C. de sacros. eccles. Bar. magistraliter resumit materiã paucis uerbis in d. l. in omnibus. Franciscus Balbus singularissime. in tracta. præscriptio. in 2. par. quintæ partis principalis. in 1. quęstione. fol. 110. Abb. in c. cũ nobis, de præscriptio. in 3. & 4. colum. sequendo Bart. in d.

l.in omnibus.& addendo ad eum, facit ſingularem diſtinctionem inter fiſcum eccleſiaſticum & ſecularem,
1 & dicit † quòd ad præſcribenda bona hæreticis contra fiſcum eccleſiæ, requiritur ſpacium quadraginta annorum a tempore mortis hæretici, & quòd præſcribentes ſint catholici,& habeant bonam fidem per tex.in dicto cap.fin. §. primo,de præſcrip. in 6. qui di-
2 ſponit quòd præſcribuntur bona confiſcata † per quadraginta annos, non ſolum contra inferiores eccleſias,ſed etiam contra eccleſiam Romanam, & hoc dicit eſſe ſpeciale contra eccleſiam Romanam in hoc caſu propter fauorem poſſidentium catholicorum. uerum eſt quòd dicit,quòd ſi ſunt incorporata in fiſcum
3 † eccleſiæ Romanæ requiritur ſpatium centum annorum,quòd non eſt in alijs eccleſijs, quia ſiue bona ſint incorporata, ſiue non,præſcribuntur quadraginta annis.Reperto.Inquiſitionis.in parte defunctus.&in parte præſciptio.nulla facta diſtinctione inter fiſcũ eccleſiaſticum & ſecularem, determinat, quòd requiritur ſpacium quadraginta annorum a morte hæretici, & quòd poſſeſſores ſint fideles,& quòd reputetur catholicus hæreticus tempore mortis. & quòd præſcribẽtes habeant titulum &bonam fidem.quæ omnia diſponit dictus tex.in d.c.fi.in 6.preterquam de titulo.quia nullum uerbũ dicit de titulo, nec requiritur titulus de iu-
4 re † canonico,ſed ſufficit bona fides. vt in c. de quarta de præſcri.& in c. 1.eo.tit.lib.6.nec doctores loquũtur ibi de titulo,imo quod magis eſt,quòd dicta Inſtructio 21.contentatur ſola bona fide, & non loquitur de titulo. ſed Abb. in dicto capit. cum nobis. ſeruat diſtinctionem, inter fiſcum eccleſiaſticum & ſecularem, & declarat omnia iura ſupra allegata, & dicit, quòd ſi

res fiſci ſunt incorporata in fiſcum requiritur præſcriptio quadraginta annorũ.vt in l.omnes.C.de præſcriptio. triginta, vel quadraginta annorũ. & ſic intelligitur tex.per gl.& Doctores ibi in d.§.res fiſci.quia licet
5 dicat dictus.§.res fiſci.quod res † fiſci non præſcribuntur:intelligitur,quando bona ſunt incorporata de præſcriptione decem,vel viginti,& triginta annorum, ſed nõ de præſcriptione quadraginta annorum, ſi vero nõ ſunt incorporata, ſed duntaxat delata,tanquam uacantia,vel ex cauſa publicata,in bonis delatis, ſufficit tempus quinque aunorum in noſtro caſu.nam ad præſcribenda bona hæreticorum ſufficit quinquennium, ſequendo Bar.in l.ſecunda. C. de apoſtatis. idem tenet Philippus Francus in dicto ca.fin.de præſcriptio. in 6. & Balbus loco allegato. & ſic uidetur quòd prædicta instructio fuit facta ſecundum ius, quæ conformat cũ tex.& Bar.in d.l.2.de apoſtatis:& cũ gl.in l.manicheos.
* C.de hæreticis.& eſt communis opinio cum doctrina Abb.ut dicit Balbus loco allegato, neſcio quo ſpiritu ducti fuerunt condentes inſtructiones ad reddẽdã dubiã prædictam inſtructionem ,quia omnes cõcludunt
6 quòd in fiſco ſeculari præſcribuntur bona † hæreticorum per quinquennium, computandum a tempore mortis hæretici. & quòd omnes leges loquentes de præſcriptione bonorum delatorum in fiſcum,ſiue ſint bona uacantia, ſiue publicata ex cauſa ex delicto, ſiue denuntiata, ſiue incorporata. ſeruentur in fiſco ſeculari.Nec obſtat ſi dicatur, quòd non debet curreræ præſcriptio regi vel imperatori ignoranti quem eſſe
7 hæreticum,quia impedito agere non currit † præſcriptio.ut in l.1.§.fi.de annali.exceptio. C. quia reſpõdet Ancharn.in dict.cap.fin.loquendo in his terminis, hæ-

reticorum in 9. notabi. quòd in præscriptionum cur-
8 su, non attenditur scientia; † uel ignorantia illius, contra quem præscribitur. vt est tex. in l. fi. de præscriptio. longi temporis. C. restat nunc, intelligere prædicta iura, quæ diuersimode loquũtur. & Bar. in d. l. in omnib. & Abb. melius in d. c. cum nobis. dicunt prout dictum
9 est, quod tex. † in d. §. res fisci. dicens, res fisci non usu capi uel præscribi, loquitur in præscriptio. longi tẽporis, quando bona sunt incorporata in fiscum, sed requiritur præscriptio quadraginta annorum. per text. in l. non comperit. de præscrip. triginta uel quadraginta annorum, & sic declarant glo. & doctores in dicto. §.
10 res fisci. & tex. in d. l. intra quatuor. de diuersis & temporа. præscriptio. qui loquitur quadriennio, loquitur quando bona uacantia siue delata sunt nuntiata fisco, nam lapso quadriennio post denuntiationem præscribuntur, sed si bona uacantia siue delata non sunt denũtiata, tunc si præscribens habet titulum & bonam fidem, præscribit per decẽnium, & in hoc casu loquitur dicta lex, quamuis. ff. de vsucapio. aut possidentur sine tit. sed cum bona fide, & præscribuntur per uigesimum
11 annum, hoc casu loquitur † dict. l. in omnibus. & quando confiscantur bona hæreticorum, præscribuntur ꝑ quinquẽnium, & sic loquitur tex. & ibi Bar. l. 2. C. de
12 apostatis. † quæ loquitur de præscriptione quinque
13 annorum. Restat nunc intelligere, quandò bona † dicãtur incorporata in fiscum, & de hoc sunt iura clara in l. si quando. & in l. si uacãtia. de bonis uacantib. lib. 10. C. & declarat Pla. in d. l. si uacãtia, dicẽs quòd tũc sunt incorporata in fiscũ, quãdo eius nomine est apprehensa possessio, post declarationẽ iudicis declarantis dicta bona pertinere ad fiscum, & in tãtũ est uerũ, ꝙ non di-

cuntur

cuntur incorporata in fiscum, nisi præcedat declaratio, & possessionis apprehensio: quòd etiam si bona confiscentur ipso iure, iux. tex. in d. c. cum secundum leges. de hære. in 6. ita declarat Pla. in d. l. si vacantia. 1. col. & va-
14 cantia bona † dicuntur, quando aliquis decessit ab intestato sine consanguineis vsque ad decimum gradum, vel maritus sine vxore, & vxor sine marito. ut in d. l. si vacantia. & l parti. tit. 14. l. 6. par. 6. & bona delata sunt,
15 quando confiscantur † bona siue ipso iure, siue per sententiam. ut per totum. tit. ff. & C. de iure fisci. & ff. & C. de his quibus vt indignis. & bona vacantia & delata in substantia, quasi idem sunt, vt colligitur ex omnibus supra allegatis. & tenet Paul. in l. fin. de sacrosanct. eccles. C. ex quibus omnibus traditis in hac quæstione inferũtur sequentes conclusiones.

16 Prima conclusio, quòd ad præscribenda † bona fiscalia, est discrimen inter fiscum ecclesiasticum & seculare.

17 Secunda conclusio, † quòd bona confiscata propter hæresim, pertinentia ad fiscum ecclesiasticum, præscribuntur quadraginta annis a tempore mortis hæretici, si eodem tempore reputabatur catholicus, & præscribentes sint catholici & possideant cum bona fide.

18 Tertia conclusio, † quòd bona confiscata propter hæresim, pertinentia fisco seculari, præscribuntur per quinquennium, a tempore mortis hæretici anteaquã accusetur, dum tamen præscribentes sint catholici, & habeant bonam fidem.

19 Quarta conclusio, † quòd in alijs bonis delatis fisco seculari, præter hæresim, vel quia sunt vacantia, post denuntiationem præscribuntur quadriennio.

20 Quinta conclusio, † si prædicta bona non sunt denũtiata, præscribuntur decennio cum titulo & bona fide,

& ſine titulo per viginti annos cum bona fide.

21 Sexta cōcluſio, † quòd bona incorporata in fiſcum præſcribuntur quadraginta annis.

Vnum tamen non omitto, quod eſt ſingulare, quod non reperio tactum per doctores in ſpecie, quæ eſt ra-
22 tio, quòd bona hæreticorum † præſcribantur per quinquenium: & in alijs confiſcationibus requiritur maius tempus? ego credo quòd eſt ſpeciale in pietatem catholicorum deſcendentium ex hæreticis, prout dicit Abb. in d.c. cum nobis, & doctores in d.c. fi. de præſcrip. in 6. quòd contra eccleſiam Romanam currit præſcriptio hoc caſu quadraginta annorum, cum ſit regula generalis, quòd ad præſcribendum contra eccleſiam Romanam eſt neceſſaria præſcriptio centenaria, ſit propter poſſidentes catholicos, & in fauorem eorum. Ego do aliam rationem: quia in vita hæretici, licet eius bona poſſideantur per multum tempus, non currit præſcriptio, nimirum ſi poſt mortē hæretici, a morte eius currat præſcriptio per quinquennium, & ſic, ſi mihi caſus occurreret, practicarem prædictā inſtructionem, quia conſonat iuri communi: & ſi condentes eam voluiſſent quòd requireretur præſcriptio quadraginta annorum, declaraſſent, ſed cum ſint tota iura diuerſa in præſcriptione bonorum fiſcalium ſupra relata, noluerunt diſponere, recuſando laborem, ſed quòd eſſet caſus omiſſus, & relictus diſpoſitioni iuris communis, & ita audiui tenere licentiatum Malpartida, qui fuit conſiliarius regalis, dum eſſet in hac ciuitate, quia fuit capellanus maior Capellę regalis Regum nouorum, qui conſultus ab Inquiſitoribus prædictæ ciuitatis, tenuit prædictam inſtructionem eſſe veram, & ſecundum ius commune, qui quidem Licentiatus fuit maximus literatus, & hæc

non

non sunt contemnenda: sed multum notanda, quia est materia intricata, & forte non inuenietur alibi sic enucleata.

THEMA.

Hæreticus si non habet nisi bona vinculata, an ea ad substitutum statim venient, uel fiscus habeat vsumfructum durante vita delinquentis.

QVAESTIO XVII.

DEcimoseptimo quæro, & est quæstio satis dubia, si aliquis possidet bona vinculata, & committit crimen hæresis, & secundum naturam vinculi, quia est tertium, & quintum vinculatum cũ onere restituendi substitutis ad vinculum, & non potest perdere prędicta bona, an durante eius vita gaudeat fiscus vsufructu, an statim veniat ad substitutum, taliter quod ille substitutus habeat proprietatem & vsumfructum. quæstio est ardua quam disputauit Alex. cons. 23. in 1. vol. ubi concludit quòd statim admittitur substitutus non expectata morte naturali. Idem Alex. in cons. 97. 3. vol. Idẽ Segura in repetitione l. cohæredi. §. cum filiæ nu. 246. ff. de vulg. & pupilla. Fed contrarium tenet Ang. in l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inofficioso testamento. col. 2. singulariter Albericus in l. peto. §. prædium. ff. de leg. 2. Paul. de Cast. in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebellia. Speculator de feudis. versi. 40. §. de homagis. per tex. in l. Statius florus. §. Cornelio fælici. de iure fisci. ff. qui videtur

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

detur casus expressus de hoc. Platc. in l. 1. de pœnis fiscalibus. lib. 10. & ita per illum tex. practicatur, quòd du
1 rante vita† condemnati, fiscus vtitur vsufructu, & ad eũ non respondent Alex. & Segura. Potest tamen responderi, quòd ibi loquitur, in fideicommisso conditionali. ex eo, quia illa mulier fuit grauata restituere post mortem, & sic erat incertum, an fideicommissum esset exti-
2 turum, nam † fideicommissario ante mortem grauati decedente deficit fideicommissum, quia conditionale, ut in l. hæres meus. ff. de condi. & demonstra. & l. vna. §. sinautem. C. de caducis tollen. ideo pendente conditione, retinet fiscus, sed in bonis subiectis restitutioni, in quibus sunt vocati omnes de agnatione, cessat prædicta ratio. Et hæc responsio colligitur clare ex d. §. Cornelio. ibi, quia interim mori possit, & in finalib. verbis, ibi, ideo a petitione repellitur, & gl. in parte cõstitutum est, sentit hoc clare, reprobando allegationem fælicis.
3 ex eo, quia non dicitur creditor, † cui debetur sub conditione, ut in l. is cui. ff. de act. & obliga.

THEMA.

Hæreticus occultus an fisco acquirat.

QVAESTIO XVIII.

Decimo octauo quæro, & est etiam dubia, & dubitatissima quæstio, & quotidiana: vtrũ hæreticus occultus acquirit fisco, videlicet: si aliquis instituit hæredẽ hæreticum: uel ei donauit aut legauit aliquid: anteaquam sit declaratus hæreticus, ignorans illum esse hæreticum: si hæreditas, donatio, uel legatum, ueniet

ad

ad fiscum, uel ad substitutum, uel cōiunctum, aut ad uenientes ab intestato. ut in l. una. §. in primo, & secundo. C. de cadu. tollen. & licet plura posset acumulari: adducam principalia fundamenta pro vtraque parte, & pro parte affirmatiua, quòd ueniat ad fiscum. facit. l. 4. titul. 3. 6. partita, quæ uidetur uelle, quòd ad hoc, ut dicatur
1 † hæreticus incapax acquisitionis, requiritur sententia declaratoria, cuius uerba sunt. O tros i dezimos, que el que juzgado por hereje, no puede ser heredero de otro. ponderandus est text. en quanto dize, iuzgado,
2 quia denotat declarationem ut non possit † esse hæres, ad idem est tex. & clarior, in l. 4. tit. 26. par. 7. cuius uerba sunt, in finalibus uerbis. Otro si dezimos, que no le pueda ser dexada manda en testamento de otro: ni ser establecido por heredero de otro hombre, y aun dezimos, que no deue ualer su testamento, ni donacion, ni uendida que le fuesse hecha, ni la que el hiziesse a otro de lo suyo: del di a q̃ fuesse juzgado por hereje en adelante. ergo bene sequitur, & clare, quòd ante illam diē, qua fuit declaratus hæreticus, potest acquirere fisco. hæ duæ leges uidentur decidere clare hanc quæstio-
3 nem, † quòd ante declarationem legatum factum hæretico, uel hæreditas ualet. & per consequens acquirit fisco. & pro hac parte facit doctri. Abb. in cap. nihil. de
4 elect. ibi, quartus casus, ubi tenet, quòd si prælatus † fuit priuatus prelatura, tenent oīa gesta per ipsum, & esse ualida: si fuit occultum, incidisse in hæresim, anteaquā declaretur: ex quo infertur, quod ante sententiam declaratoriam non dicitur incapax ad acquirendum. Sed pro contraria parte negatiua, immo quod hæreticus
5 occultus, † est ipso iure incapax bonorum: & per consequens, non acquirat fisco. facit text. in l. si in metallum. ff. de

ff.de his quæ pro non ſcrip.& in l.ſecunda. C. de hęred. inſtituen.ubi probatur,quòd id quod relinquitur damnato in metallum habetur pro non ſcripto,& venit ad ſubſtitutum, vel aduenientes ab inteſtato. Secundo pro hac parte facit determinatio Ioannis Fab.in §.lega
6 ri.Inſtit.de lega.vbi dicit,† quòd non valet legatum factum hæretico, & loquitur indiſtinctè, ſit occultus vel non. Ad idem eſt tex.in l. 10.titulo de las mandas,foro legum.lib.3.cuius verba ſunt, defendemos quæ ninguno pueda mandar de ſus coſas a ningun herege. & ſic loquitur indiſtinctè. Tertio facit tex.in c. excommunicamus,el grande,de hæreti.in §.credentes,vbi hæreticus eſt incapax acquiſitionis bonorum actiue & paſſiue, nulla facta diſtinctione,an ſit ante declarationem vel poſt declarationem.& Io.de Anania ibi in 2.col.nu. 7.dicit hæc verba,quid faciẽdum de illa hæreditate quę defertur iſtis,qui capere non poſſunt, quia ſunt inteſtabiles etiam paſſiue,vtrum vadat ad ſucceſſorem, uel fiſcum.vbi determinat, quòd vadit ad alium ſucceſſorẽ, quia iſta hæreditas videtur pro non ſcripta, quæ non vadit ad fiſcum.allegat tex.in d. l. ſi in metallum. ff.de his quæ pro non ſcrip. quia ad hoc quod veniat fiſcus
7 † eſt neceſſe quòd ille cui aufertur hæreditas, habeat nomen hæredis.l.Papinianus.§.meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. aliàs, cum nihil fundetur in perſona non capacis, ergo nihil eſt quod fiſcus poſſit acquirere.hæc ſunt verba Ananiæ loco allegato, qui nulla facta diſtinctione, an ſit declaratus hæreticus,uel non,determinat noſtrã quæſtionem in terminis.ad idem eſt. l.parti.tit.7.l.fi.6. part. quæ idem ad literam diſponit, nulla facta diſtinctione,immo loquitur videri meo in hæretico occulto. & ſic, in noſtro caſu in terminis. En quanto dize, y

aun

aun dezimos que ſi el teſtador, eſtableſciere por ſu heredero a alguno, cuydando ſin duda ninguna que era ſu hijo, que ſi deſpues de la muerte fueſſe ſabido en verdad, que no era, perderia porende el heredero, tal heredad, porque no la merece auer, pues que ſabido es verdaderamente que no es ſu hijo del finado, pero tal herencia como eſta, no ſeria del Rey, mas de los parientes mas propinquos, del teſtador ſi los viuere. concordat tex. in l. fi. ff. de hæred. inſtituen. dize luego la ley, eſſo miſmo ſeria, ſi algun Chriſtiano eſtableſcieſſe por ſu heredero, algun herege, moro, o judio, que la heredad en que fueſſe eſtableſcido do por heredero alguno deſtos ſobredichos, auerlayan los mas propinquos parietes del teſtador, y no el Rey, maguer, eſtos no la mere-
8 ſcieſſen auer, & ideo, cum iſta dictio, eſſo miſmo † inducat repetitionem præcedentis qualitatis. vt in l. in repetendis. ff. de lega. 3. & ibi Bar. & Alberi. & idem dimittere, hæredem hæreticum, exiſtimans illum eſſe catholicum, ſicut ille qui inſtituit hęredem aliquem, tanquam filium qui non erat filius ſuus. Quartò videtur mihi de hoc caſus expreſus in l. ſi in metallum. de iure fiſci. ff. qui expreſſe videtur decidere hanc quæſtionem, nam dicit quòd relictum damnato in metallum ante ſententiam ad fiſcum non venit, iuncta gl. ibi quæ dicit, quòd in relicto poſt ſententiam erat minus dubium, & ſic probatur, quòd ante ſententiam non acquirebat fiſco, & per illam. l. cum gl. probatur clare, ꝙ uidetur tenen-
9 dum quòd hæreticus † occultus nõ acquirit fiſco, quia ſi hoc procedit in damnato in metallum, a fortiori in hæretico, cum grauius ſit æternam quàm temporalem lædere maieſtatem. c. vergentis. de hæret. pro hac parte allego. l. parti. quæ caret reſponſione. quæ eſt. l. 5. tit. 25. par. 7.

25.par.7.cuius verba sunt. y aun de mas desto, manda que le vuierem hecho o hiziere el a otro, de aquel dia en adelante que le entro en el cora con de hazer lo: nó queremos que vala.& tex.loquitur in apostata. & secũ-
10 dum Host.in c.1.de apostatis, apostata † punitur ut hæreticus, quia hæreticus est: ex quo recessit a fide,& habent locum in apostatis iura loquentia de hæreticis; sequitur Abb.& Anania.in d.c.1.de apostatis.in 6.& finaliter allego consilium Soc.22.volum.1. qui determinat hanc quæstionem pro hac parte per pulchra fundamẽta, quæ non curo recitare: sed ero contentus remissione,& inter alia allegat vnum singulare fundamentum, scilicet, quòd eo ipso quòd quis committit crimen læsæ maiestatis, amittit dominium ipso iure, ut tenet Dinus in l.Imperator.ff.de iure fisci. & ibi Bart.per l.pen. & fi.C.ad.l.Iul.maiestatis.& est l.5.tit.2.par.7. & idem in hæretico,& a fortiori per tex.in d.c.uergentis. de hęreti.& est casus expressus & vulgaris in c.cum secundũ leges.de hæret.lib.6.si ergo ipso iure amittit omnia bona a die commissi criminis, à fortiori efficitur inhabilis ad acquirendum alia bona. Argumento text.in c.quẽ-
11 admodum.de iureiur.quia facilius † aliquid retinetur, quam de nouo acquiratur. l. patre furioso, de his qui sunt sui, uel alieni.ff.& in l. pluribus. §. & si placeat.ff.de verbo. oblig.nec obstant leges par.in contrarium allegatæ, quia probant a contrario sensu, quod non habet locum, quando reperitur contrarium in iure, ut in c. à nobis, el grande, de sent.excommu. & quòd reperiatur dispositum contrarium, est tex.in d.l.in metallum.ff.de iure fisci.& in d.l.5.tit.25.part.7.& in d. l. fin.titu. 17.6. part.Item, quia illę leges partitæ non negant, quòd hęreticus occultus nõ acquirat fisco. maximè quòd d. l.4.

corri-

corrigitur per tex.in d. c. cum ſecundum leges. de hæret.lib.6.cui in hoc ſtandum eſt,ut dicit Gregorius Lupus in d.l.4. & tradit Ioannes Faber in principio,Inſtit. Quibus aliena.liceat vel non,& dicit ipſe & bene,quòd ſi hoc ſanxit.l.par.in crimine lęſæ maieſtatis,ut habetur in l.4.tit.2.ſupra ea.parti. idem & multo fortius in cri-
12 mine hæreſis, cum longe grauius ſit æternam, † quàm temporalem lædere maieſtatem.c.vergentis. de hære. & in auth.gazaros.eod. tit. C. nam ſtandum eſt,in hoc
13 iuri canonico, quia † delictum hæreſis eſt mere eccleſiaſticum.in c. Inquiſitionis. §. prohibemus.de hæreti. lib.6.Idem tenet Palatius Ruui.in ſua repe.fol. 82.in §. prohibemus.de hæreti.li.6.Idem tenet Palatius Ruui. in ſua repet.fol.82.in §.ſed pulchrum eſt.4.col.Abb.in c.1.de offi.ordi.ſed poterit quis dicere,quòd prædicta. l.partitæ.dicit duo, quòd poſt declarationem nihil valet donatio facta ab hæretico,nec ſibi facta, nec venditio, & licet corrigatur in alienatione a die commiſſi criminis.per tex.in d.c.cum ſecundum leges. non tamen
14 corrigitur in acquiſitione.quia † tex.in d.c.cum ſecundum leges,non loquitur in acquiſitione , ſolummodo loquitur in alienatione,& non in acquiſitione,quia reſpondeo ſecundum Bal.in l.2. C.de indicta vidui.tollē. 2.col.& in authentica,quas actiones. C. de ſacroſanct. eccle.&Paul.ibi.2.col.& ait,quòd in correlatiuis corre
15 ctio facta† in correlatiuo,cenſetur facta in alio.& cum alienare,& acquirere,ſint correlatiua,vt probatum eſt in d.conſ.Soc.& eſt notum in iure,correcta prædicta.l. in alienatione , cenſetur correcta in acquiſitione. nec obſtat doctrina Abbatis allegata in d.c.nihil. de elect. quia ſuſtinetur ex ratione text.in l. Barbarius. ff.de officio præto. quia eſſet maximum inconueniens; quòd

retracta-

retractarentur omnia acta, per prælatum occultum hæreticum in officijs,& beneficijs,& iurisdictionalib. quia irritarentur processus & sententiæ & similia, quód nó est dicendum, quia esset contra vtilitatem publicam. secus est quando vertitur præiudicium contra vtilitatem priuatam, ita tenent doct. in d.l. Barbarius. & Io. Faber in §. si cum aliquid. Institu. de testa. fin. col. ut refert & sequitur Ias. in d.l. Barbarius. nu. 67. Bal. in l. non omnis §. 1. ff. si certum petatur. Abb. & doct. in c. ad probandū. de reiudi. gl. expressa in c. 2. §. fin. de hæreti. in 6. quam tenent ibi Domi. & Philip. licet alij doctores non allegent eam in prædictis locis, & secundum hanc decisionem quæstionis, bis pronuntiaui, & meæ sententiæ fuerunt confirmatæ in consilio Inquisitionis, post multas altercationes, quia dominis consiliarijs ut audiui fuit sibi hæc quæstio valde dubia.

THEMA.

Peculium aduentitium, profectitium, & castrense, an & qualiter confiscetur, vel non.

QVAESTIO XIX.

Decimonono quæro, si pater commisit crimen hæresis, qui dederat aliqua bona in peculium profecticium filio, si confiscabitur prædictum peculium? & videtur dicendum quòd non, per text. quem Bartol. & docto. ibi dicunt singularem, in l. 3. §. sed vtrum. ff. de minori. Bart. & communiter docto. commendant eum l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de damno infecto. & ibi

dicit

dicit Ioan. de Imola. credere non esse alibi illum casum, & hanc conclusionem tenet Bald. in l. prima. Qui bo. ce
1 dere pos. dicens esse mirabile, quòd si pater † est ciuiliter mortuus, non succedit fiscus in peculio profectitio, sed remanet apud filium. ut in dict. §. sed vtrum. Ias. §. actiones, Institut. de actio. num. 42. Salice. in l. si quis post hac. de bonis damna. & est communis conclusio. Sed hoc non obstante, dico, quòd in nostro casu debet confiscari prædictum peculium profectitium, quia secundum Ioan. de Imola, & Alexan. in dicto. §. si de vectigalibus. colum. 20. & 21. limitatur, nisi pater esset
2 damnatus † de crimine læsæ maiestatis, tunc etiam confiscatur. Probatur in l. quisquis. C. ad lege Iuliam maiesta. iunctis his quæ ibi notantur, & si hoc est verum in crimine læsæ maiestatis, multo magis in crimine hæresis, ut in capitulo, vergentis, de hæret. maxime, quòd si pater commisit tale delictum, ex quo condemnato patre, filius efficitur sui iuris, & tunc desinit esse peculium, ut in l. fi. C. de inofficio. testam. & confiscantur tanquam bona paterna. casus est singul. in l. 1. §. sed si alio, vers. sed si morte. quando actio de peculio est annalis. ff. omnia hæc tenet Suarez in l. post rem. de re iud. ff. colum. 3. & 4. fol. 118. ne sim fur laboris alieni, licet oblitus fuit text. in cap. 2. §. filij. de hæreti. lib. sexto, ubi
3 est tex. ꝙ per delictum hæresis commissum † a patre liberatur a patria ptāte filius, quem tex. commendant ibi Io. And. & Domi. & Ancha. & Phil. & dicunt vnicum, & singularē, & sic ex vtroq; capite in crimine hæresis cō
4 fiscatur peculium profectitium: sed in aduentitio † non est dubium: nisi quòd non confiscatur circa proprietatem, cum sit filii: sed est dubium si uiuente patre, confiscabitur vsusfructus, Bart. in d. §. sed vtrum, dicit, quòd

dubitari potest: tamen quòd vidit seruari quod confiscetur, argumento tex. in l. si postulauerit. ff. de adulste. & in l. Statius. §. Cornelio fœlici. ff. de iure fisci. Sal. in l. si quis post hac. de bonis damna. videtur residere
5 in opinione, quòd † vsus fructus non confiscetur, sed quòd remaneat filio. Bart. supra allegatus tenet cõtra, per prædicta iura. Imo, quòd viuente patre, publicetur, quòd dicit Suarez bene notandum loco supra allegato, sed in nostro casu, in crimine hæresis, tenerem contrarium. Imo quòd non publicetur vsus fructus. Sed ꝙ redeat ad filium. Quia ratione patriæ potestatis acquiritur vsus fructus, vt in l. cum oportet. C. de bonis-
6 quæ libe. cum vulgaribus. & per crimen † hæresis filius liberatur a patria potestate, vt in d. c. 2. de hæret. in 6. ergo filius, cessante patria potestate, sicut cessat in nostro casu, habebit vsumfructum, & hoc est quottidianum. Sed vt nihil remaneat indecisum circa omnia pe
7 culia, est videndum, an propter † delictum filij: confiscentur bona castrensia ipsius filij: & ad hoc est text. in l. si filius. C. de bonis damna. qui determinat quòd confiscatis bonis filij, non confiscantur bona castrẽsia. & hoc tenet Cinus, Bald. & Salic. in d. l. si filius. vbi dicunt, non obstare quòd confiscatis bonis alicuius, omnia bona eius confiscantur, sed peculium castrense est filij, ergo debet confiscari: quia respondent, quòd verum est quòd bona pertinentia ad delinquentem debent confiscari: quãdo expectant ad eum iure communi: secus in ijs quæ per tinent ad ipsum de iure speciali, vt est castrense peculium, quod habet miles de iure speciali. & idem tenet Ang. in d. l. si filius. Bart. Imol. Paul. Castren. in d. l. si finita. §. si de vectigalibus. de damno infecto. Ioan. Lopez in repetitio. rubricæ. §. 68. nu. 24.

Suarez

Suarez loco supra allegato. sed in nro casu ego tenerem contrarium, imo, quòd confiscentur bona castrē-
8 sia, † in crimine hæresis, per ea quæ dicta sunt supra in peculio profectitio, maxime quòd in quæstione hac sunt qui tenent contrariam opinionem, imo quòd confiscetur peculium castrense, ut tenet Ange. & Romanus in l. si filius. ff. de damno infecto. idem Roma. in d. §. si de vectigalibus. num. 15. & idem practicarem si in meo tribunali casus eueniret, quia hucusque nō uenit.

THEMA.

Hæreticus reconciliatus an sit exemptus ab obligatione creditorum quos habebat tempore reconciliationis.

QVAESTIO XX.

Vigesimo quarto, de quæstione quotidiana, & necessaria, si hæreticus reconciliatus, erit exēptus ab obligatione creditorum, taliter, quòd si fiscus, qui succesit in eius bonis, potest soluere omnia debita, possint creditores habere recursum contra personam delinquentem, & eius bona acquisita post reconciliationem? hæc quæstio mouetur per Pau. Castrensem in l. si marito. ff. solut. matri. numero quarto, & ibi concludit,
1 quod, quando bona † alicuius transferuntur in tertium ex contractu, non est in voluntate debitoris liberare creditores a sua obligatione. per tex. in l. 2. de hæredita. uel actione uendita. & in l. pacto successorum.

2 C.de pactis.quia si aliquis habet † creditores: & uendidit hæreditatem suam,uel omnia bona,remanet obligatus ad soluenda debita sua:secus quando sua bona transeunt ex dispositione legali, quia l. bene potest liberare aliquem & transferre suam obligationem in
3 alium.& hoc contingit † quando transeunt per confiscationem,allegat tex.ad hoc in l.si debitori.ff. de fide iusso.quæ nihil facit ad propositum.poterat uel uoluit allegare text. qui adhoc est expressus, in l. si debitori. C.de senten.passis.& ibi Angel.& Salice.qui sic intelligunt,& probat expresse tex.ibi dum dicit, æris tamen alieni ex præcedenti tempore liberatur,sed operæ pre-
4 tium est uidere, si post † reconciliationem reconciliatus venit ad pinguiorem fortunam:si creditores quos ante reconciliationem habebat eum poterunt conuenire.& Angel.singulariter & expresse tenet,quòd non in dict.l.si debitori.C.de senten.passis.& est text.& ibi glo.in l. tutor. C.eodem.in quantum dicit text. quanquam locupletior si t.quod ego intelligo quando bona confiscata sufficiunt ad soluenda debita delinquentis, quia imputent sibi creditores si non petierunt & intentarunt suas actiones contra fiscum,sed si non fuerunt sufficientia, in eo quod defuerunt soluet prædictus delinquens reconciliatus de bonis quæsitis post reconciliationem. Argumento tex.in l. 1.C.de fideiuss.
5 & quia creditores † propter eius delictum non debent amittere sua debita sine culpa sua, & delinquens non debet reportare commodum ex suo dolo, quia dolus alicui patrocinari non debet, vt sunt iura vulgaria.

THEMA

THEMA.

Susceptor fisci si emit aliquam rem ex pecunia fiscali suo proprio nomine, an dominium sibi vel fisco quæratur.

QVAESTIO XXI.

VIgesimoprimo quæro,& hæc quæstio potest mul-
totiens contingere in susceptoribus fisci, quia
ex pecunia fiscali susceptor emit aliquem rem suo pro-
prio nomine,vtrum quæratur dominium fisco, uel di-
cto susceptori?& videtur quòd sibi quæratur, per tex.
in l.si ex ea.C.de rei uendica. & in l. 1.cap.si quis alteri
uel sibi, & in l.patruus. C. commu. vtriusque iudi. &
est l. parti. quinta. lex.49. titulo. 5. quæ iura dicunt,
1 quòd si aliquis ex pecunia aliena † emit aliquam rem
suo proprio nomine, & est sibi tradita, quæritur sibi
dominium. Sed prædictis iuribus non obstantibus,
determinat contrarium Franciscus Lucanus in suo
tractatu de fisco,ibi,vndecimus casus in 2.columna. di
cens,quòd in fisco res succedit loco prætij, sicut in ec-
clesia, & in minore & milite, & quòd potest uen-
dicare prædictam rem in subsidium,& non aliàs, alle-
gat notata in l. si proponis. C. de rei uendica. & nul-
lum aliud uerbum dicit.Sed loquendo resolutiue &
uere in hoc casu, est distinguendum, & hanc distin-
ctionem facit Bald.in dict. l. si proponis. quem refert
& sequitur Gregorius Lupus in dicta. l. parti. supra

allegata, quòd aut aliquis emit proprio nomine ex pecunia illius cuius administrabat bona sua, vt est tutor
2 vel curator, † vel prælatus ecclesiæ, uel qui tenebat administrationem bonorum militis, & in hoc casu competit his rei vendicatio, quia dominium fuit eis quæsitum, & non ementi, & loquendo in tutore uel curatore, est tex. in l. curator. C. arbitrium tute. & in milite. est tex. in d. l. si proponis, & idē dicit ibi gl. in ecclesia, quæ approbatur communiter, & omnes hos casus ponit prædicta. l. partitæ, & est speciale in milite, & minore, in ecclesia, quæ vtitur iure minoris, & sic habent electionem: aut uendicare rem, aut petere pecuniam, & idem
3 erit in fisco: qui ita est priuilegiatus † sicut minor & ecclesia. ut est. l. fin. tit. fi. 6. parti. licet de iure communi sit dubium. Ex quo infertur: quòd non bene dicit Franciscus Lucanus, in quantum dicit, fiscum vendicare rem in subsidium, & non aliàs: aut ex ista pecunia minoris, ecclesiæ, militis & fisci, emit extraneus suo nomine, qui non erat administrator, & loquendo in milite est idem quòd si emeret eius administrator, & est speciale in milite, & licet in hoc fuerunt opiniones contrariæ, quas citat dictus Gregorius Lupus in d. l. parti. vbi refert doctores qui fuerunt contrarij, quos non curo recitare, quia esset superfluum. d. l. parti indistincte determinat, quòd à quocunque ematur, quæritur dominium militi, & in hoc residet ibi Lupus: aut loquimur in minore,
4 † & ecclesia, & fisco, & tunc tenuit Bart. in d. l. si proponis, quòd nō efficitur minoris, & ita de singulis: ex quo infertur, quòd in hoc casu non competit sibi vēdicatio, nisi in subsidium: quando emptor non esset soluendo. idem tenet in l. filiæ. ff. de solutio. quia res empta succedit loco pretij, & quæritur dominium ipso iure, mino-

ri, fisco

ri, fisco & ecclesiæ. Sed Bal. & Salic. & in d. l. si proponis. de rei vendica. tenent contra, immo quòd non compe-tit sibi vendicatio in subsidium, sed hypothecaria, per l. 3. ff. de rebus eorum. ex quo infertur, quòd fiscus, & sic, de singulis supradictis, non est dominus. ut in l. nec pignus. ff. de reg. iur. & sic est concludendum secũdum
4 Lupum ibi: quòd extraneo † emente ex pecunia priuilegiati nec in subsidium, res empta erit minoris, uel fisci uel ecclesiæ, sed aget hippothecaria ad habẽdam suam pecuniam.

THEMA.

Susceptor fisci si nomine fisci vendidit rem alienam, an talis venditio valeat.

QVAESTIO XXII.

Vigesimosecundo quæro, ponamus casum, quòd susceptor fisci, nomine eius vendidit rem alienam utrum ualeat talis venditio. & est casus notabilis, licet vulgatus in l. bene a Zenone. C. de quadri. præscriptio. in l. omnes. eodem titu. quæ dicunt, & disponunt quòd ualet talis uẽditio, sed fiscus † tenetur reddere prætium
1 domino rei, dum tamen ab ipso domino petatur infra quadriennium, concordat. l. partitæ. 53. titu. 5. parti. 5. sed post quadriennium non potest petere prętium, sed iura habent plures limitationes, quas ponunt doctores in l. omnes. eo. tit. Corsetus ponit nouem limitationes, in Repertorio Abb. in uerbo. l. quas non curo recitare, quia ibi possunt uideri. solummodo pono tres princi-

2 pales limitationes,& est prima, quòd prædicta. † l.non habet locum in principe non possidente prædictam re. ita Bar.in l.fi.C.si contra ius,vel vtilita.& ibi doct. moderni. Secunda limitatio est: quando princeps possideret cum mala fide,quia sciret rem esse alienam, nã hoc casu non haberet locum prædicta alienatio.gl.in l.vna. de venditio.rerum fisca.lib. 10.C.& in l. 2. de communi rerum.alie.& ibi Bart. Abb.in c. 2. de rebus ecclesiæ non alienan. Tertia limitatio,quòd non habet locum
3 prædicta.l.in minore, quia minor † potest petere restitutionem in integrum contra fiscum.l. 1.C. si aduersus fiscum,secundum Ang.in l. 1.de fide instru.& iure hast. fisca.lib. 10.in sua repetitione.

T H E M A.

Pronuntiandum in dubio, an sit contra fiscum. ad declarationem.l.non puto.ff.de iure fisci.

QVAESTIO XXIII.

VIgesimotertio quæro,quia hic tractatur de materia fiscali, & dicit tex.in l.non puto.de iure fisci. ff.quòd in dubio est iudicandum contra fiscum,necessarium est intelligere hanc. l. & repertorium Inquisitionis in parte,fiscus,in fine,dicit, quòd in dubio iudicandum est potius contra fiscum, quod intelligit, siue sit dubiũ in probationibus, quia sunt pares probationes: siue sit dubium in iure,sed dicit,quòd Io. And.& Anto. videntur tenere contrarium.videlicet, quòd causa fisci

est

1 † est fauorabilis, sicut causa matrimonialis, allegāt Ant. in c. in nostra, de testi. & Io. And. in additio. Spec. tit. de teste. §. qualiter. Matthæus mathesila. in notabili. 72. extendit generaliter procedere dictam. l. siue sit dubium in iure, siue in sententijs: quia duo iudices protulerunt diuersas sententias: siue sit dubiū in probationibus vt
2 dictum est. Cōfirmatur, quia si duo † instrumenta reperiantur eadem die confecta, vnum pro dote, & aliud pro fisco: præfertur instrumētum dotale. Ita tenet Bal. in l. dotis. C. de iure doti. & in l. ad exactionem. C. de dotis promiss. Ias. melius quàm alibi in l. 1. solu. matri. ff. 37. nu. mirabiliter intelligit prędictam. l. dicit, quòd veritas est in legendo & consulendo, quòd quotiescunq; fiscus venit ex causa lucratiua, vtputa, quia aliquis est idignus vel ratione alicuius delicti, sunt confiscata bona, quòd in his casibus, & similibus, iudicandum est contra fiscū, 1
3 & in hoc casu loquitur d. l. non puto. aut fiscus contendit iure proprio ratione contractus, & hoc casu potius fauetur fisco, quàm priuato. allegat tex. in l. 1. §. fi. & ibi Iacob. de Bellaper. C. de cadu. tollen. & in hoc casu habet fiscus plura priuilegia: quæ enumerantur per Bal. in l. 1. C. de hære. vel act. vendi. & dos, & fiscus, æquiparantur, & ita loquitur Bar. in d. l. 1. & si diceretur, prout 2
dicit Alex. quòd hæc solutio est diuinatoria. respondet Ias. quòd non est diuinare: sed propria est natura illius. l. si considerat titulus sub quo est situata, quia quotiens. l. lo
4 quitur generaliter, debet intelligi secundum titulum sub quo sita est, tex. est in l. Imperator, de in diem adiectio. Iste intellectus ad dictam legem, non puto, fuit Rapha. Cuma. in d. l. 1. solu. matri. quem refert & sequitur Ang. in l. sciendum, in principio. ff. de appella. recipien. & hæc est veritas secundum Ias. in d. l. prima, & quòd a

nemine ita est declaratum, postea vidi Couarruuias in c. 16. lib. 1. Resolu. qui loquitur singulariter, & in effectu concordat cum Iason. 1

THEMA.

Fiscus an teneatur dotare filias hæreticorum, & eorum filios alere. 2

QVAESTIO XXIIII.

Vigesimoquarto quæro, & non est minus necessarium determinare hanc quæstionem, quàm alias, an fiscus teneatur dotare filias hæreticorum. hãc quæstionẽ solus Bal. originaliter determinat in l. fi. C. de do
1 tis promissio, & ibi determinat, † quòd fiscus tenetur dotare filias: idem Repertorium Inquisitionis, in parte dotes. 5. col. & in parte fiscus. 4. col. per prædictam determinationem Bald. hanc quæstionem mouet Io. Lupus in repetitio. d. c. per uestras. fol. 82. §. 23. fi. colum. incipiens, sed pulchrum est uidere, & eam examinat lato sermone, & dicit, quòd si pater tanquam hæreticus 3
2 condemnatur, & eius † filij sunt catholici, non priuantur sua legitima. ut l. manichæos, & l. quicunque. C. de hære. & l. regni, parti. 7. tit. 26. l. 3. quæ iura hodie sunt correcta, per c. cum secundum leges, de hæret. in 6. cui standum est, cum sit delictum mere ecclesiasticum, ut in c. Inquisitionis. de hæreti. lib. 6. §. prohibemus. notat Abb. c. 1. de officio ordi. sed, quamuis publicentur bona, & applicentur domino temporali, dicunt aliqui, ut narrat Pala. Ruui. quòd is qui succedit in bonis hæreticorum, saltim de æquitate, & humanitate deberet eo- 4

rum

rum filios alere, uel aliquid pro alimentis relinquere. cum uita sibi relinquatur, qua sine uirtute conseruari non potest, iustum esse dicunt, ut alimentari debeant, uel aliquid pro alimentis concedi. Ex quo infertur, quod
3 cum dos † succedat loco alimentorum, quòd fiscus teneatur filias dotare, ut tenet Bal. loco allegato, quē refert Pala. Ruui. prædicto loco allegato, sed nihilominus contrarium practicatur. per tex. in d.c. cum secundū leges. dictus Pala. Ruui. facit distinctionem, quæ videtur
4 mihi iuridica, quòd si filij † sint nati post delictum commissum, habet locum dispositio dicti. c. cum secundum leges, & quòd hoc casu non debent alimentari, nec dotari, sed si fuerint nati, vel concepti ante delictum commissum, ex quo nati sunt anteaquam delictum committeret pater, quòd hoc casu filij debent alimentari, & filiæ dotari, quia pater tenebatur ad dotandum, & alimētandum filios, ut in d.l. fin. C. de dotis promissio. & in l. qui liberos. ff. de ritu nupt. & in l. obligamur. de actio. & obliga. ff. quæ loquuntur in dote, & in alimentis. l. si quis a liberis. ff. de libe. agnoscen. in cuius confirmationem facit cons. Calde. sub tit. de hæreticis, & est consilium tertium, qui ad utranque partē disputat quæstionem, cuius fundamenta non curo recitare, propter eius
5 tandam prolixitatem, ubi concludit, filios † natos ante delictum commissum non incurrere in pœnas inhabilitatis: & inter alia fundamenta quæ allegat, est tex. cum sua materia in l. emancipatum. ff. de sena. & text. in l. senator. C. de dignita. lib. 12. et l. filij senatores. ff. ad mu-
6 nici. ubi filius † ante natus, ex superueniente dignitate in personam patris non consequitur priuilegium, uel honorem: et per consequens, si nō honorem, ergo nec pœnam, uel onus, ut in l. ex qua pœna. ff. de reg. iur. pro

ista

ista parte est tex.expressus de iure regni.l.6. titu.27.2. parti.circa finem.finaliter facit text. singularis pro ista parte.l.2.C.de libertis,& eorum filijs, ex qua.l.Bal.di-
7 cit delictum † nunquam nocere filio, qui ante illius delictum natus est,sed illi soli,qui postea nascitur,quia hic solus contrahit maculam ex radice patris iam infecta, & hanc partem tenet dictus doctor Simancas in suo tractatu de hæreti.c.29. sed contrarium tenet doctor de Villadiego in suo tractatu,de hæreti. in q.23.ubi di
8 cit,quòd nulla facta distinctione, filius † hæreticorum, siue genitus ante delictum , siue post delictum ligatur pœnis statutis in c.statutum.de hæreti.lib.6.qui tex.loquitur generaliter:idem tenet frater Alfonsus Castrensis in tracta. de iusta hæreticorum puni. lib. 2.fol. 179. qui satis ad longum examinat quæstionem pro vtraq; parte.Io.Lupus de Pala.in sua repetitio.fol.82. citat cõsilium Cald.& fundamenta pro vtraq; parte, & non se determinauit. Couarruuias tetigit hanc quæstionem in lib.Varia.Reso.lib.2.fol.117.nu.5.ibi,quarto quæritur.ubi pro vtraque parte allegat multa, & concludit idem quòd doctor Villadiego, et Alfonsus Castrensis, et respondet ad omnia quæ in contrarium adducũtur, & possunt adduci:nihilominus tamen,quo ad propositum in casu dotis,& alimentorum, videtur mihi consonaturi distinctio, an filij sint nati ante delictũ uel post delictum,quam fecit dictus Ioan.Lupus loco allegato, per ea quæ ibi dixit, maxime allegando consilium. 13. Paul. de Castro, ubi eleganter decidit patrem teneri
9 † ad dotãdum filiam,quæ obligatio inhæret bonis eius, & transit cum eis ad quemcunque uadant, & cum hæc obligatio sit nata ante delictum commissum, transit cũ bonis ad fiscum, in cuius confirmationem allego tale funda-

fundamentum, quòd † alimenta sunt de iure naturali. Bar.in l.1.§.huius studij.2.col.vers. quæro vtrum,ff.de iusti.& iure,& in l.si quis a liberis.§.paren.ff.de lib.agn. Bal.in l.non solum.§.possunt.de bonis quæ lib.& ex hoc infertur,quòd cum alimenta sint de iure naturali,non
11 potest princeps † tollere filio alimēta, propterea dum concedit licentiam ad faciendum maioricatum, in eadem licentia ponit exceptionem, quòd relinquantur alimenta filijs,ut tradit latè Suarez in repetitio.l.quoniam.de inoffi.testa.Ego seruarem libenter distinctionem, sed non audeo propter quandam Instructionem quæ est.nu.23.in 1.congregatione,quæ videtur determinare contrarium in fine eius,ex quanto dize, que si quedaren algunos hijos, o hijas de menor edad, que nō sean casados,los Inquisidores prouean, y den ordē que los dichos huerfanos sean encomendados a personas honestas,y Christianos viejos catholicos,o a personas religiosas que los crien y sostengan, y los informen cerca de nuestra sancta fee, y que hagan vn memorial delos tales huerfanos, y de la cōdición de cada vno dellos, sequitur & facit, porque la merced de sus altezas,es de hazer merced,y limosna aquellos que menester lo vuieren, y fueren buenos Christianos e specialmente alas moças huerfanas con que se cassen,o entren en religion. Ex finalibus verbis huius Instructiōis
12 colligitur, non deberi alimenta filijs † hæreticorum, nec dotes,propterea quia conceditur ibi ex pietate, & in casu speciali,quando filij sint minores: & sic quòd fit ex gratia,præsupponit non deberi de iure,quia frustra
13 precibus impetratur, † quod à iure communi conceditur,ut in l.1.de thesauris.lib.10.C.& casus excepti firmant regulam in contrarium,ut in c.dominus noster.

33.q.2.& in l. nam quod liquidę. de penu lega. ff. & in cap. quoniam frequenter, ut lite non contesta. uerum est quòd prædicta Instructio potuisset intelligi de filijs natis post delictum commissum, & non de filijs antea natis uel conceptis, & quòd dicta Instructio interpretaretur secundum ius, ut in ca. causam quæ. de rescrip. nihilominus tamē indistincte practicatur quòd fiscus,
14 † nec dotat, nec alimentat filios hæreticorum: & certe hæc quæstio indigeret declaratione principis, vt seruaretur dicta distinctio, quia est consona iuri communi.

THEMA.

In causis fiscalibus an procedatur summarie uel ordinarie.

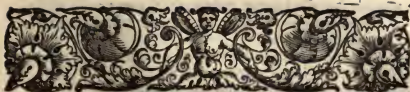
QVAESTIO XXV.

Vigesimoquinto quæro, quia prædictæ quæstiones loquuntur in decisione causarum fiscalium, est vidĕdum qualiter procedatur in causis fiscalibus, vtrum procedatur ordinarie uel summarie? & est dicendum,
1 quòd vbicunque debitum † fisci est liquidum, procedēdum est summarie. l. sacrilegij. §. fin. ff. ad l. Iulia. pecu. & l. quoniam nonnulli, de appellatio. C. & ibi Alberi. & l. Paulo. §. fi. ff. de lega. 3. melior tex. in l. missi opinatores, de exactoribus. lib. 10. secus si debitum non est liquidum, tunc requiritur ordo iudicialis. l. defensionis facultas. C. de iure fisci. li. 10. hāc distinctionē per supradicta iura facit. Pla. in d. l. missi opinatores. de exactoribus lib. 10. C. idem Pla. in d. l. defensionis facultas, &

Bal.

Bal.in l.2.quando fiscus uel priuatus.vbi dicit,quòd ius
2 fisci est speciale, quòd si debitum † est liquidum proceditur summarie : & per prædicta iura, quòd nō requiritur ordo, & sententia, sed in causis priuatorum licet sit liquidum,tamen desideratur sententia, ut in l.fin.C. de compensa. idem tenet ibi Salic.& alij doctores,eandem distinctionē faciunt Bar.& Pla.in l. si qui.C.de cōueniendis debito. fisci. lib.10.

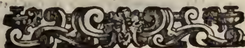
FINIS.

DE HAERETICIS EORVMQVE

Impia intentione, & credulitate; cum quinquaginta Analyticis assertionibus; quibus vniuersæ fidei causæ facilè definiri valeant.

Auctore D. Ioan. à Royas Iuris vtriusque Licentiato, Inquisitore hæreticæ prauitatis, Valentino.

SVMMARIA.

1 Experientia rerum cognitionem præstat.
2 Hæreticus an censendus sit, qui facta & verba hæretica confitetur, credulitatem verò negat. & num. 4. 33. 34.
3 Materiam hæreses concernentem tractans quid facere debeat.
5 Ecclesia vniuersalis una est, extra quam nullus saluatur.
6 Fides est quidã habitus qui distinguitur secundum diuersa obiecta.
7 Fornicationem simplicem non esse peccatum mortale dicens, hæreticus est.
8 Osculum mulieris esse peccatum, copulam verò carnalem non, fuit error Begardorum & Beguinarum damnatus.
9 Periurium non esse peccatum mortale, est hæreticum dicere.

Petrus

mæ.222.esse debet sicut speculum sine macula.223.indicat de occultis.224.Potest in homine esse triplex.225.Describitur ex mente canonis.226.Est ĩtra nos & nõ quærit alterius suffragiũ.227.est habitus perfectionis in mente sincera. 223.est motus pungens existens in mente humana.229.factum accusans vel defendens. 230.

231 *Animus, intentio bona, vel mala credulitas in proprio sensu, conscientia & corde existit.*

232 *Hæresis quod contrahatur per solum errorem in intellectu causatum.& 249.*

233 *Delictis puniendis iure fori inspicimus quod actum est.*

234 *Mentis deliberatio in hæresi sufficit ad perpetrationem delicti. & nu.238.252.*

235 *Inquisitor hæreticæ prauitatis punit hæreticum in mente, licet in eo non appareant signa de hæresi.*

236 *Deus solus mentis cogitationem scrutatur.243.*

237 *Cogitatio an & quando puniatur.& nu.239.*

240 *Hæretici omnino occulti an sint excommunicati. & 246. 267. in quo instructio Hispalen.perpenditur.nu.268.*

241 *Ecclesia non iudicat de occultis.251.253.254.*

242 *Cogitationis pœnam nemo meretur. Declaratur nu.264.*

244 *Ecclesia non scandalizatur ex voluntate quæ non præcedit ad actum exteriorem.256.*

245 *Percussionem clerici ratam habens in corde tantum non incidit in excommunicationem quo ad ecclesiam, etiam si eius amicus vel seruus clericum percussisset.*

247 *Adrianus P. in vtroque iure fuit peritus.*

248 *Hominis ministerio opus non est in pœnis quæ ipso iure contrahuntur.*

255 *Concesso vno, & id quod ex eo sequi solet conceditur.*

257 *Potentialia non disponunt de actu.*

258 *Potentia in habitu idem operatur quod potentia in actu.& in quibus num.262.*

259 *Hæresis res est contagiosa: & sicut cancer serpit.260.*

261 *Operationes animæ sunt velociores quauis corporali actione. & par.2.nu.66.*

263 *Causis pluribus concurrentibus, cessante vna quando non cessent aliæ.*

265 *Specialia multa in crimine hæresis reperiuntur in iure.*
266 *Core, Dathan, & Abiron viui absorpti fuerunt a terra cum vxoribus, liberis, tentorijs, & tota substantia.*
269 *Absolutio & reconciliatio præsupponit culpam. & 270. quia priuatio præsupponit habitum.*
271 *Hæreticus occultus quando sit excommunicatus. & quid de dubitante in fide. nu. 272. cum declaratione. nu. 273.*
274 *Motus primi non sunt in potestate hominum.*
275 *Dubius in fide infidelis est.*
276 *Factum hæreticum confitens, & prauam intentionem & credulitatem negans, tanquam negatiuus relaxandus est, etiam si de illo delicto non sit plene conuictus. & nu. 311. 450.*
277 *Homo ex anima & corpore compositus est.*
278 *Anima ad cælestia tendit, corpus circa terrena versatur.*
279 *Anima actiue corporis ministerio ad diuinarum rerum cognitionē eget.*
280 *Intellectu nihil est quin prius fuerit in sensu.*
281 *Dei inuisibilia a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellectu conspiciuntur.*
282 *Operationes passiuæ animæ quomodo cognoscantur.*
283 *Gēs nulla tā barbara ab omni rōne aliena fuit, quę ad cognitionē suæ gentilitatis, falsęque religionis, visibilibus aliquibus signis, exterioribusque ceremonijs vsa non fuerit.*
284 *Qualitas factorum demonstrat intentionem, animum, & voluntatem actorum.*
285 *Exteriora indicant secreta animi interiora. & 286. 291.*
287 *Factis aliquid demonstrare plus est quam verbis enucleare. & 288. 289. 301.*
290 *Facta vbi loquuntur, minime verbis opus est.*
292 *Animus talis præsumitur qualia sunt facta. 293.*
295 *Intentionis species colligitur facile ex qualitate dispositionis.*
296 *Opera testimonium perhibent veritati. & 297.*
298 *Credentes hæreticorum qui dicantur. & nu. 300.*
299 *Voluntas propria in confessione vniciuique monstranda est.*
302 *Negare & confiteri possumus non solum verbis, sed etiam factis.*
303 *Accusatum de hæresi quando sufficiat conuinci de facto, quamuis non constet de credulitate.*
304 *Iudaizare est id facere quod soli iudæi facere solent.*

307 Animus ex factis, & ex modo faciendi perpenditur. & 313.
308 Cultus exterior est euidens signum interioris cultus. & num. 314. 356.
309 Intentio mala præsumitur in faciente quando factum de per se est damnatum.
310 Maleficium omne præsumitur praua intentione & voluntate factum.
312 Hæreticus iudicatur qui manichæorum ieiunia & obseruationes sequitur, & nu. 315. vbi de Lutheranis.
316 Facta etiam horrenda, & detestabilia absque errore intellectus quod non sint hæreses. & nu. 317. 318. vbi distinguitur de peccatis, & nu. 319.
320 Causa & præsumptio naturalis alijs causis præferenda est.
321 Præsumptio iuris pro manifesta probatione & veritate habetur. & nu. 322. 323.
324 Præsumptio transfert onus probandi in aduersarium.
325 Præsumptio iuris & de iure dicitur manifesta probatio.
326 Animus voluntas & credulitas a solo Deo cognoscuntur, & sunt quid inuisibile.
327 Iuramentum non admittitur vbi iuris præsumptio resistit.
328 Consistentia in animo & intellectu solo iuramento probantur.
329 Dolus (in dubio) inest in delictis, & num. 357. 358. 359.
330 Accusatus de improbis obseruationibus & ceremonijs potest per verisimiles coniecturas & præsumptiones animum suum esse bonum probare.
331 Animus & voluntas per indicia & præsumptiones probantur.
332 Præsumptio, indicium, coniectura, probatio, tolluntur per contrarias fortiores.
333 Indicia si extent pro reo, & contra, ad torturam, non est torquendus, sed absoluendus.
334 Similitudo maior tollit minorem.
335 Præsumptio delicti tollitur ex præsumptione bonæ vitæ, ut Reus non torqueatur.
336 Indicium non probatur per testes singulares.
337 Præsumptiones sunt fortiores quæ sunt verisimiliores.
338 Præsumptio est animi applicatio ad verisimile.
339 Sermonis veri experimentum est concordare cum rebus sensatis.
340 Verisimile idem est quod credibile, & econuerso.

341 Præ-

341 *Præsumptio specialis fortior est generali, licet generalis sit fauorabilis, & specialis contraria.* 342.

343 *Præsumptio temeraria. Probabilis.* 344. *violenta.* 345.

346 *Fides maior adhibetur duobus testibus deponentibus in specie, quã mille in genere. &* 347.

348 *Accusato de hæresi quando non prosit probatio bonæ vitæ & famæ.*

349 *Testes contra aliquem deponentes de certo homicidio uel furto in specie, præferri debent deponentibus de bona fama in genere.*

350 *Probatio bonæ opinionis & famæ in genere parum aut nihil probanti prodest.*

351 *Hæretici bonæ vitæ & opinionis deteriores sunt eis qui malæ sunt vitæ, & assignatur ratio.*

352 *Hæretici ut hypocritæ aliud agunt & aliud simulant. & de eorum natura. nu.* 353.

354 *Testis occultus nequior est quàm publicus.*

355 *Odium nullum grauius quam simulatus amor.*

360 *Probationes non dubiæ, sed luce meridiana clariores sunt necessariæ in criminibus.*

361 *Probatio procedens ex fallibili non est bona. nam non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse.* 362.

363 *Probatio non concludens non dicitur probatio, & non facit rem dubiam de iure vel de facto.*

364 *Actor qui non probat clare & aperte intentionem suam succumbit.*

365 *Probatio dubia semper interpretatur contra producentem.*

366 *Verba dubia vel ambigua alicuius propositionis habentia sensum catholicum & hæreticum, potius in catholico, quàm in hæretico sensu sunt intelligenda.* 367. 368. 369. *Declaratur. nu.* 373.

372 *Iura promptiora sunt ad absoluendum quàm ad condemnandum.*

374 *Præsumptio, in dubio, est pro hæresi contra accusatum.*

375 *Lex merito. ff. pro socio, non habet locum ubi agitur de salute animarum.*

376 *Verba (sola fides sufficit) quo casu sint hæretica & quo non.*

377 *Verba dubia uel prægnantia, in dubio intelligenda sunt secundum subiectam materiam de qua agitur, etiam si improprientur.*

378 *Loquentium qualitas & conditio attendẽda est in exponendis propositionum uerbis, &* 379. 383. 384.

380 *Ver-*

380 *Verba intelligenda sunt secundum communem vsum loquendi, qui plerunque proprio significatui derogat.*

381 *Verborum proprietas dum multoties attenditur, sensus veritatis amittitur.*

382 *Verborum a propria significatione regulariter non est recedendum.*

385 *Experto cuilibet & perito in arte sua credendum est.*

386 *Assessor merus legista recusari potest, si causa est mere canonica & spiritualis.*

387 *Medicus & iureconsultus ex quibus efficiantur perfecti.*

388 *Iuris canonici sanctitas iuris ciuilis subtilitate decoratur, & iuris ciuilis maiestas canonum authoritate firmatur.*

389 *Episcopatus cui magis conferri debeat, Theologo, an canonistę.*

390 *Scientia theologica est nobilior cæteris ratione subiecti.*

391 *Pœnę dicuntur medicinales, ut homo malus efficiatur bonus.*

392 *Leges volunt incolumen esse ciuium coniunctionem.*

393 *Iuris canonici obiectum quale sit.*

394 *Sanctiones canonicę ex quibus authoritatibus processerunt.*

395 *Propositiones an sint catholicę uel hæreticę ad Theologos discutere pertinet.*

396 *Theologi in dubijs quę occurrunt super decimis & testamentis communiter errant.*

397 *Sutor non vltra crepidam. & tractent fabrilia fabri.* 398.

399 *Distinctio adhæret ueritati, & distinguere qui nescit omne disputationis genus prorsus ignorat.*

400 *Assertionem esse expresse damnatam vt hæreticam, quando controuertitur, quòd cognitio pertineat ad canonistas, & quãdo ad Theologos, nu.* 401. *& quòd ad theologos indistincte. nu.* 402.

403 *Inquisitorum hæreticę prauitatis munus & officium propriũ quale sit.*

404 *Laici etiam coniugati in iure canonico & ciuili periti possunt assistere consulendis causis sancti officij inquisitionis.*

405 *Salus ibi erit ubi multa consilia, & bonum consilium quamplurimos a morte liberauit.* 406. *& perfectissima ueritas per ampliores homines reuelatur.* 407. *nam integrum est iudicium quod plurimorum sententijs confirmatur.* 408.

409 *Inquisitores hæreticę prauitatis consultorum consilium sequi non tenentur. contra nu.* 417. *vi. nu.* 422.

489 *Apo-*

531 Da-

531 *Dathan, Abiron, & Chore fuerunt scismatici.*
532 *Scismaticus est etiam deponendus.*
533 *Animus præsumitur prauus ex prauis & reprobatis actibus.*
534 *Voluntas in mente retenta nihil operatur.*
535 *Operantis animus & voluntas præsumitur in factis, nisi in contrarium ipse fuerit protestatus.*
536 *Voluntas (cum sit inuisibilis) cognoscitur per actus exteriores, in quibus animi affectus exprimuntur.*
537 *Voluntatis est concordare cum rebus sensatis.*
538 *Factum ex propria natura includit in se animum & voluntatem.*
539 *Agentis intentio & voluntas colligitur ex actu etiam nullo & inualido, ac minus solemni.*
540 *Matrimonium secundum contrahens viuente prima vxore, quòd possit puniri ab inquisitoribus hæreticæ prauitatis, quasi non recte sentiens de sacramento matrimonij. Quod ista cognitio sit mixti fori nu. 542.*
541 *Distinctio matrimonij occulti uel publici tanquam ratione carens reprobatur.*
543 *Poena contrahentis binas nuptias quæ sit de iure ciuili. & quæ de iure canonico. 545.*
544 *Lex. 6. tit. 15. lib. 8. ordinationum Castellæ, declaratur.*
546 *Contrahentes secundas nuptias prima vxore uiuente officio inquisitionis hæreticæ prauitatis, qua poena in Hispania puniantur. Et quod huius criminis cognitio spectet ad officium inquisitionis. nu. 549.*
548 *Poenarum genera sunt distinguenda ex qualitate personarum.*
550 *Inquisitores hæreticæ prauitatis procedunt contra constitutos in sacris, & monachos professos de facto matrimonium contrahentes.*
551 *Petrus ex sententia Abbatis habebat vxorem quando fuit promotus in Pontificem. & ex Decio, quòd contra Papam non potest opponi quòd sit vxoratus.*
552 *Inquisitores in quibus casibus contra iudæos procedere possint. & nu. 553. 557. 558. 559. 560.*
554 *Inquisitores sunt fidei defensores, atque eis commissa est christianæ religionis defensio.*
555 *Delegatus non solum iurisdictionem contra partes in rescripto contentas obtinet, sed etiam contra quoscunque alios impedientes suam iurisdictionem.*

556 Ordi-

617 Voces sine mente & uoluntate sunt ficticiæ & simulatæ.
618 Intentio impia, pessimaque credulitas ex factis seu verbis hæreticis probatur.
619 Verba seu facta geminata maiorem animi affectum & deliberationem ostendunt, & persona est suspecta. & nu. 620.
621 Confessio geminata tanquam cum deliberatione facta, prætextu erroris non potest reuocari. & 622. contra nu. 623. etiam si esset iurata. 624. Declaratur num. 625.

1 Psis rerum experimentis cognouimus (vt verbis diui Marci Imperatoris in l. 2. C. vt in possess. legat. vtar) quàmplurimos in carceribus sancti Officij Inquisitionis hæreticæ prauitatis detentos, facta ac verba hæretica ingenuè confiteri, credulitatem verò prauamq; intentionem prorsus abne-
2 gare. Et quoniam in causis fidei definiendis, an isti sint censendi hæretici, & qua pœna puniendi, varia ac diuersa, & ex diametro opposita Inquisitorum & Consultorum suffragia sæpe vidimus: ideo hunc articulum nimis ambiguum atq; difficilem, & à nostris iuris professoribus (ni fallor) non rectè intellectum, radicitus (annuente Deo) explicare mira breuitate conabor. Primò pro parte negatiua, iura & rationes referam, deinceps pro parte affirmatiua veras cōclusiones subijciam: postremò nonnullas quæstiones vtiles ac necessarias notatuq; dignas annectam, cum quinquaginta Analyticis assertionibus: quibus facilè vniuersæ fidei causæ definiri valeant.

3 Quicquid dixero, censuræ sanctæ matris Ecclesiæ libenter submitto, & protestor me firmiter credere,

ac ſemper habere, quod tenet, prædicat, & docet ſacroſancta Romana Eccleſia mater omnium fidelium, & magiſtra. Et, vt omnia clariùs & faciliùs percipi valeant, nonnulla præſentis controuerſiæ exempla non dedignabor referre. Veluti ſi quiſpiam confiteatur dixiſſe (vt pluries in examinandis fidei cauſis vidi) quemlibet poſſe ſaluari in ſua Secta, ſeu opinione: Iudæum, in lege Iudaica: Sarracenum, in ſecta Mahome-
4 tica: & Lutheranum, in ſecta Lutherana. Nam aliquando reus eodem contextu fatetur inaduertenter, & lapſu linguæ prædicta verba protuliſſe: & interdum ab Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis interrogatus, an talia credit; dicit quòd nunquam talia credidit: ſed ſemper tenuit, quod ſancta Romana Eccleſia prædicat & docet. Denique negat intentionem, & ſolùm verba confitetur, quæ eſſe hæretica non eſt dubium. c. firmiter, de ſumma Trin. & fide catho. ibi, Vna verò eſt fidelium vniuerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur. c. Eccleſia, de conſec. diſt. 4. Et in Sym-
5 bolo Athanaſij, Quicunque vult ſaluus eſſe, ante omnia opus eſt vt teneat catholicam fidem. Et Paulus Apoſt. Doctor Gentium ad Epheſ. c. 4. Vnus dominus vna fides, vnum baptiſma, vnus Deus & pater omnium. &c. Id etiam multis rationibus explicat Gaie. de poteſtate Papæ, lib. 1. c. 21. & S. Tho. 2. 2. q. 4. artic. 6. dicens quòd impoſsibile eſt plures eſse fides, ſed vnam
6 tantum fidem, cùm fides ſit quidam habitus, & habitus diſtinguatur ſecundum diuerſa obiecta, unde neceſse eſt quòd ubi unum eſt obiectum, ibi ſit vnus habitus; Sed obiectum formale fidei eſt ueritas prima, ſeu diuina, ſub qua conſtituuntur multi fidei Catholicæ articuli: ergo cùm vna ſit ratio formalis fidei, conſequens eſt vnã eſſe fidem, vt optimè declarat Albert,

de agnoſ.aſſer.c.22.nume.4.& latius in rep. rub.de hæret.lib.6.q.2.num.61.

Præterea eſt aliud exemplum,de eo qui confitetur ſe
7 dixiſſe ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum mortale, & credulitatem & errorem in intellectu negat, aſſerens cauſa laſciuiæ loquendo,eum mulierculis verba prædicta protuliſſe. Quæ ſanè verba hæretica ſunt, cùm ſint contra præceptum Dei, Non mœchaberis, Exod.c.20.clem.ad noſtram.de hæret. Vbi
8 damnantur octo errores Begardorum & Beguinarum Alemaniæ, quorum vnus erat, oſculum mulieris eſſe peccatum,actum autem carnalem non. Contra quos inquit Paulus Apoſt.1.Cor.c.6.fugite fornicationem, qui autem fornicatur, in corpus ſuum peccat. Et in Deuter. c.23. habetur, Non erit meretrix de filiabus Iſrael.c.meretrices.32.q.4. S.Thom.2.2.q.154.art.4. Card.in ſumm.de Eccl.lib.4.par.2.c.7. Aufrerius, deciſ.346.Alberti.de agnoſcen.aſſer.q.22.num.36.& q.fi.in fine. Franciſc.Squilacen.de fide cathol.c.18.Iulius
9 Clarus.in pract.crimin.§.hæreſis,in princip.dicens eſſe
* *communem opinionem,eſſe hæreticum,dicere periurium non eſſe peccatum mortale,allegando Bellonum conſ.78.num.8.

10. Exemplum de facto hæretico, erit de eo qui cum baptizatus ſit, poſtea fuit circunciſus,& ieiunium vulgò *del ramadan* &Paſchata modo Mahometico obſer
11 uauit, atq; zalã in domo ſua, vel Meſquitis, loto prius corpore, maximè partibus pudendis, genibus flexis humiliando & extollendo capùt fecit, & carnibus *a*
12 *Alchible* occiſis veſcitur. Multos alios ritus ſacrilegos & nefandos neophyti in his Regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Granatæ publicè obſeruant, in offenſam diuini nominis, & opprobrium fidei Chriſtianæ; quod ſine

lachry-

lachrymis minimè hic erat referendum. Neque erit temerarium, sed potius iuri & rationi consonum, asse-
13 rere Prælatos ac dominos temporales non esse in cõscientijs tutos, qui diœcesibus, terris, & dominijs sibi subiectis talia publicè perpetrari patiuntur, quod asserit Io.Andr.& Archid.in c.2.num.6. de hæret. lib.6. text.in l.2.& l.placuit,& l.pen.C.de Paga.clem.vnic.de Iudæ.& Sarrace.c.excommunicamus.1.§.adijcimus.de hæret.ibi, Episcoporum munus est fidem plantare, & hæreses à suis diœcesibus extirpare, c.pen. de reg.iur. in antiq. De prædictis & alijs falsis cæremonijs & er-
14 roribus Sarracenorum,& quòd anno.615. habuit principium hæc maledicta secta scripsit.S.Thom.lib.1.c.6. contra Gentiles. Vincentius in Specul. histor. lib.24. Archid.Floren.2.par.histo.tit.14.c.5. & in 4.par. sum. tit.11.c.6.§.1.Iac.de Voragi. in histo.S.Pelagij Papæ, plenius Paulus Burgen.super Apocaly. cap.13. Paulus Aemilius in histo.Francorum,lib.7. Pet. de la Caualleria contra Iudæos.c.de repro.sect.Mahomet. Hostien. in rubr.de Sarracenis.Card.in clemen. vnic.eo.tit.Albert.de agnosc.asser. c.13. num.31. Latius in rubr. de hære.lib.6.q.2.num.52.cum sequen.Iac. Septi.in insti. Catho.c.35.& Directorium Inquisitotum par.2.c.45.

15 Aliud quoque exemplum omittendum non est,de eo,præsertim si est de genere Iudæorum, qui Sabbatũ celebrat cessando ab omni opere,vt Exo.cap.35.& Leuit.cap.23.taliter quòd in Sabbato non colligat ligna,
16 vt Num.cap.15. neque ambulet in Sabbato vltra mille passus,vt est glos.interlinearis in cap.1.in Acti.Apostolorum, in verbis,Sabbati habens iter; quæ cuius sit autoris ignoratur, vt ibi, & Alberti.de agnos. asser. q. 32.num.3.& 4. ac etiam ventrem non purget in Sab-
17 bato,vt refert Alberti.in rub.de hæret. q.11.num.11.

quæ sanè erat celebris Iudæorũ cæremonia, vt ibi dici-
18 tur. Quòd Sabbatum datum fuit in lege in memo-
riam creationis rerum; Ac etiam alia festa & ieiunia le-
gis Moysi obseruat, videlicet illa tria festa, quæ Deus
19 in lege veteri præcepit Iudæis celebrare, vt Leuit. cap.
23. in mense Septembri, qui apud Hebræos dicitur Be-
thanim vel Ethanim, vt. 3. Regum. cap. 8. aliàs Tisri, &
est septimus mensis anni, incipiendo à mense Martio;
qui erat primus in mensibus anni, vt Exod. cap. 12. &
20 apud Hebræos dicitur Nisan, vt in lib. Esther. cap. 1. Et
erat primum festum primus dies mensis Septembris
Sabbatum memoriale clangentibus tubis, dicebatur
festum clangoris siue tubarum, Hebraicè Teruach, vul-
gò *del cuerno*, in memoriã liberationis Isaac de sacri-
ficio, p quo aries fuit immolatus, vt Gene. c. 22. Et iste
21 mensis September apud Iudæos in computatione vul
gari negotiorum secularium, & in ipsa etiam annorũ
computatione dicitur primus anni mensis, & sic alio
nomine festum tubarum, apud Hebræos vocabatur
Rosha sana, id est, caput anni Iubilei: & iste mensis ma-
gna ex parte concurrit cùm nostro Septembri: incipit
enim à nouilunio propinquiori æquinoctio autumna-
22 li, siue præcedat ipsum æquinoctium siue sequatur. Se-
cundũ festum erat, expiationis siue propitiationis, He-
braicè Cipurim, quod celebrabatur decima die eiusdẽ
mensis Septembris, propter propitiationem filiorum
Israel; quando Deus propitiatus est pro peccato vituli
conflatilis, vt Exo. cap. 32. quod alio nomine inter He-
bræos dicitur *Thaum* vel *Cenquipur*. Tertium festum
23 nimis celebre Iudæorum erat festum Tabernaculorũ
apud Hebræos Succoth, & alio nomine Cimhatora,
id est, magna lætitia, vulgò *delas Cabanillas*, quod cele-
brabatur quintadecima die dicti mensis Septembris,

in memoriam Tabernaculorum, in quibus habitaue-
rant quadraginta annis in deserto, vt Num. cap. 29. &
alio nomine istud festum appellabatur *Scenophegia* à
figendis Tabernaculis, ac ita totus iste mẽsis Septem-
ber Iudæis erat valde festiuus, & vocabatur mẽsis quie
tis & lætitiæ, ratione illarum festiuitatum.
24 Aliud quoque festum in quintadecima die lunę mẽ
sis Martij, quod vocatur nomine Hebræo *pesach*, aliàs
pascha, vulgò, *del pan cenceño*, in memoriam exitus
de Aegypto, vt Exod. cap. 12. & Deuteronom. cap. 23.
Qui mensis cõcurrit magna ex parte cum nostro Mar-
tio. Incipit enim à nouilunio propinquiori Aequino-
ctio verno, siue præcedat, siue sequatur ipsum Aequi-
25 noctium. Alias autem festiuitates, præter datas in le-
ge, tractu temporis addiderunt Iudæi, propter varios
casus & euentus, vt fuit festum Phurim, vel Purim: &
alio nomine festum Reginæ Esther, ex eo quòd tem-
pore regis Assueri per reginam Esther à morte fue-
runt liberati, in cuius memoriam Iudæi ieiunabant, &
vocatur ieiunium Reginæ Esther, vt in libro Esther, c.
3. & 4. in fine: & cap. 9. Quod festum erat decimater-
tia die Lunæ mensis Aprilis: & secundum alios inter-
pretes decimaquarta die mensis Februarij. Alia uerò
plurima ieiunia celebrabant Iudęi, non ex præcepto lẽ
gis Moysi datæ: sed potius ex eorum voto, ut habẽtur
26 in Directo. Inquisito. loco supra citato, Aliud fe-
stum reperi à Doctoribus non relatum, quod seruabãt
Iudæi; & dicebatur festum Luminum, propter memo-
riam reædificationis templi, vel propter lampadas ibi-
dem existentes. Celebratur à Iudæis per octo dies,
in vicesimaquinta die mensis Nouembris, atq; in quo-
libet die ac nocte vnica tantùm lucerna erat incensa
prope limina domus: ac vltimo & octauo die omnes

octo lucernæ, vt lib. 2. Macha. cap. 1. & 10. habetur. Et
27 multa prohibebantur in lege Mosayca Iudæis comede re, vt caro cum sanguine & pinguedine, & alia: vt Gen. cap. 9. & Leui, cap. 7. & 11. & 12. & Deuter. cap. 14. Et Iudæi hac nostra tempestate scindunt femur arietis, vel alterius animalis, cuius carnibus vesci volũt: & eijciunt parum carnis in modum auellanæ ibi repertæ; vt illam carnem non comedant, quæ dicitur vulgò *la landr ezilla*, & apud Hebræos *Gid hanasse*, aliàs *dinarnaxe*, vt habetur Genes. c. 32. in fine, ibi: Quã ob causam non comedunt neruum filij Israel, qui emarcuit in femore Iacob vsque in præsentem diem. Multæ aliæ cæremoniæ celebrabantur à Iudæis, quæ in quinque
28 libris Moysi scriptæ sunt. Et plures aliæ etiam celebrabantur ex eorum traditionibus: vt mulieres postquã pistauerunt, antequam panes faciant, accipere solent de massa illa aliquam particulam, & proijcere in ignẽ; vt habetur Num. c. 27. & orare apertis fenestris tribus
29 horis versus orientem: vt lib. 3. Reg. c. 8. Vsque adeò autem execrabilis est Iudeorum perfidia, vt inquit tex. in c. Etsi Iudæos. de Iud. quòd filiorum suorum nutrices Christianas in die Resurrectionis Dominicæ, quando ipsæ corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi recipiebant, per triduum ante quàm pueros lactarent, lac effundere Iudæi faciebant in latrinam. Meritò
30 sancta Romana Ecclesia in die Veneris sancta, quãuis orat pro Paganis, hæreticis, & schismaticis genu flexo; non tamẽ pro Iudæis genua flectit, vt habetur in Missali & cæremoniali Romano. & tradit Oldr. consil. 51. incip. Iudæus transiuit. & Albert. de agnos. asser. q. 23. num. 57. nam est generatio praua & adultera, vt in Euangelio legitur.
31 Iudæorum verò errores, in quibus præcipuè sua perfidia

fidia & pertinacia versatur, sunt octo. Primus, quòd credunt legem Moysi fuisse datam gratia sui, & non propter alium finem. Secundus error, quòd putant ipsam in æternum duraturam. Tertius error, quòd non credunt Christum Iesum fuisse Messiam in lege promissum. Quartus error, quòd non credunt Sabbatum & otia cessare, & loco illius celebrandam esse diem Dominicam. Quintus error, quòd arbitrantur terram illam Chanaan, & Ierusalem esse eis promissam, cum omnibus fructibus, in præmium obseruatiotionis legis Moysi. Sextus error, quòd non putant tẽpus Messiæ adhuc venisse. Septimus error, quòd credunt Messiam eos liberaturum ab omni captiuitate, & reducturum eos in terram Chanaam. Octauus error, quòd credũt legem Euangelicam esse imperfectã

32 & falsam. Plures alij sunt eorum errores, qui ex prædictis deducuntur: de quibus, atque eorum festiuitatibus, ieiunijs, & cæremonijs latè scripsit Iosephus de antiquitat. Iudai. lib. 12. c. 10. latiùs Hugo Card. & Burgen. & Nicol. de Lyra in Leui. c. 12. & Deuter. c. 14. Idẽ Burgensis in suo scrutinio scripturarum, dist. 3. S. Tho. 1. 2. q. 102. arti. 4. Turr. Crem. in c. 1. de consecr. dist. 3. Tertull. aduersus Iudæos Archi. Flor. 2. parte sum. titu. 12. c. 7. §. 4. Optimè Ia. de Valẽtia in suis quinque quæstionibus contra Iudæos. & in Psal. 80. incip. Exultate Deo. Et super Psal. 83. Quàm dilecta tabernacula tua. Videri. Zaz. de Iudæis. q. 1. & 2. & Archiepiscopus Hispalen. in tractatu contra Iudæos, & Petr. de la Caualleria, in suo libello contra Iudæos. latissimè omniũ Alberti. in rub. de hæret. lib. 6. q. 12. vbi quàm vberrimè, & de agnos. asser. q. 25. & melius. q. 32. & in repert. Inquisitorum. in verb. cæremoniæ, & in verb. Iudæi, ac melius & latius in verb. nomina, & in direct. inquisit. parte. 2. q. 44.

Et

33 †Et ne quæstio superius proposita, in exemplis explicandis differatur, videlicet, an is qui uerba hæretica ac ritus & cæremonias modò relatas dixisse & fecisse fatetur, credulitatem verò & intentionem atque errorẽ in intellectu prorsus negat, dicens, inaduertenter ac ignoranter id dixisse vel fecisse, & se esse paratum ad correctionem Ecclesiæ, hæreticus sit censendus? etiã si legitimis testibus non sit conuictus.

34 † Primò, videtur quòd non sit hæreticus ille qui confitetur se verba hæretica dixisse, & prauam intentionẽ errorem q; in intellectu & malam credulitatem abnegat, neque pœna hæreticorum sit plectendus. Nam hæreticus est, qui circa ea quæ sunt fidei errat per in-
35 tellectum & pertinaciter adhæret errori per uolũtatem approbans falsa pro ueris, & uera pro falsis, certa pro incertis, aut incerta pro certis. Itaque nullũ opus
36 exterius, quantumuis horrendum, est hæresis, absq; errore in intellectu, siue absolutè error sit in intellectu; siue in eo, ut motò à uoluntate eligente, taliter quòd in hæretico requiritur falsa credulitas ex parte ratio-
37 nis, & peruersa uoluntas ex parte concupiscibili. c. dixit Aposto. 24. q. 3. ibi, qui errant & parati sunt corrigi nequaquam inter hæreticos sunt computandi. c. excõmunicamus. 1. §. credentes. de hæret. Archi. & alij. cap. quicunque. de hæret. in 6. Ioan. An. Inno. & Antò. in c. firmiter. in fine. de sum. Trini. & fide Cath. Bal. & Paul. in rub. C. eo. titu. Castro. de Iust. hæret. puni. lib. 1. c. 1. prope finem, & c. 7. & aduersus hæreses lib. 1. c. 1. in fine. Fran. Squil. de fide catho. c. 14. & S. Tho. 2. 2. q. 11. arti. 1. Alex. de Ales. 2. par. q. 181. memb. 1. Archiepiscopus Flo. 2. parte sum. titu. 12. c. 4. in prin. Syluest. in uerb. hæresis. 1. Corradus Brunus de hæret. lib. 1. c. 2. Pala. Rub. in alleg. hæresis. §. 3. & 4. Alfon. Aluar. Guer

rero, in thesauro religionis Christianæ. titu. de hæreti. num. 20. & hanc dixit esse communem opinionem Iulius Clarus in pract. Crimi. §. hæresis. uers. ad hoc autem, Albert. de Agnos. assertio. q. 6. num. 8. & q. 23. nu. 52. & idem q. 2. num. 12. allegans consil. Oldra. 210. incip. Regularis habet traditio. quòd crimen hæresis habet principium & complementum, principium in er-
38 rore in intellectu, complementum in pertinacia in uoluntate. Idem Albe. in repe. rub. de hære. lib. 6. q. 1. nu. 12. & 19. Et latiùs. q. 13. nu. 4. cum sequen. ubi affirmat quinq; esse necessaria, ut quis propriè dicatur hæreti-
39 cus. Quæ omnia surripuit, tacito autore, ab Archiepiscopo Floren. in 2. par. summ. titu. 12. cap. 5. §. 1. cum sequent.
40 Primùm, quòd quis professus fuerit catholicam fidē: secundùm, quòd aliquam ueritatem credat de fide catholica: nam si à fide catholica omnino recesserit, potiùs Apostata, quàm hæreticus est censendus. Tertium ꝙ habeat errorem in intellectu, ut dictum est. Quartū, ꝙ talis error sit contra articulos fidei, uel contra determinationem Ecclesiæ, in his quæ pertinent ad fidem, & bonos mores: nam in his Ecclesia nōn potest errare. c. à recta. ergo fide. 24. q. 1. cap. maiores. de bap. ubi Abb. & in c. à nobis. 2. de sen. excommu. Et latiùs tra-
41 didi in sing. meo. 146. Quintum, quòd talem errorem
42 pertinaciter defendat, itaq; de necessitate requiritur, ad constituendam hæresim, error in intellectu, & nullum factum absolutè, quamuis horrendum, & execrabile sit, absq; errore intellectus, facit aliquem hæreticū
43 quia hæresis non in opere, sed in errore intellectus consistit. Nam qui fornicatur, aut occidit, aut aliud simile crimen ab Ecclesia prohibitum committit, non

44 ob id hæreticus est censendus, nisi hoc impune fieri posse crediderit. Sed si inaduertenter ignorantia, uel ioco, uel lubrico linguæ sermone aliquid fidei cõtrariũ quis proferat, si errorem non habeat, emendare quod
45 peccauerat sit paratus, non est hæreticus. Quanquam propter ignorantiam, leuitatem, & incuriam arbitrio iudicis pœna extraordinaria est puniẽdus. c. dixit Apo
46 stolus, 24. q. 3. S. Tho. 3. par. dist. 13. q. 2. articu. 1. Et in quolibet. 3. art. 2. Card. in Clem. vni. §. sanè. de usuris. Archi. & Ioan. And. in c. 2. nu. 6. de hæret. in 6. Gundi. de hæret. q. 1. in princ. Innoc. in dic. cap. firmiter. Pala. Rubi. in dic. allega. hæresis. Conrra. Bru. de hære. li. 1. c. 2. Pulchrè Turr. Crema. in summ. de Ecclesia. part. 2. lib. 4. cap 1. & 4. & 13. Alberti. dict. q. 13. num. 8. & 14. & Castro in locis supra citatis.

47 Ideo meritò diuus Augustinus inquit in libro. 1. de Trinit. errare potero, sed hæreticus non ero. Quod dictum refert Card. de Turre Crem. in d. part. 2. lib. 4. c. 1. Et Archiepiscopus Floren. in 2. par. summ. tit. 12. de materia hæresis. c. 5. Et Albert. in rub. de hæret. lib. 6. q. 1. nu. 19. & q. 13. num. 14. Et idem de agnosce. asser. q. 2. nu. 11. & q. 6. nu. 8. & in q. 23. nu. 53. Et Iacob. Septi. Episco. Pacen. in institu. Catho. cap. 31. nu. 7. & c. 25. nu. 2. Et in Enchiridio. tit. 49. nu. 4. Ambro. Cathe. in Speculo hæreticorum, consideratione. 7.

48 Vnde facilè deducitur Marcellinum Summum Pontificem, qui tempore Diocletiani, & Maximiani Imp. à Paganis compulsus & coactus, eorum templum fuit ingressus, & suis Idolis thurificauit, non fuisse hęreticũ. Ita fuit per Concil. generale decretum, vt habetur in. c. nunc autem. 21. distin. ut optimè tradidit Dec. consil. 151. incip. Maximi ponderis. in princ. Et Albert. in rub.

de

de hæret. in 6.q.13.nu.67. quia compulsus vi Idola adorauit, & fidem Christi in mente habuit, & non peruer-
49 sum dogma, uel errorem in intellectu. Nam ubi est metus uel coactio, deest consensus. l. interpositas. C. de trāsac. cap. 2. de his quæ vi. cap. cum locum. de sponsal. sed nimis utile esset, quòd de intentione, & animo constaret per protestationem ab eo etiam clandestinè factā. cap. 1. ubi glos. & Abb. de his quæ vi. & in cap. cùm M. Ferrarien. nu. 19. de constit. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi Prætori. q. 11. nu. 6. de noui ope. nunc. Bald. in l. repetendi, in fine. C de condic. ob caus. Decius cons. 219. puncto. nu. 5. Non tamen debuerat Marcellinus, propter fugiendam mortem corporalem, Idolis sacrifica-
50 re; sanctius ac melius erat mori, & omnia mala pati, quàm peccatum mortale operari. c. Inquisitioni, de sen ten. excom. cap. sacris. de his quæ vi. cap. literas. de resti. spoli. Et eius peccatum fuit grauissimum, nō tamen peccatum hæresis. cap. potest fieri. ubi glos. de pœnit. dist. 1. cap. sicut. sanctius. 32. q. 4.

51 Hinc etiam est, Diuum Gyprianum tenētem illam erroneam & falsam opinionem, quòd baptizati ab hæreticis erant iterum rebaptizandi, & in hac opinione perseuerauit, ut patet in cap. si quis inquit. 1. q. 1. non fuisse hæreticum, & eum reprehendit August. in lib. 5. de bapt. cap. 20. Et habetur in cap. quomodo exaudit. de consecr. dist. 4. dicens errorem Cypriani, falce passionis esse remotum, & in lib. 6. contra Donatistas. cap.
52 23. Nam si quis dixerit, baptismum ab hæreticis ministratū, In nomine Patris, & filij, & spiritus sancti, cùm intentione faciēdi quod facit Ecclesia, non esse uerum baptismum, anathema sit: vt in cap. Romanus. de consecr. distin. 4. & nouissimè in concil. Trident. Sess. 7. de bapt. cap. 4.

cap.4.idem refert.& Conra. Brun.de hære. lib. 1.c.2. & Fran.à Victoria,in summ.de sacrament.de bapt.cap. 28.Iac.Septi.in Instit.Catho.cap.25.num. 2.non ob id
53 diuus Cyprianus de hæresi est suspectus,quia non per tinaciter,sed inaduertenter illud protulit, meritò inter Doctores approbatos eruditos & sanctos primus nominatur Cyprianus,vt in decreto Gelasij Papæ, quod habetur.cap.sancta Romana Ecclesia.15.distin.Et Do. Soto referendo dictum errorem Cypriani, multa in eius honorem scripsit,in 4.distin.1.q.5.art.5. & 9.

54 Beatus quoq; Paulus doctrinam sancti Petri Apostoli reprehendit, ex eo quòd Petrus sentiebat legalia esse seruanda, vt habetur in cap. 2. ad Galat.de qua re non parua controuersia orta est inter sanctissimos, & grauissimos Doctores,Hierony. & Augu st.vt latissimè scripsit S.Tho.super dicto.cap.2.ad Galat.lect.3.& in cap.3.Epist.1.ad Timotheum,in verbis illis,oportet E-
55 piscopum esse vnius vxoris virum. Vnde Hieronymus & Augustinus fuerunt inuicem contrarij, & contrarias sententias protulerunt,vt habetur. cap. 1.26.dist. vbi glos.inquit,quod malè sentit hìc Hieronymus.Latius idem August.lib.de bono.coniug.cap.18.Villadiego de hæret.q.7.num.7.

56 Præterea Petrus Lombardus Episcopus Parisien. qui propter summam eius doctrinam magister senten tiarum nuncupatur in studijs generalibus, ex mandato Apostolico, magna cum veneratio ne legitur.
57 Plures tamen eius opiniones sunt erroneæ, vt est illa opinio,quam tenuit in 3. lib.senten. distin.22.cap.1. quòd Christus in triduo mortuus fuit homo, & alibi lib.1.senten.distin.27.cap.2. quòd charitas qua diligimus Deum,& proximum, est Spiritus sanctus:& alios

plures

plures errores tenuit qui habentur in illo libello, de erroribus per vniuersitatem Parisien. cōdemnatis. Quorum nonnullos refert Archiepiscopus Flo. 2. par. sum. tit. 12. c. 5. in princ. Ioan. And. & Anto. in cap. debitum, de biga. & Alberti. in rubri. de hæret. lib. 6. q. 13. nu. 54.

58 Idē dicēdum est de Gratiano autore compilationis Decreti, qui in pluribus contra sacram scripturam errauit: vt in cap. si illic. §. obijciuntur. 23. q. 4. vbi scripsit, quòd tempore Regis Achab, fuerunt missi duo quinquagenarij ad Heliam: quod est falsum, quia non rex Achab misit illos quinquagenarios, sed rex Ochozias, neque illud contigit tempore Achab, sed sub Ochozia: ideo meritò glos. ibi in verb. Achab, inquit, quòd Gratianus id inaduertenter refert, & historiam confundit.

59 Aliam opinionem Gratiani reprobatam refert glo. in summ. 13. dist. Et aliam gl. in sum. 18. distin. Et aliam

60 glos. 2. in cap. sicut Christus. j. q. j. Et quadraginta ac plures errores Gratiani congessit Felin. in c. ex parte. 1. num. 43. de rescrip. non tamen ob id hæreticus, sed potius Catholicus est censendus, quia inaduertenter, & non pertinaciter illud dixit.

61 Idem etiam secūdum aliquos est dicendum de Abbate Ioachim, qui quamuis eius libellus, quem fecit contrà Petrum Lombardum, fuerit damnatus, vt doctrina hæretica: tamen quia se, & opera sua correctioni Rom. Ecclesiæ submisit, non fuit ipse hæreticus iudicatus. cap. damnamus. de summa Trini. & fide Cath. S. Tho. 1. 2. q. 27. art. 3. dicēs quòd iste Abbas Ioachim fuit valde rudis in subtilibus fidei dogmatibus, & reprehendit duos eius errores. Et optimè Archi. Flo. in 1. part. summ. titu. 6. c. 2. §. 5. in fi. Et in 3. part. titu. 12. c. 4. in princ. Et part. titu. 11. Abb. uerò uidetur contra-

rium

rium tenere in dict.cap.damnamus. in fine.quòd prædictus Abbas.Ioachim fuit hæreticus. Sed prima opinio magis placet,quam defendit Felinus in cap.j.num. 2.de hære. Et Alberti.de agnoscen.asser.q.29.nu.7.dicens:quòd licet Abbas Ioachim errauerat,ex eo quòd in fine erat paratus corrigi, non fuit damnatus hæreticus.Et in q.11.num.10.ꝙ prætextu protestationis ab
62 eo factæ non iudicatur hæreticus. Quem autem effectum operetur protestatio generalis,vel specialis ad liberãdum aliquem, qui in assertione Catholica errauit, Alberti.scripsit in rub.in fine.de hæret.in 6. Baldus,& iuniores in rub.de summ.Trin.& fide Catho. Card. & Innoc.in d.damnamus.Idem Card. in Clem.j.§.Porro. colum.fin.eod.titu.Cæpola, caut. 155.incip.bonum & vtile. Plenissimè Alberti. de agnosce.asser.q.12.per to
63 tam,& q.29.nu.13.cum sequentibus. De protestationibus verò in causis profanis extra fidem, latè Bart. & Moder. in l. non solum.§. morte.ff.de noui ope.nunti. Abb.& iuniores in cap.cum M.Ferrarien. de constitu.
64 Ex hac autem ratione bene infertur, verum,& rationabile esse dictum Innoc.in cap. firmiter. num.6.de summ.Trin.& fide Catho.dicentis,Quòd si aliquis credit quicquid Ecclesia credit,sed falsò opinatur ratione naturali motus, quòd pater vel maior, vel prior sit filio:vel quòd tres personæ sunt tres res,à se inuicem distinctæ,quod non est hæreticus, nec peccat: quia credit Ecclesiam sic credere,& suam opinionem fidei Ecclesiæ supponit, quia licet male opinetur, tamen non est fides sua, immo fides sua fides est Ecclesiæ. Omnia prædicta sunt verba originalia Innoc. quem sequitur Paul.de Castr.in rub.de summ.Trin. & fide Catho.C. vbi Bald.in fin.verbis,inquit, quòd hoc dictum Innoc.

est

tas personas, quæ sæpe impetuntur ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis. & Albe. de Rosate. in 3. par. statu. q. 32. affirmat, per hoc dictum in Curia Romana corã domino Papa defendisse quosdam Mediolanenses de hæresi impetitos. Quod dictum Inno. refert etiam Cæpol. caut. 153. incip. bonum & vtile consilium. Et eadẽ caut. habetur in ordine. 183. Anto. Cardin. Abb. in d. rub. de summ. Trin. & fide catho. Ana. in d. c. firmiter. Idẽ Card. in Clem. 1. §. porro. eo. titu. & in Clem. 1. §. fin. q. 2. in fine. de usuris. Domi. in rubr. & in c. 2. num. 4. de hæret. lib. 6. Feli. in c. 1. num. 2. de hære. Pala. Rui. in fauorem rustici Roderici de Carrion. in allegatione hæresis. §. 4. Alberti. de agno. asser. q. 12. num. 4. & 5. & q. 23. num. 6. & q. 36. num. 6. Ludo. Carrer. de hæred. §. circa secundum. nu. 8. Iac. Septi. in Instit. cath. c. 25. num. 4. & in Enchirid. titu. 49. num. 3. Nico. Boer. decis. 341. incip. Et ista quæstio, in fine. tex. & gl. in uerbo pertinacis. in c. dixit Apostolus 24. q. 3. glo. in uer. emendari 24. q. 1. glo. in c. si Papa. 40. dist. Nam lubri-
66 cum, uel lubricitas linguæ ad pœnam facile trahendum non est, l. famosi. ff. ad l. Iul. maiest. l. 2. C. qui bon. ced. pos. Card. in clem. fi. in fine. de hæret. & in cle. uni. §. sane. de usur. Villadiego. de hęret. q. 1. num. 7. & q. 8. nu. 6. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 45. nu. 30. Instruct. Toletan. 4. ca. 8. dicentes pœna extraordinaria esse puniendum. Qua propter consentaneum esse censeo, quod in defensionibus reorum de eorum rusticitate & imprudentia, constat, ut pœna sit temperanda. Iudi-
67 ces uerò, præsertim inquisitores hæreticæ prauitatis, propter diminutam & truncatam reorum defensionẽ sint nimis soliciti & diligentes in scrutandis, & inuestigãdis eorum defensionibus, ẽt ex officio, parte nõ pe-

tente,& etiam renuente.l.si nō defendantur.ff.de pœ. ibi,debet de innocentia eorum quærere.l.1.§.fin.ff.de quæst.l.non tantum.ff. de appellat. Hyppo. latè in l. si quis ne quæstio.num.101.ff.de quæstio.& in cons. 51. incip.licet nedum.num.60.cum sequen. Et in instructio.de Madrid,anno.1561.c. 38.

69 Neque prædictis obstat singularis decisio Rotæ in antiquis.875.incip.accusatus de hæresi,in tit.de hære. Et eadem etiam decisio. habetur in decisionibus collectis per Bernardum de Bisnieto.eo. tit.de hære. Vbi dicitur quòd si accusatus de hæresi,& per testes, uel aliter est legitimè conuictus,& negat se talia hæreticalia dixisse uel credidisse, quamuis asserat se credere, & credidisse, quod credit Ecclesia,nihilominus, ut hæreticus negatiuus,& impœnitens est condemnandus & brachio seculari tradendus.Istā decisionem sequitur Hostien.in sum.de hæret. colu. 2. & Io.de Ana.in ca.excommunicamus.1. §. adijcimus.de hære.num.6. Calde.in consi.2.sub titu.de hæret.Et eā allegat Matth.de Afflict.in const.Neapo.de hæret. nu.35. & Nico.Boer.decisi.343.incip.Et uidetur.in princ.& Petr.

70 Rebuff.in prax.benefi.tit.de modis amittendi benefici a.num.32.dicens se uidisse illam decisionem seruari contra quendam astutum hæreticùm . Eam etiam allegat & declarat Albe.in rep.rub.de hære.li.6. q.13. num.50.in fine.& in c.prin. & num. 44. eo.tit.Idē etiā Alber.de agnos.asser.q.7.nu.6.& q.8.nu.7.cū sequen. ubi optimè.& q.12.nu.9.& q.22.nu.28.& q.29. num. 14.& q.34.nu.5.& q.36.nu.1.in fi.Et Ia. Septi.in insti. chato.c.48.nu.25.& in Enchirid.Inqui.c.53.nu.10. & cap.61. num. secundo.Et Iulius Clarus in pract.crim.

71 §.hæresis,uer.Et nota in hoc ꝓposito, ubi allegando

dictam

dictam decisionem, inquit, quòd semper illa decisio Rotæ sibi uisa fuit rigorosa. Et etiam contra eam tenuit expressè idem Boerius, sibi contrarius, deci. 341. incip. Et ista quæstio. num. 4. in fine, ubi affirmat, quod iu-
72 ra ab eo allegata domini de Rota non uiderunt. Sed Iulius Clarus, & Boerius in hoc uerè allucinantur, & maxima cum ratione merentur reprehendi. Non. n. indulgenda est uenia ei, qui non cognoscit peccatum suum; quia tanquam alter Cain illud negat: nã Cain indignus misericordię alia, iudicatus fuit, quia inter in
73 ter crimẽ fratricidij negauit, dicens. Nescio Domine, nunquid ego custos sum fratris mei? Gene. c. 4. Et. c. serpens. c. nunquid Cain. de pœniten. dist. 1. Neq; hæ
74 reticus dicitur satisfacere negando, sed recognoscendo crimina sua, & ea abiurando. c. ab abolendam. §. illos quoq;. de hæret. c. Ego Berengarius. de conse. dist. 2. c. si quis uoluerit. c. si quis Episco. 1. q. 17. c. quẽ pœnit. c. ueritas. de pœnit. distin. 1. Non enim est minima
75 pars pœnitentiæ confessio peccati. c. non potest. cap. agite pœnitentiam. c. perfecta pœnitentia. de pœnite. dist. 1. vbi hisce uerbis inquit tex. Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre: in corde. n.
76 contritio, in ore confessio, in opera tota humilitas, hęc est fructifera pœnitentia; ergo qui fugit erubescentiã peccati, non confitendo illud, meritò tanquam pertinax & impœnitens est condemnandus, cùm sit testibus conuictus. Nam potius testibus quibus reus con-
77 uictus est, quàm ipsi reo in proprio facto fides est adhibẽda. c. in oĩ negocio. l. licet uniuersis. de testi. c. cum esses. de testa. Et vt subtiliter inquit D. Hieronymus in Epistola ad Panũciũ, frequẽter (inquit) hæretici palliãt
78 errores suos verbis æquiuocis & fictis nã queadmodũ

Catholicus dicẽs se hẽre & tenere suã Ecclesiã Catho
79 licã, & intelligit Eccl. Romanã, ita hęreticus intẽdit di-
cere fidẽ suã eẽ illã hæresim, & Ecclesiã Catholicã esse
80 suã sectam, itaq; verbis simulant & corde negant, &
magnum habent artificium in suadendo & docendo,
vt affirmat Tertul. aduersus Valentinianos, in princ. &
August. de Ciuit. Dei lib. 16. c. 2. inquit, genus hæreti-
corum esse callidum, vnde meritò in iure lupi rapaces
81 & vulpes nuncupantur. c. sunt quidam. 25. q. 1. c. inter
solicitudines. de purg. cano. & alijs nominibus vocan-
tur, de quibus per Brunum, de hæret. lib. 1. c. 3. & 13. &
82 Ia. Septi. in insti. Catho. c. 31. nu. 10. Ex quib. omnibus
superius relatis facilè colligitur prædictam decisionẽ
Rotæ esse iuri & rõni consonam, & hodie receptam &
83 approbatam per primam instructionem Hispalensis.
ca. 14. eamq; in diffiniendis fidei causis quotidie ser-
uare solemus.
84 Non verò me latet quinq; esse necessaria vt p̃dicta
decisio Rotæ procedat. Primum, quòd sit accusatus
de vera & formata hæresi, & non de assertione scan-
dalosa, aut temeraria, aut blasphemia, vt ĩfra latius de-
clarabitur. Secundum, quòd verba hæreticalia sint cla
ra, & certa, & non dubia, uel ambigua, ut infra plenius
85 num. 365. explicabitur. Tertium, quòd crimen hęresis
per testes idoneos, non inimicos, uel singulares sit pla
nè probatum. Quartum, quòd accusatus neget illud
factum vel uerba hæreticalia dixisse cum protestatio-
ne generali supradicta, contra Alberti. in dicta quæ-
stione trigesimaquarta numero 51. qui declarando
dictam decisionem asserit esse necessariam, quòd ac-
cusatus dicat illa credere. Quintum, quòd factum
illud sit recens & non antiquum, taliter quòd sit
verisi-

verisimile accusatum non esse oblitum illa hæreticalia
86 dixisse & credidisse, vt Bart. in l. si res. num 1. de leg. j. &
Alciat. de præsum. in prin. nu. 60. quod ēt ex tenore di-
ctæ decisionis colligitur in fine., ibi, de facto recenti
hic agitur, & ibi, nec debet esse verisimiliter oblitus,
quam optimè declarat Alber. in d. q. 13. num. 50. & de
87 agno. asser. q. 7. num. 8. &. q. 8. nu. 10. Nam in facto anti
quo oblivio præsumitur, & etiam per lapsum duorum
tantùm annorum in facto proprio. l. si arbiter. ff. de
proba. l. 3. §. duæ autem sunt causæ. ff. de Carbo. edic. l.
peregrè. ff. de acquir. posses. Bartol. in l. si quis delegaue
rit. ff. de noua. Couarr. in c. possessor. par. 2. §. 8. in princ.
de reg. iur. lib. 6. Thom. Gram. decisio. 60. in causa excel
88 lentis. num. 8. Quòd etiam ex tractu temporis in teste
præsumitur obliuio, & est notatu dignum ad liberan-
dos testes varios, cùm hominum memoria labilis sit. l.
2. §. si quid autem. C. de vet. iur. enu. gl. in c. cùm adeò,
de rescrip. gloss. in cap. tertio loco. de proba. 1. gloss. in
89 c. porrecta. de confir. vtil. uel inuti. glo. in c. illud de cle.
excom. vel depo. minis. Sed in rebus arduis, vt Plinius
affirmat, non læditur memoria. Verum gl. in. l. licet.
& ibi Bald. C. de acq. posses. tenent quòd per decenniū
90 inducatur obliuio. Sed. gloss. singularis in. l. furtum,
§. 1. ff. de vsucap. inquit, id arbitrio iudicis esse relinquē
dum; & sequitur idipsum Innoc. in cap. quærelam de
91 electio. & refert esse communem opinionem Iason in
* l. prima. nu. 47. C. de seru. fugit. iuxta notissimam iuris
regulam, quòd quando tempus nō est certum, neque
à iure limitatum, arbitrio iudicis relinquitur, inspectis
personæ & negotij circunstantijs. l. prima. ff. de iure de-
libe. l. prima, & gloss. & Bald. C. si aduer. vendi. pign.
cap. de causis, de offic. delega. cap. penul. vbi gloss. de

tempo.ordin.latissimè Tiraquel.in.l.si vnquam, verbo oīa vel partem aliquam,nu.51.cū seq.C.de reuo.dona.
93 Præterea hæc conclusio,de qua est nostra principalis controuersia,uidelicet,quòd non sit censendus hæreticus, qui errores hæreticos confitetur, & negat intentionem & credulitatem:iuuatur etiam ratione. Nā sicut fides perficitur assensu intellectus ex consensu uoluntatis, ita ex opposito hæresis perficitur dissensu &
94 errore intellectus cum consensu uoluntatis; quia contrariorum contrarij sunt effectus,& contraria est ratio ac natura.l.etsi contra tabulas.ff.de vulg. & pupil. l.qui accusare.ff.de accusat.l.fin.ff. de calumniat. & cognito
95 uno de contrarijs, facilè cognoscitur & reliquum.l.j. de his qui sunt sui,uel alie.iur.& in princ. instit.eod.tit.
96 & in prin.de tutel.Et quemadmodum fides est in intellectu,sicut in subiecto; in uoluntate autem sicut in primo motu;ita hæresis,quæ est actus infidelitatis, qui ex diametro opponitur fidei. Vnde infallibiliter sequitur, proferentem uerba hæretica non esse iudicandum hæ-
97 reticum,si de errore in intellectu non constat per confessionem ipsius rei, secundum casum supra in princi-
98 pio relatum. Nam potius mens proferentis, quàm eius uerba sunt consideranda. l. scire oportet. §. aliud etiam inuenimus.ff.de excus.tuto.ibi, sed etsi maximè uerba legis hunc habeant intellectum,tamen mens le-
99 gislatoris aliud vult,quæ mens sensibus dominatur, & in actibus humanis primum obtinet locum. l.in conditionibus. ff. condic. & demons. l.cum acutissimi. C.de
100 fideicommis.l.ex facto.2.&l.fin.ff.de hære.insti. Quia in actibus ex animo pendētibus magis attenditur intentio,quàm factum.l.etiam.§.1.ubi Bald. & Alex.in 4. not.ff.solut.matr.l.j.§.diuus. ff. de sicar. vulgata regu-

la,

101 la,tolle voluntatem de medio, & omnis actus erit indifferens.l.fœdissimam.C.de adult.l.2. C.de contrahẽ emp.Vnde inquit.l.vulgata.ſcire leges. ff. de legi.hiſce verbis,ſcire leges non eſt verba earum tenere, ſed vim
102 & poteſtatem. Sicut enim anima corpori præfertur,ita mens & ſenſus præfertur verbis. l. in venditionib.ff.de contrah.emp.l.1.C.de neceſ.ſeru.hære.inſt.c. intelligentia.c.præterea.de verb.ſign.cap.Marchion.j. q.j. & virtus verborum in intellectu mente,& ſenſu po
103 tiusquàm in eorum cortice conſiſtit. l. non dubium. C.de legi.cap.ſecũdò requiris.de appel. regul. certum eſt,de regul.iur.lib.6.c.humanæ aures. 21. q.5.Bal.in l. 1.circa finem.C. de ſeru. fugit. quem refert etiam Iaſ.
104 in d.l.nõ dubium.nu.28. Ideo ſummopere oportet, vt Inquiſitores hæreticæ prauitatis in examinãdis reis ſint nimis cauti, in quærendo de intentione & credulitate reorum,& de magiſtris,& ſocijs,& perſonis, quib. illos errores communicarunt,& de tempore, & cauſa credendi, & de occaſione, qua talia verba hæreticalia protulerunt;ac oĩa debent plena Inquiſitione diſcutere,interrogando reſpondendo,& obijciendo. l.vbicunque.ff.de interrog.acti.cap.cum Ioannes, de fid.inſtru.
105 cap.iudicantem.30.q.vult.Qua in re,& in cauſis Sancti Officij decernendis,& in omnibus denique alijs rebus gerendis,Licentiatum Andream Sanctum, virum vtique doctiſſimum multisq; nominibus obſeruãdum, nunc Corduben. Inquiſitorem meritiſſimum, anniſq; proximè præteritis collegam meum Valentin. (reuera) ſumma dexteritate, facilitateq; inaudita cognouimus,atque in indagãdis fidei cauſis diſertiſſimum: qui ſolebat dicere, quòd Inquiſitores hæreticæ prauitatis ab abſoluendis,& recõciliandis reis huiuſmodi, qui fa-

ctum hæreticum confitentur,& intentionem & credulitatem abnegant,debent omnino abstinere, etiam ad
106 cautelam:nam plurimi in hoc decipiuntur. Quia perfecta & integra debet esse confessio, vt beneficium absolutionis reus mereatur.cap.perfecta,de pœnit.dist.j. cap.ad abolendam,de hæret. cap.vt officium,eod.titu.
107 lib.6.nam falsa credulitas,& non factum hæreticum, vt supra dictum est,aliquem hæreticum constituit.
108 Vnde si captus à Sarracenis(vt quotidie vidimus) metu mortis,vel tormentorum, fidem Christianam cō pellitur abnegare,& ad eorum ritus transire;sed corde & animo fidem Catholicam tenet; is neque est hæreticus, neque reconciliandus: sed in loco religioso per
109 aliquod tempus reponendus, & in fide orthodoxa instruendus; præsertim si illo tēpore minor ætate erat,
110 quando captus à Sarracenis fuit. Nam maiores, vt mihi relatū fuit ab ipsis Sarracenis, ad id non compel-
111 luntur.Et quòd non sit reconciliandus quando vi & metu quis, vt dicitur, transit ad ritus Sarracenorum, voluit Cald.consi.4.tit.de hæret.glos.in cap.non solùm; & in cap.fin.11.q.3.Brunus de hæret.lib.1.c.4.Albert. in rub.de hæret.lib.6.q.12.num.12.in fine.& q.13.nu. 68.& de agnos.asser.q.23.nu.56.cum seq. Iac. Septi.in instit.Cath.cap.26.num.18. Syluest. verb.apostasia.q. 1.solet ad id allegari tex.in cap.præsbyteros.50.distin.
112 Sed Iulius Clarus in pract.crimi.§.hæresis, uers.Sed nunquid,affirmat quòd iste talis est reconciliandus, & quòd ab Episc. absolutionis & reconciliationis literas impetrare solet,quòd sanè est nimis absurdum & omni
113 iuri & rationi contrarium.Ex corde enim procedūt hæreses, non ex ore tantùm; & ratio formalis hæresis non in factis,aut dictis, sed in errore & uoluntate consistit;

sistit;

114 sistit, ideo qui vi, aut metu mortis alicuius tyranni, ut illi solummodo satisfaciat, hæreticum aliquid perpetrauerit, si animo & corde à fide Catholica non discedit, hæreticus non est censendus, neque pœnis hæreticorũ plectendus: & p cõsequẽs excõicationis uinculo nõ est innodatus; nulla igĩ absolutione & recõciliatione indiget: neque ad cautelam, ut quidam male opinantur.

115 Neque obstat si quispiam dixerit, quòd reconciliatio est fauorabilis, cùm sit excommunicationis absolutio, ut in dictis iuribus allegatis: nam simul cum reconciliatione bonorum publicatio unà cum carcere perpetuò uenit, de hoc ultimo est tex. in cap. excommunicamus. 2. de hære. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. de bonorum publicatione. cap. uergentis, cap. excommunicamus. 1. de hæret in §. damnati, & cap. accusatus. §. si uerò, ca. cùm secundum leges. eod. tit. lib. 6. l. Manicheos. C. eo. l. 2. & 3. tit. 26. par. 7. Sed Iulius Clarus in pract. crim. §. hæresis, uers. sed quæro, inquit, quòd si hæreticus non relap

117 sus, est pœnitere paratus, & hæreses abiurare, nõ modo euitat pœnam mortis, sed etiam cõfiscationem bonorum, quod falsissimum esse iudico, & præfatus Iulius

118 Clarus sua opinione fuit deceptus. Nam licet hæreticus sponte, & ante sententiam ad fidem Catholicam uelit redire, non tamen ob id euitat publicationem bonorum. ita Anto. Ioan. de Imola, & Abbas, in d. cap. uergentis num. 2. Dominicus in d. cap. accusatus, §. si uerò num. 5. & in d. cap. cum secundum leges. num. 4. & 5.

119 Paul. Grillan. de hæret. q. 6. optimè Brunus de hæret. lib. 5. cap. 6. Et hæc opinio communiter est recepta, ut testatur Iac. Sept. in instit. Catho. cap. 9. num. 8. allegando ad id primam instru. Hispalen. c. 3. & 7. & Prag-

120 maticam Corduben. factam anno. 1487. Quam opinionem

nionem tanquam iuri & rationi consonam passim in iudicando sequimur, contra prædictum Iulium Clarū, & contra Reuerendis. Archie. Toletā. Bartholomęum Carrancam de Mirāda, in quarto concil. Toletan. Can. 59. dicētem, quòd ipse desiderat obseruari, vt propter perfidiam parentum eorum bona in præiudicium fi-
121 liorum Catholicorum non publicentur. Sed iustum est quòd impij & malè meriti in egestate, & pauperta- te pereant, vt hisce uerbis inquit. l. bona fides. ff. depositi: cap. nouimus. §. 1. de uerb. signifi. Et cùm bona hæreticorum sint ipso iure confiscata: ut. d. cap. cùm secūdum leges, illud ius quæsitum fisco per pœnitentiam, & reconciliationem non tollitur, l. nec damnosa. C. de prec. Imp. offer. l. fin. C. si contra ius, uel vtil. pub.
122 Neque proximè dictis obstat textus in cap. contra Christianos, de hæret. lib. 6. ubi transiens uel rediens ad ritus iudæorum potest tanquam hæreticus condēnari, si de hoc fuerit conuictus, uel confessus, qui text. est intelligendus, nisi illud metu uel vi faciat ad euitan-
123 dam mortem, tenens semper in corde suo ueram fidem, ut optimè declarat Albertin. in locis supra relatis: præsertim in. d. q. 13. num. 68. in fine. Quamuis in d. c. dicatur solummodo de transeunte ad ritus iudæorum.
124 Idem dicendum est de transeunte ad ritus Sarracenorum: quia ex idemptitate rationis, etiam in pœnali-
125 bus fauore fidei fit extensio. Hosti. & Abb. in cap. 2. de diuor. Ias. in l. cum quidam, in fine. ff. de lib. & posth. & Dec. in l. factum. §. in pœnalibus. ff. de reg. iur. Alber. de agnos. asser. q. 23. num. 56. Abb. in c. ex tenore. Qui fil. sint legit. glos. in cap. sciant cuncti. de elect. Quando
126 uerò aliquis casus ratione frequentioris usus in lege canone exprimitur, non ob id alij casus similes non ex-

pressi

pressi censentur exclusi, ut inquit Vlpianus in l. neque leges, & in l. non possunt. ff. de legib. glos. in uerb. sponsam. in l. uni. C. de rap. virg. glos. 1. in Auten. Cassa. & irrita. C. de Sacr. Sanct. Eccl. glos. in l. 1. C. de his qui ad Eccl. confug. glos. in cap. 2. de confes. lib. 6. glos. in cap. unico. de rer. permu. eo. lib. 6. glo. incip. præsidentes, in Clem. 1. de rescrip. gl. in. Clem. 1. de sup. neg. Prælat. gl. præclara. in cap. Diaconus. 27. distin.

127 Item, quòd is ex facto, uel uerbis hæreticis, non est iudicandus hæreticus; si de eius intentione & falsa credulitate non constat, hoc utique probatur. Nam prin-
128 cipalis prima & potissima actuum humanorum regula est, agentis uoluntas, & consensus iure munitus seu uallatus; quo sublato omnis actus redditur informis atque indifferens, & inanimatus. l. obligationum substantia, ff. de act. & oblig. l. non omnis, ff. si cert. pet. l. interpositas. C. de transact. l. 2. C. de contrahen. empt. Id etiam uoluit notissima illa iuris regula, quòd uolunta-
129 te & proposito maleficia distinguãtur, nam intentio discernit actum bonum, à malo l. qui iniuriæ. ff. de furt. l. 1. C. de sicar. l. fœdissimam. C. de adulte. cap. cum uoluntate. de sen. excomm. Quia sicut in rebus naturalib.
130 id quod est per accidens non constituit speciem intẽtionis, ita in rebus moralibus quod sequitur preter intentionem, est quasi per accidens, nullumq. iuris effectum operatur. l. 2. in fine. ff. de condi. & demonst. ibi, nam si fato fecerit, non uidetur obtemperasse uoluntati. Vbi Titius cui factum fuit legatum sub conditione, si in capitolium ascenderit, etiam si fato præter in-
131 tentionem adimplendæ conditionis in Capitolium ascendat, non habebit legatum, neque obtemperasse uoluntati defuncti uidetur. ad idem. l. hæres institutus.

ff.de acquir.hæred.l.diem proferre. ff. de recep.arbitr.
132 Ad cor.n.& ad spontaneas voluntates respicit Deus, & non ad actus.cap.contra animum. 56. distin.cap. 1. 15.q.6.nam quicquid agunt homines intentio iudicat
133 oēs.l.si non conuicij,C. de iniur. l. diuus. ff. de sicar. cap.non est.15.q.1.Et hunc versum refert Bald. in cap. vigilanti. nu. 5. de præscrip. ꝙ non est considerandum
134 factum, sed animus facientis;Deus.n.nō respicit qđ fit,sed quo animo fit.c.1.de coll.de tegen.ca.qui ex timore.de reg.iur.in antiq.c.non satis. 86.distin.
135 Ideò qui citra animum & voluntatem occidendi alium percussit,etiam si ex percussione mors sequatur,
136 pœna homicidij minimè puniendus est, dummodo circunstantijs,&qualitatibus debitis res perpendi possit: ut puta si occisus erat eius amicus, aut affinis, vel consanguineus,vt voluit glos. in l. 1. C. de sicar. quam optimè ibi.num. 85. Hyppol. declarat, referendo plures dd. allegationes, & quod statur iuramento vulne-
137 rantis, quòd non vulnerauit animo occidendi, latè Lud.Carrer.in prac.cri.§.homicidij autem species. nu. 71.cum sequen.fol. 105.& dictam glos.Lud.Rom.affirmat esse singularem,& valde notandam in.l.in illa stipulatione.num.42.de verb.oblig.Bald. in.l.fin.C.de hær. instit.20.Oppos.Ias.in.l.1.nu.22.ff.de leg.idem affirmat Cæpola cons.2.in fi.Thom.Gram.cons.68. Ant.Gom. lib.3.resolut.c.3.num.17.idem Ias. in rep. l.admonēdi. num.310.de iur.iuran.ff.& in.§. Sed istæ quidem actiones.nu.90.instit.de action. Probatur etiam quòd non animo occidendi hominem percusserit, quando per-
138 cussit calce,vel ligone,vel pugno, etiam armato, uel pomo ensis,proijcit vel lapidem aduersus canem & hominem transeuntē occidit,vel alio instrō,uel modo ex

quo

quo animus & uoluntas non occidendi colligatur, ita tenent Bart. in l. 1. §. 1. num. 3. ff. si quis testam. liber esse iuss. fuer. & Albe. & Ange. in l. lege Cornelia. ff. de sicar. per tex. ibi, & Bald. in l. data opera. num. 11. & 53. C. qui accus. non possess. & l. 2. C. de nox. vbi Salyc. num. 10. & Paul. Castr. in l. si fugitiui. num. 6. C de ser. fugit. & in l. etsi seuerior. C. ex quib. caus. infam. irrogat. & in l. 1. C. ubi senat. uel clar. Ias. in l. in actionibus. num. 26. ff. de in lite iurã. & in l. 3. §. quod Prætor. num. 3. ff. si quis eum qui in ius vocat. est vi exim. & in l. j. num. 19. ff. de legib. Hyppo. in l. 1. nu. 83. C. de sicar. & in l. de minore. nu. 18. ff. de quæst. & in l. 1. §. præterea. num. 12. ff. ad l. Cor. de sicar. & in cons. 67. nu. 18. & in singular. 176. incip. uoluntas & propositum. Latissimè Lud. Carrer. ubi supra nu. 46. cum sequen. Card. Anan. & Felin. in c. lator. de hom. Aegid. Boss. in pract. crim. de homic. num. 20. & 36. & 55. & 68. Thom. Gram. optimè, cons. 29. incip. in causa magnifici Tristani. num. 19. & 21. cum sequen. & singulariter in voto. 23. incip. in causa magnificæ Laurinæ, Couarr. in Clemen. si furiosus, de homi. part. 2. §. 4. num. 4. cum sequen. Tiraq. de pœn. tempe. caus. 2. & 13. Ant. Gom. 3. lib. resol. cap. 3. de homi. num. 15. cum sequen. Iul. Clarus in pract. crimi. §. homicidium, vers. dicitur etiam culposum homicidium. Dec. consil. 34. incip. in effectu quæritur. Alex. cons. 140. videtur in causa proposit. Albert. de agnos. asser. q. 7. nume. 12. & 13. allegat decisionem Bar. in l. respiciendum. §. delin-
139 quunt, in fin. verb. ff. de pœn. Quæ decisio (vt dicunt doctores) iudices maleficiorum ponit in magno periculo. Vult enim Barto. ibi, quòd si quis vult occidere Titium, & errore ductus Sempronium occidat, pœna ordinaria homicidij puniendus est, ex eo quòd dabat

operam

140 operam rei illicitæ. Sed in hoc Bartolus communiter reprehenditur, quia respectu Sempronij non habuit animum occidendi, ideo potius culpa, quàm dolo fuit homicidium commissum. ita Florian. tenet contra Bar.
141 in l. scientiam. §. sed si defendendi. ff. ad l. aquil. sequit Ias. in l. si per errorem. nu. 17. ff. de iuris. omn. iud. idem Ias. in l. j. num. 16. de legibus. dicens, quòd communiter
* tenetur contra Bar. Aegid. Boss. in pract. crim. de hom.
142 nu. 73. Thom. Gram. cons. 5. in causa Antonij. num. 7. Lud. Carrer. in pract. §. vndecimo excusat ignoran-
143 tia, in princ. Et hanc etiam fatentur esse communem contra Barto. Minchaca in controuersia. 96. nu. 33. & Placa lib. j. delictorũ. c. 27. in princ. Sed prædictam Bartoli opinionem nititur defendere Ant. Gome. nonnullis iuribus & rationibus, lib. 3. resol. cap. 3. de hom. nu.
144 34. & Iulius Clarus in prac. crim. §. homicidium, vers. dicunt autem aliqui. Sed re vera si verba Barto. rectè
145 inspiciantur non meretur reprehendi: nam ipse in d. §. delinquunt, non scripsit, quòd prædictus delinquens, pœna ordinaria sit puniendus, sed simpliciter inquit ꝙ puniatur, & potest intelligi pœna extraordinaria, vt te-
146 statur communis opinio, vt ipse latius retuli in singular. meis in fidei fauor. sing. 56. incip. errans in delictis. Non enim in hoc est omittendũ singulare dictum Bal. in l. vnica. nu. 46. C. de confes. quòd sufficit semiplenè
147 probare non habuisse animum occidendi, & admittitur probatio circa hoc per coniecturas, quæ iudicis arbitrio relinquuntur. Hoc dictum Bal. sequitur Thom. Gram. in d. cons. 29. nume. 38. & Lud. Carrer. in pract. crim. §. homicidij autem. in fi. fol. 107. colum. 1. in prin. vbi alios ad id refert. Anto. Gom. etiam in lib. 3. resol.
148 cap. 3. nume. 27. & 28. dicit etiam probari per testes

aliàs

aliàs inhabiles & deponentes de credulitate. Iaſ. in l. vt vim. num. 7. ff. de iuſt. & iure. & in rub. de iur. iur. num. 7. & in l. ſed & ſi quis. ff. ſi q. caut. Hyp. quis in rub. C. de probat. num. 10.

149 Rurſus, quòd non ſit cenſendus hæreticus, qui factum, vel uerba hæretica confitetur, & intentionem atque prauam credulitatem habuiſſe abnegat, id ſequenti iuuatur ratione. Nam voluntatem & confeſ-
150 ſionem propriam de iure quis poteſt declarare & interpretari, non tamen perimere. ca. cum delicti. de accuſ. vbi ille Epiſcopus Agaten. ſuam declarauit confeſſionem, quæ ad bonum & malum poterat retorqueri cap. cum clamor, de teſtib. c. præterea, de teſtib. cogen. cap. fin. de iur. iuran. lib. 6. Bald. in cap. 1. §. item vaſallus, in princ. de contr. inueſtit. in vſib. feud. & in l. 2. in fine. C. de cuſt. reor. Innoc. in c. dudum, de elect. Alex. conſ. 1. num. 40. vol. 1. & conſ. 15. viſo proceſſu. num. 7. volum. 3. Tho. Gram. conſ. 10. cæleſtis curiæ. nu. 31. Lud. Carr. in pract. crim. §. circa ſextum. num. 8. Alcia. de præſum.
151 reg. 3. præſump. 1. num. 9. Nemò enim prohibetur voluntatem ſuam declarare. l. nepos proculo. ff. de verbo. ſig. l. Lucius. ubi glo. ff. de legat. 1. verba namq; ſecun-
152 dum mentem proferentis ſunt intelligenda. l. verum. ff. de furt. l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iudic. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regul. iur. in. cap. intelligentia. cap. præterea. de verb. ſign. Iſta verò confeſſio pro-
153 pter intentionem negantis, & factum concedentis non eſt ſimplex, & pura, & abſoluta; Sed limitata, & modificata, & cum illa qualitate & conditione, quæ in effectu nihil ponit in eſſe. l. ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis om. ſ. cauſ. teſtam. l. 2. ff. de in diem adiectione. l. cum. liberam. C. de fideicomiſ. liber. l. is damnum. §. quod pē-

det.

det.ff.de reg.iur.cap.præterea.de appell.cap. si pro te, de rescri.lib. 6. confessio enim cum aliqua conditione, vel qualitate facta si sit,non poterit pars aduersa,vel fiscalis confessionem huiusmodi acceptare,& illam qualitatem reijcere vel negare,sed omnino illam,cum qualitatibus suis amplecti uel in totum reijcere.l.non vtiq; ff.de excep.cap.exceptionem obijciens. de reg.iur.lib. 6.glo.sing.in proprijs terminis in.l.siquidem.C.de excep.glos.ubi Bald.in l.2.C.de donat.ante nup. Bart.in l.eum qui.ff.de iur.iuran.& in l.proinde. §.notandum. ff.ad l.Aquil.& in l.contra negantem,in prin.C.eod.ti. & in l.ea quæ.q.7.C.de condic.indeb. Abb. in cap.bonæ.2.de post.prælat.Felin.in c.de hoc.num.5.de simo. Alex.cons.80.in causa & lite.volum.7. Hyppol.consil. 136.incip.Consului proximis diebus. nu. 28. cum seq. Tiraquel.de pœn.moderan.cau. 30.num.17.Fran.Mar. decis. 60. incip. quæritur quando aliquis. num.5.& 6.
155 volum.j. Quia uoluntas ex qua oritur confessio est indiuidua. l. si is qui legem. ff.de testa.l.fideicommissa. §.1.ff.legat.3.l.ius nostrum.ff.de regul.iur.l. in hoc iudi
156 cio.ff.famil.Hercis.l.dicere.ff.de arbitr. ideo separari seu diuidi non potest, ne una & eadem res diuerso iure censeatur.l.eum qui, in fi.ff. de vsucap. cap.cum in tua.
157 de decim.cap.cognouimus.12.q. 2. Nam qualitas illa non potest à suo subiecto separari l.4.§.fin.ff. de actio. empt.& vend.l.fi.ff.de colla. bon. l.Pomponius.§.cum quis.ff.de acquir.hæredit.
158 Ex quibus redditur dubia decisio sing. Barto. in l. Aurelius.§.idem quæsijt.num.2.ff. de lib. legat.quòd si tu confitearis te occidisse hominem ad tuam defensionem,possum stare tuæ confessioni in quantum dicis te occidisse hominem, sed non cogor stare in quantum dicis

dicis ad tuam defensionem, quia ius præsumit contra
160 te, & ex tali confessione pœna ordinaria poteris puniri: sequitur id etiam Bald. in l. vnica. nu. 42. C. de confess. & in cap. dudum num. 35. de elec. & in cap. cùm venissent. de instit. Lanfran. in ca. quoniam contra falsam, in uerb. confessionis. num. 19. cum sequen. de probat. Hypol. in l. j. num. 30. ff. de quæst. & in pract. §. postquã. num. 23. Angel. & Alex. in l. 1. §. si quis simpliciter. nu. 7. ff. de uerb. oblig. & in l. decem. ff. eod. Alex. cons. 80. in causa & lite. volum. 7. Felin. in cap. cum uenerabilis. nu. 12. de excep. in cap. cum dilecti. num. 18. de accusa. Thom. Gram. voto. 2. in causa Cosmi, ubi optimè. Ias.
161 in l. ut uim. num. 13. ff. de iust. & iur. dicens quòd hoc
* dictum Bartol. est communiter approbatum, & Nicol. Boer. decis. 164. incip. uidetur quòd non: num. 10. di-
162 cens opinionem Bart. seruari in practica. Sed contra eum tenet expresse Salyc. in l. vni. C. de confes. in 4. opposit. Alex. cons. 1. num. 40. uolum. 1. Hyppol. consil.
163 36. incip. Consului proximis dieb. nu. 30. dicens esse communem. dd. opinionem contra Barto. Et idem Bart. sibi contrarius contrariam tenuit sententiam in l. eum qui, de iur. iuran. & Bal. sibi contrarius in. §. item uassallus. cap. 1. de contr. inuest. in vsib. feud. & in l. non codicillos. num. 2. C. de codicil. dicens ꝙ si quis confi-
164 tetur homicidium fecisse ad suam defensionem, potius uidetur negare, quàm homicidium confiteri, quia
165 remouet culpam ab actu, & in l. siquidem. num. 4. C. except. dans cautelam, quòd quis non confiteatur delictum, neque ad suam defensionem fecisse dicat, quia poterit condemnari, & in l. 1. in prin. C. de ædil. action. Alex. etiam sibi contrarius fuit in d. cons. 1. nu. 40.
166 Ex tanta igitur dd. diuersitate & discrimine, se-

D quentes

quentes analyticæ,& veræ conclusiones eliciuntur. Primà sit conclusio. Quòd si de delicto constat per legitimas & veras probationes,& reus confitetur illud fa-
167 ctum ad suam defensionem,etsi de hoc aliter non cõstat,quàm per eius verbum, nihil omnino reo prodest illa confessio cum illa qualitate,& hoc casu procedit dictum Bart.in d.§.idem quæsijt.& sequacium.

168 Secunda conclusio, si delictum non est plenè probatum & reus primò confitetur delictum, deinde in alio capitulo,vel diuerso loco, vel tempore addit se fecisse illud ad suam defensionem , poterit tunc propter
169 illam confessionem pœna ordinaria puniri, Bart.in l. diuus.ff.de re iud.cap.præterea.2.de transf.Bald. in d.l. vnica.C.de confes.num.43.& in d.l.decem.ff. de verb. oblig. Dec.in d.cap.venerabilis.num.20. in fine. Ias. in l.vt vim.ff.de iust.& iur.Rom.consi.167. Antonius accusatus.in prin.Lud.Carr.in pract.crim. fol.184.colu. 1.cum sequen.Lanfran.in d.uersi.confessiones,nu.19.
170 Id autem intelligendum est, nisi ad sui defensionem reus id fecisse probauerit. Nam in quacunque processus parte,siue negato,siue concesso à principio delicto,
171 reus probare poterit illud fecisse ad sui defensionem Bart.in l.nemo ex his.ff.de reg.iur. Boerius decis.164. incip.uidetur quòd non.nu.15.ubi optimè distinguit. Aegid.Bos.in prac.tit.de defens.reor.num.4. Iul.Clar. in pract.§.homicidium.vers. sed hic occurrit. Decius
172 autem hanc fatetur esse communem opinionem in cap.Pastoralis num.15.de excep.Ista verò secunda con
173 clusio mihi profectò est dubia,propter tex.sing.in c. cum dilecti.de accus.

174 Tertia conclusio, quando delictum per solam confessionem partis tantùm constat, & illa confessio non

est

est simplex & pura, sed cum illa qualitate & limitatione in eadem oratione & vnico uerborum contextu, uidelicet hominem occidisse ad sui defensionem, etiam nō probata defensione pœna ordinaria non est puniēdus: dictum est sing. Abbatis in c. auditis. nu. 32. de præscri. quod reputat mirabile ibi Felin. num. 16. & 30. & in d. cap. cum venerabilis. num. 15. & in cap. cum dilecti. nu. 18. de accusat. & in cap. afferte. de præsumptio. in fine. & in capitu. significasti. in secundo, de homicid. Iason
175 in d. l. ut uim. num. 13. dicens, quòd illa decisio Abb. in actu practico fecit sibi magnum honorem, & in l. 1. num. 23. C. de fur. Hyppol. in pract. crimi. §. postquam. nu. 24. affirmans, per illud dictum euasisse quempiam
176 à pœna mortis, & in l. repeti. num. 30. ff. de quæst. & cons. 129. num. 2. & in sing. 185. incip. confessio inquisiti. Rom. sing. 28. accusatus de homicidio. Lanfran. in cap. quoniam contra falsam, in uerb. confessiones. nu. 12. de proba. Ber. de Luco. reg. 122. incip. confessio facta. Thom. Gram. voto. 2. incip. in causa Cosini. num. 2. & 3. & Decius vbi supra. nu. 13. Ferrar. Cautel. 5. Latissimè Lud. Carrer. in pract. crim. §. circa sextum. fol. 184. cum sequen. & fol. 181. num. 73. optimè Nico. Boer. in d. decis. 164. & Ant. Gom. 3. lib. Resol. cap. 3. de homici. num. 26. Ratio autem concludens & satis iuridica est,
177 quòd ex sola confessione qualificata nūquam potest quis capitaliter condemnari, ex eo quod in criminibus probationes luce meridiana clariores requirūtur. l. fi. C. de proba. l. qui sententiam. C. de pœn. cap. literas, de præsump. Et contra confitentē non sunt probationes,
178 sed tantùm sua confessio, non simplex sed qualificata, & conditionalis, per quam effectualiter potius uidetur intentionem aduersarij negare, quàm cōfiteri. Sed

179 contra prædictam Abb. doctrinam tenet Socinus in l.j.num.15.ff.cert.petat.& in l.non vtique. ff.de excep. Decius in d.l.ut uim.num.20.qui sibi contrarius,opti-
180 mis iuribus & rationibus Abbatem defendit in d. ca. cum venerabilis.nu.19 de excep. Is uerò qui ad suam defensionem confitetur fecisse homicidium, in casu in quo loquitur Abb. ad torturam ponendus est ad ueri-
181 tatem eruendam,ut absolutè confiteatur, & non ad suam defensionem:ita Bald. in d.l.unica. C. de confess. num.45.& in l.fin.ubi Paul.Castren.C.de proba. Lanfran.in d.cap.quoniam contra verb. confessiones. nu.
182 13.Nicol. Boer.d.decis.164.nu.15. Alci. in l.j.§.si quis simpliciter,colum.6.ff.de uerb.oblig.Thom. Gram.du
183 bitat de hoc dicto in d.uoto.2.nu.12. sed Boer. in d. nu.15.in fine affirmat esse uerissimum & clarum,quod mihi etiam uisum est.

184 Pari ratione,idem dicendũ est in crimine hæresis, quod in conclusionibus proximè relatis.Quòd si hære sis crimen est plenè probatum, & reus confitetur uer-
185 ba hæretica dixisse,& intentionem,& prauam credulitatem negat,tanquam negatiuus, & in parte substantiali diminutus,est relaxãdus, cum intentio & credulitas,sit substantia & medulla morborum,ut superius referendo nonnulla iura sępe dictum est.Ita hanc conclu
186 sionem tenuit Iac.Septi.in inst.Cath.cap.24.nu.22. quamuis ipse oppositum videtur tenere sibi cõtrarius,
187 in d.lib. instit.c.26.nu. 7. Prima uerò opinio in iudicando semper mihi placuit,quæ iuuatur ex eo,ꝙ quando spontè confitetur delictum reus,negat tamen qualitatem delictum ipsum alterantem,tunc si est plenè conuictus,æquè punitur ac si omnino negasset. Bart in disput.8.incip.Per Italiam communiter sunt statuta, idẽ

in l.

in l.eum qui.ff.de iur.iuran.& in l.proinde.§.notandũ. ff.ad l.Aquil.Bal.in l.ea quæ.num.7.C. de condict. indeb.& in l.contra negantem,in prin.C.ad l.aquil. Feli. in c.de hoc.num.5.de simon.Tiraquel. de pœn. tẽper. cau.30.num.17.Quia negans substantialem qualitatẽ perinde habetur ac si totum factum negasset, præser-
188 tim quando plenè de delicto constat, nam talis con fessio cum illa qualitate est inanis, & impertinens, &
189 non tollit legitimas probationes,sed potius eas corroborat.Sed si non constat per legitimas probationes de crimine hæresis, reus torquendus est ad declaran-
190 dam credulitatem,animum, & intentionem, quam ipse negat,& factũ,uel uerba quę dixisse confitetur,ita inquit Albert.de agnos.asser.q. fin.allegando. l. pœn.
191 ff.de cond.ob caus.& Car.in Clem.fina. de vsur. Sed ipse Alber.sibi contrarius opinionem tenuit contrariam in rub.de hæret.lib.6.q.2.num.61.de qua re inferius à nobis pro parte affirmatiua plenius erit disserendum.

192 Insuper conclusioni nostræ principali, quod nõ est iudicandus neq; puniẽdus,vt hæreticus,qui verba hæretica confitetur, & intentionem negat, suffragatur tex.sing.in l.quod adhibitus,ibi, in quam credo te ma gis errore,quàm malicitia incidisse.C.de ijs qui sibi ascrib.in test.Quia in casu dubio potius error,vel ignorantia, quàm dolus præsumendus est.quem tex. dicit esse notabilem Bal.in l.1.in fine.ff.de legi. & in l. obser
193 uare.§.proficisci.q.39.ff.de offi.procõ.& legat. Bar. in l.quoties.§.1.ff.de hæred.instit.& in l.si librarius. ff. de reg.iur.Ias.in l.si per errorem.nu.10. ff.de iur. om. iud.Alex.cons.65.habita super contentis.nu.11.vol.1. & cons.27.in causa & lite,in prin.vol.2. Decius consil.

 175.in

175.in causa falsitatis.num.5. Hippol. in rub.ff.de fals. num.7.& in l.qui ignorans. nu.9. ff. eo.Thom.Gram. decis.60. in causa excellentis. nu. 6. Atque ego non-
194 nulla in hoc retuli in meis singularib.in crimine hæresis,singu.56.
195 Ideo qui dolum,& malum animum allegat, tenetur illum probare,eiq; incumbit onus probandi.d. l. quoties.§.qui dolum.l.dolus.ff.mand.l.dolum.C. de dolo. c.fin.de renun.lib.6.glo in c.sedes.alia in c. super litteris.de rescrip.c.accedens:vbi Abb. de crim. fals. magistraliter in hoc distinguit.idem Abb.in c. cum quidam num.3.de iur.iuran.post Bal.in l. nemo clericus. C.de summ.Trini.& Fid.Cath.& Alex.cons.31.inci. habita
196 pro viribus.uol.7.Regulam in hoc & octo fallentias scripserunt Felin.& Deci.in c.si auté.col.1.& 2. de rescrip.& 33.fallentiæ reperiuntur scriptę per Lucam de
197 Penna in l. quemadmodum. C. de agricol.& censit. lib.11.per Alciatum de præsump.regu. 3.præsump.2. num.8.Non enim præsumédum est delictum,sed sem
198 per præsumptio fit in meliorem partem.l.meritò. ff. pro socio.l.Arrianus.ff.de act.& oblig.l. semper in obscuris.ff.de reg.iur.c.dudum.de præsump. c. estote. de reg.iur.in antiq.Bal.in l.1.num.7.& 14.C.de seruis fugit.vbi latè Iaso.& Deci.in l.si emancipati.col.4. C. de collat.& cons.175.in causa falsitatis.num.5.& cós.234. in effectu quæritur,in prin.Alex.cons.128.quoniã abũde, in prin.vol.4.Hyppol.latè in l.1.num.68. C.ad leg. Cor.de sicar. & in rubr. ff. de fideiuss.nu.47.cum seq. latius in sing. 218. incip.regulam habes,plenius Alci. de præsump.reg.3.præsump.prima.Alber. de agnosc. asser.q.25.num.17.cum sequen.
199 Ob id autem,quando aliquis actus est dubius, qui

potest

pôteſt ad delictum, & non delictum referri, illa via capienda eſt, ut excludatur delictum.l.ſi quis intentione ff.de iudi.Inno.in c.dudum, de elect. Bart. in l.non ſolũ §.ſed vt probari.ff.de no.oper.nun.Bal.in l.1.nu.23.C. de ſer.fug.& in l.1.in fine. C. de uerb.ſig. Alex.cõſ.15. viſo proceſſu.nu.7.vol.3.Roma.conſ.353.Quoad primum, in fin.Decius in d.conſ.175.nu.5.Alcia.de præſump.reg.3.præſ.35.num.10.

200 Id etiam meritò dicendum eſt in uerbis dubijs in delictis, quæ ſanè in mitiorem partem ſunt capienda, ne ſequatur delictum.Bart.in d.§.ſed vt probari.Iaſ. in l.diuortio.num.15.ff.ſolut.matr.& in l.captatorias.nume.12.C.de teſt.milit.Hippol.in l.1.nu.68.& 74. C.de ſicar. & in rub. ff.de fideiuſſor.num.55.&.59.& conſi: 2.oppoſita, animaduerſione.num.2.& conſ.104. circa Inquiſitionem.num.28.Alcia.de præſump.reg.3.præſump.1.in prin.Thom.Gram.uoto.10. Cœleſtis curię num.31.Lud.Carr.in pract.crimin. §.circa ſecundum num.33.fol.143.

201 Quod ſimili modo in ſpecie & indiuiduo in crimine hæreſis affirmat eſſe verum Alber.de agno.aſſer.q.29. num.19.& q.8.num.11.& latius ac melius.q.34.num. 48.cum ſequen.& in rub.de hæret.lib.6.q.13.num.19. dicens, quòd ſi uerba alicuius propoſitionis duplicem

202 habent ſenſum, catholicum uidelicet & hæreticum, potius in ſenſum catholicum, quàm hæreticum, ſunt intelligenda, fauore rei, ne pręſumatur delictum, & ita verba dubia ſunt interpretanda.l.hodie.l. præſes.l. interpretatione legum.ff.de pœnis. ſing. caſus in c. cũ

203 dilecti, de accuſat.Nam quod multipliciter intelligitur, vt inquit Boetius, eius veritas ignoratur. Refert Baldus.in l.ſcire leges.num.3,ff.de legib.& in l. teſtiũ.

num. 10.C.de testib.Bar.in l.in ambiguo. ff.de reb.du. dicens legem, uel canonē, plures, & varios intellectus habentes, non posse allegari ad decis causarum. Baldus in l. 2.C.quan.prouoc.non est necess. & in l. captatorias. ibi Iason nu. 12.C.de test.milit.& idem etiam Ias. in l. admonendi. in lectura.num.68.ff.de iur.iuran. Decius in l.quoties idem sermo.ff.de reg.iur.

205 Quod intelligendum & limitandum esse censeo, nisi sit aliqua sinistra suspicio, uel præsumptio contra proferentem verba dubia uel ambigua, quo casu non in meliorem, sed in deteriorem partem sunt intelligēda. Veluti si iste talis esset de genere Iudæorum, uel Maurorum, uel ex aliqua regione, prouincia, uel regno hę resibus infecto: ut ex Anglia, Vngaria, Germania, uel Gallia. l. aut facta. §. persona. ff. de pœn. l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de ædil. edict. ibi, seruos bonos esse, quia nationis non infamatæ, quosdam malos videri,
206 q. a ea natione sunt, quæ magis infamis est. l. 1. C. vbi pupil educ. deb. ibi, inspecta personarum qualitate. l. viduæ. C. de nup. ibi, si huius rei suspicio præcesserit. Ex qualitate enim personę, pręsumitur dolus & malus animus, auth. quibuscunque. C. de Sacrosanct. Eccl. gloss. Bar. Bal. & Paul. in l. inciuile. C. de furtis. Idem Bal. in l. fin. ff. de hæred. insti. optimè Albe. in l. dolū. C. de dolo. Decius in c. sinautem. num. 3. de rescrip. Hyppol. in l. qui falsam monetam, num. 115. ff. de fals. & consil. 52. incip. misericordia. nume. 30. & 40. & cons. 82. Munda cor meum, in fine. & sing. 392. incip. aduertas. Thom. Gram. consi. 47. incip. in causa honorabilium. nu. 19. Alcia. de præsum. reg. 3. præsump. 29. in princi. Alber. de agnos. asser. q. 25. num. 14. in fine. & optimè. q. 32. num. 19. allegando. d. §. qui mancipia. l. quòd si nolit.

ff.de ædil.edic.iuxta vulgatum prouerbium, qualis est vir, talis præsumitur eius oratio uel locutio. Quod vti-
207 que verum est, præsertim hac nostra miserrima tempestate in hæreticis, & Lutheranis, qui verba obscura & ambigua passim ad decipiendos, & inquinandos Catholicorum animos proferre solent. Ideò non erit iu-
208 dicium temerarium, sed iuri consonum, uerba dubia ab homine Gallo, Anglico, vel Germanico prolata in deteriorem partem interpretari. per. d. §. qui manpia. & c. i. ubi glo. 2. de Cle. non resid. & ca. 2. 14. dist. Abb. in c. estote. numero 5. de regul. iu. cum alijs supra relatis.

209 Postremò, animus, intentio, bona uel falsa credulitas per testes probari non potest. Nam intentio est,
210 quædam res intrinseca inuisibilis latens in corde & in intellectu, quæ aliquo sensu corporeo non percipitur, & quæ soli Deo cognita est. Quonam verò pacto
211 de ijs quæ homo non videt, nec audit, nec sentit, neque aliqua est certitudo, testimonium ferre potest? ut l. qui testamento. §. fin. ff. de testam. ibi, uel sensu percipiat. l. 1. ff. de his quæ in test. delen. ibi, oculis perspici, & c. Deus quando. 24. q. 3. ibi, neque enim propositũ mentemq. alterius alius uidere potest, aut cognoscere. Innoc. etiam in c. super hoc. nu. 2. de renun. idẽ affirmat. Quem magistraliter declarat Bal. in diuino consil. schismatis, posito in rub. C. si quis aliq. test. proh b. nu. 22. & in l. de quibus. ff. de legib. & in l. 3. C. eo. optimè in rub. C. si ex fals. instrumen. hoc dictum Inno. sequitur idem Bal. in l. si quis in hoc genus. nume. 4. C. de Epis. & cler. Ias. in l. interpositas. nu. 5. C. de trans. & in l. sed etsi quis. §. quæsitum, nu. 11. ff. si quis caut. Cæpol. caut. 144. incip. Tempore meo. Deci. in l. in omnibus

causis

caufis,nu.8.ff.de reg.iur.Thom.Gram.decif.103.incip. Illuftris Marchioniffa.nu.60. Albert.de agnof. affer. q.
212 25.nume. 15. Si enim nemo alienam confcientiam, & intentionem nouit; cuilibet ergo credendum,& fides adhibenda eft de intẽtione, & credulitate propria: qua fcilicet intentione, & credulitate verba hæretica
213 protuliffet, per notiffimam iuris regulam, quæ dicit, ꝙ ea quæ in mente & intellectu confiftunt, proprio iuramento probantur, cùm aliud probationis genus inueniri nequeat.l.non omnes.§.à Barbaris.ff.de re mili. ibi,affirmationi eius credatur. l. fi tutor petitus. C.de peric.tuto.cap.quapropter. §.illud autem.de elect.ibi, fidem faciat iuramento.cap.præfentium,de teftib.cap. Paftoralis,de excep.cap.fi verò.2.de fenten.excomm. cap.fin.qui matr.accuf.pof.ibi, nifi proprio firmauerit iuramento,quòd ad hoc ex malitia non procedat. cap. nulli licere.de elect.lib.6.ibi,fidem faciat proprio iuramento.cap.propofuifti 82.diftin.glo. in verb.fi eft ifta, in cap.fignificafti.j.de homic.glof. in verb. ignorantia, in cap.innotuit.de elect. glof. in verb. non probatur.in d.cap.propofuifti.gl.in uerb.doceat, in l.fi cui crimen. §.ijfdem criminibus.ff.de accuf.gl. magna in §. fed iftæ quidem.inftit.de action.cùm alijs traditis per Hyppol. in rub.C.de probat.num. 122. cum fequen.& in l. qui ignorans.num.20.ff.de falf.Iaf.in d. §. fed iftæ quidem. num.89.Abb.in cap.2.num.9.de confti. ubi eius additio. & Felin. duodecim fallentias referunt. Alciat.de præfumpt.reg.3.præfumpt.16. Couarru. lib.2. refolu. cap. 10.
214 Ob id tamen quando teftimonium de confcientia alicuius requiritur,cuiq; de fe ipfo creditur.l.Theopõpus.ff.de dote præleg.l.fin. C. ad l.Iul.repetun. cap.fin.
de

de uoto.ibi,conscientiæ uestræ duximus relinquendā. cap.mulieri,de iureiuran.cap.in nostra. de procur.Bal. in d.consil.schism.num.21.allegando.cap. statutum.§. assessorem,de rescrip. lib.6.Archid.in ca. in primis.2. q.1.Dec.cons.160.incip.in causa Monasterij.

215 Cùm enim conscientia sit dictamen rationis, cognitioq; sui proprij cordis, vt egregiè inquit Bald.in d.consi.schism.num.4.& in l. si quis filio exhæredato. §.irritum.ff.de iniusto rup.irritoq; fac.testamen. quia

216 conscientia est quid intrinsecus latens in mente. Idē Bald.in l.fin.§.sed & si quis.num.26.C.commu.de le-

217 gat.dicens: quòd conscientia est lex intellectus nostri,& in l.2.notab.2.C.de fideicommis.dicit;conscien

218 tia est Angelus humanæ vitæ præsidens. Et in auth. ad hæc.num.6.C.de vsur.inquit, quòd conscientia est

219 sensus animi cognoscentis bonum & malum. Et in l.vnica.numer.6.C.de confess.dicit, quòd conscientia

220 est forus boni,& æqui coniunctim, tribunal veritatis & non fictionis. Et in cap.bonæ.1.num.13.de post. prælat.ait quòd conscientia est consonantia volunta-

221 tis & intellectus:& in cap.innotuit.num.2. de elect. asserit quòd conscientia est scientia in mente reclusa, quam Deus associauit animę, vt eam reprehēderet de

222 erroribus,& etiam dicit, quòd conscientia est de api cibus animæ. Et in c. si pro debilitate. num.6.de offi. deleg.ait quòd conscientia est passio animi suggerens

223 bona malaq; dissuadēs.Et in c.si Sacerdos.de of.ord. no.1.dicit,ꝙ conscientia,est cordis sciētia, & esse debet sicut speculum sine macula: & nu.3.ibi inquit,& quòd

224 vnus & idem homo potest habere tres conscientias,

225 vnam videlicet ut Deus,quando est confessor, aliam quando rem ipsam vidit proprijs oculis,tertiā ex actis, & pro-

& probationibus coram se quando est iudex. Et in
226 rub.de pactis.in decretalibus.num.17.ait,quòd conscientia est passio animæ rationabilis super omnem irrationabilem concupiscentiam habens prędominium, & veritatem.& in cap.mulieri.de iur.iuran. dicit,quòd conscientia dicitur, quasi quædam conscientia animæ ad eum,ex cōcordia spiritus & voluntatis,& quod om
227 nis conscientia est intra nos,& non quærit alteri suffragium. Et in cap.vigilanti.num.5.de præscri.inquit, quòd conscientia est cordis scientia,quæ habet testem intrinsecum,sibi cohærentem,atque etiam iudicem,&
228 subiacet foro cæli.& in cap. constitutis.2.not.1.de appellat.dicit,quòd cōscientia est habitus perfectionis
229 in mente syncera,vel quòd conscientia est motus pūgens,existens in mente humana, vel passio mentis quæ
230 semper est in actu.Et Diuus Paul.ad Rom.c.2.inquit est in gentibus conscientia factum accusans vel defendens. Nonnullas tamen conscientiæ diffinitiones superius relatas congessit Ias.in §.sed istæ quidem. num.101.cum sequen.Inst. de action.

231 Ex quibus liquidò constat, animum,intentionem bonam,vel malam credulitatem,in proprio sensu,conscientia,corde & intellectu existere. Quæ far è peruersa credulitas errorq; in intellectu,& non hæreticum factum,vel verbum, quempiam hæreticum constituunt,
232 taliter quòd per solum errorem in intellectu causatum contrahitur crimen hæresis, etiam si per opus exterius,vel loquelam, uel per scripturam,uel aliàs non fuerit processum ad actum. cap. excommunicamus. 1. §.credentes.de hæret.cap.quicunque.eod.tit.6. glo.in verb.eo ipso,in clem.1.de hæret.glos.in cap.cogitationis,de pœnit.distin.1.

Vnde

233 Vnde inquit Bal.in l.siquis non dicam rapere.in fi. C. de Epis. & Cler. hisce verbis: in delictis puniendis iure fori inspicimus qđ actum est,nam ex delicto mentali nullus patitur,& nemo offenditur, meritò non pu-
234 nitur. Istud tamen fallit in hæresi,quia ibi deliberatio mentis sufficit ad perpetrationem delicti, ex eo q delictum non requirit aliquid ab exra,sed perficitur so
235 la mentis cogitatione. Vnde Inquisitor hæreticæ prauitatis benè punit hæreticum in mente, licet in eo non appareant signa de hæresi. Hoc autem potest liquere Inquisitori per cōfessionem hęretici, quia aliter non potest probari cogitatio mētis, quam solus Deus
236 scrutatur. Idem Bald.ibidem.num.9. scripsit, quòd quidam cogitant, & non perseuerant in cogitatione,
237 & isti non puniuntur,neque à Deo, neque ab homine.quidam autem perseuerant in morosa cogitatione, & in deliberatione mentis,& isti puniuntur in foro pęnitētiali,non in foro iudiciali; Quòd profectò fallit in
238 crimine hæresis,quia illud delictum committitur intra seipsum in mente, neq; opus est actu exteriori,verba sunt Bal.in loco modo citato. Idem tenuit Card.in clemen.vnica.§.sanè.num.secundo,de vsur.& in clem. 1.§.verum.num.7.de hæret.vbi glos.ad hoc allegando. 20.Iura.hanc etiam sequitur opinionem Anan.in cap. siquis Episcopus.in fi.de hæret. & in cap. consuluit.de vsur.Ludo.Carrer.in pract.crim.fol.75. nume.4.& fol. 237.num.11.& in tract.de hæret.in princ.num.6.& in §. uersa autem vice.num.4.Ioan. Nicol. de hæret.not. 9.incip.notissima.Felin.in cap. 1. num.7.de præsump. Fran.in cap. 1.in fine.de summ.Trin.& fid.Catho.in 6. dicens, quòd non debet imponi tanta pœnitentia pro
239 delicto cogitato & occulto, quàm pro alio delicto

públlico.

publico. Prædictam doct. sequitur Hyppol. in l. qui falsam. num. 13. ff. de fals. Albert. de agnos. asser. q. 8. num. 10. & q. 22. num. 28. & q. 25. num. 5. & q. 33. num. 38.

240 Oritur tamen ex hac controuersia magnum discrimen & differentia inter iuris canonici & Sacræ Theol. professores. Theologi communiter tenent hæreticos omnino occultos, non esse excommunicatos. vt sentit S. Thom. 1. 2. q. 91. art. 4. clarius id affirmat Caietanus. 2. 2. q. 11. arti. 3. in S. Thom. Et eam etiam testatur esse communem Palud. in 4. sen. distin. 13. & Archiepisco. Flo. 3. par. summ. tit. 24. cap. 4. Angel. de Clauas. in sum. in uerb. hæreticus. nu. 2. Syluest. in sum. in uerb. excommunicatio. 7. num. 3. & 4. Armilla Aurea. verb. hæresis in princ. & num. 19. Al. Castr. de leg. pœn. lib. 2. cap. fin. & de iusta hæret. pun. lib. 2. cap. 18. Etiam affirmat esse communem Iac. Almain. in 4. sen. distin. 17. art. 1. & Iac. Sep. in inst. Cath. cap. 42. num. 3. Et eorum ratio ea

241 potissimum est; quòd Ecclesia non iudicat de occultis, sed de manifestis. cap. sicut tuis. in fin. cap. tua nos. de simon. ibi, nobis datum est de manifestis tãtummodo iudicare. cap. à nobis. 2. de sent. excommu. cap. erubescant. 32. distin. quia cogitationis pœnam nemo me

242 retur. l. cogitationis. ff. de pœn. cap. cogitationis. de pœnit. distin. 1. Occulta enim & incognita illi sunt re

243 seruata qui solus nouit corda fidelium hominum. c. si quando. 15. q. 6. cap. consuluisti. 2. q. 5. Quòd etiam alia iuuatur ratione, ex eo quod non scandalizatur Eccle

244 sia, ex voluntate quæ non procedit ad actum exteriorem. cap. Deus quando. 24. q. 3. c. Archidiaconus. 85. distin.

245 Hinc est, quod inquit glos. in verb. tuo nomine. in cap. cum quis. de sen. excomm. lib. 6. Quòd habens ra-

tam

tam percussionem Clerici in corde tãtum, non incidit in excõmunicationem quoad Ecclesiam, etiam si eius amicus, uel seruus Clericum percusisset. Hosti. in cap. mulieres. de sen. excomm. sequitur opinionem gl. Sylvest. in d. verb. excommunicatio. 7. nu. 4. in fi. & Alber. de agnos. asser. q. 33. nu. 7.

246 Oppositam uerò assertionem, quòd hæreticus omnino occultus sit excommunicatus, tenuit glos. sing. in verb. eo ipso, in clem. 1. §. verum. de hæret. quam sequitur ibi Card. Anchar. Io. de Imol. & Bon. de Vital. & eã affirmat esse singularem Abb. in procem. decret. nu. 6. & in cap. extirpandæ. §. qui verò. num. 21. de præben. & Felin. in c. fi. de hæret. & in c. si verò. 1. de sen. excom. Mar. Azpil. Nauarr. de pœnit. distin. 5. pag. 7. num. 22. & Hyppol. in l. qui falsam. nume. 13. ff. de falsis. gloss. in summ. 24. q. 1. glos. in cap. cogitationis, de pœnit. dist. 1. Idem Card. in clem. vnica. §. verum. num. 7. de vsur. Abb. & Ioan. de Anan. & Fel. in cap. fin. de hæret. Idem Felin. in cap. 1. nu. 7. de præsump. hãc fatentur esse communem opinionem refutando opinionem Caieta. & aliorum Theologorum: & Alber. de agnos. asser. q. 33.

247 nu. 27. & 29. & 32. & Adrian. qui in vtroq; iure fuit peritus in quodlibeto. 9. litera. g. idẽ affirmãt. Pro qua opinione est casus in c. nouerint. de sen. excom. & in c. excõmunicamus. 1. de hære. & in d. clem. j. §. verum, ibi, excommunicationis sententiam eo ipso hæretici incur

248 rant. In pœnis autem quæ ipso iure contrahuntur, hominis ministerio opus non est. Ioan. And. in cap. 1. in fine. de homi. lib. 6. & in cap. commissa. de elec. eod. lib. Plenius Tiraque. in l. si vnquam. in verb. reuertatur.

249 num. 240. C. de reuoc. don. Nam quemadmodum sola voluntate quis incidit in hæresim, vt superius abun-

dè

dè dictum est: ita eadem ratione eo ipso quòd sola voluntate credit erroribus hæreticis, incidit in excommunicationem, prçsertim quia excommunicatio secum paratam trahit executionem, & hæresi cohæret, sicut lepra leproso, & homini vmbra cap. pastoralis. de appell. & d. clem. 1. in fin. de hæret. ibi, eo ipso excommunicationis sententiam. & l. alienatiò. ff. de cont. emp. cap. ex
250 literi. s de pignor. Quia qualitas illa excommunicationis non potest à suo subiecto separari, arg. l. 4. §. fin. de act. emp. & ven. ff. l. fin. ff. de colla. bono. Graue enim absurdum (si communis Theologorum sententia esset vera) sequeretur, nam si quispiam in mente & intellectu hæresim contraxerit, credēdo Deum non fuisse incarnatum, vel Sanctam Mariam non fuisse virginem, & non processit ad actum exteriorē, sibi, vel alteri aliquid proferendo, sed solùm in corde errorem, & hæresim prædictam conceptam retinuit; postea verò melióri consilio ductus resipiuit & pœnituit, accedensq; ad Inquisitores hæreticæ prauitatis (ut pluries vidi) confitetur prædictos errores habuisse, & credidisse, petens ab eis absolutionem atque pœnitentiam salutarem concedi, nonne iste fuit hæreticus? quamuis omnino & totaliter occultus & mentalis: & per consequens excommunicatus, & est absoluendus:

251 Neq; prædictis obstant Theologorum fundamēta quibus respondere facillimum esse arbitror, videlicet, quòd Ecclesia non iudicat de occultis. Quod fundamentum procedit, quādo agitur de iudicio fori, quod ex actore, reo, iudice & testibus constat, c. forus. de ver. sign. l. inter litigatores. ff. de iud. quod declarant Abb.
252 & alij in rub. de iud. Sed crimen hæresis omnino occultum nō requirit aliquid ab extra, quia est delictum

menta-

mentale, & sola mentis cogitatione perficitur, ergo
Ecclesia bene potest sine iudicio fori iudicare de illo,
& pari ratione de excommunicatione quæ hæresi cohæret.
Theologorum verò argumentum huiusmodi
libet mihi in eum, in hunc modum retorquere. Si Ec-
253 clesia de occultis iudicare non potuisset; neque in-
teriores actus animi prohibere; ergo neque hæreti-
cum occultum, uel mentalem constituere. Sed de hac
re tam occulta, & mentali iudicat, & hæreticum occul-
254 tum & mentalem constituit, cur ergo de excommu-
nicationis uinculo, quod hæresi cohæret non iudica-
255 bit? Nam cùm quid conceditur, & id quod ex eo
sequi solet. l. quotiens. C. de iudic. l. 2. ff. de iur. om. iud.
c. præterea. de offic. delegat.

256 Præterea nec obstat debile contrariæ partis fun-
damentum, quòd per solam uoluntatem, quæ nó pro-
cessit ad actum exteriorem non scandalizatur Eccle-
sia, ut in iuribus superius citatis. Quia dicta uoluntas
licet non sit in actu, est tamen in potentia scandalizan-
257 di. Et quamuis ea quæ sunt in potentia de actu non
disponant. l. 1. C. an ser. ex suo fact. l. quod ab alio. ff. de
258 condictione furt. idem tamen operatur potentia in
habitu, quod operatur potentia in actu. l. pen. ubi Bar.
ff. de milit. testam. Ias. in l. diuortio. §. interdum. ff. so-
lut. matrim. Decius in c. pastoralis. §. quoniam. 2. not.
de rescrip. Hyppol. sing. 325. cum alijs relatis per Al-
259 bert. in d. q. 33. nu. 38. hæresis enim res est contagio-
sa. c. resecandæ. 24. q. 3. c. inter solicitudines. de purg.
260 canon. c. etsi Iudæos. de Iudæis. Et sicut cancer serpit,
ut inquit Paul. Apost.

261 Et operationes animæ sunt uelociores quàm quæ-
uis corporales actiones. c. fin. 24. q. 3. cap. sed illud. 45.

262 dist.c.eâ quæ.de stat.Monach.unde in talibus poten
tia quæ est in habitu operatur idem quod ea quæ est
in actu,ut ex superioribus patet. Et dato,ac non con-
cesso quòd hæc causa & ratio in pręmissis cessasset,nô
ob id aliæ plures causæ & rationes, pro hac opinione
263 superius relatæ cessant. Quia quando plures causæ
concurrunt ad vnũ effectum,una cessante,non cessant
aliarũ effectus.nisi oẽs causæ simul coniũctim & con-
siderentur.l.1.in prin. ff. si quis à parent. fuer. manu-
miss.l.si non lex alia.ff.de hæred.instit. glo. in uerb. de-
ductus,in l.liberos.§.1.ff.de cap.dimin.gl.in uerb. cre-
dere.in l.si uentri.§.in bonis,ubi optimè Bar. Alberic.
& Ang.ff.de priuile.cred.gl.fin. & ibi tex.in §. affinita-
tis,instit.de nup.gl.in authen.de nup. §.sed & si quis.
col.4.cum alijs plurimis, uberrimè congestis per Ti-
raquel.in tract.de cessante causa limitatione.22.
264 Item huic sententiæ minime obstat dicta regula,
cogitationis pœnam nemo patitur; Ea enim non in-
telligitur habere locum in crimine hæresis, vt inquit
glo.in d.c.cogitationis. dicens hoc esse speciale in cri-
mine hæresis, quæ solo interiori mentis actu contra-
hitur, allegando ad id.d.§.credentes. Neque id mi-
rum est, cùm multa alia specialia in hoc crimine repe-
265 riantur in iure, vt in meo tractatu de singularibus
iur. in causa Fidei, in quo vberrimè. 215. singularia
alphabetico ordine congessi in detestationem tanti
criminis. Quòd Deus omnipotens aperte ostendit
266 in Core & Dathan, & Abiron,quos terra viuos cum
vxoribus & liberis, tabernaculis, & vniuersa substan-
tia sua deuorauit,vt habetur.Num.c.16. & Deutero-
nom.c.11.& c.deniq;. 7.quæstio.1.
267 Hanc igitur ex supradictis verissimam existimo esse
con-

conclusionem. Hæreticum, siue sua natura occultum, siue omnino & totaliter occultum, siue per accidens, esse excommunicatum. Relicta prorsus distinctione doctissimi. Iac. Septim. in institut. Catholi. c. 42. inter occultum sua natura & per accidens, qui nu. 9. in hunc modum, instru. Hispalen. in cap. 5. interpretari nititur, vt procedat in occulto per se, & sua natura, qui Inquisitorum absolutione non indiget. Immo dicta instru-
268 ctio expressè est pro nostra assertione contra opinionem Theologorum, cùm in ea sit dispositũ, quòd quando crimen hæresis ita est occultum, quòd nullus illud scit, nec scire potest, sed solus pœnitens; non solemnis, sed secreta abiuratio & reconciliatio ab Inqui-
269 sitoribus fiat. Si ergo iste talis est absoluendus & reconciliandus secreta abiuratione & reconciliatione, sequitur quòd erat excommunicatus: quantumuis omnino & totaliter occultus, & mentalis esset hæreticus, cum prædicta instructio dicat; Si crimen fuerit tale, quod nullus scit, neque scire potest, omnem igitur potentiam sciendi crimen remouet, nisi per solam pœnitentis confessionem. Vnde glo. singularis in verb. postulauit, in ca. venerabilem. de elect.
270 vbi Hostien. & Ioan. de Imo. inquiunt, quòd qui petit absolutionem ab excommunicatione, fatetur se esse excommunicatum & ligatum. id etiam tenet Io. An. in c. cùm dilectus. de ordin. cognit. Bar. in l. decem. nu. 4. ff. de uerb. oblígat. Per regulam illius. l. vulgatam. quòd priuatio præsupponit habitum. l. manumissiones. ff. de iust. & iur. §. seruus. insti. de cap. dimin. ca. ad dissoluendum, de despons. impub.
271 Quòd sanè intelligendum est in hæretico occulto & mentali, qui habuit hæresim in mẽte formatam per

 erro-

errorem in intellectu,& pertinatiam in volũtate,vt ſç-
272 pe dictum eſt: Et de dubitante in fide, qui habet in ſe firmitatem animi,& quandam pertinaciam, ſemper perſeuerans in illa dubitatione. Quæ ſanè dubitatio tacitam affirmatiuam in ſe continet. Quod aliter eſt
273 in ſimplici dubitatione proueniente ex primis motibus,quibus non aſſiſtit,ſed potius reſiſtit, tenẽdo ſemper fidem Catholicam: Iſte talis non dicitur hæreticus ex ſimplici dubitatione prædicta, ſed potius meretur, quàm demeretur, cum primi motus, vt inquit philoſ.
274 non ſint in poteſtate hominum.cap. ſed penſandum. 6.diſtin.cap.ſciendum.cap.tentatio.de pœnit. diſtin.2.
275 ita intelligendus eſt tex.in cap.1.de hæret. Quòd dubius in fide infidelis eſt, vt optimè ibi declarant Ioan. And.& Abb.num.1.Lud.Carrer.de hæret.§. circa ſecũdum. num. 6. Palat. Ru. in allega. hæreſis.§.pœn.Alf. Guer.in Theſ.relig.Chriſt.titu.de hæret.nu.22.Arch. Flo.3.par.ſumm.tit.22.cap.5.§. 10. Albert. de agnoſ. aſſer.q.33.nu.4.& ipſe retuli in ſingulari meo. 56.inci. errans. in fine.
276 Nobis neceſſarius eſt tranſitus ad alteram noſtræ principalis controuerſiæ partem,videlicet affirmatiuã. Quòd qui factum hæreticum confitetur,& prauam intentionem & credulitatem negat, tanquam negatiuus relaxandus ſit,etiam ſi de illo delicto non ſit plenè conuictus. Altius iſtam materiam repetendo dicimus, quod
277 homo ex duabus rebus compoſitus eſt, anima videlicet & corpore,quæ etſi diuerſa & ſeparata ſint. l.ſancimus.C.de Epiſco.& cler.cap.cum infirmitas. de pœ-
278 nit.& remiſ.tamen anima ad ſuprema cęleſtia tẽdit; corpus uerò circa infima hæc & terrena verſatur.Inter ipſa uerò tanta eſt coniũctio & conglutinatio,& quaſi

279 necessarium quoddam vinculum, vt queadmodum actiuè anima corporis ministerio ad diuinarum rerum cognitionem eget, vt inquit Aristo.lib.3.de anim.cap.
280 8.oportet intelligentem phantasmata speculari, & nihil est in intellectu quin prius fuerit in sensu.l.alioquin. ff.de contrahen.emp.l.discretis. C.qui test.facere poss.
281 Vnde Diuus Paulus ad Romanos.c.j.inuisibilia Dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta con
282 spiciuntur. &c. Ita è conuerso passiuæ animæ operationes, vt uoluntas, animus & intellectus, quæ interius operantur, minimè cognosci possunt, nisi per signa & actus exteriores perpēdi valeant, atque per ritus, cæremonias & cultus exteriores religionem cultumq́; in-
283 teriorem demonstrantes cognoscantur. Nulla itaq; gens tam barbara ab omni ratione aliena fuit, quæ ad cognitionē suæ gentilitatis, falsæq́; religionis, visibilib. aliquibus signis exterioribusq́; cæremonijs non vsa fuerit. Vt Valer.Maxim.testatur.lib.1.cap.11.& August.de Ciuitate Dei lib.10.cap.1. Id etiam ex testamē to veteri, & nouo constat. Exod.cap.18.& Deuter.ca. 4.& 3.lib.reg.cap.2.& in Euange.Marci.cap.14.& Lu-
284 cæ. c.22.& 1.Corint.cap.11. Qualitas enim factorū demonstrat intentionem, animum & volūtatem actorum.l.quod ait lex.§.illud, rectissimè. ff. de diuort. ibi, animum habuisse.casus sing.l.militis codicillis.§. vete-
285 ranus.ff.de milit. testa. per extrinseca facilè intrinseca cognoscuntur, & exteriora indicāt secreta animi interiora.l.si tamen sine culpa.§.ei qui seruum.ff.de ædil. edict. ibi, multo enim amplius est id facere quàm pronuntiare, & §.Pauonum.instit.de rer.diuis.l.quidam in
286 suo. ff. de condi. instit. Et quod interiora animi per exteriora demonstrētur, iuxta illud, intima per mores

cognoſcimus exteriores,patet in cap.ex ſtudijs,de præſum.cap.eſtote.de reg. iur. in antiq.c.ſiquis Diaconus. 50.diſtin.cap.qui viderit.32.q.5. Plus enim eſt aliquid factis demonſtrare,quàm verbis enucleare, vt in d.§.ei qui ſeruum,& in l.reprehendenda.C.de inſtit. & ſubſt.
287 ibi, tu verò voluntatem eius diuortio comprobaſti. cap.ad audientiam.c.dilecti filij.2.de appellat.ibi, plus
288 eſt ad Sedem Apoſtolicam facto prouocare, quàm verbo. Et alibi etiam dicitur quòd fortiora ſunt facta
289 ad demonſtrandum animum,quàm verba.l.noſtram prouiſionem.C.de teſtam.l.de quibus.in fine.ff.de leg.
290 vbi facta loquuntur minime uerbis opus eſt. l.3.§.falſus.ff.rem rat.haberi.l.fin.§.fin.C.de repud.hæred.Ex
291 factis & geſtis exterioribus animus & voluntas intelligitur.l.nutu.ff.de lega.3.cap.vidua.de regular. & talis
292 præſumitur animus,qualia ſunt facta.cap.exiſtimant. 11.q.3.cap.cauete,22.q.5. nam qualis eſt actus talis eſt
293 iudicandus animus, l.ſi non conuitij. C. de iniur. l.ſi proponis.§.1.ff.de inoffic.teſta.quia rei qualitas agẽtis
294 intentionem demonſtrat,caſus ſing.in l. non codicillum.C.de teſtam.& ex qualitate diſpoſitionis facile colligitur ſpecies intẽtionis.l. cum debitum paternum.C.
295 de iure deliber.l.parentibus.C.de inoffic teſta.Vnde optimè aſſirmat Ambroſius in ſermone de Abraham, ut habetur in c.cauete fratres.22.q.5.quòd quis opere loquitur:& Hieronymus,in omnibus, quæ peruerſa ſunt,factis Deum negari aſſerit,ut in c. exiſtimant quidam.vbi Archidia.poſt glo.ibi.11.q.3.c. ſit rector.43. diſtin.& dicit text. in cap. quòd Dei timorem. de ſtat.
296 Monachor. quòd opera quæ facis teſtimonium perhibent veritati.cap.eſtote miſericordes.de regul.iur.in antiq. & ex fructibus eorum cognoſcetis eos, ut in

Euang.

Euang. Matthæi. cap. 8. cap. Apostolus. 81. dist. Et sicut bona, uel mala arbor ex fructibus cognoscitur, ita homo an sit bonus, uel malus, ex eius operibus intelligitur
297 cap. cum in iuuentute. de purgat. canon. cap. clericus. 91. distin. sing. tex. in cle. exiui de Paradiso. §. cum enim ad ueritatem, de verb. signifi. hisce verbis, cùm enim ad ueritatem uitæ pertineat: ut id quod exterius agitur interiorem mentis dispositionem & habitum repræsentet. &c.
298 Id in specie affirmant Archi. Ioan. And. Domin. & alij in cap. 2. num. 3. & 4. de hæret. lib. 6. Et libet mihi præter morem meum hoc in loco verba formalia Archidiaconi referre, ex eo, quòd omnes scribentes ea sequendo transcribunt. Inquit Archid. credentes hæreticorum dicuntur, qui ore proprio dicunt se credere erroribus eorum. de pœnit. dist. 1. cap. potest fieri. vers. quid ergo. & vers. se fatentùr. cap. in actione. 24. q. 3. c. cum paruulis. cap. si qua mulier. de consecrat. distin. 4. ubi dicitur, quòd vnicuique propria uolũtas in confes-
299 sione monstranda est. c. is autem. 22. q. 2. & tales hæretici iudicantur. cap. excommuni camus. 2. §. fin. de hæret. cap. super quibusdam. de uerb. sign. & hoc indubitatum est & probatione non eget. Qui uerò adorauerunt & reuerentiam suo more exhibuerunt, consola tionem uel communem ab hæreticis acceperunt; uel
300 similia perpetrant quæ ad ritum eorum pertinẽt, cre dentes meritò debent dici: nam factis præsumitur de affectu. 22. q. 5. cap. qui viderit. l. dolum. C. de dolo. cap.
301 nuper. de bigam. Nam plus est facto quàm uerbo aliquid facere. c. dilecti. de appellat. nec refert an quis uoluntatem suam uerbis exprimat an factis. l. de quib. ff. de legib. & colligitur & notatur. 20. q. 1. cap. quam

302 progenitores. Et negare & confiteri possumus non solùm verbis sed etiam factis. 11. q. 3. cap. existimant. Quod de factis intelligitur, in quib. error exprimitur, vt in exemplis suprapositis, quæ exempla ad ritum errantium pertinent. Alber. idem affirmat, de agno. asser. q. 8. num. 12. vbi inquit hisce verbis, si verò essemus in facto hæretico, vt puta in transitu, vel reditu ad ritus Iudæorum, tunc sufficeret accusatum conuinci de illo fa-
303 cto, quamuis non constet de credulitate, vel intétione ad hoc vt hæreticus damnetur. ca. contra Christianos. de hæret. lib. 6. Quod secus est in verbis, quia plus est facto, quàm verbis delinquere. l. Paulus. ff. rem rat. haberi. Idem Alber. in d. tractatu. q. 25. nu. 14. dicens, ex hoc solo quòd quis facit ritum Iudæorum: condemnatur vt hæreticus, cùm id videatur intentione iudaizandi fecisse.

304 Iudaizare autem est id facere, quod soli Iudæi facere solent. Ex tali ergo facto, quod non nisi per Iudæos fieri solet, arguitur iudaizandi intentio vel voluntas. Mox ibidem subdit. Siue ergo quis faciat actum, siue committat facere, ea intentione, ut legalia obseruet, dicitur iudaizare. Quòd si de intentione non apparet, in dubio præsumitur ea intentione iudaizandi fecisse, vel commisisse, constito de actu uel commissione per eius confessionem, vel per testes; & præsertim si est persona suspecta, videtur hoc sufficere ad illius condemnatio-
305 nem. Quinimmo si quis confitetur factum hæreticale & negaret intentionem, quæ est qualitas afficiens illud factum, vt sit punibile, vel impunibile, ut hæreticus negatiuus forsan posset condemnari. Idem Albert. in præd. tractatu. q. 32. num. 17. dicens. Quòd si quis seruaret Sabbatum vel alias cæremonias Iudæorum, etsi

de

de intentione formaliter, nõ constaret contra eum, tanquam contra hæreticum procedi posset, quia interpretatione siue iuris præsumptione intentio iudaizandi in illa obseruantia concurrit, idem Albert. q. 34. nu. 53. hisce verbis. Si uerò essemus in facto hæretico, ut in transitu, seu reditu ad ritum Iudæorum, seu Paganorum, tunc sufficeret accusatum cõuinci de illo facto ad

306 hoc ut hæreticus damnetur, quamuis de credulitate nõ constet. Idem Alber. q. 36. nu. 18. in fi. ibi, si autem essemus in facto, puta quia confitetur se fecisse ritum Iudęorum, negat tamen intentionem, in tali casu intentio probatur ex qualitate facti, ꝙ ut hæreticus est puniẽdus, etiam si neget intẽtionem. Animus enim ex factis & ex modo faciendi perpenditur, allegat. l. 1. §. Adria-

307 nus. ff. ad l. Cornel. de sicar. Io. de Imol. in c. literas, de præsump. in quo loco nullum verbum de illa re Imola scripsit. Idem Albert. q. 23. num. 51. cum seq. dicens, quòd plus est factis demonstrare quàm uerbis. & ex

308 factis animus declaratur. & in rub. de hæret. lib. 6. q. 2. num. 61. & q. 13. num. 68. ibi, exterior cultus est euidens signum interioris cultus. & num. 69. & 70. nõnul-

309 la notatu digna referendo inquit. Quòd quando factũ de per se damnatũ sit, pręsumitur mala intentio in faciente. l. si non conuitij. C. de iniur. cap. 1. de præsum. optimè Abb. in cap. cum te. num. 29. de re iud. & in ca.

310 ad hæc. 1. nu. 3. de appellat. Omne enim maleficium praua intentione & voluntate præsumitur factum. l. nã ludus. l. item Mela. ff. ad l. Aquil.

311 Hanc igitur assertionem, quòd si reus confiteatur factum hæreticum, & neget prauam intentionẽ & credulitatem, sit relaxandus, sequitur etiam Anan. in cap. excommunicamus. 1. § credentes, num. 11. de hære. lo.

de

de Imol.in clem. 1.§.fin.de vsur. Syluest. in verbo hæresis. 1.q.7.nu. 10. Repert. Inquisit.uerbo.hæresis,ver. item nota,quòd nedum verbo,sed facto.&c. Et Ioan. Nicol.de hæret.not.5.Fran.Squil.de fide Cath.cap.15. Turr.Crem.in sum.de Ecclef. lib.4.ca. 4.& cap.13.Palat.Rub.in alleg.hæresis.§.7.dicens,quòd si de intétione non constat,præsumitur factum intentione iudaizãdi; præsertim in persona suspecta. Castro.de iusta hæret.pun.lib.1.cap.1.cap.7.Iac.Sep.in inst.Cath.cap.47. num.22.meliùs in Enchir.tit.40.de præsum.& in Inst. Cath.cap.10.nu.2. cum sequen. contra ea quæ scripsit in Inst.Cath.cap.26.num.7.Quod expresse probat.ca. fi.30.distin.ibi. Qui pro quadam religione ieiunauerit sicut Manichei, anathema sit. vbi hæreticus iudicatur
312 qui Manicheorum ieiunia & superstitiones sequitur cap.humanæ aures.22.q. 4. cuius uerba sunt. humanæ aures verba nostra iudicant qualia foris sonant.cap.existimant. 11.q.3.ibi,in omnibus quæ peruersa sunt factis
313 Deum negamus. Vbi Archid. inquit, quòd quis opere, negat, loquitur,cõfitetur & prædicat.cap.cauete.22.q.5.cap. cum annis. 1. q. 1. cap.2.de hæret.lib.6. ibi,Ecclesiasticæ tradere sepulturæ.ca.filij vel hæredes. eo.tit.ibi,per manus impositionem secundum pessimã consuetudinem eorum.cap.contra Christianos. eo.tit. ibi,erit tanquam contra hæreticos procedendum.cap. cum contumacia.eod.titu.ibi,aut contumaciter se absentat.cap.accusatus.§.ille quoque. eo. tit. quem ibi in fine notat Ancharan.clem.ad nostram.de hæret.ibi, faciunt & committunt.cap.vidua.cap.extirpandæ,de regul.casus sing.in cap.tua nos.de sponsl. cum debitum. C.de iure deliberan.l.siquis extraneus.ff. de acqui.hæred.l.siquis filium.C.de lib.præter.vel exhære. Id etiã

proba-

probatur in Epiſ. Diui Pauli ad Coloſſen.c.2.ibi, nemo ergo uos ſeducat in cibo, uel potu, aut in parte diei feſti, aut Nœomeniæ aut Sabbatorum. Et inſtruct. Hiſpalen. facta anno. 1484. cap. 2. ibi, ò *ceremonias de Iudio.* & inſtruct. *de Madrid. anno. 1561. c. 2.* ibi, *ceremonias de Iudios o Moros.*

314 Ratio autem prædictorum eſt: quia ieiunia, feſtiuitates, orationes, aliæq; cæremoniæ, ſunt quidam ritus externi, mores & obſeruationes ad obſeruandam quampiam religionem, eiuſq; cultum celebrandum. Vnde rectè ſequitur, talem quis religionem habere creditur, quibus ieiunijs, orationibus atque cæremonijs utitur. Id eo ſi quis Iudæorum, ſeu Mahumetanorum,

315 ſeu Lutheranorum ritus & cæremonias ſeruauerit, eo ipſo illius ſectæ hæreticus ſeu apoſtata eſſe cenſebitur. cap. ſi. 30. diſtin. cap. 2. cap. filij. cap. contra Chriſtianos. de hæret. lib. 6. vbi meritò Archid. exponit, ritus id eſt mores & obſeruationes. cap. fin. de Baptiſ. c. fin. de diuor. c. ſæpe. 27. q. 1. & l. prophanos vſus. C. de Pagan. gl. in rub. de ritu nup. ff.

316 Neque prædictis obſtat regula communiter recepta, quòd facta etiam horrenda & deteſtabilia non ſunt hæreſes, cum nullum opus exterius quantumuis nephandum, abſque errore intellectus, ſit hæreſis. Vt ſiquis Sacratiſſimam Euchariſtię Hoſtiam ſurripuiſſet, quod tenet Archiepſc. Flor. 2. par. ſumm. tit. 12. cap. 5. §. 1. Caſtro. lib. 1. aduerſus hæreſes. c. 1. & de iuſt. hæret. pun. lib. 1. cap. 1. & 7. Turrecrem. in ſumm. de Eccleſ. par. 2. lib. 4. c. 4. & cap. 13. Lupus in allegat. hæreſis. §. 2. Sylueſt. in uerb. hæreſis. 1. q. 2. Iac. Sep. in Inſt. Cath. c. 31. num. 5. & in Enchirid. tit. 8. nu. 12.

317 Pro ſolutione minimè hoc in loco omittenda eſt

nota-

notabilis distinctio Alfon. de Castro, in d. lib. 1. c. 1. & 7. de iusta hæret. pun. & in lib. 1. aduers. hæres. c. 1. dicentis, quòd quædam sunt peccata, ad quæ natura ipsa proni homines sunt, ut ad auaritiam, gulam, venerem, homicidium, furtum, & alia id genus, in quæ capti voluptate, quæ est omnium malorum radix, homines ruunt. c. quia radix. de pœnit. dist. 2. cap. bonorum.
318 17. dist. Et in procem. decretal. in prin. Meritò in his prauis & reprobatis factis hæresis neutiquam præsumenda est, nisi quis hoc impunè fieri posse crediderit.
319 Alia sunt peccata, quæ natura non appetit, imò appetitus hominisq; voluptas repugnat, & aduersatur, vt tempore ieiunij non comedere vsque ad noctem, vel orare, vel carnem suillam non edere, neq; vinum bibere, prauasq; cæremonias seruare more Mahometanorum vel Iudæorum, in electione enim similium rerum voluntas indubitanter regitur ab intellectu, ideo in earum obseruatione praua intentio & credulitas inest, immò homines contra naturalem inclinationem & appetitum illa operantur. Vnde aliam meliorem coniecturam elicere nõ possumus, nisi propter deprauatam intentionem & voluntatem, quod longè aliter est in alijs delictis superius relatis, quia natura ipsa homines sunt proni ad ea perpetranda, & suspicari possumus, quòd ira, vel auaritia, ad ea mouentur, &
320 non quòd credunt id impunè fieri posse. Et cùm huiusmodi causa & præsumptio sit naturalis, alijs causis præferenda est. l. qui habent. ff. de tutel. l. profectitia. §. fin. ff. de iure dot. Prædictam distinctionem Alfon. de Cast. sequuntur. dd. supra citati, & Iac. Sep. in d. c. 31. nu. 5. & in d. tit. 8. num. 12.
321 Hæc igitur præsumptio contra seruantes hæretico-

rum

rum ritus & cæremonias, quòd in earum obseruatione mala credulitas, & deprauatus animus inest, pro manifesta probatione & veritate habetur, cùm sit iuris
322 præsumptio. Legum enim præsumptiones veræ & propriæ probationes dicuntur: casus notab. in l. fin. in fine. ff. de probat. Quam legem gloriatur Ias. se didicisse à quodam magno Aduocato Papien. vt ipse refert in l. 1. nu. 9. C. de milit. test. & in l. licet Imperator. nu. 8. ff. de legat. 1. Pro qua est gl. fin. communiter recepta
323 in l. si tutor petitus. C. de peric. tutor. quòd præsumptiones legum sunt liquidissimæ probationes. Quam glo. affirmat esse sing. Bal. in rub. de præsump. nu. 5. & in l. ita demum. in fine. C. de procur. & in l. 1. 3. oppos. C. si quid in fraud. patron. Io. de Imol. in l. quæsitum. ff. de re iud. & in l. in tempus. §. 1. ff. de hæred. instit. Ias. in l. licet imperator. nume. 8. de legat. 1. & in l. manifestæ turpitudinis est. num. 4. ff. de iur. iuran. & in l. 1. nu. 9. C. de testam. milit. & in l. non hoc. nume. 15. C. vnde legit. Hyppo. in rub. C. de prob. num. 183. & num. 202. vbi plures alias glossas ad id refert. Plenius Tiraque. in l. si vnquam. uerb. donatione largitus. num. 158. cum sequen. C. de reuoc. donat. Alciat. de præsum. reg. 1. præsump. 3. Iac. Sep. in Enchi. tit. 40. nu. 8. dicens, huic præ
324 sumptioni standum esse, nisi contrarium probetur, cùm sit tantùm præsumptio iuris, quæ transfert onus probandi in aduersarium, ut notant Bar. Ias. & alij in d. l. licet imperator. per tex. ibi, & Bald. in d. rub. de præsump. in princ. & Alciat. de præsumpt. 3. par. in introit.
525 Quòd aliter est, si esset præsumptio iuris & de iure: nã quando ius præsumit & statuit, tunc dicitur manifesta probatio, ut in l. si ij qui adulterij. C. de adul. c. super eo. cap. accusatus. de hæret. lib. 6. cap. ad abolendam. §. il-

los quoque.cod.tit.in antiq.gl.no.vbi Bar.in fi.ff.de eo quod met.cauſ.gl.in l.ſiue poſſidetis. C.de proba.gl.in c.is qui fidem.de ſponſal.gl.in c. ferrum.50.diſtin.cum alijs relatis per Hyppo.in d.rub.C.de proba.num.72. cum ſequen.

Me latet profectò quonam pacto contrarium in caſu noſtro poſſit probari contra iſtam iuris præſumptio
326 nem.Nam animus,voluntas & credulitas à ſolo Deo cognoſcuntur,& ſunt quid inuiſibile. cap. nunquid.de pœnit.diſtin. 1.& per teſtes minimè probari poteſt, ut inquit Innoc.in cap.ſuper hoc. de renun.& gloſ.in l.2. ff.de interrog.action.Hyppo.in l.1.§.Diuus Adrianus. num.36.ff.ad l.Corncl.de ſicar.& in l.1.num.28.C.eo.
327 neq; per proprium iuramentum, cũ ſit præſumptio iuris contra iuramentum in præſenti caſu. glóſ.ſing.in verb.non probatur.in fine.in cap.propoſuiſti. 82. diſt. Bart.in l.inter omnes.§.rectè.ff.de furt.& in l. 1.nu.15. ff.ſi cert.petat.& in l.quemadmodum.colum.1.de agr. & cenſit.lib.11.C.Iaſ.in l.is poteſt.num.62.ff.de acqui. hæred.melius in §.iſtæ quidem.num.92.inſtit.de actio. Felin.in cap.ſignificaſti. 1.de hom.& in cap. Inquiſitionis.§.2.de accuſ.Alciat.de præſump.reg.3.præſum.16. num.2.optimè Decius in cap. adhæc.num.6.de poſtul. prælat.Ita limitanda & intelligenda eſt vulgata iuris re
328 gula, Quod ea quæ in animo & intellectu conſiſtunt proprio iuramento probantur.iuxta.glo.in d.§.ſed iſtę quidem.cum alijs plenius à me ſupra num.213.relatis. niſi in delictis in quibus malus animus,& dolus ſemper præſumitur.l.ſi non conuitij, C.de iniur.cap. 1.Felin. num.16.de præſump.& Bald.in l. vnica. circa finem.C.
329 de confeſ.inquit. Quod in dubio in delictis ineſt dolus.idem refert Iaſ.§. ex maleficijs. num. 71. inſtit. de action.

action. Felin. & Decius, in cap. si autem. colum. 1. & 2. de rescript. vbi regulam cum. 12. fallentijs rescripsere.

330 Non tamen inficior, accusatum de improbis obseruationibus & cæremonijs, per verisimiles coniecturas & præsumptiones animum suum esse bonum probare posse. per glo. not. in verb. animo. in l. 1. C. de sicar. quã sing. esse affirmat Roman. in l. in illa stipulatione. num. 41. ff. de verb. oblig. & Ias. in §. sed istæ quidem. nu. 90. instit. de action. & secundum illam glos. iudicauit Cæpola. consil. 2. in fine. & Thom. Gram. cons. 68. & alij re

331 lati supra num. 136. Animus enim & voluntas per indicia, & præsumptiones probantur. l. dolum. C. de dolo. Bart. in extrauagan. ad reprimendum. verb. denũtiationem. Quomod. in crimi. læs. maiest. procedat. Fel. in cap. significasti. 1. de hom. Hyppol. in rub. C. de probat. num. 123. Thom. Gram. cons. 31. in causa magnifici. num. 3. & in d. cons. 68. in causa Petri. in princ. vt puta ꝙ propter infirmitatem, in die non comedebat vsque ad noctem, vel propter aliam rationabilẽ causam. Vna

332 verò præsumptio tollitur per aliam, & vnum indiciũ per aliud, & vna coniectura per aliam, & vna probatio per aliam fortiorẽ. l. licet imperator. ff. de leg. 1. l. diuus. ff. de in integ. restitu. cap. auditis. de crim. fal. cap. tuam. vbi glos. de sponsa. glos. fin. in cap. transmissæ. qui fil. sint legit. Bal. in l. fin. C. de hæred. instit. num. 1. & 20. Alex. consi. 103. uidetur. in fi. 1. volum. Hyppol. in l. 1. §. diuus Adrianus. num. 28. ff. de sicar. & in l. 1. num. 50. C. eod. pulchrè Thom. Gram. vot. 3. in causa inquisitionis. nu. 12. cum seq. plenè Tiraquel. in l. si vnquam. verb. donatione largitus. nu. 156. C. de reuoc. donat. Et ideo pluribus rationibus & fundamentis id concludit Hyppol. in pract. crim. §. diligenter. num. 190. quem sequitur Nicol.

col.Boer.deci.165.Et dicendum est.num.9.dicens, q̃d
333 quando sunt aliqua indicia contra reum ad torturã, & aliqua pro reo, & in eius fauorem, reus non est torquendus, sed absoluendus, quod est nimis singulare ac passim in actu practico versatur.

334 Vnde merito inquit Bal.in l.siue possidetis.in fine. C.de probat. quòd similitudo maior tollit minorem. Id etiam refert Ias.in l.1.num.31.ff.de vulg.& pupil. & in l.si extraneus.num.6.& 31.ff.de cond.caus.dat.caus. non sequut.Latè Hyp.in pract.crimi. §. diligenter. ubi
335 num.196.inquit, quòd præsumptio delicti tollitur ex præsumptione bonæ vitæ ut non torqueatur, & ad id allegat plures.dd.allegationes. Nouissimè id etiam sequitur Tho. Gram. cons. 38. formata Inquisitione.nu. 17.Nam quodlibet indicium, uel præsumptio ut iuuet, uel noceat, est probãdum per duos testes.& si unus te-
336 stis deponit de uno indicio, & alius testis de alio, non propter hoc probatur indicium.glo.est sing.secundum Bart.ibi.in l.fin.in verb.uel indicijs.C.fami.herci. Quã pro notab.refert idem Bart.in l.fin.num.7.ff. de quæst. Bald.in l.siquis ex argentarijs.§.1.nu.4. ff.de edendo. Angel.in l.3.C.ad l. Iul. maiest. & in l.fin.ff.quod met. caus. Paul. Cast.& Ioan.de Imol.in l. cum proponebatur.ff.de leg.2.Ias.in l.admonendi.lec.2.num.253.ff.de iur.iuran.Hyppol.in l.1.§.idem Cornelio.in princ.& in l.de minore.§.plurimum.num.9.& in l. vnius. §. testes. num.1.& in l.fin.num.6.ff.de quęst.& in cons. 59.nu.6. & cons.84.num.9.Ant.Gom.lib.3. resol. cap.13.num. 18.Alber.in rub.de hæret.in 6.q.13.nu.18.& de agno. asser.q.25.nu. 19.

337 Illæ autem præsumptiones sunt fortiores, quæ fuerint verisimiliores.Bald.in l.fin.in princ. & num. 20.C.

de

de hæred. institut. Præsumptio enim nihil aliud est, quàm quædam ratiocinatio de re uerisimili, ut Bald. uerbis utar in rub. in princ. de præsump. Quem sequitur Alciat. de præsump. in introitu. par. 3. in prin. Iac. Sep. in Enchir. tit. 40. nu. 15. & idem Bald. in rub. C. de
338 probat. inquit, Præsumptio est animi applicatio ad uerisimile. Ideo id quod non est uerisimile, est quædam falsitatis imago. Bald. in l. 2. C. de sicar. & in l. 1. C. de ser. fugit. & in cap. quia uerisimile. de præsump. Tiraquel. in l. si unquam. in prin. num. 37. cum sequen. C. de reuoc. don. & Alciat. ubi supra. Nam experimen-
339 tum ueri sermonis est, concordare cum rebus sensatis. l. si ita quis, ibi, quòd nemo sanus dixerit. ff. de euict. l. non est uerisimile. ff. quod met. caus. Verisimile
340 enim idest, quod credibile; & è cõuerso. l. miles. C. de quæst. l. athletas. in prin. ff. de his qui not. infam. cap. inspicimus. de reg. iur. lib. 6. Plenè Tiraquel. in d. l. si unquam. in prin. numero 60. & in uerb. absque liberis, num. 13.
341 Superius dicta intelligenda esse censeo, nisi præsumptio contra accusatum esset in specie, quæ fortior est præsumptione in eius fauorem in genere.
342 Præsumptio enim contraria in specie tollit præsumptionem fauorabilem in genere. ita Bald. in l. siue possidetis. in princ. oppos. vlt. C. de proba. allegan-
343 do l. cùm de indebito. ff. eo. ubi num. 4. inquit, quòd quædam est præsumptio, quæ dicitur temeraria, quæ ratione caret; & ista non dicitur propriè præsumptio; cùm nullum habeat effectum; & proinde nec nomen meretur habere: de qua in l. non est uerisimile. ff. quod met. caus. Alia est etiam præsumptio probabilis, quæ aliqua ratione munitur, & de hac præsumptione
F est

est nostra controuersia,& ista est propriè præsumptio.
345 Alia uerò est præsumptio uiolenta,quæ est efficax ad condemnationem, de qua in c.afferte. & in c. literis. de præsump.& in l.si ij qui adulterij.C.de adult.
346 Ad dictum Bal.in d.l. siue posidetis. addendum est notabile dictum Inno.in c.auditis.nu.4.de præscrip. & in c.inquisitionis.& in ca. cùm oporteat.de accusa.di-
347 centis,quòd maior fides adhibetur duobus testibus deponentibus in specie,quàm pluribus deponentibus in genere.Quam opinionem sequitur Nicol.de Neap. in l.turpia legata.in prin.ff.de leg, 1.Alex.cons.77. uidendum est.nu.9. uol.1.& consi. 148. excellentissimæ dominæ.nu.4.uol.2.Rom. consi. 167. Antonius accusatus.in fine.Hypp.in l.de minore.§.plurimum.nu. 62. ff.de quæst.& in d. §. diligenter.nu. 199. Palat. Rub. in allega.hæresis.§.7.Nicol.Boer.decis.23. Christi benedicti.nu.45.dicens id esse uerum,etiam si sint mille testes deponentes in genere, allegando Alberic. in d.l. turpia legata.
348 Ex qua conclusione optimè deducitur; conuicto uel.suspecto de hæresi, qui dixisse conuincitur, Rom. Pont. indulgentias, iubilea, uel bullas nullas esse, vel rem diuinam,aut confessionem vocalem non esse necessariam, nihil omnino probationem bonæ vitæ & orthodoxæ Fidei,bonæ famæ,& morum suffragari.Et
349 testes deponẽtes de mala fama alicuius, videlicet de certo homicidio,vel furto, præferri debere deponentibus de bona fama in genere,ut concludit Rom.in d. consi. 167.& Hyppol. in d.§.diligenter.nu. 197.Proba-
350 tio enim bonæ opinionis & famæ in genere parum aut nihil probanti prodest. Cum nullus adeò improbus homo sit,etiam si sit diabolus (vt humano more

loquar)

loquar) qui non inueniſſet teſtes dicentes eſſe bonæ
opinionis & famæ.
351 Immo deteriores ſunt hæretici bonæ vitæ & opinio
nis, eis qui malæ ſunt vitæ. Quia in iſtis ſic ſimulatis per
bonam vitam & opinionem, plus in doctrina ſua appa
ret ſanctitatis autoritas, & ſic ipſi catholicorum vitas
ſua conuerſatione maculant, quàm qui vitæ peſſimæ
ſunt. Nam illi non ita facile homines ad falſam doctri
nam ſolicitant, ut inquit Origen. in Ezechiel. hom. 7.
& refert Conra. Brun. de hæret. li. 1. c. 7. Ia. Sep. in En-
352 chir. ti. 3. num. 3. & omnes hæretici hypocritæ ſunt,
quia aliud agunt, & aliud ſimulant. Sunt enim callidi
& ſe eſſe Chriſtianos, & nobis conſentire fingunt, pa-
cem & amiciciam ſimulantes, blanda & bona uerba
353 dantes; mel quidem in ore, fel autem in pectore ge-
ſtant, & ſunt acerrimi Eccleſiæ hoſtes, & in via Cain,
ac in contradictione Coræ exiſtūt, ut nu. c. 16. & expli-
cat Conr. Brun. de hæret. lib. 1. c. 9. & 10. Multo enim
354 nequior eſt hoſtis occultus, quàm publicus, & nulla
maior peſtis eſt, quàm familiaris inimicus, & nullum
355 odium grauius, quàm ſimulatus amor. c. etſi Iudæos.
de Iudæis. c. ſi inimicus. 94. diſt. c. certe. 12. q. 2. ca. non
omnis. 5. q. 5.
356 Præterea noſtra principalis aſſertio, quòd ex prauis
cæremonijs & ritibus exterioribus malus animus, &
praua intentio præſumatur, ſequenti comprobatur
ratione. In his quæ ſunt de genere prohibitorum,
dolus & malus delinquendi animus à iure præſumitur.
Sed ritus obſeruationis & cæremoniæ Iudæorum &
hæreticorum, ſunt de genere prohibitorum; rectè igi-
tur ſequitur in earum obſeruatione prauam intentio-
nem, & credulitatem ineſſe. Maior propoſitio pro-

batur per tex.in l.1.C.de ficar. & l. uni. C. de famof.libel.l.finon conuitij.ubi glo.C.de iniur.l. 1.§. cum arietes.ff.fi quad.paup.fecif.dica.cap. 1. de præfump. Minorem probat tex.in cap.filij,uel hæredes. cap.contra Christianos.de hæret.lib.6.c.fin. 30. dift. confequentia uerò per fe nota eft.

358 Id procuIdubio intelligendum eft,quandò ille actus eft interdictus, & de genere, ut dictum eft, prohibi-
359 torum. Secus eft fi fuerit indifferens, qui pariter ad bonum & malum indifferenter fe habere poteft, quo cafu delictum minime præfumendum eft; fed facta, feu uerba dubia, uel ambigua in partem meliorem interpretari tenemur, vulgata.l.merito. ff. pro focio,ubi re communi utens,actione furti non tenetur. l.interpretatione.ff.de poen. ca.uni.de fcrut.in ord. facien.c.eftote.de reg. iur. in antiq. cap. cum dilecti. de accufat.cap. dudum.de præfump.Bal.in l. 1. nu. 13. C. de fer.fug.Bar.in l.non folum. §. fed ut probari poffit, num.4.ff.de noui op.nun. Nam in criminibus proba-
360 tiones non dubiæ,fed luce meridiana clariores funt neceffariæ. l. fin.C. de probat.l.addictos. C. de Epifc. aud.l. qui fententiam. C. de poen. cap. literas.de præfump. cap. fciant cuncti. fecunda, quæft. octaua. cap. Epiphanium.5. quæft. fin. Oportet enim probationem effe neceffariò concludentem & non de contin-
361 genti.Probatio autem,quæ procedit ex fallibili,non eft bona: ex eo quòd non eft efficax, uel neceffaria,
362 iuxta illud vulgatum,non probat hoc effe, quod ab hoc contingit abeffe.l. neque natales. C. de probat. l.non hoc. C. unde legit.ca. in præfentia.de probatio.l cap.cum tu.de teftibus. Probatio uerò non conclu-
363 dens non dicitur probatio, neque nomen proba-

tionis

tionis habere meretur,& non facit rem dubiā de iure, vel de facto.l.matrem.vbi Bald.in ptin.C.de proba.idē in l.2.in fine.C.de bon.posses.secun.tab.refert Ias.in d. l.nam hoc.num.3.& 6.quòd actor qui non probat clarā & apertè intentionem suam succumbit. l.1.& l.matrem,& l.ad probationem.2.C.de probat.c. auditis.de præscrip.

364

365 Ideo meritò voluit glo.sing.in verb.dubium. in c.in præsentia. de probat. ꝙ dubia probatio semper interpretetur contra producētem probationem, quam pro notabili refert Bal.in l.quotiens.§.siquis ita.ff.de hære. instit.Bart.in l.inter stipulantem.§.1.in fine.ff.de verb. obligat.& in l.siquis intentione ambigua. ff. de iud.Ias. in d.l.non hoc.num.4.Hyppol.in rub. C.de probat.nu. 350.& in sing.267.incip.dubia probatio. Abb.in d.ca. auditis.nu.4.Decius cons.531.incip. accuratè.num.5.

366 Ex proximè dictis liquidò constat, uerba dubia,uel ambigua,alicuius propositionis,habentia duplicē sensum, catholicum videlicet & hæreticum, potius in catholico, quàm hæretico sensu esse intelligenda: Veluti siquis dixerit,Deus non facit mala, intelligendo de malo culpæ,est Catholica, & de malo pœnæ est hæretica. Vel dixerit,ut pluries vidimus Lutheranos esse nobiliores (idest secundum sensum catholicum) proceres & nobiles in Gallia potius quàm plebeios esse Lutheranos,nō est hæretica. Si uerò intelligatur de nobilitate uirtutum & morū,est suspecta; si de nobilitate religionis hæretica censetur: Prædictam regulam scripsit Inn. in cap.dudum.2.de elect.Bart.in l.non solum. §. sed ut probari possit.nu.4.ff.de noui ope.nun.& in l.inter stipulātem. §.1.ff. de uerb.obli.Bal.in l.1.nu.13.C.de ser. fug.& in l.1.in fi.C.de uer.sig.Ias.in l. diuortio. nu. 15.

ff.sol.mat.& in l.captatorias.num.12.C.de mil. test. & in d.l.non hoc.num.4.Felin.in rub.de præsumpt. num. 16.Dec.in cap.in præsentia.num. 14.de probat. Alex. cons.15.uiso processu.num.7.uol.3.Tho.Gram. uoto. 10.Cælestis curiæ.num.31. Hyppol.in rub.de fideiuss. ff.num.55.& 59.& cons.2.opposita animaduersione. num.2.& cons.104.circa Inquisitionem.nu.28. Carre. in pract.crim.§.circa secundum.fol.143.num.33.

367 Id in specie in crimine hæresis tenuit singulariter Albert.de agnos. asser. q. 7. per totam quæst.& q. 24. num 48.& q.29.nu.19.& q.8.nu.11.& q.25.num.17. & q.33.num.23.& in rub.de hæret q.13.num.19.& in d.q.7.post longam disputationem concludit, q cum

368 hoc delictum sit mentale:glos.in cap. cogitationis.de pœnit.dist.1.Bald.in l.si quis non dicam rapere.num. 1.& 9.C. de Episc.& cler. uerba dubia iuxta loquentis

369 sensum,& intentionem esse intelligenda, ut inquit iu reconsul.in l.in ambiguis.ff.de reg.iur.in ambiguis orationibus maximè sententia spectanda est eius qui eas protulisset.

370 Prædictorum ratio est iuxta dictum Boetij, quod multipliciter intelligitur,eius ueritas ignoratur:quod dictum Boethij refert Bal.in l.testium. nu.10.C.de testibus.& in l.scire leges.nu.3.ff.de legib.& in l.nec quic quam.§.ubi decretum.ff. de offi.procons.& legati.Bar. in l.in ambiguo.ff.de reb.dubijs.Ob id lex,uel canon q habet plures intellectus ad decisionem causarum non

371 meret allegari: ut inquit Bart.in d.l.in ambiguo.& in l.cum prolatis.p tex.ibi.ff.de re iud. Bal. per l. secunda num.5.C.quan.prouoc.non est necess. Iason in l.captatorias.in fin.C.de testam.milit.& in l. admonendi.in lectura.num.86.ff.de iur.iuran.Decius in l. quotiens idē

sermo.

sermo.nu.4.ff.de reg.iur.tex.in l. benignius.ff.de legib. l.semper in obscuris.ff.de reg.iur.ca.cum dilecti. de accusat.ibi,quę ad bonum & malum valeant retorqueri.
372 Id etiam probat iuris regula,quæ disponit,iura promptiora esse ad absoluendum,quàm ad condemnãdum. l.absentem.l.respiciendum.ff.de pœn. l.Arrianus.ff.de action.& obligat.cap.ex literis.de probat,cap.inter dilectos. in fine,de fide instr. Quod sanè intelligendum
373 est ad plenam delicti probationem;secus tamen quò ad præsumptionem,vt torqueatur,pręsertim si est per-
374 sona suspecta. Nam in dubio pręsumendum est pro hæresi,atque si nimis vrgent indicia, iste talis torquẽdus est,cum de eius animæ salute agatur,vt in tortura confiteatur & reconcilietur,ac pœnitentia ei iniungatur,si paratus sit corrigi,vt spiritus eius saluus fiat,teste Diuo Paulo Apostolo.ita Card.Ioan.de Imol.in clem. 1.§.verum.de hæret.Pet.de Anchar. conf.179. in fine.
375 dicens.l.merito. ff.pro socio.non habere locum, vbi agitur de salute animarum.Decius in cap.in præsentia. num.15.de probat.Albert.de agnos.asser.q.33.nu.21. cum sequen.vbi alia circa hoc notatu digna refert.
376 Quamobrem diebus retrò elapsis ausus sum affirmare,non esse de hæresi suspectum,qui volens sacram Missam in quadam Ecclesia audire, cùm ad eã accessisset,& sacram Missam celebrati non inuenisset, quia serò erat,dixisse fertur hæc uerba,sola fides sufficit.Quia non censetur dixisse solam fidem sine operibus sufficere,quod esset hæreticum:verba enim dubia uel prægnantia,in dubio intelligenda sunt secundum subiectã materiam,de qua agitur,etiam si impropriẽtur.l.si vno anno.ff.loca. vbi verbum (donatio) interpretatur pro transactione,secundum subiectam materiam. l.si ex le-
377

gati cā.ff.de uerb.obli.l.si stipulatus.ff.de vsur.l.damni infecti stipulatio.in prin.ff.de dam.infecto.Bar.in l.omnes populi.num.58.ff.de iust.& iur.Bal.in rub. C.de cōtrah.emp.q.9.Ias.in l.is qui putat.in fin.ff. de acq.hær. & in l.cum quis.nu.6.C.de iur.& fac.ign. Abb. in cap. exhibita.not.2.de iudic. Decius in d.l.quotiens idem sermo.Hyppol.in rub.C.de probat.num.13.& in sing. 510.incip.verba in dubio.Pal.rub.in Rub. de dona.inter vir.& vxor.§.7.

378 Illud verò in primis,quòd in negotijs sancti officij Inquisitionis hæreticæ prauitatis passim contingit minimè omittēdum est: quòd in exponendis propositio-
379 num verbis attendenda sit loquentium qualitas & conditio;ut si verba sint prolata ab homine rustico, & grossi (vt ita dicam) ingenij,grosso modo, & citra dolū & malam credulitatē; si verò ab homine docto & subtilis ingenij subtili modo,quia tunc nō sine dolo, sunt intelligenda.l.quod si nepos,ubi glos.1.ibi,talis dicendi modus non cadit in idiotam.ff.de testa.tutel.l.si quis id quod.ibi,per imperitiam,vel rusticitatem. ff. de iur. om.iud.l.fin.C.de testa.ibi, necessarium duximus,simplicitati subuenire.cap.solitæ.in prin.ibi, personam loquentis.de maior.& obed.cap.pastoralis. de dona.ibi, simplicitate verborum.cap.ad audientiam.de appella. ibi,ex simplicitate fortè verborum. l. ferè in omnibus. ff.de reg.iur.Ias.in auth.ingressi.nu.35.C.de sacrosanc. Eccles. Rom. cons.4. secundum sententiam periti.post princ.Alex.cons.43.visis meritis.in fi.volum.4.optimè. Albert.de agnos.asser.q.7.num.24. Decius in d.l.quotiens idem sermo.num.3.Couarr.in 4.decretal.par.2. cap.4.§.j.in prin.Pal.Rub.optimè in alleg.hæresis,in fauorem illius rustici,Roderici de Carrion,allegando il-

lud dictum sing. Innoc. in cap. 1. num. 4. de sum. Trin. & fide Cathol. quod satis abunde superius. num. 64. cum seq. examinauimus.

380 Sed secundum communem vsum loquendi, verba sunt intelligenda: qui communis vsus, plerunque proprio significatui derogat. l. cum de lanionis. §. asinam
381 molendinariam. ff. de fun. instruct. quia multoties dũ proprietas verborum attenditur, sensus veritatis amittitur. cap. intelligentia. cap. præterea. de verb. sign. cap. Marchion. 1. q. 1. l. Labeo. ff. de supel. leg. glo. not. in l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de lega t. 3. cap. ex literis. 1. de spons. Regulariter uerò à propria significa-
382 tione non est recedendum. l. non aliter. ff. ad leg. 3. si quis stipulatus sit. ff. de uerb. oblig. l. diligenter. ff. mãd. cap. cum dilecta. de rescrip. c. ad audientiam, de decim. cap. porrò. de priuil. De hac re regulam & septem fallentias scripsit Ias. in l. non dubium. num. 41. cum seq. C. de legib. & Socin. reg. 536. verborum proprietas. & Ber. de Luco. reg. 639. recedere.

383 Prouidi enim & circunspecti hæreticæ prauitatis Inquisitores, atque Sacræ Theologiæ professores in qualificandis propositionum verbis, personarum qualitates, modum, & occasionem loquendi, an assertiuè, uel interrogatiuè, vel narratiuè, nationem, & patriam, vbi pullulant hæreses, ut in Anglia, Gallia, & Germania. l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de ædil. edic. c. excommunicamus. j. §. qui autem. de hæret. c. si gens Anglorum. 56. dist. & omnes alias circunstantias plurimũ considerare debent. l. aut facta. ff. de poen. ca. sicut dignum. in prin. de hom. c. cum causam. 1. de testib.

384 In exponendis verò verbis dubijs agnoscendisque factis, vel catholicis dictis, aut suspectis, uel hæreticis

periti

periti sacræ Theologiæ professores sunt vocandi, qui vulgo Qualificatores nuncupantur, quorum assertionibus omnimodam Inquisitores adhibeant fidem. l. septimo mense, vbi Bal. ff. de stat. hom. l. 1. in prin. ff. de vent. inspi. l. semel. C. de re milit. li. 12. c. causam matrimonij. cap. proposuisti. de probat. cap. fraternitatis, ca. fin. de fri. & malefic. cap. significasti. secundo, de hom.
385 Nam cuilibet experto & perito in arte sua credendum est. Bart. in procem. ff. vet. §. 1. num. 8. plenè Ang. in l. si vacantia. C. de bon. vacan. lib. 10. Ias. in rep. l. admonendi. nu. 195. cum sequen. ff. de iur. iuran. Albert. in c. 1. q. 10. nu. 17. de hære. lib. 6. & melius de agnos. asser. q. 10. per totam. Archiep. Flor. 3. par. sum. tit. 5. c. 2. §. 2. Vnde Bart. in l. possideri. nu. 6. ff. de acq. possess. & in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. obl. quæstionem de Baptismo ad Theologos, & Canonistas remittit. Ideo affirmat Domin. c. statutum. nu. 13. de re-
386 script. lib. 6. allegando ibi Lapum, quòd si causa est merè canonica, & spiritualis, & assessor est merè legista: poterit vt suspectus recusari. Id etiam sequitur Decius in c. sciscitatus. num. 13. de rescrip. Pal. Rub. in præfation. ad Rub. de Donat. int. vir. & vxor. num. 4. Alber. de Agnos. asser. q. 10. nu. 3. In materia testamentorum, contractuum, ac donationum, in qua parum, aut nihil iura canonica statuerunt, ad legistas, potius quàm ad Canonistas recurrendum est, & è contra in causis vsurarum, decimarum, matrimoniorum atque beneficiorum ad Canonistas, potius quàm ad Legistas recurrendum est. Non tamen propter hoc pudeat Canonistam consulere Legistam in materia legali, neque Legistam Canonistã in materia Canonica. Ita inquit Anto. in cap. clerici. de Iudic. & in Rub. de precar. vbi

Barbat.

Barbat. Alex. in l. si prius. in fin. ff. de noui op. nu. & Pal.
387 Rub. vbi supra. nu. 2. Et sicut ex Philosophia, & Medicina fit perfectus Medicus, ita ex scientia iuris Canonici, & Ciuilis efficitur perfectus Iurisconsultus. Bal. in c. cum causam. num. 2. de probat. Nam iuris Canonici
388 sanctitas Iuris ciuilis subtilitate decoratur, & Iuris ciuilis maiestas Canonum auctoritate firmatur. Verba sunt Bal. in procem. suo super Decret. num. 2.
389 Hinc est quòd scripsit Hostien. in cap. 1. vbi optimè Abb. num. 9. de consang. & affin. quòd in locis in quibus pullulant hæreses, Theologi ad Episcopatus præferendi sunt, si autem causarum iurgia, & lites uersantur (vt in Hispania) Iuris Canonici professores Theologos præcedant, ut optimè Decius in ca. clerici. nu. 7. de Iudic. Albert. in d. q. 10. num. 14. ad scientiam enim
390 Theologicam pertinet interpretatio iuris diuini, & ita est alijs scientijs nobilior, nam quælibet scientia dicitur nobilior, quanto ipsius subiectum est nobilius, & ita Theologiæ subiectum est cognitio Dei: obiectum verò ciuilis scientiæ est bonum ciuile, & sic supponitur Ethicæ, id est morali scientię, & Politicæ, & oeconomicæ, l. 1. C. de secun. nup. ibi, legibus nostris mores corrigere intendimus. c. 1. 4. dist. ibi, hoc verborum tenore actæ sunt leges, ut earum metu humana coerceatur
391 audacia. Ob id pœnæ dicuntur medicinales, vt homo malus bonus efficiatur. l. j. in prin. ff. de iust. & iur. l. uni. C. de emen. propinq. c. ut clericorum. de vita & hon. cler. c. 1. de sen. excom. lib. 6. ad hoc tendunt leges &
392 hoc uolunt, incolumē esse debere ciuiū cōiunctionē ait Cicero lib. 3. Offi. Auth. vt iud. sine quoquo suffrag. in prin. coll. 2. ubi Imp. inquit, noctes ducimus insomnes, ut subditi in pace, & tranquillitate uiuant.

393 Obiectum uerò iuris Canonici, est quoddam mixtum ex scientia legali, & Theologica, ut patet in procem.decretal.ibi, appetitus noxius sub iuris regula limitetur.& tex.in ca.qualiter & quando. 2. de accusat. ibi, ex autoritatibus noui & ueteris testamenti, ex qui-
394 bus posteà processerunt canonicæ sanctiones. c. per uenerabilem.qui fil.sint legit.c.ut nostrum. de appell. c.vni.ut eccle. ben. sine dim.confer. Hanc igitur opi-
395 nionem, quòd ad Theologos pertineat discutere, an propositiones sint hæreticæ, uel catholicæ, nonnullis fundamentis affirmat Ioan. Ierson, in quadam oratione recommendatitia, par. 2. quibus accedat quod scripsit Anch.in sua disp.incip. antiquis & modernis temporibus; quam opinionem refert etiam Alex. consi. 1. circa primum dubium.nu.36. uol.2.ubi inquit, quòd
396 magistri sacræ Theologiæ in dubijs, quæ occurrunt super decimis & testamentis, communiter errant. Decius cons. 111.pro tenui facultate.2.colum. iuxta illud
397 prouerbium antiquum, ne vltra crepidam sutor.l.illicitas.§.sicuti.ff.de offi.præsid.l.item quæritur.§.si ge-
398 mina.ff.ad l. Aquil.l.culpa est. ff. de reg. iur.& tractet fabrilia fabri.l.1.ff.quod quis.iur.l.doli mali.§.fin.ff.de dona.cap.tua nos.de hom.c.non est sine culpa.de reg. iur.lib.6.

399 Verùm vt radicitùs superius dicta intelligant, distinguẽdũ esse arbitror (dicente Philosopho) in li.8. Meta phy. qui distinguit proximus est veritati, & qui nescit di
400 stinguere oẽ disputationis genus prorsus ignorat. Videlicet si in dubiũ vertitur aliquam assertionẽ esse expressè damnatam vt hæreticam, huiusmodi cognitio ad iuris Canonici peritos pertinet, quia hæreses damnatæ, in Decretalibus sexto, & Clementinis, extrauagan-

gantibus, & Concilijs generalibus reperiuntur. vt patet in cap. quidam autem hæretici. 24. q. 3. Sin autem expresè decisa non est huiusmodi assertio, tunc ad sacræ paginæ professores, vt superius dictum est, pertinet. Sed de vsu & consuetudine iam diu recepta
402 indistinctè & absolutè cuiuslibet propositionis declaratio ad Theologos attinet & spectat. & ab eorũ assertionibus in causis fidei iudicandis minimè est recedendũ: vt in instruc. de Madrid. anno. 1561. cap. j. Quod etiam per prudentissimos consiliarios supremi consilij generalis Inquisitionis plenius decretum est.

403 Proprium verò Inquisitorum hæreticæ prauitatis munus & officium est, ordinem iudiciarium contra hæreticos præsentes & absentes seruare in eorum capturis, accusationibus, testiumq; publicationibus: & in sententijs tam diffinitiuis, quàm interlocutorijs, cum consilio iuris peritorum, qui Consultores vocãtur. De his omnibus sacræ paginæ professores sunt penitus ignari. Et ideo Archid. Ioan. And. & Domin. in cap. vt cõmissi. §. aduocandi. de hæret. lib. 6. exponendo verba illius §. aduocandi quoque peritos quoslibet, vt vobis as-
404 sistant, & in ferendis sententijs præbeant consilium opportunum, dicunt, quòd etiam laici coniugati, qui sunt in iure Canonico & ciuili periti comprehendũtur. Ita sunt omnes ferè Consultores, qui eligendi sunt viri prouidi, honesti, & periti: nam in tam graui crimine magno & maturo consilio procedi oportet. cap. vt officium. §. 1. & cap. per hoc. de hæret. lib. 6. l. diuortium.
405 ff. de diuort. nam ibi erit salus, vbi multa cõsilia. Prouerb. cap. 11. & 24. Et cap. 13. qui cuncta agit cum consilio, regitur à sapientia. & cap. 20. bonum consilium
406 quamplurimos à morte liberauit; & cap. 15. dicitur,

dissipan-

dissipantur cogitationes vbi non est consilium. Vbi verò sunt plures consiliarij confirmatur, & quod à pluribus quæritur sapientibus, faciliùs inuenitur. cap. de
407 quibus. 20. distin. cap. extra conscientiam. 64. distin. perfectissima veritas per ampliores homines reuela-
408 tur, vt inquit. l. fin. in fine. C. de fideicommiss. nam integrum est iudicium quod plurimorum sententijs confirmatur. cap. causam matrimonij. cap. prudentiam. de offic. delega. l. magistros. C. de profes. & medic. lib. 10.
409 Inquisitores verò hæreticæ prauitatis consilium peritorum, vulgò Consultorum, sequi non tenentur, cùm eorum sit suffragium cõsultiuum, & non decisiuũ. cap. cùm olim. de arbit. vbi qui tenetur eligere cum cõsilio aliquorum, tenetur tempore electionis illorum consilium requirere: sed illud sequi non adstringitur. cap. cùm in veteri. de elect. vbi irritatur elect. non ex eo quòd consilium non fuit secutum, sed quia non fuit requisitum congruo loco & tempore. cap. Venerabili. de offic. deleg. cap. fin. iux. com. intellect. de his quę fiunt à
410 præla. sine cons. cap vbi dicitur, quòd capitula cathedralium ecclesiarum ad concilia prouincialia sunt vocanda, & ad tractandum, non ad definiendum admit-
411 tenda, quia consilium nõ est de substantia actus, secus si dicatur de consensu. Bald. in l. fin. §. necessitatem. C. de bonis quæ lib. Archid. in cap. Archiepiscoporum
412 18. dist. ratio autem nostrę conclusionis est, quòd Consultor nullã habet iurisdictionẽ ordinariam, neque delegatã. Bar. in l. j. ff. de of. asse. Bal. in c. si pro debilitate. n. 13. vbi optimè Dec. n. 7. de of. dele. Ias. in l. fin. n. 59. ff. de ferijs.
413 Oppositum tamen videtur probare. l. impuberib. ff. de susp. tut. vbi puberes curatorem suspectum accusare possunt cum consilio consanguineorum, & illud cõ-

silium

filium est necessarium, l. Titium & Meuiū. in princ. ff. de
414 administr. tut. ubi factum sine consilio Meuij est nullum, cap. 2. de stat. mon. ibi, de consilio fratrum: nam frustratorium esset petere peritorum consilium, quod
415 quis sequi non tenetur, l. fin. C. de bonis quæ lib. l. ad probationem. C. de probat. Quia lex & natura nihil fecerunt frustrà. l. si idem. C. de codicil. l. si quando. ff. de
416 legat. 1. cap. si Papa. de priuil. lib. 6. Hanc uerò conclusionem, quòd peritorum consilium sit sequendum, tenuit Bart. in d. l. impuberibus, & in l. 1. §. si plures, num. 4. & 11. & 15. ff. de exercit. act. Et magistraliter distinguit Abb. in d. c. cùm in veteri. de elect. Io. And. in cap. ex parte. de rescrip. Decius in d. cap. si pro debilitate, num. 9.
417 In specie autem, quòd in causa hæresis Consultorum consilium sit sequendum, tenuit expressè Albert. in cap. 1. num. 2. & 17. de hæret. lib. 6. meliùs de agnos. asser. q. 26. num. 11. & 12. & 15. & post longam examinationem concludit, quòd cùm statutum sit, ut in cap. ut commissi. §. aduocandi. & in cap. fi. §. iubemus. de hæret. lib. 6. quòd causæ hæreticæ prauitatis de consilio peritorum terminentur. Inquisitores debent requirere consilium peritorum, & illud sequi. Et ibidem in finalibus verbis, stomachatur ipse Alber. contra quendam Licentiatum asserentem Inquisitores non teneri stare consilio Consultorum, nullam tamen rationem allegantem, & pro sua opinione ipse Albert. duplici fundatur ratione: quarum prima est, quia quando mandatur ali-
418 quid fieri de consilio alicuius, talis persona censetur esse electa, cap. fin. de offic. delega. l. inter artifices. ff. de
419 solut. Secunda ratio est efficacior, nam illud, quòd requiratur consilium, est dispositum à lege, & ob id est neces-

necessarium.d.l.impuberibus.§.impuberes.de susp.tut. Bar.in d.§.si plures.nu.2. Et propter naturam dictionis (de) quæ particula denotat causam proximam, &
420 materialem,& de sui natura auget.l.1.ff. depositi.l.si seruum.§.stichum.ff.delegat.1.cap.Episcopus.35.dist.
421 Et dicere (de consilio) perinde est ac si diceret, consilium est de materia eius quod fit, quod aliter esset, si diceretur cum consilio, vt refert Barto.in d.§.si plures. num.4.Iac.Sep.in inst.Catho.cap.41.num.12. tenuit, de honestate, & non de necessitate consilium Consultorum esse sequendum; nam Inquisitorum est iurisdi-
422 ctio,& non Consultorum,& quòd illud iam per proceres supremi,generalisq; Inquisitionis Senatus decretum est,vt ipsi Inquisitores, auditis peritorũ suffragijs, actorumq; meritis radicitus inspectis, fidei causas melius & certius diffinire valeat: & hoc nostris præsertim temporibus, quando hæreticæ prauitatis Inquisitores
423 sint iuris periti,& non Theologi, unde meritò Consultorum vota & suffragia sunt consultiua, & non decisiua, & hoc iure vtimur de communi vsu & consuetudine,quæ sane est optima legum interpres.l.si de interpretatione.ff.de legib.cap.cum dilectus.de consuet.
424 Si hæreticæ prauitatis Inquisitores suo,vel Consultorum consilio ducti,in diffiniẽdis fidei causis errauerint,animaduersione digni sunt; neque peritorum suffragia eos excusant.l.quidam decedens.§.pater.& l.Titium & Meuium.in prin.ff.de excus.tut. Et hoc tenuit Bart.allegando ista iura in l.si conuenerit.num.4.ff.de re iud.vbi late Alex.& idem Bar.in l.1.§.si plures.num. 16.ff.de exerc.act.Bald.in l.manifestissimi.§.pen.in fin. C.de furt.Anton.in cap.intimasti.colum.2.de appella. Abb.in cap.si pro debilitate. Vbi plene Decius nu.10. de offic.

de offi.deleg. Et idem Decius in l.consilij non fraudulenti.nu.3.ff.de reg.iur.Felin.in c.de quarta.nu.28.de præscrip.Albert.in c.1.q.10.nu.4. cum sequen. de hæret.lib.6.& de agnosc.asser.q.26.num.10. Iac. Sept. in Inst.catho.c.41.nu.12.Et plenius Tiraquell.post leges connubiales.gl.4.

425 Ratio enim manifesta est. Quia explorare quis apud seipsum debuerat, an consilium illud sibi expediret, uel non. l.2.§.fin.ff.mand. l. consilij.ff.de reg.iur.cum
426 consilium neminem necessitet.c.cum olim.de arbitr. c.quod præcipitur.14.q.1.Et est ignorantia iuris, quæ
427 neminem de excusat.l.2.l.cùm quis.C.de iur. & fac. igno.l.iuris ignorantia. C. qui admit. ad bon.posses.l. leges sacratissimæ.C.de legib.c.ignorantia.de reg.iur. lib.6. Ob id meritò Quintus Mutius Iur. consul. Ser-
428 uium Sulpitium reprehendit,dicens:Turpe est Patritio & nobili uiro ignorantia iuris, in quo uersatur, vt refert Pomponius in l.2.§.Seruius autem Sulpitius.ff. de orig.iur.

429 Sed si quæstio esset nimis difficilis & ardua, propter facti contingentiã,uel uarias Doctorũ opiniones, aliquo modo,Inquisitores ob iuris obscuri ignorantiã excusantur,gl.est sin.communiter recepta in uerb. videbitur.in prin.Instit.de oblig.quæ ex quasi delict.nasc. vbi subdit exẽplũ circa intellectũ legis,Gallus.ff.de lib. & posthu.Illã gl.allegat ad hoc Bal.in l.mancipia.nu.3. C.de seru.fugi. Io.de Imol.in l.4.§.in cũ qui.ff.de dam. infect.Ias.in l.1.nu.22.ff.de trãsac.& in l.cum prolatis. nu.18.ff.de re iud.Fel.in c.1.nu.15.de re iud.& in c.de quarta.nu.27.de præscrip.& in c.quoniam.nu.7.cum
430 seq.de simon.ubi regulã, & plures fallentias scripsit, Hyppo.in pract.§.nunc uidendum. num. 17. cum seq.

431 Iudices verò imperiti & ignari, pro ut sunt Pręsides prouinciarum, vulgò Gubernatores, qui nō prohibentur esse iudices. l. certi iuris. vbi gl. C. de iudic. c. sciscitatus. vbi Abb. & Dec. de rescrip. Et idem Dec. in rub. de fide instr. in decretal. num. 27. sequendo consilium
432 etiam iniustum sui Assessoris, in syndicatu non puniuntur. Bar. in l. statutis. C. de sent. ex breuic. recitan. gl. Bart. & alij. in l. 2. ff. quòd quisque iur. Fel. in d. cap. de quarta. nu. 28. Anto. de But. in d. c. cùm olim, in fine. Catelianus Cotta in memorabil. suis. verb. statuto Mediolanensi. Albert. de agnosc. asser. q. 26. num. 14. & in c. 1. q. 10. nu. 9. de hæret. lib. 6. ubi allegat Bart. idem tenentem in l. expertes. C. de decur. lib. 16. In quo loco nullum verbum de re illa scripsit.
433 Denique hunc mirabilem effectum Consultorum, nempe consilium et iniustū operatur, q propter errorem non est in Inquisitoribus præsumendus dolus; sed tantùm culpa. glos. in l. 2. §. qui magistratum. ff. quod quisq. iur. Bart. in d. §. si plures. Ang. sing. in l. sed si lege. §. scire. ff. de pet. hęred. Ias. in l. iuris ignorãtia. nu. 9. & in l. si conuenerit. nu. 18. ff. de re iud. Fel. in d. c. 1. nu.
434 28. & Albert. in d. q. 10. nu. 16. Præsertim quòd Consultores non sunt ab Inquisitoribus, sed à Præside supremi generalisq; Inquisitionis Senatus electi; arg. tex. in l. j. & 2. ff. de offi. Assess. l. j. ff. de inst. actio. l. si procuratorem. §. si tutores. ff. mand. Alex. in l. properandum. §. sin autem alterutra parte. C. de iud. Alber. in d. q. 10. nu. 12.
435 Rectius tamen & vtilius esse censeo, in rebus arduis & ambiguis, vt in captura nobilium & religiosorum, & in relaxatione reorum, vt nuperrimè per epistolas supremi Senatus decretum fuit, ad superiores negotium omni-

omnibus meritis atque suffragijs instructum remittere, & ante eius executionem eos consulere. l. solent. l. si quid erit. ff. de offi. proc. & leg. hoc verborum tenore, Si quid erit quod maiorem animaduersionem exi-
436 gat, remittere legatus ad proconsulem debet. l. diui fratres. l. ad bestias. ff. de poen. l. 1. & l. fin. C. de relat. ca. Inquisitores. de hæret. lib. 6. ibi, tenebitur sedi Apostolicæ nuntiare. c. fin. ubi Abb. nu. 14. de re iud. Et id habetur Exod. cap. 18. ibi, maiora autem referant ad te. Ia. Sep. in Enchi. tit. 7. nu. 6. & in instru. Granatæ, anno. 1499. c. 13. & Hispalen. anno, 1500. & de Madrid. anno, 1561. c. 5. & 66. In quacunque verò causa, etiam
437 minima, si Inquisitores & Ordinarius, vel alter eorum discordant, processus sufficienter instructus ad Inquisitorem generalem, & proceres supremi Senatus Inquisitionis remittendus est. c. per hoc. de hæret. lib. 6. c. ab arbitris. de offi. deleg. eo. li. 6. l. duo ex tribus. ff. de re iud. l. si in tres. ff. de recep. arbit. c. fin. vbi Abb. & alij, de re iud. d. instruct, de Madrid. c, 66. quod in sacro Inquisitorum foro nimis vsitatum est.
438 Quod solummodo in causis fidei procedere intelligẽdum est, in quibus Inquisitores sunt iudices Apostolicæ sedis delegati ad vniuersitatem causarum. gl. in verb. ipsorum. in clem. nolentes. de hæret. Ioan. And. Peruſ. & alij in cap. ne aliqui. de hæret. lib. 6. contra Archid. ibi. Abbas in cap. causam matrimonij. num. 7. de offi. deleg. & in c. cum. i. & a. nu. 9. & in c. fi. nu. 14. & 19. de re iud. & in cap. causam restitutionis, in princ. de in integ. rest. Decius cons. 137. & diligenter numero 3. Villadieg. de hæret. quæst. 23. num. 6. dixit esse cõem. Alciat. in rub. de offi. ord. in antiq. nu. 19. Ia. Sep.
439 in Inst. catho. c. 34. num. 6. Nam Inquisitoribus iu-

risdictio simul & in solidum competit.cap.ut officium. c.ut cōmissi.in prin.de hære.lib.6.Abb.in d.c.fi.nu.19. & in d.c.cūm matrimonij.nu.10.ubi plenius Dec.& Albert.in c.1.q.6.de hæret.lib.6.Dicimus in solidum,si solus iurisdictioni in diffiniendis fidei negotijs præest, nā
440 collega in ciuitate,uel territorio existens, nullum in causis iā decisis suffragium habet:ut cautū est in 4. instruc.Tolet.c.j.quam refert Iac.Sep.in Insti.cath.c.34. nu.17.Quod nuperrimè per epistolas supremi Senatus sanctæ Inquisitionis comprobatum est. Sin autem oēs
441 essent præsentes, alter sine altero ad capturam reorum,publicationem testium, torturam, purgationem indicendam,atq; snīam diffinitiuam proferendam minimè procedat.ut in cle.1.de hæret.& in d. 4.instruct. Toletan.& in alia Granaten.anno 1499.c.1.& in alia de Madrid,anno 1561.c.32.& c.48. Et quod ad Ordi
442 narios attinet, Inquisitores iurisdictionē habent cumulatiuam,& non priuatiuam,in his tantùm articulis, uidelicet in proferendis sententijs tormentorum; & alijs tam diffinitiuis,quàm ab instantia iudicij. In om
443 nibus uerò aliis articulis Inquisitoribus competit iurisdictio priuatiua & non cumulatiua.clem. 1.§. 1. de hæret. extrauag. Bonifacij Papæ. viij, Ex eo quòd de hæret.inter comm.ibi, dummodo teneantur sibi inuicem communicare processus.
444 In alijs enim causis ciuilibus, ac criminalibus non tangentibus fidem, Inquisitores sine Episcopo procedunt:quia earū cognitio potiùs ex Regia, quàm Apostolica autoritate cōpetit,uel ex diutina consuetudine, præsertim in hoc regno Valentiæ,Aragoniæ,& in principatu Cathaloniæ; quæ sanè consuetudo iurisdictionem tribuit.l.primo,& fin.C.de emanc.liber.cap.dilecti.

cti.de arbit.c.irrefragabili.de offi.ordin.cap.cum contingat.de foro com. Proh dolor; nostra hac tempestate huiusmodi iurisdictio, quam destructa, debilis, & infirma sit aliquorum incuria, non sine paruo negotiorum fidei detrimento referre pudet. Verissimam hac
446 in re philosophi sententiam non temere censeo, scilicet, accidentia plurimum conferre ad res peragendas, vt inquit philos.j.lib.de anima.& refert Bal. in l.conuenticula.nu. 7. in fin. C. de Epis.& cler. Nam oes iudi
447 ces tenentur suam defendere iurisdictione pro virib. penali iudicio vsque ad sanguinis effusionem.l.i.ff. si q. ius dicen.non obtem.l.obseruandum.ff.de offi.præsid.
448 In causis huiusmodi diffiniendis, quod à maiori Inquisitorum parte fuerit iudicatum, habita etiam discordia, sine remissione executioni tradendum est. l. Pomponius.vbi gl.& dd.& l.duo ex tribus.ff.de re iud. l.si pater.ff.de liber. caus. Ita anno præterito per prudentissimos fidei defensores supremi Senatus proceres fuit definitum: vt habetur. 2. vol. literarum huius sancti officij Valen. fol. 190. Quod ipsiusmet principis præceptum esse censetur, cum sint de latere principis. Et quod huiusmodi decretum legis autoritatē & vim
449 in omnibus alijs similibus causis obtineat, est. l. fin. C.de legib.§.sed & quod principi placuit.Instit.de iur. nat.gen.& ciuil.c.in causis. de re iud. c. consultationi. de frig.& malefi.
450 Prætereà, ut ad nostrū principale institutum reuertamur, uidelicet, qui factū hæreticū confitetur, prauamq; intentionem, & credulitatem abnegat, tanquam negatiuus, & uere hæreticus, est relaxandus. Hæc siquidem conclusio subtili suatur ratione. Ex pluribus actio-
451 nibus fidei cognoscitur fides, cū fides sine operibus

sit mortua, vt dicitur in epistola D. Iacobi. cap. 2. & in cap. Sicut urgeri. 1. q. 1. & in cap. non est mirum. de
452 poenit. dist. 2. Iustus enim ex fide viuit. ad Hæbr. ca, 10. cap. vbi sana fides, 24. q. 1. Et sine fide impossibile est placere Deo. 1. Pet. 2. Vnde dicit Chrysost. quem refert Card. in clem. uni. num. 5. de sum. Tri. & fide ca-
453 tho. quòd fides religionis catholicæ est lumen animę ostium vitæ, & fundamentum salutis ęternæ. Itaq; con fessio exterior fidei, siue fiat verbis, siue operibus, aut alijs signis, est actio fidei, ut dictum est: ergo ex operi-
454 bus & actibus exterioribus cognoscitur fides, quæ
455 est in mente, & per contrarium infidelitas. Nam cognito vno de contrarijs, cognoscitur & reliquum. l. etsi contra tabulas. in fin. ff. de vulg. & pup. l. si hæres institutus, ff. ad l. falc. l. Si mandato. §. quoties. ff. mand. cum contrariorum, iuxta regulam vulgatam, eadem sit di-
456 sciplina, quoad cognitionem. l. j. vbi Bal. ff. de his qui sui, uel alien. iur. sunt. & in prin. Instit. eo. ti. & de tutel. l.
457 in prin. quia quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito, l. fin. §. fin. qui ita summatur. ff. de legat. 3. §. plus autem. Instit, de
458 action. Etsi contingit vnum oppositorum esse multiplex, reliquum per consequens est multiplex. l. cum proponebatur. vbi glo. ff. de legat. 2. quam allegat Bal. ad sing. q. in l. fi. C. de fideic. Alex. in rub. ff. de acq. poss.
459 Rectè igitur prædictum argumẽtum sequitur, cùm hæresis sit species infidelitatis, quæ opponitur fidei. S. Tho. 2. 2. q. 10. Card. de Tur. Crem. in sum. de Eccle.
460 lib. 4. par. 2. cap. 1. & ca. 6. Id verò interest inter infidelitatem & hæresim, quod inter genus & speciem, nam ad positionem generis non sequitur positio speciei. l. fin. C. de reb. alien. non alien. glo. in l. si causa co-
gnita.

gnita. C. de transf. alia glo. in §. plebiscitum. Inst. de iur. nat. gen. & ciuil. Decius in l. in toto. ff. de reg. iur. latius ipse retuli in mea Epitome successionum, cap. 19. nu. 8. cum sequen. Ista consequentia non est bona, quia fallibilis est iste infidelis, ergò est hæreticus, non sequitur, ex eo quia poterit esse Sarracenus, uel paganus, &
461 non baptizatus. Ad hoc autem vt aliquis sit hæreticus, requiritur quòd sit baptizatus, vt ab Inquisitoribus possit puniri. cap. contra Christianos. de hæret. lib. 6, cap. maiores. §. sin autem. de bap. c. qui sincera. cap. licet. 45. dist. glo. in Clem. vni. de vsur. Villad. de hæret. q. 2. in prin. Nam de his qui foris sunt nihil ad nos. Pau. Apost. prima ad Corin. c. 5. & ca. gaudemus. de diuor.
462 Neque iste qui non est baptizatus potest dici diuisus ad Ecclesia, quia nunquam in ea fuit. d. cap. gaudemus. de diuort. c. multi. 2. q. 1. Et nullus inuitus ad fidē
463 est cogendus. cap. maiores. §. item quæritur. de bap. c. de Iudæis. 45. distin. Alber. de agnos. asser. q. 30. num. 10. plenissimè Ferd. à Loazes in suo tract. de conuers.
464 infid. E contra affirmatiuè, species rectè comprehenduntur sub genere. l. 2. §. doli mali. ff. de ui bon. rap. l. si quid earum. §. doli mali, ff. de vi bon. rap. l. si quid earum. §. j. ff. de legat. 3. & ita, est hæreticus: ergo est in-
465 fidelis, rectè sequitur. Negatiuè verò de specie ad genus argumentum minimè procedit, sed è contra. l. duobus. §. si quis iurauerit. ff. de iur. iuran. gl. & Ang. in d. §. plebiscitum. veluti, non est hæreticus, igitur neque infidelis, non sequitur, per supradicta, sed è conuerso.
466 Error quoque respectu hæresis est genus, & ob id species continetur sub genere. l. fin. C. de reb. alien. non alien. ut puta, omnis hæresis est error, & non
467 vice versa, cum hęresis sit falsum dogma fidei orthodoxæ

thodoxæ repugnans, capit. hæc est fides. 24. q. prima, vt plenius in princ. exposuimus. Error verò est falsi,
468 pro vero approbatio, vel aliter, vera pro falsa, aut falsa pro vera assertio, vel certa pro incerta, aut incerta pro certa affirmatio, docet August. in Enchir. cap. 17. & in lib. de Academ. optimè declarat Card. de Turr. Crem. in sum. de Eccl. lib. 4. part. 2. cap. 1. & 11. Archiep. Flor. 2. par. sum. tit. 12. cap. 5. in princ. & Alphon. de Castro. aduersus omnes hæreses lib. 1. cap. 1. pag. 12. & in 2. li. verb. anima in fine. pag. 285. l. error. C. de iu. & fac. ign. l. errore. C. de testam. l. 1. C. de errore cal. l. si per errorem. ff. de iur. om. iud. l. Barbarius. ff. de offic. prætor. vt sunt errores circa interpretationem iuris Canonici, vel Ciuilis, de his quæ fidei catholicæ non sunt contraria, & errores de rebus naturalibus, ut de numero elementorum, de effectu & ordine syderum, & de figura cœli: vel de generatione & natura animalium, de quibus fides orthodoxa nihil contrarium asserit, seu de alijs scientijs.
469 Itaque hæreticum non facit quicunque error, veluti si quis affirmauerit terram sole esse maiorem, contra communem Astrologorum sententiam, quod refert glos. in cap. solitæ. de maio. & obed. in verb. inter solem & lunam. Et quamuis sit error hoc asserere, non ob id est hæresis, quia non est de his quæ sunt fidei. Sicque non omnis error est hæresis; sed omnis hæresis est er-
470 ror, cum hæresis sit species, quæ sub suo genere continetur. Ita Archiep. Flor. vbi supra. & Castro in d. pag. 185. Albert. in rub. de hæret. lib. 6. q. 2. num. 47. melius in cap. 1. q. 13. num. 9. cum sequen. & de agnos. asser. q. 1. num. 3. & q. 6. num. 8. Iac. Sep. in Inst. catho. cap. 24. num. 5. & in Enchi. tit. 24. num. 5. & tit. 48. num. 2. & 3.

471 Aliud etiam inter errorem & hæresim est discri-
men. Hæresis, vt pluries dictum est, habet principium,
& complementum: principium in intellectu, cõplemen
tum in voluntate: hæresis enim secundum dom. Hiero
nymum super episto. ad Galat. & habetur in cap. hære
472 sis. 24. q. 3. ab electione dicitur: quia vnusquisque eã
eligit disciplinam, quam putat meliorem, electio autẽ
habet firmam animi & voluntatis adhæsionẽ: in erro-
re verò non est uoluntas, ut inquit Iurecons. nihil tam
473 contrarium est voluntati, quàm error. l. non fatetur
qui errat. ff. de confes. l. Si per errorẽ. ff. de iur. om. iud.
Et in hunc modum intelligendum est vulgatum dictũ
D. Augustini libro. 1. de Trinit. errare potero, sed hære
ticus non ero: de quo supra latiùs. num. 47. & sequent.
474 Vel aliter dicendum esse arbitror, quòd propriè
propositio hæretica est illa, quæ in aliquo aduersatur
articulis fidei, uel sacramentis Ecclesiæ, uel eius tradi-
tionibus aut diffinitionibus, uel concilijs generalibus
legitimè congregatis, in his quæ ad fidem pertinent.
cap. ad abolendam. in prin. de hæret. Innoc. Io. de Imol.
& alij in c. j. de sum. Trin. & fide cath. Iac. Sep. in Enchi
475 rid. tit. 24. in prin. Sed si aliqua in sacra pagina propo
nuntur credenda, non principaliter propter se, sed pro
pter aliud, & de re non graui & ponderosa, assertio cõ-
traria potiùs erit error, quàm hæresis. Veluti si quis
errore etiam cum credulitate ductus dixisset Isaac nõ
fuisse filium Abrahæ, quod est falsum & sacræ paginæ
contrarium, ut Gene. cap. 21. uel quod Thobias non ha
buit canem, uel Aaron, quòd non habuit barbam: iste
est propriè error, & non hæresis, uel dicere quòd non
corrumpunt bonos mores colloquia praua, contra as-
sertionem Pauli Apostoli. j. ad Corint. cap. 15. quia ista

non

non sunt principaliter de his quæ ad fidem pertinent, & non sunt de re graui & ponderosa, ut uoluit Albert. in d.q. 13. num. 14. & de agnos. asser. q. 30. num. 15. quia propter hunc absolutione & reconciliatione non indigere arbitror, data etiam credulitate, qđ lõgè aliter esset, si assereret non esse Purgatorium, aut non esse necessariam confessionem uocalem, uel aliud quid simile hæreticum formale.

476 Eruditissimus uerò dominus Iac. Sept. Episcopus Pacen. in suo Enchir. titu. 24. num. 5. inquit, quòd erronea propositio, in quo ab hæretica differat, Theologi certant, & adhuc sub iudice lis est. Erronea quidem
477 propositio minùs significare uidetur, quàm hęretica, & ea fortè est, quæ continet errorem contra ueritatẽ aliquam, nondum plenè ab Ecclesia diffinitam, uel obscuram, & non omnib. manifestam. Quam theoricam iuri & rationi consonam esse censeo, quamuis in iure
478 reperio hæresim & errorem esse nomina synonyma, idem iuxta subiectam materiam significantia, ac iura uno pro alio: & uice uersa passim utuntur, ut patet in cap. ad abolendam. & in cap. excommunicamus. 2. §. fi. de hæret. cap. accusatus. §. ille quoque. eod. tit. lib. 6. & in extrauag. vas electionis. eod. tit. inter com.

479 Solet simili modo in dubium verti, in quo secta ab hæresi differat. Qua in re dicendum est, quòd secta tã quam genus comprehẽdit sub se plures species, uidelicet, hæreticos, Iudæos, Sarracenos, Gentiles, & alios infideles: sed hæresis tantum Christianos comprehendit
480 cap. accusatus. §. cui uerò. de hæret. lib. 6. glo. in uerb. secta. in clem. ne in agro. §. statuimus. de stat. monach.
481 gl. in cap. quibusdam. 32. distin. Nam sicut hæresis di
482 citur ab eligendo, ita secta à sequendo. Secta autẽ est

quidam

quidam habitus animorum ad malum, circa falsam disciplinam; & ita ij dicuntur secti, idest, separati, seu diuisi ab vnitate Ecclesiæ & fidei. Ita Isidor. in lib. Etymolo. S. Thom. 2.2.q.11.art.1.& 3. Card. de Turr. Crem. in sum. de Eccl. lib. 4. par. 2. cap. 4. Alberi. de Rosate in suo dictionario, uerbo, secta. Castro lib. 1. cap. 1. aduer. om. hæreses. Aiberti. in rub. de hæret. lib. 6. q. 2. in prin.

483 Multoties uerò secta capitur pro religione. l. falsi quidem crim. ibi, secta mea non patitur. C. de fal. l. fi. C. de pact. in fine, ibi, secta temporum nostrorum non patitur. iuncta. l. uni. C. de Senat. consul. Clau. tollen. ibi, religio temporum meorum nullo modo patitur. l. in honoribus. §. philosophis. ff. de uacat. & excus. muner. Alberic. in d. uerb. secta. Lucas de Penna. in l. 2. C. de delator. lib. 10.

484 Maximum etiam discrimen est inter hæreticum & apostatam. Apostata enim uox Græca est: Latinè uerò sonat, defectio, & ita omnis apostata est hæreticus: non tamen è cōtra, omnis hæreticus est apostata. Ideo

485 apostasia deterior est quacunque hæresi; loquimur tamen de proprio apostata, qui est ille qui in totum à fide Catholica recedit: ut fuit Iulianus apostata. c. non potest. 2. q. 7. ca. Iulianus. 11. q. 3. Diffinitio autem propria apostasiæ est, temerarius à statu fidei catholicæ recessus, taliter quod à fide orthodoxa in totum recedat. Veluti si aliquis de Christiano Iudæus, uel Sarracenus efficiatur: ut sunt omnes neophyti huius regni Valentiæ, qui potiùs apostatæ, quàm hæretici sunt censendi, quia in totum à fide catholica recedunt. Hæreticus

487 uerò in aliquo, uel aliquib. fidei articulis errat, & non in totum à fide deuiat. cap. non potest. 2. q. 7. cap. beatus. 3. q. 4. cap. non obseruetis. 16. q. fi. cap. contra Christianos.

ſtianos.de hæret.lib.6.l.1.C.de apoſtat.Innoc. Abb.& alij in cap.1.de apoſtat.Bart.in rub.C.de apoſta.Anan. in rub.de ſciſmat. S.Thom.2.2.q.12.art.1.Alex.de Ales.2.part.q.183.Alfon.Caſtro.de iuſta hære.punit. lib.1.c.7.& 23.Lud.Carer.de hæret. §.circa ſecundum, num.73.Paul.Grillan.de hæret.q.2.num.8. Villadi.de hæret.q.20.Albert.in rub.de hæret.lib.6.q.11.num.4. Iac.Sept.in Inſtit.catho.cap.7.& in enchiri.tit.4. Hoſt. Syluest. atque alij ſummiſtæ in verbo apoſtaſia.

488 Veruntamen gloſ.1.in cap.1.de apoſtat.quam Doctores modò citati ſequendo referunt,inquit,quòd triplex eſt apoſtaſia. Prima, quando omnino receditur à fide,de qua eſt noſtra controuerſia. Secunda eſt inobedientiæ,qua quis ſpōtè tranſgreditur præceptum Dei, vt patres noſtri Adam & Eua, Gene. cap.3.cap.ſi quis venerit.cap.illud.de maior.& obedien. Tertia eſt irregularitatis,qua retroceditur ab ſtatu ordinis, vel reli-
489 gionis.cap.1.& 2.de apoſtat.cap.placuit.& cap.fi.50. diſtin.Prima verò apoſtaſia & hæreſis à pari procedũt, eiſdemq; pœnis puniuntur.Contra tamen hos apoſtatas à fide catholica recedentes tanquam contra veros & formatos hæreticos Inquiſitores hæreticæ prauitatis procedunt.l. nos reddentes. §. manifeſtum. C. de ſum.Trin. & fide catho.ibi,Iudaicæ atque apoſtaſiæ.c. contra Chriſtianos.de hæret.lib.6.& patet in ſuprascriptionibus tex.cap.filij,vel hæredes.& cap.vt commiſſi. de hære.lib.6. vbi dicitur Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis. Denique vt vnica omne apoſtaſiæ genus diffinitione amplectatur, dicendum eſt, quòd apoſtaſia
490 eſt temerarius à ſtatu fidei, obedientiæ, vel ordinis receſſus;quæ diffinitio ex iuribus ſupra citatis probatur.

Non

491 Non verò me latet vltra differentiam hęresis & apostasiæ superius à me relatam, Matthæ. de Afflictis in consti. Neapo. lib. 3. rub. 3. in prin. alias differētias, meo iudicio non iuridicas, scripsisse. Quarum prima est, ꝙ hæretico pœnitenti ac conuerso Ecclesia non claudit gremium suum. cap. ad abolendam. de hæret. sed apostatis pœnitentibus & conuersis non parcit. l. 2. & l. hi
492 qui. C. de apostat. Quod omnino falsum esse censeo per text. expressum in c. à nobis. de apostat. ibi, vita sibi misera reseruetur, vbi gl. & dd. Delicti tamen veniam pœnitentibus non negamus, ait Imp. in l. Manicheos. C. de hæret. cap. quod quidam. de pœnit. & remiss. cap. vni. de schismat. li. 6. reg. peccati venia. de reg. iur. lib. 6. Hierem. cap. 3. dicens, tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, & ego suscipiam te. Et proph. Malach. cap. 3. Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos. cap. reuertimini. 16. q. 1. Epistola, Inter claras. in fin. C. de sum. Trinit. & fide cathol.
493 Aliam etiam differentiam refert idem Matth. de Afflictis. in loco supra citato num. 3. dicens, quòd contra hæreticos mortuos potest procedi, ut damnetur eorū memoria, & etiam respectu bonorum vsque ad triginta annos. l. Manichæos. C. de hæret. notatur in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. ut concludit Alberi. de Rosat. in l. 1. C. de apostat. sed contra apostatam mortuum solū intra quinque annos pôt procedi, post quinquennium verò talium memoria non accusatur. Poterat Afflictus
494 allegare tex. in l. 2. C. de apostat. vbi Bart. & Salyc. dicunt, nota ex ista. l. ꝙ leges & cānones, qui disponunt quòd de crimine hæresis potest cognosci post mortē, debent intelligi intra quinquennium, quod tene menti propter Inquisitores, qui inquirunt post mortem, &

publicant

publicant bona.idem tenuit ipse Bart. & Alex. in l.fin. ff.de sicar.& Phil.Fran.in cap.2.de præscrip.lib.6. & gl. sing.in l.Manichęos.C.de hæret.& Ang.in tract.maleficiorum,in verbo,che hai tradita la tua patria. nu. 17. Rom. singu.431.incip.de crimine.Thom.Gram.decis. 105.incip.magnificus. num. 22. Et hanc affirmat esse * communem opinionem Fran.Balbus.de præscrip.par. 2.5.par.prin.q.1.

495 Contrarium verò expressè probat tex.in cap.2.de præscrip. in 6. quòd bona hæreticorum, etiam si nunc detegantur hæretici extitisse,publicari debeant, dummodo bona fide à filijs, uel alijs quadraginta annorum spatio, & non minori tempore, eorum bona non fuissent possessa.quo casu propter huiusmodi præscriptionem,bona non publicarentur,ut est glos.ad id in verb. post mortem.in cap.accusatus.§.in eo verò casu.de hæret.in glo.6.in summ.24.q.3.Angel. & Alberic. in l. 1. C.de apostat. Abb.in cap.cum nobis.num.8. vbi Felin. num.11.& 12.de præscrip.licet nitatur hoc soluere distinguendo inter ius ciuile & canonicum.Corrad.Bru. de hæret.lib.5.c.17.Villadiego.de hæret.q.22.Repert. Inquisit.verb.præscriptio.uers.sed dato quòd quadragenalis.Iac.Sep.in Inst.Catho.cap.7.num.4.& meliùs. cap.17.nu.7.|affirmans hanc opinionem esse veriorem: & allegat ad id instruct.Hispalen.1.c.20. Quam quæstionem in sex conclusionibus vberrimè examinauit Licentiatus Quemada in suis quæstionibus. q. 16.

496 Hæc tamen opinio vltima mihi semper placuit,propter tex expressum in d.cap. fin. de præscrip.in 6.cuius dispositio in vtroque iure est seruanda, cùm ad Ecclesiam pertineat huiusmodi criminis cognitio.cap.ut Inquisitionis.§.prohibemus.de hæret.in 6.Bald. in l. priuilegia.

uilegia.num. 3.C.de sacr.sanct.Eccles. glos. in cap.pos-
sessor.de reg.iur.in 6.glos.in §.hactenus.Instit.de gra-
dib.affin. Abb.in cap.si.de præscrip.Feliu.in cap. 2.nu.
3.de testib.& in cap.Eccleba sanctæ Mariæ.num.42.de
497 constit.Nam,ut inquit glos.fin.in cap.fin.29.dist. ine-
ptè agunt qui ad canones & leges concordādas dicūt,
aliud est secundum leges, & aliud secundum canones.
Quam glos.refert Ias.in l.filium quem habentem.num.
28.C.famil.herciscun.& in auth.nouissima. C.de inof.
testamen. Et ego id latiùs retuli in mea Epitome suc-
cess.cap.8.num. 10.cum sequent.

Omnes denique differentias inter hæresim,& erro-
498 rem, sectam, atque apostasiam latè supra scripsimus;
modò quid intersit inter hæresim & scisma,est uiden-
dum.Diuus Hieronymus in Epistola.j.Pauli ad Titum.
cap.3.huiusmodi differentiam scripsit,dicens,inter hæ-
499 resim & scisma hoc interesse arbitror, quòd hæresis
peruersum dogma habeat, scisma propter Episcopa-
lem dissensionem ab Ecclesia pariter separat. & habe-
tur in cap.inter hæresim & scisma. 24. q. 3.scisma enim
500 nomen Græcum est, Latinè scissuram significat. cap.
scisma.cap.quicunque.24.q. 1.Est autem scisma secun-
dum Hostien.in sum. de scis.in princ.illicita diuisio per
501 inobedientiam ab unitate Ecclesiæ facta. quā diffini-
tionem probát.cap.loquitur.cap.alienus.24. q. 1.cap.
vni.in prin.de scism.in 6.S.Thom.2.2.q.39.art.j. Alex.
de Ales.part.2.q.182.S.Bonauent.in 4.distin. 13. Vbi
Gabr.Biel.latius.q.2.Et Alph.de Castro aduers.hæres.
lib. 1.cap.9.Card.de Turre Crem.in sum.de Eccle.lib.
4.par. 1.cap. 1.Archiepisc.Flor.2.part. sum. tit. 3.c. 11
Felician. Ninguarda,de hæret.art. 10.primæ confessio-
nis.fol.50.cum sequen, Repert.Inquisit. uerbo scisma.

Innoc.

ſcopum Barenſem Italicũ, qui Vrbanus vj. fuit dictus.
510 Et lapſis aliquibus menſibus in ciuitate Fundenſi Cardinales præfati alium in Pontificem elegerunt, qui fuit uocatus Clemens. vj. qui tranſtulit curiam ſuam in Auinionem, cui vniuerſa Hiſpania, Francia, & Cathalonia obediebat. Vrbano uero vj. obediebat Italia, Alemania, & Vngaria. Quod horrendum ſciſma in
511 Eccleſia triginta annis, & ultra permãſit, ex eo quòd ex una parte Vrbano ſucceſſit Bonifacius. ix. & Bonifacio Innocentius. vj. & Innocentio Gregorius xij. Ex alia verò parte Clementi ſucceſſit Petrus de Luna regni Aragoniæ dictus Benedictus. xiij. Sub his Grego-
512 rio xij. & Benedicto. xiij. protenſum fuit ſciſma vſque ad annum. 1410. quo tempore Piſis, per Cardinales depoſitis illis duobus, videlicet Gregorio, & Benedicto electus fuit in Pontificem Petrus de Candia ordinis
513 Minorum, Alexander. v. nuncupatus, quo mortuo ſucceſſit Ioannes. 23. Bononiæ electus, cui omnes ferè principes Chriſtiani, dimiſſo Gregorio & Benedicto, obedientiam præſtiterunt. Et propter magnum ſcandalum, quòd in Eccleſia oriebatur, quia vltra Ioannem 23. Gregorius & Benedictus pręfati, pro ſummis Pontificibus ſe gerebant, congregatum fuit concilium Conſtantien. per Imperatorem Sigiſmundum, ubi
514 Gregorius. 12. ſponte iuri ſuo renuntiauit. Ioannes uerò. 23. & Benedictus. 13. fuerunt depoſiti, atque communi voto totius concilij aſſumpti fuerunt ex omni natione, uidelicet ex Hiſpania, Gallia, Alemania, Anglia, & Italia, nonnulli prudentia, ac religione præſtantiores uiri, qui ſimul cum Cardinalibus uo-
515 cem in electione ſummi Pontificis habuerunt. Tandem communi uoto canonicè electus fuit in Pontifi-

cem Cardinalis Otho cognomento Columna, qui vocatus fuit Martinus Papa. v. quia in festo sancti Martini, in 11. Nouemb. anno Domini. 1415. fuit celebrata prædicta electio. Sic habitus fuit ab omni clero & uniuersis principibus Christianis pro uero & indubitato Pontifice Petri successore, ac Christi uicario, permanente in sua duritia & pertinacia Petro de Luna, Benedicto. xiij. nuncupato, in suo castro de Paniscola regni Va-
516 len. Post cuius mortem à paucissimis fuit electus quidam canonicus Barchinonen. Antipapa dictus Aegidius, sed statim iuri suo spótè renuntiauit, & omne scisma euanuit.
517 Vnde illi qui Vrbano. vj. prædicto, uel alij qui ex alia parte Clementi adhærebant, non fuerunt propriè scismatici, quia præter intentionem, & uoluntatem eorum fuit illa diuisio & scisma. at dubium erat, quis eorum rectè, & Canonicè fuisset electus. Et an fuisset metu, uel sine eo facta electio prędicta, & an ignorantia facti dubij excusaret credentes: quæ ignorantia prudentissimos sæpè fallit, ut inquit Iurisconsul. in l. secunda ff. de iur. & fact. igno. l. fin. ff. pro suo, & inferius est uidendum.
518 Aduertendũ tñ est, q̄ qñ duo, uel plures in summos Pontifices, ut in scismate superius dicto, eligunt, Concilium gñale est congregandum, ad hmõi seditionem sedandam, & tunc ille erit uerus Romanus Pontifex, quē Concilium approbauerit. sing. est tex. in cap. si duo fortè contra fas. 79. distin. ubi glos. Hugo, & Archid. dicunt, quòd ad collegium Cardinalium pertinet in huiusmodi casu Concilium generale congregare: quem tex. pro sing. allegat ad hoc Abb. in ca. quia diligentia. nu. 3. de elect. & in c. licet de uitanda. nu. 8. eo. tit. dicēs,

risdictio simul & in solidum competit.cap.ut officium c.ut cōmissi.in prin.de hære.lib.6.Abb.in d.c.fi.nu.19. & in d.c.cām matrimonij.nu.10.ubi plenius Dec.& Albert.in c.1.q.6.de hæret.lib.6.Dicimus in solidum,si solus iurisdictioni in diffiniendis fidei negotijs præest, nā
440 collega in ciuitate,uel territorio existens, nullum in causis iā decisis suffragium habet:ut cautū est in 4. instruc.Tolet.c.j.quam refert Iac.Sep.in Insti.cath.c.34. nu.17.Quod nuperrimè per epistolas supremi Senatus sanctæ Inquisitionis comprobatum est. Sin autem oēs
441 essent præsentes, alter sine altero ad capturam reorum,publicationem testium, torturam, purgationem indicendam,atq; sñiam diffinitiuam proferendam minimè procedat.ut in cle.1.de hæret.& in d.4.instruct. Toletan.& in alia Granaten.anno 1499.c.1.& in alia de Madrid,anno 1561.c.32.& c.48. Et quod ad Ordi
442 narios attinet, Inquisitores iurisdictionē habent cumulatiuam,& non priuatiuam,in his tantùm articulis, uidelicet in proferendis sententijs tormentorum; & alijs tam diffinitiuis,quàm ab instantia iudicij. In om
443 nibus uerò aliis articulis Inquisitoribus competit iurisdictio priuatiua & non cumulatiua.clem.1.§.1.de hæret.extrauag.Bonifacij Papæ.viij. Ex eo quòd de hæret.inter comm.ibi, dummodo teneantur sibi inuicem communicare processus.
444 In alijs enim causis ciuilibus, ac criminalibus non tangentibus fidem, Inquisitores sine Episcopo procedunt:quia earū cognitio potiùs ex Regia, quàm Apostolica autoritate cōpetit,uel ex diutina consuetudine, præsertim in hoc regno Valentiæ,Aragoniæ,& in principatu Cathaloniæ; quæ sane consuetudo iurisdictionem tribuit.l.prima,& fin.C.de eman.c.liber.cap.dile-

cti.

cti.de arbit.c.irrefragabili.de offi.ordin.cap.cum contingat.de foro com. Proh dolor;nostra hac tempestate huiusmodi iurisdictio,quam destructa,debilis,& infirma sit aliquorum incuria, non sine paruo negotiorum fidei detrimento referre pudet. Verissimam hac
446 in re philosophi sententiam non temere censeo, scilicet, accidentia plurimum conferre ad res peragendas,vt inquit philos.3.lib.de anima.& refert Bal in l.conuenticula.nu.7. in fin. C. de Epis.& cler. Nam oes iudi-
447 ces tenentur suam defendere iurisdictione pro virib. penali iudicio vsque ad sanguinis effusionem.l.1.ff.si quis ius dicen.non obtem.l.obseruandum.ff.de offi.præsid.
448 In causis huiusmodi diffiniendis, quod à maiori Inquisitorum parte fuerit iudicatum, habita etiam discordia, sine remisione executioni tradendum est. l. Pomponius.vbi gl.& dd.& l.duo ex tribus.ff.de re iud. l.si pater.ff.de liber.caus. Ita anno præterito per prudentissimos fidei defensores supremi Senatus proceres fuit definitum: vt habetur. 2. vol. literarum huius sancti officij Valen.fol.190. Quod ipsiusmet principis præceptum esse censetur,cum sint de latere principis. Et quod huiusmodi decretum legis autoritate & vim
449 in omnibus alijs similibus causis obtineat, est.l. fin. C.de legib.§.sed & quod principi placuit.Instit.de iur. nat.gen.& ciuil.c.in causis. de re iud. c. consultationi. de frig.& malefi.
450 Pręterea,ut ad nostrũ principale institutum reuertamur,uidelicet,qui factũ hęreticũ confitetur,prauamq; intentionem,& credulitatem abnegat, tanquam negatiuus,& uere hæreticus,est relaxandus. Hæc siquidem conclusio subtili iuuatur ratione. Ex pluribus actio-
451 nibus fidei cognoscitur fides, cũ fides sine operibus

sit mortua, vt dicitur in epistola D. Iacobi. cap. 2. & in cap. Sicut urgeri. 1. q. 1. & in cap. non est mirum. de
452 pœnit. dist. 2. Iustus enim ex fide viuit. ad Hæbr. ca, 10. cap. vbi sana fides, 24. q. 1. Et sine fide impossibile est placere Deo. 1. Pet. 2. Vnde dicit Chrysost. quem refert Card. in clem. uni. num. 5. de sum. Tri. & fide ca-
453 tho. quòd fides religionis catholicæ est lumen animę ostium vitæ, & fundamentum salutis ęternæ. Itaq; confessio exterior fidei, siue fiat verbis, siue operibus, aut alijs signis, est actio fidei, ut dictum est: ergo ex operi-
454 bus & actibus exterioribus cognoscitur fides, quæ
455 est in mente, & per contrarium infidelitas. Nam cognito vno de contrarijs, cognoscitur & reliquum. l. etsi contra tabulas. in fin. ff. de vulg. & pup. l. si hæres institutus, ff. ad l. falc. l. Si mandato. §. quoties. ff. mand. cum contrariorum, iuxta regulam vulgatam, eadem sit di-
456 sciplina, quoad cognitionem. l. j. vbi Bal. ff. de his qui sui, uel alien. iur. sunt. & in prin. Instit. eo. ti. & de tutel.
457 in prin. quia quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito. l. fin. §. fin. qui ita summatur. ff. de legat. 3. §. plus autem. Instit. de
458 action. Etsi contingit vnum oppositorum esse multiplex, reliquum per consequens est multiplex. l. cum proponebatur. vbi glo. ff. de legat. 2. quam allegat Bal. ad sing. q. in l. fi. C. de fideic. Alex. in rub. ff. de acq. poss.
459 Rectè igitur prædictum argumētum sequitur, cùm hæresis sit species infidelitatis, quæ opponitur fidei. S. Tho. 2. 2. q. 10. Card. de Tur. Crem. in sum. de Eccle.
460 lib. 4. par. 2. cap. 1. & ca. 6. Id verò interest inter infidelitatem & hæresim, quod inter genus & speciem, nam ad positionem generis non sequitur positio speciei. l. fin. C. de reb. alien. non alien. glo. in l. si causa cognita.

gnita.C.de transf.alia glo.in §.plebiscitum.Inst. de iur.
nat.gen.& ciuil.Decius in l.in toto.ff.de reg.iur. latius
ipse retuli in mea Epitome successionum, cap. 19. nu.
8.cum sequen. Ista consequentia non est bona, quia
fallibilis est iste infidelis, ergò est hæreticus, non sequi-
tur, ex eo quia poterit esse Sarracenus, uel paganus, &
461 non baptizatus. Ad hoc autem vt aliquis sit hæreti-
cus, requiritur quòd sit baptizatus, vt ab Inquisitori-
bus possit puniri. cap. contra Christianos. de hæret. lib.
6. cap. maiores. §. finautem. de bap. c. qui sincera. cap.
licet. 45. dist. glo. in Clem. vni. de vsur. Villad. de hæret.
q. 2. in prin. Nam de his qui foris sunt nihil ad nos. Pau.
Apost. prima ad Corin. c. 5. & ca. gaudemus. de diuor.
462 Neque iste qui non est baptizatus potest dici diuis-
sus ad Ecclesia, quia nunquam in ea fuit. d. cap. gaude-
mus. de diuort. c. multi. 2. q. 1. Et nullus inuitus ad fidē
463 est cogendus. cap. maiores. §. item quæritur. de bap.
c. de Iudæis. 45. distin. Alber. de agnos. asser. q. 30. num.
10. plenissimè Ferd. à Loazes in suo tract. de conuers.
464 infid. E contra affirmatiuè, species rectè comprehen-
duntur sub genere. l. 2. §. doli mali. ff. de ui bon. rap. l. si
quid earum. §. doli mali, ff. de vi bon. rap. l. si quid ea-
rum. §. j. ff. de legat. 3. & ita, est hæreticus: ergo est in-
465 fidelis, rectè sequitur. Negatiuè verò de specie ad
genus argumentum minimè procedit, sed è contra. l.
duobus. §. si quis iurauerit. ff. de iur. iuran. gl. & Ang. in
d. §. plebiscitum. veluti, non est hæreticus, igitur neque
infidelis, non sequitur, per supradicta, sed è conuerso.
466 Error quoque respectu hæresis est genus, & ob id
species continetur sub genere. l. fin. C. de reb. alien.
non alien. ut puta, omnis hæresis est error, & non
467 vice versa, cum heresis sit falsum dogma fidei or-

thodoxæ repugnans, capit. hæc est fides. 24. q. prima,
vt plenius in princ. exposuimus. Error verò est falsi,
468 pro vero approbatio, vel aliter, vera pro falsa, aut fal-
sa pro vera assertio, vel certa pro incerta, aut incerta ꝑ
certa affirmatio, docet August. in Enchir. cap. 17. & in
lib. de Academ. optimè declarat Card. de Turr. Crem.
in sum. de Eccl. lib. 4. part. 2. cap. 5. & 11. Archiep. Flor.
2. par. sum. tit. 12. cap. 5. in princ. & Alphon. de Castro.
aduersus omnes hæreses lib. 1. cap. 1. pag. 15. & in 2. di.
verb. anima in fine. pag. 285. l. error. C. de iu. & fac. ign.
l. errore. C. de testam. l. 1. C. de errore cal. l. si per erro-
rem. ff. de iur. om. iud. l. Barbarius. ff. de offic. prætor. vt
sunt errores circa interpretationem iuris Canonici, vel
Ciuilis, de his quæ fidei catholicæ non sunt contraria,
& errores de rebus naturalibus, ut de numero elemen
torum, de effectu & ordine syderum, & de figura cœli:
vel de generatione & natura animalium, de quibus fi-
des orthodoxa nihil contrarium asserit, seu de alijs
scientijs.
469 Itaque hæreticum non facit quicunque error, ve-
luti si quis affirmauerit terram sole esse maiorem, con-
tra communem Astrologorum sententiam, qđ refert
glos. in cap. solitæ. de maio. & obed. in verb. inter solem
& lunam. Et quamuis sit error hoc asserere, non ob id
est hæresis, quia non est de his quæ sunt fidei. Sicque
non omnis error est hæresis, sed omnis hæresis est er-
470 ror, cum hæresis sit species, quæ sub suo genere conti
netur. Ita Archiep. Flor. vbi supra. & Castro in d. pag.
185. Albert. in rub. de hæret. lib. 6. q. 2. num. 47. melius
in cap. 1. q. 13. num. 9. cum sequent. & de agnos. asser. q.
1. num. 3. & q. 6. num. 8. Iac. Sep. in Inst. catho. cap. 24.
num. 5. & in Enchi. tit. 24. num. 5. & tit. 48. num. 2. & 3.

Aliud

471 Aliud etiam inter errorem & hæresim est discrimen. Hæresis, vt pluries dictum est, habet principium, & complementum: principium in intellectu, cõplementum in voluntate: hæresis enim secundum dom. Hieronymum super episto. ad Galat. & habetur in cap. hære
472 sis. 24. q. 3. ab electione dicitur: quia vnusquisque eã eligit disciplinam, quam putat meliorem, electio autẽ habet firmam animi & voluntatis adhæsionẽ: in errore verò, non est uoluntas, ut inquit Iureconsu. nihil tam
473 contrarium est voluntati, quàm error. l. non fatetur qui errat. ff. de confes. l. Si per errorẽ. ff. de iur. om. iud. Et in hunc modum intelligendum est vulgatum dictũ D. Augustini libro. 1. de Trinit. errare potero, sed hæreticus non ero. de quo supra latiùs. num. 47. & sequent.
474 Vel aliter dicendum esse arbitror, quòd propriè propositio hæretica est illa, quæ in aliquo aduersatur articulis fidei, uel sacramentis Ecclesiæ, uel eius traditionibus aut diffinitionibus, uel concilijs generalibus legitimè congregatis, in his quæ ad fidem pertinent. cap. ad abolendam. in prin. de hæret. Innoc. Io. de Imol. & alij in c. j. de sum. Trin. & fide cath. Iac. Sep. in Enchi
475 rid. tit. 24. in prin. Sed si aliqua in sacra pagina propo nuntur credenda, non principaliter propter se, sed propter aliud, & de re non graui & ponderosa, assertio cõtraria potiùs erit error, quàm hæresis. Veluti si quis errore etiam cum credulitate ductus dixisset Isaac nõ fuisse filium Abrahæ, quod est falsum & sacræ paginæ contrarium, ut Genes. cap. 21. uel quod Thobias non habuit canem, uel Aaron, quòd non habuit barbam: iste est propriè error, & non hæresis, uel dicere quòd non corrumpunt bonos mores colloquia praua, contra assertionem Pauli Apostoli. j. ad Corint. cap. 15. quia ista

non

non ſunt principaliter de his quæ ad fidem pertinent, & non ſunt de re graui & ponderoſa, ut uoluit Albert. in d.q. 13. num. 14. & de agnoſ. aſſer. q. 30. num. 15. quia propter hunc abſolutione & reconciliatione non indigere arbitror, data etiam credulitate, qđ lõgè aliter eſſet, ſi aſſereret non eſſe Purgatorium, aut non eſſe neceſſariam confeſſionem uocalem, uel aliud quid ſimile hæreticum formale.

476 Eruditiſſimus uerò dominus Iac. Sept. Epiſcopus Pacen. in ſuo Enchir. titu. 24. num. 5. inquit, quòd erronea propoſitio, in quo ab hæretica differat, Theologi certant, & adhuc ſub iudice lis eſt. Erronea quidem
477 propoſitio minùs ſignificare uidetur, quàm hæretica, & ea fortè eſt, quæ continet errorem contra ueritatẽ aliquam, nondum plenè ab Eccleſia diffinitam, uel obſcuram, & non omnib. manifeſtam. Quam theoricam iuri & rationi conſonam eſſe cenſeo, quamuis in iure
478 reperio hæreſim & errorem eſſe nomina ſynonyma, idem iuxta ſubiectam materiam ſignificantia, ac iura uno pro alio: & uice uerſa paſſim utuntur, ut patet in cap. ad abolendam. & in cap. excommunicamus. 2. §. fi. de hæret. cap. accuſatus. §. ille quoque. eod. tit. lib. 6. & in extrauag. vas electionis. eod. tit. inter com.

479 Solet ſimili modo in dubium verti, in quo ſecta ab hæreſi differat. Qua in re dicendum eſt, quòd ſecta tã quam genus comprehẽdit ſub ſe plures ſpecies, uidelicet, hæreticos, Iudæos, Sarracenos, Gentiles, & alios infideles: ſed hæreſis tantum Chriſtianos comprehendit
480 cap. accuſatus. §. cui uerò. de hæret. lib. 6. glo. in uerb. ſecta. in clem. ne in agro. §. ſtatuimus. de ſtat. monach.
481 gl. in cap. quibuſdam. 32. diſtin. Nam ſicut hæreſis di
482 citur ab eligendo, ita ſecta à ſequendo. Secta autẽ eſt

quidam habitus animorum ad malum, circa falsam disciplinam; & ita ij dicuntur secti, id est, separati, seu diuisi ab vnitate Ecclesiæ & fidei. Ita Isidor. in lib. Etymolo. S. Thom. 2.2.q.11.art.1.& 3. Card. de Turr. Crem. in sum. de Eccl. lib. 4. par. 2. cap. 4. Alberi. de Rosate in suo dictionario, uerbo, secta. Castro lib. 1. cap. 1. aduer. om. hæreses. Aiberti. in rub. de hæret. lib. 6. q. 2. in prin.

483 Multoties uerò secta capitur pro religione. l. falsi quidem crim. ibi, secta mea non patitur. C. de fal. l. fi. C. de pact. in fine, ibi, secta temporum nostrorum non patitur. iuncta. l. uni. C. de Senat. consul. Clau. tollen. ibi, religio temporum meorum nullo modo patitur. l. in honoribus. §. philosophis. ff. de uacat. & excus. muner. Alberic. in d. uerb. secta. Lucas de Penna. in l. 2. C. de delator. lib. 10.

484 Maximum etiam discrimen est inter hæreticum & apostatam. Apostata enim uox Græca est: Latinè uerò sonat, defectio, & ita omnis apostata est hæreticus: non tamen è cōtra, omnis hæreticus est apostata. Ideo

485 apostasia deterior est quacunque hæresi; loquimur tamen de proprio apostata, qui est ille qui in totum à fide Catholica recedit: ut fuit Iulianus apostata. c. non potest. 2. q. 7. ca. Iulianus. 11. q. 3. Diffinitio autem propria apostasiæ est, temerarius à statu fidei catholicæ recessus, taliter quod à fide orthodoxa in totum recedat. Veluti si aliquis de Christiano Iudæus, uel Sarracenus efficiatur: ut sunt omnes neophyti huius regni Valentiæ, qui potius apostatæ, quàm hæretici sunt censendi, quia in totum à fide catholica recedunt. Hæreticus

487 uerò in aliquo, uel aliquib. fidei articulis errat, & non in totum à fide deuiat. cap. non potest. 2. q. 7. cap. beatus. 3. q. 4. cap. non obseruetis. 16. q. fi. cap. contra Christianos.

ſtianos.de hæret.lib.6.l.1.C.de apoſtat.Innoc. Abb.& alij in cap.1.de apoſtat.Bart.in rub.C.de apoſta.Anan. in rub.de ſciſmat. S.Thom.2.2.q.12.art.1.Alex.de Ales.2.part.q.183.Alfon.Caſtro.de iuſta hære.punit. lib.1.c.7.& 23.Lud.Carer.de hæret. §.circa ſecundum, num.73.Paul.Grillan.de hæret.q.2.num.8. Villadi.de hæret.q.20.Albert.in rub.de hæret.lib.6.q.11.num.4. Iac.Sept.in Inſtit.catho.cap.7.& in enchiri.tit.4. Hoſt. Syluest. atque alij ſummiſtæ in verbo apoſtaſia.

488 Veruntamen gloſ.1.in cap.1.de apoſtat.quam Doctores modò citati ſequendo referunt,inquit,quòd triplex eſt apoſtaſia. Prima, quando omnino receditur à fide,de qua eſt noſtra controuerſia.Secunda eſt inobedientiæ,qua quis ſpōtè tranſgreditur præceptum Dei, vt patres noſtri Adam & Eua, Gene. cap.3.cap.ſi quis venerit.cap.illud.de maior.& obedien.Tertia eſt irregularitatis,qua retroceditur ab ſtatu ordinis , vel reli-
489 gionis.cap.1.& 2.de apoſtat.cap.placuit.& cap. ſi.5 o. diſtin.Prima verò apoſtaſia & hæreſis à pari procedūt, eiſdemq́; pœnis puniuntur.Contra tamen hos apoſtatas à fide catholica recedentes tanquam contra veros & formatos hæreticos Inquiſitores hæreticæ prauitatis procedunt.l. nos reddentes. §. manifeſtum. C. de ſum.Trin. & fide catho.ibi,Iudaicæ atque apoſtaſiæ.c. contra Chriſtianos.de hæret.lib.6.& patet in ſupraſcriptionibus tex.cap.filij,vel hæredes.& cap.vt commiſſi. de hæré.lib.6. vbi dicitur Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis. Denique vt vnica omne apoſtaſiæ genus diffinitione amplectatur, dicendum eſt, quòd apoſtaſia
490 eſt temerarius à ſtatu fidei, obedientiæ, vel ordinis receſſus;quæ diffinitio ex iuribus ſupra citatis probatur.

Non

491 Non verò me latet vltra differentiam heresis & apostasiæ superius à me relatam, Matthæ. de Afflictis in consti. Neapo. lib. 3. rub. 3. in prin. alias differêtias, meo iudicio non iuridicas, scripsisse. Quarum prima est, quòd hæretico pœnitenti ac conuerso Ecclesia non claudit gremium suum. cap. ad abolendam. de hæret. sed apostatis pœnitentibus & conuersis non parcit. l. 2. & l. hi
492 qui. C. de apostat. Quod omnino falsum esse censeo per text. expressum in c. à nobis. de apostat. ibi, vita sibi misera reseruetur, vbi gl. & dd. Delicti tamen veniam pœnitentibus non negamus, ait Imp. in l. Manicheos. C. de hæret. cap. quod quidam. de pœnit. & remis. cap. vni. de schismat. li. 6. reg. peccati venia. de reg. iur. lib. 6. Hierem. cap. 3. dicens, tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, & ego suscipiam te. Et proph. Malach. cap. 3. Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos. cap. reuertimini. 16. q. 1. Epistola, Inter claras. in fin. C. de sum. Trinit. & fide cathol.
493 Aliam etiam differentiam refert idem Matth. de Afflictis. in loco supra citato num. 3. dicens, quòd contra hæreticos mortuos potest procedi, ut damnetur corũ memoria, & etiam respectu bonorum vsque ad triginta annos. l. Manichæos. C. de hæret. notatur in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. ut concludit Alberi. de Rosat. in l. 1. C. de apostat. sed contra apostatam mortuum solũ intra quinque annos pôt procedi, post quinquennium verò talium memoria non accusatur. Poterat Afflictus
494 allegare tex. in l. 2. C. de apostat. vbi Bart. & Salyc. dicunt, nota ex ista. l. quòd leges & canones, qui disponunt quòd de crimine hæresis potest cognosci post mortẽ, debent intelligi intra quinquennium, quod tene menti propter Inquisitores, qui inquirunt post mortem, &

publicant

publicant bona.idem tenuit ipse Bart. & Alex. in l.fin. ff.de sicar.& Phil.Fran.in cap.2.de præscrip.lib. 6. & gl. sing.in l. Manicheos.C.de hæret.& Ang.in tract.maleficiorum,in verbo,che hai tradita la tua patria. nu. 17. Rom. singu.431.incip.de crimine.Thom.Gram.decis. 105.incip.magnificus. num. 22. Et hanc affirmat esse * communem opinionem Fran.Balbus.de præscrip.par. 2.5.par.prin.q.1.

495 Contrarium verò expresse probat tex.in cap.2.de præscrip. in 6. quòd bona hæreticorum, etiam si nunc detegantur hæretici extitisse,publicari debeant, dummodo bona fide à filijs, uel alijs quadraginta annorum spatio, & non minori tempore, eorum bona non fuissent possessa.quo casu propter huiusmodi præscriptionem,bona non publicarentur,ut est glos.ad id in verb. post mortem.in cap.accusatus.§.in eo verò casu.de hæret.in glo.6.in summ.24.q.3.Angel. & Alberic. in l. 1. C.de apostat. Abb.in cap.cum nobis.num.8. vbi Felin. num.11.& 12.de præscrip.licet nitatur hoc soluere distinguendo inter ius ciuile & canonicum.Corrad.Bru. de hæret.lib.5.c.17.Villadiego.de hæret.q.22.Repert. Inquisit.verb.præscriptio.uers.sed dato quòd quadragenalis.Iac.Sep.in Inst.Catho.cap.7.num.4.& meliùs. cap.17.nu.7.affirmans hanc opinionem esse veriorem: & allegat ad id instruct.Hispalen.1.c.20. Quam quæstionem in sex conclusionibus vberrimè examinauit Licentiatus Quemada in suis quæstionibus. q. 16.

496 Hæc tamen opinio vltima mihi semper placuit,propter tex expressum in d.cap. fin. de præscrip.in 6.cuius dispositio in vtroque iure est seruanda, cùm ad Ecclesiam pertineat huiusmodi criminis cognitio.cap.ut Inquisitionis.§.prohibemus.de hæret.in 6.Bald. in l. priuilegia.

uilegia.num.3.C.de sacr.sanct.Eccles.glos.in cap.pos-
sessor.de reg.iur.in 6.glos.in §.hactenus.Instit.de gra-
dib.affin.Abb.in cap.fi.de præscrip.Felin.in cap.2.nu.
3.de testib.& in cap.Eccleba sanctæ Mariæ.num.42.de
497 constit.Nam,ut inquit glos.fin.in cap.fin.29.dist. ine-
ptè agunt qui ad canones & leges concordādas dicūt,
aliud est secundum leges, & aliud secundum canones.
Quam glos.refert Ias.in l.filium quem habentem.num.
28.C.famil.herciscun.& in auth.nouissima. C.de inof.
testamen. Et ego id latiùs retuli in mea Epitome suc-
cess.cap.8.num.10.cum sequent.

Omnes denique differentias inter hæresim,& erro-
498 rem, sectam, atque apostasiam latè supra scripsimus;
modò quid intersit inter hæresim & scisma, est uiden-
dum. Diuus Hieronymus in Epistola.j.Pauli ad Titum.
cap.3.huiusmodi differentiam scripsit,dicens,inter hæ-
499 resim & scisma hoc interesse arbitror, quòd hæresis
peruersum dogma habeat, scisma propter Episcopa-
lem dissensionem ab Ecclesia pariter separat. & habe-
tur in cap.inter hæresim & scisma. 24.q.3.scisma enim
500 nomen Græcum est, Latinè scissuram significat. cap.
scisma.cap.quicunque.24.q.1.Est autem scisma secun-
dum Hostien.in sum. de scis.in princ. illicita diuisio per
501 inobedientiam ab vnitate Ecclesiæ facta. quā diffini-
tionem probat.cap.loquitur.cap.alienus.24.q.1.cap.
vni.in prin.de scism.in 6.S.Thom.2.2.q.39.art.j. Alex.
de Ales.part.2.q.182.S.Bonauent.in 4.distin. 13. Vbi
Gabr.Biel.latius.q.2.Et Alph.de Castro aduers.hæres.
lib.1.cap.9.Card.de Turre Crem.in sum.de Eccle.lib.
4.par.1.cap.1.Archiepisc.Flor.2.part.sum.tit.3.c.
Felician.Ninguarda,de hæret.art.10.primæ confessio-
nis.fol.50.cum sequen, Repert.Inquisit. uerbo scisma.

Innoc. Abb. & Anan. in Rub. de scismat. Idem Abb. in cap. quia diligentia. de elect. latius in lectura super Cõcil. Basilien. Paul. Grillan. de hæret. q. 2. nu. 6. Villadieg. de hæret. q. 3. Lud. Carrer. de hæret. §. circa secundum. num. 50. cum sequen. Bal. in suo diuino cons. scismat. ti. C. si quis aliq. testar. prohib. Ioan. Lup. de reten. & iure regni Nauarræ. part. 5. §. 7. Bernar. Diez in pract. crim. canon. cap. 105. Albert. in Rubr. de hæret. lib. 6. 1. & 2. colum. Iac. Sep. in Instit. cathol. cap. 56. per totum, & in Enchirid. Inquisit. tit. 5. Conrrad. Brun. de hæret. lib. 3. cap. 18. & in lib. 1. cap. 16. Dec. cons. 151. incip. maximi ponderis, nu. 8.

502 Quæ sanè diffinitio inter cæteras à Doctoribus relatas, præsertim à Turre Crem. ubi supra, sufficienter comprehẽdit uim & naturam proprij scismatis, & caussam eius originalem. Loco enim generis ponuntur illa uerba, illicita diuisio, quia non omnis diuisio est scisma, sed illicita diuisio per inobedientiam. Et poterit tribus modis diuisio illicita contingere, seu considera-
503 ri. Primò largissimè dicuntur diuisi omnes constituti in peccato mortali, quia sunt extra charitatem. c. au-
504 di denique. 11. q. 3. cap. dixit. 24. q. 3. Secundò largè dicuntur diuisi, seu scismatici omnes excommunicati, quia sunt extra Ecclesiam, & communionem fidelium. cap. si quem. de senten. excommu. cap. ad mensam. cap.
505 cum excommunicato. 11. q. 3. Tertiò propriè & strictè dicitur diuisus, & scismaticus, qui spontè & intentione se ab unitate Ecclesiæ separat, & summo Pontifici renuit obedire, ut fuerunt Ioannes & Petrus de Colũna. de quibus in cap. unico. de scismat. lib. 6. & Episcopus Aquileien. de quo in cap. quia diligentia, de elect. & Guido, & Octauianus Episcopi. de quibus in cap. 1.

506 de scismat. Nam de necessitate salutis est obedire summo Romano Pontifici.extrauag. Vnam sanctam. de maior.& obed.inter commu.

507 Alij autem impropriè dicuntur scismatici, nullisq; pœnis sunt obnoxij, quotiens ob ambiguã electionẽ duo aut plures de Pontificatu contendunt, vt tempore Vrbani Papæ vj. contigit, & vnus illorum, pro vero Pontifice, & Vicario Christi habebatur. Tunc etiam illum sequentes non intendentes se diuidere ab Ecclesia Romana (vt fecerunt Græci tempore scismatis) sed semper vnitati Ecclesiæ inhærentes credunt electionem illam, tanquam canonicam probabiliter esse sequendam. glo. sing. in verbo. qui uerò. in cap. 1.24.q.1. quam pro sing. refert Abb. in rub. de scismat. & in cap. quia diligentia. num. 2. de elect. Paul. Grillan. de hæret. q. 2. Lud. Care. vbi supra nu. 51. repert. Inquisit. uerb. scisma. Franc. Marc. decis. 949. incip. quæritur an scismatici. num. 5. Idem tenuit Castro aduersus om. hære. lib. 1. ca. 6. & Picus Mirandul. de fide. Theorem. 17. Syluest. uerb. scisma. quæst. 5. Iac. Sep. d. cap. 56. num. 6. & in Enchir. tit. de scismat. num. 2. Turr. Crem. vbi supra. cap. 10. & melius cap. 13. Archiepis. Floren. 2.
508 par. Sum. titul. 3. capit. 11. §. 6. sicut contigit anno. 1378. vt refert Platina in vita Vrbani. 6. & Turr. Crem. ubi supra cap. 12. & Bald. in d. cons. scismatis, & Archiep. Floren. in loco modo citato. cap. 11. §. 6. & Fran. Marc. deci. 838. incip. quando aliquis est electus. aliàs. 938.

509 Mortuo enim Gregorio. XI. Cardinales metu uel violentia forsitan coacti, quia Romani armati proclamabant ad Conclaue, *Romano lo volemo, almanco Italiano*, elegerunt in Pontificem Archiepiscopum

ſcopum Barenſem Italicũ, qui Vrbanus vj. fuit dictus.
510 Et lapſis aliquibus menſibus in ciuitate Fundenſi Cardinales præfati alium in Pontificem elegerunt, qui fuit uocatus Clemens. vj. qui tranſtulit curiam ſuam in Auinionem, cui vniuerſa Hiſpania, Francia, & Cathalonia obediebat. Vrbano uero vj. obediebat Italia, Alemania, & Vngaria. Quod horrendum ſciſma in
511 Eccleſia triginta annis, & ultra permãſit, ex eo quòd ex una parte Vrbano ſucceſſit Bonifacius. ix. & Bonifacio Innocentius. vj. & Innocentio Gregorius xij. Ex alia verò parte Clementi ſucceſſit Petrus de Luna regni Aragoniæ dictus Benedictus. xiij. Sub his Grego-
512 rio xij. & Benedicto. xiij. protenſum fuit ſciſma vſque ad annum.. 1410. quo tempore Piſis, per Cardinales depoſitis illis duobus, videlicet Gregorio, & Benedicto electus fuit in Pontificem Petrus de Candia ordinis
513 Minorum, Alexander. v. nuncupatus, quo mortuo ſucceſſit Ioannes. 23. Bononiæ electus, cui omnes ferè principes Chriſtiani, dimiſſo Gregorio & Benedicto, obedientiam præſtiterunt. Et propter magnum ſcandalum, quod in Eccleſia oriebatur, quia vltra Ioannem 23. Gregorius & Benedictus pręfati, pro ſummis Pontificibus ſe gerebant, congregatum fuit concilium Conſtantiẽn. per Imperatorem Sigiſmundum, ubi
514 Gregorius. 12. ſpontè iuri ſuo renuntiauit. Ioannes uerò. 23. & Benedictus. 13. fuerunt depoſiti, atque communi voto totius concilij aſſumpti fuerunt ex omni natione, uidelicet ex Hiſpania, Gallia, Alemania, Anglia, & Italia, nonnulli prudentia, ac religione præſtantiores uiri, qui ſimul cum Cardinalibus uo-
515 cem in electione ſummi Pontificis habuerunt. Tandem communi uoto canonicè electus fuit in Pontifi-

cem Cardinalis Otho cognomento Columna, qui vocatus fuit Martinus Papa, v. quia in festo sancti Martini, in 11. Nouemb. anno Domini. 1415. fuit celebrata prædicta electio. Sic habitus fuit ab omni clero & uniuersis principibus Christianis pro uero & indubitato Pontifice Petri successore, ac Christi uicario, permanẽte in sua duritia & pertinacia Petro de Luna, Benedicto. xiij. nuncupato, in suo castro de Paniscola regni Va
516 len. Post cuius mortem à paucissimis fuit electus quidam canonicus Barchinonen. Antipapa dictus Aegidius, sed statim iuri suo spõtè renuntiauit, & omne scisma euanuit.

517 Vnde illi qui Vrbano. vj. prædicto, uel alij qui ex alia parte Clementi adhærebant, non fuerunt propriè scismatici, quia præter intentionem, & uoluntatem eorum fuit illa diuisio & scisma. at dubium erat, quis eorum rectè, & Canonicè fuisset electus, Et an fuisset metu, uel sine eo facta electio prędicta, & an ignorantia facti dubij excusaret credentes: quæ ignorantia prudentissimos sæpè fallit, ut inquit Iurisconsul. in l. secunda ff. de iur. & fact. igno. l. fin. ff. pro suo, & inferius est uidendum.

518 Aduertendũ tñ est, ꝙ qñ duo, uel plures in summos Pontifices, ut in scismate superius dicto, eligunt, Concilium gñale est congregandum, ad hmõi seditionem sedandam, & tunc ille erit uerus Romanus Pontifex, quẽ Concilium approbauerit. sing. est tex. in cap. si duo fortè contra fas. 79. distin. ubi glos. Hugo, & Archid. dicunt, quòd ad collegium Cardinalium pertinet in huiusmodi casu Concilium generale congregare: quem tex. pro sing. allegat ad hoc Abb. in ca. quia diligentia. nu. 3. de elect. & in c. licet de uitanda. nu. 8. eo. tit. dicẽs,

520 quòd in prædictis Concilijs Pisis, & Constantiæ congregatis, prædictus tex. ab omnibus iuris peritis pro singulari fuit allegatus. Idem Abb. in cap. cum venissent. num. 7. de Iudic. Archid. in cap. in fidei fauorem. de hæret. in 6. Turr. Crem. in d. Sum. lib. 4. par. 1. cap. 10. Archiep. Flor. in dicta. 2. par. tit. 3. cap. 11. §. 6. in prin. Franc. Marc. decisi. 937. in fine. & decis. 942. incip.
521 quæritur quando sit electio. nu. 2. nam non possunt esse simul duo Romani Pontifices: ut Cantic. ca. 6. una est columba mea, perfecta mea, una est matri suæ electa genitrici suæ. cap. aliud est, de consecr. distin. 4. cap.
522 loquitur. 24. q. 1. Pau. ad Ephes. cap. 4. unum corpus, unus spiritus, unus dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus: & habetur id in c. hanc regulam. 1. q. 7.
523 & in dict. c. loquitur. Et quoniam sicut Domini uestimentum id est tunica scissa non est, ita neque Ecclesia scindi debet. c. sicut. 16. q. 7. quia est unum ouile, & unus pastor. Ioan. cap. 10. & in Nicena Synodo dicitur; Et unam sanctam catholicam, & apostolicam Ecclesiam. &c. Vnde inquit Bal. in c. pastoralis. nu. 7. de
524 rescrip. quòd scisma est uelut unum monstrum in natura, sicut quando unum corpus habet duo capita, & ad id licet non allegauit, poterat tamen ipse Bal. allegare. l. quæret aliquis. ff. de verb. sig. & l. non sunt liberi. ff. de stat. hom. qui tex. hoc exactissimè probant.
525 Hæresis autem & scisma secundum ea in quibus per se, & directè opponuntur, in hoc differunt. Nam hæresis per se opponitur fidei, scisma uerò opponitur Vnitati Ecclesiasticæ charitatis. Quia sicut fides & charitas sunt diuersæ uirtutes, quamuis quicunque caret fide, careat etiam charitate: ita hæresis & scisma sunt diuersa, & quicunque est hæreticus, est scismaticus.

ticus: ſed non è contra. Verba ſunt formalia diu Thom.2.2.q.39.art.1. in fine, quem referendo ſequitur Archiep. Floren. in d.cap.11. in prin. Turr. Crem. in dict. ſum. lib. 4. par. 1. ca. 4. & 6. & Marian. Socin. in rub. de hæret. num. 6. & in rub. de ſciſmat. nu. 5. Villadiego de hæret. q. 3. Albert. in rub. de hæret. lib. 6. q. 11. num. 2. Nam hæreſis, ut ſœpiſſimè dictum eſt, peruerſum eſt dogma circa ea quæ ſunt fidei: ſciſma verò, ut
527 in diffinitione ſuperius tradita, eſt quædam illicita ſciſſura ab vnitate Eccleſiæ, & ita eſt intelligendus tex. in dict. c. inter hæreſim & ſciſma. 24. q. 3. quia hæ-
528 reſis ſe habet ad ſciſma per additionem, & omne quod ſe habet per additionem ad aliud (vt diui Thomæ verbis vtar) potentius, & efficatius eſt illo, cui additur, ſiue in bono, ſiue in malo. l. nunquam plura delicta. ff. de priuat. delict. l. & ſi contra tabulas. in fine. ff. de vul. & pubil. ibi, portio accreſcens auget. l. ſi hęres inſtitutus. ff. ad l. falcid.

529 Ob id maxima cum ratione ſciſma maius peccatum eſt, quàm hæreſis, quia grauiori pœna punitur, iuxta illud Deuteron. cap. 25. pro menſura peccati erit & plagarum modus: pœna enim delicto commen-
530 ſuranda eſt, l. reſpiciendum. ff. de pœn. l. ſancimus, C. eo. & ex genere pœnarum cognoſcuntur qualitates delictorum. l. nemo clericus. ubi Bal. num. 6. C. de ſum. Trin. l. 2. ff. de pub. iud. ſed ſciſmatis crimen grauiori vindicta punitur, ut patet in Nume. c. 16. & in Deuter. c. 11. & in Pſal. 105. tranſumptiue in c. licet de vitanda. de elec. & in c. deniq; 7. q. 1. & in cap. didicimus. 24. q.
531 1. ubi Dathan & Abiron, & Chore fecerunt ſciſma in deſerto contra Moyſen & Aaron, quærentes ſibi Ducatum & Principatum pro Moyſe uſurpare, &

summum sacerdotium pro Aaron, qui p.p. hoc grauiter fuerunt puniti à Deo, quando vniuerso populo separato, à tabernaculis, Choræ, Dathan, & Abiron, confestim dirrupta est terra sub pedibus eorum, & aperiés os suum deuorauit illos, cum tabernaculis suis, & uniuersa substantia eorum, descenderuntq; uiui in infernum. Et scismatici etiam ipso iure sunt excommunicati. cap. quia diligentia. de elect. cap. 2. de scismat. cap. de liguribus. 23. q. 5. Abb. in rubr. de scismat. vbi plenius Maria. Soc. in num. 7. Paul. Grillan. de hæret. q. 3. nu. 3. latissimè Conrad. Brun. de hæret. lib. 5. cap. 18. Turre.
532 Crem. in d. Sum. lib. 4. par. 1. c. 8. ubi inquit, quòd scismaticus est etiam deponendus. allegat cap. in nomine Domini. 23. distin. poterat etiam allegare, cap. siquis præsbyter. 11. q. 3. & c. licet. de elect. & cap. uni. de scismat. lib. 6. idem uerò Cardin. Turr. Crem. in prædicto loco cap. 9. magistraliter. 22. scismata scripsit quæ fuerunt in Dei Ecclesia: quæ nota, & tene menti.
533 Insuper, ut ad meam sententiam reuertar, quòd ex prauis & reprobatis actibus, præsumatur animus, probatur sic. Voluntas & consensus interior interiùs operantur, si nihil exteriùs infunditur, & ista uoluntas quo ad iuris effectum non est uoluntas neque consensus,
534 iuxta notissimam iuris regulam, qua voluntas in mente retenta, nihil operatur. l. si repetendi. C. de condic. ob turp. caus. l. si mater. C. de donat. ant. nup. l. quidam cùm filium. vbi Bar. ff. de hæred. instit. Sed quando voluntas operatur exteriùs, & ad facta procedit, validum
535 habet consensum. Nam in factis præsumitur animus & voluntas operantis, nisi in contrariũ ipse fuerit protestatus. l. repetenda. C. de insti. & subst. sub condi. facl. vnica. §. sed & qui domini. ibi. fiant itaque ciues. C. de

 latina

Latina libert. tollen. Quia voluntas in actibus humanis complendis debet esse extrinseca & sensibilis, & non interior & spiritualis, vel mentalis tantum. l. Paulus. ff. rem ratam hab. l. recusari. vbi glo. & Bart. ff. de acquir.
536 hæred. Quæ sanè voluntas cùm sit inuisibilis, per actus exteriores cognoscitur, in quibus animi effectus exprimuntur. l. plures. §. si parentes. ff. de administ. tut. l. cùm debitum. C. de iur. deliber. Qui actus cum sint manifesta quædam signa interioris dispositionis, & verum experimentum animi & voluntatis est concorda-
537 re cum rebus sensatis. l. conficiuntur. ff. de iur. codicil. l. non aliter. ff. de leg. 3. vnde colligitur quòd qualitas factorum apertè demonstret intentionem actorum.
538 Vsque adeo id uerum esse dicimus, quia ex propria vi & natura factum in se includit animum, & voluntatem: nam impossibile est probare animum à voluntate abesse: Hoc autem optimè probant duo iura sing. videlicet cap. tua nos. de sponsal. ibi, nec habebat propositum contrahendi, & ibi, qualiter constet nō videmus. Vbi iudicatur validum & perfectum esse matrimoniū, etiam si contrahens animum, & voluntatem contrahēdi non habuisse affirmet. tex in cap. vidua. de regular. id etiam probat, vbi vidua, quæ sponte se ingerit actibus professarum, censetur professa, & non auditur etiam si probare voluerit, talem animum, & uoluntatem abfuisse.
539 Ex actu etiam nullo & inualido, ac minus solenni, agentis intentio, & uoluntas colligitur. l. fin. ff. de reb. cor. qui sub tutel. & cura sunt. l. qui testamento. ff. de fideicommis. libert. auth. ex causa. C. de lib. præter. uel exhæred. & in facto etiam propter aliud emisso inest voluntas præsumpta. l. pro hærede. §. 1. ff. de acq. hære. l.

cum debitum.C.de iur. deliber.vbi soluendo debitum hæreditarium animum adeundi hæreditatem habere uidetur.c.accedétibus.de priuileg.c.ex ore, de his quę fiunt a maior.par.cap.c.solicitudinem.de appellat.ubi si appellans ab inferiori,coram eo super concernentibus ipsam appellationem compareat, ipsi appellationi renuntiare videtur. Vnde in facto non propter se,sed propter aliud emisso, quadam iuris fictione agentis animus,& præsumpta voluntas inest.

540 Ex quo meritò à nostri iuris professoribus traditum est,contrahentem secũdum matrimonium prima vxore viuente,ab Inquisitoribus hęreticę prauitatis posse puniri,quasi non rectè sentientem de sacramento matrimonij.Ita Domin.& Phil.Fran.in c.accusatus.§.sanè nu.7.de hęret.in 6.allegando Lapum. ibi. Villadiego. de hæret.q.9.nu.5.Fel.in c.ad abolendam, in princ. de hæret.Franc.Squill.de fide catho.cap.15.nu.2.Alfon. de Castro.de iust.hæret.pun.lib.1.c.1.Conra.Brun.de hæret.lib.2.ca.2. Summa Rosella.in uerbo hæreticus. nu.6.Repert.inquisit.verb.hæreticus.ver.ex quibus supra traditis. Io.Lupus in d.cap.per vestras.§.12.num. 15.Lud.Carer.de hæret.§.circa secundum.num.60.in fin.Couarr.in 4.decretal.par.2.cap.7.§.3.nu.6.Alber. plenissimè omnium,de agnosc.asser.q.23.per totam. q. Iac.Sep.in Enchi.tit.12.dicens,quòd omnino reijcienda est opinio multorum distinguentium inter matrimonium occultum,vel publicum: quæ opinio omni ratione caret. Et ab eo illa opinio plenius fuit confutata,in Instit.catho.cap.40.nu.3.& hoc iure vtimur, siue matrimonium occultè,aut public fuerit contractum. Nam ad Inquisitores hæreticę prauitatis cognitio huiusmodi delicti pertinet,contra distinctionem per Doctores

ctores modò citatos relatam, inter publicum & occultum matrimonium: præsertim quia per concil. Triden. sess. 24. cap. 1. de reform. matrimonij. clandestina matrimonia sunt nulla.

542 Communiter autem iuris professores affirmant, cognitionem huius criminis esse mixti fori, & cõsequenter inter Inquisitores, Episcopum, & iudices seculares locum esse præuentioni, vt concludit Abb. per tex. ibi, in c. 1. de offic. ordin. idem in cap. cùm sit generale. de for. comp. & in cap. cum haberet. nu. 3. de eo qui dux. in matri. quam poll. per adult. Albert. de agnos. asser. q. 23. num. 76. & Couarr. in d. cap. 7. §. 3. nu. 6. allegando Rom. sing. 531. de qua re est. l. eum qui duas. C. de. adulter. ex qua. l. iuncta gl. in verbo infertur, cõtrahens secundum matrimonium, viuente prima coniuge, uer-

543 beratur, cum relegatione ad quinquénium, & amissione dimidiæ partis bonorum. Alex. optimè, consilio 165. uol. 7. Regia. l. 2. tit. 19. par. 7. De iure autem nouissimo regio regni Castellæ, contrahenti binas nuptias candenti ferro in fronte imprimitur litera q. vt habetur. lib. 6. tit. 15. libro 8. ordin. & l. 3. tit. 1. lib. 5. or-

544 din. Quidam verò putant prædictam legem vitio scriptorum esse deprauatam, & quòd in codicibus antiquis hoc signum. ij. erat positum, quasi duas haberet vxores, & ex his duobus characteribus. ij. in parte superiori iunctis, propter nimiam similitudinem, facta fuit litera q. Et ista pœna in regno Castellæ ad praxim recepta est. Didacus Couarruuias insignis Doctor, in d. cap. 7. numero septimo, in fine, refert in vetustissimis ordinationibus regni Castellæ loco literæ, q, signum ✠ inuenisse, quasi contrahens binas nuptias malè sentire videatur de signo crucis. In hoc ve-

rò

rò regno Valentiæ est pœna pecuniaria mille solidorū, cum relegatione à toto regno,& est forus.44.Regis Iacobi.1.sub tit.de criminibus.

545 De iure verò canonico per iudices ecclesiasticos publica ignominia imponitur.cap.de Benedicto. 32.q.1.ubi glos.in uerbo,& caluatos.quia pannis abscissis,id est,de honestatis,vestes,& capilli inciduntur ante & retrò in ignominiam,etiamsi sit mulier. ca. Episcopi.26.q.1.cap.nuper.de bigam.refert Abb.in d.cap.cum haberet.num.3.& Couarru.vbi supra. Vsus tamen obtinuit,hos,& sortilegos,ac diuinatores in scala ante portas ecclesiæ poni.

546 In sacrosancto Inquisitionis hæreticæ prauitatis officio,contrahentes binas nuptias, primis vxoribus viuentibus,fustibus cædi solent,cum relegatione ad tempus,ut refert Iaco.Sept.in Insti.catho. cap. 40.num.1. in fine.sed in Enchirid.tit.12.num.6.inquit,quòd plebei flagellis cæsi ad remos,uel triremes dimittātur; nobiliores verò alijs iustis pœnis coerceantur. Et quòd ad triremes hi condēnentur, sic nuperrimè per æquissimos ac prudētissimos fidei defensores Regij senatus sacrosancti officij generalis Inquisitionis consiliarios superioribus hisce diebus decretum est. Quod sanè

547 decretum uim legis,& autoritatem Canonis,& constitutionis in omnibus alijs similibus causis obtinet. l. fin.C.de legib.cap.in causis.de re iud.cap.consultatio-

548 ni.de frig.& malefi. Nam pœnarum genera sunt distinguenda ex qualitate personarum.l.aut facta.§.persona.ff.de pœn.l.Pedius.& l. fi.de incend.ruin.& nauf. l.fin.C.ad l.Fa.de plag.cap. cum quidam.de iur.iuran. cap.sicut dignum.de homicidio. Et est aduertendum, quòd in casu dubio consuetudo in pœnis imponendis est

est seruanda.l.hodie.iuncta glos. fin. ibi. ff.de pœn. & gl.in cap.cum uenerabilem.uerb.migrasse.ubi Abb.de consuetudi.Idem Abb.in cap.inter cætera. ubi Felin.in fin.de rescrip.& in cap.de causis.de.offic.delegat.Idem Abb.per tex.ibi in cap.1.de secun.nup.Bald.in l.etsi seuerior.C.ex quibus caus.infam.irrog.& in l.quid ergo. §.pœna grauior.ff. de his qui not. infam. Plenè Tiraquel.de pœn.temperan.in præfat.nu.4. & in causa.42.

549 Cognitionem tamē huius criminis suspicor ad solos Inquisitores hodie pertinere, per extrauag.Clementis vj. per Albert.relatam, in lib.de agnoscen. asser.q.23. num.75.in fine. Quia iste talis qui duas vxores simul habet,interrogandus est de intentione,si credit sibi id licere,vt constituatur uerè hæreticus: quia malè uidetur sentire de illo sacramento Ecclesiæ.cap. ad abolendam,in princ.de hæret. Albert,de agnos.asser.q.23.nu. 53.cum sequen.

550 Et eadem ratione contra clericos in sacris ordinibus constitutos,& monachos professos, contrahentes de facto matrimonium,Inquisitores hæreticæ prauitatis procedunt.Bald.in l.nemo clericus.num.5. & 6.ubi Paul.de Cast.& Salyc.C.de summ.Trin.& fide catholi. Abb.in cap.cum quidam.num.4.de iureiuran. & in ca. de homine.de celeb.missar.Squillacen.de fide catholi. cap.15.num.2.Felin.in d. cap. ab abolendam.in princ. ubi pleniùs Ioan.de Anan.num.27.Ludo.Carer.de hæret.§.circa secundum.num.60. Bernar.diaz.in practica crim.canon.cap.4.post princ. Albert.in rubr.de hæret. in 6.q.13.num.36.& de agnos. asser.q.23.num.54.Iac. Septim.in d.cap.49.num.1.& 2.& in Enchirid.Inquisit. tit.12.in princ.Matth.de Afflict.in constit.Siciliæ.lib.1. tit.1.num.25. Abb. uerò in cap. licet de uitanda.num.

551 4.de elect.inquit,quòd Petrus habebat uxorem quãdo fuit promotus in Pontificem. Vbi Philippus Decius dicit.num.9.quòd contra Papam electum non potest poni quòd sit uxoratus:allegat glos. mag. in cap.si quis pecunia.70. distinct. Idem Abb. in cap. Ioannes. de regular.ait, quòd intelligẽdum est iuxta distinctionem glos. in d. cap. siquis pecunia. Martin. Lauden.de Principibus.not. 250. plenissimè de sacerdotum cœlibatu Felician. Minguarda in asser. catho.fidei.par.1. art.9.

552 Neque hoc in loco prætermittendum est tãquam in hoc regno Valentiæ quotidianum,Inquisitores præfatos optimè procedere posse contra Iudæos, uel Sarracenos,uel alios infideles non baptizatos dogmatizãtes inter Christianos,præsertim si sunt illi qui vulgò Alfaquini uocantur. glos.est celeb.in uerb.hæreticum.in fin.in clem.vni.§.fin.ubi Card.nu.10.de usur. idem Io. And.in cap.quod super his.post Innoc. ibi. num. 8. de voto.& idem Ioan.And.in cap. contra Christianos.de hæret.in 6.ubi ad id allegat quasdã sum. Pontif. extrauag. Optimè Oldrad. cons. 36. incip. infrascripti sunt articuli,per totum consil.Felin.in cap. postulasti. num. 4.de iudæis.Villad.de hæret.q.9.in fi.Conrad.Brun.de hæret.lib.4.cap.2.Bald.cons.315.incip. Iudæis tutela. volum.1.& cons.156.incip.quia sæpe reuocatur in dubium.uolum.1.Albert.in rub.de hæret.in 6.q.3.in fin. & q.2.num.51.& q.7.num.6.Ioan.Bertachin.de Gabellis.7.par.principali.num.39.Repert.Inquisit. uerbo ceremoniæ.in fine.

553 Item Inquisitores præfati procedunt contra Iudæos,& Sarracenos non baptizatos , impedientes iurisdictionem sancti officij Inquisitionis hæreticæ prauitatis

uitatis.cap.ut officium.§.compescendi. de hæret.in 6. tenet Innoc.in d.cap.quod super his.num.8.de uoto. Abb.in cap.gaudemus.num.12.de diuort.Repert.Inquisit.uerbo.Iudæus.uers.an ex qua causa Inquisitorũ.
554 Ratio tamen est, quia Inquisitores sunt fidei defensores, atque eis commissa est religionis Christianæ defensio.cap.accusatus.§.sane.& §.de quæstionibus.& c. ut officium.§.denique.de hæret.in 6.clem.1.de hæret. Et per consequens censentur omnia eis concessa, sine quibus iurisdictio exerceri non potest.l.2.ff.de iuris. omn.iud.cap.præterea.cap.suspitionis.de offi.delegat. huic enim conclusioni suffragatur tex.in cap.1.& in c. significasti.& in cap.prudentiam.de offic.delegat.ubi
555 delegatus nõ solùm iurisdictionem contra partes in rescripto cõtentas obtinet, sed etiã contra alios quoscunque impedientes suam iurisdictionem. Ideo meritò inquit Innoc.in cap.dilectus.de pœni.quem sequitur Stephan.Aufrer.nonnulla notatu digna referẽdo in tractatu, de potestate sæculari super Ecclesiasticas
556 personas.num.23.dicens,ordinario omnimodam iurisdictionem competere contra extraneos, & exẽptos suam iurisdictionem impedientes. Quod egò ipse existens in Episcopatu Pampilon.Prouisor ac Vicarius generalis pluries in praxi contra Canonicos regulares illius Ecclesiæ,& quosdam monachos diui Bernardi obtinui.
557 Insuper Inquisitores fidei procedunt contra Iudęos Sarracenos,uel alios infideles non baptizatos,circumcidentes pueros,& contra hæreticorum receptatores, & contra compellentes aliquem, ut fidem abneget, uel inducentes illum ad eorum ritus,& publicas cæremonias, aut ad alia similia in offensam diuini nominis,

& op-

& opprobrium nostræ fidei Christianæ, ut est tex. in c. nonnullis. de Iudæis. & in clem. vniuersa. eod. tit. ita tenet Oldrad. in d. cons. 35. Conrad. Brun. optimè. lib. 4. de hæret. cap. 2. Villadig. de hæret. q. 9. num. 11. Card. in d. clem. vnica, de Iudæis. num. 1. in fine. per tex. ibi in illis verbis, nominis ipsius sacrilegi Mahometi publicè. &c. Et Alberic. de Rosate in suo diction. verb. Sarraceni. Hostien. in rub. de Sarracen. Albert. in d. rub. de hæreti. q. 3. & Repert. Inquisitorum verbo. cæremoniæ. & verbo. Iudæus. Ioan. Bertachin. de Gabel. 7. par. prin. num. 39. Belluga in Specul. princip. tit. de propo. graua. §. viso. rub. 11. num. 21. Contrarium verò tenuit
558 Iac. Sep. in Inst. Cath. c. 35. nu. 8. & in Enchir. Inquis. tit. 17. num. 2. dicens Inquisitores contra prædictos minimè posse procedere, cuius opinio, salua summa eius autoritate, reijcienda est, & etiam opinio Bar. Socin. in cons. 119. incip. præsupponitur. volum. 4. ubi referendo pro parte affirmatiua. 14. fundamenta, & pro negatiua 18. concludit Iudæum illum dicentem aduersus Christianum illa verba turpissima, uidelicet, *La fede vostra, è fede di catzi*, ab Inquisitoribus nō posse puniri. Idem tenuit Aretinus cons. 157. incip. copiosè & subtiliter. Et Ancharan. cons. 15. ubi consuluit, quòd iudex secu-
559 laris debet punire Iudæū, qui proiecit immunditias super crucem, quæ in litanijs deferebatur. Quod cons. non rectè allegatum refert Felin. in d. cap. postulasti. num. 5.
560 Sed tutiùs est opinionem primam supra relatam sequi, nam illius non debemus dissimulare opprobriū, qui probra nostra deleuit, ut inquit tex. in d. cap. nonnullis. Quia quòd in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriā. l. Arriani. l. Manicheos.

C. de

C. de hæret. l. 2. C. de apost. & in Leuit. cap. 24. habetur de illo homine alienigena, qui in deserto maledixit Deo Israel, quem Deus mandauit lapidari. Et eadem rōne, qui vicem Dei gerit in terris, prout est summus Pontifex. cap. significasti. de elect. cap. solitæ. de maior. & obedien. cap. 2. de maledic. potest punire huiusmodi delictum. Nam tex. in cap. 2. de maledic. indefinitè, & generaliter loquitur, & sic in omni casu est intelligendus. l. si plures. ff. de legat. 3. l. j. §. & generaliter. ff. de
561 de legat. præstan. cap. si Romanorum. 19. distin. quia vbi lex non distinguit, neq; nos distinguere debemus. l. de prætio. ff. de pub. in rem act. maximè quando certū est quòd ratione delicti ecclesiastici, idest ad forum ecclesiasticum spectantis, delinquens efficitur de foro Ecclesiæ. cap. Iudæi. 2. cap. ad hæc. c. postulasti. de iud. vbi in illis delictis Ecclesia punit Iudæos, & in alijs relatis per gloss. sing. uerbo, principium. in clem. 1. de testib. Et horum omnium optima ratio est illa, quæ pro religione facit, ut hisce uerbis inquit. l. sunt personæ. ff. de religi. & sump. fun. Et præsertim, quia ad id est quædam
562 consti. Nicolai Papæ quarti, quæ habetur in Direct. Inquisit. & eam refert Iac. Sep. d. tit. 18. in princ. Aliæ etiam extant constitutiones Gregorij. x. & Clementis. vj. quas refert Ioan. And. in d. cap. contra Christianos. & Villad. de hæret. q. 9. in fin.
563 Neque prædictis obstat notissima iuris regula, dicens, quòd de his qui foris sunt nihil ad nos attinet iudicare, ut inquit Paul. Apost. 1. Corint. cap. 5. & c. gaudemus. de diuort. cap. multi. 2. q. 1. Nam illud intelligendum est, quòd Iudæos, uel infideles excommunicare, uel ad fidem suscipiendam compellere minime possumus. cap. sicut de Iudæis. cap. maiores. §. Item quæritur.

de

de batil.cap.ad fidem.23.q.5.cap.de Iudæis.45.distin. Et ita quoad hæc nihil ad nos: quia tales non sunt de Ecclesia.& sic Inn.in d.cap.quod super. de voto. Abb. in cap.gaudemus.num.12.de diuor. & in cap. postulasti.num.2.de Iudæis. vbi plenius Felin. & Marian. Soc. per tex.ibi, quòd Iudæus percutiens clericum, in excommunicationem non incidit: sed pœna pecuniaria vel corporali est puniendus.

564 Sed indubitatum existimo per principes & iudices seculares, posse Iudæos paganos seu infideles in huiusmodi delinquentes puniri.l.nullus.l.Iudęos.C.de Iudæis,l.1.& l.nemo.C.de pag.cap.sicut Iudæi.de Iudęis. Nam ratione delicti efficiuntur de eorum iurisdictione.l.fin.ff.de accusat.auth. qua in prouincia. C. vbi de crim.agi oport.cap.postulasti.cap.fin. de foro compe. Ob id meritò Iudæi à regibus & principibus Christianis expelli à suis regnis & prouincijs possunt, ne sua per-

565 fidia noceant catholicis. Immo in Concil. 6. Toletan.sub Honorio Papa celebrato.c. 3. cautū est, quòd Hispaniarum reges tempore adipiscendæ regni possessionis,iuramentum præstare teneantur,de expellendis à suo regno infidelibus. Quo saluberrimo statuto Chri-

566 stianissimus rex Ferdinandus cognomento Catholicus,anno salutis.1492.vsus fuit.Qui à tota ditione sua omnes Iudæos expulit,edita super hoc pragmatica sanctione Granatensi, vltima die Martij dicti anni. 1492. & alia anno. 1499. Quod vtique maximis laudibus refert Picus Mirandulan.lib.5.aduersus astrologos. cap. 12.& Bartholomæus Miranda, nunc Archiepiscopus Toletanus in summa parua Concil.super.d.c. 3. & Repert.Inquisit.verbo,Iudæus. vers. sed an possunt Iudæi

567 expelli. Et fuerunt tunc expulsi quadringenta viginti millia

ti millia Iudæorum,& refert Abert.in rub. de hæret.q. 3.nu.6.& Iac.Sep.in Inſtit.cathol. cap.34. num.7.& in Enchirid.tit.17.in fine. Et tempore religioſiſſimi Hiſpaniarum Regis Zizebuti, Iudæi coacti fuerunt baptizari, ut refert.c.55.concil.4.Toletan.& cap.de Iudæis. 45.diſtin.

568 Sed qua ratione hodie in ciuitate Romana, atque in aliquibus Italiæ partibus; ſicut olim in Hiſpania ante prohibitionem religioſiſſimi principis Ferdinandi, Iudæi habitare, & ſuos ritus, & feſtiuitates celebrare permittuntur, potius quàm Sarraceni, uel alij infideles, ut in c.Iudæi de ciuitate.& ca.conſuluit. de Iudæis. Probant enim ueteres Synagogas Iudæos poſſe habere.& ca.ſicut Iudæi. eod.tit. quòd Iudæi in feſtiuitatum ſuarum celebratione à Chriſtianis minimè moleſtentur.& l.Iudæos.C.de Iudæis.quòd Iudæi ritus ſuos & conſuetudines citra contemptum Chriſtianæ religionis retineãt.& l.die ſabbato. C. eo. tit.quòd Iudæi in die ſabbati,& in alijs ſuis feſtiuitatibus non poſſunt conueniri,neq; ad iudicinm trahi.Et in c.qui ſyncera. 45.diſt.Gregorius Papa ſcripſit Epiſcopo Neapolitan.

569 dicens,quòd nullo modo permittat Iudæos Neapolitanos in terris Chriſtianorum ſuas feſtiuitates celebrantes moleſtari, ſed quòd prædicti Iudæi liberam habeant facultatem ſuos ritus & feſtiuitates celebrandi: quod aliter eſt in Sarracenis, & alijs infidelibus.l. ſecunda,C.de pagan.l.ſecunda.C.de ſumm.trin.& fid. catho.l.conuenticula.C.de Epiſ.& cleric.clemen. unica.de Iudæis.vbi Card.numero 3.& Ioan. de Imol. referunt rationem diſcriminis, uidelicet, quia Iudæi colunt Deum unum & verum, Sarraceni verò Mahome-

570 tum hominem facinoroſum & nefandum. Et Ioan.

An.& Abb.in d.cap.consuluit,de Iudæis. dicunt, quòd ex eo Iudæi sustinentur, quia est spes de eorum conuersione:atque vt facilius ad fidem trahantur. Bald.in
571 d.l.2.C.de summ.Trin.nu.4.Inquit, quòd Iudæi non sunt adeò detestabiles sicut hæretici:quia fides Iudæorum habuit principium veritatis.Fel.in rub.de Iudæis. latè Petrus de Carcassona in l. quoniam. in fin. C. de hæret.Paul.ad Hæbreos.cap.7. ex tribu Iuda ortus est Dominus noster. & in Euangelio Ioan. ca.4. Salus ex Iudæis est.
572 Idem comprobatur principalis nostræ controuersiæ assertio per text.in l. si tamen sine culpa, §. ei qui seruum.ff.de ædil.edict. ibi, multò enim amplius est id facere quàm pronuntiare.l.qui statuas. & l. famosi. §. fin. ibi, crimen maiestatis facto committitur, uiolatis statuis & imaginib.principis.&l.1.ff. ad l.Iul. maiest. A fortiori igitur hæreseos crimen solo facto perpetratur, cùm longè grauius sit diuinam, quàm temporalem læ-
573 dere maiestatem.ca. vergentis.de hæret.ca.sicut qui Ecclesiam.17.q.4. Equum enim est, ut tantò grauior sit in Deum iniuria, quantò Deus est homine superior l.aut facta, §.persona.ff. de pœn.l.omnis.§. 1.ff.de re milit. Nobilitas enim subiecti delictum auget & aggrauat.l.atrocem.C.de iniur. l. Prætor edixit. §.atrocem, ff.eo.Auth. Vt nõ lux.hom.cont.nat.in prin.col.6.Hæ
574 retici ponunt os in cælum, alij verò delinquentes in homines,ideo Bal.in l.1.nu.31.in fine.C.de his qui accus.non poss.affirmat hæresim,in quam quis ex lubrico
575 ignorantiæ cadit grauius delictum esse, quàm dolosum homicidium,refert Anani.in rub. de heret.nu. 2. & Conrad.Brun.de hæret.lib.1.cap.3.in prin.Si enim læsæ maiestatis humanæ crimen grauissimum in iure
censetur,

censetur, ex eo quòd honori & gloriæ principis detra hitur, vel eius statuæ corrumpuntur, uel consilio, uel dolo malo quicquam in Rempub. fuerit perpetratum, ut in l. 1. & 2. & in d. l. qui statuas. ff. ad l. Iul. maiest. quantò magis erit grauissimum crimen eorum qui ipsam diuinam maiestatem lædunt, & Ecclesiæ sacramenta, sacrificia & cæremonias ad gloriam & honorem Dei pertinentes corrumpunt, & omnino subuertunt?
576 Et quia hæretici ipsa Christianæ religionis fundamenta radicitùs conantur euellere, meritò sancti Patres, hæreticos, fures, latrones, sacrilegos, lupos rapaces, canes rabidos, vasa iræ, pseudo prophetas, & organa diaboli uocarunt, ut refert Faber contra Lutherũ, tract. 5. tex. 5. & 16. & 25. Conrad. Brun. in d. c. 3. & 13. & Iac. Sep. in instit. catho. cap. 31. num. 10. Ex genere
577 enim pœnarum, quibus hæretici & scismatici puniuntur, qualitates delictorum cognoscuntur. l. 2. ff. de pœn. ut patet in Dathan, & Abiron, & Core, quos tanquàm hæreticos & scismaticos terra deuorauit, cum tabernaculis suis & uniuersa substantia eorum, ut in Deuteronom. c. 11. & Nu. cap. 16. & habetur in c. licet. de elect. cap. didicimus. 24. q. 1. hoc autem tam detestabile crimen inultum & impunitum esset, si per signa & actus exteriores animus, intentio, & voluntas non probarentur. Quæ alioquin essent difficilis, seu impossibilis probationis, cum in animo & intellectu consistant: quæ à solo Deo, ut dictum est, cognoscuntur,
578 meritò per actus exteriores declaratur, & euidenter probatur mens & uoluntas alicuius, ut in d. c. tua nos, de sponsal. & in c. accusatus. de hæret. in 6. cap. à nobis. 2. de sen. excom. quem tex. ibi notat Marian. Socin. in no. 7. & Palat. Rub. in alleg. hæresis. §. 7. in fin. dicens,

quòd ea quæ in animo consistunt probantur per signa exteriora.l.ob quæ vitia. ff. de ędil. edict. l. quidam in
579 suo.ff.de cond. instit. ubi furor & dementia, quæ in mente & in intellectu inest, & soli Deo cognita est, & tanquam rem inuisibilem neque oculus videt; neque aures audiunt, nihilominus testibus per actus exteriores probantur, vt docet Bar.in tract.de testib.§.opposita prudentiæ.nu.95.& in l.fi.ff.de bon.possess.furios. uel infan.delat.Optimè declarat Curtius Iunior cons. 151.nu.8.& Corneus cons.85.nu.5.uol.3.
580 Et quamuis furor & dementia sint res quę in intellectu consistunt, tamen ex his quæ sensu corporeo percipiũtur, per testes probantur, absq; alia ratione causę. Quo casu testis testificari videtur per sensum corporeum, saltim sensu intellectus, nam iuris præsumptione actus interior præsumitur, & per consequens probatio, etiam si testis in nostro casu de credulitate deponat, nullam aliam suæ credulitatis causam reddens, nisi quòd credit illum esse hæreticum, ex eo quòd ritus, & cæremonias hæreticales fecit, Bal.in l.conuenticula, nu.5.C.de Epis.& cler. & in l. data opera. nu. 35. C.de his qui accus.non poss.Io.de Imol. sing.in ca.literis.post gl.ibi.nu.4.& 5.de præsump. & in c. quotiens. numero 7. de testibus.singul. Anton. Gabriel. in suis
581 com.opinion.pag.386. verbo, testis. Nam in actibus qui non cadunt in sensum corporalem testium, prout est actus credulitatis, demẽtiæ, doli boni vel mali, sat est testes de actibus exterioribus deponere, quos sensu corporeo percipere valent, ex quibus iuris prę sumptione concludatur actus intrinsecus; de quo
582 queritur. Talia enim sunt, uel esse præsumuntur subiecta, qualia eorum prædicata demonstrant. l.hæredes

des palàm.§.1.in fin.ff.de teſtam.l.cùm quid. ff. ſi cert. petat.l.3.ff. de legat. 3. Ex quibus apertè communis.
583 dd.theorica declaratur, quòd quamuis regulariter teſtimonium de credulitate non ſit efficax ad probandum.l.teſtium.C.de teſtib.c.cùm cauſam. 1. de teſtib. Abb.in cap.quoties.num. 6. de teſtib. & in cap. vnico. num.27.de lit.conteſt. neque fidem teſtibus eſſe adhibendam non reddentibus rationèm per ſenſum corporeum:puta per viſum,auditum, guſtum, odoratum, uel tactum.l.diem proferre.§.coram.ff. de recep.arbit. l.teſtium.C.de teſtib.cap.cum cauſam. 1. vbi Innoc. & alij,præſertim Felin.num.5.de teſtib.Subtiliter Bald.in rub.C.ſi ex falſ.inſtrum.uel teſtim.iud.ſit.Tamen illud limitandum & intelligendum eſt, niſi teſtes deponant de actibus qui ſuapte natura in ſenſum corporeum nō cadunt,vt proximè dictum eſt.
584 Prædictorum autem ratio ea eſt, quòd iura ſecundùm diuerſas rerum ac negotiorum qualitates,diuerſas formas ac varios probandi modos ſtatuerunt. Ita inquit Feder.de Sen.conſ.119. incip. nulli dubium eſt. quod refert Felin.in cap.ueniens.num.21. de teſtib.de quo pleniùs per me in ſing.meo 189.incip. teſtis crimi
585 noſus. num. 15. Et ob id probationum materia in iudicantis arbitrio conſiſtit,& eius iudicio relinquitur l.3.ibi,tu magis ſcire potes.ff.de teſtib.cap.conſtitutus. in fin.de fideiuſſor.Paul.Caſtren.in l.admonendi.ff.de iureiuran.Nicol.Boer.deciſ.101.incip. difficile eſſe.nu.
586 8.Indiciorum quoque materia eſt arbitraria. Bart.in l.fin.num.5.ff.de quæſtion.Bald.in l. 1. num. 21. C. de confeſ.Io.And.in reg. cum in contemplatione. de reg. iur.Thom.Gramma.conſil.57. in cauſa mihi tranſmiſſa.num.24.

587 Vsque adeo id uerum esse censemus, quod pulchrè inquit Bar. in l. Lutius Titius. num. 8. in fin. ff. de his qui not. infam. in arbitrio Iudicis esse, non adhibere fidem testibus clarè & apertè deponentibus, dummodo causam in sententia, ne puniatur in syndicatu, exprimat. Idem tenuit Bald. in l. cum magistratus. nu. 6. C. quan. prouoc. non est neces. Sequitur Paris de Puteo de syndicatu. uerbo, potestas. & uerbo, consulo. Felin. in c. licet causam. num. 5. & in cap. quoniam contra. num. 49. de proba. & in cap. de cætero. & in cap. sicut. de re iud. Quod vtique dictum Bart. dixit esse stupendum Tho.
588 Gram. ubi alios refert, voto. 24. nu. 20. Tutiùs tamen esse arbitror, quod etiam in præsentia testium eorum vacillationes & trepidationes, aliaq; signa, quibus iudicis animus formatur, in scriptis reddantur, vt docet Inno. in d. cap. quoniam contra. num. 5. ubi latiùs Felin. nu. 49. idem Felin. in cap. sicut. nu. 16. de re iudicata. Hyppol. in l. eos qui diuersa. ff. de fals. & in sing. 103. incip. varietas. iuxta illud, ò quàm difficile est crimen non pro-
589 dere vultu. l. 3. ff. de testib. auth. apud eloquentissimũ. C. de fide instrum. c. in capite quadragesimæ. 50. distin.
590 Postremò nostra assertio apertè constat, ex eo quod qui facta, uel uerba hæretica dixisse, seu commisisse inficiatur, negatq; stante legitima probatione, tanquã impœnitens & negatiuus est relaxandus. cap. ad abolendam. in prin. de hæret. cap. super quibusdam. de uerb. sign. cap. conuenientibus. cap. quotiens. 1. q. 7. Verùm qui factum hæreticum confitetur, eiusque intẽtionem
591 impiam & prauam credulitatem renuit, virtualiter & & in effectu, cùm credulitas & intentio sit principalis forma & substãtia, quæ dat esse rei. l. Iulianus. ff. ad exhiben. l. uerum. l. qui iniuriæ. ff. de furtis. totum factum &

I delictum

delictum negare videtur, vt docet Bart. in l. inter stipulantem. in prin. ff. de verb. oblig. & in l. fin. §. fin. post gl. ibi. ff. de doli mal. & met. excep. Optimè Dec. in ca. cum venerabilis. num. 20. de excep. Felin. in cap. de hoc. nu. 5. de Simon. plenè Tiraquel. de pœn. temper. causs. 30. num. 17.

501 Ratio prædictorum euidens est, quia in parte substantiali, videlicet in credulitate & intentione est diminutus, ac per consequens pertinax & negatiuus est censendus. cap. perfecta pœnitentia. de pœnit. distin. 1. ca. fin. de pœnit. distin. 5. Necessaria enim est peccati confessio ad pœnitentiam, neque veniam meretur qui peccatum non agnoscit. cap. super quibusdam. de verb. sig. cap. non potest. cap. serpens. de pœniten. dist. 1. regul.

593 peccati venia. de regul. iur. in 6. Nam in corde creditur ad iustitiam, ore aũt confessio fit ad salutem. Paul. ad Rom. cap. 10. & cap. quis aliquando. de pœn. distin. 1. & in psal. 50. quoniam iniquitatem meã ego cognosco. & psal. 31. delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non abscondi. c. fin. de pœnit. distin. 1.

594 Quia taciturnitas peccati ex superbia cordis nascitur, ut inquit tex. in d. cap. quis aliquando. & omnes hæretici sunt sunt superbi. cap. hæreticus. 24. q. 3. Optimè Philastrius Brixiensis de hæret. pag. 66. qui in illo tract. 27. hæreses quæ ante aduentum Christi saluatoris nostri, & 128. post aduentum scripsit.

595 Eadem rõne dicendum est de eo qui de pluribus erroribus plenè conuictus, nonnullos confitetur, alios uerò negat; qui tanquam impœnitens, & in parte substãtiali diminutus, est relaxandus. cap. quem pœnitet. de pœnit. dist. 1. hisce uerbis, quem pœnitet omnino pœniteat, & dolorem lacrymis ostendat. ubi gl. in uerbo,

omnino pœniteat,inquit.ideſt,perfectè conteratur de omnibus peccatis.cap.ſunt plures.de pœnit.diſtin. 3.c. conſideret.de pœnit.diſt.5.cap.qui vult.de pœnit.diſt. 6.c.omnis vtriuſque ſexus.de pœnit.& remiſ.ibi,om-
596 nia ſua peccata. Impium enim eſt mediam ſperare veniam.cap.ſunt pluries.de pœnit. diſtin. 3. cap.fin.de pœnit.] diſtin. 5. quo caſu præſumitur ficta & ſimulata conuerſio, & locum ſibi vendicat deciſio tex.in cap. ut officium.verſ.prouiſo ſolerter. de hæret. lib. 6.
597 Quidam ſimili modo arbitrantur non confitentes omne errorum tẽpus,de quo per legitimos teſtes plenè conſtat,eſſe impœnitentes,diminutos, & negatiuos, & iudicio ſeculari tradendos,ut uoluit Iac.Sep.in Inſti. Catho.cap.47.num.22.in fine. Quod neque iuri,neq; rationi conſonum eſſe arbitror. Inquit enim Ariſt. lib.
598 1.Ethi.cap.4. vero omnia conſonant, falſo autem cito diſſonat verum:nam ratio eſt adæquatio ad intellectum.Bal.in l.omnes populi.3.oppo.ff.de iuſt. & iur. & in l.non omnium.ff. de legib. Quia non eſt veriſimile, quòd qui omnes errores confitetur, ſi longioris temporis eſſet memor, illud occultaret; cum ob id neque augenda, neque diminuenda eſſet pœna: ideo potiùs
599 obliuio in hoc caſu præſumenda eſt, facilè enim tempus à memoria hominum recedit,ut inquit Innoc.in c. qualiter & qnando.2.de accuſ.num.4.Bald.in l. 1.num. 45.C.de his qui accuſ.non poſ. & in auth. præsbyteri.
600 num.6.C.de Epiſc.& cler.Propterea teſtis non dicitur ſingularis,neque eius dictum vitiatur, ſi non deponat de tempore quo res fuit geſta, & interrogatus iureiurando affirmet ſe non recordari.cap.cùm Ioannes. de fide inſtrum.ibi,anni uerò,uel menſis, uel diei,quo venditio facta fuit ijdem teſtes dixerunt minimè recor-

dari.

dari.glo.fin.in l.ob carmen.§. fin.ff.de testib.gl.in uerbo,præsto.in l.testium.C.de testib.Innoc.& Bald. in locis modò citatis.Bart.in l. si librarius. in fin. ff. de reg. iur.& in l.in summa.§.idem Labeo.ff.de aqua plu.arcē. Lanfran.in c.quoniam contra falsam.in uerbo,testium depositiones.nu. 154.de probat.Felin. in cap. ex tenore.num.3.& in cap.cùm causam.1.num. 13. de testib. vbi hanc fatetur esse communem opinionem & regulam,& nonnullas fallētias ibidem scripsit: quarum vna est,quando tēpus est de substantia probationis, & principalis controuersia est de probando tempore,ad effectum probandi negatiuam, & ad alios iuris effectus: tunc ita intelligendus est text. in c. ex tenore.& c. cùm causam. 1.de testib.& c.si à sede Apostolica.de præben.
601 in 6.& cap.duobus.de rescrip.eod.lib. Meritò tamen ipsemet Iac.Sep.meliori ductus cōsilio sibi contrarius oppositam tenuit sententiam in Enchirid.tit.16.nū.5. dicens non esse diminutum,qui non confitetur omne tempus suorum errorum.

602 Et quemadmodum ex factis & cæremonijs reprobatis & hæreticis quispiam hæreticus, ut superius latè dictum est,iudicatur; ita pari ratione ex uerbis hæreticis censendus est hæreticus,cùm in eis violentissima iuris præsumptione malus animus,peruersa atque impia intentio & credulitas prēsumat̄. l.si non conuitij. C.de iniur.l.non aliter.l.ille aut ille.ff. de legat. 3.c.1.de præ-
603 sump.cap.is autem.cap.humanæ aures. 22. q. 4.hoc uerborum tenore:humanæ aures talia uerba nostra iudicant,qualia foris sonant.Nec est præsumendus quisquam dicere,quod non priùs mente cogitauerit. l.Labeo.§.idem Tubero.ff.de supellect.legat,quam ad id allegat Bald.in d.cons.scismat.posito in rub. C.siquis aliquem

quib.testa.prohib.num.21.& in l.uoluntatis.in prin.C. de fideicom.& in l.de quibus. in fin. ff. de legib. & c. 1. num. 15.de constit.Felin.in rub.in prin. de fid.instrum. Dec.in l.semper in stipulationibus.nu. 4. ff. de reg.iur. Thom.Gram.voto.22.num.16.& in decis.37. num. 6. & 9.Palac.Rub.in alleg.hæresis. §. 7. Hyppol.in l. 1. §. diuus Adrianus.num.8.ff.de Sicarijs,& in l. j. num.31. C.eod.& cons.21.incip.uocem meam. num. 12. Boer. decis.1.num.8.Albert.de agnos.asser.q.22. num.35.& q.25.num.10.Lud.Carer.in prac.crim.§. homicidij autem.fol.105.num.75.Reper.Inquisi.verbo, credentes. Iac.Sep.in Instit.Catho.cap.49.num.11.& in Enchiri tit.29.num.7.& tit.40.num.13.Tiraquel.in glo.5.post .ll.Connubial.nu.51. Latissimè omnium in l. si vnquã. in verbo,libertis.num.17.cum sequen.C.de reuoc.donat.ubi plurimas allegationes.dd.ad id refert.

604 Idem autem quod prædictus.§.idem Tubero, probat,l.in ambiguo.ff.de reb.dub. & l. nepos Proculo. ff. de uerb.sign.& l.fideiussores magistratuum.ff.de fideiuss.& l.si quis stipulatus sit Stichum.ff.de uerb. oblig. & l.fin.C.com.utriusq; iud.& l. 1.C.si quis imp. male. Vnde egregiè inquit Bal. allegando dictum Cassiodori,quòd nullum maius mentis & fidei nostræ est testimonium,quàm qualitas inspecta uerborum,in l.gene-

605 raliter.prim.not. C. de non num. pecun. & in l. tres denuntiationes.nu.5.C.quom. & quan. iud. & in l. ad cognoscendos.in prin. C. de ingen. & manumiss. & in rub.de testib.in decretal. Ias.in l. neque professio. nu. 6.C.de testam.& in l.si quis filium.in fine.C.de lib.præter.uel exhæred. Decius in d. l. semper in stipulationibns.nu.4.ubi alios refert.latius Tiraquel. in d. l. si unquam.in uerbo,libertis.nu.18.C.de reuoc. donat.

Alibi

606 Alibi ipsemet Bald. inquit, quòd si habemus sonum uerborum, non egemus interprete. Bal. in c. 1. nu. 15. de constit. quem Ias. in locis modò citatis refert, & Thom. Gram. uoto, 22. in causa deuotæ mulieris. nu. 16. & uoto. 23. in causa magnificæ. nu. 8. Idem Bald. in
607 c. mandatum. in prin. de rescrip. dicit, quòd mens est radix uerborum, & eius substantia prima; & cor est Imperator linguæ, & eam habet sicut dominus mancipiũ
608 sub iurisdictione sua; & uoces sunt notæ earum quæ in anima sunt passionum, ut ait Arist. allegat ad hoc. d. §. id Tubero. Idem refert in d. l. de quibus. in fine. & in l. unica. §. sin autem ad deficientis. in prin. C. de caducis tollen. & in c. bonæ. 2. nu. 3. de postul. præla. & cons. 160. facta fuit. uol. 1. & in d. consi. scismat. nu. 27. dicẽs, quòd lingua est nuntius & organum intellectus, & tuba & præco. Et in l. ea quæ. nu. 2. C. quom. & quan. iud. quòd uox est mentis euidentissimum argumentũ.
609 Idem Bal. in cap. ex transmissa. num. 2. de restit. spoliat. ait, quòd uox est instrumentum nostræ uoluntatis & intellectus; & data fuit ad significandum per labia, cor & uoluntatem hominibus. Et in d. l. uoluntatis. in prin. dicit, quòd non credimus hominem uelle,
610 nisi illud uerbis exprimat. l. si repetendi. C. de cond. ob caus. l. quicquid astringendæ. ff. de uerb. oblig. Idem Bal. in l. sed & reprobari. in prin. per tex. ibi, ff. de excus. tutor. ait, quòd ex loquela hominis animus iudicatur, & ob id sunt nomina & uerba inuenta, ut ostendatur uoluntas dicentis: ut in Euang. dicitur, loquela tua manifestum te facit, Matthæi. cap. 16. Tradit Tullius lib. 1. de leg. orationem esse mentis interpretem, iuxta uulgare prouerbium, loquere & cognoscam te. quod refert Bal. in rub. de testib. in fin. uerbis. & in c. super li-

teris.

teris.num.11.de reſcrip. Et aliis cognoſcitur à cantu,
611 refert idem Bal.in l.comparationes. nu.18.C.de fid. inſtrum.Ex aſpectu quoque homo cognoſcitur, iuxta illud,ò quàm difficile eſt crimen non prodere uultu, refert Alberic.in d.l. Labeo. in fine. Fertur etiam in prouerbium,qualis uir, talis eius oratio ſeu locutio: ex abundantia enim cordis os loquitur. l. nepos Proculo.ff.de uerb.ſig.l.fin.C.com.utriuſq. iud. Omne ſuperuacuum,inquit Horatius,pleuo de pectore manat.
613 Atq; in Euangelio dicitur, Lucæ,c.19. ex ore tuo te iudico ſerue nequam. Et bonus homo ex bono theſauro cordis ſui profert bona, & malus homo ex malo theſauro cordis profert mala. Et mala mens malam
614 linguam prodit.c.etſi Chriſtus. de iureiuran. ibi, ſicut procedit ex ore,ita procedit ex corde.ca.homines. 12.q.2. Per auditum cognoſcimus intellectum. Bal.in
615 d.conſ.ſciſmat.num.27.qui allegat.l.qui teſtamento. §. fin. ff.de teſtam.& d.cap.humanæ aures. Itaque in malis verbis ſeu malis factis, malus præſumitur animus.

616 Ratio autem prædictorum eſt, quia in opere, ſeu verborum prolatione,animus,intellectus, ratio, & voluntas concurrunt. Intellectus examinat & illuminat, ratio determinat,voluntas operando ſeu loquendo acceptat: ideo quicquid eſt in uerbis,dicitur eſſe in mente,& qui contrarium allegat, apertè confitetur ſe mentiri,& expreſſiſsè falſæ vocis actum, & tanquam ſibi ipſi contrarius minimè audiendus eſt.l.j.C.de furt.l.profeſſio tua.C.de mun.patri.lib.10.l.quod in hæredem.§. eligere.ff. de tribut. maximè quia turpitudinem ſuam allegat.l.cum precum.C.de li. cauſ. cap.ſolicitudinem. in fin.de appellat.cap.vnico.§.omnib.ut Eccleſ. benef.

ſine

617 ſine dimi.confer. Voces enim ſine mente,& voluntate ſunt fictitiæ & ſimulatæ, & ſine radice. l. 1. & 2. C. plus val.quòd agit.l.diuus.ff.de teſtam.milit. quia uerbum procedit de corde,& ſcriptura de vtroque. Bal.in d.conſ.ſciſmatis.part.2.num.12.

618 Ex omnibus igitur ſuperiùs dictis liquidò conſtat, impiam intentionem,peſſimamq; credulitatem, ex factis ſeu uerbis hæreticis (violentiſſima iuris pſumptio-
619 ne) probari. Præſertim ſi uerba,ſeu facta fuerint geminata, quæ maiorem animi affectum & deliberationẽ oſtendunt,& eſt perſona ſuſpecta;ueluti ſi eſt de regno vel prouincia,in qua vigent hæreſes, ut Anglicus, ſeu Gallus uel Germanus.l.quod ſi nolit. §.qui mancipia.ff.de ædil.edict.cap.excommunicamus.1.§.quiautem.ibi,ſuſpitionis, & qualitatem perſonæ.de hæret.c. ſi gens Anglorum.56.diſtin.Plenè Tiraquel.de nobili. cap.12.Albert.de agnoſcen.aſſer.q. 25. num. 14. Pala. Rub.in allegat.hæreſis.§.7.Iac.Sep.in Inſti.Catho.cap. 49,num.7.& in Enchrid.tit.40.num.40.nu. 13. De fa-
620 ctis autem & uerbis geminatis eſt l. fin. C. ad l. Fal. l. antiquæ.C.ad Velleia.l 3.C.de Epiſ.aud.l.cum ſcimus. ubi Bart.num.7.& pleniùs Alex.C.de agric.& cenſ. lib. 11.l.eum qui.ff.de conſtit.pecun.l.balliſta.ff. ad Trebe. cap.ſuper eo.cap.accuſatus.§.1. de hæret. in 6. Bald.in l.nec damnoſa.C.de pre.Imper.offeren.Ioan.de Pla.in l.1.per text.ibi, C. de ſuperexact. librò.10.Iaſ.in l.cùm procurator.§.ſi dominus.num.6.cum ſequen.ff. de no. oper.nunt.Hyppol.in l.j.§.quæſtioni.num. 4. cum ſeq. ff.de quæſtion.& in conſi.2, opportuna animaduerſione.nu.58.& in ſing.378. inci. geminatio actus. Albert. de agnoſ.aſſer.q.32.num.18. Latiſſimè omnium Ant. Corſetus in tract.ſuo de uerb.geminat.& habetur in j. vol.tractat.

Vnde

621 Vnde meritò inquit glos. in uerbo iterare, in cap. si quis iratus. 2. q. 3. confessionem geminatam, tanquam cum deliberatione factam, prætextu erroris non posse reuocari. quam pro singulari refert Bald. in procem. ff. Alex. in l. vnica. C. de error. calcul. Decius in l. quicquid iracūdiæ. in princ. ff. de reg. iur. Hyppol. in d. §. quæstioni. num. 8. & 10. Pala. Rub. in rep. rub. de donat. inter virum & vxor. §. 17. num. 14. Anto. Corset. in d. tractat. nu. 20. Idem dicendum est quando reo datus fuit terminus ad deliberandum & respondendum: quia con-
622 fessio post deliberationem facta, propter errorem non reuocatur. glo. est nimis sing. in uerbo, admoniti, in c. ex literis. de diuort. quam allegat Bal. in l. cum precum. num. 6. C. de liber. caus. in l. siquidem. in fine. nu. 6. de exceptio. & in l. unica. colum. 10. C. de confes. & in cap. dudum. 2. de electio. Archid. in cap. fin. de iureiuran. in 6. & in cap. 1. de accus. eod. lib. 6. Decius in d. l. quicquid. num. 5. Hyppol. in d. §. quæstioni. num. 11. & in rub. C. de probat. num. 102. Abb. in cap. fi. num. 11. de confes. & in cap. cum venerabilis. post glos. 2. ibi, de exception.

623 Veruntamen aduersus prædictam glos. in d. c. ex literis (eam reprobando) tennit Bart. in l. error. in fine, vbi latè Ias. num. 28. C. de iur. & fact. ignor. Bal. in l. iusiurandum & ad pecunias. ff. de iureiuran. & in cap. fin. num. 21. de confes. Optimè Lud. Rom. in l. si verò. §. de viro. fallen. 31. ff. solut. matri. dicens se ita de facto Florentiæ consuluisse, & in cons. 391. incip. ut proposita
624 consultatio. Etiam si talis confessio esset iurata, tanquam erronea potest reuocari, vt concludit Ias. in d. l. error. num. 30. & in l. serui electione. nu. 29. ff. de legat. 1. Thom. Gram. voto. 10. cælestis curiæ. num. 33. Deni-

que

que vnico tantùm uerbo omnibus iuribus, rationibus, & fundamentis pro contraria parte adductis respondetur, quòd omnia supradicta procedunt, dummodo non sit proteruus atque pertinax, obstinatus, vel induratus, aut incorrigibilis hæreticus, cùm paratus sit corrigi. Sed certum est eum qui errorem habuit in intellectu, esse, uel fuisse hæreticum. Et ne longius noster protendatur sermo, sub breui verborum Laconismo, quinquaginta assertiones analyticas hoc in loco annectam, quibus omnes fidei causæ, quæ in sancto Inquisitionis foro passim uersantur, facile diffiniri ualeant.

Annotationes domini Francisci Pegnæ.

Sub num.53.ibi, inaduertenter.) dic. neque adhuc erat per ecclesiam diffinitum.

Sub num.240. ibi. Excommunicatos.) Dic, quòd hæc theologorum sententia communis est, & uera, & in practica obseruatur, nec ab ea est recedendum, quia ecclesia non iudicat de actibus interioribus.

Sub nu.246.ibi. Excommunicatus.) Dic quòd eandem opinionem sequitur Auctor in hoc eodem tractatu par.2.assertione 37.num.319.sed in hoc nullo modo est ei assentiendum.

Sub num. 474. ibi. Propositio hæretica.) Videatur omnino Melchior Canus lib.12.ca.8.de locis theologicis.

Sub num.475.in prin.ibi.Sed si aliqua.) Circa hanc auctoris doctrinam cõsule omnino theologos, & præsertim D.Thom.prima par.q.32, art.4. & Aymericum in Director.Inquisit.par.1.q.7.& Melchior.Can.lib.1. de locis theolog.cap.16.& seq.

Sub

Sub num.552.ibi in prin.Contra Iudæos.) In quib. casibus procedere possint Inquisitores contra Iudæos statutum est a Gregorio. xiij. Pont.Max. per Extrauagan.incip.Antiqua Iudæorum improbitas. editam anno.1581.Kal.Iunij.Pontif.sui anno.10.

SVMMARIA.

1 *Inquisitorum arbitrio committitur, quæ ad hæreticorum capturam necessaria sint.*

2 *Capturam præcedere debet aliqualis summaria informatio de maleficio, nisi sit probabilis suspitio de recessu.nu.3.vide contra.nu. 8.pro limitatione num. 5.*

6 *Capere delinquentem in flagranti cuilibet licet, & indici infra viginti horas præsentare. & etiam ex interuallo tam in publicis quam in priuatis delictis.num.7.& etiam hæreticum. nu.8.quia est hostis communis.num.9.quem propria authoritate occidere licet.10.cum declaratione.num.11.*

12 *Officium inquisitionis quibus medijs ad capturam procedat, & num. 13.*

15 *Captura in materia hæresis magna prudentia & matura deliberatione committenda est, quia in tam graui crimine oportet cum magna cautela procedere. num.14.in quo sola captura vehementer infamat.16.secus est in alijs criminibus. 17. assignatur ratio. num. 18.*

19 *Carceri secreto in materia hæresis quando quis mancipandus sit vel non.*

20 *Inquisitores fidei in crimine hæresis possunt contra aliquem ex leui & modica suspicione procedere, vt suspectus interrogetur quid sentiat de fide. Declara ut nu. 21.34.35.*

22 *Testes quot & quæ indicia sint necessaria in crimine hæresis ad reos comprahendendos.& num. 23. & quod unus sufficiat omni exceptione maior.num.24.25.26.27.32.*

28 *Tortura grauior est quàm captura, & quàm vtriusque manus abscisio.29.*

30 *Probatio plena requiritur, ut aduersus hæreticum defunctum procedatur.contra uiuum semiplena sufficit. nu. 31.considerata personæ qualitate.33.* 36 *Inqui-*

36 *Inquisitores hæreticæ prauitatis quid obseruare habeant in testib. examinandis. & num. 37. 39. 41.*

38 *Sequentia declarare solent præcedentia, & econtra. & vna pars legis per aliam declaratur.*

40 *Iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere.*

42 *Falsitas ex modo loquendi facile deprehenditur. & num. 43.*

44 *Falsi testimonij signa quæ sint.*

45 *Sequestratio bonorum pro qua hæresi fiat, quomodo & ad quid. 46. 47. & pro qua non. nu. 50. 51.*

48 *Descriptio bonorum est necessaria in omnibus casibus quibus bona confiscantur, alias non. num. 52.*

49 *Hæretici bona sunt ipso iure confiscata.*

53 *Dispositum in sensu directo arguit oppositum in sensu contrario.*

54 *Hæreticus emendatus, quòd sit denuntiandus officio. & num. 59. 65. 84.*

55 *Catholici omnes necessario tenentur iudicare inquisitoribus fidei hæreticos etiam occultos.*

56 *Vigilantia una omnibus esse debet pro communi salute.*

57 *Societatis occultæ scrupulo non caret qui manifesto facinori desinit obuiare.*

58 *Error cui non resistitur approbatur.*

60 *Hæretici suapte natura sunt callidi. & fingunt se esse correctos & emendatos ut catholicos decipiant. nu. 61.*

62 *Malus semel semper præsumitur malus.*

63 *Hæreticus qui semel fuit semper præsumitur hæreticus in futurum: secus in præteritum num. 64.*

66 *Operationes animæ velociores sunt operationibus corporis, & par. 1. num. 261.*

67 *Hæresis ut cancer serpit: & modicum fermentum totam massam corrumpit.*

68 *Morbida facta pecus inficit omne pecus.*

69 *Malorum consortia sepe etiam bonos corrumpunt.*

70 *Hæresis in iure aliquando pestis appellatur: Labes quoque & prauitas. nu. 71.*

72 *Polycarpus videns Cherintum in balneo non lotus discessit.*

73 *Hæreticorũ cõicatio uitanda est. quad multis firmatur sententijs.*

74 *Saul cum prophetis prophetabat, & cum iniquis insaniebat.*

75 *Suspitio sinistra oritur contra aliquem ex mutua communicatione cum malis hominibus. & nu. 77.*
76 *Impij solēt suis hospitibus exhibere illam retributionem, quam mus in pera, serpens in gremio: & ignis in sinu.*
78 *Conuersans cum heretico si de heresi accusetur potest torqueri.*
79 *Homines facilius trahuntur ad malum quàm ad bonum.*
80 *Suspitio uiolenta oritur contra eum qui nouit aliquem esse in heresim lapsum, & illum iudici non manifestat. nam ad id quilibet tenetur nulla monitione seu fraterna correctione præcedente. num. 81.*
82 *Proditionem contra Principem uel Rempublicam sciens, si non reuelauerit pena capitali est puniendus, contra nu. 83.*
85 *Crimen heresis per quot et quales testes probatur. & nu. 86.*
87 *Testes duo legitimi etiam contra Papam uel Imp. in crimine heresis plene probant.*
88 *Testes legitimi & omni exceptione maiores qui dicantur. & n. 89.*
90 *Minores uigintiquinque annis, licet aliàs sint idonei, non tamen in criminalibus sunt legitimi testes.*
91 *Testes de iure præsumuntur esse omni exceptione maiores, nisi contrarium probetur. ratio nu. 92.*
93 *Testes plures duobus requiri ad probandam heresim. & nu. 94.*
95 *Capitulum excommunicamus. §. adijcimus. De hereti de qua inquisitione loquatur.*
96 *Testes quomodo publicentur reis in causis fidei, & in alijs quibuscunque delictis. nu. 97. 98. 99.*
100 *Probationes maiores requiruntur in criminibus in quibus maiores ueniunt infligendæ pœnæ. & nu. 101.*
102 *Testes quorum nomina non publicātur, respectu rei non sunt omni exceptione maiores. & perpenditur in hoc Extrauagan. In-noc. 6.*
104 *Solemnitas omissa quo ad testes in causa heresis examinatos quomodo suppleatur.*
105 *Lucrasatis dicitur capere qui uoluntatem suam adimplet.*
106 *Testes in causis arduis & ponderosis qualiter sint examinandi.*
107 *Testes in iudicio summario recepti non probant, nisi reproducantur in plenario, prolata iam sententia interloquentia ad probandum.*
108 *Testis non reproductus non operatur indicium.*

109 Suspitio de mendacio ex quibus oriatur non modica in teste.
110 Testes quomodo deprehendantur mendaces.
111 Iudici non licet testes pro ratificatis a reis baberi, quamuis delati plene & sponte delictum sint confessi. & quare, nu. 112. 113
114 Appellationis remedium est quædam naturalis defensio.
115 Hæresis crimen tribus tantum minus idoneis testibus plene non probari, nec per testes singulares. nu. 120. 134. 135.
116 Testes duos omni exceptione maiores, multis suspectis præferri, paucos nobiles multis rusticis; & duos Cardinales multis pannosis clericis.
117 Testium defectus non supplentur ex numero in causa criminali, nec in ciuili ardua. & nu. 118. 119.
121 Singularitas obstatiua quid operetur in testibus.
122 Singularitas in testibus triplex, obstantiua, subalterna, adminiculatiua.
123 Prædicamenta decem in exponenda testium singularitate, ex Bal. remissiue.
124 Testes in dubio præsumuntur contestes, non singulares.
125 Actuum pluralitas non præsumitur.
126 Testes ad concordiam sunt reducendi si id commode fieri potest.
127 Testis non dicitur singularis quamuis alios contestes non alleget, & dicat de aliorum præsentia non recordari.
128 Testes dicuntur contestes, non singulares, quando in facto principali, in quo negotij substantia principaliter consistit, concordant per eadem uel æquipollentia uerba, licet in alijs discordent.
129 Testes quando teneantur testificari per uerba formalia, & non æquipollentia, ut probent. & quid in probanda propositione hæretica. nu. 130.
131 Verborum uirtus & substantia non in superficie, sed in intentione consistit.
132 Testes non dicuntur singulares si in effectu & uerborum substantia concordant; quamuis uerbis vtantur diuersis.
133 Testes testificantes uno eodemque præmeditato sermone præsumuntur suspecti.
136 Fama delicti etiam si simul cum testibus singularibus concurrat, nihilominus hæresis crimen non plene probatur.
137 Probatio una & integra & perfecta in criminalibus ex pluribus imperfectis probationibus non fit.

311 Pro-

311 *Propositio errónea, temeraria, scandalosa, blasphema, iniuriosa, piarum aurium offensiua, seditiosa, scismatica, male sonans, seu sapiēs hæresim, quæ sit, remissiue.*

312 *Rei pro delictis quæ non sunt hæreses firmatæ quomodo sint detinendi.*

313 *Iudex in arbitrarijs ad normam legum suum arbitrium moderare debet.*

314 *Culpa ubi maior est, ibi grauior debet esse uindicta.*

315 *Confessus de se quādo in caput alienum torqueatur. ratio nu. 316.*

317 *Reconciliatus ab inquisitoribus fidei. eadem crimina proprio parocho tenetur sacramentaliter confiteri.*

318 *Hæretici puberes plene confitentes reconciliandi sunt, in alijs pœnis ætati subueniendum est.*

319 *Hæreticus omnino occultus an sit excommunicatus.*

320 *Hæretici morientes a quolibet sacerdote, non existentibus inquisitoribus, possunt absolui.*

321 *Facultas generalis absoluendi a quibuscunque criminibus non extenditur ad absolutionem hæretici. Vide contra nu. 322.*

323 *Maritus etiam constante matrimonio priuatur dote uxoris hæreticæ. contra nu. 324.*

325 *Maritus non est cogendus habitare cum muliere hæretica etiam reconciliata.*

326 *Relapsus siue negatiuus, siue cōfessus, stante legitima probatione, est relaxandus.*

327 *Delictum geminatum ueniam non meretur.*

328 *Actus præsens præteritam intentionem declarat.*

329 *Delicti iteratione aperte declaratur qualis fuerit abiurantis animus tempore suæ abiurationis.*

330 *Probatio non admittitur contra presumptionem iuris & de iure.*

331 *Abiuratio qualis esse debeat ad cōstituēdū aliquē relapsū. & 332.*

333 *Hereticus quo casu tanquam relapsus puniatur. & 334.*

335 *Inquisitores fidei cum relapsis dispensare non possunt.*

336 *Filios ac nepotes relapsorum, etiam si uere correcti & penitentes existant. omnibus iuris penis esse obnoxios.*

337 *Filij hereticorum qui non fuerunt correcti & incorporati unitati ecclesiæ, usque ad secundam lineam paternam, & ad primam maternam sunt inhabiles ad beneficia ecclesiastica, & officia secularia publica assequenda. cōtra nu. 338. ubiēt de rōne primi dicti.*

339 Lex

339 Lex diuina magistris errorum seu Dogmatistis nullo modo pepercit.
340 Hæresiarcha non pertinax sed conuersus an pœnam ignis euadet.
341 Pœna maiori dignus est qui audaciam & occasionem damnationis alijs tribuit.
342 Pœna maior a iure Seductoribus quàm delinquentibus imponitur.
343 Hæresis crimen grauissimum est, tum propter nobilitatem subiecti, tum etiam propter nobilitatem rei qua offenditur. & etiam ignoranter prolatum grauius est quàm dolosum homicidium. nu. 344.
345 Delinquentibus licet aliquando uenia concedatur propter multitudinem, primis tamen autboribus non solet ignosci. & assignatur ratio. & ui. nu. 348. ubi de indulto Pauli. iij. concesso Regno Valentiæ.
346 Iura quæ de crimine simpliciter loquuntur non sunt in fauorabilibus ad crimina qualificata extendenda, quando simul alia delicta concurrunt, & dantur exempla.
347 Qualitas adueniens uel adiuncta enti qualificat illud, & reponit in diuersa specie.
349 Dogmatizare est delictum qualificatum uniuersæ Reip. Christ. nimis perniciosum.
350 Iura permittunt procedere contra dogmatizantes etiam non baptizatos. & contra celebrantes suos ritus & cæremonias publicas. num. 351.
352 Ius canonicum potius quàm ciuile sequẽdum est in hæresis crimine, quod est mere ecclesiasticum, & de eo iudex secularis neque indirecte potest cognoscere.
353 Lex canonica adiuuari potest a ciuili per pœnæ impositionem.
354 Filios hæreticorum etiam natos ante crimen commissum sub pœnis & probibitionibus compræhendi. contra nu. 355. tamen prima est magis communis. 356.
355 Pertinax non tantum est relaxandus, sed etiam viuus a seculari potestate comburendus. & num. 403.
358 Pertinax quis dicatur, ex Isidoro. & 359. ex glo. & 363.
360 Hæretici obstinati quomodo uiui cremandi sint. & nu. 361.
362 Pertinacia quibus modis cognoscatur in hæretico.
364 Pertinax hæreticus aspidi surdæ assimilatur.
365 Hæresis in quantum in se habet pertinaciam est species peccati in Spiritum sanctum.
367 Pertinacia oritur ex superbia, elatione, & inani gloria, qua plus

sibi

tatem abnegans quomodo sit relaxandus.

401 Accusatus de pluribus erroribus si aliquos confiteatur & aliquos neget, an sit relaxandus.

402 Reus negatiuus, crimine legitime probato, est relaxandus. & qualiter crimen probatum dicatur.

404 Torturæ quando locus sit in crimine hæresis, & ibi de effectu torturæ.

405 Relapsus relaxandus est, idem de dogmatista.

409 Hæresis crimen grauissimum est, & assignatur ratio.

410 Inquisitores hæreticæ prauitatis nuncupantur defensores fidei, & sunt deputati ad gloriam Dei & augumentum fidei.

411 Inquisitores sunt iudices delegati sedis apostolicæ ad uniuersitatem causarum.

412 Inquisitores tam in uita quàm in morte plenariam consequuntur indulgentiam, & remissionem omnium peccatorum.

413 Consiliarij & omnes alij officiales & ministri qui personaliter existunt in executione sancti officij, quibus priuilegijs gaudeant.

414 Inquisitores in omnibus diebus etiam feriatis in causis fidei procedere ualeant: & habent ptãtem conferendi indulgentias 40. dierum. & soli edicta contra hæreticos publicare possunt. num. 415. Soli possunt absoluere ab excommunicatione pro hæresi contracta, & non alij, uirtute Iubilei uel literarũ sedis Apostolicæ. 416. sunt exempti à iurisdictione ordinarij, neque coram iudicibus ordinarijs conueniri possunt. 417. suis prioribus & prouincialibus obedire non tenentur. 418.

419 Offendẽs Inquisitores, uel alios sancti officij officiales, est tradendus curiæ seculari: nedum si offendat personas, sed etiam si damnificet bona.

420 Inquisitores integros suarum præbendarum fructus, simul cum distributionibus quotidianis in absentia percipiunt: ab omnibus muneribus realibus & personalibus sunt immunes. 421. habent familiares qui etiam tẽpore prohibito possunt portare arma, & ab ipsis solis iudicantur. 422. si incidant in irregularitatem poterunt a coinquisitore absque alia dispensatione absolui. 423. ipsis, eorumque officialibus hospitia, alimenta, & alia necessaria iusto pretio sunt ministranda. 424. possunt sub pœna excommunicationis præcipere, ut populus & clerus sint in eorum sermonibus. 425. possunt cum ordinario interpretari statuta edita contra hæreticos. 426.

cos.426.in causis fidei procedunt de plano, sine strepitu & figura iudicij.427. Procedunt ad inquirendum nulla precedente infamia delicti.428. Possunt uices suas delegare & commissarios in districtu constituere.429. contra omnes etiam exemptos procedere possunt, quibusdam exceptis.430. simul & separatim de causis fidei cognoscere ualent.441. ipsis cum ordinarijs competit officium cumulatiue, nō priuatiue.432. possunt procedere contra eū qui discedit a communi usu & conuersatione fidelium, ut suspectum, etiam non precedente infamia.433. possunt quoscunque excommunicatos & inhabiles in testes recipere, & Reos citare extra suam diocesim.434.

435 Inquisitores an possint recusari, sunt opiniones.

436 Inquisitorum officium morte concedentis non expirat, etiam re integra. Et eorum iurisdictio extenditur ad negotia non cepta, & de nouo exorta.437.

438 Testium nomina in causis fidei nō publicantur, etiam si nullum immineat periculum.

439 Hæreticus non solum ubi deliquit, sed ubicunque inuenitur puniri potest.

440 Inquisitores possunt statuta contra hereticos condere, augendo cō tra eos pœnas.

441 Iudex publice excommunicatus, & habens iurisdictionem de facto, poterit iurisdictionem legitime exercere contra hereticos.

442 Monachi etiam ordinis minorum possunt esse notarij & tabelliones in officio inquisitionis.

443 Heretico spoliato denegatur restitutio.

444 Inquisitores possunt in causis fidei testium examinationem alijs cōmittere. & omnes cuiuscunque gradus & dignitatis possunt torquere. 445. suas sententias per alios recitare & proferre.446. cum ordinarijs sententias iam prolatas diffinitiuas corrigere & mutare. 447. in causis fidei procedunt appellatione remota.448.

450 Iudices seculares ab inquisitoribus pro exequendis suis sententijs requisiti, non possunt de causa cognoscere, neque processum petere, sed sententias exequi tenentur.

SECVN-

SECVNDA PARS HVIVS TRACTATVS,

IN QVA CONTINENTVR QVINquaginta analyticæ Assertiones, quibus omnes fidei causæ facilè diffiniri valeant.

PRIMA ASSERTIO.

1 QVAE summaria cognitio ad hæreticorum capturam sit necessaria, Inquisitorum arbitrio, inspecta delicti, & personæ quali-
2 tate, relinquitur.

In omnibus causis tam ciuilibus, quàm criminalibus, à captura reorum minimè inchoandum est, nisi præhabita priùs de maleficio contra reum aliquali summaria inquisitione, l. nullus in carcerem. l. fin. ubi Bart. Bal. & Salyc. C. de exhib. & transf. reis. l. nemo carrerem. C. de exacto. tribu. lib. 10. l. 1. C. de execu. rei iudicat. Bal. in l. quod euitandi. num. 2. in fi. C. de cond.
3 ob turp. cauf. dicens quod reus non debet capi ante summariam informationem, nisi sit probabilis suspitio de recessu, & in l. seruum quoque. §. publicè. ff. de procura. Salice. in l. absentem. num. 9. C. de accus. Ias. in l. plerisq;. num. 12. ff. de in ius vocan. & in l. vinum, nu. 4. ff. si cert. petat. Archid. in cap. 1. de iudicijs, in 6. Idem & Io. And. in cap. si clericos. de senten. excom. in 6. Felin. in c. cum non ab homine, num. 2. de iudi. Sebast. Vancius de nullitate processus ex defectu citat. nu. 32. Aegid. Bos. de

captura

captura reorum.num.3.& in tit.de indicijs ante tortu ram.num.180.Anto.Gom.lib.3.resolut.cap.9.colum. 1.& 2.Hyppol.in l.1.in prin.ff.de quæst.& in pract.§. 8
constante.nu.5.& in sing.93.incip.iudex.Franc.Marc. decis.946.& 912.part.j.optimè Nicol.Boer.decis.215. 9
incip.& ante quàm veniam.nume.trigesimoquarto; vbi refert quatuor esse in captura reorum necessaria. Bald.verò sibi contrarius in l.consentaneum.numer. 14.C.quom.& quando iud.inquit,quòd quando iudi- 1
4 ci visum fuerit,ipse poterit in criminalibus ad capturã, non præcedentibus indicijs,procedere;& in l.2.nu.3. C.de his qui latro.occulta.Ang.in l.item apud Labeonem.§.quæstionis.ff.de iniur.Plenè Robert.Maranta. de ordin.iudicior.par.6.memb.j.num.6.Thom.Gram.
5 consl.56.incip.proponitur dubium.num.6.dicit tutiùs esse iudici primam tenere opinionem, nisi sit persona suspecta,vel sit timor de fuga.l.ait prætor.§.si debitorem.ubi Bart.ff.de his quæ in fraud.credit.Bald.in d.l. consentaneum.num.32.Hyppol.in d.§.constanté.nu. 1
5.Ias.in l.plerique.num.26.ff.de in ius vocan.& in l.2. num.15.ff.de iur.omn.iud.& in d.l.vinum.ff.si cert.pe tat.& in prin.Instit.de actionib.num.70.cum seq.ubi 1
singulares declarationes & limitationes scripsit.Sed si
6 in fraganti delicto reus fuerit inuentus,eo in casu quilibet etiam priuatus de populo delinquentem capere poterit;& iudici infra viginti horas præsentare.l.capite 1
quinto.ubi glo.Bart.& alij.ff.de adulter.l.interdum.2. §.qui furem.ff.de furt.l.unica.C.de priuat.carcer.quã ibi tonat Bal.num.4.& in l.nec timorem.ff.quod met. caus.& in cap.1.§.si quis verò.1.num.6.de pace iuramen.firman.Ias.in prin.Instit.de actionib.nu.68.Anto.
7 Gom.in d.cap.9.num.3.ubi concludit quòd id licet & 1

cx

ex interuallo non solum in delictis publicis, sed etiam priuatis.

8 Ideo meritò cuilibet de populo hæreticum manifestum comprehendere, & statim coram Inquisitoribus

9 fidei trahere permissum est: quia hæreticus est hostis communis, authen. Gazaros. C. de hæret. Host. in sum. tit. de hæret. §. qualiter deuitentur. Alberic. in rub. C. de hæret. num. 5. Iac. Sep. in Instit. cath. cap. 16. in prin.

10 Nam cùm liceat propria autoritate hæreticum occidere, à fortiori capere. d. authen. Gazaros, ibi, diffidamus atque bannimus. cap. excommunicamus. 2. §. Catholici. de hæret. Ioan. And. in cap. præsidentes. de hæret. in 6. Villadieg. de hæret. q. 24. Lud. Carer. de hæret. §. nũc de pœnis. num. 7. & habetur in lib. Numer. cap. 25. ibi; occidat vnusquisque proximos suos qui adorauerunt Deos alienos. & in 4. lib. Reg. c. 22. 23. & in lib. Machabeo. cap. 2. cap. si audieris. vbi glos. in uerbo mœchaberis. 23. q. 5. Archid. verò in d. cap. præsidentes, inquit,

11 tutiùs esse omnia proximè dicta, iudicis autoritate, & non propria fieri: quod mihi placet, nisi sit probabilis suspitio de fuga, ut paulò ante diximus.

12 In sacrosancto Inquisitionis officio mos iuri atq; rationi consonus viget, vt receptis testibus, propositionibusq; qualificatis, Promotor fiscalis coram Inquisitoribus petat inquisitos compræhendi, & carceribus mã-

13 cipari, ut animaduersione debita puniantur. Inquisitores uerò in causis arduis, ratione delicti, uel personarum (ut puta) si inquisiti sunt religiosi, uel nobiles simul cum Consultoribus, excussis informationibus deliberare debent, atque superiores ante executionem cõsulere, an rei in carcerem sint mittendi, iuxta instru. de

14 Madrid anno 1561. cap. 4. & 5. Nam in tam graui cri-

mine

mine oportet cum magna cautela procedi. cap. ut of-
15 ficium. § verum. de hæret. in 6. ob idque in reorum
16 captura magna prudentia & deliberatione opus est: quia captura pro crimine hæresis vehementer infamat, vt inquit Villadieg. de hære. q. 11. Iac. Sep. in enchir. tit. 25. num. 3. allegando. l. 1. §. diligentes. ff. de ser.
17 fugi. quod secus est in alijs criminib. l. 1. C. ex quib. causis infam. irrog. vbi ob id solum quòd in carcerẽ quis coniectus est, famæ detrimentum minimè patitur.

18 Cùm enim maior ratio in crimine hæreseos, quàm in alijs criminibus vrgeat; maiori inquisitione atque summaria cognitione ad capiendos reos opus est. ca. ad abolendam. c. excommunicamus. j. §. adijcimus. de hæret. Villadieg. de hæret. q. 11. nu. 4. Alber. de agnos. asser. q. 32. nu. 22. & q. 34. nu. 21. Iac. Sep. in Instit. cath. c. 16. in prin. Repert. inquisit. verbo, captura. Et ipse Sep. in enchirid tit. 15. instruc. Hispalẽ. anno Virginei partus. 1484. c. 2. Instru. Abulen. an. 1498. c. 3. instruc.
19 de Madrid, anno. 1561. c. 4. Ideo propter leuia delicta, seu propositiones malè sonantes, uel scandalosas, uel blasphemas, uel alias, quib. hæreses formatę non cõcluduntur, nõ facilè quis in carceribus secretis mancipandus est, sed in aliquo monasterio, vel propria domo, seu ciuitate detrudendus est. l. leuia crimina. ff. de accusat. l. respiciendum. §. 1. ff. de pœnis. & d. instruct. Hispalen. c. 4. optimè Alex. cons. 13. nu. 11. uol. 6.

20 Nam certum & indubitatum est, Inquisitores fidei contra aliquẽ, in crimine hæresis posse ex leui, & modica suspitione procedere, ut suspectus interrogetur quid. sentiat de fide, casus est in c. accusatus. de hæret. in 6. ibi, si autem leuis, & modica suspitio, ubi Domini. & alij numero 2. notant ad hoc. c. vt officium. eo. tit. in

6.& Matth.de Afflict.in constit.Neapoli.rub.1.nu.58. allegando auth.Gazaros.C.de hæret.Fran.Squilacen. de fid. catholi.cap.26.Lud.Carer.de hæret.num.116.
21 Iac.Sep.in Instit.catho.cap.49. num. 20. dicens illud esse intelligendum ex iusta causa,& cum homine alioqui abiecto. Sed quando quis dicatur leuiter, uel vehementer suspectus de hæresi, optimè explicat Alber. de agnos.asser.q.34.nu.46.
22 Solet plerunq; iuxta superius dicta dubitari, quot testes, uel indicia ad reos pro crimine hæresis comprehendendos sint necessaria:& videtur tres testes esse necessarios,ca.excommunicamus.j. §. adijcimus. de hæret. ibi, tres, aut plures boni testimonij viros. Ille
23 verò tex.secundum uerum eius intellectum,in inquisitione generali est intelligendus.Iac.Sep. in Enchiri. inquisit.tit.25.nu.5.inquit duorum uel trium testium testimonio opus esse,allegat.ca.accusatio.2.q.7. quod procedit in presbytero accusato,ut de eius tenore ap-
24 paret. Meo quidem iudicio unius testimonium omni exceptione maioris deponentis de uisu, uel auditu proprio sufficere,non temere arbitror;cùm vnus integer testis sufficiat ad torturam, gl.cōmuniter recepta in l. 3.in uerbo conuictus. C. ad l.Iul. maiestat. Bart.in l.maritus.in prin.post gl. ibi, in uerbo à quæstionib.ff. de quæstioni.Hyppol.post Bar.& dd.in l.fi. nu.5.cum seq.ff.eo.& in pract.in §. diligenter. in prin. & nu. 6.& 12.Bal.in l. males.C.eo.Abb.& alij in c.cùm in contemplatione.de reg.iur.Lud.Carer.in pract.§.qui autē.fol.
25 48.Aegid.Bos.in pract.tit.de indicijs ante torturā.nu. 16.Thom.Gram.optimè uoto.3.nu.21.etiam in causa hæresis.Card.& Ioan.de Imol.in cle.1. de hæret.Fran.
26 Squillacē.de fide cath.c.31.Iac.Sep.in Insti. cath.c.63. num.13.

num. 13. à fortiori igitur ad reorum capturam unius testimoniũ esset sufficiens, cùm maior solennitas in tor
27 tura, quàm in captura à iure requiratur. clemen. 1. de hæret. & 4. instru. Toletana, vbi Inquisitores sine Episcopo ad reorum capturam, & non ad reorum torturam procedere valent; cùm grauior sit tortura, quàm
28 captura. l. 1. §. quæstioni. ff. de quæst. unde Bald. in l. j. in fine. C. unde vi. dicit quòd cruciatus corporis morti æquiparatur, & grauior est tortura, quàm utriusq; manus abscisio. auth. ut nulli iudi. §. fin. collat. 9. Hyppo. in l. diuus. num. 2. ff. de quæstio. & in l. 1. §. præterea. num. 8. ff. ad l. Cornel. de sicar. Præterea Instruct. Hispalen. anno nostrę salutis. 1484. & alia Granaten. anno. 1499
30 & instruct. de Madrid, anno. 1561. c. 61. disponunt plenam probationem requiri, ut aduersus defunctum hæreticum procedatur, uidelicet si duo legitimi testes existant. cap. in omni negotio. cap. licet. 1. de testib. ca. cùm esses. cap. relatum. 1. de testamen. Per argumentum au-
31 tem a speciali satis colligitur, cõtra non defunctum semiplenam probationem sufficere, quæ vnico integro testimonio fit. glos. in uerbo, conuictus. l. 3. C. ad l. Iul. maiestat. glos. ubi Bartol. num. 36. in l. admonendi. ff. de iureiuran. & Ias. ibi in 2. lectura. num. 187. & Francis. de Cur. numero 204. glos. in l. in bonæ fidei. C. de rebus credi.

32 Item ad id considero prædictam instru. de Madrid. ca. 4. ibi, *si la testificacion no fuere bastante para prision.* Quæ sanè instructio in numero singulari loquitur, & id annuere vr. s. unicum legitimũ testimonium ad capturã sufficere, pſertim si est abiecta, vilis, & suspecta persona (pro ut sunt) in secta Mahomethica omnes huius
33 regni Valẽtiæ neophiti, & in secta Lutherana, Galli, &

Germani: in illis enim prouincijs secta Lutherana, & hæreses pullulant, ut refert Cassaneus in consuet. Burgun. rub. 1. in prin. nu. 44. l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de ædil. edicto. c. excommunicamus. 1. §. cum au-
34 tem. de hæret. c. si gens Anglorum. 56. dist. Sin autem accusatus esset nobilis ac bonæ opinionis, & famæ, ad eius capturam vnius testis dictum minimè sufficeret; sed plures testes & indicia. casus sing. in c. accusatio. 2. q. 7. meritò id inspecta delicti, & personæ qualitate iudicantis arbitrio relinquitur, ut in nostra habetur asser
35 tione; dummodo fidei Inquisitores ad reos capiendos non sint proni, sed magno consilio, prudentia, & deliberatione vtantur: quia sola captura pro crimine hæresis, ut sæpe dictum est, vehementer infamat.

36 Inquisitores verò hæreticæ prauitatis in tam graui crimine sint omni tempore prouidi atque circunspecti, præsertim in testibus examinandis: qui in primis testes moneant, quàm horrendum & nefandum scelus sit falsum testimonium proferre in omnibus causis, maximè in sancto Inquisitionis officio; & Deũ atq; eius terribile ac tremendum iudicium præ oculis habeant, ne prece, vel prætio, odio, aut coniuratione, alioue iniusto affectu, de tanto crimine innnocentem infament. ca. dignum est. c. hortamur. 3. q. 9. diligentissimeque ad eliciendam veritatem testes interrogent
37 de antea dictis & inde secutis, & qua occasione uel causa illa uerba hæretica fuerunt prolata. Nam sequen-
38 tia declarare solent præcedentia, & præcedentia sequentia, vt inquit iureconsul. Papinian. in l. cùm pater. §. cum imperfecta scriptura. ff. de legat. 2. l. qui filiabus. in prin. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de legat. 1. c. clericũ nullus. 2. 11. q. 1. ibi, ex sequentib. datur intelligi. &c.

sicut

sicut vna pars legis per aliam declaratur l. vtrum. ubi Bart. in prin. ff. de petit. hæreditat. l. inciuile est. ff. de le-
39 gibus. Item testes prudenter interrogent de loco, tempore, visu, auditu; an semel vel pluries actum iterauerit, aut hæretica verba protulerit, & qua pertinacia seu furore affirmauerit, & de alijs personis ibidem præsentibus, de causis, & rationibus, & occasione qua præsentes fuerunt, ac de alijs necessarijs circũstantijs, ad hoc vt ueritas, uel mendacium detegatur, docet tex. in cap. cùm causam. quæst. 1. cap. cum clamor. de testib. l. vbicunque. ff. de interrogat. actionibus.

40 Iudicantem enim oportet cũcta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere. cap. cùm Ioannes. in fine. de fide instrum. cap. iudicantem. 30. q. 5. & quo vultu, quàue trepidatione, vel uerbis, testes deponant, summopere est considerandum: ut si sunt ridentes, vel lacrymantes, uel tristes, aut pallentes, seu saliuam de-
42 glutientes. Nam ex modo loquendi facilè depræhenditur falsitas. l. 3. §. 1. ff. de testib. & cuncta hæc plenè in processu conscribantur. d. cap. cùm causam, quæst. 1.
43 & d. l. 3. ubi optimè glos. in verbo, inimicitiæ. ff. de testib. Bald. in l. præsbyteri. in princ. C. de Epis. & cleri. dicit, quod pallor, & trepidatio, vacillatio, & mutatio coloris in facie sunt signa falsi testimonij. Innoc. & alij in
44 cap. quoniam contra, de probat. Felin. in cap. sicut. nu. 16. de re iud. Hippol. sing. 103. incip. varietas. Iac. Sep. in Instit. cathol. cap. 62. num. 7.

SECVNDA ASSERTIO.

45 Bonorum sequestrationem pro hæresi vera & formata solummodo fieri.

46 Quando reus compræhenditur & carceribus sancti
Officij mancipatur, statim fieri debet sequestratio bo-
norum illius, ne bona surripiantur, vel abscondãtur, &
penes aliquam personam idoneam coram tabellione,
& executore ponãtur, quæ persona eorum custodiam
47 & curam habeat. Et illa bona quæ seruando seruari
nõ possunt, Inquisitorum mandato per custodem ven-
dantur. l. si. ff. de requi. reis. & in l. 1. C. eo. vbi Sali. nu. 5.
l. si quis intra. C. de bon. proscrip. Instruct. Hispa. anno
salutis. 1485. alia Abulẽ. anno. 1498. alia de Madrid an-
48 no. 1561. cap. 7. & 8. In omnibus verò casibus, in qui-
bus propter enormitatẽ delicti bona delinquentis con-
fiscantur, ut in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. & in auth.
incoestas nuptias. C. de incoest. nup. & in l. aufertur. §. in
reatu. ff. de iur. fis. & alijs quàm plurimis congestis per
Matth. de Afflict. in constit. Neapolita. lib. 1. rub. 2. nu.
13. cum seq. necesse est in his criminibus quòd præce-
dat bonorum descriptio, quæ est ad confiscationem p-
paratoria. Idem meritò dicendum est in crimine hæ-
reseos, vt expressè decisum est in d. instruc. de Madrid.
cap. 6. in qua principaliter nostra fundatur assertio: im-
49 mò in hoc crimine maior ratio vrget, cum sint ipso iu-
re bona hæretici confiscata. cap. cum secundum leges.
de hæret. in 6.
50 Ex quibus optimè deducitur, bonorum sequestra-
tionem, seu descriptionem minimè fieri, quoties Inqui
sitores contra blasphemos, seu sortilegos procedunt;
seu contra secundò nubentes, prioribus uxoribus vi-
uentibus, seu contra clericos in sacris, vel monachos
professos matrimonium contrahentes, seu contra pro-
ferentes propositiones temerarias, vel scandalosas, seu
51 iniuriosas, uel malè sonantes, & in omnibus denique

causis

causis, in quibus non inest de iure bonorum publicatio, eius præparatoria, quæ est descriptio, per cõsequẽs cessat. Id etiam iure communi comprobari potest. c. vergentis. cap. excommunicamus. 1. §. damnati. de hæret. capi. super quibusdam. de verb. signific. & in d. cap. cùm secundum leges. nam ibi hæreticorum bona publi
52 cantur. Sed prædicti & alij similes propriè & uerè non sunt hæretici: ergo eorum bona non debent publicari, neque aliqua opus est in ijs bonorum descriptio-
53 ne. Quia dispositum in sensu directo, oppositum arguit in sensu contrario. l. qui testamẽto. §. mulier. ff. de testamen. l. 1. §. huius rei. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdict.

TERTIA ASSERTIO.

54 Hæreticum etiam emendatum coram Inquisitoribus fidei esse necessariò denuntiandum, contra nonnullos contrarium tenentes.
55 Omnes catholici necessariò tenentur indicare Inquisitoribus fidei hæreticos, etiam occultos. cap. 2. ubi gl. & dd. de hæret. Innoc. in c. 1. nu. 4. de testib. cog. S. Tho. 2. 2. q. 79. art. 1. Archidiã in cap. si peccauerit. num. 29. 2. q. 1. Abb. in cap. 1. num. 9. de restit. spoliat. Villadieg. de hære. q. 6. nu. 9. & q. 16. nu. 7. Soto de iust. & iure. lib. 5. q. 5. art. 2. Castro de iusta hære. punit. li. 2. c. 26. Ia. Sep. in Insti. cath. c. 18. & c. 42. nu. 16. & in Ench. Inquisiti. ti. 23. nam pro salute communi una omnibus debet esse vigilantia. l. Arriani. l. Manichæos. C. de hæret. l. quisquis. §. fin. C. ad l. Iul. maiestat. Neque caret scrupulo societatis occultæ, qui manifestò facinori desinit obuiare, ut inquit tex. hoc verborum tenore in c. neglige-
58 re. 2. q. 7. & error cui non resistit̃ approbat̃, c. error. 83.

dist. Quia qui alios cum potest ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat. c. 2. de hære. c. Etsi Iudæos. de Iudæ. Et in Leuiti. c. 5. ibi, nisi indicauerit, portabit iniquitatem suam. Et in Deuteronimi. c. 13. ibi, si tibi voluerit persuadere frater tuus, aut filius, vel filia tua, seu vxor quæ est in sinu tuo, aut amicus quem diligis vt animam tuam, clàm dicens, eamus, & seruiamus Dijs alienis, non acquiescas ei, neque audias, neque parcat ei oculus tuus vt miserearis & occultes eum. De hac re
59 regulâ, & octo ampliationes, & tres fallentias, in meis specialibus in fidei fauorem, in verbo, accusare. specia. li. 3. plenius scripsi: vbi, num. 32. cum sequen. confutaui sententiam illorum, qui asserebant hæreticum emendatum & correctum non esse coram Inquisitoribus fidei denuntiandum, pro vt tenuit Domin. de Soto, de iusti. & iure. libro 5. q. 5. arti. 1. & Mincha. controue. 16. num. 4.

60 Ratio autem aduersus prædictos euidens est, nam hæretici suaptè natura sunt callidi, ut inquit Côra. Bru. lib. 1. de hæret. c. 7. & 8. Epyphanius, de hæret. li. j. tom. 3. hæresi. 38. & lib. 2. tom. 1. hæresi. 59. Et hæretici etiã
61 fingunt se esse correctos & emẽdatos, ut hoc pacto catholicos decipiãt, qui bona fide & synceritate credunt hæreticos iam esse emendatos, & (re vera) non sunt,
62 cùm peruersi difficillimè corrigantur. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit. l. si aliquid. C. de suscep. & arca. lib. decimo, nam semel malus, semper præsumitur ma-
63 lus. ca. illo vos. de pignori. regula, semel malus. de reg. iur. in 6. Et ita qui semel fuit hæreticus, semper præsumitur hæreticus. Bald. expressè in l. non ignorabit. nu.
64 5. C. ad exhiben. Albert. de agnos. asser. q. 25. num. 14. Sed qui nũc est hæreticus, non p̃sumitur retrò fuisse hæ-

reticus,

reticus, ut optimè tradit Baldus in d.l. non ignorabit. num.quarto, quia hæresis est qualitas accidentalis, & non naturalis.

65 Et quanquam huiusmodi hæretici essent correcti, nihilominus nimis vtile ac necessarium esse arbitror denuntiandos fore, vt Inquisitores fidei eos interrogēt, quos magistros illorum errorum habuerunt, vel quos discipulos ante suam conuersionem docuerunt, vel si aliqui amici, vel familiares sua peruersa doctrina fue-
66 runt corrupti. Operationes enim animæ velociores sunt operationibus corporis, ut Paul. Apost. ait 2. ad
67 Thimo.cap. 2. & hæresis ut cancer serpit, & modicum fermentum totum massam corrumpit. 1. Corinth.c.5. Scabiosa enim ouis à caulis est repellenda.cap. resecan
68 dæ.24.q.3.nam morbida facta pecus inficit omne pecus.cap.ea quæ.de statu monach.cap.sed illud.45.dist.
69 cap.sæpe malorum.28.q.1.hoc verborum tenore, sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt. Vnde dominus per Moysen.Num. 16.inquit, recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuolamini in peccatis eorum. Et leprosus extra castra, & ciuitatem propter vitandā contagionem ponebatur, donec mundaretur. Nume.cap.
70 12.Ideo hæresis in iure aliquando pestis appellatur. c. accusatus.§.sanè.ibi, impediri pestis.de hæret.in 6.cap. excōmunicamus. 1.§.credentes. de hæret. Labes quo-
71 que & prauitas, hæresis vocatur. clem. 1. §.verum.de hæret.Paul.Grillan.de hæret.q.1.num. 2.
72 Minimè hac in re omittendum est illud memorabile exēplū.c.oīs q̄.24.q.j. de sanctissimo illo viro Polycarpo, qui cùm apud Ephesū balneū lauādi cā īgressus fuisset, & vidisset inde Cherinthū hæreticū exire, continuò

lotus

lotus discessit dicēs, fugiamus hinc, ne & balnea ipsa nos corrumpant, in quibus Cherinthus lauatur ini-
73 micus veritati. Vitanda enim est hæreticorum communicatio: nam qui tetigerit picem inquinabitur ab ea,&qui communicauerit superbo,induet superbiam. Ecclesiast.cap. 13.& qui cum sapientibus graditur, sapiens erit:amicus stultorum similis efficietur. Prouer. c. 13.& cum sancto sanctus erit & cum peruerso peruerteris.Psal. 17.instar regis Saulis, qui cum prophe-
74 tis prophetabat,& cum iniquis insaniebat.lib. 1. Reg.
75 cap. 10.sinistra verò oritur suspitio contra aliquem ex mutua communicatione cum malis hominibus. l. ædiles.§.Pedius.ff.de ædil.edic.l.si plures.§.quamuis. ff. de
76 administr.tutor.& in c.etsi Iudæos,de Iudæis.dicente, illam retributionem solent impij exhibere suis hospitibus, quam mus in pera, serpens in gremio, & ignis in sinu.
77 Vnde tex singu.in ca.inter solicitudines.de purga. canoni.ibi,in pœnam autem familiaritatis illius,quam cum hæretico scienter habuisse dignoscitur. probat magnam suspitionem contra aliquem oriri ex familiaritate,& hæreticorum conuersatione. Et ita per d. tex.tenuit Hostien.in summa.de hæret.§. qualiter deprehendatur.num.4. Alfon. Guerrero, in thesa. relig. Christianæ.tit.de hæret.nu.9. in fine. Castro. de iusta
78 hæret.puni.lib. 2.cap. 17.Bald.cons.79.uol. 3. ubi consuluit quendam Episcopum posse torquere aliquem conuersante m cum hæretico, si de hæresi accusaretur. Quod cons. refert Lud. Carer. in pract. crim. fol. 63. vigesimo quinto inditio.sicut contigit duabus ciuitatibus propinquis & vicinis Sodomorum, quæ propter vicinitatem similiter perierunt. Genes.ca. 19.

cap.

cap.sed & continuò.de pœnit.dist. 1.cap.clerici.de ex-
79 cess.prælato.nam cùm proniores sint homines ad ma-
lum,faciliùs alliciuntur & trahuntur ad illud, quàm ad
bonum.c.procliuus.20.q.3.c.1.12.q.1.

80 Simili modo uiolenta oritur suspitio contra eum
qui nouit aliquem esse in hæresim lapsum, & illum
iudici statim non manifestat. Alfons.de Castro. de iu-
sta hæret.punit.lib.2.cap.25. quem refert Iac. Sep. in
instit.cath.cap.18.num.2.dicens, quòd ex varijs cir-
cũstantijs maior uel minor suspitio potest oriri;ex quo
sumpta est Inquisitorum fidei consuetudo puniendi,
81 uel saltem reprehendendi testes tradius denuntian-
tes: nam ad id quilibet tenetur nulla monitione seu
fraterna correctione præcedente. Villadieg.de heret.
q.10.num.6.optimè Castro.in d.cap.25.ubi plures ra-
tiones & fundamenta scripsit. Iac. Sep.in instit. catho.
cap.42.num.16.& in Enchirid.Inquisi.ti.24.num.5.&
6.Domin. de Soto, de ratione tegendi secretum, 2.
mem.q.4. Dictum autem Alfons. de Castro iuuatur
ex sing.dicto Bart. in l.vtrum.num.3.ff.ad l.Pomp.de
82 de parricid.dicentis,quòd sciens proditionem contra
principem,vel Rempub. si non reuelauerit, pœna ca-
pitali est puniendus:quem optimè sequitur Salicet. in
l.quisquis.in fin.C.ad l.Iul.maiest.ubi Angel.inquit il-
lam opinionem Bart.seruari in practica. Contra eam
83 tenet Hippol.in d.l.vtrũ.in prin.& in sing.164. nemo
debet.Anan.in rub.de his qui fil.occid.nu.6. referen-
do quoddam cons.Bald.quod non reperitur, dicentis
propter illam opinionem animam Bart. sepultam es-
se in inferno. Ioan.de Neuizanis, in sylua nup. fol. 22.
Ang.de malefic. uerbo, *che hai tradita la tua patria.*
in fin.Felin.in cap.de cætero.numero 17. de re iudicat.

Concludendum igitur cum nostra assertione est, hæreticos etiam correctos, & emendatos esse denuntiandos: quod satis colligitur ex Instruc. de Madrid anno salutis, 1561. cap. 53. in fine.

QVARTA ASSERTIO.

85 Per duos tantùm testes omni exceptione maiores hæresis crimen plenè probari contra, Hostien. Alberti. & alios.

86 Communis. dd. extat opinio, duos testes legitimos, * omniq; exceptione maiores, ad integram probationẽ in hoc crimine sufficere. Ioan. And. Domin. in cap. ut officium. ubi Philip. Franc. nu. 3. de hæret. in 6. Card. in clem. 1. §. uerum. eo. tit. Hanc fatentur esse communem Marian. Soc. & Felin. in cap. excommunicamus. j. nu. 27. de hæret. vbi Io. de Anan. num. 2. Villadi. de hæret. q. 13. num. 9. Lud. Carer. de hæret. nu. 126. Alfon. Guerrero, in thesau. relig. Christ. tit. de hæret. nu. 20. Conrad. Brun. lib. 4. de hæret. cap. 9. Nicol. Boer. decis. 331. incip. & uidetur. Albert. de agnos. asser. q. 34. in prin. & in rep. cap. 1. de hæret. lib. 6. q. 16. num. 4. & 25. Syluest. in summa. uerbo, hæresis. 2. q. 4. Villad. de hæret. q. 13. num. 9. Iac. Sep. in instit. catho. cap. 50. nu. 3. & in enchirid. tit. 34. num. 4. Pal. Rub. in allegat. hæresis. §. 13. Aegid. Bos. de hæret. num. 4. Anto. Gabriel. in suis communibus opinionibus, uerbo, testes duo. pag. 395. Iul. Clar. in pract. §. hæresis. uers. habet etiam. per regulam vulgatam, in ore duorum, uel trium testium stat omne uerbum, cap. in omni negotio. cap. licet. 1. de testib.

87 Duo legitimi testes, etiam contra summum Rom.

Pontificem,

Pôtificem, vel Imperatorem, in hoc crimine plenè probant. gl. 1. in c. præsul. 2. q. 5. quam pro sing. refert Abb. in c. tertio loco. nu. 6. de proba. & in c. at si clerici. nu. 3. de iudi. & in c. quoties. in prin. & in c. super eo. 2. nu. 2. & in c. licet vniuersis. in prin. de testib. in cap. 1. nu. 5. de procur. in rep c. cùm esses. nu. 16. de testa. in c. per tuas. vbi plenè Fel. de maio. & obed. Pet. de Rauen. in alphabe. aureo. verbo, testis. Ant. Corsetus in sing. incip. Papa pôt. Aegip. Bos. de hæret. nu. 5. & in tit. de confessis, in princ. Albert. in cap. 1. q. 16. nume. 8. de hæret. in 6. Villad. de hæret. q. 13. nu. 9. Decius cons. 100. in causa inquisitionis, in prin. & cons. 342. Bernardiaz de Luco, in pract. cap. 120. in fine. Anto. Gabriel. in loco supra citato.

88 Testes dicuntur legitimi, vel legalissimi, omniq; exceptione maiores, qui aliqua exceptione repelli non possunt; neque contra eos aliquis defectus opponi valeat. glos. ordinaria, in verbo, maiores. in c. 1. de consan. & affinita. quam allega. Bal. in l. optimam. C. de contra. & committen. stipul. vbi ad id est tex. & gl. & Bal. num. 8. īquit, ꝙ ille testis est omni exceptione maior, qui om
89 nem friuolam exceptionem superat, & nulla ei exceptio uera, uel legitima opponi potest. prædictam gl. ēt refert Abb. in c. at si clerici. nu. 32. de iud. Feli. vbi optimè in c. cùm Ioannes. num. 44. de fide instrumen. Hippol. in l. de minore. §. plurimū. nu. 57. ff. de quæst. Alex. cons. 70. nu. 12. volum. 2. Matth. de Afflic. in const. Neapol. lib. j. rub. 79. nu. 31. Pala. Rub. in alleg. hæresis. §. 13. Albert. de agnos. asser. q. 34. nu. 5. Thom. Gram. consil. 35. in causa magnifici. num. 35. Lud. Carer. in pract. fol. 72. nu. 26. Fran. Cur. in trac. de testib. nu. 73. gl. est similis in verbo idoneos, in 5. Item verborum. Inst.. de inut.

stipul.

ſtipul.alias refert Alex.& Fran. de Curt in locis modò citatis. Ideo meritò ſuperioribus annis fui in hac opinione per duos teſtes, minores vigintiquinque annis crimen hæreſis non fuiſſe plenè probatum, cùm in criminalibus minores vigintiquinq; annis, licet aliàs ſint idonei,non tamen ſunt legitimi teſtes.l.3.§.lege Iulia. ff.de teſtib.l.in teſtamentis.ff.de teſtam.cap. ſi teſtis.§. cùm teſtimonium.4.q.3.l.3.tit.16.part.5. Alberi.in d. §.lege Iulia.Lanfran.in cap.quoniam contra.§.teſtium depoſitiones.num.142.de probat.& tres fortaſſis non ſufficerent,ut infra aſſertione quinta.

91 Neque Promotor fiſcalis aſtringitur probare teſtes cõtra hæreticos productos eſſe idoneos.De iure enim præſumuntur eſſe omni exceptione maiores, niſi contrarium probetur, gloſ.in verbo,idonei.in cap.1.de teſtib. pro qua eſt text. in cap. præſentium. de teſtib. l.ſi quis teſtibus.C.eo.ubi dictis teſtium ſtandum eſt, ſi nihil in eorum perſonas fuerit obiectum : nam quilibet bonus & idoneus præſumitur.l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re milit.l.cùm pater.§.rogo.ff.de legat. 2.cap. dudum.de præſum.cap.vnico.de ſeruti. in ordi. facien. Bald.in l.neque natales.num.10.C.de probat.Ancha. in clem.1.de conceſ.præben.vbi Ioan. de Imol. nu.12. latè Fel.in d.cap.dudum. Alciat.de præſum.reg.3.præſumpt.3.d.gloſ.in d.cap.1. de teſtib. Sequitur Ioan.de Imol.in l.1.§.ſi quis neget. in fine.ff. quemadmo. teſta. aperian.Fran.de Cur.Iunior in d.tract.de teſtib. num. 75.& ſenior cõſ.56.ſuper proceſſu.Lud. Carer.in prac. crim.fol.72.nu.27.Thom.Gram.conſ.35.in cauſa magnifici.num.39.Alberti.in cap.1.q.15.num.28.de hæret.in 6.

92 Et ratio p̃dictæ rationis eſt, quia idoneitas eſt qualitas

litas

litas naturalis intrinseca, quæ semper præsumitur. auth. contra qui propriam. C. de non num. pecun. c. sicut. 1. q. 1. gl. in l. si verò. §. 1. ff. qui sat. dare cogan. gl. ubi optimè Abb. in cap. fin. de succes. ab intestat. melior glo. in verbo, scientiæ. in cap. si fortè. de elect. in 6. Non uerò mel atet contrarium tenuisse Angel. in l. tabularum. ff. quemad. testam. aperi. quem sequitur Hippol. & alij ab eo relati in l. si quis ne quæstio, nu. 136. cum sequen. ff. de quæstioni. Solutionem, uel potiùs eius reprobationem vide per Fran. de Cur. Iunior. & Albert. in locis supra citatis.

93 Hostien. verò in sum. de hæret. §. qualiter deprehendatur, nu. 4. tenuit ad probandum crimen hęresis duos tantùm testes non sufficere, sed tres, vel plures requiri; quia durum est hominem bonæ famæ duobus tantùm testibus conuictum de tanto crimine condemnari. Cui opinioni adhæret Conrad. Brun. lib. 4. de hæret. cap. 9. & Nicol. Aymer. in direct. Inquisi. par. 3. q. 71. Archiep. Floren. in 3. par. sum. tit. 18. c. 2. §. 5. Io. de Tabia. in sua summa, verbo, Inquisitor. num. 37. dicens opinionem Hostien. procedere de æquitate: communem verò opinionem de rigore. glos. magna. in 5. q. in fine. in l. 2. tit. 26. par. 7. dicens, quòd ad minus tres testes in hoc crimine requiruntur: quia de maiori præiuditio agitur, quàm in alio delicto. Albert. de agnosce. asser. q. 34. nu. 5. inquit opinionem Hostien. seruari in practica, & ea communiter Inquisitores fidei vti, & non communi

94 opinione. Idem Alberti. in rep. cap. 1. q. 16. num. 12. de hęret. in 6. opinionem communem, sibi non placere affirmat, referendo præfatum dictum Hostië. pro quo solet allegari tex. in cap. excommunicamus. 1. §. adijcimus. de hære. ibi, tres aut plures boni testimonij viros.

Sed

95 Sed ille.§.adijcimus, loquitur de Inquisitione generali, quam Inquisitores visitãdo suas prouincias per tres, vel plures testes in hæresibus inquirendis informationem recipiunt, & nõ de probatione particulari, de qua est nostra quæstio.

96 Vehementer illud contra communem Doctorum sententiam, & in fauorem Hostien. vrget: Nam in causis fidei testium tantùm dicta, & non eornm nomina reo publicantur, tacitis etiam omnibus circunstantijs, quibus de testib. reus suspicari possit, eorum dicta ędun tur & publicantur. cap. fi. de hæret. in 6. præsertim quãdo testium & accusantium imminet periculum, ut ibi

97 dicitur. Et idem est in alijs quibuscunq; delictis, quãdo hoc periculum inest. Ioan. And. in cap. quoniam frequenter. in prin. vt lite non contest. tex. in cap. pręterea. 2. ubi Abb. nu. 4. & 7. & alij, de sponsal. Reper. Inquisit.

98 uerbo, nomina. uersi. ex prædictis. Cessante etiam omni periculo hodie nomina testium publicare minimè tenentur Inquisitores, pro ut per extrauag. Innocenti sexti. ibi, sanè uolumus ut nomina tam accusantium prauitatem hæreticam, quàm testificantium super ea, nullatenus publicentur, propter scãdalum, uel periculum, quod ex publicatione huiusmodi sequi possit. Quam extrauagantem refert Nicol. Aymeri. in direct. Inquisi. parte. 1. in fine. Et Pet. Paul. Paris. cons. 2. volum. 4. Ia. Sep. in Enchirid. Inquisit. tit. 35. num. 15. & Repert. Inquisit. verbo, nomina. uers. nunc uidendum est. Et expressè cautum est in Instruct. Hispalen. anno Virginei partus. 1484. & in alia Mantuę Carpentanæ, vulgò Madrid. anno. 1561. cap. 31. quia semper imminere periculum præsumitur; & ut maior testificandi contra hære-

99 ticos audacia & securitas testibus tribuatur, nomina

testium

reis occultari solent, eisq; integra defensionis facultas tollitur: ac proinde diminuta & truncata est reorum defensio.

100 Quonam ergo pacto delatus, in carceribus secretis detentus, amicorum, & cōsanguineorum suorum, atq; procuratorum solatio & consilio destitutus, defectus & obiecta aduersus testes obijcere poterit, cùm eorum nomina ignoret? Si fortè sunt eius inimici, uel criminosi, uel infames, uel excommunicati, uel aliàs inhabiles. Nam in tam graui crimine, in quo omnia pœnarum genera concurrunt, uidelicet, excommunicatio, bonorum publicatio, personæ relaxatio, perpetua sua & suorum infamia. cap. ad abolendam. cap. ex cōicamus. 2. in prin. & in §. fi. de hæret. c. super quibusdam. de uerb. sig. c. cùm secūdum leges. de hæret. in 6.

101 maiores probationes, quàm in alijs criminibus sunt necessariæ, ut inquit Oldra. consi. 210. incip. regularis habet traditio. Bal. in l. fi. nu. 4. C. de probat. dicens pleniores probationes esse necessarias, ubi maiores sunt condemnationes. Idem Bal. & gl. in l. in bonæ fidei. C. de reb. credit. Alber. de agnos. asser. q. 34. num. 24.

102 Neque erit temerariū asserere, testes, quorū nomina non publicantur, respectu rei, non esse omni exceptione maiores, cùm non possit delatus propter ignorantiam, aduersus eos aliquid obijcere: siquidem illi dicuntur omni exceptione maiores (vt superius dictum est) qui aliqua exceptione repelli non possunt; & sic propter omissam iuris solemnitatem, quia eorum nomina non exhibentur, minus possunt opponi crimina defectus & obiecta. c. qualiter & quādo. 2. §. debet. de accusat. Abb. in c. olim. num. 8. eo. tit. sed posteaquàm

103 uerba dictæ extrauag. Inno. 6. consideraui. ibi, & ad-

habeatur dictis huiusmodi testium nihilominus plena fides, qb. id paratus sum palinodiam recãtare: nam, vt inquit Tullius in Philippicis, posteriores cogitationes solent esse sapientiores. Verùm meo tenuissimo ingenio, non auderem in tam graui crimine, truncata atque diminuta rei defensione duobus tantùm legitimis testib. quempiam condemnare: sed opinionem Hosti. tanquam æquiorẽ ipse sequerer, nisi delatus esset malæ opinionis & famæ, vel alia adminicula contra eum concurrent, quo casu communis Doctorum opinio esset tenenda.

104 Pleriq; tamen arbitrantur illam solemnitatem, quę in reproductione testium adhiberi solet, quòd testes reproducantur, & in iudicio plenario coram Inquisitoribus, ac duabus personis religiosis examinentur. c. vt officium. §. verum. de hæreti. in 6. & instruc. Toletana. c. 14. supplere solemnitatem aliam omissam de non exhibendis nominibus testium in eorum publicatione: qui sanè, meo iudicio, hallucinãtur, ex eo ꝙ solemnitas omissa est de ordine substantiali iudiciario, vt in d. c. qualiter & quãdo; & illa solemnitas de religiosis personis, vt experientia docet, parui, uel nullius est effe-
105 ctus: Nam ea solet communiter esse hominum conditio, in sua assertione, uel inficiatione vera vel falsa persistere, & satis dicitur lucra capere qui volunratẽ suam adimplet. gl. in l. Paul. 1. ff. de soluti. glo. fin. in l. fin. ff. de cond. cau. dat. l. 3. l. eum qui. ff. de probat. maximè ubi periurij periculum vertitur. l. eos qui diuersa. ff. de fals. auth. de testib. §. qui verò. collat. 7. Et illa solemnitas
106 in omnib. alijs etiam causis poterit adhiberi. Bal. in l. nullum. nu. 5. C. de testib. præbens iudicibus consiliũ, quod in causis arduis & ponderosis testes examinẽtur

 coram

coram aliquibus fide dignis personis. Abb. in d. c. cum causam. Alex. in addit. ad Bart. in l. 1 §. si quis neget. ff. quemad. testam. aper. Boeri. Decis. 1. num. 51. Franc. Marc. decis. 900. incip. quæritur. parte. 1.

108 Testes verò in iudicio summario recepti minime probant, nisi reproducantur in plenario, prolata iam sententia interlocutoria ad probandum. l. si quando. C. de testib. c. veniens. 1. c. cum in tua. de testib. Bar. in l. maritus. nu. 3. & in l. fin. nu. 8. ff. de quæstio. Abb. in c. si clericus. nu. 15. de foro compet. Boer. decis. 43. num. 3. Hippol. sing. 95. & sing. 580. incip. acta facta in iudicio summario. Albert. latissimè omnium. de agnos. asser. q. 34. nu. 16. cum sequen. & in c. 1. de hęret. in 6. q. 16. nu. 17. Villadie. de hæret. q. 10. Iac. Sep. in Instit. cath. c. 62. nu. 16. & in enchirid. tit. 35. nu. 10.

108 Vsque adeò id verum esse censeo, quòd neque operatur indiciū testis non reproductus. Bal. in l. iubemus. nu. 4. C. de proba. Bar. in d. l. maritus. nu. 3. & in d. l. fin. allegando ad hoc l. si quis adulterium. ff. de adul. Salic. in l. fin. C. de quæsti. Inno. in c. per inquisitionē. de electio. Albert. de agnos. asser. q. 34. nu. 9. Sed summa cura aduertendum est in reproductione testium, ut prudenter & cautè ipsi examinentur, & quòd priora testimonia eis non ostendantur, sed saltim summatim prius repetant testes quicquid de re illa, fuerunt testificati: Nam ex eorum variatione, seu contradictione, uel trepidatione, discretus & circunspectus Inquisitor facilè suspicari poterit, quanta fides eis est adhibenda, & an aliqua falsitatis suspitio subsit, intelligatur. Quę
109 omnia in actis processus cōscribantur, quia fidei eorum detrahitur, & non est parua suspitio de mendacio. l. 2. in fine. ff. de testibus. cap. si testes. §. qui falsò,

vel uariè.4.quæstio.tertia.docet Bartolus in dicta lege fina.numero tertio.ff.de quæstio. Felinus in ca.cùm in tua.num.4.de testib. Boeri. decis. 108. Iac. Sep.in En-
110 chirid.tit.35.nu.10.Hoc pacto testes esse mendaces deprehenduntur, si obliti eorum quæ prius dixerunt, diuersa prioribus loquantur. Nam iuxta vetus prouerbium, mendaces memores esse oportet, licet posteriori, & non priori dicto standum sit.cap.accusatus. §.licet.de hæret.in 6.Io.Nicol.de hæret.no.13.Albert. in cap.1.q.16.nu.79. de hæret. in 6. & de agnos. asser.
* q.34.num.41.fatetur hanc esse communem opinionē. Couarru.libro 2.resolut.cap.13.num.9. declarando. d.§.licet.

111 Nulli iudicum, præcipuè Inquisitorum fidei, liceat testes pro ratificatis à reis haberi, nec tres monitiones solitas, & testium publicationem omittere, quamuis delati plenè & spontè delictum sint confessi. quia
112 sæpe solent suas reuocare confessiones, & processus, & testificationes absq; fide & probatione, vt superius dictum est, remanent. Id meritò ea potissimum ratione fieri non debet, quia rei in causis criminalibus de-
113 fensionibus renuntiare nequeunt; maximè si pœna corporali sunt plectendi.glo. est sing. communiter recepta in l.pactum inter hæredem.in uerbo, cùm liceat. ff.de pact. quam pro sing. allegat Bar.in l. qui vltimo supplicio.in fine.ff.de pœn.Ias.in l.si quis in conscribendo, num.17.C.de pact.& in auth. Iubemus. num.7.C. de iud.Fel.in c.si diligenti.nu.3. de foro competē.& in cap.cum dilecti. de accusat.ubi octo fallentias ad eam scripsit. Refert etiam Hippol. in l. 1. §. si quis vltrò. nu.63. & in l.vnius.§.cogniturum.num.56.ff.de quæstio.& in pract.crimi.§.examinanda. numero 4. Ludo.

Carer.

Carer. de hæret. §. circa igitur. num. 70. Thom. Gram. uoto. 7. in causa nobilis. nu. 6. Sac. Sep. in Insti. catho. c. 62. nu. 38. & in c. 26. nu. 29. & in Enchirid. tit. 35. nu. 11. pro qua est sing. tex. in l. non tantum. ff. de appellat. Sed tex. uidetur contra supra dicta, ut in c. ut inquisitionis. de hæret. in 6. ibi, non obstantibus appellationi-
114 bus; vbi tollitur appellationis remedium, quod est quædam naturalis defensio. Abb. in c. 1. num. 2. de rescrip. Felin. in d. c. si diligenti. nu. 7. Primum tenendum est, nam solutio omnibus notissima est.

QVINTA ASSERTIO.

115 Hæresis crimen tribus tantùm minus idoneis testibus plenè non probari: contra Franc. de Aretio. & Alberti. & Lud. Carer.

Pulchrè inquit Iurecconsultus Arcadius in l. ob carmen. §. fin. ff. de testib. quòd non ad multitudinem testium respici oportet, sed ad eorum mores, dignitatẽ, & autoritatem. cap. in nostra. de testib. c. si testes. §. in criminali. 4. q. 3. Bal. in l. testium. num. 21. C. de testib. & in l. in bonæ fidei. nu. 10. C. de reb. credit. dicẽs duos testes omni exceptione maiores multis suspectis præ-
116 ferri, & paucos nobiles multis rusticis, & duos Cardinales multis rusticis, & duos Cardinales multis pannosis clericis. Vnde inquit ipse Bal. in c. ad nostram. in prin. de probat. quòd neq; in causa criminali, nec ciuili ardua, plurimi testes infames, uel minus idonei plenè
117 probant, neq; numerus eorum defectus supplet, allegat tex. in c. licet causam. §. quamquam. de probat. Dictum Bal. sequitur Iaso in l. 1. in prima lectura. nu. 68. C. de sum. Trin. & fid. cath. & in auth. si verò. nu. 6. C.

de iud.Fel.in c.testimonium.nu.5.de testib.Dec.in d.c. licet causam.nu.8.& in cons. 133. uiso processu. nu. 3. Hippol.cons.109.audito. nu.5. & in rub.C.de probat. nu.312.& pract.crimi.§.expedita.num. 82.& in sing. 437.in causis.& sing.477.in testibus. Ruinus, consilio 149.uol.5.Anto.Gab.de testib.conclusione. 6.

118 Neq; prædictis obstat gl.ordinaria. in l.3. in uerbo, numerus.ff.de testib.quæ in causis ciuilibus,& non in criminalibus,intelligenda est secundũ Bal.in d.c.ad nostram,& doctores superius citatos.& Bar.in l. excusantur.nu.7.ff.de excusa.tut.Fran. Squilla.de fide catho. c.34.Pal.Rub.in alleg.hæresis.§.fin.optimè Hippol. in d.sing.477.&in pract.§.expedita.nu.82.Thom.Gram. decis.11,nu.2.&cons.26.in causa matrimonij.nu.56.& Fran.de Curte.de testib.conclus.16.Alex. consi.4. nu. 10.uol.6.Soc.Iun.consi. 146.in causa turbatæ posses-

119 sionis.nu.15.uol.1. Neq; huic conclusioni aduersatur tex.in cap.in fidei fauorem.de hæret.in 6. quia ex eius tenore apparet,quòd vltra numerũ testium, aliæ præsumptiones sunt necessariæ. ibi,ex numero testiũ, & personarum qualitate,& alijs circũstantijs. &c.Nostra uerò assertio loquitur quando tantùm sunt tres testes minus idonei,contra Fran. de Aretio. in c. fi.de testib.& Albert.de agnos.asser.q.34.nu.3.& Lud. Carer. de hæret.§.circa igitur.nu.52.

SEXTA ASSERTIO.

120 Per testes singulares hæresis crimen non plenè probari,contra Iac.Butrig.Bal.Sali.ac plures alios: dicentes in genere probari.Quam sanè probationem ad pœnam delicti ordinariam prorsus esse reijciendam.

Notissima

Notissima est iuris regula, testes singulares in omnibus causis tam ciuilibus, quàm criminalibus, plenam probationem non facere. ca. bonæ. 1. §. contra verò. de elect. c. cùm Ecclesia Sutrina. §. nos igitur. de cau. posse. & prop. cap. licet causam. §. quanquam. de probat. cap. cùm dilecti. de accusat. cap. nihilominus. ubi glo. & Archid. optimè. 3. q. 9. l. qui falsa, uel uaria. ff. de testibus. Et ratio est, quia non est contestatio inter eos, nec numerus, nec pluralitas respectu unius actus (cùm singuli diuersa, uel separata dicãt) quæ facit eos contestari. Ob di meritò, tantũ probãt mille testes singulares quantũ unus testis: imò si est singularitas obstatiua, minus pro
121 bant mille, quàm unus: nam dictum unius debilitat dictum alterius. Bald. in l. iurisiurandi. nu. 4. C. de testi b. & in l. de quibus. in fine. ff. de legib. Ias. in repet. l. admonendi. nu. 256. ff. de iureiuran. Alex. cons. 19. in his quæ in themate. num. 22. uolum. 4. & cons. 81. eo. vol. Dec. cons. 189. in casu proposito. num. 8. & cons. 310. visis diligenter. num. 7. & cons. 534. procedendo breuiter. nu. 12. Paul. Paris. cons. 57. uolum. 1. Hippol. cons. 109. audito & intellecto. nu. 3. & in sing. 114. incip. vulgatum. Nicol. Boer. decis. 341. & uidetur. num. 2.

122 Tria sunt in testib. singularitatum genera, quarum una est singularitas obstatiua, alia subalterna, alia adminiculatiua, idest, quòd aliquando singularitas est cum contrarietate: ut si vnus ait, alter negat, quo casu dictũ unius dictum alterius debilitat. Aliquando cum diuersitate, quo casu dictum unius non infringit dictum alterius, imò adiuuat, si unus testis deponat de uno actu possessionis, alius de alio. Interdum est cum connexitate, ut puta si unus deponit de ueritate facti, alius de fama; ista etiam singularitas adiuuat. Ita singulariter

in effectu docet Bal.in cap. licet causam. nu. 11.de probat.& in d.l.de quibus.& in cap.bonæ.j. de electio.& in l.testium.C.de testib.num.9.& num.14.Subtiliter mo-
123 re suo decem prædicamenta in exponenda singularitate testium refert, quad optimè declarat Cæpola cōs. ciuili.3.in ordine.nu.9.& Aymon Craue. de antiquit. tempor.par.4.num.157.Felin.in cap. licet ex quadam. de testib.num.2.& Dec.in d. cap. licet causam. num.7. Albert.in cap.1.q.16.num.61.de hæret. in 6.Franc.de Curt.de testib.num.92. optimè Blan. in l.fi.ff.de quæstio.num.366.

124 Testes uerò contestes & nō singulares in dubio præsumuntur, ita in casu dubio eorum dicta interpretari tenemur.Innoc.in cap.qualiter & quando. 2. de accusat.Bald.in d.l.de quibus.Ias.in l.fin.num.14.C.de bon. possess.cont.tab.Abb.in cap.cùm Ioannes.num.6.de fide instrum. Alex. cons.146. uolum.5.Aymon.Crauet. cons.78.num.9.& consi.151.num.15. Albert. in cap.1. q.16.num.57.de hæret.in 6.Fran.de Cur. de testib.nu. 28.&73.Ratio est,quia non psumitur pluralitas actuū.
125 l.fin.C.si cert.petat.l.omnium.ubi optima glos. C.de testam.cap.in præsentia.§.uerum.2.ubi. dd.de probat.
126 & etiam quia testes,si id commodè fieri potest,ad cōcordiam sunt reducendi.cap.cùm tu.de testib.cap.periculose.ubi optima glos.de pœnit.distin. 1. Bald. in cap. fin.in fine.de consue.Ias.in l.interpositas. num. 3.C.de transa.& in l.si is qui pro emptore.num.10. ff. de vsucap. in l.3.§.ex contrario.nu.87.ff.de acquir.possess.Hippol. sing.418.incip.dicta testium. & sing. 571. incip.audiui
127 semel. Ideo testis non dicitur singularis quāuis alios contestes non alleget,& dicat de præsentia aliorum nō recordari.Paul.Castr.in l.fin.in fine,C. de bono.possess.

secun.

secun. tab. Felin. in d. cap. licet ex quadam. nu. 2. Alex. cons. 185. volum. 7. Carol. Ruin. cons. 36. volum. 4. Hippol qui alios refert sing. 401. incip. nescio aliquem. Si-
128 mili modo testes dicuntur contestes, & non singulares, quando in facto principali, in quo negotij substantia principaliter consistit, concordant per eadem, uel æquipollentia verba, licet in alijs discordent. cap. nihil obstat narrandi diuersitas. de uerb. signifi. l. qui sententiam. C. de pœnis. l. quicunque. §. idcirco. Vbi Salic. C. de hæret. glos. in uerbo. substantia. in cap. dudum. de cō uers. coniug. glos. in uerbo, uacillasse. in cap. cum. ecclesia sutrina. de caus. posses. & propri. Bald. in d. l. testium. num. 13. Ias. in l. quæ extrinsecus. nu. 5. ff. de uerb. obli. cum alijs à me relatis in speciali meo. 204. incip. testes singulares. num. 9.
129 Sed Anto. de Butrio, & Abb. in d. cap. nihil. num. 2. dicunt, quòd si est quæstio de probandis uerbis formalibus alicuius ꝓpositionis, per eadem uerba formalia, & non æquipollentia testes testificari tenētur, alioquin non probant. Alex. in addit. ad Bar. in l. testiū. §. ideoq; ff. de testib. Fran. de Curte. de testib. num. 24. Ias. in l. fi. nu. 18. C. de bono. posses. secun. tab. Nicol. Euerardus in Topicis iuris in loco ab æquipollentibus, ubi allegat Bald. in cap. bonæ. 1. de electio. idem tenet Catelian. Cotta in memorabilib. suis uerbo, testis. Albert in d. c. 1. q. 16. num. 42. & de agno. asser. q. 34. num. 47. ubi allegando quoddam consi. Domin. de S. Gemin. 130. in ordine, per supradicta affirmat, unum, meo iudicio, satis
130 stupendum, quòd ad probandam propositionem aliquam hæreticam, si testes in uerborum forma sunt diuersi. quia non testificantur per eadem uerba formata, non plenè probant, quia est de uerbis quæstio. Idem

tenuit

tenuit in dicto tractatu de agnos.asser.q.35.nu.7. Quā
131 sententiam,salua summa eius autoritate,tāquam falsam reijciendam prorsus censeo,nam uirtus & substantia uerborum non in eorum cortice,uel superficie,sed in sensu & intentione consistit.cap.intelligentia.c.præterea.de uerb.sign.cap.Marchion.1.q.1.& non sunt verba intelligēda Iudaicè,sed Iuridicè, ut Baldi uerbis vtar in l. quicunque. colum. 6.C.de ser.fugit.quem refert Ias.in l.non dubium.num.28.C.de legib.nam Iudæi nimis inhærent cortici uerborum & literæ. Et nihil refert ut docet iuris regula,quòd aliquid ex æquipollentibus fiat.l.mulier.ff.ad Trebell.l.si mater.C.de institu. & substit.sub cond.fact.ea denique est natura uerborū æquipollentium.l.2.C.de usucap.pro empto. cap. licet ex quadam.de testib. Quare meritò testes non dicun-
132 tur singulares,si in effectu & uerborum substantia cōcordant,quamuis uerbis vtantur diuersis, ueluti si duo testes producti, unus dicat audiuisse Titium dicentem indulgentias summorum Pontificum nullas esse, alter uerò eodem tempore & loco audiuisse affirmet, dictū Titium dixisse nullam uim & uirtutem summorum Pōtificum indulgentias habere: Huiusmodi.n.testes concordes & contestes in probanda dicta propositione hæretica sunt,& non singulares,per d. l,qui sententiam.& cap.nihil.& per alia iura superiùs relata. Immo quan-
133 do testes uno eodemq; præmeditato sermone testificantur,præsumuntur suspecti.l.3.§.j.ff.de testib.Abb. in d.cap.nihil.num.3.Hippol.latè in rub. C.de probat, num.358.cum sequen.Franc.de Cur. de testib.nu.29.
134 Nostram igitur assertionem, testes uidelicet singulares, & uarios, crimen hæresis non plenè probare,tenet Ioan.And.in cap.ut officium.§.1.in prin. de hæret.in 6.

Bal.

Bald.in l.ob carmen.§.fin.ff.de testib. Anto. de But.in in cap.veniens.1.de testib.& in cap. cum oporteat. de accusat.Card.in Clem.1.§. verum. de hæret. Conrad. Brun.de hæret.lib.4.cap.9.Palac.rub.in allegat.hæresis.§.12.Alex.consi.19.in his quæ in themate. nu. 2. volum.4.& cons.72.& 190.super primo. nu.6. volum. 1.Paul.Parisius.cons.2.volum.4. Abb.consil.42.vol.1. Hippol.cons.90.audito.num.7.Nico.Boer. decis.342.
* Hanc fatetur communem esse opinionem Pala. Rub. in allegat.hæresis.§. 12. Albert. de agnosc. asser.q. 34. num.9. latiùs in cap.j.q.16.num.49.de hæret.in 6.Iul. Clar.in pract.crimin.§.fin.q.53.versi.dixi etiam.Boer. decis.342.& videtur.num.2.qui respondit fundamentis contrariæ opinionis.Iacob.Sept.in Institu. catho.c. 62.num.18.& num.25.affirmat hanc opinionem seruari in practica.& in cap.50.num.1.& in Enchiridio, Inquisit.titu.37.Mincha.de successio.crea.lib.j.§.4.num. 35.Nicol.Aymeric.in Director. Inquisit.part.3.q.72.
135 vbi literas Papæ Clementis, Alexandri,& Vrbani.4. summatim refert. Ratio est,quia si in alijs criminibus testes singulares non probant,à fortiori in crimine hæresis,in quo vberiores probationes sunt necessariæ, tum propter truncatam, & diminutam reorum defensionem,cùm nomina testium non publicentur:tum etiam quia in hoc crimine omnia pœnarum genera concurrunt,ut superius abunde retuli.num.1 po. part.2.
136 Illa tamen hoc in loco doctrina Ioan.Andr. communiter recepta obliuioni minimè tradenda est. in cap.ut officium.in prin.de hæret.lib.6.quem sequitur Domin. ibi in §.uerum.num.6.Anto.in cap.cùm oporteat.de accusat.Oldrad.cons.120.Abb.consi.42.incip. ex multis cogitatis,volum.j.& dixit communem Palac. Rub. in alleg.

allegat.hæresis.§.12.Iac.Sep.in Instit. catho. cap.50.in prin.& Iul.Clar.in pract.crim.§.fin.quæst.53. vers.dixi etiam, in fine.quòd etiam si fama delicti simul cum testibus singularibus concurrat,nihilominus, hæresis crimen non plenè probatur. Huius rei ratio euidens
137 est,quia in criminalibus ex pluribus imperfectis probationibus, non fit una integra & perfecta probatio. glo.est sing.in uerbo.illorum.in cap.ueniens.de testib. Gandin.in rub.de præsump.& indicijs. Bald. in cap.1. * de appellat.ubi optimè Decius num.21. Idem Bald.in l.2.§.1.ff.de excusat.tutor.& in l. si quis ex argentarijs. §.j.ff.de edendo.Hippo.in rub.C.de probat. num.310. & in consi.20 in hac præsenti.num.48. quo casu locum
138 non habet vulgata iuris regula,singula quæ non prosunt,multa collecta iuuant.l.rationes. l.instrumēta.C. de probat. quod longè aliter est in ciuilibus causis.gl. sing.in uerbo.legitimis testibus. in l.2.ff.de excusat.tutor.glos.in uerbo numerus in l.3.ff.de testib. glo.fin.in cap.cum causam.de probat.de quibus plenius per Decium,& Hippol.in locis paulò antè citatis, & per Fran. de Curte.de testib.nu.92.cum sequen.plura enim imperfecta non faciunt unum perfectum. l.unica. C.qui nume. tutel.se excus.l.si idem cum eodem.ff.de iu.om. iudi.
139 Contrariam uerò sententiam tenuere plures iuris professores,neque numero,neque autoritate proxime dictis inferiores, uidelicet ad probandum aliquem esse hæreticum in genere, sufficere per testes singulares probare diuersas illius hæreses: ueluti siquispiam dixerit audiuisse Lutherum dicentem, non esse obediendū Papæ:alius testis inquit eundem dixisse, vota castitatis neminem obligare,& alij de alijs diuersis hæresibus, ꝗ

tales

tales testes singulares probant in genere illum esse hæreticum. Hanc tenuit opinionem Iac. Butrig. in l. Arriani. C. de hæret. Bald. l. actor. num. 4. C. de probat. dicens, quòd si volo probare aliquem esse hæreticum in genere, produco duos testes; unus deponit de hæresi in uno articulo fidei, alter de alio articulo: isti testes probant identitatem generis per diuersitatem specierum. Idem Bald. in l. vnica. in fine. C. qui num. tutel. se excus. hoc verborum tenore ait: Si vnus testis dixit aliquem esse hæreticum, quia audiuit eum dicentem, non credo in vnum Deum: & alius dixit, non credo in catholicam Ecclesiam; isti testes plenè probãt, quia sunt contestes in genere. & in l. actor. num. 4. C. de probat. & in c. cum omnes. num. 28. de consti. ibi, sufficit probatio generalis ad probandum quem esse furem manifestum, uel hæreticum: quia omnes hæretici caudas habent adinuicẽ
140 colligatas. Sequitur Sali. in l. quicunque. C. de hæret. Ioan. de Imol. in d. cap. cùm oporteat. Anan. in c. 1. num. 7. in fine. de hæret. Decanus Segouin. de hæret. c. 12. Ias. in repe. l. admonendi. num. 256. ff. de iureiuran. Feli. in cap. licet ex quadam. in fine. de testib. Decius in cap. licet causam. num. 7. de probat. Alex. consil. 141. & cons. 72. num. 4. volum. j. Calcan. cons. 19. Hippol. cõsi. 1. num. 28. & 41. Aymo Craue. consil. 78. plenius in lib. de antiqui. tempor. parte. 4. §. sed enim. nu. 11. Anto. Gab. in comm. opinio. tit. de testib. conclus. 2. num. 40. Et hanc fatetur esse communem Ant. Gome. lib. 3. resolut. cap. 12. num. 12. Albert. in d. cap. j. q. 16. num. 51. affirmat hanc opinionem in actu practico seruari: rationem huius conclusionis assignans, quoniam omnes hæ
141 reses connexæ sunt & inuicem colligatæ. cap. excommunicamus. j. de hæret. c. accusatus. eod. tit. in 6.

Diutius

142 Diutius hac in re mecum cogitaui, quo nam pacto prædicta conclusio, tanto egregiorum Doctorum suffragio munita, esset intelligenda. Iure optimo dicere possem quod Labeoni Celsus iureconsultus respõdit dicens, aut non intelligo quid sit de quo me consulis, aut valdè stulta est consultatio tua, ut ipse refert in l. Domitius Labeo. ff. de testam. Dicere profectò vel'em in quo distet hæreticus in genere ab hæretico in specie: cùm impossibile sit quempiam esse hæreticum in gene

143 re. Nam indiuiduum, vt Petrus, vel Ioannes genus esse non potest, cùm indiuiduum sit collectio proprietatum, quæ alteri non conuenit, & de vno tantùm prædicatur, vt ait Philosophus in lib. prædicabilium. cap. de specie. Probatio verò in genere, Petro, vel Ioanni, qui sunt species, minimè nocet: sequeretur igitur quòd Petrus, vel Ioannes, tanquam genus, per probationem in genere factam damnarentur, quod est ineptissimum

144 & absurdum. Quia hæreses in specie, & in errore alicuius articuli fidei sunt probandæ, ac in specie simili modo testes testificari tenentur. Ideo opinionem dicentium per testes singulares probari, aliquem esse hæreticum in genere, salua summa eorũ autoritate, somnium & chimeram esse arbitror, præsertim quòd probatio in genere nullo modo inueniri potest, vt concludit Dec. in rub. de proba. num. 3. in decretal. Boer. in d. decis. 342. optimè fundamentis contrariæ opinionis respondet. In probanda igitur hæresi à regulis iuris communis non est recedendum, immo in hoc crimine vberiores probationes quàm in adulterio, vel furto, uel alijs criminibus requiruntur, propter grauitatem delicti, & pœnarum, & truncatam atque diminutam reorum defensionem.

145 Ex ſupradictis redditur dubia opinio Reuerendiſ.ac meritiſ.D.Epiſc.Pacen.in Enchirid.Inquiſit.tit.37.nu. 8. in quo loco inquit, quòd ſi teſtes de eadem hæreſi ſunt concordes, ſed eam quiſque audiuit in vario loco & diuerſo tempore, ſi alioqui ſunt fide digni, credendum eſt eis, & plenam probationem faciunt. Quæ opinio periculoſa mihi videtur, cùm teſtes loco, & tempore ſint ſingulares, ut fuerunt teſtes deponentes contra Suſanam.cap.cum cauſam.1.de teſtib. cap. nihilominus.3. q.9.cap.parentela.24.q.6. Bart.in l.ſi plures.in prin.ff. de iniurijs.Bald.in d.l.teſtium.num.14. Alex. conſ.94. viſo proceſſu.volum.6.Fran.de Cur.de teſtib.nu.106.

146 Deducitur etiam ex ſupra dictis falſam eſſe opinionem Albertin.in rep.cap.1.q.16.num.62.de hæreti.In 6. dicentis tres teſtes ſingulares ad condemnationem in crimine hæreſis ſufficere, nam ex pluribus diuerſis, nunquam reſultat vnum integrale.l.ſancimus.§.ſi quis autem.C.de donat.l.vſuræ.C.de vſur. & plura imperfecta non faciunt unum perfectum.l.vnica.quę ita ſummatur.C.qui num. tutel.ſe excuſ.l.ſi idem cum eodē.

147 ff.de iuriſd.om.iud. Huic proxima eſt iuris regula, quòd probationes in ſua ſpecie imperfectæ, in criminalibus ad plenam probationem non coniunguntur.gloſ.ſing. in verbo,illorum,in cap.veniens.1.de teſtib.Bart. in l.ſi quis ex argentarijs.§.1.ff.de eden.Fran. à Ripa in l.admonendi,num.209.ff.de iureiuran. Alberti.de agnoſc. aſſer.q.25.num.21.& q.35.num.8.Latè Decius in cap. 1.num.21.de appellat.latius Hippol.in rub.C.de probat.num.309.cum ſequen.Dixit eſſe communem opinionem Iac.Sep.in Enchirid.Inquiſit.tit.34.num.3.& in Inſtit.catho.cap.50.num.2. Antonius uerò Gabriel in communibus concluſionibus.titu. de teſtib.concluſ.

2.latiſ

2.latissimè omnium dd.21.casus,cum.12.fallentijs congessit, in quibus testes singulares plenè probant.

148 Neque prædictis obstat.l.2.C.de hæret. ibi, qui leui argumento à iudicio catholicæ religionis: quæ lex in suo intellectu censetur difficilis, ex eo quòd probare videtur, quòd qui leui argumẽto à fide catholica deuiat, iudicatur hæreticus.pædictam legem allegat glos. 2.in cap.1.de hæret.exponens leui,idest, tenui argumento. glos.in uerbo, vehementem.in cap.literas.de præsum. dicens,ꝙ ex leui causa probatur quis hæreticus, quantum ad hoc ut suspectus de hæresi habeatur, & procedatur contra suspectum: sed non ut condemnetur de hæresi. Allegat etiam Innoc.in cap.sicut.1.de simo.ꝙ leuia signa sufficiunt ad præsumendum aliquem hæreticum. Sed illa signa oportet plenè probari. Ioan. de Anan.in rub.de hæret.num.3.allegando.d.l.2.& Io.de Fantu.in cap.qui hæretici.24.q.3.inquit, ꝙ illud quod in d.l.2.dicitur leui argumento,exponendum est, idest probabili,& quod de facili apparet,ita vocatur leue argumentum propter leuem probationem. Io.de Anan. in cap.excommunicamus.1.§.adijcimus. num.4.de hæret.Aegid.Bos.in practi. tit. de indicijs ante torturam. num.22.Albert.in cap.1.q.13.num.18. cum sequen.de

149 hæret.in 6.refert plures intellectus ad d. l. 2.tandem inquit esse uerum intellectum, quòd qui motus aliquo leui argumento,idest ratione,vel fundamento nõ subsistenti, & forsan fatuo, à fide catholica deuiat,non est hæreticus. Sed uerus sensus, qui in praxi in sacrosancto Inquisitionis foro passim seruatur ad d.l.2.& ad dictum Innoc.in d.cap.sicut.j.est, quòd sufficit quem leui argumento de hęresi esse suspectum, ut contra eum ꝓcedatur ad inquirendum, uel purgationem faciẽdam,

seu

ſeu ad pœnitentiam iniungendam: non tamen ad pę-
150 nam delicti ordinariam ponendam. Nã ſi in alijs cri-
minibus neceſſariæ ſunt ad condemnationem proba-
tiones luce clariores. l. fin. C. de probat. l. addictos. C.
de appellat. cap. ſciant cuncti. 2. q. 8. à fortiori in probã
dis hæreſibus clariores & uberiores requiruntur pro
bationes, cùm de maiori agatur præiudicio, & omnia
151 pœnarum genera in hoc crimine concurrant, quas
plenè & eruditè congeſſit Bal. in l. 1. nu. 7. C. de ſumm.
Trinit. & fide catho. Anan. in c. excommunicamus. j. §.
credentes. à nu. 3. vſque. 12. de hæret. Iac. Sep. in En-
chirid. tit. 67. Fortalicium fidei. lib. 2. conſideratione.
11. Et in hunc modum. d. l. 2. & dictum Inn. intelligũt.
Abb. Feli. & alij in d. c. literas. Oldra. conſ. 210. Domin.
in c. ut officium. §. verum. nu. 6. de hæret. in 6. Fran. in c.
accuſatus. nu. 3. eo. tit. & lib. Io. Imo. in clem. 1. in fine. de
hæret. Villadieg. de hæret. q. 13. num. 9. Conr. Brun. de
hæret. lib. 4. c. 9. Pala. Rub. in allegat. hæreſis. §. 12. Al-
ber. de agnoſ. aſſer. q. 25. nu. 21. & plenius in d. c. j. q. 13.
nu. 18. Aegid. Boſſ. in pract. tit. de hęret. nu. 5. Lud. Ca-
rer. de hęret. §. circa igitur. nu. 51. Matth. de Affli. in cõ
ſtit. Siciliæ lib. 1. rub. 1. nu. 58. Iul. Clar. in pract. §. hære-
ſis. uer. habet etiam. & in §. fin. q. 6. uer. item ſcias. Iac.
Sep. in Inſtit. catho. cap. 50. nu. 5. & in Enchirid. inqui-
152 ſit. tit. 34. nu. 6. in quo loco doctiſſimè, more ſuo, in-
quit. d. l. 2. in codicibus vulgatis eſſe deprauatam, & in
libris emẽdatis verba dictæ legis eſſe, hæreticus eſt qui
uel paululũ à catholica declinat fide, uel qui ab ortho-
doxa fide nimiũ declinat, id eſt, hæreticus qui lineas ca
tholicę fidei paululum, uel nimium fuerit tranſgreſſus.
Qui ſanè ſenſus & litera mihi placet, quia illic non agi-
tur de probanda hæreſi, ſed de diffinitione hæretici.

SEPTIMA ASSERTIO.

153 ¶In negotijs fidei, socio criminis etiã sine tortura, fidem esse adhibendam, contra nonnullos contrarium tenentes.

154 Socius & particeps criminis regulariter ad testimonium non admittitur.c.veniens.j.de testib. ca.1.de confessis.c.si testes.§.item liberi.4.q.3.l.1.§.diuus Antoninus.ff.de quæstio.l.fin. C.de accusat. l. quia liberi. C.de testib.nisi in crimine læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ; & in alijs casibus relatis per glossas & dd.in iuribus modò citatis. Et in his criminibus exceptis, socio criminis non creditur contra socium eiusdem criminis, nisi dictum suum dixerit in tortura.gl.in uerbo, palàm.ibi, nisi in casibus modò notatis, & tunc cũ tormentis forte.in l.3.§.lege Iulia.ubi Bal. ff.de testib. Idẽ Bal.in l.1.num.5.in fine, ibi, cum tormentis adhibetur istis testibus fides.C.de summ. Trin.& fid.cath. Sal.in l.fi.in fin.C.de accusat. Tenuit expressè id Raph.Fulg. cons.173.in causa inquisitionis.in prin. Hippol. cons. 109.incip.audito & intellecto.nu. 13. qui loquitur in crimine hæresis. Idem in l.fin.nu.16. C. de sicar. & in pract.§.diligẽter.nu.62.& 83.& in §.expedita.nu. 84. Quod dixit esse indubitatum, etiam in criminibus except is, Aegi.Boss.in pract.tit.de indicijs ante torturã.

155 nu.151.& de tortura testium.num.3. Contrarium, & meritò tenuit Villad.de hæret.quæst.13.nu.15. Ant. Gom.lib.3.resolut.cap.12.num.16.& Iac.Sep.in Instit. cat ho.cap.62.num.3.dicens quòd consuetudo & usus iudiciorum dictam opinionem non admittit, nisi testis sit vilis, & uacillet. Idem Iac. Sep. in tractatu contra Zanchinum.c.2.dicens, in crimine hæresis socium criminis

minis ad testimonium, ut faciat indicium, esse admittendum, etiam si non torqueatur; quia plus credendum est spontaneo testi, quàm coacto, & opinio contraria omni ratione caret.

OCTAVA ASSERTIO.

156 ¶Testem falsum in crimine hæresis, ad veniam nullo modo esse recipiendum, sed pœna talionis plectendum.

Id etiam cautum erat in Deutero. cap. 19. & in Danie. c. 13. tex. fin. in c. satis hinc. 33. q5. ibi, qui testimonio falso cuiquam nocuerit, ita ut sit occidendus, eadē plecti iubetur pœna, qua fuerat (si verum esset) ipse plectendus. cap. hæc imago. ea. causa & q. l. 1. §. præterea. ubi latè Hippo. ff. de sicar. ibi, uel falsum testimonium dolo malo dixerit, lege Cornelia de sicarijs tenetur, quam legem pro singulari allegat Anto. Corset. sing. in uerbo, testis falsus. l. qui falso. ubi gl. ff. de testib. Bal. in l. præsbyteri. nu. 10. C. de Epis. & cleri. ubi ad id allegat gl. sing. in cap. 1. 2. q. 3. Pulchrè in l. data. opera.
157 nu. 20. C. de his qui accus. non poss. Idem Sali. in l. 2. C. de reb. credit. Ias. in l. etsi legibus. nu. 6. C. si cont. ius vel vtili. publi. & in l. diuus. ff. de re iudica. Aegid. Boss. de falsis. nu. 138. & nu. 169. cap. sicut. vbi latè Fel. not. 3. num. 2. de testib. Idem Bal. in cap. 1. §. homicidium. de pace iura. firman. Anan. in cap. primo, numero octauo, de crim. falsi. gloss. singul. in uerbo, puniendi. in cap. nihilominus. 3. quæst. 9. vbi ad id allegat tex. in d. c. hæc imago, 33. q. 5. optimè Ias. in §. item si quis postulante. nu. 64. Instit. de actionib. Alex. cons. 55. vol. 7. Hippol. in l. qui falsam. in fine. ff. de falsis. Ludo. Carer. de

hæret.§.modo qualiter.nu.29.Felyn.in c. ficut. nu. 2. de testi.l.regia. taurina. 83. ubi plenè interpretes Hispani,præsertim Iac.Sep.in Instit.cath.cap.64.num.90. vbi allegat Instructionem. 4.Toletan. cap. 11.Idem in En chirid.Inquisit.tit.38.vbi num. 3. allegat constitu-
158 tionem Papæ Leonis decimi,in quá decretum est testem falsum, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit, relinquendum esse curiæ seculari.
* Hanc fatetur esse communem opinionem Soc. consi. 185.lib.2.& Couarr. in cap. quamuis pactum. de pactis.in 6.parte.1.§.7.nu. 6. ubi optimè Bernar. diaz in pact.cano.cap. 87. meritò eodem supplicio falsus testis puniendus est, quo reus erat puniendus, si verum esset eius testimonium & patiatur id quod fratri suo facere uoluit. Neque ad gremium Ecclesiæ recipiendus est petens ueniam,sicut hæreticus pœnitens, sed tan-
159 quã impœnitens puniendus. Ratio aũt singularis est, nam si Is contra quem falsum testimoniũ protulit ueniam illius criminis,quod non commisit, petere minimè poterat, eadem ratione falsus testis ueniam petẽs audiendus non est,in hoc præcipuè grauissimo falsitatis crimine, in quo contra nequissimos homines, qui (prætextu religionis)propter odium & uindictam propriam,innocẽtes & catholicos in sacrosancto & inuiolato Inquisitionis foro infamant,armanda sunt iura(vt verbis Imperatoris Constantini vtar) & acrius in eos & seuerius procedendum, ut qualia testis falsus fecit, uel facere tentauerit,talia patiatur.l.3. C. de Episcop. audi.cap. 1.23.q. 5. & curiæ secularí tradendus est, si
160 super hæresi formata deposuit,ut in d.c.statis. Et vrget maior ratio pœnæ talionis in hoc crimine, quã in alijs, cum in eo testiũ nomina non publicantur. ca.fi.de hæ-
ret.

ret.in 6. & daretur maior occasio ferendi falsum testimonium. Quæ pœna locum habet, etiam si accusatus non fuit punitus; nam illud fuit præter intentionem testis & per accidens, quod non mutat naturam subiecti.l.naturaliter.§.apum.ff. de acq.rerum domin.

NONA ASSERTIO.

161 ¶Maiorem fidē primo testimonio coram iudice, quàm secundó contrario, etiam in articulo mortis, in causis fidei esse adhibendam, contra Conrad. Brun. Hippoly.& alios.

Si testis in crimine hæresis testimonium coram iudice protulit, & postea in articulo mortis illud reuocat, priori testimonio standum est, vt potè iurato, & solemni, & coram iudice facto. Bart. & communiter omnes in l.eos qui diuersa.nu.4.ff.de fal. Bal. & Salic. in l.nullum.C.de testib.Bar.Roma.& Io. Igneus.in l.si quis in graui §.si quis moriens. ff.ad Syllania. Abb. & Decius in cap.per tuas.de probat. Fel.in ca.literas.nu. 20.de præsump.& in c.exhibita.in prin.de homi.Boer. decis. 180. Hippol.in pract. §. restat num.3. Aberti.in cap.1. de hæret.in 6.q.16.num.72. Iac. Sep. in Instit. cath.cap.62.num.29.& in Enchirid.tit.36.in princip.

162 Hanc dixit esse communem opinionem Couarru. lib.2.resolut.cap.8.& Iul.Clarus in practi. crim.§. fin. q.53.vers.quartus est casus.Contrarium tenuit in specie.Conrad.Brun.de hæret. lib.4.c.9.& Hippol. consi. 109.incip. audito & intellecto. defendendo quosdam ciues Mirandulenses accusatos de crimine hæresis, in quo consilio non fuit memor allegare pro sua opinione tex.in ca.accusatus.§.licet. de hæret.in 6.Sed rectè

163 intellectus ille textus procedit, quando secundum te stimonium fuit etiam iudiciale, de quo est casus expres sus in cap. literas. de præsump. vbi gl. & docentes. quod vtique latius in specialibus meis, speciali. 206. exposui.

DECIMA ASSERTIO.

164 Verba omnino dubia, vel ambigua potiùs in sen- sum Catholicum, quàm hæreticum, sunt exponenda. Optimè hanc assertionem explicat Aberti. in rubr. de hæret. in 6. q. 13. num. 19. melius de agnos. asser. q. 7. per totam quæstionem. & q. 24. num. 28. & q. 29. num. 19. & q. 25. num. 17. & q. 33. num. 23. quod intelligen- dum est quando verba omnino sunt dubia, secus si se- cundum communem sensum sunt hæretica. Nam iux- ta communem intelligendi sensum sunt exponenda. c. ex literis. j. de sponsal. l. Labeo. ff. de supellect. legata. l. librorũ. §. quod tamen Cassius. ff. de legat. 3. l. cùm de lanionis. §. asinam molendinariam. ff. de fun. instru. Vn de pulchrè & eruditè inquit doctiss. Melchior Cano de

165 locis Theologicis, lib. 12. cap. 11. nihil tam absurdum dici, aut excogitari poterit, quod si in aliquem sensum fictum detorqueas, verum non sit, ac rationi tam hu- manæ, quàm diuinæ consonum. Veluti in illa propo- sitione, Christus est creatura, quæ est hæretica, ut in cõ cilio Niceno; & in alio sensu, quatenus homo est, cense tur catholica: sed quia absolutè prolata habet sensum hæreticum, iudicandus est hæreticus qui eam protulis- set. Quia hæretici uerba sua ambiguè & versutè pro- ferre solent, vt optimè declarat Frater Bunderius à Gã dauo, de modernis hæreticis. tit. 4. art. 12. & tit. 26. art. 1. dicens quòd instar anguillæ per caudam hæreticus la-

bitur. Quæ omnia copiosè à nobis superius scripta sunt in prima parte.num.201.& 366. cum sequen.

VNDECIMA ASSERTIO.

Consultorum suffragia non esse decisiua, sed tãtùm consultiua, contra Albert.& alios.

Permulta de hac re superiùs in prima parte huius tra
166 ctatus.nu.409.cum seq. scripsimus, quæ hoc loco nõ sunt repetenda,contra Alberti. dicentem Consultorũ suffragia esse decisiua: quia contra eum est expressa instructio de Madrid anno. 1561.cap.66.

DVODECIMA ASSERTIO.

167 Inquisitores fidei contra blasphemos & sortilegos procedere regulariter non valent.

Id probat cap.accusatus.§.sanè.de hæret.in 6. ne per alias occupationes negotiũ fidei impediatur. qui text. loquitur in sortilegijs & diuinationibus non sapientib. hęresim manifestam, alioquin ad Inquisitores pertinet cognitio & punitio. Veluti siquis consulat dęmones, vel re sacra ad sortilegia vtatur, ut notant gloss. & dd.in d.§. sanè. uerbo saperent. de quo optimè Franc. Squill.de fide Cath.cap.12.Domin.cons.51.incip.quidam Sacerdos.Matth.de Afflict.in constit. Siciliæ.lib.j. rub.1.num.17.Alfon.à Castro, de iusta hæret.punit.c. 13.Albert.in cap.1.q.10. num. 10.de hæret.in 6.& de. agnos.asser.q.11.num.3. & sequen. vbi plenè & eruditè explicat & limitat.d.§.sanè.& d.glos.& q.23. in prin. melius num.68.Iul.Clarus in prac.uerbo, blasphemia. in princ.Paul.Grillan.de sortile.q.10.num.18.Villadie.

de hæret.q.9.num.6.Iac.Sept.in Institu. Cath.cap.60. num.6.& in Enchirid.tit.11.Sylua Nuptia. lib.4.num. 126.Couarru.in cap.quamuis pactum.parte.1.§.1.nu. 10.de pact.in 6.

168 Eadem ratione idem dicendum est de blasphemijs hæreticalibus,seu hæresim sapientibus;quarum cognitio & punitio ad Inquisitores fidei pertinet, per rationem tex.in d.§.sanè.Castro de iusta hæret.punit. lib.1. cap.12.circa finem, ibi, blasphemia autem,quæ habet quandam cum hæresi vicinitatem, uel connexionem. Hæc meritò ad Inquisitores ptinet, vt de illa inquirāt, iudicent,& puniant.Cardi.in clem.1. §.sanè.de vsuris. Squillacen.de fide catho.cap.16.Alberti. de agnos.asser.q.6.num.24.& q.22.num.63.&q.27.vbi plenissimè omnium per totam quæstionem.& q.36.nu.18. Matt. de Afflict.ubi supra num.53.Iac.Sep.in Institu.cathol. cap.8.num.8.& in Enchirid.tit.9.Conrad.Brun.de hæret.lib.5.cap.20.optimè Couarru.in cap.quamuis pactum.de pact.in 6.part.2.§.7.num.8. & sequen.ubi pul-
169 chrè pragmaticas Castellę & leges regias declarat,dicens hanc blasphemiam esse apostasiæ crimen,& quòd verba hæreticalia aduersantur confessioni fidei. Ple-
170 runque tamen in sacrosancto Inquisitionis foro solet in dubium verti, quæ blasphemiæ dicātur hæreticales,ut earum cognitio ad Inquisitores pertineat:praxis verò communis iuri & rationi consona recepit illa uerba,abnego Deum,nō credo in Deum, Hispanè,*descreo de Dios,no creo en Dios,reniego de Dios,o reniego de la fe, o de la cruz,o chrisma que tengo en la frente,o reniego de la puridad de nuestra Senora*: nam uerba hæc dicuntur hæreticales blasphemiæ, & de ijs Inquisitores cognoscunt,quia habent significationem infidelitatis,& fidei

abnega-

abnegationem, & directè opponuntur fidei confessioni. Aliæ autem blasphemiæ, uidelicet, *pese a Dios, por vida de Dios, voto a Dios, malgrado aya Dios, o despecho de Dios*, & similes, non sunt hæreticales, quia fidei confessioni non opponuntur, quãuis absolutè sint blasphemiæ, quia negant aliquid in Deo, quod ei cõuenit; aut tribuunt aliquid Deo, quod ei nequaquam conuenit: harum punitio ad iudices ordinarios pertinet. ca. 2. de maledicis. cap. non solum. 11. q. 3. scripsit S. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. & in quolibeto. 9. art. 14. & Castro in d. cap. 12. Soto de iusti. & iure. lib. 8. q. 2. art. 3. Syluester & alij summistæ in uerbo, blasphemia. in prin. Bart. in l. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. Ludo. Carer. de hæret. §. circa secundum. Ias. in §. item si quis postulante. num. 57. & sequen. instit. de actionib. Matth. de Afflict. in constit. Siciliæ. lib. 3. rub. 54. Cassaneus cons. 1. Nicol. Boer. decis. 301. Thom. Gram. decis. 50. incip. Marcus Spatanus, ubi benè examinat illa uerba, *despecto de Dio*, an sit blasphemia. Bernardiaz in pract. c. 103. & Alberti. Iaco. Sept. & Couarru. in locis supra citatis, ubi referunt quandam constitutionem Papæ Leonis. X. contra blasphemos: in quibus locis concludunt calorem iracundiæ non excusare blasphemum à pœna, præ
172 sertim Alberti. in d. q. 27. num. 3. Aliàs nullum homicidium esset puniendum, quia plerunque iracundia cõmittitur, ut dicit Decius in l. quicquid calore iracundiæ. ff. de regul. iuris. Contrarium tamen uidetur disponere instruc. Hispalen. anno. 1550. cap. 4. ibi. *En blasphemias dichas con enojo no se entremetan los Inquisidores*, quæ instructio in blaspemijs non hæreticalibus est intelligenda, ut superius dictum est.
173 Etiam ab Inquisitoribus fidei punienda est blas-

phemia

phem;a hæreticalis sub conditione prolata,prout solet communiter proferri, ut puta: non credo in Deum, nisi te percutiam,aut veritatem dico: quia sub hac forma non allegat Deum in testem,sed potiùs eius nomē blasphematur,ut ait Couarru.supra in loco citato. Vel meliùs dicendum est,quia hæc blasphemia conditiona
174 lis habet in se puram implicitantem affirmatiuam,videlicet,φ si ad occidendum illum opus fuerit in Deum non credere, paratus est id libenter facere: & ita inest deprauata volūtas,sicut in simili solemus dicere, quòd in actu conditionali,est voluntas de præsenti.l.2.ubi gl. ff.de contr. emptio. quæ est notanda declaratio ad notissimam iuris regulam, quòd ea quæ sunt in conditio-
175 ne,non sunt in dispositione:quia conditio nihil ponit in esse.l.quibus diebus,§.fin.l.qui heredi.ff.de condi.& demonstra.l.is damnum dat.§.quod pendet. ff. de reg.
176 iur.Pœna blasphemantis est;si persona est vilis & abiecta,flagellis cædendus est cum publica pœnitentia,in publico spectaculo,lingua,ferro vel ligno comprehensa,cū abiuratione de levi;& ad triremes pro graui blasphemia poterit condemnari.Iul.Clarus in d.§.blasphemia.in fine. Si nobilis,pœna pecuniaria condemnandus, & in monasterium ad certum tempus detruden-
177 dus. Ex consuetudine verò blasphemandi crescit pœna,ut notant.dd. supra citati,præsertim Iac. Sep. in d.cap.8.num.14.& in d.tit.9.num.4. ubi ait aliquando blasphemum ad triremes esse damnandum, quæ omnia iudicantis arbitrio relinquuntur,in lege veteri erat pœna mortis,ut Leuit.cap.24.ibi, qui blasphemauerit nomen Domini morte moriatur,& de iure ciuili est eadem pœna,ut in auth.ut non luxur.homi. contra natu. in prin.colum.6. Et quòd propter blasphemos,fames,

ter-

178 terræmotus, & pestes sint in terris. l. 2. ti. 28. par. 7. De iure uero canonico mitius cum blasphemis agitur. cap. 2. de maledi. d. auth. & cap. si quis per capillum. 22. q. 1. Est etiam acerrime procedendum cotra execrabilem
179 consuetudinem, quæ irrepsit in Regnis Aragoniæ & Valentiæ, iurandi per membra Dei, quæ est magna blasphemia, & per membra Christi, quæ est grauis irreuerentia, ut optime scripsit Alberti. in d. q. 27. nã dissimulare non debemus illius opprobrium, qui probra nostra deleuit in cruce. cap. in nonnullis. de Iudæis. Et secundùm superius dicta est intelligenda. 5. instruct. Hispalen. cap. 4. & alia apud Madrid. 1561. cap. 65. Meritò Inquisitores fidei de his blasphemijs hæreticalibus cognoscunt, quia ex eis magna hæresis suspitio oritur.
180 Nam non solùm contra hæreticos, sed etiam contra suspectos de hæresi, etiam ex leui & modica suspitione Inquisitores procedunt cap. accusatus. de hæret. in 6. & ibi, leuis & modica suspitio. cap. ut officium. eod. titu. & lib. ibi, contra infamatos & suspectos, Fran. Squillac. de fide catho. cap. 26. Io. Sep. in Institu. catho. cap. 49. nu. 26. Albertu. de agnosiassert. q. 22. nu. 65. melius quæstione 34. num. 8. Ideo blasphemantis intentio inquirenda est, & si ex eius confessione constat de errore, uere hæreticus est, & hæreticorum poena puniendus.

DECIMATERTIA ASSER.

181 Inquisitores fidei posse contra infideles non baptizatos dogmatizantes, seu eorum iurisdictionem impedientes, uel profanos suos ritus publicè celebrantes, procedere Iac. Sep. & alios.
182 De infidelibus dogmatizantibus est glos. singul. in 1. uerbo,

uerbo, hæreticum, in clem. unica. §. fin. ubi Cardin. nu. 10. de vsuris. Ioan. Andr. in cap. contra Christianos, de hæret. in 6. ubi ad id allegat quasdam summorum Pontificum extrauagantes. Villadie. de hæret. q. 9. in fi. Cõrad. Brun. de hæret. lib. 4. cap. 2. & plures alij à me supra nu. 553. & sequen. part. j. relati, ubi de receptatoribus, & impedientibus sancti Officij iurisdictionem plenius dictum est contra Bart. Socin. consi. 119. præsupponitur uolum. 4. & contra Iac. Sep. in Instit. catho. cap. 35. num. 8. & in Enchirid. tit. 17. num. 2.

DECIMA QVARTA

¶Qui in carcere pro hæresi detentus seipsum occiderit, eius tanquam impœnitens imago relaxanda est.

183 Quod dictum vsque adeò uerum esse censeo, etiam si delictum suum reus confessus fuisset, & se pœnitere affirmauerit cap. Iudas. cap. nihil. de pœnit. distin. 3. hoc verborum tenore: Nihil Iudæ profuit egisse pœnitentiam, per quam scelus corrigere non potuit. Nostram assertionem probat l. 3. §. j. ff. de bo. eorũ qui ante sen. mor. sibi consci. glo. sing. ubi Bar. in l. 1. C. de iure fisci. lib. 10. Alberi. in rub. ff. de bon. eorum qui ante sen. Villadieg. de hæret. q. 22. in prin. Couarru. lib. resolutio. cap. 2. in fine, Iac. Sep. in Instit. catho. cap. 1. num. 16. & in Enchirid. tit. 62. num. 10. Ias. & alij in l. 2. C. qui testamen. facere pos. Decius cons. 458. & Pau. Paris. cons. 155. volum. 4. Latè Io. Igneus in l. 1. §. si tibi manus. nu. 16. ff. ad Syllania. l. 24. tit. 1. part. 7. li. 9. tit. 13. & l. fin. tit. fin. uersic. *todo hombre que se matare*, lib. 8. ordin. Istius

184 delinquentis imago (vulgò *statua*) relaxanda est, ut notan-

notant Ioan. de Imola in l. defuncto. ff. de pub. iudicijs. & Villadieg. & Couarru. in locis modò citatis, ubi affirmant hæredes posse innocentiam rei purgare, quòd furore uel mentis alienatione defunctus se occidit, quod sanè probationis genus difficillimum esse arbitror.

DECIMA QVINTA ASSERTIO.

185 ¶ Captus pro hęresi, fugiens à carceribus, neque pro conuicto, neque pro confesso ob id damnandus est. Contra nonnullos contrarium tenentes.

In omnib. alijs delictis, citra crimen hæresis, fugiens à carcere, in quo inclusus erat, pro conuicto habendus est; & crimē illud confiteri uidetur. l. in eos. ff. de custo. reorum. glos. & Bart. in l. milites agrum. §. pen. ff. de re milit. Ias. in l. admonendi. num. 90. & in repet. nu. 172. ff. de iureiur. ubi latè Fran. Curtius, num. 169. Hippol. in pract. crim. §. diligenter. nu. 46. & in §. attingam. nu. 44. & in rub. C. de proba. nu. 262. Optimè Nicol. Boer.
186 decis. 215. incip. antequam ueniam. Quinque notandas ampliationes, & sex limitationes scripsit Pet. Dueñas in regu. 592. incip. fuga quæ fit ex carceribus. quod meritò limitandum est, nisi pro hæresi sit captus qui fugit, qui pro conuicto habendus nō est, sed fustibus, uel alijs pœnis puniendus pro criminis qualitate: uel contra eum, si capi non poterit, tanquam contra contumacem hæreticum procedendum eo ordine quo contra
187 absentes de iure proceditur. Nihil enim commune habet hæresis cum fuga uel effractione carceris: nam si effractor carceris pro confesso haberetur, reconciliandus & absoluendus esset, & petere ueniam astringere-

tur de hæresi,quam nunquam fuit confessus.Ideò potius isti fugitiui,uel effractores carcerum, quàm hæretici sunt censendi.Ita satis eruditè tenuit Iac.Sep.in Instit.cath.cap.16.num. 12. & in tractatu aduersus Zanchinum.ca.8.contrarium tenuit, & minus benè, Io. Nicol.de hæret.notab.6.& Ioan.de Anan.in cap. excommunicamus.2.num. 3. de hæret. & Camillus Campegius in addi.ad Zanchinum.titu.de hæret. cap.10.

DECIMASEXTA ASSERTIO.

188 ¶Qui errores hæreticos eorumq; impiam credulitatem confitetur,cum habitu, & carcere perpetuo ac bonorum confiscatione,abiuratis primo erroribus,publicè reconciliandus est, contra Cardi. Anchara. & alios dicentes bona recuperari.

Hæc Assertio tam iuri, quàm rationi vsuiq; cõmuni consona est,quam probat cap.ad abolendam.§.præsenti.& cap.uergentis.iuncto.cap.excommunicamus.2.§.fin.de hæreti.cap.super quibusdam.de uerb. sign.ca.ut commissi.§. necnon. cap. cum secundum leges. de hæret.in 6.clem.1.§.duro tamen,de hæret.cap.conueniẽtibus.cap.quotiens,cap.siquis Episcopus.cap. saluberrimum.1.q.7.cap.ego Berengarius.de consecra. distin. 2.auth.Gazros.C.de hæret.l.fin.C.ad l.Iul. maiest.Instruct.Abulen.anno salutis nostræ.1498.capit.5.& In-
189 struct.Hispalen.anno salutis nostræ. 1484. cap. 4.Ratio est,quòd hæreticus qui hæresim atque impiam credulitatem confitetur , si pœnitere & abiurare paratus est,pęnam mortis euitat:quia Ecclesia nulli ad se reuertenti claudit gremium suum.l.fin.in fine.C. de summa Trin.& fide catho.l.Manichæos.C.de hæret.cap.super

eo.

co.de hæret.in 6.cap.quiefcamus.42.diftin. cap.reuer- mini. 16.q.1.non tamen in totum hæreticis ignofcitur,
190 fed induti facco,qui habitus eft pœnitentiæ, duplici cruce fignatus,ad perpetuum carcerem cum confifcatione bonorum damnandi funt ;ut iuribus paulò ante citatis decretum eft,ad eorum correctionem,& aliorũ ędificationem & terrorem,vt alij eorum exẽplo perterriti,à fimilibus arceantur.cap.clericos.in fine.de cohabita.cleric.& mulier.l.aut facta.§.fin. & l. capitalium.§. famofos.ff.de pœnis.l.j.C.ad l.Iul.repetun. & ut impij & malè meriti in egeftate , & penuria laborent. verba funt.l.bona fides.ff.depofiti.l.quifquis. C.ad l.Iul.maieft.ibi, vt his in perpetua egeftate fordẽtibus fit mors folatium,& uita fupplicium.Plures alias rationes fcripfit Alfon.de Caftro.de iufta hæret. punit. lib. 2.cap.5. & Iac.Sep.in Infti.cath.cap.9.
191 Etiam fi hæreticus filios habeat catholicos , eius bona confifcantur,auth.Gazaros.C. de hæret. glof. in d.c.vergentis.& in d. cap. cùm fecundum leges. Conra.Brun.de hæret.lib.5.cap.5.Palac.Rub.in repe.c.per veftras.de donat.inter vir.& vxo.§.72.num.15. Hanc fatetur effe communem Iac.Sep.in Inftit.catho.cap.9. num.2.etiam fi conuertantur hæretici,& ad fidem catholicam redeant,bona non recuperant. Domini.in d. cap.accufatus.§.fi uerò.num.5.& in d.cap. cùm fecundum leges.num.4.vbi optimè Perufin.in fine.Lud.Carer.de hæret. §.modò qualiter. num. 16.Aegid.Boff.de hæret.num.18.Conra.Brun de hæret.lib.5.cap.6.Paul. Grillan.de hære.q.6.Iac.Sep.in Inftit.cath. cap.46.nu. 5.& in cap.9.num.8.ubi hanc teftatur effe communem pro qua eft inftruct.Hifpalen.cap.3.& 7. Alia Cordub. ponit in fine,Inftructionum fancti Officij,contra Anch.

in cap.accusatus.§.sanè,de hæret.in 6.& Card.in clem. 2.nu.6.eod.tit.& Iul.Clar.in pract.crim.§.hæresis.versic.sed quæro. in fine. ubi falsò refert esse communem opinionem,quòd hæreticus,qui ad fidem conuertitur, recuperat bona,allegat cons.Pauli Paris. 185.uolum.4.

192 Non parua inter iuris professores solet esse cõtrouersia, vsque ad quem terminum & tempus hæretici conuersi recipiendi sunt. Abb.in c. ad abolendam.nu. 5.de hæret.per tex.ibi,si continuò post deprehensioné erroris spontè redierint:à contrario sensu,notat,quòd ex interuallo non est admittendus. Vnde falsò opinatur Paul.Grillan.hanc opinionem esse communem de hæret.q.5.quia idem Abb.sibi contrarius,in cap.excõmunicamus.1.num.10.de hæret.allegando glo.in cap. pen.eod.tit. dicit quòd etiam post sententiam possunt hæretici redire ad fidem,& sunt admittendi,& pœnam relaxationis euadunt. Sequitur Anan.ibi. nu.7.Card. in d.cap.ad abolendam.in prin.Syluester in uerbo,hæresis.j.q.12.Albertin.in cap.j.q.12.num.8.de hæret.in 6.Ludo.Carer.de hæret.§.modò qualiter.num.13.Bonifac.de Vitalin.de hæret.q.j.num.11. Optimè Ludo. Carer.de hæret.§.fin.Matth.de Afflict.in constit. Neapol.tit.de hæret.num.36.Nicol. Boer. decis.343.incip. & uidetur. nu. 4. hanc asserit communem opinionem, pro qua est.cap.super eo.& cap. accusatus.de hæret.in 6.vbi relapsi solummodo non admittuntur,semel verò lapsi admittendi sunt. Cui aduersatur Iac. Sep. in Instit.catho.cap.46.num.9.& num.11.affirmans uerioré esse opinionem,quòd usque ad prolationem sententię tantùm recipiantur.de qua re est Instruct. Hispalen.c. 12.Nouissimè est Instruct.Mantuæ Carpentanæ,vul-

193 gò Madrid.anno.1561.cap. 44. Quòd si in publico actu

fidei

fidei hæretici negatiui conuertuntur, eorum conuersio ficta & simulata præsumitur, & quòd metu mortis, potius quàm fidei catholicæ zelo conuertuntur: ob id perquàm raró, aut nunquam huiusmodi conuersio admittenda est, nisi vrgentissimæ causæ subeant, veluti si quis multis lacrymis & signis suos confiteatur errores, non solùm de quibus est accusatus, sed etiam de alijs, & detegat alios complices, præsertim personas sibi coniunctas & dilectas, ex his & ex alijs quæ Inquisitorum fidei arbitrio relinquuntur, uera uel ficta con
194 uersio perpendi potest. Et sic dicta instructio Mantuana in hunc modum est intelligenda. Hac in re Inquisitores fidei præ oculis omni tempore habeant. d. c. ut officium. §. si uerò. uersi. prouiso solerter. qui uersiculus, prouiso solerter, est firmissimus Inquisitorum
195 baculus. Nam sicut vera pœnitentia veniam mere-
196 tur, ita simulata Deum irritat. c. inter hæc. 2. de pœnit. dist. 3. c. sacerdos. 50. dist.

197 Quamuis in omni iudicij parte hæreticorum conuersio, & eorum confessio sit admittenda, tamen qui in limine iudicij ante accusationem confitetur, ad carcerẽ temporalem cum habitu pœnitentiali pro breui tempore est condemnandus, si uerò post accusationem, augenda erit pœna & pœnitentia: qui verò post publi
198 cationem testium hæreses confitetur, ad perpetuum carcerem damnandus est, quia præsumitur quòd metu probationum confitetur, & talis conuersio non caret suspitione. Instruc. Hispalen. anno. 1484. cap. 14. In omnibus casibus supradictis bona publicantur, Host. in summa de hæret. §. qualiter deprehensus. Villadie. de hæret. q. 20. num. 11. Alber. in ca. 1. q. 12. num. 3. de hæret. in 6. Iac. Sep. in Instit. Cath. cap. 16. num. 9. & in

Enchirid.tit.58.nu.7.dicens,quòd ita communiter ab omnibus Inquisitoribus seruatur. Nã in arbitrio Epi-
199 scopi & Inquisitorum est pœnam mitigandi,uel mutandi potestas,lata etiam sententia.cap.vt commissi.§. necnon.de hçret.in 6.Annan.in c.excommunicamus. 2.nu.3.de hæret.Albert.in d.c.1.q.12.nu.13.allegãdo d.§.necnon.Villadie.de hæret.q.8.nu.7.& q.17.num. 5.& q.20.num.12.Fran.Squillac.de fide cath.27.& ca. 42.prima instruct.Hispalen.c.8.& 11. quod arbitrium
200 ante sententiæ prolationem hodie locum habet,lata uerò sententia,solus Inquisitor generalis dispensare & mutare poterit,quinta Instruct.Hispalen.ca.7.& 4. Instruct.Toletan.c.9.quas ad id retulit Iac.Sep.in d.c.
201 16.nu.10.In confiscatione verò bonorũ nullum unquam Inquisitorum arbitrium est, sed ius commune omni tempore seruandum; cùm à tempore commissi criminis,ipso iure hæreticorum bona sint confiscata, vt in d.c.cùm secundum leges.ideo illud ius fisci tollere minimè possunt.
202 Praxis uerò nimis frequens atque vsitata in sacrosancto Inquisitionis foro uersatur, cum damnato ad perpetuos carceres,post lapsum triennij,Inquisitorem generalem solitum esse dispensare, sed si ad perpetuos & irremissibiles carceres quispiam fuerit condemnatus,si humilis & uerus pœnitẽs apparuerit,lapsis octo
203 annis dispensatur.Hodie verò loco perpetui carceris hæretici ad triremes condemnantur; dummodo debiles,aut senes nõ sint,& huiusmodi condẽnatio fit nõ ad minus,quã ad trienniũ,ne fiscus propter expensas plus incommodi,quàm commodi secum afferat.Ita superioribus annis per prudentissimos supremi Senatus sacrosancti generalisq; Inquisitionis proceres,ma-

xima cum ratione decretum fuit. Idq; iure communi iuuatur, c. circuncelliones. 23. q. 5. ibi, alicui utili operi deputentur. ubi diuus Augustinus consuluit Marcellino Comiti, quòd illi hæretici Donatistæ non occidantur, sed alicui vtili operi publico deputentur. l. quidam sunt. l. seruus. l. in metallum. ff. de poen.

DECIMASEPTIMA ASSERTIO.

204 *Si reus confitetur factum hæreticum, & prauam intentionem abnegat, quamuis non sit plenè conuictus, relaxandus est: maximè si actus fuit iteratus, & alia contra eum sunt sinistra præsumptiones.*

205 Qui facta hæretica confitetur, & prauam intentionem negat, non est audiendus: nam in malis & reprobatis factis & cæremonijs, malus animus iuris præsum
206 ptione præsumitur. Ideo talem quis religionem tenere creditur, quibus cæremonijs ac ritibus utitur. Archi. Io. An. Domin. & alij, in c. 2. nu. 2. & 3. de hæret. in 6. Alber. de agnosc. asser. q. 8. nu. 12. & q. 25. nu. 14. & q. 33. nu. 17. & q. 34. nu. 13. & q. fi. nu. 18. Io. Nicol. de hæret. nota. 5. Castro de iusta hæret. punit. lib. 1. c. j. & c. 7. Turrecre. in summa, de Eccle. par. 2. lib. 4. cap. 4. & 13. Palac. Rub. in allegat. hæresis. §. 7. Iac. Sep. in Enchirid. tit. 29. nu. 7. & tit. 40. nu. 13. & in Instit. cathò. c. 10. nu. 2. & c. 47. nu. 22. contra ea quæ prius scripsit in ca. 26. nu. 7. De hac re est Instruct. Hispalen. anno. 1484. c. 2. ibi, ceremonias de Iudio. & alia de Madrid, anno. 1561. ut superius, nu. 276. cū seq. par. 1. plenius scripsi.

DECIMAOCTAVA

ASSERTIO.

207 *Si verba hæretica reus confitetur, eorumq́; impiã intentionem abnegat, torquendus est.*

208 Omnes doctores, paulò ante citati, hanc docent assertionem, præsertim Alberti. d. q. 8. num. 12. & q. fin. num. 18. Sed Iac. Sep. in Enchiri. tit. 52. num. 27. hisce, inquit, uerbis, qui confitetur se dixisse hæresim, & negat intentionem impiam, quæstioni subijci potest, nisi fortè sit plenè conuictus, & quòd ita vtimur, allegat Cardi. in clem. fin. de vsur. & Alberti. in d. q. fin. in fine. Idem Iac. Sep. in Instit. catho. c. 13. num. 4. dicens quòd
209 cùm animi iudicium & intentio aliter probari non possit, si illa excusatio, uel exceptio admitteret, uidelicet quòd non habuit prauã intentionem, sed ioco, uel inaduertenter uerba illa hæretica protulisset, eo uelamine & excusatione omnes hæretici debitam condemnationem eluderent, & impuniti euaderẽt: quòd satis
210 absurdum esset. Mea equidem sententia, æquiorem opinionem semper iudicaui, quòd etiam si delictum sit plenè probatum, & reus confiteatur uerba, & neget intentionem, nihilominus torqueatur: quia maiorẽ animi uoluntatem & deliberationem facta, quàm uerba ostendunt. c. filij, uel hæredes. cap. contra Christianos. de hæret. in 6. cap. dilecti. 2. de appellat. cap. fin. 30. distin. l. Paulus. ff. rem ratam haberi. nisi sit aliàs persona suspecta; quo casu præsumitur praua intentio etiam in uerbis: ut testatur Iac. Sep. in d. c. 13. num. 4. de quare uidenda sunt plurima à me scripta supra nume. 276. & sequent. part. 1.

DECIMANONA ASSER.

211 *Hæreticũ facti, seu intentionis negatiuum, neque ad cautelam esse reconciliandum, ut quidam non rectè opinantur.*

212 Qui facta hæretica confitetur, prauamq; intentionem negat, uirtualiter rem ipsam negare uidetur, cùm intentio & credulitas sit substantia & fundamentum actus, l. fœdissimam. C. de adulter. l. 1. ubi gl. C. de sicar. l. qui iniuriæ. ff. de furtis. Ideo tanquam diminutus & negatiuus in parte substantiali relaxandus est, ut superius à me num. 590. usque ad num. 625. parte. j. dictum est: & nullo modo ad cautelam est absoluendus, ut nõnulli imperiti iudices arbitrantur.

VIGESIMA ASSER.

213 *Negans facta, seu verba hæretica, de quibus plenè fuerit conuictus, relaxandus est.*

214 Ille vulgò appellatur negatiuus & de iure impœnitens, seu pertinax, qui eos errores, de quibus plenè conuictus est, confiteri nolet: sed illos commisisse abnegat, qui tanquam pertinax, impœnitens, negatiuus & proteruus iudici seculari est tradẽdus. cap. ad abolendam. §. præsenti. de hæret. c. super quibusdam. cap. nouimus. de uerb. sign. cap. ut officium. §. si uerò. de hæret. in 6. cap. si quis Episcopus. cap. saluberrimum. 1. q. 7. ca. ego Berengarius. de cons. distin. 2. expressa Instruct. Hispa-

len.anno.1484.cap.14. & alia de Madrid, anno.1561. cap.43.

215 Pertinax autem est qui persistit in negatione, seu errore, quē de necessitate tenetur dimittere, ut refert singulariter Turr.Crema.in summa de Ecclesia. lib.4. par. 2. cap.16.vbi satis erudite viginti modos pertinaciæ refert.& Alfons.Guerrero in thes.religio.Christia. tit.de hæret.num.20.& sequen. Vnde nullo modo ei habenda est misericordia,nec venia concedenda:quia peccatum suum non cognoscit.cap. perfecta pœnitentia.de poenit.distin.3.cap.si.2 3.q.5.cap.quod quidem.

216 de pœnit.& remissio. Sine confessione oris, & satisfactione operis,peccatum non remittitur. c.nemo potest.cap.voluissent, de poeni. distin.1.ubi dicitur,quòd confessio paradisum aperit,& veniam acquirit; & cùm hæreticus sit ipso iure excommunicatus.cap. excommunicamus.1.& 2.de hæret. cap. debent.1 1.q.3.clem.si §.fin.de hæret. indiget absolutione quam nullo modo consequi potest,nisi reatum suum confiteatur, & sit paratus abiurare, & iniunctam pœnitentiam adimplere. cap.cùm desideres.de sen.excom.cap. veritatis.c.agite

217 pœnitentiam.de pœnit.dist.1. Nam actus actiuorum sunt in patiente bene disposito.cap.venerabilem.de electio.l.testamento.Centurio. ff. de manumiss.testam.& instar regis Dauid iniquitates suas manifestet; ut postea iustificetur,dicens,quoniam iniquitatem meā ego cognosco.&c.psal.50.& 2.lib.Reg.cap.12.ubi post confessionem Dauid meruit audire, Dominus transtulit peccatum tuum.cap.si peccatum.de pœnit.distin.1.& in psal.129.de profundis clamaui ad te Domine: & nō sit in via Cain,& in contradictione Coræ.Genes.cap.4.

218 & Nume. cap. 16. Taciturnitas peccati ex superbia

cordis

cordis oritur.ca. quis aliquando.§.fin.& d.cap.voluissent.§.deniq;.de pœnit.dist.1.quia hæretici suapte natura sunt superbi & elati,inanis gloriæ cupidi, pertinaces,inobedientes, incontinentes, vt inquit Paul.2.ad Timothe.c.3.in nouissimis temporibus instabunt tempora periculosa,& erunt homines seipsos amantes,cupidi,elati,superbi,blaspemi,proterui, inuidi,voluptatũ amatores. Quod optimè declarat Conrad. Brun.
219 lib.1.de hæret.ca.5. nam hæreses ex superbia oriuntur.c.excommunicamus.1.in prin. ibi, extollentem se. & ibi notat Anan.de hæret. Villadieg. de hæret. q. 1. nu.37.& Epiphanius.de hæret.lib.1. tomo.1. c. hæreticus est.24.q.3.Et in Euangelio.Ioan. c.7.E contra-
220 rio in confessione est humilitas,& erubescentia, quæ est magna pars remissionis.c.quem pœnitet.de pœnit. dist.1.c.consideret.de pœnit.dist.5. Ob id meritò impœnitens,pertinax,& negatiuus,seculari potestati tradendus est: cùm Ecclesia factis monitionibus,non ha-
221 bet vltra quid faciat.c.cùm non ab homine.de iudicijs.c.Si quis sacerdotum.11.q.1. ca.nec licuit.17.dist. Sed tanquam membrum putridum est abscindendũ, ne catholicos inficiat.c.resecandæ.24.q.3. ca. etsi Iudæos.de Iudęis.c. inter sollicitudines. de purg. canon.
222 Ferro abscindenda sunt vulnera, quæ medicamenta non recipiunt.c.ecce autem. 24.q.3. in c. canonibus. 16.q.1.c.reperiuntur.1.q.5.Et habetur in determinationibus scolæ Parisiensis aduersus Erasmum, tit. 23. censura.3.
223 Veruntamen Inquisitores fidei in omnibus causis, præcipuè eorum qui negatiui,pertinaces,proterui, & impœnitentes sunt,tam in examinãdis testibus,quàm defendendis reis,vigilantissimos esse oportet. Nam si

reus innocens est,& falsis testimonijs fortassis accusatur, constantissimè crimen negare debet, potiùsque omnia mala pati, quàm falsum testimonium contra se proferre.c.sacris. de his quæ vi.metusue cau.fiunt.cap.
225 inquisitioni.de sen. excom. Quia si falsum testimonium contra proximum suum quis dicere prohibetur, multò magis contra seipsum.c.si non licet. cà.placuit.23.q.5. Charitas bene ordinata à seipso incipit. l. præses.C.de serut.& aqua.c.qui vult.de pœnit. dist.3.
226 Propterea rei ab Inquisitoribus magno effectu summaque ope, tempore præcipuè torturæ, monēdi sunt: ut nullo pacto falsum testimonium contra se, uel alios
227 metu pœnarum, vel tormentorum; sed tantùm veritatem dicant. Nec Inquisitores promittant veniam, seu impunitatem delicti, vt reos compellant ad confitenda crimina, quæ non commiserunt zelo inquirendæ veritatis: nam ille zelus non est secundum conscientiam, ut ait Paul. Apostolus. Et huiusmodi confessioné delatus impunè poterit reuocare, ita Io. de Imola consilio 109. visa inquisitione. refert Hippol. in rub. C. de probat. nu.115.& in sing. 201. in confessum. Iac. Sep. in Inst. catho. c.13. num.3.& est Instruct. Hispalen. c.9. Aegid. Boss. de confessis per torturam. nu.17. Quando
218 reus suum delictum plenè confitetur, Inquisitorum animus conquiescit, omnisq; dubitandi de falsitate testium ansa remouetur: reo autem negatiuo existente non est præcipitanda; sed differenda sententia, ne forte innocens, qui se plenè defendere nequit, iniustè damnetur. Interim diligentissimè Inquisitores de eius innocencia inquirant: ad id ex officio tenentur. l. si non defendatur. ff. de pœnis. l.1. §. fin. vbi Bar. ff. de quæstio. Dec. cons. 429. Hippol. cons. 39. melius cons. 60. atten-

to tenore.nu.3. Ripa in l.4.§.hoc autem iudicium.nu. 77.ff.de damno infecto. Aegid.Boss.in pract.tit.de con-
229 fessis,nu.12.ubi inquit,quòd iudex ad id tenetur nõ solùm in his quæ sunt iuris, sed etiam in his quæ in facto consistunt.Iac.Sep.in Instit.cath.c.26. nu.6. Quod in hoc grauissimo crimine indubitanter procedit, in quo truncata atque diminuta reorum defensio est,ob idq; maiori prudentia & deliberatione iudices reorũ innocentiam inuestigare & inquirere debent,docet
230 Instruct. Hispalen.j.c.14.& Instruc.de Madrid anno nostræ salutis.1561.c.38. disponens,quòd in reorum defensionibus Inquisitores omnino cõsiderent,quòd rei in carceribus secretis detenti se defendere cõmodè nequeunt,eorumque impedimentum sua diligentia & prudentia suppleant, inquirendo præcipuè de vita, moribus, inimicitia,seu conspiratione testium.
231 Testis enim inimicus etiam in hoc crimine à testimonio repellitur.c.per tuas.ubi Feli.de simonia. Villadie. de hæret.q.13.Fed. de Senis, consi. 252. in fine. Bossi. in pract.de oppositionibus cõtra testes.nu.52.Iac.Sep.
232 in Instit.cathol.c.25.nu.18.& cap.62.nu.31. etiam cum tortura,& in articulo mortis, nulla fides inimico adhibẽda est,etiam in criminibus exceptis.c.per tuas. de simo.Inno.in c.cum pæn. de accusat. Boss. in pract. tit.de inquisitione.nu.52.& tit. de indicijs ante torturam.nu.189.Hippo.in l.1.§.præterea.nu.7. ff. de quę-
233 stio. Latè Blan. in rep. l. fin. num. 279. ff. de quæsti. Amor enim & odium separant homines à rectitudine.l.3.in prin.ff.de testib. ca.repellantur.cap. meminimus.c.cum oporteat. de accusat. Etiam si inimicus fit nouiter reconciliatus à testimonio repellitur.tex.sing. in c.accusatores.1.3.q.5.Inno. & Abb. in d.c.cũ oporteat.

teat.in prin.c.Rom.sing.319. Innoc. in cap. cum.i.&.d. de sen.& re iudi.Alex.consi.99. incip. in causa inquisitionis.n fine.volum.1.Hippol.in d.§.præterea.num.4. Ant.Gom.lib.3.resolut.c.12.num.14.

VIGESIMAPRIMA ASSER.

235 *Accusatus de pluribus erroribus hæreticis, de quibus legitime fuerit conuictus, si nonnullos confitetur, alios verò abneget, tanquam negatiuus & diminutus est relaxandus.*

236 Hodiè vlt.die Nouemb. die sancti Andreæ Apostoli, anno virginei partus. 1571. precib. ac sacrificijs priùs ad Deum oblatis, omnes Valentini magno exultantes animo, luminaria, ludos, & spectacula varij generis, magno apparatu, maximisq; sumptibus fecerunt, pro mirabili & gloriosa victora, quam Serenissimus Dominus Ioãnes ab Austria Philippi Regis & domini nostri germanus, septimo die Octobris proximi præteriti, & huius anni contra Turcas & Mauros nefandissimæ sectæ Maomethanæ cultores, in mari Aegeo, propè portum vulgò Lepanto fuit adeptus: qui in illo prælio omnes Turcarum regis classes & uires fortissimè strenueq; superauit, captis ab eo. 170. triremib. Regijs, & viginti alijs minoribus. Mortui fuerunt ex hostibus plusquam decem milia, & captiui tria milia hominũ: inter quos erant plurimi Duces principales, vulgò Baxaes. Regulus autẽ de Argel, dictus Ochali, cum nouem triremibus fugit. Multa maiora ab hoc Principe omnibus naturæ dotibus ornatissimo, annuente Deo, præclarè

clarè gerenda in honorē Dei, nostræq; religiónis augmentum speramus.

237 Is qui omnia crimina, de quibus plenè est conuictus, non fatetur, dicitur vulgò hæreticus diminutus: nam confessio debet esse integra, & non diminuta, ut sit fructuosa. cap. quem pœnitet. de pœnit. distin. 1. quod omnino quis pœnitere & conteri perfectè debet de omnibus. cap. fin. de pœnit. distin. 5. Iniustum est enim dimidiam sperare ueniam, cap. sunt plures. de pœnit. distin. 3. cap. omnis vtriusque sexus. de pœnit. & remissi. ibi,
238 omnia sua peccata. Optimè Epiphanius lib. 2. de hæret. tomo. 1. hæresi. 59. Nostra assertio indubitata est, quando in parte substantiali est diminutio in hæresi, videlicet uera & formata ac plenè probata. Instruct. Hispalen. anno domini. 1484. cap. 15. ibi, *en actos graues y*
239 *señalados, en les quales no se presume oluido.* Ratio nostræ assertionis est, quia bonum procedit ex integra cā, malum uerò ex defectu unius, uel ex multis particularibus defectibus, ut ait Dionysius Areopagita de diuinis nominibus. par. 3. cap. 4. circa finem. quem refert S. Thom. 1. 2. q. 18. arti. 4. & q. 19. arti. 6. & q. 20. arti. 2. cap. fratres. de pœnit. distin. 5. cap. deflcat. de reg. iuris. in antiqu. multisq; modis diminutio solet contingere. de quibus optimè Iac. Sep. in Instit. cath. cap. 47. num. 22. & sequen. & in Enchirid. titu. 61. num. 4. d. Instruct. Hispalensi. anno. 1484. cap. 13.

VIGESIMA SECVNDA ASSERTIO.

240 *Hæreticus pertinax, ac verè diminutus*

non

non est, qui alios complices, vel omne delicti tempus non reuelat.

241 Plurimum interest omne tempus delicti confiteri, propter alienationes factas post delictum heresis commissum. l. fin. C. ad l. Iulia. maiesta. l. Manichæos. C. de hæret. c. cum secundum leges. de hæret. in 6. vbi Archidia. Ioan. And. Dominic. Bald. in l. fin. §. fin. num. 6. C. commu. de lega. Latè Tiraquel. in l. si vnquam. verbo, reuertatur. num. 267. C. de reuoc. donat. Iac. Sep. in Instit. cath. cap. 9. nu. 22. & sequen. Licentiatus. Quemada in suis quæstionibus, q. 7. affirmat esse communem

* opinionem, alienationem ab hæretico factam esse nullam, & fiscũ bona alienata posse recuperare, nullo pretio restituto: ét si illud in vtilitatẽ fisci esset cõuersum.

242 Ratio nostræ assertionis est, quia non est verisimile, quod qui delictum suum ingenuè confitetur, partem temporis, cùm sit res minoris momenti, occultet, uel alios hęreticos non manifestet. d. Instru. Hispalen. cap. 13. ibi, *que lo dezaron de dezir por malicia.* Iac. Sept. in Enchi-

243 rid. tit. 61. num. 5. in fine. Vbi etiam inquit hunc esse torquendum, ut alios hæreticos manifestet: quæ opinio nõ est tenenda per l. repet. §. is qui de se. ff. de quæstio. qui de se confessus est in caput alienũ non torquetur. Instru. de Madrid. anno. 1561. cap. 45. Et facit contra ea, quæ ipse priùs tenuit in d. Enchiri. tit. 52. nu. 31. dicens, naturalis ratio nobis persuadet, quòd qui contra se confessus est, contra alios multò magis confite-

244 retur, si esset memor. Item sibi etiam fuit contrarius in Instit. cath. cap. 47. num. 22. in fine, affirmans esse hæreticum diminutum, qui non omne tempus errorum confitetur. Et oppositam tenuit sententiam in d. tit.

61. nu. 5.

61.num.3.quam rationibus modò relatis suspicor esse veriorem, cũ temporis facilè homines naturaliter obli-
245 uisci soleant.Inno.in cap.qualiter & quando. 2.num. 4.de accusat.Bald.in auth.Præsbyteri. nu.6.C.de Epis. & cle. & in l.j.num.45.C.de his qui accus.non possunt. Felin.in c.cùm causam.1.num.13.de testib. Alex. cons. 65.num.2.volum.2. ubi optimè, Viginti autem modis quis dicitur pertinax, quos refert Turre.Crem.in sum. de Eccles.lib.4.part.2.cap.16.& Alfon.Aluarez, in thesau.religio.Christianæ,tit.de hæret.num.20.& sequen.

VIGESIMA TERTIA ASSERTIO.

246 *Accusatus de pluribus factis, seu dictis hæreticis non plenè probatis, si nonnulla confitetur, pro alijs torquendus est.*

247 Bonum procedit ex integra causa, malum verò ex particularibus defectibus, uel ex defectu vnius rei; vt pulchrè testatur Dionysius Areopagita de diuinis nominibus.par.3.cap.4.circa finem.quem refert S. Tho. 1.2.q.18.art.4.& q.20.art.2.cap.fratres.de pœni.dist. 5.cap.defleat.de reg.iuris.in antiq. Vnde errans circa vnum articulum fidei totaliter amittit fidem, vt docet S.Thom.2.2.q.5.artī.3.probat.d.cap.defleat, quia bonum, ut modo dictum est, ex integra causa procedit, ob id confessio debet esse integra, & non diminuta, ut fit fructuosa.cap.quem pœnitet.de pœnit. dist.1.cap.omnis vtriusque sexus.ibi, omnia peccata sua.de pœnit.& remissio. Absurdum.n. est dimidiam sperare veniam.

cap.

cap sunt plures. de pœnit. distin. 3. c. fin. de pœnit. dist. 5. tenuit expressè Alberic. in rub. C. de hæret. num. 9. dicens, quòd iudex protestetur quòd non intēdit reum
248 torquere super articulo probato, sed super alijs. Sequitur Nicol. Boer. decis. 163 nu. 3. & Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 64. uersi. ueritas est. Quod utique notissima iuris regula iuuatur: nam quod iuris est de toto quo ad totum, idē iuris esse debet de parte quo ad partem, l. quæ de tota. ubi glos. & Bart. ff. de rei vendi. cap. super quæstionum. §. fin. cap. pastoralis. §. Item cùm totum. ubi dd. de officio delega. Si omnes articuli & propositiones legitimè non essent probatæ, reum esse torquendum indubitatum est. l. edictum. l. fi. ff. de quæstio. ut latiùs infra in assertione. 31. scriptum est. Idem me-
249 ritò dicendum est de aliquibus, quod de oībus, instar illius qui de duobus homicidijs est accusatus; quorum unum plenè est probatum, alterum uerò semiplenè; & necesse est ut nostra procedat assertio, quòd hæresis sit formata, quia aliter esset si esset scandalosa, uel blasphema, uel suspecta. Item quòd articuli super quibus reus est torquendus non sint plenè probati: item si in alijs
250 articulis est plenè conuictus & est negatiuus eo casu pro alijs non plenè probatis minimè torquendus est in caput proprium, quia nullum prorsus operatur effectū tortura, cùm sit relaxandus. cap. ad abolendam. §. 1. de hæret. c. nec licuit. 17. distin. Non tamen inficior reum in nostro casu absque tortura posse reconciliari, cùm
251 verè diminutus nō sit: siquidem articuli illi super quibus torquetur non sint plenè probati, ut pluries uidimus: sed cùm Inquisitorum officium sit inquirere. cap. excommunicamus. 1. §. adijcimus. de hæret. tutiùs est reum torquere, præsertim si post testium publicationē

fuit

fuit confessus articulos aliàs plenè probatos, & aliàs alios non plenè probatos negauit.

VIGESIMA QVARTA.

ASSERTIO.

252 *Qui hæresim à se prolatam in continenti corrigit atque reuocat, non est aliqua pœna damnandus.*

De hac assertione est l.famosi.ff.ad l.Iul. maie.l.Sthicus immo Pamphilus.ff.de manumis.testam. Quia lu-
253 bricum linguæ ad pœnam minimè trahendum est. Impunè quis suam assertionem incontinenti mutare & corrigere potest, nullo probato errore.cap.preterea de testib.cogen.ibi, in proferendo errauerint, se incontinenti correxerint.in cap.olim.de censi.glos.sing. in c. fin.de iureiuran.lib.6.gl.notab.in cap. apud misericordem.in uerbo,reuertitur.32.q.1.Abb.in d.cap.praeterea.num.4.In specie notat Iac.Sep. in Enchirid. tit.47. num.16.Paul.Grillan.de hæret.q.1.num.6.Latè habetur in Repertorio Inquisitorum, uerbo, hæreticus.uers sed Andreas de Isernia. Quod iuuatur ex dicto singulari Angeli de Perusio, in l.si non conuitij.C.de iniu-
254 rijs. Quòd si uerbum iniuriosum statim reuocatur petendo ueniam, dicendo quòd fuit malè dictum, cess at actio iniuriarum. Hoc sequitur Felin.in cap.dilecti filij.nu.16.de except.& in cap. cum te.de re iudica. De quo dicto exclamant Lanfranc.in cap. quoniam contra. uerbo, confessiones.nu.3.de probat. Albert.de agnos. assert.q.3.nu.9.Thom.Ferra. cap.39.incip.si quis dixit

xit alicui. Sed Fran. Squilacen. de fide cath. cap. 20. inquit in crimine hæresis hunc pœna leui esse puniendum.

VIGESIMAQVINTA

ASSERTIO.

255 *Qui errores hæreticos in iudicio confitetur, postea confeßionem reuocat, tanquam negatiuus est relaxandus, nisi de errore constet.*

Confessus in iure pro iudicato habetur & quodam-
256 modo sua sententia damnatur.l.1.ff.de confessis.l.vnica.C.eo.l.post rem iudicatam. ff. de re iudic.l.proinde. 2.§.notandum.ff.ad l.Aquil.In Euang.Lucæ.19. habetur, ex ore tuo te iudico serue nequam. In confessum nullæ sunt partes iudicis,nisi in condemnando.l.Iulianus.ff.de confessis.l.debitoribus. ff. de re iudi.l.de æta-
257 te.§.1.ff.de interroga. actio. Nulla clarior aut efficacior est probatio,quàm partis cõfessio; & inter omnes probationis species,tanquam probationũ regina principatum obtinet.l.generaliter.C. de non numer.pecu. cap.per tuas.de probat.cap.nos in quenquam. 2.q.1. & per confessionem res efficitur notoria.cap. vestra.c. si.de cohabit.cleri.& muli.cap.cùm olim.de uerb.sign. cap.si sacerdos.de officio ordina. cap. hoc uidetur.22.
258 q.5.In crimine etiam hæresis confessio dicitur legitima probatio.d.cap.ad abolendam.ubi sing.glo.in uerbo,depræhensi.sing.tex.in cap. nunc autem. 21.distin. Hippol.in rub.C.de proba.nu.70. & Alberti.de agno.

asser.q.29.num.28.Iac.Sep.in Instit. Catho. cap. 13.in prin.nam non est præsumendum quòd quis contra se mentiatur.l.fin.C.de arbitri.tutelæ. & d.l. generaliter.

257 Etiam si processus sit nullus,& non fuerit seruatus in eo ordo iudicialis, confessio nihilominus nocet confitenti:quia confessio tollit omnem ineptitudinem processus,dictum est sing.Inno.in cap.qualiter & quando. 2.nu.7.de accusa.Bar.in l.si confessus.ff.de custo.reorũ Abb.in c.fi.not.ult.de resti.spol.& in c.j in fi.de excep. causam matrimonij. nu. 4. de officio delegati.Francus in cap. 1.in prin.per tex.ibi.de accusat.in 6. idem Abb. per tex.in cap.Pisanis. de restit. spol. Mathesila. notab. 53.incip.nota utilem regulam.Guido Papæ. deci. 120. Hippol.consi.29.& 130.num.3.&4.Aegid. Boss.de cõfessis.num.4.Decius in rub.de probat.num.8.& in c.at si clerici.num.3. de iudicijs. dicens quòd communiter approbatur.ubi.9.limitationes scripsit, licet Xuarez.in l.post rem iudicatam.nota.3.nu.5.fol.120.ff.de re iud. uideatur tenere contra prædictum dictum Innocentij.

260 Quæ sanè confessio si incontinenti in præsentia iudicis fuerit reuocata,non nocet confitenti et non probato errore:quia lapsu linguæ, & pp errorẽ præsumitur facta.glos.est sing.in uerbo,iusta causa.in c.fi.de iureiu. in Sexto. quam pro sing. refert Bal. in repetio.l. edita actio. numero 102. C.de edendo.& in l.prima,numero.decimooctauo. C.de furtis.Innocen.in cap.præterea.de testibus cogen.Iason in l. error. numero sexto. C.de iuris & facti ignoran.meliùs in l. quicquid astringendæ.numero decimo. ff. de verbo. obliga. Abbas in cap.scriptum.numero nono, de electio. Anto. de Butrius , & alij in cap.ex literis.de diuortijs.Fel.in c.qualiter & quando. 1. & in capitulo,cùm dilecti. de accu-

fat.& in c.fi.de confessis.Philip.Fran.in c.1.de accusat.
* in 6.& hæc est communis doctorum opinio. Et dicitur
262 reuocatio facta incontinenti intra triduũ. Alex.cons.
71.vol.3.Ant. Gabriel in 2. vol. communium opinio-
num.tit.de confessis.cõclu.6.nu.13. Sed glo.in uerbo,
incontinẽti.in c.prętereca.de testib.cogen.inquit, quòd
dicitur incõtinenti, antequam recedat à præsentia iu-
dicis. Inno.in c.cùm dilecti.de accusat.optimè id decla
rat. Philipp.Fran.in c.fi.de iureiur. in 6.nu. 6.& seq.&
262 Thom.Gram.consi.15.nu.7. Sin autem confessio in-
continenti non fuerit reuocata, vsque ad sententiam
diffinitiuam in criminalibus causis, probato errore, po
terit reuocari, etiam si sit deliberata & iurata, & acce-
ptata, & in scriptis redacta. l.error. C. de iuris & facti
ingnor. Bar.in l.non fatetur.nu.4. ff.de cõfessis. Bal.in
d.l.edita.nu.102. Roma.in l.1.§.si quis simpliciter.nu.
13.ff.de verb.oblig. Philipp. Fran. in c.1.in prin. de ac-
cusat.in 6.& in c.fin.de confessis.nu.6.eo.lib. 6. Abb.
in c.cum olim.de uerb.signifi. Fel. in c.cùm dilecti.nu.
3.in fine.de accusat. Thom.Gram.uoto.16.in causis il-
lustrium.num.12.& sequen.& uoto.10.num.33.ubi opti-
mè. Ludo.Carer.in pract.§.undecimo. excpsat.in fine.
fol.188. Hippo.in practi.§.quoniam.nu.6.& §.sequen.
num.23. Alberti.de agnos.asser.q.29.num.28.hanc fa-
* tetur esse cõmunem opinionem Aegid.Bossi.in practi.
tit.de confessis.nu.60. Id etiam annuere videtur Anto.
263 Gabriel.in loco supra citato. vbi inquit quòd com-
muniter reprobatur.gl.ordinaria.in c.ex literis.de di-
uortijs. quia loquitur de confessione deliberata, quę
prætextu erroris nõ poterat reuocari. In criminalib. n.
nihil interest, an confessio sit acceptata, vel non: pro-
bato verò errore reuocatur. Error aũt tunc pbobatur

si contrarium illius rei, quam quis confessus fuit, demonstratur. gl. in d. l. non fatetur. ubi Bar nu. 10. & seq. eleganter distinguit glo. in l. de ætate. §. qui iusto. ff. de interrogat. actio. gl. in l. cum de indebito. ff. de probat. pro quibus est. l. si post diuisionem. C. de iuris & facti ignora. Fel. in d. c. cùm dilecti. num. 3. Aegid. Bossi. ubi supra. num. 61. Lanfranc. in c. quoniam contra. uerbo, confessionis. nu. 53. & sequen. de probat.

264 Oportunè hoc in loco referam, quod eleganter scripsit Io. de Imola. consi. 109. visa inquisitione. Confessionem factam sub spe veniæ à iudice promissæ, confitenti non nocere, veluti si iudex reo polliceatur impunitatem & remissionem delicti, si ipse delictum confitetur, huiusmodi confessionem impunè poterit reuocare. Quod dictum sequitur Hippol. in rub. C. de probat. nu. 115. & in l. 1. §. quæstioni. nu. 12. ff. de quæstio. & in fin. 201. In confessum. Lanfran. in d. uerbo confessiones. nu. 54. Iac. Sep. in Instit. catho. ca. 13. nu. 3. ad id est l. 2. & ibi gl. in uerbo, rectè. in fine. ff. quãdo actio de pecu. est ann. quòd confessio persuasione aduersarij facta, potest reuocari, quã gl. corruptè allegat Bar. in d. l. non fatetur. nu. 6. & 10. & in d. l. error. Nicol. Milis in repertorio. verbo, confessio. Hipp. in d. §. quæstioni. nu. 12. ubi alios casus refert, in quibus confessio iudicialis est reuocabilis. Prædictum consilium. Ioan. de Imola uidetur etiam approbare d. Instruc. Hispalen. c. 9. Ob id nimis periculosum esse censeo, Inquisitores veniam, seu nimiam misericordiam, & impunitatem reo polliceri, si delicta plenè confiteatur, seu quòd statim à carceribus sub fideiussoribus erit relaxandus; sed tantùm illam misericordiam, & remissionem promittant, qua cum verè conuersis, ac bene confitentibus

ſacroſanctum Inquiſitionis officium vti ſolet.

265 Ratio potiſſima noſtræ aſſertionis eſt, quia delictũ per confeſſionem plenè conſtat, ut in iuribus ſuperius relatis, & per reuocationem reus efficitur pertinax, imì pœnitens & negatiuus. c. ad abolendam. §. pręſenti. de hæret. c. vt officium. §. ſi verò. eo. tit. in 6. vt plenius ſupra aſſertione vndecima retuli. Idcirco non probato errore, relaxandus eſt; quamuis aliter de delicto plenè non conſtet, & facta ſit confeſſio in tortura cum legitima ratihabitione: nam perinde eſt ac ſi libera & ſpontanea eſſet: quamuis poſtea reuocetur non conſtito de errore. Id in ſpecie tenuit Bal. in l. fi. nu. 2. C. de probat. & in l. bonæ fidei. nu. 5. C. de reb. credit. & in c. fin. nu. 2. de confeſſis Ludo. Carer. in practi. fol. 2. num. 14. melius fol. 75. nu. 5. Palac. Rub. in allegat. hæreſis. §. 8. Alber. de agnoſ. aſſer. q. 30. nu. 38. dicens primæ aſſer-

266 tioni ſtandum eſſe. Iac. Sep. in Inſtit. catho. c. 47. nu.

* 15. Aret. affirmat eſſe communem in d. c. cum dilecti. in fine. Aegid. Baſſi. de confeſſis, nu. 60. & tit. de tortu-

267 ra. nu. 49. Etiam minor in atrocibus, non probato errore, ad reuocandam ſuam confeſſionem non auditur. Bar. ſing. in l. auxilium. nu. 6. ff. de minoribus, refert Hippol. in l. de minore. nu. 35. ff. de quæſtio. Contrariũ tenuit ipſe Iac. Sep. in d. c. 13. nu. 2. in fine. allegando gl. in c. 2. de confeſſis. in 6.

268 Quæ omnia intelligenda ſunt de confeſsione certa & manifeſta, & non de æquiuoca, uel dubia. l. Iulianus l. certo. ff. de confeſſis. gl. in l. vnica. C. de confeſſis. Bal. in auth. Sed nouo iure. C. de ſer. fugiti. Fel. in d. c. at ſi clerici. in prin. Iac. Sep. in Inſtit. cath. c. 13. nu. 2. Rode Xuarez in d. l. poſt rem iudicatam. notab. 3. nu. 13.

VIGE-

VIGESIMASEXTA.

ASSERTIO.

269 *Qui per ignorantiam, vel rusticitatem, se verba hæretica dixisse affirmat, si id in eius defensionibus constat, pœna extraordinaria puniendus est.*

Dictum est egregiũ Inn. in c. firmiter. nu. 6. de sum. Trini. & fide catho. in quo nostra fundatur principaliter assertio, in cuius elucidatione quàmplurima notatu digna supra nu. 64. & seq. in 1. parte plenius retuli.
270 Qui enim ignorantia errat, in his quæ etiã explicita fide scire tenebatur, peccat ignorantiæ, & negligentiæ peccato; non tamen est hæreticus, dummodo pertinacia careat. c. dixit Apostolus. 24. q. 3. c. 1. 29. q. j. Castro aduersus hæreses. li. 1. c. 9. optime Cano. de locis theologicis. lib. 12. c. 8. Alber. de agnos. asser. q. 12. nu. 1. & q. nu. 3. Pala. Rub. in allegatio. hæresis. §. 4. Ludo. Carer. de hæret. §. circa secundum. nu. 8. Iac. Sep. in Enchirid.
271 tit. 49. nu. 4. & 5. Ignorantia eorum, quæ fidei sunt, nõ excusat, ne puniatur vt ignarus. gl. sing. 1. in ordine. & alia in uerbo ignorãtia. in c. scisma. 24. q. 1. quam dixit esse notabilem Alber. in c. 1. q. 13. nu. 50. de hæret. in 6. & de agnos. asser. q. 22. nu. 27. in fine.

VIGESIMASEPTIMA

ASSERTIO.

272 *Qui vltrò coram Inquisitoribus errores omnino occultos confitetur, occulta ei reconciliatio est iniungenda.*

Si errores vsqueadeò sunt occulti, quòd in alicuius notitiam nunquam peruenerunt, eosq; sponte absque indicijs quis confitetur, & paratus sit abiurare, secretè & non publicè reconciliandus est. cap. præsbyter. 82. distin. cap. quæsitum. de pœnit. & remissio. Archid. in c. filij, vel hæredes. de hæret. in 6. Repertorium Inquisitorum, in verbo, occulta, & in uerbo misericordia. Alfon. Guerrero in thesau. religio. Christia. tit. de hæret. nu. 9. Matth. de Afflict. in consti. Neapolita. titu. de hæret. num. 31. Iac. Sep. in Insti. cath. cap. j. num. 21. & cap. 42. in princ. Alberti. in cap. 1. q. 12. num. 5. de hæret. in 6. est Instruc. Hispalen. cap. 5. & alia Pinciana cap. 12. Iac. Sep. in d. cap. 42. in princ. in casu nostræ assertionis, inquit, hæreticum omnino occultum nullam pœnam incidere. Ipse uerò semper dubitaui de pœna confiscationis bonorum, quia ipso iure sunt confiscata. d. ca. cũ

273 secundum leges. & quãdo pœna ipso iure imponitur, illa non mutatur propter spontaneam confessionem. l. id quod seruo. §. 1. ubi Bar. ff. de pecul. legato. l. palam. §. fin. ff. de ritu nup. Hippol. in l. de vnoquoque. nu. 88. ff. de re iudica. & in rub. ff. de fideiussori. nu. 142. & in l. vnica. num. 66. C. de rap. virgin. Felin. in cap. de hoc de simo. num. 5. Decius in cap. at si clerici. num. 5. in fine. de iudi. Latissimè omnium Tiraquel. de pœn. temperã. causa. 30. nume. 14. & sequent. dicens ius iam fisco esse quæsitum, ideo pœna non diminuitur per spõtaneam confessionem, quod uerum est de iuris rigore: de quadam uerò æquitate contrariũ vidi seruari, quia mitiùs agendum est cũ sponte confesso, quàm cum conuicto, præsertim in re tam occulta. cap. de hoc. de simo. cap. in primis. 2. q. 1. Tiraquel. in loco modò citato.

274 Ratio nostræ assertionis est, quia peccata secreta

con-

confessione secreta,& occulta satisfactione sunt purgã da.cap.nouit.de iudi.ca.quis aliquando.de pœnit. dist. 1.cap.si peccauerit.3.q.1.quod intelligendum est de hę resi omnino sua natura occulta,quæ nullo modo naturaliter sciri potuit,nisi per illam confessionem spontaneam. Et in hoc casu prædictæ Instructiones loquuntur. Quod aliter est quando hæresis esset occulta per accidens,quando non solùm corde, sed voce & opere exteriùs procedit:uidelicet propter defectum probationis ignoratur. Et in hac specie sequens assertio procedit. Ideo nullum est discrimen inter has assertiones, de quibus plenè num.267.supra retuli.parte.j.

VIGESIMA OCTAVA

Assertio.

275 *Si sponte quis errores occultos confitetur, cum bonorum confiscatione publicè est reconciliandus.*

Hanc assertionem optimè explicat Card. in clem.j. §.verum.num.7.de hæret.& in clem. vnica. §. sanè.nu. 2.de vsur. Alberti.de agnos.asser.q.33.Iac.Sept. in d.c. 42.Nicol.Beltran.in rep.cap.ut inquisitionis. in præfatione.q.9.de hæret.in 6.Id proba.d.Instruct.Hispalen: cap.5.& 8.nam cum isto spontè confesso, non ita seuerè agendum est. Sicut cum conuicto.d.cap.de hoc.de simonia.ubi plenè Felin.& Tiraquel.in d. causa.30.nu. 9.& sequen.

VIGESIMANONA ASSER.

276 *Qui metu mortis, uel nimia sæuitia, remota credulitate, ad ritus transeunt Sarracenorum, neque reconciliandi, neque graui pœna puniendi, sed in loco religioso sunt instruendi.*

De his qui metu mortis impium aliquod faciunt, uel ad ritus transeunt Iudæorum, ut puta pueris à Paganis captis, est tex. sing. in cap. nunc autem. 21. dist. de Papa Marcellino, qui à Paganis compulsus idolis thurificauit. Albert. in rub. de hæret. in 6. q. 13. num. 67. & de agnosc. asser. q. 23. num. 56. Iac. Sep. in Instit. catho. c. 26. num. 58. & in Enchiri. tit. 47. num. 20. Conra. Brun. de hæret. lib. 1. cap. 4. Decius consi. 151. maximi ponderis.

277 in princ. & plenius retuli supra nu. 108. & sequen. in prima par. huius tractatus, contra Iuliũ Clarum, in practi. §. hæresis. ver. Sed nunquid ille. dicentem minus bene, prædictos esse reconciliandos.

TRIGESIMA ASSER.

278 *Si delictum hæresis est plene probatum, & reus fuerit negatiuus, relaxandus est, etiam si ab eo protestatio facta sit, de qua in decisione Rotæ 875. in antiquis, contra Nicol. Boer. & alios.*

Hæc mirabilis Rotæ decisio.875.in antiqu.incipiés: Accusatus de hæresi. frequenter in sacrosancto Inquisitionis foro versatur in praxi, cum qua concordat Instruct.de Madrid,anno.1561.cap.43. & alia Hispalen. anno. 1484.cap.14.tenet Calderin. consil.2.tit.de hæret.Matth.de Afflic.in constit.Neapol.tit.de hęret.nu. 53.allegat eam Alberti.de agnos.asser.q.8. nu.7. & q. 12.num.9.&q.29.num.14. & in rub. de hæret. in 6.q. 13.num,50.Iac.Sep.in Instit.catho.cap.47.num. 20.& in Enchirid.tit.53.num.10.& tit.61. num. 2. ac plures alij iuris interpretes pleniùs à me supra num.69.& sequent.1.par. relati, ibidem nonnullos notandos intellectus ad prædictam decisionem Rotæ reperies.Protestatio de qua hic,& in dicta decisione Rotæ habita est quæstio,huiusmodi est: Si hæreticus negatiuus plenè conuictus,affirmat se omni tempore catholicum fuisse & esse,& in fide orthodoxa se viuere ac mori vellè protestetur,hæc sanè protestatio nihil prorsus protestanti prodest,contra Nicol.Boer.decis.341.num.4.incip. Et
279 ista quæstio.Qui perperam & insolenter affirmat dominos de Rota iura quæ ipse allegat non vidisse. In eodem fuit errore Iul.Clarus in pract.cri.§. hæresis.uersi. & nota in hoc proposito.

TRIGESIMAPRIMA
ASSERTIO.

280 *Crimine hæresis non plenè probato, torquēdus est reus; qui si in tortura confiteatur cum legitima ratihabitione, reconciliandus est:reuocata vero confessione ante ratihabitionem, iterum torquendus.*

Quan-

Quando reus delicta sibi obiecta non plenè probata abnegat, ad inquirendam ueritatem torquendus est
281 l. j. l. edictum. l. fi. ff. de quæst. Tortura enim est remedium subsidiarium, quo vtimur quando ueritas aliter haberi non potest. d. l. edictum. Quòd efficacissimum genus ad eliciendam ueritatem est tortura, si aliter maleficia explorari nō possunt. l. diuus Pius. ff. eo. ibi. si aliter ueritas inueniri non possit, nisi per tormēta l. quotiens. C. eo. cap. illi qui. 5. q. 5. Vnde meritò inquit Alberi. in rub. C. de quæstio. num. 9. & in l. 1. & in l. fin. ff. eod. quòd fatuus iudex est, qui reum de maleficio ple-
282 nè conuictum torquet. Bald. in l. 1. num. 9. C. de iureiuran. prop. calum. dan. inquit quòd qui petit aliquem torqueri, tenetur primò iurare quòd non habet alias probationes, quàm torturam. Angel. & pleniùs Ioan. Igneus in l. etsi certus. num. 10. ff. ad Syllania. dicunt, quòd si delictum est certum, & constat per alias probationes, malè fecit iudex ponendo reum in tortura, & poterit in syndicatu puniri, & proinde cauti iudices in actis processus cōscribi iubent, quòd cum aliter de delicto non constat, declarat ad torturam esse deueniendum. Idem Alberi. tenet in rub. de quæstio. in princ. Bald. in l. qui sententiam. C. de pœnis. Curtius, de indi-
283 cijs & tortura. q. 5. nu. 16. Lud. Carer. in pract. crimi. in princ. num. 188. Nicol. Boer. decis. 163. num. 3. quòd iudex protestetur quòd non intendit reum torquere super probatis. Hippol. in practi. §. nunc videndum. nu. 25. & cons. 15. num. 51. & in l. 1. num. 7. ff. de quæst. ubi
* hanc testatur esse communem opinionem.
284 Vsqueadeò id verū esse censeo, quòd si reus stantibus legitimis probationibus torquetur, & delictum negat, ipso facto & iure eneruantur & eliduntur probationes

bationes legitimæ, taliter quòd ex eis nullo modo est condemnandus, sed potiùs absoluendus. Albe. & Hippoly. in d. l. edictum. per tex. ibi, idem Hippo. in d. l. edictum. per tex. ibi, idem Hippol. in d. §. nunc uidendum. num. 28. Nicol. Boer. decis. 163. num. 17. Thom. Ferra. caus. 5. Cæpola consi. crimin. 32. in 3. dubio. quam opinionem nonnullis fundamétis & rationibus impugnare nititur Anto. Gom. lib. 3. resolut. cap. 13. num. 20. & Thom. Gram. cons. 12. in causa.

285 Sed Bald. in l. obseruare. num. 9. C. quorum appella. non recipi. inquit, iudices bene facere quando ipsi habent certitudinem de maleficio reum torquere, etiam si delictum sit plenè probatum, quoad effectum, si confitetur, ne possit appellare, & sit conuictus & confessus; quia tunc non auditur appellans. l. j. C. quorum appel. non recipi. & quòd ita seruatur in practica. Idé tenuit Hippol. in d. l. 1. num. 7. & in sing. 108. Aliàs fui interrogatus. Thom. Gram. voto. 1. & d. consil. 12. in causa. nu. 24. Quorum opinionem falsam & iniquam esse arbitror, & contra eam tenuit Anto. Gome. ubi supra. & Tho. Gram. cons. 64. nu. 10. Hippol. sing. 162. quod potui nolui. nisi aliquando id liceat ad tollendam calumniam, & ne punitio differatur. & Alberi. in d. rub. C. de probat. num. 9. inquit, quòd cautus iudex quando tor-

286 quet reũ de delicto plenè probato, protestetur quòd non intendit eum torquere super probatis; & talis protestatio appareat in actis causæ, ut refert Iulius Clar. in practi. §. fin. q. 64. uersic. ueritas est. In delictis enormissimis provt Hippol. in d. l. 1. nu. 7. loquitur, in quibus leges interdum transgredi licet, iuxta notissimum dictũ

287 Innoc. in cap. 1. de constitu. Bald. in l. etsi seuerior. C. de his notan. infamia. Ias. in l. 1. num. 3. & sequen. C. de

precib.

precib.Imper.offeren.pro quo est l.hodie.& l.respiciẽdum.ff.de pœnis.

288 Octo verò sunt in tortura necessaria, quæ præcedere ipsam quæstionem,seu torturam debent, quæ satis plenè scripsit Hippol.in d.l.1.num.2.vsque ad.12.ff.de

289 quęstio.Vnum potissimum est,quòd sint indicia probata per duos testes. glos. in l. fin.C.famil.hærcis.quæ est communis secundum Anto.Gom.vbi supra.nu.18. & secundum Iac.Sep.in Enchiri.tit.52.num.6. de qua superius num.335.par.1.& Hippol.sing.476. incip.audiuisti.inquit.d.glos.procedere etiam si indicia nõ sint propinqua,& testes non sint idonei,ut familiares,infames,dummodo sint contestes.& in practi.§.diligenter num.8.Aegid.Boss.in pract.de indicijs ante torturam. nu.15.Vel vnus testis de visu,vel auditu, omni exceptione maior.glos.in verbo,conuictus. in l.3.C.ad l.Iul. maiestat.l.1.§.idem Cornelio.vbi Bart.ff.de quæstio.& in l.maritus.ff.eo.Bal.in l.milites.C.eo.Bos.in tit.de indicijs ante torturam.num.14.Hippo.in d.sing.476.Di

290 ctum enim socij,vel participis eiusdem criminis, non est sufficiens indicium ad torturam, etiam in crimine hæresis,nisi alia etiam indicia cõcurrant,vt puta,quòd reus sit de prouincia infecta.Cyn.in l.fin.C.de accusa. Anto.de Butrio.in cap.1.de confessis. Hippol.in l.1.§. diuus Antoninus.num.3.ff.de quęst.meliùs in pract.§. diligenter.num.59.& sequen.Blan.in l. fin. num. 378. ff.de quæst.Iac.Sep.in Enchirid.tit.51.num.14.Deniq;

291 iudicis arbitrio relinquitur, quod indicium sit sufficiens ad torturam.Ioan.And.in regula.cùm in contẽplatione.de regul.iur.in antiqu.Bart. & Paul.Castren. l.Lutius.ff.de his qui notan.infam.& in d. l. admonendi. Idem Bart.in l.fin.ff.de quæstio.Thom.Gram. voto.14.

to.14.num.19.& conſ.57.in cauſa mihi tranſmiſſa.Aegid.Boſſ.ubi ſupra.num.30.

292 Si uerò reus in tortura hæreſim confiteatur cum legitima ratihabitione reconciliandus eſt,ut noſtra teſtatur aſſertio, perinde huiuſmodi confeſſio eſt ac ſi libera & ſpontanea fuiſſet.l.1.§.diuus Seuerus.ubi gloſ. Barto.& alij.& in §.ſiquis ultrò.ff.de quæſt.Bald.in l.fi. nu.2.C.de proba.Aegi.Boſſ.tit. de confeſſis per torturam.num.3.& 17.Villad.de hæret.q.13.num. 8. Iacob. Sep.in Inſtit.cath.cap.63.num.42.& in Enchirid.d.tit. 52.num.35.& tit. 58.nu.14.expreſſa Inſtr.de Madrid, anno 1561.cap.53.ubi reuocatur quædam Inſtru.antiqua Hiſpalen.cap.15.quæ contrarium ſtatuebat. Sed Lauren.Syluanus contrarium,& malè conſuluit.conſi. 89.ita meritò illũ reprehendit Ia.Sep.in d.ti.58.nu.14.

293 Iudices uerò, maximè Inquiſitores fidei, cautè in tortura reos interrogent, ne occaſio mentiendi cõtra ſe & alios detur,ideo generaliter,& non particulariter, uel nominatim ſunt interrogandi;uidelicet ut ueritatẽ dicant de omnibus de quibus ſunt accuſati & fecerũt, & nullo pacto falſum contra ſe & alios proferant.Nam ſi particulariter interrogantur de re aliqua, uel perſona, eſſet potiùs ad falſum incitare & ſuggerere, quam inquirere,ut inquit l.1.§.in cauſa tributorũ.ff. de quæſtio.ibi.magis ſuggerentis,quàm inquirentis uidetur.l. 3.titu.30.par.7.Optimè Thom.Gram.uoto.34. in cauſa nobilis.num.6.Ant.Gom.ubi ſupra num.23.Ia.Sep.

294 in d.tit.52.nu.28. Ideo meritò tempore prolationis ſẽtẽtiæ reo cauſa,ob quam ipſe torquetur,apertè declaranda eſt,ut docet Inſtruct. Mautuana,anno.1561. cap.49.& Notarius omnia diligenter & particulariter in actis proceſſus conſcribat : uidelicet tempus quo inchoatur

inchoatur & finitur tortura, & modum & qualitatem torturæ,& interrogationes iudicis,atque rei responsiones: finitaque tortura, quòd reus sine læsione recognitus remanet,ita docent Barto.& Alberi.in l.quæstionis modum.ff.de quæstio.Hippol. in practi,§.expedita.nu. 89.& d.Instr.cap.53.

295 Quamuis Vlpianus egregiè affirmet in l. 1. §.quæstioni.ff. de quæstio. hoc verborum tenore: quæstioni fides non semper habenda est,res enim fragilis & periculosa est,& ueritatem plerunque fallit.Sunt enim aliqui timidi,qui potiùs mentiri,quàm tormenta pati velint,& falsa pro ueris proferre.l.aut damnum.§.hostes. ff.de pœnis. ibi, plerunque dum torquentur deficere

296 solent. In crimine tamen hæreseos iudices ad torturam proniores esse oportet, & faciliùs ad quæstionem ueniendum est,quia est crimen suapte natura occultũ, & facultas probationis deesse solet. l. diuus Pius. ff.de quæstio.Bald.in l.nemo.num.3.C.de Episco.audi.Ancha.in cap.in fidei fauorem.in prin.de hæret.in 6.Alex. consi.77.volum.1.Decius cons.363. Brunus de quæst. 8.q.Hippol.in rub.C.de probat.nume.12.Tho.Gram. voto.30.& decis.34.num.38.Iaco.Sep.in Instit. cath.c. 63.num.7.& in Enchirid.tit.52.num.26.Boss.in pract. tit.de indicijs ante torturam.nu.186. Hæretici confessio non modò Reipublicæ,sed ipsimet hæretico est plu-

297 rimum profutura.l.de minore.in prin.ff.de quæstio.l. nullus.C.ad l.Iul.maiest.Ideò meritò dicere possumus, hoc remediũ torturæ reo esse fauorabile, cùm de eius conuersione & absolutione agatur.arg.tex.in cap. 1.de sent.excommuni.in 6.cap.multi. 2.q.1.

298 Quando reus sufficienter est tortus,& tormenta negatiuus vincit,absoluendus est,& non iterum torquendus,

dus, etiam si contra eum grauissima & vrgentia essent indicia, nisi de nouo alia superueniant indicia. l. fi. ff. de calumniat. Alberic. in l. repeti. ff. de quæstio. & in rubr. C. eod. Bald. in l. vnica. num. 19. C. de confessis. & in l. 2. num. 7. C. quorum appel. non recipi. Hanc fatetur esse communem Nicol. Boer. decisio. 163, incip. dico præmittendo. num. 12. Bos. de tortura. nu. 42. Carer. in practic. §. circa sextum. num. 5. Anto. Gom. ubi supra. num. 26. & Hippoly. in practic. §. quoniam. num. 2. & 5. & in d. l. repeti. num. 10. Sed Bart. in l. unius. §. 1. ff. de quæst. inquit, quòd licet hæc opinio sit uera de iure, sed de consuetudine non seruatur, uerum quæstio repetitur
299 toties quoties iudici bene visum fuerit: vnde. d. l. repeti. est intelligenda, quãdo reus leuiter est tortus, uel superueniunt de nouo indicia, uel non perseuerat in confessione facta in tortura, quia tunc iterum & ptuAries reus torquendus est. & ita communi opinioni non
300 aduersatur: nam propter uariationem sæpe & sæpius reus torquendus est. Bal. in l vnica. nu. 29. C. de confessis ait, quòd decem vicibus quis potest torqueri. Tho. Gram. vot. 6. nu. 17. refert quendam Iacobum de Sabia fuisse nouem uicibus super eodem delicto tortum. Sed communiter tenent doctores in d. l. repeti. quòd tortura ter tantùm est adhibenda: id uerò arbitrio iudicis relinquitur, vt inquit Bald. in d. l. unica. num. 20. Ludo. Carer. in pract. §. circa sextum. in prin. fol. 93. Solent periti iudices protestari in actis processus, quòd intendunt torturam alijs dieb. prosequi, ut possint eam repetere. Sunt tamen nonnulli rei adeò callidi, ut pluries in actu practico vidi, quòd positi in tortura statim delictum confitentur, & tempore ratihabitionis, lapsis vigintiquinque horis reuocãt confessionem, & iterum

torquen-

torquentur,& confitentur;& simili modò reuocant,& toties quoties torquentur idem faciunt, quo casu ne detur processus in infinitū.c. licet dilectus. de testib.l. fideicommissa §.si quis decē. ff. de legat. 3.propter tot uariationes,ex quibus sinistræ præsumptiones & indicia oriuntur,pœna aliqua arbitraria extraordinaria(& meo iudicio)graui,sunt puniendi. Hi enim nimis infesti & laboriosi iudicib.esse solent. Ita Boer.in d.decis. 163.in fine.Anto. Gom. in loco supra citato.num.28. in fine.Iac.Sep.in d.cap.63.num.45. ubi allegat quan-
302 dam Instruct. Hispalen.quæ illud non probat. Nam ea ratione qua quis iterum possit torqueri,poterit etiā pœna extraordinaria puniri,ut concludit Iac.Sep.in d. Enchirid.tit.67.num.10.meliùs tit.54. num. 16. & Instruct.de Madrid,anno.1561.cap.54.

303 Omittendum minimè est, quod eleganter scripsit Bald.in d.l.obseruare.num.5.C.quorum appel. non recipian.quòd in casu quo quis non possit torqueri,vt puta quia est senex,uel iuuenis, uel non sunt indicia adeò urgentia ut possit torqueri,vultus iudicis in talibus debet apparere terribilis.tex.sing.in l.1.§. impuberi.ff.ad Syllania.l.item apud Labeonem.§. quæstionem. ff. de iniurijs.Abb.in cap.afferte.nota.2. de præsump. Bos.in pract.tit.de tortura.num. 20. Ant. Gom.ubi supra.nu. 4. Ideo non erit inconueniens reum uestib. spoliatum ponere in loco torturæ ad terrorem:nam maiora indicia maioribus & seuerioribus tormentis sunt purganda:& leuia indicia comminatione tormētorum purgari oportet.ita Bal.in cap.1.§.si uassallus.de contro.inuestitu.in vsib. feudorum. refert Iacob.Sep.in d. titu.52. num. 33.

TRI-

TRIGESIMA SECVNDA ASSERTIO.

304 *Pro hæresi non plenè probata pœna extraordinaria iniungenda est, cum abiuratione de leui, vel vehementi, iuxta qualitatem delicti; sine habitu pœnitentiali, qui reconciliatis tantùm de iure imponitur.*

Primam istius assertionis partem probat. c. literas. in fine. de præsump. c. accusatus. in prin. de hæret. in 6. Instru. Abulen. anno. 1498. & prima Instruct. Hispalen. c. 15. & Instruct. de Madrid, anno. 1561. c. 46. & ca. 54. Inno. in c. sicut. 1. de simo. Cardi. & Io. de Imo. in clem. fin. in fin. de hæret. Fran. Squil. de fide cat. c. 34. Lup. in alleg. hæresis. §. 12. Boer. decis. 164. Hippoly. in rub. C. de probat. nu. 241. & in l. 1. §. Item diuus. nu. 37. ff. ad l. Cornel. de sicarijs. & in l. 1. nu. 57. C. eo. Tiraquel. de pœn. temperan. cau. 27. Villad. de hæret. q. 8. Bernar. Diaz in pract. c. 134. Couar. lib. 2. resol. c. 9. Iac. Sep. in Insti. cath. c. 59. nu. 14. & cap. 50. nu. 6. & in Enchirid. tit.
305 40. nu. 17. cap. 67. nu. 10. dicens, quòd si vehementer quis est suspectus, ad triremes, uel ad carcerem, aut abiurationem, & ad pœnas pecuniarias, & alias extraordinarias arbitrio iudicis condemnandus est, & id vsu quotidiano receptum est. Sed in casu nostræ assertionis, Inquisitores potius ad torturam, quàm ad alia iuris remedia sint proniores; cùm eorum sit officium veritatem inquirere, & reorum conuersionem quærere.
306 Sed quando non est sufficienter, sed leuiter quis tortus, pœna extraordinaria etiam est puniendus, vt in præcedenti assertione dictum est, & purgatione cano-

nica, vso & consuetudine sublata, vtendum non est, ut testatur Iac. Sep. in Instit. catho. c. 54. nu. 16.

307 Sed si suspectus de hæresi, lite pendente mortuus fuerit, eius memoria condenanda uel absoluenda est; & non sunt eius hæredes in pecunia, vel alia quauis pœna propter solas suspiciones condemnandi. c. accusatus. §. si verò. vers. porro. in fine. de hæret. in 6. Bal. in l. j. C. ne ex delic. defuncto. Anania. in c. si quis Episcopus. num. 8. de hæret. Bellamera decis. 677. & 680. Iac.

308 Sep. in Enchirid. tit. 62. num. 6. Nam contra defunctum minimè procedi potest, nisi sit plena & legitima probatio, cùm se defendere nequit. Instru. Hispalen. c. 20. & alia Abulen. c. 4. alia Toletan. c. 7. Iac. Sep. optimè in Instit. catho. c. 17. nu. 5. & in d. tit. 62. num. 5.

309 Secundam assertionis partē probat. c. in capite quadragesimæ, 50. dist. c. Achab Rex. de pœniten. dist. 3. instru. apud Madrid, anno. 1561. ca. 81. Et habetur. 2. Reg. c. 3. & 3. Regum. c. 20. & 4. Regum. c. 19. & in lib. Esthe. c. 4. & Isai. c. 15. & 37. & Ionæ. c. 3. quibus in locis homines induti sacco, id est habitu pœnitentiali, pœnitentiam agebant. Vnde ex illo sacco benedicto nomen sumpsit, corruptis nonnullis literis, propter nimiam affinitatem, illud nomen, vulgò *Sanbenito*. In inquisitione verò Pintiana de consuetudine habitus similiter imponitur ijs, qui de vehementi abiurant.

TRIGESIMA TERTIA ASSERTIO.

310 *Qui confessus, vel conuictus fuerit de propositionibus temerarijs, iniuriosis, scandalo-*

sis, vel similibus, pœna extraordinaria cum abiuratione, de leui, vel vehementi, pro modo suspitionis, est puniendus.

Hanc assertionem optimè probat. c. accusatus. §. de quæstionibus. & §. si verò. §. sacerdotes. de hæret. in 6. c. si vos contra Ecclesiam. ubi optima gl. in uerbo, uel pecunia. 23. q. 5. Card. in clem. fi. in fine. de hæret. & in clem. vnica. §. sanè. num. 2. de vsuris. Villad. de hæret. q. 8. nu. 7. & q. 1. nu. 6. Iac. Sep. in Insti. cath. c. 45. nu. 30. & c. 50. nu. 6. & in Enchir. tit. 54. nu. 16. & tit. 67. num. 10. Archi. Floren. 2. par. histo. tit. 7, c. 5. in prin. Instruct. 4. Toletan. c. 8. & noua de Madrid anno. 1561. c. 53. & c.

311 65. Quę autem propositio sit erronea, uel temeraria, uel scandalosa, uel blasphema, uel iniuriosa, uel piarum aurium offensiua, seditiosa, aut scismatica, uel malè sonans, seu sapiens hæresim, optimè explicat Cardina. Turr. Crem. in summa de Eccles. par. 2. lib. 4. cap. 11. & Melchior Cano, de locis Theologi. lib. 12. c. 11. Ia. Sep. in Instit. cath. c. 52. & in Enchi. tit. 24. Alberti. de agnos. asser. q. 6. qui satis eruditè in q. 5. declarat quæ sit propositio hæretica, & octo eius gradus copiosè scripsit, & Cano in d. lib. 12. cap. 8.

312 Pro his & similibus delictis quæ non sunt hæreses formatæ, rarò in carceribus sancti Officij secretis rei sunt detinendi: sed in monasterijs, uel locis priuatis. l. diuus. ff. de offic. præsidis. Iac. Sept. in Instit. catho. cap. 16. in prin. Nicol. Aymeric. in directorio Inquisit. par. 3. cap. 103. & 4. Instruct. Hispalen. cap. 4. & 3. Instruct. Pinciana. cap. 10. quod procedit etiam si delictum non sit plenè probatum. Sed pœnæ pecuniariæ, quæ pro

huiusmodi delictis imponuntur, in vtilitarem sancti Officij debent tantùm conuerti. notant Card. & Iac. Sep. in locis modò citatis. In huiusmodi pœnis arbitra
313 rijs iudex ad normam legum suum arbitrium accom modare debet, inspecta causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, & euentu quæ omnia latius expli cat. l. aut facta. ff. de pęn. c. de causis. §. 1. de offi. delega. c. sicut dignum. in prin. de homi. l. 8. tit. 31. par. 7. Nam pro mensura peccati erit & plagarum modus: vt Deutero. cap. 25. & vbi maior est culpa, grauior debet esse
314 vindicta. l. respiciendum. ff. de poen. c. excommunicamus. 1. §. attendentes, de hæret.

TRIGESIMA QVARTA ASSERTIO.

315 *Qui de se confessus est, in caput alienum non torquetur: alioquin existente legitima præsumptione contra eum, & complices, torquendus est.*

Quando reus de se est cõfessus, non torquetur in caput alienum, id est contra socios. l. repeti. §. is qui de se. ff. de quæstio. l. fi. C. eo. Sed si est negatiuus, etiam si sit plenè conuictus, & semiplenè probatum sit quòd socios criminis habet, in capita aliena torquetur, ut socios & alios hæreticos manifestet. l. ex libero. l. vnius. §. testes. ff. de quęstio. l. etsi certus. ff. ad Syllanian. Instruct. de Madrid, anno. 1561. cap. 45. de qua re plurima scripsit Hippol. in l. 1. §. diuus Antoninus. & in d. l. repeti. num. 39. & sequen. ff. de quæstio. Bossi. in tit. de tortura testium. Iac. Sep. in Enchirid. tit. 52. nume. 31.

& tit.

& tit.61.num.5.in fine. Ratio discriminis inter prædictos casus est, quia qui contra se confitetur, à fortiori si sciret alios esse hæreticos contra eos confiteretur, quod secus est quando negatiuus existit.

TRIGESIMA QVINTA

ASSERTIO.

317 *Reconciliatus ab Inquisitoribus fidei, eadem crimina proprio parocho tenetur sacramentaliter confiteri.*

De hac assertione S.Tho.in 4.sen.dist.18.q.2.art.2. Duran.in 4.sen.dist.13.q.15. Adrian.in 4.sen. de confessione.q.4. Abb.in c.de his.de accu.nu.4. Azpil.in c. sacerdos.num.94.de pœnit.dist.6. Est expressa Instruc. de Madrid, anno nostræ salutis. 1561. c.71.in fine. Et hæc assertio tanquam indubitata maiori elucidatione non indiget.

TRIGESIMA SEXTA

ASSERTIO.

318 *Puberes hæreticos plenè confitentes reconciliandos esse, in alijs verò pœnis ætati subueniendum esse.*

Id optimè probat.l.auxilium.§.in delictis.ff. de minor.ibi, ætatis miseratio ad mediocrem pœnam iudicem perducere debet.l.excipiuntur.ff. ad Syllanian. l. ferè in omnibus.& l.pupillum.ff.de reg.iuris.cap.1.de delict.pueror.expressa Instruc. Pinciana, anno. 1488. c.12.plenè Hippol. in l. de minore. ff. de quæstio. & in l.si quis te.nume. 8. C. de sicarijs. Matth. de Afflictis,

decis.268. Thom. Gram. decis.23. num. 12. & voto. 14. Latissimè omnium Anto. Gom. lib. 3. resolut. c. 1. à num. 55. vsque ad 67. Tiraquel. de poe. temperan. cau. 44. nu.43. & seq. Iac. Sepult. Enchirid. tit. 44. vbi inquit, in causis etiam fidei minoribus vigintiquinque annis dandum esse omnino curatorem, ut nouissimè cautum est Instru. apud Madrid, anno. 1561. c.25. l. clarum. l. fi. C. de autho. præstan. l. cū & minores. C. si adu. vend. rem judi. restit. postu. Et hoc iure vtimur.

TRIGESIMA SEPTIMA

379 Hæreticum omnino occultum esse excommunicatum, & ob id reconciliandum iuxta communem iurisperitorum sententiam, contra communem Theologorum.

In hac fuerunt sententia Card. Ioan. de Imola. Bonif. de Vitalin. in cle. 1. §. verum. post gl. ibi, de hæret. quòd hæreticus omnino occultus sit excommunicatus. Quam opinionem fatetur esse communem Alber. de agnos. asser. q. 33. num. 27. & 29. & 32. Pro qua est expressa Instru. Hispalen. anno. 1484. c.5. Oppositam verò
* opinionem Theologorum esse communem affirmat Iaco. Almayn. in 4. Sen. dist. 1. quæst. 1. Iac. Sept. in Instit. catho. c.42. nu. 3. & Ioh. Chap. in practi. §. hæresis, vers. quæro an occultus hæreticus. Rationes, eorumq; & fundamenta pro vtraq; opinione plenè supra nu. 290. & sequentib. 1. par. scripsi. Ideo hoc in loco, noluimus eadé repetere, & lectorem eisdem verbis onerare.

TRIGE-

TRIGESIMA OCTAVA
ASSERTIO.

320 *Hæreticos morientes à quolibet sacerdote, non existentibus Inquisitoribus, posse absolui.*

Id probat c. is qui tempore ibi, à fide discedendo, & c. si aliquis fuerit, 26. q. 6. & in conci. Arausicano, ca. 2. expressè habetur, quòd si desunt Inquisitores in extremo periculo, quilibet sacerdos hæreticum possit absoluere, & non aliter. Ad id allegat. d. concil. Iac. Sep. in Instit. cath. c. 3. nu. 2. & in Enchirid. tit. 51. nu. 6. De qua re est Instru. expressa de Madrid, anno. 1561. c. 71. in fin. Quibus videtur aduersari c. 7. in fi. Sess. 14. Concil. Trident. Sed prima opinio videtur tutior.

TRIGESIMA NONA
ASSERTIO.

321 *Per facultatem quamuis generalem absoluendi à quibuscunque criminibus, hæreticorum absolutio minimè censetur concessa. Contra Domini. de Soto, & alios.*

Id probat cap. frater noster. 16. q. 1. ubi generalis commissio facta legato per summum Pontificem, non extenditur ad causas fidei, quæ specialiter Inquisitoribus sunt commissæ. cap. si Episcopus. de pœnit. & remissio. in 6. facit. l. obligatione generali. ff. de pigno. & l. si quando. C. de in offi. testam. tenuit Felin. in cap. Apostolicæ. in princip. de excep. Archiep. Floren. tertia par. summæ. tit. 24. cap. 77. §. primo. Iac. Sep. in Enchirid.

chirid.tit.51.num.4. satis copiosè & eruditè Couarru. in cap.alma mater.par.1.§.11.num.15.ubi singularibus fundamentis indubitanter tenuit,sacerdotem electum uirtute Iubilei & literarum sedis Apostolicæ,de absoluendo à quibuscunque criminib. & censuris, non posse absoluere ab excommunicatione contracta ex crimi
322 ne hæresis,nisi specialiter id exprimeretur. Cōtrariū uidetur tenere Abb.in cap.de cætero.de sen.excom.& Domin.de Soto.in 4.sen.dist.22.q.2.art.3. Sed prima opinio semper mihi placuit.

QVADRAGESIMA ASSERTIO.

323 *Maritum, constante etiam matrimonio hæreticæ uxoris dote priuari, contra Cassaneum,& alios.*

Dotem uxoris hæreticæ cōfiscari certum est,l.quinque legibus.ff.de bon.damnato. ubi propter crimen læsæ maiestatis humanæ dos confiscatur: à fortiori igitur pro crimine læsæ maiestatis diuinæ,nam longè grauius est diuinam,quàm temporalem lædere maiestatem. c. uergenti.de hæret.Auth.Vt non luxuri.homi. cōtrà natu.in prin.Ita expressè tenuit Cardi.in c.fi.de conuersi. coniugato. Anch.in c.decreuit.de hæret.in 6.Ia.Sep.in Instit.cath.c.9.num.11.Villadig.de hæret.q.15.nu.9. Bar.& Albe.in d.l.quinque legib. & Repert.Inquisito. uerbo,dotes.uers.an aūt pp uxoris hæresim.Couarru. in 4.decretali,par.2.c.7.§.5.nu.5.Pal.Rub.in l.78.Tau.
324 ri.nu.2.glosator ordinamēti,in l.5.tit.1.lib.1.ordinamenti,

menti, pag. 33. Contrariũ tenuit Cassaneus in consue. Burdegalen. rub. 2. §. 2. num. 5. fol. 96. & alij, quos ipse ibidem refert.

325 Neq; maritus cogendus est ad cohabitandũ cũ muliere in hæresim lapsa, et reconciliata. c. de illa. ubi Abb. de diuor. Idem Abb. in c. fi. contra gl. ibi, de conuersi. coniuga. Alfon. de Castro de iusta hæreticorũ punitio. lib. 2. c. 7. Couar. in loco supra citato. Iul. Cla. in pract. §. hæresis. uers. Item p p hæresim. neq; eam maritus alere tenetur. l. fi. C. ad Velleia. Alex. in l. quod uxdrem. C. de neg. gestis. Nicol. Boer. deci. 22. incip. dico q̃ licet. nu. 3. Pala. Rub. in rub. de dona. inter vir. & vxo. §. 46. & in c. per vestras. §. 49. Ia. Sep. in Insti. cath. c. 16. num. 8. Quia cum eius dos pro hæresi fuit publicata. d. c. cum secundum leges. c. uergentis. de hæret. culpa sua indotata remanet, & mulierem indotatam alere maritus minimè tenetur. l. pro onerib. C. de iure dotium. c. per uestras. in fi. de don. inter vir. & vxo. gl. sing. in uerbo, onera matrimonij in Auth. de nõ eligen. secun. nuben. §. fi. colla. 1. cum alijs traditis per Boer. in d. decis. 22. & in mea Epito. succes. c. 33. num. 31. ubi nonnulla in hoc retuli.

QVADRAGESIMA PRIMA ASSERTIO.

326 *Relapsus, siue negatiuus, siue confessus, stante legitima probatione, est relaxandus.*

Hanc conclusionem probat. cap. ad abolendam. §. illos quoque. de hęret. cap. super eo. cap. accusatus. §. j. & 2. de hæret. in 6. Instruct. de Madrid, anno. 1561. ca. 41. in fine. Calderi. consi. 2. de hæret. in fine. Villadieg. de

hæret.

hæret.q.11.num.2.& q.20.num.5.Paul.Grillan. de hę ret.q.10.Fran.Sqvill de fide cath.§.19.num.3.Matth. de Afflict.in consti.Siciliæ.lib.1.rub.1.num.63.Albert. de agnos.asser.q.25.num.25.& sequent. Optimè Lud. Care.de hæret.§.modo qualiter.nu.30.& sequen. Castro de iusta hæret.punitio.lib.2.cap.2.Guid.Carmelita.in summa de hæresibus.cap.10.Palude.in 4.sen.dist. 13.q.3.Reperto.Inquisito. verbo, relapsus. Optimè Nicol.Aymeri.in directorio. par.3.q.98.cum quatuor quæstionibus sequen. & habetur in fortalitio fidei.lib. 2.consideratione.12.Bunderius de Gandauo, de modernis hęreticis.tit.33.arti.8.in fine.Iac.Sep.in Institu. catho.cap.50.in fine.melius cap.55. & in Enchirid.tit. 60.Ægidi.Bossi.tit.de hæret.num.24.Ioan.Nicol.de hęret.not.6.incip. Reuocabis. Iulius Clar.in pract.§.hæresis.versic.idem etiam dicendum est. Nonnulla ego tradidi in meo Speci.173.incip. Relapsus dicitur.

327 Ratio assertionis est,quia delictum geminatum ve niam non meretur.l.3.C.de Episcop.audien.l.quicunque.C.de seruis fugit.l.capitalium.§.solent.ff.de pœnis. plenè Thom.Grammat.decis.10.& voto.27.num.121. Ludo.Carer.in practi.crimin.§. penul.per totum. Alia
328 quoque est ratio,nam actus præsens præteritam intentionem declarat, singula.l.si hi qui adulterij.C.de
329 adulter.l.cum quis.C.de natura. liber. Quia per iterationem delicti,apertè ostenditur & declaratur qualis fuit abiurantis animus tempore suæ abiurationis: nam non amore seu zelo fidei,sed ficta & simulata con uersione,ad pœnam tantum delicti euitandam ad fidē fuit conuersus.cap.accusatus.cap.ut officium.§.prouiso solerter.de hæret.in 6.Doctores supra citati præsertim.Io.Nicol.in d.nota.42.& Paul.Grillan.in d.q.fin.

ubi

vbi concludit hanc præsumptionem esse iuris & de iure, contra quam probatio in contrarium non admittitur. l. antiquæ. C. ad Vellcian. d. l. si hi qui adulterij. c. is qui fidem, cum alijs. de sponsal. Ideo non auditur volens iterum abiurare, sed absque audientia relaxandus
330 est. d. §. illos quoque. & d. cap. super eo. Nam sicut vera pœnitentia veniam promeretur, ita simulata Deum irritat. cap. inter hæc. 2. de pœnit. distin. 3. c. ostenditur. de consecratio. distin. 4.

331 Abiuratio verò de uehementi, uel simpliciter, seu generaliter facta, prout est illa, quæ à reconciliatis efficitur, & non de leui, constituit aliquem relapsum, si ille in abiuratam hæresim, uel in aliam relabitur. d. cap. accusatus. §. ubi Ancharan. num. 2. quia potius abiuratio, quàm condemnatio hunc effectum operatur: nisi in abiuratione sub pœna relapsi, lapsus iureiurando obli
332 gatur. Sed necesse est quod constet reum fuisse lapsum, & nunc esse relapsum. De primo verè, uel præsumptiuè; de secundo legitimè debet constare. d. cap. accusatus. cap. literas. de præsum. l. fin. C. de probat. Ideo fit damnus Promotori fiscali qui accusando etiam reum de primo lapsu, nec tamen potest ostendere primam sententiam contra relapsum prolatam, tenetur, sed per confessionem rei, & instrumentum sententiæ constet reum in hæresim fuisse lapsum, & abiurasse, sed & reus tunc audiendus est, uolens innocentiam suam allegare, & probare. Clem. i. §. ... de ... & proprie Villadiego de hæret. ... Scipio in d. cap. ... num. 14. Reperitur inquisitor verbo, relapsus ... circa prædicta.

333 Facile ex supradictis deducitur argumentum ad confutandas quatuor conclusiones; quas doctissimus Alfon.

de

de Castro tenuit in d.lib.2.cap.2.de iusta hæret. punit. Quarum prima est,quòd quis tanquam relapsus punitur,si de primo lapsu fuit conuictus,& de secũdo vehementer suspectus,quòd est contra.d.cap. literas, & dd. supra citatos,& extrauagan. Alex. Papæ. iiij. quam refert Reperto.Inquisito.uerbo, relapsus. uersic. nota q ad hoc. Secunda eius conclusio est, illum non esse relapsum, qui post abiuratã hæresim lapsus est in eãdem, si sponte, & sine vlla accusatione accedit ad Inquisitores,&coram illis peccatum summi humiliter cõfiteatur, quam opinionem etiam tenuit Alberti.de agnos.asser. tio.quæstio.25.num.25.& sequen.& Alfon.Guerrero, de hæreti.nu.9.Contra quam opinionem est quædam Instruct.5.Hispalen.Tertia fuit illius assertio,esse relapsum,qui post abiurationem, & detrusionem in perpetuum carcerem, inde fugit. Vltima est eius assertio,relapso Ecclesiasticam sepulturam esse concedendam. Ignoro equidem quomodo sepeliri debeat,cùm igni tradendus sit relapsus; itaque in omnibus supradictis maxima cum ratione meretur reprehendi, salua eius summa autoritate. Vnde optimis iuribus & rationib. meritò eum reprehendit Iaco.Sept.in Institu. catho.c. 16.num. 13.meliùs.cap.55.num.4.& 6.& 13.& in Enchiridio.titu.60.num.60.num.6.& titu.61.nu. 8. Illam tamen opinionem,quòd fugiẽs à carceribus perpetuis sit relapsus,tenent Archid.Ioan.And.Domini. in ca.ut commissi.§.necnon.de hæret.in 6. Annan.& Felin.in c. excõmunicamus.2.e.Nicol.Arela.de hæret.uot.5.atq;
334 in praxi versatur: ea fortassis ratione, quia tempore abiurationis ad omnia illa seruanda sub pœna relapsi iureiurando astringitur reus & obligatur, aliàs potiùs fugitiuus, uel impœnitens est censendus, quàm relapsus:

ſus:quia in hæreſim nõ iterum labitur. Sed ſi diceretur ꝙ præſumptione, uel fictione iuris cenſetur relapſus; huiuſmodi præſumptio, uel fictio non eſt ſufficiens ad pœnam delicti ordinariam, ut pleniùs ſuperiùs tradidi.

335 Cum relapſis minimè Inquiſitores fidei diſpenſare poſſunt. c. excommunicamus. 1. & 2. in princ. notant Iac. Sep. ubi ſupra, & Repertor. Inquiſito. in d. uerbo, relapſus. verſi. item nota. Non enim iudex debet eſſe mitior lege, neque à iure ſcripto recedere. l. 1. C. de legib. l. proſpexit. ff. qui & à quibus. In hac Inquiſitione Valentina eſt indultum Apoſtolicum, quo cautum eſt, relapſos ſi ſint de genere Maurorum, & uerò pęnitentes, Inquiſitoribus poſſe iterum recõciliari; quia cum Neophytis mitiùs agendum eſt. cap. Deus qui. de pœnit. & remiſſio. cap. nouit. 12. diſtin. ibi, quæ adhuc in fide noua eſt. Reperto. Inquiſit. in uerbo, pœna. uerſ. Item nota, quòd in nouis. facit. l. deſertorem. §. ſi plures. ibi, ſed tyronibus parcendum eſt. & l. qui cum vno. in fin. ff. de re milita. Priùs tamen Inquiſitores ſuper his ſupremi ſenatus proceres ſanctæ Inquiſitionis iuxta eorum decretum, quod in 2. volum. Epiſtolarum Inquiſitionis Valentinæ habetur, conſulere tenentur.

QVADRAGESIMA SECVNDA ASSERTIO.

336 *Filios ac nepotes relapſorum etiamſi verè correcti & pœnitentes exiſtant, omnibus iuris pœnis eſſe obnoxios, contra Domini. & nõnullos alios.*

Filij

Filij hæreticorum, qui nō fuerunt correcti & incorporati vnitati Ecclesiæ, vsq; ad secundam lineam paternam, & ad primam maternam, sunt inhabiles ad beneficia ecclesiastica, & officia secularia publica assequenda. cap. 2, §. hæretici. cap. statutum. 2. de hæret. in 6. l. quisquis. C. ad l. Iul. maiestat. Villad. de hæret. q. 23. in prin. Iac. Sep. in Instit. catho. cap. 29. sing. Instruct. Pinciana, anno, 1488. cap. 11. Quę omnes prohibitiones in filios & nepotes hæreticorum, de iure & consuetudine statutas plenè refert. Quæ iura secundum uerum sensum intelligenda sunt in hæreticis semel lapsis, & non in relapsis: qui etiam si correcti & pœnitentes sint, eorū filij, & nepotes iuris prohibitionibus sunt obnoxij. glo. in uerbo, reincorporatos. in d. cap. statutum. 2. quam sequitur ibi Ioan. And. & Francus num. 4. & Iacob. Sept.
338 in Enchirid. titu. 63. num. 7. Sed Domin. in d. cap. statutum. 2. §. sanè. num. 2. oppositam tenet sententiam, & Iaco. Sep. sibi contrarius in Instit. catho. cap. 29. nu. 2. in fine. Et Decanus Segouinsis, in tractatu, de hæret. cap. 18. Qui sanè tractatus per Glosatorem transcriptus fuit in l. 1. & 2. tit. 26. part. 7. Ratio nostræ assertionis est contra prædictos. dd. Quia relapsi non reincorporantur vnitati Ecclesiæ, sed sine audientia Curiæ seculari traduntur, etiam si sint emendati. cap. ad abolendam. §. illos quoque. de hæret. cap. super eo. eod. titu. in 6. quamuis eis, ut ibi dicitur, sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ concedantnr. Vtrunq; tamen in d. c. statutum. 2. requiritur, videlicet quòd sint emendati & reincorporati.

QVA-

QVADRAGESIMATERTIA ASSERTIO.

Dogmatista, prout iura Cæsarea disponunt (quæ in vsu seruantur) relaxandus est.

339 Lex diuina magistris errorum (vulgò dogmatistis) nullo modo pepercit. Deuter. c. 13. ibi, si tibi uoluerit persuadere, clàm dicens, Eamus, & sequamur deos alienos, statim interficies eum. & Numer. cap. 25. & 4. lib. Regum. cap. 2. & 23. & Machab. j. cap. 2. l. quicunq; in fin. C. de hæret. Vbi docentes vltimo supplicio damnantur, adhærentes uerò in decem libris auri; & gl. ibi, notabilis in verbo. damnetur. l. eum qui seruum. C. de aposta. ubi persuadens seruo, uel libero, vt à fide catholica recedat, capite punitur. l. fin. in fi. C. de Iudæis. l. 2. in fin. C. ne sacrum bapt. itere. cap. aliquanti cleriel. ibi, consulere, uel docere. vbi optima glos. 26. q. 5. gl. in verbo. audieris in cap. necabis. 23. q. 5. glos. in parte. puniendi. in cap. excommunicamus. 2. de hæret. l. 2. tit. 26. part. 7. Alberti. de agnos. asser. q. 30. num. 60. Reper. Inquisit. uerbo. docere. & in uerbo. hæresiarcha. & habetur in determinationibus scholæ Parisien. contra Erasmum tit. 23. censura. j. Iac. Sep. in Enchirid. tit. 4. & sequen. & in tractatu. de patre hæretico. num. 15. contra ea quæ priùs scripsit in Insti. Catho. cap. 45. num. 22. in quo loco affirmat, hæresiarcham non pertinacem, sed conuersum, pœnam ignis euadere, quod annuere videntur iura Canonica, videlicet, c. ad abolendam. de hæret. ibi, sentire, uel docere. c. super quibusdam. de verbi. signific. ibi, publicè prædicant; id expressè est decisum in Con-

cilio

cilio Tarraconen. relato in directo. Inquisit. par. 2. fol. 86. Ob id meritò nostra assertio discrimen inter ius Canonicum & Ciuile hac in re assignat. Quòd ius Ciuile de vsu & consuetudine maxima cum ratione seruatur,
341 nam maiori pœna dignus est, qui audaciam & occasionem damnationis alijs tribuit. cap. qui aliorum defendit errores multò magis damnabilior est illis qui errant, quia non solùm errat, sed etiam alijs offendicula erroris præparat & confirmat.; unde quia magister est, non tantùm hæreticus, sed etiam hæresiarcha dicendus est. maior enim pœna à iure seductoribus, quàm
342 delinquentibus imponitur. cap. qui consentit. 11. q. 3. gl. sing. in uerbo, defensauerit. in clem. 1. de vsuris. Ang. in l. vnica. in fine. C. de Nili aggerib. non rumpen. Decius in cap. 1. num. 13. de offic. delegati. ne vnus malus, multos bonos perturbet. cap. non turbatur. 24. q. 1. c. resecandæ. 24. q. 3. c. ea quæ. de statu monacho.
343 Item superiùs dictis sequens additur ratio, hæresis crimen grauissimum esse certum est, tum propter nobilitatem subiecti, tum etiam propter nobilitatem rei quæ offenditur. c. vergentis. de hæret. cap. ut officium. §. verum quia in tam graui crimine. eod. titu. in 6. cap. denique. 7. q. 1. cap. in nomine domini. 23. distin. Vnde meritò inquit Bal. in l. 1. num. 45. C. qui accus. non pos.
344 quòd delictum hæresis etiam ignoranter prolatum, grauius est, quã dolosum homicidium: quia hæreticus ponit os in cœlum, refert Anan. in rub. de hæret. nu. 2. & Conrad. Brun. lib. 1. de hæret. cap. 3. in prin. Burgen. in fortalicio fidei. lib. 2. consideratione. 12. Si ille qui occidit homines nulla venia dignus est, l. 3. C. de episc. audien. l. quoniam multa. C. ad l. Iul. de vi publi. quanto magis qui impio dogmate non corpora, sed animas

non leui morte, sed sempiterna occidi.

345 Addendum etiam est, quod si aliquando delinquentibus venia conceditur (vt puta) propter multitudinẽ, vel aliam causam, ducibus tamen, & seductoribus, primisq; autoribus non solet ignosci, quia hi longè magis delinquunt, & vt cæteri magis deterreantur, d. l. quoniã multa, sing. l. siue ex Prætoriano officio, ibi, prioribus eius militiæ. C. de exacto. & executori, lib. 12. ubi per illum tex. Io. de Plat. col. 2. nonnullis iuribus & fundamentis affirmat, in seditione facta in ciuitate, duces, consiliarios & officiales ciuitatis esse puniendos. Abb. in c. lator. 3. nota. de cleri. excom. latè Tiraq. de pœn. temperan. cau. 47. nu. 7. & seq.

346 Præterea id alia iuuatur ratione. Iura quæ de crimine simpliciter loquuntur, non sunt in fauorabilibus ad crimina qualificata extendenda, quando simul alia delicta concurrunt; vt de fornicatione ad adulteriũ, de homicidio ad parricidium: ita neq; de hæretico simpliciter ad dogmatistam. l. si adulterium cum incœstu. l. vim passam. §. præscriptione. ff. de adulter. l. nunquã pluira. ff. de priuat. delict. Barto. in l. Senatus. ff. de accusat. Bal. in casu simili in l. eam quam. nu. 36. C. de fideicom. & in l. si qua illustris. nu. 5. C. ad Orfician. Alex. cons. 37. vol. 2. Iac. Sep. in specie in d. tit. 59. nu. 5. quod plenius ipse retuli in Epitome successionũ. c. 23. nu. 17. & seq.

347 Ratio rationis est, nam qualitas adueniẽs, vel adiuncta enti, qualificat illud, & reponit in diuersa specie. l. mariti lenocinium. §. fi. ff. de adulte. l. item apud Labeonem. §. si quis virgines. ff. de iniurijs. Bart. in l. 1. C. de ero. mili. anno. lib. 12. latè Hippol. in sing. 520. incip. qualitas.

348 Vnde facilè infertur ad declarationem indulti

R Aposto-

Apostolici fe.re.Pauli.Papæ.3.& Regij priuilegij, quibus prohibetur Inquisitoribus fidei, contra neophytos, seu conuersos de genere Maurorum istius regni Valentiæ super hæresi, seu apostasia Maumetica procedere; quod dictum indultum & priuilegium minimè sit per supra dicta extēdendum ad dogmatistas, vulgò Alfaquins, cùm de his nulla prorsus in prædictis cōcessionibus fiat mentio, & in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. l. obligatione. ff. de pig. c. si Episcopus. de pœn. & remissio. in 6. c. in generali. de reg. iur. eo. lib. 6. Albericus in rub. C. de natu. liber. latè Fel. in c. postulasti. 1.
349 col. 2. de rescrip. cùm dogmatizare sit delictum qualificatum vniuersæ Reipublicæ Christianæ nimis perniciosum: & non solum iste est hæreticus, sed hostis cō-
350 munis Reipublicæ. Ideo meritò contra dogmatistas seu dogmatizantes, etiam non baptizatos, procedere iura permittunt. gl. in verbo, hæreticum. in clem. vnica. §. fin. de vsuris. Villadie. de hæret. q. 9. in fine. Conrad. Brun. de hæret. lib. 4. c. 2. Alber. in rub. de hæret. in 6. q. 3. in fine. & supra par. 1. nu. 552. alios retuli. vbi nu.
351 557. scripsi, idem dicendum contra celebrantes suos ritus, & cœremonias publicas.

Neque meæ aduersatur assertioni trita iuris regula,
352 quòd ius canonicum potius quàm ciuile in foro canico esset seruandum, cùm crimen hæresis sit merè Ecclesiasticum, & ad iudices Ecclesiasticos, & non seculares spectet illius cognitio. cap. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæret. in 6. vbi neque indirectè iudex secularis de hoc crimine potest cognoscere. Bar. & alij in l. magistratibus. ff. de iuris. om. iudi. Fran. Squillacē. de fide cath. c. 30. Marian. Soc. in c. excōmunicamus. §.

num. 8.

nu.8.de hæret. Abb.in c.ad abolendam.in fine. de hæret.& in c.cum sit generale.de foro competent. Nã lex
353 canonica adiuuari potest per ciuilem per pœnæ impositionem.glos.sing. in verbo,tolli.in clem.ne Romani.de electio.Ioan.And.in c.fin.de offi,Arch. eam allegat Abb.in c.prudentiam.nu.5.de offic.delegati. & in c.licet.nu.2.in fine.de offi.ordina.Deci. cons. 1 1 incip. & pro tenui facultate.nu. 10.Ludo. Carer.de hæret. §. circa itaque.nu.7.Doctores Hispani in l.49. Tauri.

QVADRAGESIMAQVARTA ASSERTIO.

354 *Filios hæreticorum, etiam natos ante crimen commissum, sub pœnis, & prohibitionibus canonicis comprehendi. Contra Calderi. Anani. & alios.*

Hac in re magna inter iuris professores est controuersia.Calder.tit.de hæret. consi. 3. tenuit filios ante
355 natos non cõprehendi.sequitur Anani.in c.vergentis.nu. 18.de hæret.Præposi.in c.hoc iure.in fin.8.dist. Tiraq.de iure primoge.q. 31.num.4. hanc fatetur esse
* cõem opinionẽ Alcia.cons.467.nu.7.& Iac.Sep.in Instit.cath.cap.29.num.4.putat hanc sententiam esse uoriorẽ & benigniorem.& in Enchirid.tit.63.nu.19.Idẽ affirmat. Iul. Clarus in practi.§.hæresis. uersic. quæro
356 nunc.& in §.læsæ maiestatis.versi.fuit etiam.Sed magis
* cõmunis opinio,& vsu & cõsuetudine recepta est, omnes filios tam natos,quàm nascituros cõprehendi. ita Io.An.& Dominic.in cap.vt commissi.de hære.in 6.

Villadie. de hæret, q. 23. nu. 5. Castro. de iusta hæret. puniti. lib. 2. c. fin. & de potesta. legis pœnalis. lib. 1. c. 7. Couarru. lib. 2. resolut. c. 8. nu. 4. magis commune etiam affirmat Iac. Sep. in d. c. 29. nu. 3. & Claud. Aquen. in l. si quis id quod. nu. 14. ff. de iurisd. omni. iudi. & Io. Gigas, de crimine læsæ maiestatis. q. 5. num. 2. Io. Lup. de iusti. & iure regni Nauarræ, par. 5. §. 8. obiectio. 4. & Glosator ordinamenti in l. 1. in fine. tit. 1. lib. 1. ordinamen. melius in l. 3. tit. 9. lib. 4. ordinamen. Plenius retuli in sing. meo. 68. Ratio est, quia hæresis est crimen spirituale, & non trahit originem à carne, ideò nihil interest, an filij sint ex radice infecta, vel non nati.

QVADRAGESIMA QVINTA

ASSERTIO.

337 *Pertinax non tantum est relaxandus, sed etiam viuus à seculari potestate cōburendus.*

358 Docet diuus Isidorus lib. 10. Ethymologiarum, quòd pertinax dicitur, qui aliquid imprudenter tenet, quasi per omnia tenax: & quemadmodum perseuerantia est in virtute, pertinacia est in vitio. Ideo propriè hæreticus pertinax est ille, qui persistit in errore, vel hæresi, quam de necessitate debet dimittere. c. ad abolendam. §. 1. de hæret. c. qui in Ecclesia. 24. q. 3. ibi, qui sua pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt. cap. nec licuit alicui. 17. dist. ibi, qui obstinati & contumaces extiterint, vt doceri non velint. clemen. vnica. §. porrò, de summa Tri-

nit.

nit.& fide cath.ibi,defendere, seu tenere pertinaciter
359 præsumpserit. ubi gl. in verbo, pertinaciter, inquit, &
pertinax est obstinatus,durus,irreuocabilis,& indocilis.allegat clem.ex graui.§.pen.de vsuris. Vbi optimè Io.de Imo.S.Thom.2.2.q.138.sub tit.de vitijs oppositis perseuerantiæ.art.2. Albert. de agnoscen. asser. q.29.nu.29.& 30.cum sequent.Latius in q.30.per totam illam.q.& in ca.1.q.12.nu.7.de hæret.in 6.Franc. Squillacen.de fide catho.cap.15.& 28. Cano.lib.12. de locis Theologicis.cap.8.Iac. Sep. in Enchirid. titu. 30.in prin.& tit.31.& tit. 67. nu. 2.ubi refert beatum Gregorium in dialogis,dicentem quosdam hæreticos
360 viuos Romæ esse concrematos.& in Instit.cath. cap. 45.nu.12.& c.47.nu.3.& 4. dicens, quòd quicunque obstinato animo defendunt hæreses,& demonis instar sunt pertinaces, indurati, & obstinati, ore obstructo & lingua ligata,ne alios valeant scandalizare, viui concremandi sunt,vt fuerunt Acesius Episcopus, & Macharius,quos refert etiam Archiep.Floren.2.par.summæ.tit.4.c.6.in tit.de pertinacia.gl. sing.in uerbo,pertinaciter.in extrauag.Io.22.incip.incip.inter nonullos. de verb.signifi.Nonnulla in repertorio Inquisitorum habentur, uerbo, pertinax.& verbo, hæreticus. uersi. nunc consequenter.Matth.de Afflictis in constit. Siciliæ.tit.de hæret.num.43.Carcasona in l.4.C.de hæret.
361 dicens hæreticos pertinaces uiuos in conspectu populi esse comburendos,simul cũ suis libris & scripturis, & habetur in determinationibus scholæ Parisien. contra Erasmum.art.23. Latissimè omnium Card.Turrecrem.in summa de Ecclesia.lib.4.par.2.c.16.vbi viginti modos refert,quib.in hæretico cognoscitur pertina
362 cia:quos et refert Alfon. Guerrero, in thesau.relig.

Christia. titu. de hæret. num. 26. & sequent.

363 Patet itaque, quòd propriè hæreticus pertinax obstinatus & proteruus est, qui Ecclesiæ iudicio non vult se subijcere, & instar Pharaonis induratum est cor eius, Exod. cap. 7. contra pertinaces diuina exclamat scriptura. Qui mentis est duræ, corruet in malum, & cor durum male habebit in nouissimo. Et Exo. cap. 32. dixit Dominus ad Moysen: Cerno, quòd iste populus duræ ceruicis sit, dimitte me vt irascatur furor meus super

364 eos, & deleam eos de terra. Pertinax enim hæreticus est instar aspidis surdæ & obturantis aures suas, quæ non exaudit uocem incantantium, & venefici incantãtis sapienter, Deus cõteret dentes eorum, &c. Psal. 57.

365 Vnde Iob. c. 41. cor eius indurabitur quasi lapis. Ideo hæresis in quantum in se habet pertinaciam, est species peccati in Spiritum sanctum. S. Tho. in 4. sent. dist. 13. art. 16. in fine, quem refert Fran. Squil. de fide catho. c. 25. num. 2. cap. diaconi. 93. distin. Quòd pertinaciter peccantium non miseretur Deus: nam ferro abscin-

366 denda sunt vulnera, quæ medicamenta non recipiũt. cap. in canonibus, 16. q. 1. cap. resecandæ. & cap. ecce autem. 24. q. 3. ne modicum fermentum totã massam corrumpat, Paul. j. Corint. cap. 5. declarat Burgen. in forta litio fidei, lib. 2. considera. fin. in fi. & Io. Bunde. à Gandauo, de modernis hereticis.

367 Oritur aũt pertinacia ex superbia, & elatione, & inani gloria, qua plus sibi, quàm oĩbus alijs credit, ut testat̃ S. Tho. & Archie. Flo. in locis supra citatis. Ideo oẽs hæretici sunt superbi, & elati, c. hæreticus. 24. q. 3. ibi, maximè vanæ gloriæ. c. excõicamus. j. in prin. ibi, extollentes se. & ibi not. Ana. de hære. Villad. de here. q. 1. nu. 3. Epiphanius de hæret. lib. j. tomo. j. Conra. Brun. de hæret.

lib.

li.j.c.5.Vnde D.Pau.2.ad Timo.c.3.in nouissimis dieb. instabunt tẽpora periculosa,& erunt hoĩes seipsos amãtes,cupidi,elati,superbi,blasphemi,proterui,immundi, voluptatum amatores.Humilitas verò opposita est superbiæ,ex qua oritur hæresis.Pau.ad Ro.c.12.idipsum inuicem sentientes non alta sapientes,sed humilib.consentientes.Prouer.c.3.ne innitaris prudentiæ tuæ.c.ne innitaris.de consti.Sed verè humilis & catholicus diuũ
370 Augustinum imitetur, dicentem se à puero nondum anniculo esse paratum corrigi, ut ipse scripsit ad Auxilium Episcopum.habetur in cap.si habes.24.q.3.
371 Hęretici pertinaces ab Inquisitorib.fidei,& personis catholicis,religiosis,& doctis sæpe sunt monendi,ut resipiscant,& conuertantur:quia in quacunq; hora ingẽmuerit peccator,& conuersus fuerit, vita viuet,& non morietur.Ezechie.c.33.nullus.de pœnit. dist.7.Eccle-
372 sia nõn claudit gremium redeuntib.ad se, Ezechiel.c. 18.Epist.inter claras.C.de sum.Trini. & fide cath.c.ad abolendã.§.1.c.excõicamus.2.§.si quis aũt.de hære.c. corrigantur.24.q.7. Vsqueadeò id verum esse censet
373 Albert.de agnos.assert.q.30.nu. 79. & sequen.quòd etiam si hæreticus pertinax expresse protestetur se minimè reuocaturum suos errores,si eos reuocauerit nihilominus est Ecclesiæ reconciliandus. Quia cùm sit in primo lapsu,admittendus est ad veniam, cùm bonorum confiscatione,& carcere perpetuo, & alijs pœnis, quæ huiusmodi hæreticis redeuntibus inlligi solent: et si conuersio ante prolationem sententiæ sit facta.Hæc
374 opinio,meo iudicio, non caret scrupulo,tum quia ꝑ illam protestationẽ firma eius voluntas ostẽditur.l.qui in aliena.§. Celsus.ff.de acqui. hæred.c.cùm. M.Ferrarien.de constitu. tum etiam quia peruersi difficillimè

corrigũtur,& plus nocet falsus catholicus,quàm verus & apertus hæreticus,ut inquit Beda super Cãtica.quẽ refert Fortalitiũ fidei li. 1.fol.78.& hæretici sunt callidi & fallaces;& propter euitandas pœnas canonicas fingunt se esse catholicos.& aliud agũt, & aliud simulant;
375 mel in ore,fel autem in pectore gestant: & quando non est spes correctionis,uenia potius crudalitas dicẽda est quàm æquitas & misericordia.c. est iniusta misericordia.23,q.4. c.non est crudelis. 23. q.5. Quia talis confessio potius simulata & ficta timore mortis,quàm zelo fidei censenda est.Burgen. in suo fortalitio fidei, lib.2.consider.12.in difficultate.13.allegando. cap.ut officium.§.prouiso solerter.de hæret.in 6. Alber.in c. 1.q.12. nu. 11. de hæret. in 6.vbi inquit,ꝙ Inquisitores
176 fidei semper habeãt ante oculos illum versiculũ,prouiso solerter,ubi.nu.10.affirmat,allegãdo quandam Instruct.Hispal.id Inquisitorũ arbitrio relinquendũ esse. Alia ẽt est ad id Instruct.de Madrid,anno.1561. c.44.

QVADRAGES. SEXTA ASSER.

177 *Hæreticorum defensiones per testes minus idoneos fieri non posse.*

Id probat expresśè.c.filij,uel hæredes ibi,nõ familiares,sed per testes alios fide dignos, fideique zelatores. de hæret.in 6. l. 2 .ff. de liberali cau. expressa Instruct. apud Madrid,anno salutis nostræ. 1561. cap.36. Nicol. Aymeric.in directo. Inquisito. par. 3. q.70. & q. 121. Aegid.Bossi.in pract.tit.de hæret. num.3. & tit. de defensionibus reorum.c.45. Iac.Sep. in Enchirid. tit. 35. nu.24.& tit.47.nu.8.& in Insti.cath.c.62. nu.13.ubi reprobat Fel.contrarium tenentem, in c. de cætero.numero 8.de testib. & Guiel.Benedic.in cap. Raynutius.

in

in uerbo, qui cum alia. num. 250. de testam.

378 In alijs uerò criminibus citra hæresis crimen, testes inhabiles, & minus idonei ad defensionẽ reorum admittuntur. Bal. in l. parentes. C. de testib. Ias. in l. ut uim. num. 5. ff. de iusti. & iure. & in l. non hoc. nu. 5. C. unde legiti. Hippol. in l. 1. §. ad quæstionem. nu. 12. ff. de quæstio. & in sing. 59. Nicol. Boe. decis. 165. & dicẽdum. nu. 7. Tho. Gram. decis. 56. incip. Andreas. nu. 16. & consi. 32. num. 12. & cons. 69. in causa Benedicti. nu. 11. Boss. in pract. crim. tit. de fauoribus defensionis. num. 3. ubi num. 5. affirmat quòd etiam post publicationem testiũ,

379 & conclusum in causa, usque ad sententiam testes ad defensionem sunt recipiẽdi, aliàs iudex tenetur in Syndicatu, ut ego latius speciali. 189. num. 9. retuli.

QVADRAGES. SEPTIMA ASSER.

380 *Pœnas ipso iure in hæreticos statutas, neque mutari, neque minui per Inquisitores & Ordinarios posse.*

Exẽplũ huius assertionis est de excõicatione, in quã hæreticus ipso iure incurrit. c. excõicamus. j. & 2. de hæret. c. nouerit. de sen. excom. Idẽ dicendũ est de publicatione bonorũ. c. cũ scdm leges. de hæret. in 6. Nã qñ pęna ipso facto & iure ponit, ẽt ex cã p iudicẽ nõ mutat, quia quodãmodo ius iã fisco est q̃situm. l. id qđ seruo. §. 1. ff. de pecul. leg. l. palam. §. fi. ff. de ritu nup. Hippo. in rub. ff. de fideiussõ. num. 142. & in l. de vnoquoque. nu. 88. ff. de re iudi. & in l. vnica. nu. 66. C. de rap. virgi. Feli. in cap. de hoc. num. 5. de simo. Decius in ca. at si clerici. nu. 5. in fi. de iudicijs. Latè Tiraquel. de pœn. moderan. cau. 30. nu. 14. & sequen. Neque prædictis aduersatur.

381 c. vt commissi. §. necnon. ibi, mitigandi, vel mutandi

de

de hæret. in 6. qui text. non est intelligendus de pœnis ipso iure & facto statutis: maximè quia. §. ille hodie est correctus, ut testat Iac. Sep. in Insti. cath. c. 16. nu. 10.

QVADRAGSIMAOCTAVA ASSER.

382 *Sententias in hæreticos prolatas, ab Inquisitoribus & Ordinarijs minimè mutari posse.*

Hæc cōclusio superiori assertioni proxima est, de iure cōi Inquisitorib. fidei vnà cū Prælatis ꝑmissum erat mutare, seu mitigare sñias in hæreticos iam prolatas. c. vt cōmissi. §. necnon. de hæret, in 6. vbi Perus. & alij. nu. 4. Fel. in c. excōicamus. 2. de hare. Villad. de hæret. q. 8. nu. 7. & q. 17. nu. 5. Fran. Squil. de fide cath. c. 27. nu. 3. & c. 42. Alber. in c. j. q. 12. nu. 13. de hæret. in 6. Qđ sanè

383 hodie aliter statutum est per Instru. Hispa. c. 7. & Tolet. c. 9. quas ad id refert Iac. Sep. in Instit. cath. c. 16. nu. 10. Nam ad solum Inquisitorem generalem id dispensationis genus hodie pertinet: quia Inquisitores & Ordinarij iam functi fuerunt officio suo. l. iudex posteaquā. l. cùm quærebatur. ff. de re iud. l. diui fratres. ff. de pœn. c. in literis. de offic. delegat.

QVADRAGESIMANONA ASSER.

384 *Absolutus, siue ab instantia iudicij, siue diffinitiuè, iterum de eodem crimine pleniori superueniente probatione, poterit condemnari. Contra Conrad. Brun. & alios.*

385 Id rectè probat. l. Imperatores. ff. de re iud. l. vnica. vbi expresſè Luc. de Penna. per tex. ibi. C. de sen. aduersus fisc. lat. retrac. lib. 10. & in l. 1. uers. secundo quæritur. de priuileg. schola. li. 12. C. & c. ut commissi. §. necnon.

de

de hæret. in 6. optima gl. in sum. 35. q. 9. gl. in c. inter monasterium. de re iud. Host. & Abb. in c. lator. nu. 9. & in c. ex consanguinei. in fi. de re iud. Ias. in l. admonendi. in lectu. nu. 49. ff. de iureiur. Hippo. in l. unica. nu. 150. C. de rap. virg. Ia. Sep. in Insti. cath. c. 60. nu. 13. Instru. Pinciana, anno. 1488. c. 3. ibi, *no obstante la sentencia que fue dada*. contra Conrad. Brun. de hæret. lib. 4. c. 8. & Dec. in cons. 137. incip. & diligenter.

QVINQVAGESIMA ASSER.

386 *Condemnatum pœna arbitraria, quia delictum nõ fuit plene probatum, superueniẽte de eodem crimine legitima probatione, posse ordinaria pœna puniri. Quia sententia fauore fidei in rem iudicatam non transit.*

387 Nostra hæc assertio sæpe in causis fidei definiendis in sacrosancto Inquisitionis foro accidit, qua in re, vt pote difficili & ambigua, discipuli potius, quàm magistri officio fungi uellem.

388 Si in causa fisci propter omissas probationes, sententia retractatur. l. unica. C. de sen. aduer. fis. lat. retra. lib. 10. l. Imperatores. ff. de re iudi. à fortiori in causa fidei, quæ nimis priuilegiata est. cap. accusatus. §. sanè, de fidei fauorem. c. fin. de hæret. in 6. Præterea si in causa matrimoniali sententia in rem iudicatam, si fuerit contra matrimonium prolata, non transit. c. lator. c. consanguinei. de re iu. c. nulli te nõ cõte. neq; in cã beneficiali

389 hm. in c. cũ oli. & in c. cũ Bertholdus. de re iud. Rebuf. in praxi benefi. ti. de surrogatio. n. 23. contra Abb. in c. 1. nu. 4. de conces. præben. qđ intelligendum est secundũ singularem distinctionem. Rob. Marantæ, de ordi. iud.

illos. & Rober. Maranta. ubi supra. à fortiori igitur fauore fidei. Optima namque ratio est, illa quæ pro religione facit. l. sunt personæ. ff. de religiosis, & sump. funer. c. accusatus. §. sanè. ibi, quòd summè priuilegiatum
395 existit. de hære. in 6. præsertim quòd sententia in crimine hæresis est declaratoria, cùm iam à Canone sit cõdemnatus, ut uoluit Archidia. in c. ut commissi. in prin. & ibi Domini. num. 4. Idem Dominic. in c. fin. §. 1. num. 9. de hæret. in 6.

SEQVITVR PRAEDICTARVM Assertionum epilogus.

Non inutile esse existimaui, quinquaginta Assertiones superius scriptas, ut lectoris memoriæ rectiùs adhęreant, breui uerborum laconismo hoc in loco referre.
396 Habita priùs de uerbis, seu factis hæreticis summaria testium Inquisitione, qualificatisq; pro hæreticis propositionibus, porrectoq; à Promotore fiscali petitionis libello, Inquisitores fidei ad capturã reorum, ac bonorum sequestrationem, maturo consilio & deliberatione procedãt: cùm sola captura in hoc crimine uehemẽter infamet. Sin aũt rõne delicti, uel ꝑsonarũ cã fuerit nimis ardua, vtputa, q̃a inquisiti sũt nobiles, uel religiosi, ante eorum capturas, proceres supremi Senatus sacrosanctæ gñalisque Inquisitionis sunt consulendi, ut hæc pleniùs dicta sunt in prima, & secunda assertione.
397 Si reus errores hæreticos, eorumq; impiã intentionẽ & credulitatem cõfitetur, abiuratis primò erroribus. cũ habitu pœnitentiali & carcere perpetuo, ac bonorũ confiscatione publicè reconciliandus est, ẽtsi hmõi confessio tormẽtis sit extorta, dummòdo legitima interuenerit

398 nerit ratihabitio. Sed nõ parui refert an in limine, uel in medio, seu in fine iudicij facta sit confessio. Nã qui in principio ante accusationẽ cõfitetur, bonis publicatis, nõ ad carcerẽ & habitũ perpetuum, sed per aliqđ tps. Inquisitorũ arbitrio dãnandus est. Si uerò post accusationẽ, aliquatenus pœna eius subleuãda erit, sed nõ eadẽ lenitate & ęquitate vtẽdũ est. Qui post testiũ publicationẽ cõfiteť, pęna delicti ordinaria est plectẽdus. Quæ omnia pleniùs dicta sunt in assertione. 16. & 27. & 28.

399 Qui uerò confessionem iudicialem spontè factam, non constito de errore, reuocauerit, relaxandus est; Idem dicendum censeo, si in tormentis facta fuerit cõfessio, & deinde legitimè ratificata; quæ reuera spontanea dici potest: ut liquidè constat ex ijs quæ à me plenè dicta sunt in assertione. 25. & 31.

400 Cæterùm qui factum hæreticum confitetur, sed prauam intentionem & credulitatem abnegat, etiamsi de delicto aliàs legitimè non constiterit, relaxãdus est; maximè si est persona suspecta, & factum fuerit iteratum: quod aliter est in confitente uerba hæretica, impiamq; intentiunem negante, qui sanè torquendus est. Ratio discriminis est, quia maior animi affectus, atque mẽtis deliberatio in factis, quàm in uerbis inest: quemadmodum hæc pleniùs scripta sunt in assertione. 17. & 18. & 19. & 24. & 26. & 29.

401 Qui uerò de pluribus erroribus plenè probatis accusatus, nonnullos cõfitetur, alios uerò inficiatur, tanquam diminutus & negatiuus in re graui, & nõ diutina relaxandus est, dummodo solus ille articulus esset efficax ad reum negatiuum tradendum Curiæ seculari, & non sit uerisimilis obliuionis præsumptio. Qui ergo omnes complices, uel omne delicti tempus non reuelat, non

lat, non est censendus diminutus; ut cuncta plenius probantur in assertione. 21. & 22.

402 Præterea si crimē hęresis legitimè fuerit probatum, & reus est negatiuus, relaxandus est, etiam si se esse catholicū dilucidè protestetur: ut in assertione. 20. & 30. satis plenè dictum est. Atque huiusmodi crimen legitimè probatur per duos testes omni exceptione maiores, & non singulares, ut latissimè in assertione. 4. & 5. & 6. scripsimus.

403 Pertinaces uerò & proterui relaxandi sunt, & à seculari potestate uiui comburendi, ut mea testatur assertio. 45. Quæ omnia intelligenda sunt, quādo uerba, seu facta sunt hæretica formata, & legitimè probata. nam pro uerbis, uel factis temerarijs, iniuriosis, scandalosis, blasphamis, uel similibus etiam plenè probatis, reus negatiuus poena extraordinaria, cum abiuratione de leui, uel uehementi, puniendus est: isq; rarò carcerib. secretis mancipandus est, nisi sit persona abiecta, ut pleniùs dictum est in assertione. 1. & 2. & 33.

404 Hactenus dictū est qn̄ hęresis crimē est plenè probatū. si aūt legitimè pbatū nō fuerit, reus est torquēdus. Si aūt in tortura cōfiteȓ, cū legitima ratihabitione, recōciliādus est. Reuocata uerò confessione, iterum torquendus, uel pęna extraordinaria puniendus, cum abiuratione de leui, uel uehementi, sine habitu poenitentiali, qui reconciliatis tantùm de iure iniungitur. Purgatione uerò canonica, & vsu & consuetudine iam sublata, minimè utendum est. Sed si sufficienter quis esset tortus, & tormenta uicerit, ab instantia iudicij absoluēdus est, ut latiùs in assertione. 31. & 32. disseruimus.

405 Relapsus uerò siue negatiuus, siue confessus sit, stante legitima probatione, relaxandus est. Idem maxima

cum

cum ratione de dogmatista dicẽdum est, ut in assertionibus. 41. & 43.

406 Reorum uerò defensiones, in quibus summa ab Inquisitoribus cura est adhibenda, per testes minus idoneos non posse fieri indubitatũ est, ut in assertione. 46.

407 Sniæ in hæreticos prolatæ, ab Inquisitorib. & Ordinarijs mutari minimè possunt, neque pœnæ ipso iure statutæ minui, ut plenius in assertione. 47. & 48.

408 Absolutus ab instantia iudicij, siue diffinitiuè, de eodem crimine, superueniente pleniori probatione, condemnari poterit, ut in assertionibus, 49. & 50. latè exposuimus.

DE PRIVILEGIIS INQVISITORVM.

409 Hæreseos crimen grauissimum est. opponitur enim fidei, Euangelicæq; ueritati est inimicum. Quod non solùm ipsa Christianæ religionis fundamenta conuellere, sed etiam humanam politiam, ciuiumq; cõiunctionem cõturbare, atq; omnino dissipare conatur. Quoscunque enim ad se rapit, non tantùm in hoc detestabile crimen, sed in multa alia ruere facit, cùm omnium sit uirtutum dissipatio. Pro exterminanda igitur hac execrabili peste, sacrosanctum Inquisitionis officium tanquam saluberrimum antidotum fuit institutum. cuius ministri multis immunitatibus, maximisq; priuilegijs meritò sunt decorati: quorum nõnulla hoc loco referre mira breuitate decreui.

410 Primum est, ꝙ Inquisitores hæreticæ prauitatis præstantiori & digniori nomine quàm alij iudices nuncupantur, uidelicet Defensores fidei & Ecclesiæ. & sunt deputati ad gloriam Dei, & augmentum fidei. cap. ut

Inqui-

Inquisitionis. in princ. de hæret. in 6. clem. multorum. eod. titu. Albert, in rub, de hæret. in 6. q. 5. num. 3.

411 Item fauore fidei, non habentes Canonicatum, uel dignitatem, possunt esse Inquisitores, qui sunt iudices delegati Apostolicæ sedis ad uniuersitatem causarum. Ita Lud. Gom. in c. statutum. nu. 54. de rescr. in 6. ubi allegat Abb. in c. cùm dilecti. notab. 1. de accusatio.

412 Item Inquisitores tam in uita, quàm in morte plenariam consequuntur indulgentiam, & remissionem omnium peccatorum: in vita, pro exequẽdo Inquisitionis officio, in morte uerò si in prosecutione diem claudunt extremum; ut expressè cautũ est in literis Apostolicis Clementis. iiij. & Alexandri, & Vrbani. iiij. incipientib, Præ cunctis nostrę mẽtis. quas refert Nicolaus Aymericus in directorio Inquisitorum. par. 2. & in 3. par. q. 130. & Ioan. de Tabia. in summa. uerbo, Inquisitor. nu. 39. & Repertorium Inquisitorum. uerbo; indulgentia.

413 Item consiliarij, & omnes alij officiales & ministri, qui personaliter existunt in executione sancti Officij, tres annos de indulgentia consequũtur; & si in officio moriantur, remissionem plenariam omnium peccatorum. capitulo, excommunicamus, primo, §. cath. de hęret. ubi Anani. in princip. inquit, tempore etiam pacis ministros Inquisitionis gaudere illo priuilegio, quod expressè habetur in præfatis constitutionibus summorum Põtificum modò citatis, quas refert Directorium Inquisitorum. parte secunda, & in tertia par. q. centesimauigesimanona.

414 Item Inquisitores in omnibus diebus etiam feriatis, in causis fidei procedere valent. cap. fin. de ferijs. Io. And in clem. sæpe. de uerb. sign. Armilla aurea. uerbo, Inquisitor. num. 19.

415 Item ipsemet Inquisitor habet potestatem conferendi indulgentias.40.dierum, vt patet in præfatis literis Apostlicis relatis in Directorio, in 2. par. in princ. & in 3.par.q.127.& in Armilla aurea, in uerbo, Inquisitor.num.20.

Item soli Inquisitores, & non Ordinarij, edicta contra hæreticos publicare possunt. ita nuperrimè meritò fuit reuocatum quoddam edictum tempore quadragesimæ iussu Ordinarij publicatum.

416 Item soli Inquisitores possunt absoluere ab excommunicatione pro hæresi contracta, & non alij virtute Iubilei, uel literarum sedis Apostolicæ, ut eruditè concludit Couar.in cap. alma mater. par. 1.§.11.num.15. de sent.excom.in 6.Septimacen.in Enchirid. tit.51.nu. 4.Latè in assertione mea.39.quod hodie plenius declaratum est per Motum proprium Pij Quinti, datū Romæ.3.Calend.Febru. præsentis anni.1572.

417 Itē Inquisitores à iurisdictione Ordinariorum sunt exempti, uel coram aliquibus iudicibus delegatis conueniri possunt, sub pœnis & censuris in literis Leonis Papæ decimi contra Notarios acta & citationes intimantes. Quæ omnia autoritate Regia sunt cōfirmata.

418 Item Inquisitores monachi, uel regulares suis Prioribus & Prouincialibus obedire non tenentur, & alios sui ordinis monachos possunt habere, ut in extrauagā. Clementis. 4. quam integram refert Nicolaus Aymericus in Directorio Inquisitorum.par.2.in fin.

419 Item qui per se, uel per alios aliquem ex Inquisitoribus, uel officialibus sancti Officij occiderit, uel uapulauerit, vel percusserit, absque aliqua irregularitatis nota, est curiæ seculari tradendus, iuxta indultum Leonis Papæ decimi, datum Florentiæ.28.die Ianuarij, anni.1515.

Item prædictum indultum hodie extenditur contra dānificātes bona Inquisitorum, uel officialium; per motum proprium Pij Quinti, datum Romæ anno, 1569.

420 Item Inquisitores integros suarum præbendarum fructus simul cum distributionibus quotidianis in absentia percipiunt, ut patet in literis Pauli tertij, & Pij Quinti, quæ in primo volumine literarum huius Inquisitionis Valentiæ. fol. 308. habentur, & latiùs retuli in Speciali. 96.

421 Item ab omnibus muneribus realibus & personalibus sunt immunes, etiam à iure generalitatis speciali quodam regio priuilegio. quod ad nōnullos officiales etiam extenditur, ut in dicto primo uolumine. fol. 283. plenius continetur.

422 Item Inquisitores habent familiam armatam, vulgò Familiares, quibus permissum est tempore prohibito arma portare. clem. nolentes. §. fin. de hæret. Villadie. de hæreticis. q. 11. num. 16. Septimacen. in Institu. cath. c. 41. nu. 3. Et eorum cāæ tā ciuiles, quàm criminales in hac Inquisitione Valentina, ad Inquisitorum cognitionem pertinent, iuxta concordiam nouā & antiquā inter Regiā maiestatem & Inquisitionem initam.

423 Item si aliquis Inquisitorum incurrat in irregularitatem, alter eum poterit absque alia dispensatione absoluere, ut in extraua. Vrbani tertij, quæ incipit: Dilectis filijs fratribus ordinis Prædicatorum. quam refert Repertorium Inquisitorum in uerbo, Inquisitores. in fine. & in verbo, irregularis.

424 Item Inquisitoribus, atq; eorum officialibus, hospitia, & alimenta, & alia necessaria iusto pretio sunt ministranda iuxta tenorem priuilegij Reginæ Ioannæ.

425 Item Inquisitores sub pœna excōmunicationis pos-

sunt præcipere vt populus & clerus sint in eorum sermonib. c. vt commissi. de hæret. in 6. ibi, conuocandi & clerum & populum. & Instructio Granatensis, quam refert Repertorium Inquisitorum, in verbo, prædicare. contra Ang. in summa, in verbo, Inquisitor.

426 Item Inquisitores cum ordinario possunt interpretari statuta edita contra hæreticos, ut patet in literis Innocen. iiij. & Alexandri quarti, quas refert Bartholomæus Fumus in sua Summa. verbo, Inquisitor. nu. 26.

427 Item Inquisitores in causis fidei, procedunt simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicij. cap. fi. de hæret. in 6. Villadie. de hæret. q. 2. Septimacensis in Instit. catho. c. 43. num. 19.

428 Item Inquisitores in hoc crimine procedunt ad inquirendum, nulla præcedente infamia de delicto: singularis est tex. & non inuenitur alibi secundum Cardinalem, & Ana. in cap. excommunicamus. §. adijcimus. de hæret. Cardin. in Clem. 2. q. 2. de hæret. Conradus Brunus de hæret. lib. 4. cap. 8. in fi. Bart. in extrauag. ad reprimendum. verbo, Inquisitionem. in fine. Ioan. Nicolaus de hæret. notab. 26. in fine.

429 Item Inquisitores possunt vices suas delegare, & Vicarios, vulgò Commissarios, in districtu constituere. clem. 1. §. porrò. de hæret. glos. sing. in uerbo, ipsorum. in clem. nolentes. eod. tit. Hanc opinionem testatur esse communem Villadie. de hæret. q. 7. num. 13.

430 Item Inquisitores pro crimine hæresis possunt contra omnes etiam exceptos procedere. cap. ut commissi. ibi, quoslibet hæreticos. cap. ut officium. in princ. de hæret. in 6. nisi contra Episcopos. cap. Inquisitores. eo. tit. & lib. nisi sint suspecti de fuga. expressè Villadie. de hæret. q. 7. num. 15. Neque procedunt contra officiales

sedis Apostolicæ sine eius speciali licentia. Extrauag. cum Matthæus.de hæret,inter communes.quod optimè declarat Albert.in c.1.q.7.num.4.de hæret.in 6.

431 Item Inquisitores simul & separatim de causis fidei cognoscere valent.ut in d.cap.ut officium.& d. cap. ut commissi.clem.1.§.1.de hæret.expressa Instructio Abulensis. 1498.c.1.

432 Item Inquisitoribus competit officium cum Ordinarijs accumulatiuè,& non priuatiuè,cap.per hoc.de hæret.in clem.1.eod.tit.Extrauag.Benedicti.11.eod.titu. inter communes.nisi post octo dies postquam Ordinarius fuerit requisitus,ut in d.clem.1.

433 Item Inquisitores possunt procedere contra eum tanquam suspectum de hæresi,qui discedit à cōi vsu & conuersatione fidelium,etiam non præcedente infamia. c.excommunicamus.§.adijcimus.de hæret.ibi,à cōi conuersatione fidelium vita & morib.discedentes.ubi Cardin.asserit quod non meminit se alibi legisse. & Ioan. Ana. num.2.& Ioan.Nicol.de hæret.notab.26.

434 Item possunt quoscunque excōicatos & inhabiles in testes recipere.c.in fidei fauorem.c.præsidentes.de hæret.in 6.Villadieg.q.15.nu.10.Septimacen.in Institu.cath.c.62.num.5. Item reos citare extra suam diœcesim possunt.d.c.ut officium. ubi gl.Arch.Ioan.And.& alij. Septimacen.in Institut.cath.c.34.num.14.

435 Item Inquisitores non possunt recusari. Archid. & Domin.in c.quia plerique.de offic. ordi. in 6. Optimè Ripa in tract.de peste.lib.3.nu.140.Contrarium tenuit Septimacen.in Institutio.catho.c.26.nu.26. de qua re est singularis Instructio de Madrid,anno.1568.c.52.

436 Item Inquisitorum officium morte concedentis non expirat,ut etiam grauè.c.ne aliqui.de hæret.in 6.Io.Nico.

de

de hæret.& notab.Septi.in Instit.cath.c.34.nu.14.plenè Dec.in c.causam matrimonij.nu. 10. de offi.deleg.

437 Item Inquisitorum iurisdictio extenditur ad negotia non cœpta,& de nouo exorta.d.c.ne aliqui.vbi glo. Archi.& alij.& Septi.in d.c.34.nu.14.

438 Item nomina testium in causis fidei non publicātur. c.fi.de hæret.in 6.Villadie.de hæret.q.10.nu.4. Septi. in Instit.cath.cap.25.nu.28. etiam si nullum immineat periculum,vt in extrauag.Innoc.6.& in Instru. de Madrid,anno.1561.cap.31.

439 Item hęreticus non solùm vbi deliquit,sed vbicunq; inuenitur puniri potest, & non est necessaria remissio. Alberi.in rub.C.de hæret.Ioan.And.& Francus in c.vt commissi.post gl.ibi in verbo, procedendi. de hæret.in 6.Villadie.de hęret.q.8.in fi.Septi.in Insti.cath.c.2.nu. 3.Latè Couar.in quæst.pract. c.11.nu.12.

440 Item Inquisitores possunt statuta aduersus hæreticos condere,augendo contra eos pœnas. ita tenet Lupus,& Domini.in c.fin.§.statuto.de hæret.in 6.& optimè explicat Villadie.de hæret.q.23.nu.6.

441 Item iudex publicè excommunicatus & habens iurisdictionem de facto, ut est tyrannus, poterit iurisdictionem legitime exercere contra hæreticos. cap.præsidentes.ubi Io.And.Domin. & Francus.de hære.in 6. Villadie.de hæret.q.19.nu.8.

442 Itē monachi ēt ordinis Fratrum minorum, possunt esse in sacrosancto Inquisitionis foro notarij, & tabelliones.c.ut officium.§.1.de hæret.in 6. Io.Nico.de hæret.notab.37.incip.non te lateat. Ias.in l.1.§.huius studij.nu.8.de iust.& iure.Sept.in Insti.cath.cap.45.nu.5.

443 Item hæretico spoliato denegatur resti gl. vbi. dd.in c.quo iure.8.dist.Io.Nicol.de hære.notab.1.nu.2.& 3.

Iacob.

Iacob.Septim.in Institu.catho.c.45.num.13. Conrad. Brun.de hæret.lib.5.cap.10.

444 Item testium examinationem in causis fidei Inquisitores possunt alijs committere. glos.in uerbo,ipsorum. in clem.nolentes.de hæret.Domi.& Perusi.in c.præsidentes.nu.2.de hæret.in 6. Hanc fatetur esse communem Septi.in Institu.catho.c.64.nu.11. Sed Id per instructiones sancti Officij limitatum est.

445 Item Inquisitores in causis fidei omnes cuiuscunq; sint gradus,& dignitatis possunt torquere.l. quarta.C. ad l.Iulia.maiesta.Ludo.Carrerius de hæret.§.circa igitur.numero quarto.Septima.in Institut.catho.cap.63. num.26.

446 Item Inquisitores suas sententias per alios recitare & proferre possunt.c.ut commissi.in princ.vbi Io.And. Domi.& alij.de hæret.in 6.Conra. Brun. de hæret.lib. 4.c.10.Sep.in Inst.cath.c.58.in prin.& hoc iure vtimur.

447 Item Inquisitores cum Ordinarijs sententias diffinitiuas iam prolatas, corrigere & mutare possunt.cap.ut commissi.§.necnon.ubi glos.in uerbo,mutandi.& Doctores.de hæret.in 6.Villadie.de hæret.q.8.num. 7.& q.17.nu.5.Fran.Squilla. de fide catho. c.27.nu.3.& c. 42.Hodie ad Inquisitorem tantùm generalem id pertinet,ut affirmat Sept.in Instit. cath. c. 16.nu. 10.quod latiùs supra assertione.47.& 48.exposuimus.

448 Item Inquisitores in causis fidei procedunt appellatione remota.cap.ut Inquisitionis negotium.de hæte. in 6.ibi, non obstantibus appellationibus, seu proclamationibus.Villadie.de hæret.q.18.in princ. & q.22. Septima in Institu.catho.cap.6.in princ.

449 Item fauore fidei, sententiæ non transeunt in rem iudicatam. probat. d.cap.ut commissi. tenuit expressè

Lucas

Lucas de Penna.in l.unica.per tex.ibi.C. de senten.aduer.fis.latis retract.lib. 10.quam decisionem in casu nimis arduo retulit meus in hac Inquisitione Valentina collega Doctor Soto Calderon.vir vtique in actu practico,& theorico satis peritus ac prudens. Est ad id expressa Instructio Pinciana,anno 1488.cap.3.ibi: *no obstante la sentencia que fue dada*, Pleniùs hoc exposuimus in assertione.49.& sequentibus.

450 Item iudices seculares,ab Inquisitorib.pro exequendis suis sententijs, requisiti, nō possunt de causa cognoscere,neque processum petere,sed sententias exequi tenentur.c.vt Inquisitionis.§.prohibemus.ubi glo.& dd. de hæret.in 6.Ias.in l.magistratibus. num. 10.ff. de iurisdict.om.iudi.Villadie.de hæret.q.19.num. 6. Aegidius Bossius,de hæret.num.10. Hanc fatetur esse communem Septim.in Insti.cath.c.36.nu. 3.

Nolumus hac in re longiùs vagari,sed qui alia plura scire desiderat, legat meum opusculum,de Specialib. fidei,in quo ordine alphabetico.215. Specialia fauore fidei congessi.

Annotationes Doct. Pegnæ.

Num.319.in prin.ibi. Hæreticum.) Dic, quòd hæc assertio nullo modo est in praxi seruanda,ut annotatum est sup.in eo. tract.par.1.nu. 240.& opinio theolog.quæ communis est,præualuit, & in praxi obseruatur.quia ecclesia non iudicat de actibus interioribus, siue omnino occultis.

Num.440.in princ. ibi.statuta.) Vide in hunc locum, quæ notaui lib.3 in Directorium Inquisitorum, commentario. 136. §. sed maior difficultas est.

F I N I S.

SINGVLARIA IVRIS IN FAVOREM FIDEI, HÆRESISQVE DETESTATIONEM,

3.

TRACTATVS DE HAERETICIS, cum quinquaginta Analyticis assertionibus. Et priuilegijs Inquisitorum.

Authore IOANNE A ROIAS, *vtriusque iuris licentiato, nunc Inquisitore hæreticæ prauitatis Valentino.*

Cum Annotationibus FRANCISCI PEGNAE, sacræ Theologiæ, & iuris vtriusq; Doct.

Adiectis Quæstionibus XXV. coram iudicibus fisci sanctæ Inquisitionis controuerti solitis.

Authore GABRIELE A QVEMADA *Iudice fisci Inquisitionis* TOLETANAE.

Hac nouissima editione omnia diligenter recognita, & emendata.

Summarijs nouis, quibus alia exemplaria deficiebant, illustrata.

Cum indice copiosissimo, studiosisque omnibus pariter vtilissimo.

CVM PRIVILEGIIS.

Venetijs, Apud Franciscum Zilettum. M D LXXXIII.

AMPLISSIMO
AC ILLVSTRISSIMO
CARDINALI GAMBARAE
S. D. P.

A est summi ac optimi Dei in humanum genus benignitas ac liberalitas, is amor atq; beneuolentia, Antistes colendiss. vt non eam tantum quam cæteris etiam rebus concesserat, essentiam illi communicarit: sed præter reliqua eximia munera, mentem etiam Diuinum ac cęleste donum ipsi sit elargitus: vt quæ imaginem Dei referat, ac illi hominem, plane similem reddat. Eius etiam causa creata esse omnia, diuinarum rerum periti tradunt: Adeo sane, vt Aristotelem quoq;, eius studiosi dicant, hominem rerum omnium finem ac scopum constituisse. Vt autem appareret, cuius rei causa, à Deo conditus homo esset, quod vnum ac præcipuum illi deerat, immortale profectò beneficium, & quod solum eum beatum possit efficere, Religionem donauit, sempiternum munus: sui scilicet cognitionem, qua vna beari potest. Cum autem variæ atq; multiplices fuerint rationes ac modi, quibus se Deus hominibus patefecit: Nam primum quidem, per admirabile hoc mundi theatrum ac pulcherrimum opificium: In quo homo tanquam spectator operum Dei, aut templi huius Sacerdos, veluti alter quidam paruus mundus, maiore ferè miraculo conditus fuit: Deinde verò per species quasdam

a 2 singu-

ſingulares ac viſiones ſacris quibuſdam hominibus apparuit, per ocultos etiam atq; arcanos mentis afflatus, diuinorum hominum animis ſe olim inſinuauit, vt certam Dei motionem illam eſſe intelligerent. Apertam tamen, conſpicuam ac plane manifeſtam ſui cognitionem, virtutem atq; actionem, tum Deus hominibus declarauit, cum verbum ſuum ac legem admirandis quibuſdam ſignis atque portentis, aliàs nunquam auditis aut viſis, per electum populum humano generi dedit; Sed nulla vnquam certiori ratione ſe nobis patefecit: quàm cũ filium ſuum æternum in has terras ad nos miſit, que aſſumpta hominum natura integra, & verbo, & opere diuinã naturam ac voluntatem ita nobis aperuit, vt vere dici poſſit Deum nobiſcum verſatum eſſe, ac diuinæ voluntatis Theſauros nobis explicuiſſe. Cum igitur ab ipſis mundi primordijs, ad hæc vſque tempora, humanum genus, à Deo tot ac tam præclara beneficia acceperit: nullumq; ſit momentum, in quo non quiuis homuncio ab eo maximis bonis afficiatur: hoc rerum ſtatu, peto quæ fuerint hominis partes. Nonne Deum uti creatorem, parentem, beneficum, beatorem, ac omnis boni ac felicitatis fontem ac auctorem agnoſcere colere ac venerari? nonne ſi non humanitas, ſaltem pudor, ſi non dignum, ſaltem qualemcunq; numinis cultum à nobis debuit extorquere? ingratitudinem etiam ethnici pro immani ac barbaro vitio ducunt. At nos non tantum ingrati, ſed in Deum iniurij, blaſphemi, ſanctorum eius mandatorum violatores & contemptores ſumus. Sed nunc non libet, nec locus eſt, miſeram mortalium conditionem, ſcelera, flagitia, ac omnis generis corruptionem ac deprauatos mores deplorare. Illud vnum dicam, intolerandum videri, ſacrum Dei verbum, in quo vno mortalium ſalus continetur: ac eius cuſtodem ac depoſitariam ſanctam & catholicam eccleſiam, unicam columnam ac fundamentum

uériſſi-

verissimæ ueritatis, à prophanis hominibus semper fuisse prosciſſam, deprauatam, laceratam: sanctam Christi sponsam tot vulneribus confossam, ac vulneratam, ut nisi certo Dei uerbo nobis constaret, nauem hanc inter tot fluctus ac tempestates usq; ad extremum mundi diem, integram ac saluam permansuram, illique adfuturum, qui illam fabrefecit ac condidit Christum Iesum: omnis nobis de eius salute spes deponenda esset. Contra hosce uerbi Dei deprauatores ac sacro eius cætui male obtemperantes & uetus synagoga, & Christi Saluatoris Nostri ecclesia catholica semper fuit uigilantissima, & de huiusmodi profanis hominibus singulares Deus penas semper sumpsit, ac per manifesta supplicia sui uerbi contemptum uindicauit. Heli Sacerdos in Israelitico cætu manifestum nobis exemplum propositus est, quàm grauiter Deus punire solitus sit eos qui Inquisitionis officium negligunt; cum Dei mandato illud facere teneantur; sed in Christi etiam ecclesia honestissimũ semper locum habuit is magistratus, qui huiusmodi causis præest: cuius scilicet cura, studio ac diligentia, & à prauis dogmatis arcentur fideles, & in obedientia sanctæ catholicæ ecclesiæ, ac sincera doctrina retinentur. Sanctum hunc magistratum, cum ego semper magnifaciendum existimarim, & tanquam sanctæ catholicæ Romanæ ecclesiæ obtemperantissimus filius, quantum per artem meam in edendis ac distrahendis libris per me fieri potuit, illi obsequentissimus fuerim, idem nunc etiam facere institui. Cum enim intelligerem duos Tractatus de Hæreticis Ioannis de Roia, Romæ in bibliotheca Francisci Pegnæ uiri eruditissimi seruari, & à multis desiderari, illos ab eo uiro impetrandos putaui, & recenter ac diligenter impressos, cum aliquot eiusdem Domini Pegnæ adnotationibus communes facere omnibus, cum uix antea reperirentur. Is uero ob publicum commodum atq; utilitatem, nõ grauate eos mihi

trans-

trāſmiſit:meq; prætereà admonuit,in his duob. tractatibus, auctorem ſæpe citare Inſtructiones uarias Inquiſitionis Hiſpanicæ, quibus in illis regnis utuntur Inquiſitores, non tamen ſunt euulgatæ, nec ut ab omnibus paſſim legi poſſint conceſſæ. citantur præterea frequenter Iacobi Simancæ (quem auctor Septimacenſem uocat) loca plurima de catholicis eius inſtitutionibus deſumpta, cæterum de hoc quoque me admonuit idem Pegna, eas citationes non reſpondere his catholicis Inſtitutionibus, quas Iacobus Simancas impreſſit Romæ anno 1575. ſed illis quas multo antea impreſſerat in Hiſpania anno Domini 1552. Non tamē eſſe difficile, has citationes (ut experientia docebit) inſtitutionibus recenter impreſſis accommodare. Hunc autem ego librum, cum eſſem editurus, non putaui committendum, ut à ueteri ac laudatiſſima maiorum conſuetudine recederem: ſcilicet,ut aliquem illi patronum compararem: qui ſuo ſplendore gratiam illi apud Lectores poſſet conciliare, illisq; plurimum comendare: ac ſi ita ſors ferret, à maleuolis ac Sycophantis ipſum defendere ac tueri. Hic, tu ampliſſime Cardinalis omnium primus mihi in animo occurriſti: qui utroque nomine illi adeſſe poſſis. Is enim eſt familiæ tuæ ſplendor ac decus,ut non tantum patriam ſuam ſed uniuerſam Italiam illuſtret: cum quot uiros, tot fere heroas protulerit in hanc lucem Italiæ lumina ac ornamenta, ſiue enim Rempublicam, ſiue ſacrum eccleſiaſticū ordinem quis ſpectet:in utroque genere, ſummi quidam uiri Principes ac proceres, e tua familia extitere: qui maximis regibus ac ſummis Pontificibus non tantum gratiſſimi fuerunt,ſed etiam affinitatibus & cognationib. coniunctiſſimi. Ex his tres ſaltem ſilentio præterire non licet: qui tanquam lucentiſſima ſydera inter cæteros emicuere. Horum primus fuit Comes Brunorus parens tuus: qui & rerum humanarum peritia,et bellica ac politica uirtute uſque adeo excel-

lebat,

lebat, ut apud summos Pontifices, Reges ac Cæsares summa auctoritate polleret, & ad regna ac Imperia gubernanda natus uideretur. Alter uerò fuit Comes Ioannes Franciscus, cuius tu nomen geris: uir eloquentissimus, & Ciceronianæ eloquentiæ studiosissimus, & in melioribus, & Græcis & Latinis litteris apprime institutus: omniumq; liberalium artium ac disciplinarum peritissimus. Huic sane Respublica litteraria plurimum debet, cuius quidem præsidio ac auspicijs factum est, ut latina lingua antiquam suam puritatem ac decus recuperaret: cum sua liberalitate ac magnificentia, optimum uirum ac de Latini sermonis ac eloquentiæ postliminio reuocatæ, sinceriori ratione optime meritum Marium Nizolium magnis sane sumptibus atque impensis diu apud se aluerit: nec tantum sua munificentia illum fouerit ac sustentarit, sed auctor ac impulsor, hortatorq; ei fuerit, ut in laborioso illo ac fructuoso studio latinę eloquentiæ reparandæ, tantum uigiliarum insumeret, ut inde nobis immortale Opus obseruationum in Marcum Tullium Ciceronem prodierit. Cuius exemplum postea alij secuti, Romanum sermonem iam obsoletum, nobis facilem ac familiarem reddiderunt; ut iam seculum nostrum cum florentissimo illo Ciceronis seculo comparari merito possit. Quare, ut græcarum literarum beneficium Mediceæ, ita latinarum in integrum restitutionem, Gambaræ familiæ debemus: idque fateri libenter debent omnes meliorum literarum studiosi. Tertius autem fuit Patruus ille tuus, qui in amplissimo hoc, in quo tu etiam tuo merito es collocatus, Cardinalium cætu tanta polluit, & dignitate & auctoritate, ut tanquam sol inter sidera luceret: cuius iudicium, uirtutem prudentiam ac rerum peritiam, tanti, semper fecit, ille uerè summus Pontifex Paulus Tertius, ut in gubernando Regno ac consilijs capiendis, eius perpetuo sapientia ac uirtute uteretur; ac dum uixit, ab omnibus

alter cato

alter cato habitus fuit. Tu, uerò, Cardinalis Illustrissime, non tantum patrimonij tuorum maiorum, sed uirtutum multo magis hæres extitisti; quas etiam proprijs uiribus ac facultate non mediocriter amplificasti. Quarum ratione ac summis tuis meritis in supremum hunc ordinem es cooptatus: in quo tam præclare te gessisti, ut dignissimus fueris iudicatus, qui in sacro isto magistratu Inquisitionis sederes: Cuius ea est dignitas, meritũ ac auctoritas, ut summi Pontifices ex eo fere deligantur; ob quam etiam causam, liber hic, qui amplissimi nominis tui auspicio in publicum prodit, cum sacri huius Magistratus leges ac ritus doceat, iure quodam tibi deberi uidebatur. Et quamuis infra tuum & meritum & dignitatem subsistat, tu tamen dantis animum respiciens, læta fronte accipies, ac leuidensæ munus æqui bonique consules. Siquidem, ut Plinius inquit, cum mola salsa litant, qui thura non habent. Vale.

Deditissimus Franciscus Zilettus.

REPERTORIVM IN SINGVLARIA IVRIS, & Tractatum de Hæreticis IO. A ROYAS, ET IN QVAESTIONES Fiscales GABRIELIS A QVEMADA.

In quo Alphabetica serie notabilia omnia, & materiarum capita ita ordinata sunt, vt Lectoris nullus voluendis opusculis labor futurus sit, ad omnia desiderabilia in eis contenta reperiendum.

Authore Brunoro à Sole vtriusq; Iuris Doct. Veneto.

A

ABBAS Ioachim quare nō fuerit iudicatus hęreticus, licet libellus quem scripsit cōtra Petrum Lombardum fuerit damnatus. Tract. de hæret.par.1. num. 61

¶Abiurare idem significat, quod iureiurando aliquid negare.sing.1.nu.3

¶Abiuratio est quædam solemnis hæresum detestatio.sing.1.nu.4.quę est vtilis & necessaria in crimine hæresis.num.1.eam coram populo facere oportet. nu.5. in concilijs generalibus olim fieri solebat.nu.6. in scriptis est facienda.num.7.abiuratis hęresibus nominatim.nu.13. Pro leui corā inquisitoribus domi est facienda.nu.11.in quo differant abiuratio de leui,& de vehementi. num.20.& 26. Quibus de causis fuerit instituta. num.17. vide eius formas plures remissiue.num.18.& de suspecto vehementer vi.eius formam. num.19. & sing. 172. num.6. vbi habes eius diffinitionem.num.5. Et qualis esse debeat ad constituendum quem relapsum.in tract.de hæret. part.2. nu. 331.& 332

¶Absolutio & reconciliatio præsupponit culpam.tract.de hæret. nu. 269. quia priuatio pręsupponit habitum. num.270.quod intellige,vt nu.271. 272.secus in casu de quo nu.273

¶Absolutus semel in causa inquisitionis quando iterum repeti possit.trac. de hæret. part. 2. num. 384. 385. & 408

¶Absurdum nihil dici aut excogitari poterit, quod si in aliquem sensum

 fictum

¶Cartha-

nam

ex

I

¶Indicia

contra

propter

M

¶Minor

Q

R

S

Serui

T

FINIS.

SINGVLARIA
SEV SPECIALIA IVRIS,
in Fidei fauorem, hæresisq; deteſtationem: alphabetico ordine collecta.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio vtilis & neceſſaria eſt in crimine hæreſis.*
2 *Vt intelligatur res, de qua diſputatur, oportet ſtatim diffinitionem referre.*
3 *Abiurare eſt iureiurando aliquid negare.*
4 *Abiurare eſt quædam ſolemnis hæreſum deteſtatio.*
5 *Abiurationem coram populo facere oportet.*
6 *Abiuratio in Concilijs generalibus olim fieri ſolebat.*
7 *Abiuratio in ſcriptis facienda eſt.*
8 *Quando ſcriptura requiritur, quinq; teſtiũ teſtimonia ſufficiunt.*
9 *Probatio quæ fit per inſtrumentum, dicitur probatio probata.*
10 *Probatio per teſtes eſt magis perfecta & naturalis, quàm per inſtrumentum.*
11 *Abiuratio pro leui coram inquiſitoribus domi eſt facienda.*
12 *Delatus an teneatur omnem hæreſim abiurare.*
13 *Abiurandæ ſunt hæreſes nominatim.*
14 *Eccleſia nulli ad ſe reuertenti gremium ſuum claudit.*
15 *Actus præſens præteritam intentionem declarat.*
16 *Omnis controuerſiæ finis, eſt iuramentum.*
17 *Abiurationem quibus de cauſis inſtitutam fuiſſe.*
18 *Plures abiurationis formas vide remiſſiuè.*
19 *Abiurationis forma de ſuſpecto vehementer.*
20 *Differentia inter abiurationem de leui & de vehementi.*
21 *Quando indulgentiam 40. dierum inquiſitores conferant.*
22 *Pœna & pœnitentia, quæ ſuſpectis de hæreſi iniunguntur.*

23 *Pœna exilij & deportationis aliquando ponitur.*
24 *Habitus qui vulgò Sant Benito nuncupatur, qua ratione hoc nomine vocatur, & vnde originem habuit.*
25 *An hæreticus, uel suspectus ad triremes condemnari poßit.*
26 *Quatuor notandæ differentiæ inter abiurationem, de leui, & de vehementi.*

SINGVLARE. I.

BIVRATIO, quàm frequens, quàm vsitata sit in crimine tantum hæresis, nemo sanè ambigit: vtpotè in tam graui crimine vtilis & necessaria. c. ad 1 abolendam. §. illos quoq; de hæret. ca. super eo. & c. accusatus. eo. tit. lib. 6. & in c. inter solicitudines nostras. de purga. cano. tex. fin. in hac materia, in c. ego Berengarius. de cōsecra. dis. 2. & in c. 1. & in cap. si quis voluerit. & in c. si quis episcopus. 1. q. 7. & huiusmodi abiurationis vsus in multis sane Concilijs receptus fuit, vt in prima Nicena Synodo. c. 8. & in Ephesina Synodo, sub Celestino primo celebrata, & in Synodo Laodicena sub Liberio Papa. c. 7. & in Concilio Constantiensi de abiuratione Hieronymi de Praga. & in 8. Synodo generali de abiuratione Berengarij habetur transumptiuè in d. c. ego Beregarius. de consecra. dist. 2. & Leo Papa scribens Ianuario episcopo Aquileiensi, inquit, nullum hereticum ad vnitatē ecclesiæ esse recipiendū: nisi ad arbitriū sui Episcopi vel inquisitoris fidei, abiurata, & anathematizata hęresi. Et habetur in c. saluberrimū. & in c. donatū. 1. q. 7.

Et antequàm ad vlteriora hac in re progrediar, pro clariori huius materiæ dilucidatione, libet mihi ab ætymolo. a nominis, eiusque diffinitione exordiri:

prout docet Cic.in li.j.offi.in prin.dicens.Omnis enim quę à ratione suscipitur,de aliqua re institutio,debet à diffinitione proficisci:vt intelligatur quid sit id,de quo disputetur. Quo scribendi methodo vsus fuit iuriscon sultus in l.1.§.dolum.ff.de dolo.& in l.1.ff.de test. & in l.1.ff.de tutel.& in l.1.ff.de acq.poss.& in l.1. & in l.2.§. appellata.ff. si cer. peta. & in pluribus alijs iuribus, in
3 quibus latissimè per iuris interpretes. Abiurare ergò id significat,quod iureiurãdo aliquid negare. tex. in c. cum haberet.de eo qui duxit in matrimo. quam pollu.
4 per adulterium. ibi,adulteram abiurauit.ca.audita.de resti.spol.Et abiurationis diffinitio est, solemnis quædam hæresum detestatio cum assertione catholicæ veritatis & obligatione,iuramento,& pœna vallata per-
5 manendi in fide Christiana.Quę diffinitio optime colligitur ex omnibus iuribus superius relatis: præsertim ex tex.in d.c.ego Berengarius. Et omnia huius diffinitionis verba explicando,verbum illud (solemnis)ob id
6 diffinitione inseritur:quia publicè faciẽda est talis abiuratio,cõuocato populo,pręparato throno,& habito sermone de fide.Ordinario & Inquisitore existẽtib. & in præsentia omnium solemniter fiat abiuratio. tex. in in c.ad abolendam. ibi,ad arbitriũ episcopi,publicè abiurare.& in d.c.inter solicitudines.ibi, publicè familiaritatem hæreticorum abiuret. & in d. cap.ego Berengarius.ibi,coram.112.factam. Et huiuscemodi abiu-
7 ratio olim fieri solebat in Cõcilijs generalibus,aut prouincialibus.vt in c.conuenientibus.& in c.si quis Episcopus.1.q 7.ibi,in cõi Concilio porrecto suæ fidei libello.Ex quo tex.ẽt deducitur,de solemnitate abiurationis esse necessarium libellum propria manu subscriptum.Taliter ꝗ ille,qui ab hæresi reuertitur ad fidẽ ca-

tholicam,in ſcriptis tenetur iureiurando negare propriam hęreſim,uidelicet falſam & erroneā eſſe. tex. in d.c.conuenientib.in q.7.ibi.ſcripto negare debent hæreſim ſuam & confiteri Catholicam fidem.& in c.quotiens.ca.cau.& quæſt.& in ca.ijs qui tempore. 26. q.6. Ideo meritò gl.ſing.& magiſtralis in c.1.§.poſtquā.in in uerb.in ſcriptis.de cenſibus.lib.6.quæſt.34. caſus,in quibus neceſſaria eſt ſcriptura,cōgeſſit, hunc caſum. 5. in ordine refert,allegando.d.c.ſaluberrimum.

8 Hoc in loco omittenda non eſt illa ſingularis regula,quòd quādo à lege uel ſtatuto requiritur probatio per ſcripturam & inſtrumentum,ut in prædictis triginta quatuor caſibus modo relatis,loco inſtrumenti ſufficit probatio per quinque teſtes, & erit plena & ualida talis probatio.Hoc eſt ſingulare dictum Cyni in l.optimam.nu.2.C.de contrahen.& committen.ſtipul.allegando tex.in l.teſtium.C.de teſtib.Quod dictum ſequitur Abb.in c.ſicut conſuetudo.co l.fi.& ibi Fel. de probatio.& in c.cum Ioannes.nu.12.de fide.inſtr.& Fel.in d.c.ſicut conſuetudo.nu.13.& in c.ſi quando.circa fi-

9 nem.de reſcrip.Hyppo.in ſing.157.incip. Volo re ſcire. Et licet probatio, quæ fit per inſtrumentū, dicatur probatio probata.l.cū precibus.C.de probatio. l. antiquæ iuriſdictionis.C.ad ſenat.conſ. Velle.ibi, inſtrumento publicè cōfecto oīno eſſe credendū.l.optimā. C.de contrahen.& cōmit.ſtipul.c.ad audientiā. de pręſcrip.tamen Inno.in c.cum P.tabellio.de fid.inſtru. inquit,ꝙ probatio per inſtrumentum eſt ſupernaturalis & contra ius,ut credatur pelli animalis mortui.Et pro

10 batio per teſtes eſt perfecta & naturalis,& ſecundum ius diuinum &humanum.Deniq; in exercendis litibus eandem uim obtinent, tam fides inſtrumētorū,quàm depo-

depoſitiones teſtiũ.l.in exercendis.C.de fid. inſt c.Cũ Ioan.de fid.inſtru.Sed propter labilem hominum memoriam.l.2.§.ſi quid.C.de vete.iur. enucle. & breuem eorum vitam:ut inquit tex.in cap. licet ex quadam.de teſtibus.merito in áctibus humanis inſtrumenta & ſcripturæ conficiuntur:ideo in reb. antiquis maior adhibetur fides inſtrõ,quam teſtib.l.ſi arbiter.ff.de probatio. l.3.§.duo. ff. deCarbo.edic.c.cum cauſamde probatio. 11

Vt ad noſtrum inſtitutum, noſtramq; materiam noſter reuertatur ſermo:dico eſſe ſimiliter neceſſariam in abiuratione, ut eam in actis Notarius plenè ſcribat, ut docet tex.in d.c. ego Berẽgarius.in fi.& optimè Alfon. Aluar.Guer.in Theſauro religionis Chriſtianæ.tit.de hære.nu. 48. & in Directorio Inquiſitorum,in formis proferendi ſententias ſuper abiuratione,par.3.Et non eſt ſemper neceſſarium, ꝙ abiuratio ſit publica,& ſolennis,& in conſpectu populi: videlicet, quotiens quis ob leuem & modicam ſuſpitionem abiurat hæreſim in domo Epiſcopi, vel corã Inquiſitoribus Chriſtianæ fidei, ſit hæc abiuratio:niſi aliter Epiſcopo, vel Inquiſitorib. viſum fuerit:vt habetur in Directorio Inquiſitorum,loco modò citato.Et tradit Ia.Sep.in Inſti.cath.c.1.n.10.

Item dicitur in diffinitione,hæreſum deteſtatio.Nã condemnatus,vel infamatus in vna tantum hæreſi, de-
12 bet nihilominus abiurare omnem hæreſim , probat tex.in d.cap.ego Berengarius. Ioan. And.& Dominic. in cap.accuſatus.§. 1.de hære.lib.6. vbi probatur,quòd qui in vna hæreſis ſpecie errauit, & poſteà ſimpliciter, uel generaliter abiurauit,& in aliam ſectam , uel ſpeciẽ hæreſis diuerſam incidat, eſt relapſus, & tanquam relapſus puniendus,quia oẽs hæreſes inuicem ſunt colligatæ ut inquit tex.in c.excõmunicamus,in 1.in prin. &

in 2.in fine. de hæret.ibi, facies quidem diuersas habentes,sed caudas adinuicē colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum. Offendēs itaq; in vno vitio; factus est omnium reus.ca.fratres.de pœni.dist.5. reg. defleat peccator. de regul. iur. in decreta. Et quanquam omnem hęresim reus teneatur abiurare,vt proximè dictum est,nominatim similiter,& in forma speci
13 fica abiurandi sunt errores & hæreses : vt patet in iuribus in limine huius specialitatis citatis: & tenuit Rota.in antiquis.num.875.& Decius consi. 137.& Nicol. Boer.decisio. 343.incipi. & videtur. allegando Calde. in consi. 2.tit.de hære.& Matthæ. de Afflict.in constit. Neapoli.tit.de hæreti.nu.35. Et Iacob.Septima.in Institu.catho.cap.1.num.17. quemadmodum sacerdoti omnia peccata mortalia nominatim sunt aperienda & confitenda.cap.sunt plures.de pœniten. distinct. 3. & in cap.falsas.de pœniten.distin.5. prout iura ciuilia affirmant, quòd qui ad aliquid faciendum est obnoxius,pro parte faciendo non liberatur.l.in uenditione. §.penult.ff.de verbo.obliga.l.quamdiu. C. de distract. pignor.

Prætereà dicitur in diffinitione, cum assertione catholicæ veritatis,ex eo quòd hac confessione se esse catholicum manifestat:& ad vnitatem Ecclesiæ velle redire ; vt quòd quisq; sua voce dilucide protestatus est in eundem casum , non valeat proprio testimonio infirmare: vt vtar verbis tex. in l. generaliter. C. de non nu.pecu.c.per tuas.de probatio.

Præterea dr̄ in prędicta diffinitione,obligat.permanēdi in fide Christiana:propter hæc verba non est per-
14 tinax & incorrigibilis:& ob id ab ecclesia catholica recipitur,quæ nulli reuertenti ad eam claudit gremium

suum

suum.l.fin.in fine. C. de summa Trini.& fid. cath. cap. duo ista nomina.23.q.4.c.quiescamus. 42. dist.& Hieremi.c.3.declamat dicens. Tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me & ego suscipiam te.Et prophæta Malachias.c.3.ex persona Domini inquit.Reuertimini ad me & ego reuertar ad vos:& habetur in cap.Reuertimini.16.q.1.Et delicti veniam pœnitentibus non negamus, inquit Imperator. in l. Manichęos.C.de hæreti.c.quòd quidam. de pœnit.& remissio.c.vnico.de schisma.lib.6. cap.legatur. 24.q.2. reg.peccati venia.de reg.iur.lib.6.

Item dicitur in diffinitione,pęna & iuramento uallata.vt nulla causa vel ratione possit se tueri à pœna contra relapsos statuta,quæ est, quòd non audiatur uolẽs iterum hæresim abiurare, sed sæculari iudicio sine vlla pœnitus audientia tradendus. c. super eo.de hære.lib. 6.c.ad abolendam.§.illos quoq;.eo.tit. Per hanc enim iterationem delicti apertè ostẽditur & declaratur,qualis fuit abiurantis animus tempore suæ abiurationis, videlicet,nõ amore vel zelo fidei Catholicæ,sed ꝗ ficta confessione hæresim abiurauit, ad euitandam tantum delicti pœnam.c.accusatus, in princip. de hæreti.lib.6. Paul.Grilla.de hære.quæsti.vltima.Ioan.Nicola.de hæret.nota.42.incip.reuocabis. Nam actus præsens pręteritam intentionem declarat. Singularis est casus
15 in l.si hi qui adulterij.C. ad leg. Iul.de adulte.vbi consanguineus accusatus fuit adulterium commisisse cũ consanguinea: & eo quod in loco suspecto erant inuenti, & consanguinitatis prætextu absolutus fuit, posteà obtenta dispensatione & mortuo primo marito eam in vxorẽ duxit. Vnde oritur præsumptio violentissima,quòd tempore accusationis fuit cognita, &

qualis erat eorum animus, quando in loco suspecto erant inuenti. Ita inquit text. hisce verbis: si postmodum nuptias contraxerunt: facinus illud, in quo fuerãt accusati, manifesta fide atq; iudicijs euidentibus publicabunt. de hac præsumptione est etiam text. in l. cum quis. C. de natu. libe. c. 1. 34. q. 1. & l. 2. tit. 17. par. 7. additur iuramentum in renunciatione hæresis, propter iuramenti vim & eius efficaciam. l. ait prætor, & l. nam & postea. ff. de iureiur. c. cum contingat. de iureiur. c. quãuis pactum. de pact. lib. 6. & exceptio periurij est exceptio litis finitæ. l. sing. si quis maior. C. de transact. cap. paruuli. 22. q. 5. vnde inquit Paulus ad Hæbre. cap. 6. omnis controuersiæ finis, est iuramentum. Similiquoque modo in crimine scismatis fit abiuratio. ca. omnis cuiuslibet. 1. q. 1. & in ca. quotiens. 1. quæstione. 7. Vbi Gratianus ex epistola Beati Gregorij. sic lib. 10. transcripsit formam abiurationis, quòd scismaticus promittat se semper esse in vnitate ecclesiæ sanctæ Romanæ: & nunquàm ad scysma reuersurum. Et oportet hanc abiurationis formam in proprio idiomate fieri; ut ab reo & vniuerso populo rectè intelligatur. Et nititur probare Iacob. Septima. in Insti. cath. c. 1. nu. 5. à ritu & consuetudine Apostolorum abiurationẽ descendisse. & Alfon. de Cast. de iusta hære. puni. li. 1. c. fi. quòd si ita esset (quod nõ affirmo, neq; inficior) facile sequeretur, non humanam, sed diuinam esse institutionem.

17 Videamus nũc, quibus de causis & rationibus † abiurationem hanc fuisse institutam. Eam potissimam arbitror esse causam: vt per eam ostendatur accusatum, neque incorrigibilem, neque pertinacem esse ab erroribus suis recedendo, & iureiurando promittendo in fide catholica esse permansurum, Ideoque qui recusat

ad

ad arbitriū Episcopi, & inquisitorū abiurare, & congruam satisfactionem facere, tanquam pertinax & impoenitens iudici seculari relinquendus est. c. ad abolendam. §. 1. de hæreti. & in c. excommunicamus. 1. §. adijcientes v. bi Fel. nu. 4. eo. tit. Gundisal. de Villa. de hæreti. q. 15. nu. 11. Ludo. Carre. de hæreti. §. modo qualiter. nu. 2. & Iacob. Septima. in Instit. cath. c. 1. num. 25. Alia erit etiam ratio, vt vniuersus populus hæreses illas abiuratas, & detestatas, falsas, & erroneas, Euangelicæq; veritati contrarias apertè intelligat: & qui similes errores habebant, facilè ad fidem catholicam reuertantur, & resipiscant. Argumento. tex. in l. capitalium. §. famosos. ff. de poenis. l. vnica. C. de emenda. propinquorum.

Huius autem abiurationis tenor & forma habetur in d. c. ego Berengarius. & in c. saluberrimum. & in c. donatum. 1. q. 7. & in Concilio Niceno sub Constantino Magno celebrato. c. 8. & in Concilio Constantiensi: & in alijs Conciliis oecumenicis. Atque nonnullas
18 abiurationis † formas scripsit Nicolaus Aymeri. in suo directorio Inquisitorum, in tertia parte post principiū: & Gundissalus de Villa. de hæreticis, q. 20. nu. 7. Cardi. de Turre crema. in Summa de Ecclesia. lib. 2. c. 22. Alfonsus Aluarez Guerrero, in Thesauro religionis Christianæ, titulo de hæreticis. nu. 39. cum sequen. & Ludouicus Carre. de hæreticis. §. modo qualiter. num. 15. Alfonsus de Castro, de iusta hæreticorum punitione, libro 1. cap. fina. in fine, & Iacobus Septima. in Institu. catho. cap. 1. num. 27. & in Instructionibus hodie nostro idiomate Hispano impressis. fol. 13. sed duas tantum abiurationis formas in præsentiarum referam, quæ passim in actu practico versantur: qua-

rum prima est de suspitione magna & uehemēti, cuius tenor talis est.

Ego Petrus de tali loco, talis diœcesis, in iudicio per
19 sonaliter constitutus † coram venerandis dominis Ordinario, & Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, sacrosanctis euangelijs positis coram me, & proprijs manibus per me tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore, illam sanctam fidem catholicam & apostolicam, quam sacrosancta Romana ecclesia docet, profitetur & prædicat, atque tenet. Item iuro me credere corde & profiteor ore, hoc & hoc (Hic explicetur articulus catholicus cōtrarius illi hæresi: de qua vehementer est suspectus,) & consequenter abiuro, abnego, & reuoco ipsam hæresim. (Hic explicetur articulus hæresis, & omnis alia hęresis,) & iuro quòd nunquam prędictæ hæresi, seu hæresibus credidi, neque credo, neq; credam, nec illis adhæsi, nec adhæreo de præsenti, nec adhærere intendo: nec docui, nec docere intendo, nec docebo. Iam iuro & promitto, quòd talia & talia (hìc exprimantur omnia de quibus est accusatus) propter quæ habebitis me suspectum de huiusmodi hæresi vehementer, nunquam faciam, nec operam, vt fiat, dabo. Quòd si aliquid de prædictis fecero in futurum (quod Deus auertat) pœnis de iure relapsis debitis prompto animo me submitto: & paratus sum subire omnem pęnitentiam, quam pro his quæ feci & dixi (propter quæ habebitis me suspectum de dicta hæresi uehementer) decreueritis mihi iniungere: & illam iuro & promitto pro viribus adimplere: & nullatenus contraire. Ita me Deus adiuuet & hæc sacrosancta euangelia.

Et ista abiuratio de uehementi suspitione fit quotiēs accusatus de hæresi per legitimos & sufficientes testes

non

non fuit conuictus,neq; ore confessus,sed tantum erat
magna & vehemens suspitio contra accusatum: & hæ-
resis crimen non erat plenè probatum, ita inquit text.
in c.accusatus.de hære.lib.6.Sin autem contra reum le
20 uis & modica suspitio est, abiurabit † de leui modo &
forma,de qua supra. Sed aliqua sunt mutanda,& nō-
nullæ sunt differentiæ, de quibus latius inferius dicen-
dum erit. Et facta prædicta abiuratione,Inqnisitor ab-
iuranti dicat. Filij,tu suspitionem, quam de te meritò
habebamus, purgasti per abiurationem quam fecisti:
volo te reddere cautiorem, & caue tibi deinceps quo-
modo ages. Nam si de cætero talia agas,uel dicas,pro-
pter quæ probetur in futuram hæresim,uel in aliam hę
resis speciem incideris, sine aliqua misericordia pœna
relapsis debita punieris, & ut relapsus, tradendus eris
brachio sæculari. Et notarius sit cautus, quòd omnia
supradicta in actis diffusè trāscribat: & posteà feratur
sententia,seu pœnitentia,cuius formam & tenorem re
fert Archid.in cap.ut commissi.§.necnon. de hæret.lib.
6.Et plures sententiarum notandas formas scripsit,Di
rectorium Inquisitorum par.3. post principium:& Al-
phonsus Aluarez Guerrero, in Thesauro religionis
Christianæ.titu. de hæret.nume.44.& 48.Atque illico
21 † Inquisitor conferat indulgentiam quadraginta die-
rum omnibus & singulis, qui sermoni suo & abiura-
tioni interfuerunt. Et exponat uniuerso populo,quòd
omnes qui consilium,auxilium vel fauorem,denuntian
do,uel alio quouis modo dederit, ut proditus præfatā
abiurationem faceret, tres annos de indulgentia con-
sequuntur.

Et tales suspecti, siue leuiter, siue vehementer non
debent perpetuò immurari, neque carceri perpetuò
tradi,

tradi, neque crucibus consignari, sed ad tempus carce-
22 ri mancipari, uel ad peregrinationem faciendam, † vel quod in diebus solennibus habeant inter Missarum solennia cereos, suis proprijs manibus ardentes, uel ad similia: prout qualitas negotij requirit. cap. excommunicamus. in 2. in fi. de hęre. & in Directorio Inquisitorum, 3. parte post prin.

Et Inquisitores, suspectos de hæresi punire possunt in pœnis pecuniarijs pro officio exequendo, seu in pios vsus conuertendis. Ioan. And. in clem. Nollentes. de hęreticis, & in Directorio Inquisitorum par. 3. cap. 103. Card. in clem. fi. in fine, de hæret. Gundisal. de Villa. de hæret. quæst. 8. Ludo. Carre. de hæret. §. de cuius. num. 24. Iacob. Septima. in Institutio. cath. cap. 45. num. 30. & est glos. in cap. si vos. 23. quæst. 5. & Instruct. Toletana. cap. 8. Et pœna exilij, † & deportationis aliquando
23 poni potest. l. Arriani: & l. quicunque. C. de hæret. Lud. Carre. de hæret. §. expedito. in princip. & flagellis puniri. cap. 1. 24. quæst. 6. tex. in c. in Archiepiscopatu, de rapt. ibi, flagellis afficere, ea moderatione adhibita, quòd flagella in vindictam sanguinis transire minimè videãtur.

Solet similiter iniungi pœnitentia, ut cõuersi ad fidẽ deferant ante & retro cruces, habitus vulgò. Sant Benito nuncupañ, idest, saccus benedictus, ut arbitror, quod nullibi legisse, neque ab aliquo audiuisse memini. Quia ipse saccus pœnitentibus & peccata sua cognoscentib.
24 iniungitur, ideò meritò saccus † benedictus nuncupari meretur: ut in libro tertio Regum. cap. 21. legitur, & habetur in ca. Achab rex impijssimus. de pœnit. distin. 3. ubi Achab rex impijssimus vineam Naboth cruore possedit, & de tam graui crimine pœnitentiam agens

scidit uestimenta sua,& posuit saccum super carnē suā: & ieiunauit,& dorminit in cilicio.& tex. in cap.in capite Quadragesimæ.ibi,sacco induti. 50.dist.

25 Item per iudices † ecclesiasticos poni poterit pœna damnationis ad triremes, & ad remigandum in triremibus,colligitur ex dictis Innoc.in cap. qualiter & quādo.in 2.de accusa.quem refert Io.Bernardiaz.in practi. crim. cano.cap. 135. ubi ad id allegat tex.in cap.1.23. q.5.in quo loco optimis nititur rationibus probare talem pœnam ad triremes præsbytero nullo modo esse imponendam.& an talis condemnatus loco eius seruū vel aliam personam ponere possit,ex causa:puta ob infirmitatem? videtur quòd sic. l.in metallum. ff.de pœnis.explicat optimè Ludo.Carre. in practica criminali §.fi.num.12.quæ sanè pœnæ, & pœnitentiæ arbitrio iudicantis augentur, & minuuntur, ex circunstantijs, considerata causa, persona, loco, tempore, qualitate quantitate & euentu.l.aut facta.ff. de pœnis, & l.respiciendum.ff.eod.tit.cap.de causis.§.fin.de offic. delega. cap.sicut dignum.de homi.l.8.titu.31.par.7.

Superius pollicitus fui differentias & discrimina,in-
26 ter abiurationem de vehementi suspitione † & abiurationem de modica, & leui suspitione referre: ideo ipse differentiæ sequentes sunt. Prima est in forma & serie abiurationis : nam vtraque abiuratio non eisdem verbis formatur:vt ex superioribus apparet. Secunda differentia, respectu loci:nam abiuratio de vehementi fit solennis in conspectu totius populi:sed de modica & leui in domo episcopi,uel coram Inquisitoribus Christianæ fidei,ut in Directo.Inquisitorum.3.par.post principium . Et Iacob.Septi.in Instituta.catho. cap. 1.num. 10. Tertia differentia est, quo ad pœnam & pœniten-

tiam iniungendam, prout modo dictum est. Quartà & principalis differentia est, quod abiurans hæresim propter vehementem suspitionem, si iterum labitur in hæresim, quamuis delictum non fuisset plenè probatū, censetur relapsus. Quod aliter est, si abiuratio propter leuem suspitionem facta fuisset, quòd non censetur abiurans relapsus, neque pœna relapsi puniendus, licet in hæresim abiuratam reincidat. cap. accusatus. de hæret. lib. 6. Sed hanc conclusionem limitat Ancha. in d. cap. accusatus, & Matth. de Afflictis Constitutionib. regni Siciliæ. tit. 1. colum. 8. nisi post leuem abiurationem inuentus fuerit verè hæreticus, & per legitimas probationes constiterit de illo crimine, de quo facta fuit abiuratio leuiter, quòd puniatur ut relapsus: quam opinionem erroneam esse censeo, quia nimis dura est, & misericordiam excludit, & nulla esset differentia inter abiurationem vehementem & leuem, quod de directo esset contra text. in d. cap. accusatus. videndus est ergo de hac conclusione Paul. Grillan. de hære. q. 10. & Iaco. Sept. in Insti. catho. cap. 1. num. 11.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia annalis quem effectum operetur.*
2 *Impedimentum iustum quid operetur aduersus contumaciam.*
3 *Sententia lata in absentem, potius præsumitur propter contumaciam quàm propter delictum.*
4 *Contumax per annum in crimine hæresis lapso anno punitur ut uerus hæreticus.*
5 *Decretum Barchinonēse circa renuditionem inquisiti de hæresi post annum, quid operetur.*

SIN-

SINGVLARE II.

1 Absens in causa criminali,† si per annum in contumacia extiterit, eius bona publicãtur: taliter, quòd si post annum comparet post tria edicta, uel tres citationes, nouem dies continentes, bona non recuperat, & omnes pœnas pecuniarias, à lege uel iudice positas luere tenetur. Sed admittitur ad corporalem defensionem: solutis prius expensis & 600. dipondijs pro homicidio, & 60. pro contemptu, quæ pęna desprez vulgariter nuncupatur. l. 1. l. annus. l. fin. ff. de requi. reis. l. 2. C. eodem titu. gl. in uerbo probatum, in cap. ueritatis. de dolo & contum. gl. sing. in ver. condemnetur, in cap. excommunicamus in 1. de hæret. l. 7. tit. 8. par. 3. & latius habetur in pragmatica huius regni.

In hoc loco notandum est sing. dictum Bal. in l. 1. nu. 7. C. de requir. reis allegando. l. si finita. §. si fortè. ff. de damno infecto, & l. 1. ff. ex quibus caus. maio. quòd si

2 morbo † vel aliquo iusto impedimento fuit impeditus, potest petere post annum restitutionem aduersus annotationem bonorum, & impedimento probato bona consequi. Et ibidem Bald. infert ad statutum Perusij; quod in effectu habetur. l. j. tit. 3. lib. 3. ord. quòd si quis non comparet intra. 9. dies habetur pro confesso, & in omnibus tanquàm contra confessum, & contumacem potest procedi: quòd si talis non potuit propter infirmitatem comparere, auditur, petita restitutione. Idem tenuit idē Bal. in l. 2. vers. Sed quęro. ff. si quis in ius uoc. non ierit. Hippol. consil. 114. incip. circa quędam. núm. 14. quo ad pœnas corporales indubitatum est, ut proximè retuli, quòd omni tempore est audiendus. Et sen

tentia

3 tentia † lata in absentem, potius præsumitur lata propter contumaciam, quàm propter delictum absentis. l. si ideo. ff. de euictio. l. præsens. C. de pign. Hippol. sing. 4. incipien. quàmuis.

Sed supradicta locum non habent in crimine hære-
4 sis. Nam si aliquis contumax † extiterit per annum continuum, lapso anno, vt verè hæreticus damnatur. c. cum contumacia. cap. ut inquisitionis in fine. de hære. lib. 6. c. excommunicamus. in primo. §. qui autem. eod. titu. l. 3. tit. 9. par. 1. & ita prædictam differentiam inter hoc crimen & alia crimina assignat. gl. in uerbo cōdemnetur. in d. §. qui autem, & Paul. Grilla. de hære. q. 8. nu. 3. Alpho. Guerrero in Thesa. relgio. Christianæ. tit. de hæret. num. 21. & in Directorio Inquisitorum. part. 3. cap. 124. & huiusmodi præsumptio quæ oritur ex contumacia aduersus hæreticum, est præsumptio iuris, & de iure, ideo non admittitur probatio in contrarium. l. antiquę. C. ad Velleia. gl. in l. siue possidetis. C. de proba. gl. magistra. in cap. is qui fidem. de sponsa. gl. in cap. ex parte. de reg. iur. gl. in cap. ferrum. 50. distin. sed ho-
5 die in nostra Hispania † aliter statutum est, quòd quò ad pœnam corporalem auditur post annum, de qua re factum est ab Inquisitoribus decretum Barchinonense anno. 1533. quod refert Iaco. Sept. in Insti. cath. cap. 2. num. 6. & licet communis intellectus ad dictum. c. cū contumatia, sit quando quis pro crimine hæresis sit excommunicatus, tamen hodie in quolibet excommunicato uidetur habere locum, pro quacunque re sit excommunicatus, ut patet in Concil. Triden. c. 3. in fi. ibi, quicunq; excommunicatus: & ibi, contra eum tāquàm de hæresi suspectum. sessio. 25. de reformatione, saltim ut procedatur cōtra eū tanquàm suspectum de hæresi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Accusare inuitus quis non compellitur.*
2 *Ex litibus, iurgia & contentiones oriuntur.*
3 *Quilibet in crimine hæresis tenetur non solum denuntiare sed etiã accusare.*
4 *Quemlibet pro reip. defensione mori oportet.*
5 *Hæresis crimen quasi cancer serpit.*
6 *Non caret scrupulo societatis occultæ qui manifesto facinori desinit obuiare.*
7 *Error cui non resistitur approbatur.*
8 *Nullum crimen crimine hæresis maius est.*
9 *Modicum fermentum (vt ait Paulus) totam massam corrumpit.*
10 *Oportet ab ouibus sanis morbidam separare.*
11 *Differentiæ & discrimina inter accusationem & denuntiationem.*
12 *Denuntiationum genera quatuor sunt.*
13 *Regulam & 8. notandas ampliationes & 3. fallen. vide.*
14 *Vnusquisque sub præcepto tenetur coram iudice hæreticum denuntiare.*
15 *Quod in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriam.*
16 *Longè grauius est diuinam quàm temporalem lædere maiestatem.*
17 *Qui non denuntiat hæreticum censetur suspectus de hæresi.*
18 *Perniciosa est hæreticorum familiaritas.*
19 *Hæreticus etiam occultus denuntiandus est.*
20 *Bonum publicum priuato præferendum est.*
21 *Absque aliqua præuia monitione hæreticus est denuntiandus.*
22 *Nulla præcedente de crimine infamia est hæreticus denuntiandus.*
23 *Non obstante quacunque fide & iuramento de non reuelando, tenetur quis hæreticum iudici denuntiare.*
24 *Iuramentum temerarium non est seruandum.*
25 *Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis.*
26 *De iuramento Gabaonitis præstito ibi traditur.*
27 *Ignorantia facti prudentissimos sæpe fallit.*
28 *Iuramentum ius ciuile propter eius excellentiam uocat Sacramentum.*

29 *Proprium etiam parentem quis tenetur denuntiare.*
30 *Deo potius quàm parentibus obediendum est.*
31 *Impunè licet hæreticos occidere & bonis spoliare.*
32 *Hæreticus iam emendatus & correptus an sit denuntiandus.*
33 *Vt medicamenta prosunt morbis, ita iura negotijs.*
34 *Humanum iudicium sępe fallit & fallitur.*
35 *An seipsum denuntiare quis teneatur.*
36 *Crimen hæresis in confessione detectum non est denunciandum.*
37 *Maius est vinculum sacramenti quolibet aliò hominis præcepto.*
38 *Albericus repræhenditur & meritò.*
39 *Nonnullos casus vide in quibus confessionem licet detegere.*
40 *Opinio authoris contra communem, quòd nullo casu confessionem detegere liceat.*
41 *Confessionis sigillum est de iure diuino, sicut ipsa confessio.*
42 *Ius diuinum est immutabile.*
43 *Dictio, omnino, omnem casum & dispensationem excludit.*
44 *Sacerdos si dicat aliquid sciuisse extra confessionem, & confitens asseueret se in confessione dixisse, cui magis credendum sit.*

SINGVLARE. III. IIII. & V.

1 ACCVSARE inuitus † quis non compellitur. l. vnica. & in rubro & nigro. C. vt nemo inuitus agere seu accusare cogatur. l. fi. ibi. compelli non potest. C. de vsuris pupillaribus. l. creditor. ff. de pig. c, si primates. 5. q. 2. gl. in c. quapropter. 2. q. 7. Gl. in c. licet. de accusa. Gl. magna in fine in c. 2. de libe. obla. notat Bart. in l. in eum. ff. de accusa. de qua re latissime Hiero. Cagno. in reg. culpa caret. ff. de re. iu. & Ferdinandus Vazquez de Minchaca in controuersia. 16. & S. Tho. 2. 2. q. 68. Soto, de ius. & iure. lib. 5. q. 5. art. 1. & 2. Ratio est propter periculum & pœnam talionis si accusationem suam nō probauerit, ad quod periculum inuitus non est cogendus. l. liberorum. l. si cui crimen. ff. de accusa. l. qui crimen. C. qui accusa. non possunt.

possunt.c.tuæ.de procura.& ca.qualiter & quando.in 2.& c.super his.de accusa.l.21.in fin.tit.1.p.7.& propter molestias, expensas, vexationes, & solicitudines,
2 quæ ex accusationibus † oriuntur,l.seruus non in omnibus.ff.de actio.& obli.l.properandum.in prin.C.de iud.cle.dudum.in prin.de sepul. Item habetur in lib. Prouerbiorum.c.25.Quæ viderint oculi tui, ne proferas in iudicio cito,ne forte emendare non possis.& ca. 11.qui ambulat fraudulenter reuelat arcana amici, qui autem fidelis est celat amici commissum.ca.qui ambulat.5.q.5.ideo nullus inuitus tenetur accusare.

Quæ regula fallit in crimine hæresis, quod quidem
3 crimen quilibet tenetur † non tantum denunciare,sed etiam accusare si illud testibus comprobare potest, id asserit S.Thom.2.2.q.68.art.1.dicens hisce verbis, si crimen fuerit tale quòd vergat in detrimentum reipu.tenetur homo ad accusandum, dummodo sufficienter possit probare, in quo loco Caietanus inquit, caue ignorantiam illorum qui putant neminem teneri ad accusationem.Idem tenet Alex.de Ales in 3.p.q.42. & Domi.de Soto de iust.& iure.lib.5.q.5.art.1.& in libro de ratione tegendi & detegendi secretum,mẽbro 2.q.5.conclusione.2.Card.in c.Si peccauerit in te frater tuus.num.20.2.q.1.& in c.1.nu.5.2.q.7.& Brunus de hære.lib.4.c.7.Iaco.Septi.in Institu.catho.c.4.

Duo deniq; requiruntur, vt quispiam sub præcepto teneatur accusare,quòd crimen existat contra bonum publicum & in publicum detrimentum reipu. & quòd illud crimen probari possit,& alia via & remedio bono publico perfectè consuli non potest, secundum Caie. ubi supra. Ratio huius nostræ principalis conclusionis est,nam pro defensione reipu.vnusquisque pugnare &

4 etiam mori debet, † cum seipsum simul & alios defendat.l.post liminum.§.filium.ff.de capti.& postli.reuersi.l.veluti.ubi docentes.ff.de iust.& iure. vnde Cicero. lib.1.Officiorum.vnicuiq; nostrum chari sunt parētes, chari liberi,propinqui & familiares,sed oēs hominum charitates vna patria cōplexa est. Vnde merito omnes ad accusandum hæreticum sunt obnoxij, cum hæresis † crimē reipu.Christianæ sit perniciosissimū,vnde Paulus de hereticis loquēs inquit epistola.2.ad Timotheū sermo illorum ut cancer serpit. & in Leuitico habetur c.5.si peccauerit anima,& quis audierit uocem iurātis, testisq; fuerit quod ipse uidit aut conscius est,nisi indicauerit,portabit iniquitatem suam. quod sane præceptum, quia morale est,manet in noua lege, tāquàm de iure naturæ. Et in Deuteronomio.c.13.in hunc modū statutum est. Si tibi voluerit persuadere frater tuus, filius matris tuæ, aut filius tuus uel filia, seu uxor quæ est in sinu tuo, aut amicus quē diligis ut animam tuā; clam dicens, eamus, & seruiamus dijs alienis, non acquiescas ei,neq; audias, neq; parcat ei oculus tuus ut miserearis & occultes eum. Vnde inquit tex.in ca. 2.
6 de hære.hisce uerbis. Qui alios † cum potest ab errore non reuocat,seipsum errare demonstrat,& cap. negligere.2.q.7.negligere, cum possis perturbare peruersos,nihil aliud est quàm fouere,neq; caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare,
7 & error † cui non resistitur approbatur.tex. in c.error.83.d.Ob id egregiè affirmat diuus Ambrosius li.2. officio.c.24.quod ubi commune periculum est, id dissimulare,peccatum non est leue : & Paulus ad Roma. c.1.non solum eos dignos esse morte qui malum faciunt,sed qui facientibus consentiunt: vt est notissima

iuris regula: de qua in c. 1. de offi. deleg. & in c. mulieres, & c. nuper, & c. quantæ. vbi pleniſſimè docentes. de ſententia excom.

8 Et quia nullum crimen † grauius eſt, quàm crimen hæreſis, ideo confeſtim ſine mora aliqua ad accuſandum, uel denuntiandum, properandũ eſt. Operationes animæ multò velocius & citius fiunt, quàm quæuis corporales actiones. Ideo vbi maius periculum vertitur cautius & velocius eſt agendum l. j. §. ſed & ſi quis. ff. de Carbo. edicto. ca. vbi periculum. de electio. lib. 6. ne modicum fermentum, vt ait Paulus ad Gala. c. 5. totam maſſam corrumpat. tex. in c. corripiantur. in fine. 24. q. 3. ibi ne per plures ſerpãt dira contagia, ſeparare

9 † ab ouibus ſanis morbidam, ac pulchrè Hieronymus, vt habetur in c. reſecandæ. 24. q. 3. reſecandę ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne

10 tota domus † maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, & putreſcant, & intereant. Arrius in Alexandria vna ſcintilla fuit, ſed quoniam ſtatim non fuit oppreſſus, per totum orbem eius flãma populata eſt: & iuxta verum ſenſum doctorũ, illud Matthæi. ca. 7. ita intelligendum eſt, attendite à falſis prophetis, qui veniũt ad uos. &c. intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Lupi ſanè iſti ſunt hæretici, qui arcendi ſunt à grege.

Hodie verò per nouiſſimas inſtructiones decretum

11 eſt, vt ſolus promotor fiſcalis accuſet hæreticos, † vt teſtatur Iac. Sep. in Inſt. cath. c. 4. nu. 2. & 5. in fin. eſt enim maxima differentia & diſcrimẽ inter accuſationẽ, & denuntiationem. Et tanquàm diuerſa, in lib. 5. decretalium dicitur de accuſationibus, & denuntiationibus: in accuſatione principalis intentio accuſantis eſt punitio criminis: in denuntiatione verò, emendatio proxi-

mi, illuc tendit & ordnatur denuntiatio, ut corrigatur & emendetur denuntiatus. cap. nouit. de iudi. cap. si peccauerit. 2. q. 1. & accusatio est alicuius criminis coram iudice competēte ad vindictam & punitionem facta delatio. cap. super his. de accusa. l. cum rationibus. C. qui accusa. non pos.

12 Denuntiationum † verò genera quatuor sunt, euangelica, canonica, iudicialis & regularis. Euangelica est illa quæ continetur Matthæi. cap. 18. & Lucæ. 17. & in cap. nouit. de iudi. & in cap. si peccauerit in te frater tuus. 2. q. 1. ubi plenissimè per iuris interpretes: & dicitur euangelica, quia ab euangelio sumpta fuit. Et denuntiatio canonica est, manifestatio criminis, non ad vindictam publicam, sicut accusatio, sed ut coerceātur crimina ne vltra procedant. cap. Inquisitionis. c. super his. de accusa. cap. licet Heli. de symo. & dicitur canonica, quia à iure canonico inuenta. sed inter hanc & denuntiationem fraternam nihil aut parum interest. Licet Innoc. in d. cap. nouit, & Dominicus de So. ubi sup. & Summistæ non nullas differentias nituntur referre. Alia est denuntiatio regularis, quæ fit in religionibus secundum constitutiones & regulas suarum religionū, in qua denuntiatione ordinem iudiciarium seruare minimè opus est. cap. si homo esses. 23. q. 1. cap. ad nostram. de appella. c. illa propositorum. ubi glo. & Doct.

13 de accusa. Quarta denuntiatio est iudicialis † quæ fit coram iudice, de qua noster sermo est habendus: & ut methodice in hoc articulo procedam, regulam & 8. ampliationes, atque tres fallentias constituam.

14 Sit igitur regula & axioma, quòd vnusquisque † tenetur sub præcepto coram ordinario, vel Inquisitorib. hæreticum denuntiare. cap. 1. vbi gl. & Doct. de hæret.

cap.

cap. quapropter.2.quæst.7.Innoc.in cap.1. de testi. cogen.S.Thom.2.2.q.70.art.1.Archidiaconus,in c.si peccauerit.num.29.2.q.1.Gundiss.de Villa.de hæret. q.6. num.4.Alphon.de Castro,de iusta hære. punitione.li. 2.cap.25. Domi. de Soto,de iustitia & iure.lib. 5.q.5. arti. 2. Ferdinandus Vazquez à Menchaca in controuersia.16.num.4.Iacob.Septi.in Institu. catho.cap.18. Nam pro salute communi contra hostes communes esse oportet communem omnibus vigilantiam & solicitudinem, neque illius dissimulare debemus opprobrium qui probra nostra deleuit, vt formalibus verbis textus vtar,in cap.in nonnullis.in fine.de Iud.& Sara.& in auth.Vt non luxurienter homines contra naturam. §.1.colum.6.& quòd contra religionem diuinam com
15 mittitur in omnium fertur † iniuriam,verba sunt text. in l.Manichæos. C. de hære. l. 2. C.de aposta.& longè
16 grauius est diuinam † quàm temporalem lædere maiestatem. Ita,hisce uerbis inquit tex.in ca. uergentis,de hære.& in auth.modò citata. ob id hoc crimen est publicum & nõ priuatum,eius accusatio, denunciatio, & persecutio omnibus competit. cap. præsumunt.2.q.7. lex regia.2.titu.26.par.7.

Primo ampliatur dicta conclusio, quòd vsque adeo ueram esse dicimus,quòd qui non denuntiat, uel reue-
17 lat Ordinario,uel Inquisitoribus hæreticum,† reputatur suspectus violenter de hæresi,affirmat Alphon.Castro de iust.hæreti.puni.lib.2.c.25.post prin. cui in hoc articulo aduersari uidetur Iaco.Septi.in Institu.catho. cap.18.in fine,quæ sane conclusio maximum in se rigorem continet: quòd ex eo tantum quòd non reuelat hæreticum,censeatur violẽter suspectus de hæresi.Sed in hoc casu meo iuditio huiusmodi concl. substineri po

ff.pro socio.cap.ratio nulla. de præben.ideo hæc pestis
20 † reipu. Christianæ nocentissima etiam occulta resecanda est; quę vt cancer, ut dicit apostolus, dicitur serpere.

Sed Ioan.And.in cap. nouit. de iudi. tenet, in peccato omnino occulto, taliter quòd probari non potest, locum non habere hanc denuntiationem, dicens, quòd talia omnino occulta diuino iudicio sunt relinquenda. cap.si omnia. 6. q. 1. & propter charitatem peccatum occultum proximi, tenetur, quis celare.cap.si sacerdos. de offic.ordi.cap.Christus.j.q.1.quod sanè iuuatur per tex.in cap.qualiter & quando. in primo, in fine.de accusat.ubi iudex qui super statum ecclesiæ generaliter inquirit, non poterit testes astringere ad occulta delicta reuelanda, additur text. qui in specie hoc probare videtur, in clem.nolentes, de hæret.ibi, secrete nouerint talia commisisse, arguere & corrigere studeant in secreto: ubi probatur, quòd delictum quod probari nequit, iudici minimè est denuntiandum. Quod etiam probatur ratione, si delictum est omnino occultum quid prodest denuntiatio & iudicialis authoritas, cum deficientibus probationibus & inditijs tortura, & alia iuris remedia sileant.

Peccatum omnino occultum quadrupliciter consideratur: ut asserit Dominicus de Soto in locis superius citatis, & melius atq; elegantius Card. de Turre Cremata in d.c.si peccauerit.nu.23. vbi plenissime de peccato occulto plurima notatu digna scripsit. Mea quidē snīa, quocunq; modo cōsideretur peccatum seu crimē omnino occultum, illud si est crimen hæresis, quis sub præcepto tenetur denuntiare, nam iura & rationes modò relatæ in alijs criminibus procedunt: & textus d. clemen.nolentes. procedit quando prætextu officij officiales

ficiales & commissarij hæreticæ prauitatis munera aut pecunias accipiunt. Nõ tamen si in hæresim sunt lapsi: & cum citra crimen hæresis in alijs delictis text. ille loquatur, conclusioni nostræ in nihilo aduersatur, quem tex. perperam ac ma'e intelligit Gundis. de Villa. de hæret. q. 10. num. 8. in fine.

21. Tertiò ampliatur prædicta regula † quòd absque aliqua preuia monitione vnusquisque hæreticum tenetur denuntiare, taliter, quòd non est necessarium prius admonere seu correctione fraterna corrigere. Gundis. de Villa. de hæret. q. 10. num. 6. Alphon. de Cast. lib. 2. cap. 25. de iust. hære. puni. Iaco. Sept. in institu. cath. cap. 42. num. 10. cum sequentibus. Domi. de Soto, de ratione detegendi secretum, membro. 2. q. 4. regulariter verò in alijs criminibus à denuntiatione repellitur, qui non præmonuit. cap. 2. cap. super his. cap. cum dilecti. c. qualiter & quando, in 2. de accusa. quia hoc crimen reipu. Christianæ est nimis perniciosum, & mora in non denunciando illud potuisset esse valde nociua. Sed S. Th. 2. 2. q. 37. arti. 7. quem doctores modo citati referunt, tenuit: quòd si crimen esset occultum, & quispiam firmiter existimaret quòd statim per secretam admonitionem posset huiusmodi mala impedire, & quòd hæreticus emendabitur, & reipu. nocumenta cessabunt, quòd in hoc casu prius est monendus, vtputa secundũ Dominicum de Soto, ubi supra, si corripiens esset vir magnæ authoritatis, & hæreticus admonendus esset homo timidus: sed in vtroque casu tutius & rectius est vt cõfestim absque monitione aliqua denuntietur, maximè si hæreticus sit dogmatizans, ut sunt omnes ferè hæretici: Neque huic aduersatur conclusioni sacræ scripturæ authoritas Matth. cap. 18. videlicet, Si peccauerit in

rit in te frater tuus corripe illum: vbi saluator noster nobis præcepit delinquentem, seu peccatorem prius corripere quàm ecclesiæ dicere & denuntiare: hæretici enim non censentur fratres sed extranei: quia nô filij Dei, quemadmodum Christiani, sed filij diaboli cēsentur, qđ probatur authoritate Pauli, epistola. j. ad Corin. c. 5. dicentis. Si quis frater nominatur, &c. vt doctissimè & catholicè more suo explicat Alphon. de Cast. in d. cap. 25. prope finem.

22 Quartò ampliatur dicta regula, † quòd in hoc crimine hæresis ad denuntiationem & ad inquisitionem per iudicem faciendam proceditur, nulla præcedente de crimine infamia: tex. est in cap. excommunicamus, in j. §. adijcimus. de hæret. ubi Cardinalis inquit alibi text. non legisse. & ibi Ioan. de Anan. num. 2. Idem Cardi. in Clem. 2. quæst. 2. de hæreticis. Bart. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, Inquisitionem. Quo in crimine læsæ maiestatis proce. Ludo. Carre. de hære. num. 150. in alijs verò criminibus regulariter oportet ad Inquisitionem faciendam famam seu infamiam delicti præcedere. cap. cum oporteat. cap. qualiter & quando. in 2. cap. Inquisitionis, de accus. cap. licet Heli. de symo. cap. Deus omnipotens. 2. q. 1. l. 1. in fine. tit. 17. p. 3.

Quintò ampliatur prædicta regula, quempiam sub 23 præcepto teneri hæreticum iudici denunciare † non obstante quacunque fide aut iuramento de non reuelando, seu denuntiando, ita docet. S. Thom. 2. 2. q. 70. artic. 1. ibi, si pertineat ad corruptionem spiritualem, vel corporalem multitudinis, illud quis propalare tenetur testificando, vel denuntiando, & contra hoc debitum obligari non potest per secreti commissum? nam esset frangere fidem quam alteri debet: idest, bono publico

&

& religioni Christianæ, de quo optimè Barba. in c.nouit.num.230.de iud.& Iaco.Septi.in Institu.cath.c.18. in fin.& c.45.nu.14. & quamuis præfati iuris interpretes ad id neque iura, neq; rationes allegent. Ipse tamen allego tex.in c.quemadmodum.§.fin.de iureiuran.vbi vir qui iurauit non accusare vxorem de adulterio, non obstante iuramento poterit denunciare: item tex. in c. intimauit, de testibus.de eo qui iurauit testimonium non dicere.c.quia propter.2.q.7.glo.fin.in fine, in c.illa præpositorum.de accusa.tanquàm temerarium huius-
24 modi iuramentum, † & cõtra bonos mores & religionem Christianam minimè est seruandum; neque iurantem obligat.c.quintavallis.c.sicut.in 2.c.tua nos.de iureiur.cap.1.22.q.4.regula iuris notissima, non est obligatorium contra bonos mores præstitum iuramẽtum, de reg.iuris.lib. 6. & reg.in malis promissis fidem non expedit obseruari.l.generaliter.ff. de verb. obliga.l.iuris gentium.§.& generaliter.ff.de pactis.& non debet es-
25 se iuramentum † vinculum iniquitatis.c.quanto.de iureiur.c.inter cætera. 22.quæst. 4.ibi, iuramentum non fuit institutum vt esset vinculum iniquitatis, præsertim quòd hoc est ius publicum: qued quippe, in reb.sacris, & sacerdotibus & magistratib. consistit: ut inquit tex. in l.1.§.huius studij.ff.de iust.& iure.l.2.§. post originẽ. ff.de ori.iuris.auth.matri & auiæ.§.fin. colum. 8. & ius publicum priuatorum pactis mutari nequit.l.ius publicum.l.inter debitorem.ff.de pactis.l. testamenti factio. ff.de testa.cap.si diligenti de foro compe.

Si quispiam obiecerit de iuramẽto Gabaonitis præ
26 stito, ut habetur in libro Iosue.cap.9.ibi, iurauimus eis in nomine Domini, ideo non possumus eos attingere, & transumptiue in cap.venerabilem, in fine. de electio.

& in

& in cap.inter cætera,& in c.innocens. 22.quæst.4.ubi Dominus præcepit filijs Israël, ut non inirent fœdus neque amicitias cum Gabaonitis.Sed eos in ore gladij occidant:& contra hoc preceptum Domini cum eis asserentibus se esse de partibus longinquis,fœdus & con cordia fuit iureiurando inita.Cognita postea fraude,quod erant Gabaonitæ,pepercit eis Iosue propter iuramentum seniorum Israël : multis enim de causis videtur nō fuisse huiusmodi iuramentum seruandum.Primo,quia error fuit in persona, credendo non esse Gabaonitas: nihil enim consensui tam contrarium est quàm error. l.2.ff.de confessis.l.nihil consensui.§.non videtur,de regul.iur.ff. Secūdo propter dolum & fraudem quæ fuit causa iuramenti.cap.cum contingat.in fine. de iureiur. ibi:vi aut dolo extortum.Tertio,quia contra præceptū Domini, & tale iuramentum non est obligatorium, ut abundè superius dictum est.His omnibus respondere possumus ex mente tex.in d.c.innocens, in fine. quòd in principio credebant filij Israël suum iuramentum esse licitum, propter ignorantiam facti, credendo illos non esse Gabaonitas, quæ quidem ignorantia cum sit facti excusat.l.iuris ignorantia.C.qui admitti.reg.igno
27 rantia facti.de reg.iuris.lib.6.facti ignorantia † pruden tissimos sæpe fallit, ut inquit iurisconsultus Neratius in l.2.ff.de iuris & facti ignoran.vel quòd Gabaonitis data fuit mors ciuilis loco mortis naturalis, cum in seruitute filiorum Israël fuerunt positi. Quæ mors ciuilis morti naturali æquiparatur.l.interdicit, in fi.ff.de condi.& demonstra.l.seruitutem mortalitati ferè comparamus.ff. de reg. iuris. uel quòd illud virtuti & efficatiæ iuramenti tribuamus, ut annuere videtur tenor literæ in d.cap.9.Iosue, ibi, iurauimus eis in nomine domini,

ideo non possumus eos contingere, ex eo quod nephã
28 dissimum esse iudicabant; Iusiurandum † vtpote rem
sacram & religiosissimam frangere. Ideo ius ciuile iura
mentum, sacramentum & iuri iurandi religionem vo-
cat. l. 1. ff. de iureiuran. l. 2. C. eod. titu. auth. Sacramen-
ta puberum. C. si aduersus vendi.

Sextò ampliatur, quòd etiam proprium parentem
29 in hæresim lapsum † filius tenetur denuntiare. Alphõ.
de Cast. lib. 2. de iusta hære. pu. cap. fin. Pala. rub. in rep.
cap. per vestras. §. 17. num. 7. fol. 65. de dona. inter vi-
rum & vxorem. Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 29.
30 nu. 10. quia potius Deo † quàm parentibus obedien-
dum est. cap. relatum. de sententia excom. ca. quisquis
metu. 11. q. 3. & si filio liceat occidere patrem oppu-
gnantem patriam. l. minimè. ff. de relig. & sumpt. fune.
l. 12. tit. 18. par. 2. à fortiori licebit patrem fidei catho-
licæ oppugnatorem, filio denuntiare. Doctores modo
relati vnum notatu dignum affirmant, quòd filius qui
denuntiat patrem hæreticum, ab infamia, & alijs pœ-
nis contra filios hęreticorum in iure statutis liberatur,
immo meo iudicio, maximam laudem & præmium me
retur. arg. tex. sing. l. quisquis. §. fi. C. ad leg. Iul. maiesta.
l. 5. ti. 2. par. 7. & quòd de filio denuntiante dictum est,
idem, de patre, uxore, marito, fratre, & alijs personis
coniunctis merito dicendum est, ut in d. ca. 13. Deute.
expressè cautum est.

Septimò ampliatur etiam si immineat periculum de-
nuntianti. S. Thom. 2. 2. q. 70. in prin. & Domi. de Soto
in locis supra citatis in crimine enim hæresis agitur de
bono communi, quod particulari bono præferendum
est, per iura superius allegata, si pro defensione rei quis
tenetur mortem subire. l. minimè. ff. de relig. & sumpt.

fun.

fun.l.11.tit.18.par.2.à fortiori pro defensione fidei,& religionis christianæ.

Octauò ampliatur, non solum denuntiare & accusa-
31 re † ut satis diffuse dictum est, sed propria authoritate cuilibet catholico licet hęreticos capere & bonis suis expoliare & impune occidere, authen. gazaros. C. de hære.ibi.diffidamus atque bãnimus.cap.si audieris.vbi glos.in uerbo necabis.23.q.5. cap. excommunicamus in 2.§.catholici.de hæret.Ioan. Monachus, & Io.And. in cap.præsidentes.de hære.lib.6.Ludo.Carrer.de hære.§.nunc de poenis.num.7.Gundissal. de Villa. de hæret.q.24.per totam quæstionem, & Deuteronomio.c.13. ibi, ut miserearis & occultes eum, sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum,& post te omnis populus mittat manum,& cap.17.ibi,ad portas ciuitatis lapidibus obruentur & 4. lib. Regum. cap.22. & 23.& in lib.Machabeorum.ca.2.ibi, accessit quidam iudæus in omnium oculis sacrificare idolis,quem uidit Mathathia & doluit, & contremuerunt renes eius, & accensus est furor eius, & insiliens trucidauit eum super aram. & in lib. Nume. cap.25.ibi occidat vnusquisque proximos suos qui adorauerunt Deos alienos: sed secundum Archid.in d.cap.præsidentes. de hæret. lib. 6. tutius est quòd omnia supradicta authoritate iudicis, & non propria fiant.

32 Primò, dicta regula fallit † quãdo certissimum esset, hæreticum iam omnino esse emẽdatum,quo casu,quis non tenetur eum denuntiare.S.Thom.2.2. quæst.33. art.7.ibi,nisi fortè aliquis firmiter existimaret ꝙ statim per secretam admonitionẽ posset huiusmodi mala impedire,quem referendo sequitur Domi.de Soto.de iusti.& iure.lib.5.quæst.5.art.1.post principium.& Min-

chaca

chaca in controuersia. 16. num 4. in quo loco id accuratissimè explicat huius dicti: poterit esse ratio de reg. iuris notissima, quòd deficiente causa quæ erat efficax ad aliquem actum, vel effectum producendum, deficit ipse actus & eius effectus. l. fi. ff. de testa. tute. cap. cum cessante. de appella. cap. cum infirmitas, de pœni. & remiss. Ergo cum quis iam esset emendatus cessat peccatum, & per consequens eius denuntiatio, & quæ medicamē
33 ta † pręstant morbis, hæc iura negotijs, ut Imperatoris uerbis vtar in auth. hæc constitutio quæ innouat constitutionem. in principio. colum. 8. cap. cæterum. de iura. calu. cap. omnis vtriusque sexus. de pœniten. & remissionibus, ibi, more periti medici superinfundat, vinum & oleum vulneribus sauciati. sed recte valentes neque medico neque medicamento, ut sacra testatur scriptura, indigent. Eādem ratione correcti seu emendati denunciatione: uerum quia difficillimum esse iudico, quēpiam de conuersione & correctione alicuius firmam existimationem & credulitatē habere (hominis enim
34 indicium † sæpe fallit & fallitur. cap. fraternitatis. de frigidis. cap. lator. & cap. consanguinei. de re iudica. cap. à nobis est sæpe quæsitum. de sententia excommuni.) ob id denuntiatione in hoc casu vti, tutius & rectius esse arbitror.

35 Secūdo fallit in hæretico occulto, qui seipsum † prodere & denuntiare nōn tenetur. S. Thom. 2. 2. quæstio. 69. artic. 1. & 2. allegando illud Chrysostomi super epistolam Pauli ad Hebræos. Non tibi dico ut te prodas sed, reuela ante Deum viam tuam, & habetur in c. quis aliquando. de pœnitentia. d. 1. vnde facile colligitur neminem teneri crimen suum reuelare, nisi in sacramento confessionis, quàm opinionem amplectitur Dominicus

nicus de Soto, de ratione tegendi & detegendi secr. membro.2.q.7.& Iaco.Sept. in specie in crimine hæresis loquitur in Institu.catho.c.42.nu. 12. sed si delictum nō est occultum, sed contra reum de delicto sunt indicia, vel infamia, iudici veritatem dicere reus tenetur, vt asserunt prædicti doctores, & optime Bernar. Diaz de Luco in practi. Cano. c. 118. allegando Caietanum in d.q.69. quòd etiam eo casu quòd præcedat infamia & indicia debent manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, quòd tenetur iudici obedire, & vt posset se purgare, alioquin iudex iniuste interrogat: & reus veritatem fateri non tenetur; quæ opinio altiori eget indagine, & tanquàm meoterica in actu practico non uersatur.

Tertio fallit, quotiens in confessione sacramentali,
36 † crimen hæresis quis cognouit, quòd confessionē & crimen, non obstante quacunq; excommunicatione, vel præcepto iudicis, celare, & non prodere tenetur. c. omnis vtriusq; sexus. de pœniten. & remissi. ibi, caueat autem omnino, ne verbo, vel signo, vel quouis alio modo, prodat peccatorem. ca. dilectus. de excessi. præla. ca. sacerdos. de pœniten. d.6. vbi doctissime more suo Martinus ab Azpilcueta plures huius sanctisimi decreti rationes scripsit, videlicet quòd naturæ iura id præcipiunt. Item quòd in illo actu sacramentali, Sacerdos Dei vices gerit. Item quòd confesio à nemine fieret, & à nemine amaretur, imò esset omnibus exosa, nisi summè eius secretum seruaretur. & S.Tho.2.2.q. 70. art.2. inquit hisce verbis, de his quę homini sunt commissa in secreto per confessionem, nullo modo debet dicere, neque testimonium ferre, quia hæc non
37 scit ut homo sed tanquàm dei minister, quia † maius

est vinculum sacramenti, quolibet hominis præcepto, hoc in loco silentio omittenda non sunt verba Alberici de Rosatis in rub. C. de hære. num. 4. dicentis; ꝙ vnum specialissimum est in hoc crimine hæresis. Quòd sacerdos cõfitentem sibi hæresim potest manifestare, quòd non est in alijs peccatis, ut notatur per Archid. de pœ-
38 ni. dist. 6. quæ. opinio Alberici erronea est, † & in conclusione & allegatione meretur reprehendi. Archidia. quem ipse allegat illam opinionem non tenuit, sed oppositam in d. cap. sacerdos. num. 3. dicens: pone quòd aliquis confitetur incidisse in hæresim, sed non vult abstinere: uel vult se abstinere, non tamen vult alios hæreticos, vel, eorum fautores notificare, quid faciet iste sacerdos? dic secundum Rainerium, quòd possit reuelare talibus qui possunt prodesse & non obesse. 22. quæst. 5. c. hoc uidetur, primo præcisè hoc uidetur, quòd non sit sacerdos astrictus propter uim pœnitẽtiæ, tum quia ille non agit pœnitentiam: tum etiam quia non seruat fidem, cum sit hæreticus & infidelis, & ideo tali nõ est fides seruanda. 23. quæstio. prima. cap. noli. alij dicunt quod sacerdos debet adire Episcopum, & dicere ei, vigila super gregem tuum, quia lupus est in grege, & tutius est secundum Hostiensem in summa, de pœniten. & remissio. §. in quo tenetur. & Host. ibi, nume. 53. Sed nuper in Concilio Tridentino sessione. 24. cap. 6. de reformatione. statutum fuit quòd de crimine hæresis solus Episcopus, & non eius Vicarius seu quilibet Sacerdos in foro conscientiæ posset absoluere. an de obseruantia illius, cap. aliqua inconuenientia oriantur, aliorum iudicio relinquo.

Nonnullos casus in quibus confessionem liceat de-
39 tegere, † referunt doctores, in quarta, dist. 21. & Abb.

& alij

& alij in d.cap.omnis,& in d.c. dilectus, de excessi.prę1. & Martinus Nauarrus in d.ca.sacerdos. & Siluester in uerbo.confe.3.num.4.cum sequen.Abb.in cap.signifi-casti.de adult.Feli.in cap.testimonium.circa finem, de testi. Et in cap.1.de exceptio.Et Iacobus Septi.in Institu.catho.cap.42. in fine. & Dominicus de Soto, de ratione tegendi secretum membro.3.q.4.videlicet,qñ hæretici simulata confessione peruertere moliuntur ipsos sacerdotes:optimè Doctor de Medina.lib.de pœnitentia.titu.de confessione celanda. & sex casus in quib. confessionem detegere liceat,accuratissime & satis diffuse refert Fran.de Ripa,in lib.3.de peste.nu.103.cum sequentibus.

Mea sane sententia tutius & melius esse existimo,sal
40 ua tantorum doctorum authoritate, † quòd nullo vnquàm casu confessionem Sacramentalem detegere liceat,tum, ut prædicti doctores fatentur, quia confes-
41 sionis sigillum est de iure diuino † ut ipsamet confessio, & ius diuinum est immutabile,& omni tempore &
42 casu firmum permanet † ulloque pacto uel lege humana tolli nequit.c.nulli fas sit.25.q.j. uerba formalia sūt. nulli fas sit diuinas constitutiones tollere.c.fin.de consuet.& in §.sed naturalia quidem iura. Insti.de iure natu.gen.& ciuili.optimè Abbas in capitulo,quæ in ecclesiarum.num.18.de consti. optimè Card. de Turre cre. in summa,de ecclesia.lib.2.cap.107.Et Dida. de Coua. in lib.1.resolu.c.17.nu.8.& in 4.de sponsa.fol.78.Tum etiam,quia hoc cōfessionis sigillum, in fauorem totius religionis Christianæ fuit institutum, ob id priuatorū pactis & conuentionibus non tollitur. cap. si diligenti, de foro compet. capit. contingit.in princip. de senten. excom. l. ius publicum. ff. de pactis. l.nec pignus.§.pri-

uatorum conuentio.ff.de reg.iuris,& id annuere vide tur tex.si rectè inspiciatur in d.c.omnis. §. caueat autẽ omnino Sacerdos.& ibi,aliquatenus prodat. ponderã do particulas illas,aliquatenus, & omnino: quæ dictio

43 † omnino,omnem casum,& dispensationem excludit. c.qualiter & quando.de iudi. ibi, quod omnino fieri prohibemus,& ibi Abb.nu.18.gl.in verbo oĩno.in c.fi. de offi.de leg.lib.6.alia in Cle.1.uerbo omnino, de uita & honest.cleri.diffusè Tiraque.in rep.l. si vnquam, in uerbo reuertatur.nu.66.C.de reuo.dona.

44 Et quando Sacerdos reuelauit confessionem, cui potius fides adhibenda est, sacerdoti asserenti illud extra confesionem sciuisse,& non in confessione, aut pœnitenti dicenti in confesione dixisse? præsumendũ est contra Sacerdotem, illud habuisse in confesione, nisi doceat aliunde sciuisse, pœna tamen ordinaria nõ est puniendus,quia apertè non conuincitur de delicto. Host.Abb.& Card.in d. c. omnis vtriusque sexus. Lapus allega.94.Fel.in c.1.col.1.de exceptio.Barba. sing. in consil.70.incip.sapienter.uol.2.mirabiliter Fran.de Ripa.in tract.de peste.lib.3.nu.106.Io. Bernardiaz de Luco in pract.crimi.c.102.circa finem.Martinus Nauarrus in c.Sacerdos.nu.163.de pœn.dist.6. ubi ad id in casu simili allegat dictum sing. Innoc.in ca. quia verisimile.de præsumptio.

Annotatio Pegnæ.

Tridentino.) vide Nauarrum in manuali confeßariorum.c.27. nu. 271. Vnibertum in opere iudiciali.uer. absoluere.& Campeg. apud Zanchinum.cap.34.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Inscriptio in accusatione de iure necessaria est.*
2 *Qua ratione à iure inscriptio fuit inuenta.*
3 *Publica fama excusat à pœna talionis liberat.*
4 *Dictum vnius testis à pena talionis liberat.*
5 *In crimine hæresis inscriptio minime necessaria est.*
6 *Inscriptio hodie non est de consuetudine, nisi in curia Romana.*
7 *Criminis in probatione deficiens puniendus est arbitrio iudicis.*

SINGVLARE. VI.

1 Ccusator † debet se inscribere ad pœnam talionis, & dare fideiussorem de lite prosequenda. l. libellorum. l. si cui crimen. ff. de accusa. l. pe. C. eodem tit. l. qui crimen. C. qui accusa. non pos. cap. tuæ. de procur. capitulo, qualiter & quando. in secundo, ibi, nisi legitima præcedat inscriptio nullatenus admittatur. & capitulo, super his. de accusatio. capitulo, Paulum. capitulo, si quem pœnituerit. in princip. 2. 4. 3. l. 3. titul. nono, parte quarta. l. 21. in fine. titul. 1. par. 7. l. 5. titul. 20. libro quarto, fori. ll. atque de iure diuino videtur esse pœna talionis, vt habetur Exodo. capitulo 21. ibi, oculum pro oculo, dentem pro dente, & Deuteronomi. capitulo decimonono. ibi, qui inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitauerit: vnde lex Taurina ultima in ordine, merito & maxima ratione orta fuit, ac ita illud Ouidianum intelligendum est: Nec enim lex iustior ulla, quàm necis artifices arte perire sua, ut doctissime explicat D. Soto de iusti. & iure. libro quinto. quæst. 5. articu. 4. per totum il-

 lum

lum quartum articulum post Thom.2.2.quęst.68. art. vlt.ideo concludit Iacobus de Siman.in Institu.catho. cap.62.num.35. quòd licet pœna talionis contra accusatorem non sit in vsu,tamen contra testes communiter est recepta,quia plus testis nocet accusato quàm accusator, & quia in maximum discrimen accusatum trahit, & vix se defendere possit, saltim maxima cum difficultate de testibus falsis & occultis:ideo testis falsus in crimine hæresis,meritò pœna talionis est puniendus:quod procedit,siue delictum sit publicum,siue priuatum.l.fin.ff.de priua.deli.l.fi. ff.de furtis. Ob id ergo
2 à iure fuit inuenta hæc inscriptio † ne facile quis prosiliat ad accusandum,cum sciat non inultam calumniosam suam accusationem fore, vt his verbis inquit. d.l. si cui crimen,& dicit singul.Bal.in l.si tibi.in 2.per tex. ibi.C.de libe.caus. quòd ille qui in causa ciuili per calumniam trahit aliquem ad iudicium,potest de illa iniuria criminaliter puniri, vltra solutionem expensarũ, quod est notãdum. Sed optimum solet adhiberi remedium,quòd quando aliquis falsam accusationem proponit,vt non puniatur,vt probet quòd de illo crimine
3 erat publica vox in ciuitate † vel fama.& quòd audiuit ab amicis,uel consanguineis,uel personis fide dignis, ita Bar.in l.uerum.ff.de furtis.melius idem in l.fin.per
4 tex.ibi.ff.de hære.Insti. Et similiter dictũ † unius testis excusat à pœna talionis.Bald.in spe.tit.de accusa.circa finem refert Hippo.sing.47.incip.in ore duorum. Ve-
5 rum in crimine hæresis speciale est, † quòd inscriptio minimè est necessaria.l.apostatarum.C.de aposta. colligitur ex tex.in cap.fi.§.iubemus.de hære.lib.6. notat glossa, ubi alia delicta quæ inscriptionem non requirunt refert,in cap.super his.de accusa. gl. in summa.2.

quæst.8.

quæst.8.glo.in uerbo pagina.in d.l.qui crimen.in specie tenuit Gundissaluus de Villa. de hæret. quæst. 10. num.4.Iacobus Septim.in Institutio. catho.cap.4.numero.5.Et hodie fateor inscriptionem neque pœnam talionis esse in usu & cõsuetudine, prout affirmat Bar. in l.pe.§.ad crimen.nu.2.ff. de pub.iudic.& in l. si cui. nu.2.ff.de accusa.dicens,quòd tantum in curia Roma-
6 na † est in usu,Spe.ti.de libellorum concep.in prin.Sal. in d.l.qui crimen:ubi Ang. dicit, quòd iam recessit ab aula.idem Sali.per tex.ibi in Aut.sed nouo iure. C.de adulte.Alberi.in l.fin.C.de accu.Feli.in d.c. super his. nu.5.Couarru.lib.2.resolu.c.9.in prin. rationem scripsit Fel.in loco retro citato,quòd propter inscriptionẽ & pœnam talionis,multi ab accusando retrahebantur, & ita crimina remanebant impunita,sed hac consuetu
7 dine non obstante,qui in probatione † criminis deficit puniẽdus est arbitrio iudicis,vt proba.l.& in priuatis. fi.ad Turpillia.& d.c.super his.gl.in uerbo effectum.in c.tuæ.de procu. & Couarru. & alij tenuerunt in locis modo citatis.

SVMMARIVM.

1 *Accusator seu denuntiator non computatur in numero testium. nisi in crimine hæresis.nu.2.*

3 *Testis qui sponte se ingerit ad testificandum, est ut suspectus repellendus.nam testes debent esse rogati. 4.*

5 *Productio requiritur in testibus,licet non requiratur citatio.*

6 *Denunciare qui tenetur si se offert ad testimonium, non censetur suspectus.*

7 *Testis non repellitur, quando ei immediate & principaliter non acquiritur ius.*

8 *Capitulum in omni negotio.de testi. declaratur.*

9 *Verba generalia restringuntur secundum materiam subiectam.*
10 *Mantua Carpentana, vulgò, Madrid.*
11 *Delictum omne quod principaliter respicit offensam Dei est publicum.*
12 *Iniuria & offensa duplex oritur ex quolibet delicto, etiam priuato, parti. & Reipublicæ.*
13 *Maiestatem Diuinam longe grauius est lædere quàm terrenam.*
14 *Laicus non prohibetur accusare clericum de delictis famosis.*
15 *Fornicatio in clerico est crimen publicum, & eum quilibet parochianus poterit accusare.*

SINGVLARE VII.

1 ACCVSATOR † seu denuntiator in numero testium, in illa causa non computatur. cap. nullus.4.q.4. ca.forus.de verb.sign.sed qui
2 denuntiat † hæreticum in numero testium computari debet:id enim facere videtur zelo tantum fidei catholicæ.c.in omni negotio de testi. quem text. ita ibi intelligit Anto.de Butrio.& Abbas nu.4.& Iac. Septi.in Instit.catho.cap.62.num.36. neque prædictis obstat reg.iuris notissima, quòd idem sit actor, seu de-
3 nunciator,& testis † qui sponte se ingerit ad testificandum,vt suspectus est repellendus. l. quæ omnia. & ibi Bart.ff.de procu. Aut.de testibus. §.si vero ignoti. ibi, festinantes. colum. 7. Bart. in Auten. sed nouo iure. col. 1.C.si cert. peta. & in l. quoniam liberi.in 1. C. de testi.latissime Hyppo. in l. vnius. §. seruo.num. 6.ff.de
4 quæst.& testes † debent esse rogati. l. hæredes palam. §.in testamentis.ff.de test.Auten.rogati.C.de testibus.
5 Ideo in testibus requiritur productio,† licet non requiratur citatio. Bald. in authen.sed nouo iure. col. 1. C. si cert.peta. vbi, inquit, testes esse producendos à

parte

parte:est glo.ubi Bart.in l. post legatum.§. is uero.ff.de his quibus ut indig.& optime Fel.in c.2.nu. 25. de testi.ubi nu.27.plurima referendo, inquit, quòd testis semper præsumitur rogatus & citatus: & qui tenetur
6 denuntiare † si se offert ad testimonium dicendum nō censetur suspectus,vt egregie inquit Ioan. And. in ca. præterea.in 2.de iure patronat. Bald. in l. nouissime.ff. quòd fal.tuto.autho.Fel.in cap.ex parte.num.7.de testibus.nam si is qui denuntiat,non prætendit commodum,uel incommodum, laudem aut uituperium habere, ob id merito à testimonio non est repellendus, prout inquit Bal.in rub. ff. de rerum diui. uersic. nunc de quinto. quòd quando ex testimonio immediatè &
7 principaliter non acquiritur testificanti ius † non repellitur à testimonio. Bar. & Pau. in l. qui testamento. ff.de testamentis. tex.in cap. cum nuntius. & in c. insuper.de testi.ubi plenissimè docentes, præsertim quando sumus in materia,in qua agitur de peccato euitando,uel corrigendo:prout est nostra materia,testi denūtianti crimen & se offerenti plena adhibetur fides, &
8 iste est uerus sensus † ad d.c.in omni negotio: ubi, inquit,text.in omni negotio principalis persona dicens ueritatem de re sibi nota,rectissime habenda est pro teste,cui adhibito uno efficiuntur duos testes. Et illico subdit tex. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Vbi de peccato corrigendo uel euitando agitur. Neque
9 prædictis obstat tex.in suo principio, dicens. In omni negotio,nam uerba † ista generalia limitātur & restringuntur secundum materiam subiectam. glo.in uerbo omnes,in ca.si uero.in 1. de sententia excom. glo.1.in c.nemo præsbyterorum.de symo. glo. in uerbo aliorum,in c.ut circa.de electio.lib. 6. glo.prima,ubi Bart.

Bal.

Bal.& Saly. in l.1.C.de sacrosan.Eccle.gl.in verbo vtilem,in l.1.vbi Bar.ff.de eo quòd certo loco.idem quod tex.in d.cap.in omni negotio. videtur probare text. in cap.iurauit.de proba.ibi,quidam iuramentis, & c.cum in tua. ibi,tibi denuntiet:& ibi debes iuramenta parentum sponte oblata.de sponsa.&cap.præterea,in 2.eod. tit.de spon.ibi,se deliquisse proponit. quæ iura probãt, quòd in numero testium denuntiator computatur,atque hanc regulam scripsit Ioan.de Imol.in d.cap.iurauit,in prin.de proba.Et Feli.in cap.2.num.23.in fin.de testibus.& Barba.in cap.nouit.nu.242.de iud.& Hyppoli.in sing.140.incip.testis qui offert se : ex quo infero optimam declarationem ad Pragmaticam primam in ordine Regni Castellæ, & ad legem Regiam factam
10 Toleti,anno 1525.& ad petitionem.26.Mantuæ † carpentaneæ,quæ vulgò Madrid nuncupatur,anno.1534. quòd blasphemans Deum & eius Sanctos, pro prima vice puniatur, ut sit in vinculis & compedibus per mensem : & si bis blasphemauerit, pœna exilij per sex menses puniatur:ac pro tertia vice blasphemãtis lingua publicè figatur,nisi sit aliqua persona in dignitate constituta . Primus intellectus est,ad dicta iura regia, quòd quilibet de populo admittitur ad accusandum & denũ
11 tiandum iudici blasphemum:nam omne delictum † qđ principaliter respicit offensam Dei dicitur publicum. l. Arriani.l.Manichæos.§.1.C.de Aposta. cap.in nonnullis de Iudæis:ita in specie affirmant Bart.in l.1.2.colam. ff.de publi.iudi.Bald.in l.reos,C.de accusa.Ang.in §.1. colum.fin.Insti.de publi.iudi.Anania in cap.2.prope finem de maledicis. nam ex quolibet delicto etiam pri-
12 uato duplex iniuria & offensa † oritur , una parti , alia reipublicæ, & nulla parte offensa accusante proceditur

contra

contra delinquẽtem tex. est sing. in l. licitatio. §. sed qđ illicite. ff. de publi. & vectig. l. 4. §. cum dominus. ff. de noxa. Bart. in l. 2. §. si publico. ff. de adulterijs, & in l. 1. §. nõ vsque adeo. ff. de iniurijs. Sali. in l. ea quidem. num. 45. C. de accusã. optime Franciscus Aretinus in c. qualiter & quando. in 2. nu. 72. de accusationi. longè igitur grauius est diuinam quàm terrenam, seu temporalem læ-
13 dere maiestatem † vt hisce verbis, inquit, tex. in c. vergentis, de hæret. auth. vt non luxurientur homines contra naturam, in principio. colum 6. Sit secundus intellectus ad dicta iura regia, quòd is qui blasphemum denuntiat, pro teste habetur & in numero testium computatur, per omnia iura & rationes superius dictas: ex quibus idem censeo dicendum, quando laicus denuntiat clericum de aliquo delicto famoso, seu scandaloso, quòd is qui denuntiat pro teste idoneo iudicabitur, &
14 laicus † clericum de talibus delictis non prohibetur accusare. cap. præsumunt Prælati. 2. quæst. 7. cap. Paulus in 3. vbi accusatur quis à subditis de lapsu carnis: & c. si quis Episcopus eadem causa & quęst. vnde, inquit. Bal.
15 in c. ex parte, de testibus, quòd fornicatio † in clerico est crimen publicum, & quilibet de populo, dummodo sit parochianus, poterit accusare, ut Fel. & alij sequuntur ibi. num. 11. Sed quia ipsis rerum experimentis sæpissimè cognoui clericos à laicis accusari, non affectu charitatis & correctionis, sed ex odio, & ira: cum laici oppidò sint infesti clericis. cap. laicos. 2. q. 7. ca. clericis. de immunitate ecclesiarum. lib. 6. ideo non omnino laicis contra clericos adhibenda est fides, vnde tex. in d. c. qualiter & quãdo, inquit, quòd accusatio Prælatorum non facilè admittenda est.

SVMMARIVM.

1 *Accusator ab accusatione desistens qualiter sit puniendus.*
2 *Accusator si superueniat ante latam sententiam cessat inquisitio.*
3 *Remedium ordinarium praefertur extraordinario.*
4 *Accusatio quo casu non tollat inquisitionem.*

SINGVLARE VIII.

1 Accusator male desistens in crimine hæresis ab accusatione, non est puniendus pœna hæretici, sed pœna calumniatoris, uel alia pœna arbitrio Inquisitorum. Ioan. Andre. Anto. Card. & Anania in cap. pen. de hæret. Bald. in l. fi. C. de accusatio. Iacob. Septiman. in Institu. catho. c. 4. & in cap. 61. num. 35. quod aliter est in alijs criminibus. l. si cui crimen. ff. de accusa. cap. si non probauerit. 2. q. 3. l. 21. in fi. tit. 1. par. 7. lib. 5. tit. 20. lib. 4. fori. Accusatore
2 † superueniente ante latam sententiam cessat inquisitio. l. si maritus. §. si ante extraneus, ubi Bart. num. 2. ff. de adulte. l. si cui crimen. §. eisdem criminibus. ff. de accusa. idem Bar. in l. penultima. ff. de suspectis tutoribus. Dyn. in regula, factum legitimè. in fine. de reg. iur. lib. 6. late Angel in tractatu malefi. in verbo. Inquis. colum. 9. 11. versic. quæro an inquisitus possit; quia accusatio
3 † vtpote remedium ordinarium præfertur Inquisitioni, quod sanè remedium est extraordinarium. l. in prouinciali. in prin. ff. de noui ope. nuntia. sed singulare est in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ, quòd ac-
4 cusatio † Inquisitionem non tollit. Ang. in l. ea quidem C. de accusa. & in l. 1. §. 1. ff. de rei vendi. Martinus Laudensis, de crimine læsæ maiest. q. 4. Bernar. in addi. ad Ang. ubi sup. qui allegat. c. per hoc. de hære. lib. 6.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Criminosus criminosum accusare non potest.*
2 *Hæreticus hæreticum accusare potest.*

SINGVLARE. IX.

1 Ccusare criminosus † criminosum nō potest. cap. qui sine. cap. postulatus. 3. q. 7. cap. 1. de accusa. l. criminis. C. qui accusa. non. pos. l. 3. & 4. ti. 1. par. 7. nã qui trabem gestat in oculo suo, festucã de oculo fratris nō poterit eruere. c. multi. j. q. j. c. q crimē. 6. q. j. c. cũ ecclesiasticę de exce. l. si vxor. §. iudex. ff. de adul. vnde dicit Tullius in Tusculanis, stultitiæ proprium est, aliorum vitia cernere, & suorũ obli-
2 uisci. Sed singulare est, quòd hæreticus † cum sit criminosus, hæreticum accusare potest. cap. si hæreticus. 2. q. 7. glo. 1. in cap. ipsa pietas. 23. q. 4. expresse Gundis. de Villa. de hære. q. 10. num. 4. ne huiusmodi delictum tam enorme propter defectũ accusatoris impunitum remaneat.

SVMMARIVM.

1 *Inimicum accusare quando quis possit uel non.*
2 *Inimicus inimicum accusare potest in crimine hæresis.*
3 *Commissa in diuinam religionem omnium iniuriam respiciunt.*

SINGVLARE. X.

1 Ccusare † suum inimicum quilibet prohibetur, ét si crimen sit notorium, nisi suam uel suorum prosequatur iniuriam. ca. cum .p. manconella. cap. meminimus. c. veniens

de

de accusa.l.qui accusare.ff.eo.tit.sed in crimine hęresis,
2 inimicus† inimicum accusare potest. Archid.in c.accusatus.nu.4.de hæreticis.lib.6. Ioan. Nicolaus de hære. not. 10.inci.non ignoras, ubi allegat Andream de Iser. idem tenentem. Idem tenuit Fran. Squilacen.de fide catho.cap. fin. ratio est secundum eum,quia bono animo & zelo fidei uidetur accusare,& suam propriam accusationem censetur prosequi, nam ea quæ in religionem
3 diuinam committuntur, † omnium iniuriam respiciunt. vt dicit l. Manichæos. §. 1. de hæret. l. 2. C de aposta. & illius dissimulare non debemus opprobrium qui probra nostra deleuit,ut his verbis inquit text.in c. in nonnullis in fi.de Iudæ.auth.vt non luxu.homi.contra natu.§.1.colum.6.Ideo hoc crimen est publicum,vt latè dicitur in hoc tractatu singulari. 51.

SVMMARIVM.

1 *Accusare quilibet potest. Fallit in hæretico uel pagano.nu.2.& in prohibitis.3.& qui sint prohibiti.4.*

5 *Iudex ex officio poterit repellere accusatorem non idoneum,& prohibitum accusare.*

SINGVLARE. XI.

1 ACcusare † quilibet potest dummodo expressè à iure non prohibeatur. l.qui accusare.ff. de accusa.in princ.Insti.de publi. iudi. lib.2. tit.1.par.7.lib.1.tit.20.lib.4.fori.ll.sed hære-
2 ticus † uel paganus ab accusando repellitur. c.1.4.q.1. cap.paganus.cap.alieni.2.q.7. Lud. Carre. de hæret.§. nunc de pœnis.num.2.late Iacobus Septi.in Insti.cath. c.45.num.17.lib.2.tit.20.lib.4.fori,quæ lex refert alias perso-

personas prohibitas accusare,& d.l.2.titu.1.par.7.& c.
3 prohibentur.2.q.1.& 24.personas † prohibitas accusa re refert glos.magistra.in rub.C.de his qui accusa.non
4 pos.Spe.ti.de accusa.§.j.30.personas † refert Alber.de Gandi. in tractatu maleficio.rubr. qui accusa. pos. uel non. & 50.Alcia.in sua practica.fol.130.cum sequenti-
5 bus,& iudex † ex officio poterit repellere accusatorem non idoneum & prohibitũ accusare. l.quos prohibet. ff.de postulan.cap.alieni.2.q.7. notatur per gl. & doct. in cap.nulli episcoporum. de accusa.

SVMMARIVM.

1 *Accusare parentes, filijs non permittitur.*
2 *Filij, parentes suos hæreticos denuntiare possunt.*
3 *Filijs licet occidere parentes patriam oppugnantes.*
4 *Ponitur concordia inter opiniones diuersas.*
5 *Filij denuntiantes parentes hæreticos, liberantur ab infamia,& ab alijs penis contra filios hæreticorum statutis.*
6 *Pater hæreticus à filio delatus, mitius puniendus est.*
7 *Filius delinquens a patre iudici præsentatus, non ordinaria sed extraordinaria pœna puniendus est.*

SINGVLARE. XII.

1 ACcusare parentes, filijs non est permissum.l.hi tamen.in prin.ff.de accusa.l.fin.& pe. C.qui ac cusa.non pos.l.fin.C. de in ius vocan.l.2.tit.1. par.7.lib.2.tit.20.lib.4.fori.natura quippe abhorret vt filij sint accusatores parentum. Sed in crimine hære-
2 sis singulare uidetur,quòd filius † suum patrem, etiam occultum hæreticum Inquisitoribus denuntiare tenetur,ut affirmat Alfon.Cast.lib.2.de iusta hæreticorum punitione.cap.fin. Pala.Rub.in rep.c.per uestras.§.17. num.6.

nu.6.& 7.fol.65.de dona.inter virum & vxorem, quia potius Deo quàm parentibus obediendum est.cap.relatum de sententia excommunicationis. cap. quisquis
3 metu.11.q.3.nam si pater † oppugnat patriam, filio licet eum occidere.l.minime.ff.de relig.& sumpt.fune.li. 12.tit.18. par. 2. multò ergo magis tenebitur patrem oppugnatorem fidei catholicæ: & hæc opinio fauore fidei verior mihi videtur, quanquàm subtiliter Iacob. Septiman.nonnullis rationibus & fundamentis motus teneat oppositum:sed forsitan hæc cōcordia,inter prędictas diuersas opiniones potest dari: quòd si pater filium ad peccatum inducebat, & eum aliquam doctrinam uel sectam prauam docebat, prout faciebat Leonogildus rex Gothorum,in hoc casu prima opinio procedat,alioquin secunda opinio Iacob.Septiman.Instit. catho.cap.29.nu.10.in quo loco nu. 6.affirmat vnum
5 satis singulare, quòd filius † denuntians patrem hæreticum liberatur ab infamia, & ab alijs pœnis contra filios hæreticos statutis: prius hoc tenuit Alfon. Castr. lib.2.de iusta hæreticorum puni.cap.fi. & Pala.Rub.in repe.c.per vestras.§.17.nu.17.fol.65.allegando extrauagantem Federici,de dona.inter uirum & vxorē,quia ille qui charitatis feruore,ac zelo fidei & religionis,suo patri non pepercit,præmio quidem dignus est: his annecti potest decisio tex.sing.in l.quisquis.§. fin. C.ad l. Iulia.maiest. quòd si quis reuelat statim cōiurationem uel tractatum in mortem principis, etiam si sit particeps,liberatur,& præmium consequitur : concordat.c. si quis Papa.79.dist.& cap. siquis cum militibus.6.q.1.
6 & l.5.titu.2.par. 7.& quando pater hæreticus † delatus est à filio Inquisitoribus,uel econtrà,mitius puniendus est,ut affirmat Alfon.Castren.& Iaco.Septima.in locis

retro

retro citatis, prout in casu fere simili decidit Iurisconsultus Martianus in l. milites agrum. §. desertorem. ff.
7 de re mili. ꝙ si filius † commisit delictum morte dignũ & pater eum iudici deferat, filius non morte, sed alia mitiori pęna, vt putà exilij puniendus est: quam. l. dixit sing. Pau. & Sali. in l. propter insidias. C. de his qui accusare nõ possunt. ubi referunt dictam. l. habuisse in actu practico: & Ang. in l. si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. de adult. Iaso. in l. j. nu. 4. C. de his quibus vt indig. Fel. in c. quærenti. nu. 6. de offi. deleg. & in c. accusasti, nu. 4. de accusa. Hyppo. in l. 1. §. ad quæstionem. nu. 16. & in l. vnius. §. ser uus. nu. 7. ff. de quæstio. Ioan. Neuiza. latè in sua sylua nuptia. fol. meo lib. 19. col. 1. & 2. Pala. Rub. in cap. per vestras. §. 17. nu. 4. fo. 65. col. 1. de don. inter virum, & vxorem. Cępolla cautela prima in ordine, vbi affirmat allegando Pau. Cast. & Sal. in d. l. propter insidias. dictum. §. desertorem. habere locum in crimine læsæ maiestatis.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticum quilibet accusare potest.*
2 *Commissum in Diuinam religionem in omnium fertur iniuriam.*

SINGVLARE XIII.

1 ACcusare † hæreticum quilibet de populo, cuiusq; sit conditionis, de iure potest. c. præsumunt. 1. q. 7. c. nos sequens. 6. q. 1. l. 2. tit. 26. p. 7. Gundissal. de Villa. de hære. q. 10. num. 4. cum sit crimen publicum, &
2 quod in religionem diuinam committitur, † in omniũ fertur iniuriam. l. Arriani. l. Manichæos. §. 1. de hæret. l. 2. C. de aposta. tex. in c. in nonnullis, de iudæ. inquit, ꝙ

D non

non debemus dimittere inultum opprobrium illius qui peccata nostra deleuit, & longè grauius est diuinam, quàm temporalem offendere maiestatem. c.vergentis.de hære. Authen.vt non luxurientur homines contra naturam.in principio.col.6.

SVMMARIVM.

1 *Actor sequitur forum Rei.*
2 *Iudæus siue actor sit siue Reus, conueniendus est coram iudice christiano.*

SINGVLARE. XIIII.

1 Actor † siue in reali, siue in personali actione, sequitur forum rei.l.2.C.de iurisd.om.iud.l.fi.C.ubi in rem actio.c.cum sit generale. de foro compe.c. si quis-
2 quam.11.q.1.l.32.tit.2.p.3.sed iudæus; † siue actor siue reus sit, coram iudice Christiano conueniendus est; & non coram suis senatoribus, vt dicit. l. si qua inter Christianos.l.iudæi.in prima.C.de iudæ. & vltra hanc fallentiam ad dictam regulam.8.scripsit Soc.in reg.15. incipit, actor regulariter, & 14. fallentiæ habentur in d.l.32.tit.2.p.3.

SVMMARIVM.

1 *Officiales inquisitionis non possunt sui laboris rationem petere, nisi liberaliter aliquid eis ab inquisitoribus fuerit latum.*
2 *Assessor spe premiorum inuitandus est.*
3 *Iudex ordinarius quando possit pro labore aliquid petere uel nō.*
4 *Iudex ordinarius, nec etiam de consuetudine, ecclesiasticus, pro sententia potest aliquid recipere, secus in delegato.*
5 *Iudici licet a litigantibus recipere esculentum & poculentum.*
6 *Sumptibus suis laborare nemo cogendus est.*

SIN-

SINGVLARE XV.

1 ADuocati † & assessores & alij literati & periti, qui in causis fidei simul cum Inquisitoribus assistunt non possunt aliquo modo petere rationem sui laboris, nisi liberaliter aliquid ab Inquisitoribus fuerit datum: quia negotium fidei quilibet gratis tenetur defendere. Ioan. Andre. Domi. & Fran. in cap. ut commissi. §. aduocandi. de hære. lib. 6. Fran. Squilacen. de fide catho. cap. 39. incip. Item Inquisitores. Iacob. Sep. in Insti. catho. cap. 41. num. 10. quod aliter est in alijs assessoribus aliorum negotiorum citra causam fidei. l. diem functo.
2 ff. de offi. asses. l. 1. C. de asses. quæ lex disponit † quòd spe præmiorum inuitandus est assessor. tex. in cap. statutum. §. assessorem. de rescrip. lib. 6. & constitui debent mercedes assessoribus & aduocatis iuxta qualitatem causæ & partium conditionem & facundiam, & peritiam assessorum, ac loci consuetudinem. l. 1. §. in honorarijs. ff. de varijs, & extraordi. cogni. vnde inquit text. fin. in cap. non licet 11. quæst. 3. cuius textus uerba sequentia sunt, non licet iudici uendere iustum iudicium, & si liceat aduocato uendere iustum patrocinium, & iurisconsulto rectum iudicium. ex quo text. apparet non licere iudici aliquod ius uel salarium pro sententia proferenda recipere, sed gratis omnibus æqua lance iustitia exhibenda est: ita notat glo. magna in fine in d. c. non liceat. dicens, ordinarius iudex pro reddenda iustitia non poterit expensas aliquas petere, quando ei certi redditus sunt statuti, neq; ratione seu prætextu sportularum ordinarius aliquid pro labore poterit petere: iuxta gloss. sing. in uerbo, præter expen-

ſas, in cap. ab omni ſpecie mali.de uita & honeſt. cleri. allegandò text. in Auth. de mandatis principum.§. ſit tibi quoque.colla.3.uſque adeo id uerum eſſe teſtatur Ioan. And. in Clem. ſtatutum,in uerbo, ex iuriſdi-
4 ctione.de elect. quòd neque conſuetudine † poteſt introduci,quòd iudex ordinarius eccleſiaſticus pro ſententia aliquid poſſit recipere,ſecus in delegato,quàm concluſionem ſequitur Cardinal. Anto. de Butrio. & Panormi.in d.cap.cum ab omni ſpecie mali. & Bonifacius de Vita. in d.cle.ſtatutum.col.penul. Fel.in cap.ad apoſtolicam.de ſymonia. Syluester in uerbo,iudex. in prin.q.8.& hanc fatetur eſſe communem opinionem Ludo.Roma.in ſing.180.incip. tu ſcis quòd ius canonicum: & Aegidius Boſſ. in practica criminali. tit. de officialibus corruptis pecunia. num. 3. cum ſequentibus. Non me latet contrariam ſententiam & opinionem tenuiſſe, gloſſ.in uerbo,caſtrenſe. in le.fori tui.C. de aduocatis diuerſorum iudiciorum.& glo. in uerbo præbitis.in authen.offeratur.C.de litis conteſta. Hoſt. Henricus, & Cardi.in d. cap. cum ab omni. & Iaſ. qui hanc affirmat eſſe magis communem opinionem in §.triplici.col.penul.Inſti. de actio. quæ concluſio mea ſanè ſententia iuuari poteſt ſequenti ratione. Nam ſi
5 iudicibus † licet de iure etiam à litigantibus xenia eſculentum & poculentum recipere, in modica intelligo quantitate.l.ſolent.in fine ff.de offi. proconſu. & lega. l. plebiſcito. ff. de offic.præſi.cap.ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. libro 6. Multò magis eis licet ratione laboris pro ſententijs proferendis: maximè ſtante con-
6 ſuetudine:nam nemo cogendus eſt ſuis ſumptibus † laborare.c.cum ex officij. de præſcrip.c. cum ſit Romana,de ſymonia.& dignus eſt mercenarius mercede ſua

cap.1.

cap. 1. de sepult. c. prærcariæ. 16. q. 2. & datur præmium propter onus & laborem. tex. sing. in l. 2. C. de of. magistri officiorum. ibi, is cæteros antecedat quem stipendia longiora, & labor prolixior fecerit anteire. gloss. in cap. cum dilecti, in uerbo digniores. de electio. glos. ubi doct. in uerbo literatas, in cap. de multi. de præben. Go die uerò in prima Instructione Hispalensi. cap. 16. statutū est, quòd detur iustum salarium aduocatis de bonis hæreticorū, si sunt soluendo, alioquin de bonis fisci.

SVMMARIVM.

1 *Literatus quilibet potest esse aduocatus.*
2 *Partistæ in Regno Castellæ qui sint.*
3 *Heretici uel infideles, licet iurisperiti, non possunt postulare.*
4 *Aduocatorum officium est honorificum & laudabile.*
5 *Heretici uel iudæi non possunt habere honores uel dignitates.*

SINGVLARE. XVI.

1 ADuocatus † quilibet literatus & peritus esse potest. l. nemini. C. de aduoca. diuers. iudi. l. 1. ff. de postu. lex. 2. titul. 6. par. 3. quæ. l. regia hoc ampliat etiam si non sit in iure peritus, si habet peritiam causarum, & est versatus in consuetudine fori, potest postulare: & per illam. l. in Regno Castellæ, quamplurimi iuris communis satis imperiti,
2 qui Partistæ † vulgari nomine vocantur, aduocare permittuntur: nam Bartol. in l. 1. ff. de varijs, & extraordi. cogn. inquit, quòd nullus potest esse aduocatus, nisi studeat saltim per quinquennium in iure canonico, vel ciuili: quem sequitur Abbas in rubri. de postula. in fine. & Petrus de Rauena in Alpha. aureo, in uerbo

aduocatus: de qua re est lex expressa in d.l. nemini. gl.
3 in l.2.tit.6.p.3.sed heretici, † uel infideles quantumcunque iurisperiti non possunt postulare. l.fi.C.de postulan.auten.credentes,in fine.C.de hære.c.credētes, eod.tit.gl.1.in authen.de priui.dotis.hære.mulie.prę-stan.in prin.col.8.c.nulla officia.54. dist. & in directorio Inquisitorum.c.123.in fine. par.3.quod hodie meritò ampliatum est,ut in 3. Institutione Pinciana.c.11.
4 sub pœna ibi posita: quia officium † aduocatorum est honorificum:& laudabile. l. laudabile. C.de aduocatis diuerso.iudi.l.aduocati.l.sancimus.in prin.C.de aduo. diuer.iudi.& cum honores & dignitates hæretici,† uel iudæi non posint habere.l.fi. C.de iudæ. c.2.§.filij autem.c.statutum. de hære.lib.6.ideo merito neque officium postulandi habere possunt.

SVMMARIVM.

1 *Affectus non secuto effectu non punitur.*
2 *In crimine hæresis, solus affectus punitur.*
3 *In atrocibus delictis conatus punitur.*
4 *Mandans fieri homicidium punitur vt homicida.*

SINGVLARE. XVII.

1 AFfectus † regulariter non punitur non secuto effectu.l. qui falsam monetam. ff. de falsis.l.cogitationis.ff.de pœnis. c. cogitationis pœnam.de pœni.dist.1. l. 2. tit. 31.
2 p.7.sed in crimine hæresis, † solus affectus non secuto effectu punitur: sola enim uoluntas, seu animus facit aliquem hæreticum: & si de tali uoluntate per propriam

priam confeßionem inquiſitoribus conſtat, tales hæreticos poſſunt inquiſitores punire, in pœnis etiam temporalibus. c. excommunicamus, in 1. §. credentes de hære. l. quiſquis. C. ad l. Iulia. maieſta. gloſſa in parte eo ipſo, in clem. 1. §. uerum. de hære. Ioan. And. in cap. 1. num. 11. de homicid. lib. 6. Bald. in l. ſi quis non dicam rapere. in prin. C. de Epiſ. & cleri. Anania. in cap. ſi quis epiſcopus. num. 4. de hære. & in cap. conſuluit. de uſuris, Peru. in cap. 1. num. 6. de ſumma tri. & fide catho. & Fel. in ſuo tractatu, quando ſolus conatus ſine affectu puniatur. col. 2. Hypp. in d. l. qui falſam monetam. nu. 13. Ludo. Carre. de hære. §. uerſa autem vice. nu. 4. quia in atrocibus

3 † delictis ſolus affectus non ſecuto effectu punitur. ſing. eſt gl. in parte cogitatione. in l. præſcnti. C. de his qui ad eccleſi. confu. quæ allegat. l. 1. ff. de extraordi. cogni. & d. l. quiſquis. quam gl. dixit eſſe peregrinam. Fel. ubi ſupra, uerſi. fallit. 4. & Hyppo. in d. l. qui falſam. num. 7. idem tenuit Bald. per tex. ibi in d. l. ſi quis non dicam rapere. Roma. ſingul. 570. incip. ſi teſtes aliqui. Ioan. Nicola. de hære. nota. 9. gl. in l. fin. tit. 27. p. 7. quia multoties ſolus conatus punitur: videlicet in eo qui conatur iudicem pecunia corrumpere, punitur acſi corrupiſſet. l. generaliter. ff. de calumnia. Bald. expreſſè in authen. nouo iure. C. de pœna iudi. qui malè iudi. allegando. l. Imperatores. ff. de iure fiſci. ſequitur Hyppo. in l. prima, §. diuus Adrianus. numero quarto. ff. ad l. Iul. de ſicarijs. vbi ſimiliter affirmat plures doctores: referendo, ꝙ mandans

4 † fieri homicidium, punitur ut homicida, non ſequuto homicidio. Et idem de illo qui dedit pecuniam pro homicidio perpetrando. & hoc in ſpeciali uidendus eſt Fel. in cap. 1. de præſcrip. qui regulam. & 8. fallen-

tias scripsit. & in d. tractatu, quando solus conatus sine effectu puniatur. Optimè Thomas Gram. in decisione. 2. per totam illam decisionem. & regu. & 10. fallentias scripsit Matthæns de Afflictis in constitutionibus Neapoli. lib. 1. rub. 11.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta post capitale crimen commissum ualida est.*
2 *Alienatio facta post delictum hæresis est nulla.*
3 *Inquisitores emptoribus prætium restituere non tenentur.*
4 *Prætium restituendum est si præsens est, uel in utilitatem conuersum.*
5 *Emens à pupillo quando non teneatur restituere, nisi sibi soluatur prætium.*

SINGVLARE. XVIII.

1 Alienatio † facta post capitale crimen commissum, ualida est. l. post contractum. ff. de dona. l. reo criminis. l. sed nec. ff. de solu. Singulare uerò est in crimine hæresis, quòd alienatio bonorum
2 facta ab hæretico post delictum hæresis commissum, est ipso iure nulla. cap. cum secundum leges, de hære. li. 6. l. Manichæos. C. de hære. l. donationis. §. perfectè. ff. de don. l. fi. C. ad l. Iul. maie. l. 2. tit. 2. par. 7. li. 4. in fin. tit. 26. par. 7. quod adeo uerum est, quod bona hæreticorum ipso iure confiscantur, à tempore commissi delicti, quòd huiusmodi bona per iudices ecclesiasticos uendicantur à manibus possess. etiam si per mille annos talia bona sint alienata, nullo dato prætio. Ita Archid. Ioan. And. Ancha. & Domi. in d. ca. cum secundum leges. Bertachi. in tracta. de episcop. 4. parte. nu. 120. Bal. in l. fi. §. fi. nu. 6. C. commun. de lega. dicens: quod quando Inquisitores re-

uocant

vocant alienata per hæreticos, † non tenentur emptoribus ad pretium: latè And. Tiraqu. in rep. l. si vnquàm, in verbo reuertatur. num. 267. C. de reuoc. dona. quia alienans non habuit ius alienandi, uel vendendi: ideò contra possessorem agitur. l. in causæ. in prima. §. fin. ff. de mino. vbi in integrum restitutio tanquàm actio in rem scripta contra possessorem pertinet, non dato prætio à minore. l. si quis sub hoc pacto. ff. de contrahen. emptio. ubi si hoc pacto, ne ancilla prostituatur, vendita sit, & contrà factum fuerit, inquit. d. l. q primo venditori vendicandi potestas est: etiam si per plures emptores mancipium concurreret: ad idem. l. in ciuile. C. de furtis. l. si mancipium. C. de rei. vendi. lib. 4. tit. 1. par. 7. lib. 6. tit. 13. lib. 4. fori. lib. 78. stili. quòd emens rem alienam, eam tenetur restituere, neque pro pretio eam po-
4 terit retinere: sed si prætium, † vel aliquid loco prætij inter bona hæreticorum inueniantur, vel in vtilitatem hæreticorum prætium fuit conuersum, in his casib. ab Inquisitoribus pretium restituendum est: aliàs, non. Ita Archid. Ioan. And. & Domi. in d. cap. cùm secundum leges. Bar. in l. Imperator. ff. de iure fisci. & in l. si debitor. in fine. ff. quæ in frau. credi. Bertachi. ubi suprà. & satis eruditè Iac. Septi. in Insti. catho. cap. 9. num. 22. cum sequen. facit. l. si cum dotem. §. fin. cum l. sequenti. ff. solu.
5 matrimo. l. fin. C. de vsucap. pro emp. vbi emens † à pupillo non tenetur rem restituere, donec prætiū sibi soluatur: quando pupillus factus fuit locupletior, uel pecunia erit præsens, vel in vtilitatem pupilli versa, circa ea quæ suprà. Ioan. Andre. & Archidia. affirmant, quòd talia bona alienata per mille annos non prescribuntur. Semper de hoc dubitaui propter tex. in cap. fin. §. fi. de præscrip. lib. 6. & propter ea quæ Abb. scripsit in c. cum nobis. nu. 7. de præscr.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Appellatio regulariter in qualibet causa permissa est.*
2 *Appellatio, est quædam defensio.*
3 *Appellationis remedium est fauorabile.*
4 *Appellatio non admittitur in crimine hæresis.*
5 *Appellatio non fuit inuenta ad defensiones iniquitatis.*
6 *Appellatio in Regno Castellæ interponitur in causis fidei ad Inquisitorem generalem, & ad eius consiliarios.*
7 *Appellatio in multis casibus interdicta est, remissiuè.*
8 *Appellatione exclusa non censetur officium iudicis exclusum.*

SINGVLARE XIX.

1 APpellatio † tam in ciuilibus quàm criminalibus causis, siue paruis, siue magnis permissa est.l.litigatoribus.l.& in maioribus.C.de appella.lib.3.in fine.C. de pœna iudi. qui malè iudica.cap.de appellationibus pro causis, de appella. cap.ad Romanam. 2.quæst.6.lib. 13.tit.23.par.3.quia appellandi vsus est frequens,& nimis necessarius, cum iniquitatem vel imperitiã iudicis (à quo) tollat, ut his uerbis, inquit Vlpianus in l. 1.ff.de appella.l.præfecti.ff. de mino.cap.ad nostram.de appella. cum sit appellatio
2 † quædam defensio,& releuamen oppressorum. c.suggestum.cap.cum special'.§.porro. de appella. cap.cum inter.cap.significauerunt.de excepti o.unde dicit Ioan. Andr.in cap.fi.de appella.lib.6.hanc defensionem appellationis esse de iure naturali. Abb. in cap. 1.num.2. de rescrip.Feli.in cap.si diligenti.nu.7.de foro compe. & sing.dicit Alex.cons.97.viso themate. in prin. vol.6.
3 quòd hoc remedium appellationis, †est remedium fauorabile,& æquitatem sapit.l.non tantum, & l. serui.ff.

de

de appella.& cap.ad nostram.de appell. Ideo in dubio fieri debet interpretatio in fauorem appellationis, ut concedatur, uel quòd non sit deserta. Spec. titu.de appella.§.nunc dicamus.in princ.Bar.in l.1.ff. nihil noua. appellatio.pen.Alex.in d.conf. 97. ideo iudex qui non detulit appellationi puniendus est iuxta negotij qualitatem.l.quoniam iudices.C.de appella.ubi Bal.optime distinguit:& in l.addictos.C.de epis. audie. tex. in c.de priore.ubi docentes,de appella.& in l.fin ff.de varijs & extraordi.cogni.Nicola.Boerius decisione. 153.incip. certum est.nu.4. cum sequentibus. Sed singulare est
4 in crimine hæresis,† in quo non admittitur appellatio à sententijs diffinitiuis, ne diutius prorogentur, quia cum magno consilio & deliberatione proferuntur.ca. ut Inquisitionibus.ibi, non obstantibus appellationib. seu proclamationibus,de hære.lib.6.& ibi Arch.Ioan. And.Domi.& Fran.Anania in cap. ad abolendam:ubi Felin.num.3.de hære.Idem Felinus in cap.ad probandum. in princ. de re iudi.in Directorio Inquisitorum, par.3.cap.117.Ludo.Carre.de hære.num. 129.Franc. Squilla.de fide catho.cap.45.Gundiss. de Villa. de hæret.q.17.in prin.& q.22.in fine,ubi allegat Archid. ubi supra.Iaco.Septi.in Instit.catho.cap.6.in principio.ubi omnes concludunt, in hoc crimine à sententijs interlocutorijs,& non à diffinitiuis appellationem admitti, & Gundi.de Villa.ubi supra.q.19.nu.3. affirmat idem esse in fautoribus & receptatoribus:quibus etiam appella-
5 tionis remedium est interdictũ:quia appellationis †remedium ad præsidium innocentiæ fuit institutum, & non ad defensionem iniquitatis.c. cum speciali.§.porrò.cap.suggestum.cap.ad nostram.de appella.sed in Hispania Inquisitor generalis, cum sit legatus ad uniuer-

sitatem

fitatem cauſarum, & Inquiſitores ab eo eliguntur, ad
6 eum & eius Conſiliarios appellatio † interponitur, iuxta formam quæ Inquiſitoribus traditur. arg. tex. in l. imperatores. ff. de appella. cap. ſuper queſtionum. §. porrò de offic. deleg. caſus in quibus appellatio non conceditur
7 tur à iure † habentur in l. obſeruare. C. quorum appel. non recip. & in lib. 16. & 17. tit. 23. par. 3. & 22. caſus refert Ludo. Carre. in practica crimina. §. 1. cum ſequentibus & plures, Robertus Maranta. in ſua practi. 6. parte. nu. 255. & 31. caſus in quibus à iure denegatur appellatio refert Soc. in reg. 40. incip. appellatio in qualibet cauſa, & 33. caſus ſcripſit Hyppo. in l. unica. nu. 138. cum ſequen. C. de raptu virg. & 121. congeſſit Antonius Nicellus in concordantijs, gloſ. concordantia. 6. à num. 15. vſque ad finem: & in prædictis caſibus in quibus appellatio à iure denegatur, iudicis officium poteſt implorari: & ita per viam querelæ comparere coram iudice ſuperiori, ut reſcindatur ſententia. Bal. in l. fi. nu. 44. C. de edicto diui Adri. tollen. Iaſ. in l. arbitrio. nu. 7. ff. qui ſatisdare. cog. & in l. nemo poteſt, nu. 19. poſt
8 Barto. ibi. ff. de leg. 1. nam lex, † vel ſtatutum excludens appellationem, non uidetur excludere officium iudicis l. planè. & l. fin. & vtrobiq; Bald. & Angel. ff. de peti. hæret. Ioan. de Imol. in c. 2. de proba. Alex. in l. iubemus. C. de iud. Iaſ. in l. vbi pactum. num. 13. C. de pactis. & in l. 1 num. 9. ff. de iuriſd. omnium iudicum. Hyppol. in l. vnica. num. 166. C. de rap. virg. & in practi. cau. crimi. §. opportune. num. 52. cum ſequentibus, & in ſing. 88. incip. ſtante ſtatuto, & ita poteſt intelligi, & optimè declarari. l. 6. titul. 16. lib. 3. ordi. & l. fin. tit. 8. lib. 3. ordi. & l. 64. tauri. & l. 5. tit. 3. li. 7. ord. & alia iura ſimilia regia.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæretici à iure sunt prohibiti esse arbitri uel arbitratores.*
2 *Arbitria ad instar iudiciorum sunt redacta.*

SINGVLARE. XX.

1 Rbiter, † vel arbitratores esse hæretici, à iure sunt prohibiti. Auth. credētes. C. de hære. l. quoniam multi. C. eod. titu. expressè Ioan. Baptista in tractatu, de arbitris. lib. 4. cap. 9. Nam cum iura prohibeant hęreticos iudices esse, ut in d. authen. credentes. cap. fi. de hære. cap. cui est illata. 11. quæst. 3. cap. nulla officia. 54. distin. cap. constituit. 17. q. 4. per consequens, & arbitros, arbitria enim
2 † ad instar iudiciorum sunt redacta. l. 1. l. quamuis. l. idē Pomponius. §. 1. ff. de recep. arbi.

SVMMARIVM.

1 *Arma portare de iure prohibitum est.*
2 *Malum animum præsumitur habere, qui arma portat.*
3 *Assistens armatus auxilium maleficio præstare præsumitur.*
4 *De iure Regio vnusquisque impunè ensem potest secum ferre.*
5 *Declarantur quædam iura regia. & quid sit cimbalum.*
6 *Delictum commissum post sonum companæ est grauiori pęna puniendum.*
7 *Apprehensio realis requiritur, ut aliquis propter delationem armorum puniatur.*
8 *Familiares hæreticæ prauitatis in quocunque tempore arma prohibita impunè possunt portare.*
9 *Vsus armorum in familiaribus limitatus est hodie.*

SIN-

SINGVLARE. XXI.

1 ARma portare † cuilibet de iure interdictum est.l.1.ubi Bart.& Ang.ff.ad l. Iulia.de vi publi.l.unica,ut armorum vsus inscio princ. interdictus sit.li.11. auth.de armis.§ si autem. colat.6.glos.in rub.C.de fabricen. lib. 11. capitu.1.§.si quis rusticus.de pace tenen. & eius viola. in vsibus feu. vbi inquit tex.si quis rusticus arma, uel lanceam portauerit,uel gladiũ, iudex in cuius potestate repertus fuerit,uel arma tollat,uel 20.solidos ꝓ ipsis recipiat. l. 33. tit.13.lib.2.ordi.Abb.in cap.clerici, in princ.de uita & honest.clerico.Rom.in l.3.§.utrum. ff.ad Sillania. & in sing.263. incip. prohibitum est arma portare. Ias. in §. ex maleficijs.nu.81.cum sequentibus.Inst. de actio.latè Hyppol.in practi.crimi. §. pro complemento. Paris de puteo in tracta.syndi.in uerbo, mandauit rex, fol.meo lib.104.unde dicit glos.sing. in uerbo mercator,in d. §.
2 si quis rusticus,quòd portans† arma præsumitur habere malum animum,nisi ea portet ligata:quã gl.ibi Bald. dicit esse sing.& Guido Papæ in tracta.de præsumptio. num.105.Ias.in §.ex maleficijs.num.80.Instit.de actio. & Hyppol.in d.§.pro complemento, num.41.hinc est quod sing.dixit Innoc.in cap. fin. de cleri. percu. quòd
3 præsumitur auxilium præstare maleficio assistens † armatus,licet arma non moueat, neque extrahat: quod dictum tanquàm sing.sequitur Bal.in l.raptores. num. 6.C.de epis.& cleri.& in l.1.num.6. C. de serui.fugi. & in l.data opera.num.17.C.qui accusa.non pos.Ana.in cap.si perfodiens,de homici.Feli.in cap. sicut dignum. §.illi autem.num.5. ubi ad hoc ponderat ibi tex. de homi.Petrus de Rauena,in Alpha. aureo,in uerbo arma. fol. 6.

fol.6.colum.3.Cæpolla consi.crimin.2.super casu.nu.3.Hyppol.in l.vnica.num.180. ubi alios prædictum dictum Innocen.commendantes refert.C.de rap.virg.& in l.si in rixa.num.40.ff. de sicar. huic proximum est dictum notabile Bart.in l.3.§.armis,in fine. ff. de vi & vi arma. quòd ille qui habet arma ad latus, licet manum ad ea non ponat,dicitur intulisse vim cum armis,quod sequitur Rom.sing.5æ2.incipit,insultus. Maria.Soc.in cap.qualiter,& quando.in 2.articulo.60.de accusa.Fel. in d.cap.sicut dignum.num.5.Hyppoli.in d.l.vnica.nu.180.sed omnia supradicta intelligenda esse arbitror de
4 iure communi, de iure uerò regio † vnusquisque citra aliquam pœnam, unum ensem, uel gladium potest secum ferre,dummodo duæ,uel tres personæ socij,uel familiares non committentur, iuxta tenorem petitionis Pinciæ,anno.1523.posteà additum fuit,quòd ultra ensem,sine aliqua pœna posset quilibet secum portare pugionē:uel in petitione ultima facta Toleti anno. 1525.
5 & hoc licet antequam pulsatum sit cimbalum, † ꝙ vulgariter, la Queda,nuncupatur,quod pulsari debet post decimam horam noctis,iuxta dictam petionem vltimā Toletanam.unde dicunt Bal.& Paul.Cast.in l.fin.C.ad senatusconsul.Sillania.& vberrimè Ioannes Igne. in l.j. §.hoc autem senatus.num.4.cum sequentibus. ff. eod.
6 tit.quòd delictum † commissum post sonum campanę, est grauiori poena puniendum: ratio est,quia concurrunt plures prohibitiones, atque in his delictis de nocte commissis,sufficiunt leuiores probationes: imò ad id probandum sufficiunt coniecturæ,gl.est sing.in uerbo ignorantiam,in l.si cum exceptione. §. in hac actione.ff.quod metus cau.Bar.in l.de pupillo. §. si quis ipsi prętori.nu.13. ff. de noui operis nuntia.& in l.si quando

do

do.per text.ibi.C.vnde vi.'Alex.conſ.53.incip.uiſo the mate.uolum.2.Tho.Gramm.in conſ. 1. & in voto.21. incip.in cauſa Inquiſitionis.id fit propter difficultatem probationum,& poſt dictam horam decimam, & cimbalum pulſatum,qui lucernas inflammatas portant; & artifices,& agricolæ,& itinerantes,& omnes alij quicã ſui officij,& laboris mane ſurgunt: omnia prædicta arma impune poſſunt portare, ut deciditur in d.petitione ultima,& in petitione.72.de Madrid,anno.1534.& hoc probat.l.1.ibi, præter uſum uenationis & itineris. ff.ad l.Iulia.de vi pub.& c.1.§.mercator,de pace tenen. & eius viola.in quo loco hiſce uerbis,inquit tex.mercatores negotiandi cauſa per prouinciam pertrãſeuntes gladium ſuum ſuæ ſellæ alligent, uel ſuper uehiculum apponant,non ut lædant innocentem,ſed ut à predone ſe defendant:Illud tamen tanquam nimis ſing.prætermittendum non eſt,quòd qui portat arma uetita,† uel
7 tempore prohibito,ut in pœnam incidat, cum prædictis armis debet capi. Itaque realis apprehenſio requiritur,& non ſufficit ſolus uiſus.Bart.in l.1.num.7.C.de petitio:bono.ſubla.lib.10.& in l.1.ff.de acq.poſ.Ange. in l.qui ſeruum.ff.de uerb.oblig.Petrus de Raue.in ſuo Alph.in uerbo ſtatutum.fol.123.colum.1.Hyppo.in l. qui falſam.num.33.ff.de falſis,& in ſing.395.incip.dubitauerũt. Pro qua opinione eſt.l.ſi Barſatorem.C.de fideiuſſo.& in l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugi. de qua re ſatis diffuse,quam plurima notatu dignà infert Fran. de Ripa.in tract.de peſ. lib. 2.nu.334.cum ſequentibus.Ad
8 rem:igitur † fauore fidei,& in odium hæreſis, ſtatutum eſt,quòd non obſtante quacunque lege ciuili, uel municipali prohibente delationem armorum, officiales & familiares hæreticæ prauitatis,in quocunque tempore, die,

die, noctuque pulsato etiam cimbalo omnia arma prohibita sine aliqua poena possunt ferre & portare. clem. nolentes. §. fin. de hær. cap. statutum, vbi glo. in parte directè. & alia in verbo retardetur, de hære. libro 6. & petitio. 19. facta Toleti, anno. 1525. Hyppo. expresse in pract. crimina. §. pro complemento. num. 5. Rauena in suo Alpha. in verbo arma. fol. 6. col. 3. Gundisſ. de Villa. de hære. q. 11. num. 16. Iacob. Sep. in Insti. catho. cap. 34. nu. 14. & Melius. cap. 41. num. 3. ubi, inquit, allegando Pragmaticam factam Pinciæ, anno. 1545. 9

9 hodie vsus armorum † quo ad familiares sancti officij limitatus est: fortassis propter eorum multitudinem. Ludo. Carre. de hær. §. uersa autem vice. num. 8. allegando Card. in cle. 2. de hære. & Petrus à Duennas, in regu. 55. incip. arma portare. limitatione. 3. vbi reg. & vndecim fallen. scripsit post Socinum in regu. 30. qui etiam regulam, & 7. limitationes refert.

SVMMARIVM.

1 *Testes non possunt produci publicatis attestationibus in causa, nisi in crimine hæresis ab inquisitoribus, nu. 2.*

SINGVLARE. XXII.

1 ATtestationibus † publicatis alij testes in illa causa non possunt produci. c. fraternitatis. c. intimauit. c. constitutis. in 2. de test. cle. fi. eod. tit. l. 37. & l. 39. tit. 16. p. 3. l. 4. tit. 11. lib. 3. ordi. Ideo id statutum fuit vt euitetur testium subornatio, prout dicunt iura retro

2 citata. Verum in causis hæreticæ prauitatis † inquisitores publicatis etiam attestationibus alios testes in

causa possunt recipere. Arch. in c. per hoc. in fine. de hæ re. lib. 6. Iacob. de Alua. in c. 1. quę sit inuestitura. Albert. in c. 1. nu. 19. de hære. lib. 6. Ludoui. Carrerius de hære. nu. 124. Gundiss. de Villa. de hære. q. 14. Soc. in reg. 498. incip. testibus publicatis. falle. 11. ubi regulam & 52. fallentias in hoc cumulauit, quarum nonnullæ habentur in l. 37. & 39. tit. 16. p. 3.

SVMMARIVM.

1 *Audientia alicui neganda non est.*
2 *Excommunicato, neque diabolo, defensio non aufertur.*
3 *Hæretico relapso audientia denegatur.*
4 *Ponitur ratio specialitatis.*
5 *Fugientes à carceribus tanquàm relapsi puniuntur.*
6 *Etiamsi crimen plene non fuit probatum, relapso audientia denegatur.*
7 *Qui facta abiuratione, sponte lachrimando ad inquisitores accedit, pęna relapsorum non est puniendus.*
8 *Publica pęnitentia dari non debet confitenti sponte absque indicijs errorem suum.*

SINGVLARE XXIII.

1 AVdientia † seu defensio alicui non est neganda. l. ita diuus. ff. de adoptio. c. 1. de causa posse. & proprie. clem. pastoralis. de re. iudi. etiam excommunicato deneganda non est. cap. cum inter. §. fi. de exceptio. cum sit de iure naturali, vt in d. cle. pastoralis. §.
2 cęterum. etiam diabolo si litigasset ei defensio † seu audientia auferenda non est, vt dicit Abb. in ca. si quis contra clericum, in repeti. nu. 48. de foro compe. allegando. c. eorum. 11. q. 3. & c. cum inter. de exceptio.
3 sed si aliquis hæreticus sit relapsus † qui in abiuratam

hæresim reincidit, seculari iudicio sine vlla pœnitus audientia tradendus est: neque auditur volens iterum hæresim abiurare, ita inquit tex. in c. ad abolendam. §. illos quoq;. de hære. c. super eo. eod. tit. lib. 6. vbi Arch. Ioan. Andre. & alij notant casum esse specialem in hoc
4 crimine † in quo denegatur audientia, quia qui geminat delictum veniam non meretur, & grauius est puniendus. l. nemo deinceps. C. de epis. audi. l. aut facta. §. quisquis, & l. capitalium. §. 1. ff. de pœnis. & ex præsenti præsumitur in præteritum. l. si hi qui adulterij. C. de adulte. l. cum quis. C. de natu. lib. quòd per hanc secundam deprehensionem in delicto, aperte declaratur primus animus, quòd malo animo ad euitandam tantum pœnam, & non amore fidei hæresim abiurauit. c. accusatus. in prin. de hære. lib. 6. Pau. Grilla. de hære. q. vlti. in prin. Ioan. Nicola. de hære. nota 41. incip. reuocabis, idemq; dicendum est de eo qui post abiuratam hæresim, traditus fuit perpetuo carceri, & postea à car-
5 ceribus fugit, † tanquàm relapsus puniendus est. Ioan. And. in c. vt commissi. §. pe. de hære. lib. 6. Fel. in c. excõmunicamus. in 2. eod. tit. Io. Nicola. de hære. no. 6. incipit, non recedant. Iaco. Septi. in Institu. catho. c. 55. nu. 3. cum sequentibus. & in alijs criminibus effractores carceris tanquam confessi puniuntur. l. in eos. ff. de custo. eorum, l. milites agrum. §. eius fugam. ff. de re mili. semper tamen est audiendus, tex. sing. in l. 2. de custo- 8 dia reorum, optimè explicat Ioan. Igneus in l. 3. §. subuenitur, nu. 52. ff. ad Sillania. Quod adeo verum est su-
6 perius dictum, etiam si crimen hæresis † tempore abiurationis non erat plene probatum, dummodo non esset leuis & parua contra accusatum suspitio, etiam in alio articulo hæresis, cap. accusatus. §. 1. de heret. lib. 6.

quem tex.ad hoc allegat Anto.de Butrio.in c.ad abolendam,in prin. de hære.Pau. Grillan. de hære. q. fin. nu.2.Io.Nicol.nota.42.& Alphonsus Guerrero in thesauro religionis christianæ. tit. de hære. num. 17. quæ sanè omnia supradicta intelligenda sunt,quando constat reum esse relapsum, ei tamen non prohibetur innocentiam suam allegare & probare,vt dicit Gundisl. de hære.q. 11.optimè Iaco.Sept.in Institu.catho. c. 55. in fine.æquitati tamen videtur consonum, quòd si ali-
7 quis qui iam de hæresi fuit condemnatus sponte † venit ad Inquisitores,flendo & lachrimando,& suum errorem fatetur & reconciliari petit, ac suum errorem iterum abiurare,quòd talis nõ puniatur pœna relapsi, ita tenuit Alphonsus Cast. lib. 2. de iusta. hære. puni. cap.2.& glo. expressa in 6. questione. versic. & tamen conclusio.in l. 1.tit.26.pa.7.ratio poterit esse,quia mitius agitur cum sponte confesso, quàm cum cõuicto. l. edicto. ff.de iure.fis.ca.præsbiterum.50.dist. c. non dicatis. 12.quæst. 1. notatur per gloss. & doct, in cap. de hoc.de symo.Sed contra hanc conclusionem,nonnullis rationibus & fundamentis tenuit Iacobus Septi. in Institu.catho.cap.55.nu. 5. cum sequentibus, vtraque sententia meo iudicio disputabilis est, quod neq; affirmo, neq; inficior,id vnum scio. Quòd si quis spontè absq; indicijs confiteatur suam hæresim, & paratus
8 sit corrigi,publica pœnitentia † ei dari non debet. ca.si peccauerit. 2.quæst. 1. Archid.in cap.filij. de hæret. li.6. Septi.in Instit.catho.cap.1.num. 21. Alphonsus Guerrero,in thesauro religio. Christi.titul.de hære.num.9. quod sanè consilium errantibus in fide optimum est.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Indignus ob crimen obtinere beneficia, non priuatur obtentis. Fallit in hæreticis eorumque fautoribus & receptatoribus. nu. 2.*
3 *Filij hęreticorum an priuentur beneficijs iam obtentis, tempore quo eorum parentes crimen hęreseos commiserunt.*

SINGVLARE XXIIII.

1 BEneficiis † ecclesiasticis & honoribus publicis iam obtentis, quis non priuatur, quando efficitur indignus propter aliquod delictum ad obtinenda prædicta gloss. est sing. in uerbo obtinenda. in clemen. prima. §. ipsius filij. de pœnis. quam ibi Cardin. & Ioan. de Imola sequuntur, & Bonifac. ibi. num. quinquagesimoquarto. Abb. in capitulo, per Inquisitionem. colum. tertia, de electio. gloss. sing. communiter recepta secundum Abbat. ibi. numero decimoquarto, in capitulo, sæpe. de appellat. Iason in l. prima. numero tertio. ff. de re iud. tex. in cap. nonne. 8. quæst. 4. glos. in cap. cum non liceat, de præscrip. glos. in summa. 8. quæst. 4. Sed singulare est ob
2 tanti scęleris prauitatem, quòd hæretici † eorumque fautores & receptatores, non solum indigni, efficiũtur ad beneficia obtinenda, sed etiam ad iam obtenta. cap. vt commissi. §. priuandi. vbi Ioan. Andre. & communiter doctores. de hæret, libro 6. gloss. vbi Domin. & Præpo. in cap. quo iure. 8. dist. exacte Couarru. lib. 2. resolu-
3 tio. cap. 8. num. quarto. & an filij † hæreticorum priuentur beneficijs iam obtentis, tempore quo eorum parentes crimen hæreseos commiserunt. Abb. & Anton. in c. vergentes. de hæret. tenent quòd non, & Gundisal. de

ſla.de Villa.de hære.q.23.Idem Abb.in c. cum laici.de iurepatro.& in c.quanto. de iud.& Alphon. Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ.titul.de hære.nu.24. de quo eſt optima.glo.in c.ſatis peruerſum.56.diſt.quā Præpoſi.dixit eſſe veriſſimam. Contrarium tamen videtur tenere Ioan.de Imol.in l.in inſulam. in prin.ff.de uerb.oblig.circa quod uidendus eſt Couarru.in loco modo citato.num.4. in fi. mihi ſanè uidetur quòd hæc quæſtio tanquàm dubia noua Romani Pontificis deciſione indiget,de qua re vide pleniſſimè in ſingulari.68. num.3.cum ſequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus uti non poteſt beneficio regulæ de annali & triennali poſſeſſione.*

2 *Præſcriptio regulæ,ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.6.non ſuffragatur hæreticis.*

SINGVLARE. XXV.

Beneficio regulæ cancellariæ Nicolai quarti de An
1 nali & Triennali poſſeſſione hæreticus † vti nō poteſt,ut bene declarat Ludo. Gome. in d.reg.de Anna. poſſe.q.3.& q.52.& in reg.de triennali poſſe.q.52.Brunus.lib.5.de hære.c.7.Iac.Sept.in Inſti.catho. c.45.nu. 20.de quibus regulis Inn.& alij in c. illud. de præſcrip. Fel.latè.in c.licet Heli.nu. 10.de ſymo.Ang. Bal.& Latè Iaſ.in l.qui in aliena.§.quòd ſi adiecerit.ff. de acq.hære. Alex.conſ.135.nu.14.uol.4.nam ſi poſſeſſionem habere non poſſunt hæretici.c.quo iure.8.diſtin.præſcri-
2 ptio † dictæ regulæ,ſine poſſeſſione,non ſuffragatur eis reg.ſine poſſeſſione.de reg.iur. lib.6.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Publicatio bonorum propter homicidium uel aliud delictum regulariter non fit.*
2 *Bona hæreticorum propter crimen hæresis confiscantur.*
3 *Bona hæreticorum ad quem pertineant, & qualiter diuidantur.*
4 *Hæreticus etiam statim conuersus bona non recuperat.*
5 *Hæreticus tenetur ante condemnationem in foro conscientiæ omnia bona sua tradere fisco, aliàs peccat, & iniuste retinet.*
6 *Lex pœnalis nunquam reum obligat ad pœnam in foro conscientiæ soluendam.*

SINGVLARE XXVI.

1 Bonorum publicatio † propter homicidiũ uel aliud delictum regulariter de iure non fit. auth. bona dãnatorum. C. de bon. proscript. Auth. ut nulli iud. §. fin. colum. 9. lib. 8. tit. 10. par. 7. l. 4. tauri. quæ. l. uidetur iura ampliare, etiam si damnatus non habeat filios. quod ex d. l. 4. cõstat. ibi, potest testari, & alia facere tanquàm si damnatus non esset, unde dicit sing. Bal. in c. r. uersic. sed pone iudex. de pace tenen. & in l. 2. in fi. C. qui test. fac. pos. sequitur Hippo. in l. fi. nu. 191. ff. de iur. om. iud. quòd si propter homicidium, bona alicuius à iudice cõfiscantur, sententia est nulla, etiam si ab ea appellatum
2 non sit. Sed bona hæreticorum propter crimen hæresis confiscantur. Auth. Gazaros. C. de hæret. c. si quis cum militibus, ubi optima gl. 6. q. j. c. super quibusdam, de uerbo. sign. c. uergentis, de hære. c. cum secundum leges. eod. tit. lib. 6. ubi ipso iure à tempore commissi delicti hæreticorum bona sunt confiscata: & ad quem bo-
3 na † hæreticornm pertineant, & qualiter diuidãtur, declarat magistraliter Gundis. de Vill. de hære. q. 15. col. 1. Ioan. Nicola. de hære. not. 14. in fin. & non omnium

hæreticorum bona cõfiscantur, ut declarat Fran. Squilla. de fide catho. cap. 33. latius Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 9. in quo disputat an bona maioricatus, uel ius patronatus propter crimen hæresis publicentur, & alias notandas quæstiones in materia scripsit. neque
4 etiam hæreticus † si statim ad fidem sit conuersus bona recuperat, tenuit Carrerius. de hæret. num. 61. Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 46. num. 5. contra Ancha. in cap. accusatus. §. sanè. de hære. lib. 6. & est valde vtile, q sint ipso iure hæreticorum bona cõfiscata propter fructus & alienationes, & prolationem sententiæ, & contestationem, ut eleganter docet Bald. in auth. incestas nuptias, in fine. C. de incest. nup. & doct. in d. cap. cum secundum leges, & d. cap. vergentis. id meritò contra hæreticos statutum fuit, ut in egestate hæretici laborent, & alij terreantur ad similia delicta perpetranda. l. bona fides. ff. deposi. l. 1. C. ad l. Iulia. pecu. Alphonsus de Castro in hac materia in lib. 2. de iusta hæreticorum punitione. c. 6. hãc tenuit opinionem contra com-
5 munem, quòd hæreticus † ante condemnationem tenetur in foro cõscientiæ, omnia bona sua tradere fisco, aliàs peccat. & iniuste retinet, & ad tuẽdam hanc suam opinionem idem autor scripsit librum illum de potestate pœnali. Et fuit reuera error peior priore, nec mirum est, nam bonus quandoque dormitat Homerus, ideo merito cum multis rationibus & argumentis reprehendit Domin. de Soto. de iusti. & iure. lib. primo
6 q. 6. arti. 6. præsertim, quòd lex † pœnalis nunquàm reũ obligat ad pœnam in foro conscientiæ soluendam, iuxta glos. singu. & nimis vulgatam in cap. fraternitas. 12. quæst. 2. quam dixit esse sing. Alexand. de Imola. in l. si pœna. ff. de condi. indebi. Roma. in rub. de arbitris. Bal.

in l.si post diuisionem,in fine.ubi Ias.num.7. C.de iuris & facti igno.idem Bald.in l.secunda, in fi.C.de vectiga. & commissis,& in l.id quod pauperibus.num.22.C.de episco.& cleri.Ias.in l.ex hoc iure. colum. fin.ff.de iustitia & iure,& in l.fin.num. 16.C.unde leg. & in §.sed istę quidem. nume.110.Insti. de actio. Decius in l. quòd à
à quoquam.num.3.ff.de regul.iuris,ubi asserit dictam 1
gl.esse.communiter approbatam. Hyppo.in l.patre vel marito.num.7.ff.de quæst.Abb.dixit esse notabilem in cap.quia plerunque.nume.41. de immunit.ecclesia.& in c.Raynaldus.num.25.de testa. & in 2.proe.decreta. nu.4.& in c.1.nu.10.de consti.ubi Feli.num.43.cum sequentibus regulam & 5. fallen. ad dictam glos. scripsit. Idem Abb. tanquàm notabilem refert dictam glos. in
rub.de appella.num.16.& in cap. fi. num.6.de sepultu. 2
& in cap.tuam.num.3.de pœnis, & in cap.si egressus.in fine.de iniurijs.quam glo.asserit esse mirabilem,Fel.in cap. audiuimus.de symonia.ubi per totam lecturam illius.c.tres notandas rationes & fallentias ad prædictā accuratissimè & diffusè scripsit : prædictam etiam glos. refert Bernar.Diaz de Luco.in reg.544.incip. pœna,& Adria.Papa in quolibeto. 11.& Martinus Nauarr.in c. sacerdos.num.148.de pœnit.distin.6.& Alphonsus de Castr.de potestate legis pœnalis, lib. 2.cap.9.post medium.& Domin.de Soto.de iust.& iure. lib. 1.quæst.6. art.6.alia delicta quæ publicationem bonorum merentur refert glos. magistra. in l. 2.in uerbo.todos sus bienes.titu.17.lib.4.fori.

SVMMARIVM.

1 *Causa duobus delegatis commissa insolidum non censetur data.*
2 *Indices ordinarij habent iurisdictionem insolidum.*
3 *Inquisitores sunt iudices delegati.*

4 *Inqui-*

4 *Inquisitores possunt simul & separatim cognoscere.*
5 *Quinque sunt permissa, & tria inquisitoribus prohibita.*
6 *Hodie potestas inquisitoribus est restricta.*
7 *An possint inquisitores absoluere inquisitos sine Episcopo.*

SINGVLARE. XXVII.

1 CAVSA à sede Apostolica † duobus pluribùsve simpliciter commissa, unus delegatus non potest in causa procedere sine alio. l. duo ex tribus. ff. de re iud. l. placet. C. de iudicijs. ca. causam matrimonij. de offi. delega. c. si plures. eod. ti. lib. 6. quia non habent iurisdictionem insolidum. Ideo vnus sine alio nihil agit, sed si plures essent iudices ordi-
2 narij, † illi haberent iurisdictionem, & eius excitium insolidum, & non solum voluntariam, sed etiam contentiosam: ideo unus ex pluribus ordinarijs poterit à principio sine alio de causa cognoscere & iudicare, & sentẽtiam proferre. l. j. ff. de offi. consu. l. si pater. ff. de lib. cau. glos. & doct. in l. Pomponius. ff. de re iudi. glos. in parte separatim. in c. ut officium. de hære. lib. 6. Sed si plures iudices ordinarij ceperint simul de causa cognoscere, non poterit unus sine alio cognoscere, uel sententiam proferre. gl. est sing. in l. Pomponius. quam ibi omnes sequuntur. ff. de re iud. gl. 2. in l. duo ex tribus. ff. eod. tit. Alex. cons. 93. repetitus. num. 2. vol. 7. ubi aliqua similia in proposito adducit Io. Berna. Diaz in reg. 380. incip. iudices ordinarij. optimè Robertus Maranta de ordine iudiciorum, parte. 4. dist. 5. ubi 40. differentias inter iudices ordinarios & delegatos scripsit. Sed fauore fidei statutum est, quòd Inquisitores hæreticæ prauita-
3 tis, deputati in aliqua prouincia uel ciuitate † quanquã

sint

ſint iudices delegati... gl.in parte ipſorũ.in cle.nolẽtes. de hære.Io.And.Peru.& alij,cõtra Arch.in c.ne aliqui. de hære.li.6.Abb.in c.cũm matrimonij.nu.7.de officio delega.& in c.cum I.& A.nu.9. de re iud. & in ca.cauſam reſtitutionis.in prin.de in integ.reſti.& in c. fi.nu. 19.de re iud.Dec.conſ.137.& diligenter. nu. 3.in fine. Gundiſla.de Villa.de hære.q.23.nu.6. dicit communẽ Alcia.in rub.de offi.ordi.nu.19.& Iaco.Sept.in Inſtitu.
4 catho.c.34.nu.6.poſſunt † tamen ſimul & ſeparatim in cauſa hæreſis inquirere & procedere. c.ut officium.ca. commiſſi.in prin.c.per hoc.de hære.lib.6.Abb.in c.fin. nu.19.de re iud.& c.cauſam matrimonij.nu.10. Plenè Dec.de offi.deleg.Sed hodie hæc poteſtas Inquiſitoribus in quibuſdam caſibus reſtricta eſt, cle. 1.§.1.de hæ-
5 ret.ubi habentur † quinque quæ Inquiſitores uel alter eorum ſine epiſcopo diœceſano poſſunt facere : uidelicet,contra hæreticos cognoſcere uel inquirere, & eos citare,atque capere,& in compedibus ponere: ſed tria ſunt prohibita , quæ unus Inquiſitorum uel ambo ſine epiſcopo facere nequeunt;uidelicet, hæreticos in tormentis ponere,& eos duro carceri tradere, & ſententiam diffinitiuam proferre: nam quando diuiſim Inquiſitores,uel alter ipſorum, uel diœceſanus procedunt,tenẽtur ſibi inuicem communicare proceſſus:itaq; unus ſine alio ſententiam non proferat.c.per hoc. de hæret. lib.6.& dicta clem.1.& eſt extrauag.Benedicti,incip.ex eo quòd quædam.de hære.declarat Iaſ.in l.qui condẽnare.nu.13.ff.de re iud.Fran.Squillan.de fide catho.c. 53.in fi.latius & melius.c.40.& Alphon.Aluarez Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ. tit. de hære.nu.
6 89.Hodierno tamen die† ut patet in 4.Inſtructione Tolet.c.1.quam refert Iaco.Sept.in Inſtit.catho.cap.34. num.17.

nu. 17. Quandò ambo Inquisitores sunt præsentes, non poterit unus sine altero procedere ad capturam hæreticorum, neque ad purgationem indicendam, neque ad publicationem testium, neque ad copiam actorum reo dandam. Sed circa prædicta occurrit difficultas, an
7 Inquisitores † sine episcopo, uel econtrà possint inquisitos absoluere. gl. in d. clem. 1. tenet quòd sic, quam ibi Paul. de Leazar, & Bonifa. sequuntur, & Præpo. in cap. inferior. 21. distin. Ias. in d. l. qui condemnare. Lud. Carrerius. de hære. num. 72. ratio diuersitatis est, quia absolutio longè fauorabilior est quàm condemnatio. l. cũ quidam. ff. de libe. & posthu. l. præcipimus. C. de appellatio. regul. fauorabiliores. de regul. iur. lib. 6. Contrariam uerò sententiam tenuerunt Ioannes And. & Imo. in d. cle. 1. & Aret. & Soc. in d. l. qui condemnare, & Iacobus Septi. in Institu. catho. cap. 3. num. 4. quia correlatiua sunt absolutio & condemnatio, & correlatiuorũ idem iudicium est. l. fi. C. de indicta vidui. tollen. l. fin. ff. de acceptil. præterea maturior & integrior erit sententia multorum iudicio comprobata. ca. prudentiam. de offi. delega. & quia hæc fuit ratio finalis illius cle. 1. de hære. quæ militat, similiter in absolutione sicut in condemnatione: & hæc opinio mihi uerior uidetur.

SVMMARIVM.

1 *Causa delegata abdicata est iurisdictio ab ordinario. Fallit in causa hæresis. nu. 2.*

3 *Inquisitores sunt iudices delegati ad uniuersitatem causarum.*

SINGVLARE. XXVIII.

1 CAVSA † alicui à Romano Põtifice, in aliqua diocesi, uel prouincia commissa, censetur abdicata à potesta-

potestate & iurisdictione ordinarij: taliter quòd de illa ordinarius cognoscere non poterit: nam in illa causa delegatus maior est ordinario, cum delegantis vicem gerat delegatus. l. solet. ff. de iurisdictio. om. iud. c. sanè. nu. 2. de offic. deleg. c. 2. eod. tit. ideo primo ponitur in lib. decretalium titulus, de offi. deleg. quàm tit. de offic. ord. ut dicunt Paul. Alex. & Dec. in rub. ff. de offic. eius cui. man. est iuris. qui enim maior est primo loco stare debet. l. 1. & 2. ff. de albo. scriben. & in §. aliam. Insti. de bono. possess. Sed hoc specialiter statutum est in Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, quòd per delegationem
2 † eis factam, procedendi facultas ordinarijs super eisdẽ criminibus non tollitur. c. per hoc. de hæret. lib. 6. cle. 1. eod. tit. & in extra. Benedicti incip. ex eo quòd quędã. titul. de hære. officium enim inquisitorum quo ad ordinarios est accumulatiuè & non priuatiuè, ut declarat Fel. in c. excommunicamus. in 1. nu. 4. de hære. alia præ
3 terea poterit esse ratio, quòd Inquisitores † cum sint iudices delegati ad vniuersitatem causarum. glo. 1. vbi Archid. & alij in c. per hoc. de hære. lib. 6. gl. in parte ipsorum. in clem. nolentes. de hære. Ioan. And. & Peru. & magis communiter omnes contra Archid. in c. ne aliqui. de hære. lib. 6. accuratè Gundi. de Villa. de hæret. q. 7. nu. 9. & supra latius ego retuli. ꝑ potestatẽ datam delegato ad vniuersitatem causarum, non censetur in illis causis abdicata potestas ordinaria: ut tradunt Bart. Bal. & alij in l. 1. ff. de offic. præfecti vrbis. Bal. in l. vnica. §. ubi autem. C. de caduc. tollen. Felin. in d. cap. excommunicamus. numero quinto. Gundissa. de Villa. in loco retro citato.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Citatus ut sit contumax quot vicibus citari debeat.*
2 *Hæreticæ prauitatis causis proceditur summarie.*
3 *Citatio personalis dicitur peremptoria.*

SINGVLARE XXIX.

1 CITATVS † vt sit contumax, ter citari debet. l. tres denuntiationes. l. consentaneum. C. quomdo, & quando Iud. l. contumacia. §. 1. ff. de re iud. sed Alphonsus Castren. de iusta hæret. puni. lib. 2. cap. 1. inquit, quod duæ tantum monitiones sufficiunt aduersus hæreticũ, ut sit contumax: & videtur quòd vna tãtum sufficeret,
2 cum in causis hæreticæ † prauitatis procedatur summariè. cap. fin. de hæret. lib. 6. & unica citatio in summarijs habet vim peremptorij. Bald. in rub. C. commi, uel episto. Roma. in rub. ff. de arbi. Hyppol. in l. de vnoquoque, num. 134. ff. de re iudi. Lanfran. in clem. sæpe, in verbo simpliciter. num. 8. de uerb. sign. sed Iac. Sept. in Instit. catho. cap. 43. num. 12. affirmat, quòd de consuetudine in hoc crimine, sicut in alijs criminibus, tres fiunt monitiones, quibus addendum est singulare dictum Innoc. si verum esset in cap. ad petitionem. nũ. 3.
3 de accusa. quòd si aliquis personaliter fuit citatus † nõ requiritur quòd amplius citetur, quia citatio in præsentia est peremptoria, quod dictum communiter reprehenditur, ut patet per Io. de Imo. & Feli. ibi. num. 20. & Matthæ. in sing. 131. incipit, nota dictum.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas tota potest igne destrui, quando in ea sunt plures hæretici.*
2 *Carthago, Troia, & alia loca passa sunt aratrum propter delicta.*

SIN-

SINGVLARE. XXX.

1 CIVITAS † tota poteſt igne deſtrui, quando in ea plures ſunt hæretici.cap.ſi audieris, & ibi gl. 23. q.5.Et habetur in Deutero.c.13. tenuit Hoſti.in ſumma,de hære.§.diligenter.Ancha.in c. præſidentes.eod. tit.lib.6.Carrerius de hæret.num. 148.Alphonſus Caſtren.lib.2.de iuſta hæreticorum puni. in c.14.Gundiſ. de Villa. de hære. q. 24.per totam. Et ita de Palenti-
2 na ciuitate legitur, & Carthago, † & Troia paſſæ fuerunt aratrum propter delicta:ut dicit.l.ſi vſufructus. ff. quemadmo.vſu.amitta.&ciuitas Brigiæ,& Collegium, & ordo Templariorum,ut refert Bart. in l. aut facta.§. nonnunquam.num.6.ff. de pœnis.de qua re uidendus eſt Iaco.Septi.in Inſtitu.catho.c.45.nu.13.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens clericum incidit in maiorem excommunicationem,& à ſolo Pont.Rom.abſoluitur.*

2 *Percutiens clericum hæreticum non incidit in canonem,ſi quis ſuadente diabolo.17.q.4.*

SINGVLARE. XXXI.

1 CLERICVM † percutiens in maiorem incidit excommunicationem, & à nullo alio quàm à Romano Pontifice abſoluitur.c. ſi quis ſuadente diabolo. 17.q.4.c.porrò.c.nulli, cum alijs de ſenten.excommu. l.3.titu.9.par.1.ait Redemptor noſter per Zachariam Prophetam.c.2.Qui vos tangit,me tangit:& tangit pupillam oculi mei.c.accuſatio.in primo.2.quæſt.7.& alibi, Nolite tangere Chriſtios meos. Verùm in odium

hære-

hęreticorum cautum est,quòd si quispiam clericum hę
2 reticum † percutiat non inciditin dictum canonem, si
quis suadente. Ita dixit sing.Inn.in c.si uerè. de senten.
excommuni.sequitur Cardi.in cle.2.§.cæterum.de ele-
ctio.Ant.in cap.contingit.de sententia excommu. Fel.
ubi hoc reputat esse sing.in d.c.si uerè. in princ.& in c.
fin.de hære.Domi.in cap.in nomine domini. 23.distin.
Fran.Ponzi.de Lamijs.nu.77.& Ludo.Carre. de hære.
§.nunc de pœnis.nu.7.

SVMMARIVM.

1 *Clerici quibus casibus tradantur curiæ seculari. & quibus non. num.2.*

SINGVLARE. XXXII.

1 CLERICI † statim post depositionem in tribus ca
sibus traduntur curiæ & potestati sæculari,ui de-
licet in crimine hæresis.cap.ad abolendam. cap. excom
municamus.in 2.de hære.l.60.tit.6.par.1. Archid.in c.
ut Inquisitionis.num.3.de hære.lib.6. & quando cleri-
cus contulit contumeliam maximam episcopo. cap. si
quis sacerdotum.11.q.1.& in crimine falsi. c. ad falsario
rum.de crimi.falsi.prædictos casus refert.d.l.60.in alijs
2 uerò criminibus,clericus depositus nō statim traditur
curiæ sæculari. Immo adhuc tenetur uiuere clericali-
ter,& priuilegio clericali gaudet, & ecclesia eum defen
dit, nisi data incorrigibilitate. cap. cum non ab homi-
ne.ubi latè docentes.de iudi.Abb.in d.cap. ad falsario-
rum.num. 3.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia solemnis quo casu clerico pro suis delictis iniungenda uel non.nu.2.*

SINGVLARE XXXIII.

1 CLerico † pro suis delictis, regulariter non est iniũgenda pęnitentia solemnis, tum propter ordinis dignitatem, tum etiam ne populus ob id scandalum patiatur.c.alienum.c.illud.c.confirmandum. c.de his.50. distin.notant Archid. & Præpo.in c. præsbiter.82.dist.
2 Quod est regulare, nisi pro crimine hæresis † uel pro alio grauissimo delicto. c. fin. 30.d.c.si.quis episcopus. 81.distin.c.sacerdos, de pœni.dist.6.c.1.c.accusatus.§. fi.de hære.lib.6.notauit Grilla.de hære. q. 7.Brunus li. 4.c.13.Gundis.de Villa.de hære.q. 19.

SVMMARIVM.

1 *Carcerati quales sint a carceribus relaxandi uel non, diebus paschalibus.*
2 *Hæretici omni prorsus priuilegio & auxilio iuris carent.*
3 *Hæreticus notorius a quocunque etiam priuato capi potest.*
4 *Hæreticum licet impune occidere.*

SINGVLARE XXXIIII & XXXV.

1 CArcerati † relaxãdi sunt à carcerib. dieb. paschalib. nisi ꝑ crimine lęsæ maiestatis diuinæ & humanę: & ꝑ alijs criminib. relatis in l.nemo deinceps.C.de epi

 scop.

ſco.audien.quam legem allegat gl.fi.in c. poſſeſſor.de reg.iur.lib. 6. dicens, hoc eſſe ſpeciale in hoc crimine
2 hæreſis,hæretici enim, † omni prorſus auxilio & priuilegio iuris carent.c.ad abolendam. in fin. c.ſi aduerſus nos.de hæreticis.& eſt in hoc aliud ſpeciale, ꝙ hæreti-
3 cus † notorius à quocunque etiam priuato capi poteſt: ita inquit Hoſ.in ſumma,de hære.§.qualiter deuitētur, nu.7.& Alberi.in rub.de hære.C.nu.5.& Iaco. Sept.in
4 Inſtitu.catho.c.16.in prin.ratio eſt,quia † eſt hoſtis cōmunis:nam ſi licet hæreticum impunè occidere:ut infrà,ſingulari.73.in fine.à fortiori eum capere.

SVMMARIVM.

1 *Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione. eſt excommunicatus minori.*
2 *Communicans cum hęretico excommunicato ligatur maiori excommunicatione.*
3 *Conuerſatio cum hęreticis periculoſa eſt.*

SINGVLARE XXXVI.

1 COmmunicans † cum excommunicato maiori excommunicatione ligato, eſt excommunicatus minori excommunicatione.c.nuper.c.ſi quem.de ſententia excommunicationis.c.quia multos.11.q. 3.l.2.
2 & 3.tit.9.pa. 1.ſed ſingulare eſt,ꝙ communicans † cum hæretico excommunicato ligatur maiori excommunicatione.cap.excommunicamus.in 1.§.credentes. uerſ. ſi qui autem tales.& ibi notat Anto. de Butr. de hæreticis.Iacob.Sept.in Inſtit.catho.c.27.in prin. periculo-
3 ſa enim eſt hæreticorum † conuerſatio.tex.ſing.in cap. inter ſolicitudines, de purg.cano. ibi in pœna familia-

ritatis

ritatis illius quam cum hæreticis ſcienter habuiſſe dignoſcitur. Ideo dixit ſingulariter Hoſt. in ſumma, de hæreti.§.qualiter deprehendatur.num.4. quòd qui cũ hæretico conuerſatur, oritur ſuſpitio de hæreſi contra eum,refert Alphon.Guerrero,tit.de hæret.num.9. in fine.Caſt.de iuſta hære.lib.2.c.17.

SVMMARIVM.

1 *Collegio iudeorum prohibitum eſt relinquere, uni autem de collegio non.*
2 *Collegio hæreticorum tã uniuerſaliter quàm particulariter prohibitum eſt relinquere.*
3 *Iudæi tollerantur ab eccleſia.*
4 *Iudæi quando & à quo expulſi fuerint Hiſpania.*
5 *Iudæi uel Saraceni non poßunt dici hæretici.*

SINGVLARE. XXXVII.

1 COllegio Iudæorum † prohibitum eſt relinquere, ſed vni de collegio Iudæorum relinqui poteſt. l. 1.& ibi gl.notabilis.C.de Iudæ.Bar.& Sali.in l.1. C. de ſacroſanct.Eccleſ.Bar.in l.cum ſenatus.per tex.ibi.ff.de
2 rebus dubijs.Collegio tamen hæreticorum † nihil relinqui poteſt:& hoc eſt ſpeciale, quòd neque alicui de collegio eorum. l. Manichæos. C. de hære. cap. ſane. 24.q.2.Bar.& Soc.in d.l.cum ſenatus.Ioan. Nicola.de hære.nota.7. in quo loco huius diſcriminis rationem ſcripſit.Alia prætereà, ultra eũ poteſt dari ratio, quòd
4 iudæi † tollerantur ab Eccleſia. Ioan. de Imo. & Cardi.in clemen. vnica. de iudæ. Gundiſſ. de Villa. de hære.quæſt. 5. num. 9. Et ita hodie ſunt iudæi Romæ, & olim in noſtra Hiſpania,vſque ad annum. 1492. menſis

4 Martij, in quo† rex catholicus Ferdinandus, cui semper maxima cura religionis Christianæ fuit, ab Hispania omnes iudæos pœnitus extirpauit: & fuerunt expulsi quatercentum viginti millia iudæorum: ut refert Albertinus in rub. de hære. lib. 6. q. 3. & Iaco. Septi. in In-
5 stit. cath. c. 35. nu. 7. nam licet Iudæus, † vel Sarracenus teneat contra fidem nostram, non ob id iudicandus est hæreticus: quia non potest dici diuisus ab vnitate Ecclesiæ, qui nunquàm in ea fuit. cle. vnica. de vsu. Gundisal. de Villa. q. 2. in prin. Iacob. Septi. ubi supra. c. 45. nu. 8. de his enim qui foris sunt nihil ad nos. c. gaudemus. de diuor. c. multi. 2. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Delictum quando non constat aliter quàm per solam confessionem, non est quis ex ea condemnandus.*
2 *Confitens homicidium non potest pro eo puniri, nisi constet de corpore occisi.*
3 *Homicida uerus si superueniat postquam aliquis ex dicta causa fuit decapitatus, non ob id euitat pœnam.*
4 *Confessio hæresis libera sola sufficit ad condemnationem, etiam si alio modo de crimine non constet.*

SINGVLARE XXXVIII.

1 Condemnandus † quispiam non est ex sola confessione, qñ aliter nõ cõstat de delicto. l. 1. §. illud aũt. vbi Bar. ff. ad Silla. l. j. C. ubi cau. fisc. Bal. in auth. sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis. Ange. in l. vnica. colum. 2. C. de confes. Bartol. in l. fin. ff. de quæstio. latè Angel. in tractatu maleficio. in uerbo, vestem cœlestem. Felinus in capitu. auditis. nume. 28. de præscript. Ias. in l. error. nu. 14. C. de iuris & facti ignoran. Hyppolitus in pra-

ctica

ctica criminali,in principio,nu.5.& 17. vnde dixit ſing. Bal.in Spec.titu.de ſenten.in fi.& in l.cum probatio. ff. de proba.Ang.in l.certum.in prin.ff.de confeſ.ſequitur Hyppo.in loco modo citato, & in l.1.nu.3.ff.de quæſt.
2 Quòd ſi quis confiteatur † ſe hominem occidiſſe, & poſtea illum proieciſſe in mare, & non conſtat de corpore mortuo,confitens propter talem confeſſionem non debet de homicidio puniri:hoc probat tex. quem nullus allegat in l.inde Neratius. §. fin. ff.ad l.Aquil.ibi,ſi hominem viuum confiteatur ſe occidiſſe, & dicit Bald. in l.2.in fin.C.quibus res iudi.non nocet. allegando l. qui ſeruum.in prin.ff.de interrog.actio. & Iaſ.in d.l.error.num. 14.quòd ſi aliquis confeſſus fuit ſe hominem occidiſſe,& propter hoc poteſtas fecit eum decapitari,
3 & poſtea reperitur verus homicida,† quòd ſimpliciter debet mori,neque liberatur propter pœnam primi:verum id quod ſupra dictum eſt,fallit in crimine hæreſis, in quo ſola confeſſio libera ſufficit ad condemnationẽ
4 † etiam ſi alio modo de crimine hæreſeos non cõſtet, cũ hoc crimen in animo & voluntate principaliter conſiſtat. Ita Bald.in l.ſi quis non dicam rapere, in princ. C.de epiſcopis,& cleri.Feli.in c.auditis. nu. 28.de præſcrip.Ioan.Nicola.hoc ſpeciale in hoc crimine refert in tractatu de hære.not.2.vbi hoc limitat.Idem tenuit Ludo.Carrerius,in ſua practi.nu.169.Iaco.Sept. in Inſtit. catho.cap.13.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Extraneus quilibet,etiam ſi ſua non interſit, poteſt ſine mandato defendere criminaliter condemnatum, eo etiam inuito.*
2 *Extranei non admittuntur ad defenſionem hæreticorum,ſed ſi defunctus accuſetur admittuntur filij.*

SINGVLARE XXXIX.

1 CONdemnatum in causa criminali, quilibet extraneus etiamsi sua non intersit, potest sine mandato defendere, eo etiam inuito, sing.l.non tantum. ff.de appella.l.Stichus.ff.de pecu.lega.quam.l. non tantum, cum.6.ampliationibus & 8.Fallen.declarat Feli.in cap. cum super. num. 2.cum seq.post Abb.ibi.nu.12.de re iud.latè Hyppol.in rep.rub.C.de proba.nu.144.& in l. si quis ne quæstio.nu.101.ff. de quæst. sed singulare est

2 in crimine hæresis, quòd extranei † non admittuntur ad defensionem hæreticorum: sed quando post mortē defunctus accusatur, filij ad eius defensionem admittūtur.c.filij uel hæredes.§.alioquin, vbi gl. & doctores.de hære.lib.6.Gundissal. de hære. q.22.nu.10.dicens hoc esse in hoc crimine speciale, sicut multa alia, propter detestationem huius criminis, in iure reperiuntur statuta.

SVMMARIVM.

1 *Conclusio in causa in materia hæresis necessaria non est.*

2 *Conclusio in libello non est necessaria in causis criminalibus, quia ius concludit ad pœnam sine conclusione.*

3 *Reus non obstante conclusione in causa potest suas defensiones & probationes facere.*

4 *Reus in criminalibus non potest renuntiare defensionibus.*

SINGVLARE XL.

1 COnclusio in causis hæreticæ prauitatis necessaria non est.c.fi.de hære.li.6.iuncta.gl.in cle. sæpe.de verb.sig.notat Bar.in extraua.ad reprimendum, in parte.sequentia. Quomodo in crimine lęsæ maiestatis procc.expresse Gundissal.de Villa.de hære.q.12.nu. 2. vbi refert hoc esse speciale in hoc crimine: sed videtur ꝙ in alijs etiam causis criminalibus, non est necessaria in libello

2 bello conclusio † quia ius concludit ad pœnam sine cō-clusione.gl.est fi.& quidem sing.in l.in causis.C. de ac-cusa.quam not.Bal.in l.ædita.nu.55.C.de edēdo. Ang. in tractatu male. in uerbo Inquisitio. col.6.versic.item quæro an iudex teneatur.& similiter in causis crimina
3 libus,non obstante conclusione in causa, reus † potest facere suas defensiones,& probationes. Bar.in l.1.§.fi. & in l.vnius.§.cogniturum.ff.de quæst.& in l. diui.ff.de pœnis. & in Auth.qui semel.in fi.C.de proba.Hyppol. cons.16.in præsenti casu.nu.32.facit gl.notanda in l.pa
4 ctum inter hæredem. ff. de pact. ꝙ reus † non potest in criminalibus renuntiare defensionibus: quam allegat ad hoc Ias.in l.si quis in conscribendo.nu.18.C.de pac. & in auth.iubemus.num.7.de iud. Hyppol.plenè in l.si quis vltrò.num.62.ff.de quæstio.

SVMMARIVM.

1 *Condemnari quibus casibus quis sine accusatore possit.& nu. 2. 3.*

SINGVLARE XLI.

1 Codemnandus † quis regulariter nō est,sine accusatore l.rescripto.§.si quis accusatorē. ff.de mune.& hono.l.qui crimen.C.qui accus.non pos.c.vnicō. vt ecclesi. bene. sine dimi.conferan.dicente Saluatore nostro:Mulier.si nemo te accusat, nec ego te condemno:quàm authoritatem refert gl. in d. §. si quis accusa-
2 torem.Sed in crimine hęresis † potest quis sine accusatore puniri.cap.Inquisitionis.de accusa.c.ut officium.§. compescendi. de hære. lib.6.l.3.C.de aposta.10.casus, in quibus sine accusatore punitur,refert gl.sing. in parte,sine accusatore in d.c.vnico.glo.in c.de manifesta.2. q.1.gl.in l.2.§.si publico.ubi latè Bart.ff.de adulte. gl.in l.fi.ubi plenè Hypp.ff.de quæst.Rom.in sing.519.incip.

3 Innocentius.l.28. ubi gl. tit. 1.par.7.18.† casus scripsērunt.Hosti.& Henri.in d.c.vnico.22.Alber. de Gan. in tractatu malefic.in rub.quæ sit accusatio,& quando accusatio sit necessaria.

SVMMARIVM.

1 *Consanguinei uel coniuncti non possunt in criminalibus cogi,ut inuicem sibi testificentur.*

2 *Consanguinei in crimine hæresis possunt ad testimonium cogi,& fidem faciunt.*

SINGVLARE XLII.

1 CONsanguinei,† uel coniuncti in causis criminalib. non possunt cogi,ut inuicem sibi testificentur.l.lege Iulia.l.in legibus.ff.de testi.l.parentes.C.eo. tit.l.11. tit.16.par.3.l.fi.tit.30.par. 7.sed in crimine hæresis in-
2 dubitatum est,consanguineos † ad testimonium ferendum posse cogi,& fidem facerent.c. literas.ubi Abbas. nu.2.& nu.8.de præsum.Host.& Io.And.in c.dilectorū de testi.cog.Iac. Sept. in Insti. cath.c.62.nu.14.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus non ualet celebrare contractum ualidum.*

2 *Obligatus hæretico,etiam cum iuramento,ipso facto liberatur.*

3 *Contractus facti tempore gratiæ illorum qui postea ad fidem redeunt, reuiuiscunt.*

SINGVLARE XLIII.

1 COntractum aliquem, uel pactum ualidum hæreticus celebrare non valet.l.Manichæos.C.de hære. c.excommunicamus.§.credentes,eod.tit.l.4.in fi. titu. 26.par.7.Io.Nicol.de hære.not.48.incip.nouit.Petrus de Vnzola in arte notaria.rub.de hære.in prin.& obli-
2 gatus † hæretico etiam cum iuramento,ipso facto liberatur.c.fi.de hære.not.Ludo.Carre.de hære.§.nunc.de
3 pœnis.nu.30.sed contractus † facti tempore gratiæ, illorum

lorum qui posteà ad fidem redeunt, reuiuiscunt: ut declarat Iaco. Sept. Insti. catho. c. 46. nu. 5.

SVMMARIVM.

1 *Conueniri quis non debet eodem tempore de eodem delicto coram diuersis iudicibus. Fallit in hęretico. 2.*

3 *Citatus ab ordinario & ab inquisitore eodem tempore, cui obedire teneatur.*

4 *Iurisdictio ordinaria & delegata simul potest concurrere.*

5 *Episcoporum munus quale sit.*

6 *Delegatus Papæ est maior quolibet ordinario in illa causa.*

7 *Iurisdictio inquisitoris ad ordinarium est cumulatiua, non priuatiua.*

SINGVLARE XLIIII.

1 Conueniri † quis non debet eodem tempore de eodem delicto coram diuersis iudicibus. c. fin. de rescrip. c. dispendia. eod. tit. lib. 6. l. 1. §. fi. C. de asser. tollen. ne quis tot laboribus & sumptibus, & expensis vexetur; & ne iudicium diuidatur, & ne sequatur maximum incōueniens, quòd vnus iudex absoluat, alter verò condemnet. l. nulli. C. de iudi. l. omnes. C. de arbi. tu-
2 te. c. 1. de cau. posse. & proprie. In crimine † uerò hæresis singulare est, quòd super eodem delicto potest quis trahi eodem tempore, & conueniri, coram diuersis iudicibus; videlicet coram ordinario, & coram inquisitoribus hęreticæ prauitatis. c. per hoc. ubi Archi. & Frācus, & alij in prin. de hære. lib. 6. cle. 1. de hære. extraua. Benedicti, eod. tit. incip. ex eo. Ludo. Gomez. in d. cap. dispendia. nu. 18. Ponzinibius, de lamijs. nu. 74. Iac. Septi. in Instit. cath. c. 45. nu. 20. Sed occurrit difficultas circa
3 prædicta, si ordinarius † & Inquisitores simul aliquem vocant, cui potius citatus obedire tenetur, uidetur ꝙ ordinario: nam ordinarius habet fortiorem & ordina-

riam

riam iurisdictionem.cap.significauit.de offic.ordi.& ordinarius dicitur habere iurisdictionē fauorabilem, & delegatus odiosam.gl.est sing.in uerbo processus. in c. 1.de rescript.lib.6. Abb.in c. si quis contra clericum.in rep. num. 4.de foro compe.idem Abb.Fel.& Dec.in c. ad hæc.col.1.de rescrip. Gomesius in reg. de verisimili notitia.in prin.& Hyppol.sing.296.& Robertus Marã. in practi.par.4.dist.5.nu.29.& est tex.& glo.in cle.2.de offi.ordinarij.& vltra hanc ordinariam iurisdictionem. æqualem iurisdictionem delegatam tribuunt iura ordinarijs quàm Inquisitoribus.cap.per hoc.de hære.lib.6. cle.1.§.1.eod.tit.& in dicta.extraua. & ita tanquam delegatus & ordinarius in causa procedit, & ordinaria &
4 delegata iurisdictio † simul potest concurrere. Inno.in c.cum ex officij.ubi Feli.9. conclusiones scripsit de pr[illegible] scri.& Nicolaus Boërius decis. 151. incip. dico primo,
5 in fi.& episcoporum † munus est fidem plantare,& hæreticam prauitatem de suis diœcesibus extirpare. c.excommunicamus.1.§.adijcimus insuper. de hæret. & in Directorio Inquisitorum.3.par.c.108.sed proh dolor uerissimum est nostris temporibus dictum Bal.in l.obseruare.§.proficisci.nu.2.in fi.ff.de offi.procon.& lega. ꝙ iurisdictio episcopi de generali consuetudine recessit ab aula. Quod dictum refert Nicol. Boërius, decis. 69.incip.præsuppono.nu.21.Pro alia uerò parte, uidetur, quòd Inquisitoribus, potius quàm ordinario obe-
6 dire teneatur: quia delegatus † Papæ est maior quolibet ordinario in illa causa. cap. sane. in 2.c.studuisti.de offic.delega.sed inquisitores sunt delegati Romani Pōtificis.cap.ut officium.cap.ne aliqui.de hære.lib.6.glo. in parte ipsorum.in clemen.nolentes.de hæret.Abb.in c.causam matrimonij.nu.7.de offi.deleg.dicit commu-

nem

nem conclusionem Alcia.in rub.nu.19.de offi. ordi.Ia. Septi.in Institu.catho. c.34.nu.6.ergo maiores sunt in iurisdictione ordinario. Et ita Archid.Ioan. Andr.& Perus.in d.c. per hoc,in fine. Et in Directorio Inquisitorum.3.par.q.4.& Fel.in c. excommunicamus. in 1. num.4.de hære.Et Carre.de hære.num.71. Iaco.Sept. in Institu.catho.cap.45.num.8. concludunt, quòd potius coram Inquisitoribus, quàm coram ordinario cōparere tenetur citatus,etiam si prius ab ordinario citetur,& postea ab Inquisitoribus:allegat Archid.l.contra pupillum. ff. de re iudi. magna quidem est authoritas Archid.& sequacium:mihi tamen (salua eorum pace) videtur,quòd id quod dicitur de Inquisitoribus, qui iudices sunt delegati: idem dicendum est in ordinario, qui utraque iurisdictione vti potest: nam huiusmodi
7 iurisdictio † ad ordinarium est cumulatiua, & non priuatiua:ut in d.cap.per hoc.cap.excommunicamus.1.§. adijcimus. eod. tit. ideo prima opinio mihi uidetur uerior,contra communem.

S V M M A R I V M.

1 *Correlatiuorum idem est ius, idem principium, & interitus. num.2.*

3 *Regula correlatiuorum non habet locum in hæretico.*

SINGVLARE. XLV.

1 Correlatiuorum † est idem ius.l.fi.ubi Bart.ff.de acceptila.l.fi.C.de indicta vidui.tollen.gl.in prin.Insti.de suc.subla.Bart.in l.fi de vi.C.de exacto. tribu.lib. 10.Abb.in rub.proæ.decreta.lectu.2.nu.10. Hippo.in l.circumcidere.§.seruo.num.4.& 5.ff.de sica.unde dicit Bal.allegando dicta iura,in l.1.nu.23. C.qui accus.non
2 poss.quòd correlatiuorum † est idem principium,& idē interitus.Satis vberrime Io. Baptis. de sancto Blasio,in

tractatu correlatiuorum.ubi. 28. fallétias scripsit, quarum una præcipua secundum eum est, quòd dicta regu
3 la † non habet locum in hæretico: idem tenuit Io. Nicola. ubi exempla huius rei subijcit, in tractatu de hære. not.47.incip.memoria &c.

SVMMARIVM.

1 *Crimina occulta alicuius quis tenetur celare & non prodere propter charitatem erga proximum.*

2 *Hæreticum etiam omnino occultum quando quis propalare teneatur.*

SINGVLARE. XLVI.

1 CRimina † occulta propter charitatem erga proximum quis tenetur celare & non prodere. c. si sacerdos. de offic.ordi c.sicut Christus. 1.q.1. sed id fallit
2 in crimine hæresis, quod † quis tenetur propalare, nuntiando uel testificando quando publicatur ædicta monitoria ab inquisitoribus, etiam si hæresis sit omnino occulta. S.Tho.2.2.q.70.art.1.Inno.in c.1.de testi.cog. Cardi.in c.si peccauerit.nu.29.2.q.1. Gundis. de Villa. de hære.q.6.nu.4. Alphon.Cast.lib.2.de iusta hære.puni.c.25.Ia.Sep.in Instit.cath.c.18.in fin.

SVMMARIVM.

1 *Damnatorum bona pertinent ad descendentes.*

2 *Succedens in bonis confiscatis filios alere, & filias damnatorum dotare tenetur.*

3 *Propter crimen heresis filius legitima non priuatur.*

4 *Lex ipsa nature filios successores facit.*

SINGVLARE XLVII.

1 DAMNATORVM bona † saltim de iure autenticorum applicantur ascendentib. & descendentib. condénati in infinitum. auth. bona dânatorum. C. de bonis proscri. l.6.tit.7.& l.8.tit.10.par.7.l.5.titu.3.par.7. quæ iura regia volunt quòd

ꝙ vſq; ad tertium tm̃ gradum,duob.modis ampliat, & 8.modis limitat Cifuentes in l.4.Tauri,quas amplia.& limita.nihil noui addendo trãſcripſit.Io. Bernar.Diaz. in reg.575.incip.damnatorum bona.& in 3.fallen.prędicti dicunt dictam regulam locum non habere in crimine hæreſis. Aut.gazaros.C.de hære.c.vergentis.eo. tit.c cum ſecundum leges.eod.tit.lib.6.tradit Gundiſſ. de Vill.de hære.q.15.col.1.Io.Nicol.de hære. no.14.in fi.quib.addendum eſt ꝙ egregiè inquit Bal.in l.fi.nu.9. C.de dotis promi. ꝙ qñ ꝑꝑ delictũ bona patris confiſ-
2 ſcãtur,† fiſcus qui in bonis ſuccedit,tenetur filios alere, & filias dotare:qđ ſequitur Io.Corra.in rep. l. filiũ quẽ habentem.nu.188.C.fami.ercif.Paul.de mõte pico in rep.l.poſt contractũ.n.29.ff.de dona.&in auth.ꝑterea. nu.36.C.vnde vir & vxor.& Hubertus Zucardus in l.j. nu.55.C.qui admitti. & in ſpecie qñ bona cõfiſcantur, ꝑꝑ hoc crimen hæreſis tenuit Ia.Sep.in Inſt.cath.c.29. in prin.Pala.rub.in l.77.Tauri.in fi. & latius in rep. c.ꝑ veſtras.parte.2.§.23.nu.14.fol.97.col.3. & 4.in quo loco affirmat ꝙ ſaltim de quadam æquitate canonica fiſcus uel eccleſia quæ in prædictis bonis confiſcatis ſuccedunt tenentur ad ſupra dicta. ad quod bene facit. l. Manichæos,& l.quicunq; .C.de hæret. l.2.& 3.tit.26. par.7.& l.7.tit.7.par.6.l.9.tit.13.li.8.ord.gl.no.in ſum.
3 23.quæſt. 7. ꝙ propter crimen hæreſis paternum † filij ſui legitimis non priuantur, ſi ſunt catholici : & ita expreſsè cautum eſt in prima Inſtructione Hiſpalenſi. ca. vigeſimoſecundo. quòd filij minores & non coniugati hæreticorum,ſi catholici ſunt,& bonis parentum priuati fuerunt,alendi ſunt apud viros catholicos,cura Inquiſitorũ: & puellæ nuptui uel religioni tradantur, de
4 bonis confiſcatis:& iuuatur hoc,ꝙ lex ipſa † naturæ ſuc-

ceſſores

ceſſores filios facit. l. vulgata.l. cum ratio. ff. de bonis damna.l.ſcripto hærede.ff.vnde.libe.l.fin. §. ipſum autem.C.de bonis quæ.lib.aut.hoc amplius, ibi, præter debitum naturæ. C. de fidei comi.cap. Rainutius. ibi. legitima portio iure naturæ debita.de teſta. cap. ſi pater.eod.tit.lib.6.l.2.tit.1.p.1.l.2.tit. 9. par. 4.l.17. tit.1. p.6.quod ſatis uberrimè in mea rep.Aut.licet.C.de natu.lib.per plures concluſiones explicaui.

SVMMARIVM.

1 *In degradatione presbyteri, ſex epiſcopi ſunt neceſſarij.*
2 *Solemnitas quæ requiritur in celebratione actus, requiritur in eius reuocatione.*
3 *Solus epiſcopus hæreticum præsbyterum poterit degradare.*
4 *Inquiſitores efficaciter pro condemnato apud ſæcularem poteſtatẽ debent intercedere.*

SINGVLARE XLVIII.

1 DEgradatio † regulariter de aliquo præsbytero fieri nôn poteſt, niſi in tali degradatione ſex epiſcopi interueniant, & tres in degradatione decani. c. ſi quis tumidus. c. fœlix. c. ſi autem præsbyteri. 15. q. 7. c. de gradatio. in prin. de pœnis. lib. 6. c. non poteſt, ubi glo. Abb. & alii. de re iudi. dubitandi ratio ad prædicta
2 iura, fuit iuris regula, quòd illa ſolemnitas † quæ requiritur in celebratione alicuius actus, illa eſt ſufficiens ad illius actus reuocationem. l. hæredes palam. §. 1. ff. de teſta. l. ſi puellæ. ff. de ſponſa. l. nuptiæ. ff. de ritu nuptiarum. l. ſi ut proponis. in 2. C. de nuptijs. l. nihil tam naturali. ff. de reg. iu. Bal. in l. fi. nu. 34. C. de fideicõ. & in l. ſiue apud acta. C. de tranſac. Plenè Iaſ. in l. unica. num. 18. C. quando non peten. par. pete. accreſcant. & in l. quemadmodum. ff. de acqui. poſſe. Hyppo. latè in rub.

C.de

C.de probatio.nu.345.& in practi. crimi. §. restat.nu. 7.cum seq.& in sing.669.incip.iura volunt. Vnde dixit gl.sing.in l.cum proponebatur.ff.de leg.2.quòd tot testes requiruntur ad reprobandum testamentum,quot ad illud probandum: quam pro sing.allegat Alex. in rub.ff.de acqui.posse.& in l.inter stipulantem. §.sacrã. ff.de verb.oblig.& alij relati ab Hyppo.in d. §.constat. num.7.ubi alia huiusmodi ipse refert. Itaq; cum solus episcopus, ecclesiasticos ordines conferat, videbatur quòd ipse solus tollere degradando possit: ratio verò decidendi fuit, quòd spiritualia facilius construuntur, quàm destruantur.c.inter corporalia. in prin. de transla.præla.c.licet.32.q.7.l.cõsensu.in prin.C. de repud. Ideo supra dictum meritò statutum fuit:sed hoc specia
3 le fauore fidei catholicæ reperitur, quòd solus † episcopus potest præsbyterum vel clericum in sacris constitutum, in hæresim lapsum degradare. c. 1. de hære. lib.6.gl.1.ubi Io.And.& Francus, & alij.in d. c. degradatio. Abb. in ca.non potest,ubi Fel. num.6. de re iudi. Idem Abb.in c.excommunicamus.1.de hęre.Gundiss. de Villa.de hære.q.19.num.2. Ludo. Carre. de hære. §.nunc de pœnis.num.22.& Iaco.Septi. in Instit.cath ca.45.nu.25.ratio huius specialitatis est, quia facilè in unum locum ad degradationem tot episcopi non poterunt conuenire: & ne diutius tam enorme crimen in sacerdotibus impunè differatur.Forma verò degradationis habetur.in c. degradatio. de pœnis.lib.6. Et quando clericus, uel alius curiæ sæculari traditur, Epi
4 scopus & inquisitores † debent pro eo intercedere, ne sæcularis potestas puniat ipsum pœna sanguinis. cap. nouimus,ibi,pro eo debet ecclesia efficaciter intercedere,de uerb.signi.c.reum.17.q.4. neque propter hãc

traditionem ecclesia videtur consentire effusioni sanguinis: tantum denuntiant iudici sæculari vt talem degradatum ad suum forum recipiat, cum iam de iurisdictione ecclesiæ non sit: itaque apud iudicem proprium intercedit: quanquam vt communiter fieri solet, hæc traditio fit vt hæreticus morte puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Degradandus est clericus quando pro hæresi est immurandus.*
2 *Pæna perpetui carceris morti æquiparatur.*
3 *Carcer etiam temporalis maximum est tormentum.*
4 *Maior pæna est carceris quam laborare agro uel opere publico.*
5 *Carcer appellatur mala mansio.*
6 *Carcer est maxima species seruitutis & tormenti.*
7 *Carcer est locus horribilis, maximè pauperibus.*
8 *Contractus in carceribus factus, firmitatem non habet.*
9 *Detentio diutina in carceribus pænam minuit.*
10 *Causæ incarceratorum sunt summariæ.*
11 *Carcer non debet esse nimis arctus & durus.*
12 *Carcerati si ex defectu carceris, aeris, cibi, uel potus, ultra octo dies non uiuunt, ponentes reputantur homicidæ, & irregulares, tanquam si rei in patibulo ponerentur.*

SINGVLARE XLIX.

1 DEgradandus est clericus† antequam pro crimine hæresis perpetuo carceri tradatur. cap. 1. ibi, aut perpetuò immurãdus est. ubi Domi. not. 5. & Alb. not. 6. & Fran. nu. 2. de hære. lib. 6. Abb. in c. at si clerici. ubi Dec. nu. 39. de iudi. bene. Paul. Grillan. de hæret. q. 7. in prin. Gundisf. de Villa. de hære. q. 19. num. 3. Io. Bernar. Diaz in practi. Cano. cap. 106. quod secus est si pro alijs criminibus perpetuo carceri tradendus est secundum prædictos doctores, allegantes c. quamuis. de pœnis.
2 lib. 6. hæc uerò pœna † perpetui carceris morti æquiparatur. Inno. in c. qualiter & quando, in 2. nu. 6. de accusatio.

cusatio.Bald.in l.imperium.ff.de iurisdictio.omni.iudi. Ias.in l.transigere.nu.4.C.de transa. Hyppol. in practi. crimi.§.attingam. nu. 30. & pœna perpetui carceris in aliam speciem pœnæ, arbitrio Inquisitorum potest cõuerti.cap.ut commissi.§.necnon.de hære. lib.6. Abb.in cap.pen.de hæret.Paul.Grillan.de hære.q.7. in fi. car-
3 cer † similiter temporalis, est maximum tormentum. Bald.in l.1.in fine. ff. de custo.reorum, & in l. 1. C. qui non possess.ad liber.perue.vnde dicit gloss.in uerbo flagellis. in l. in seruorum.ff.de pœnis, quòd maior pœna
4 † est stare in vinculis quàm laborare in agro, seu in opere publico.l.si hominem.in princ.ff. depositi, quòd
5 carcer † appellatur mala mansio,quam.l.ad hoc allegat Francus in cap.quamuis.num.3.de pœnis.lib.6. & car-
6 cer † est quædam species, seruitutis. l.2. ff.de lib.homi. exhiben.glos.in parte.la ley.in l.17.titu.si.lib. 3. fori:& est maxima species tormenti.l. 2. C. de abolitio. quam ad hoc allegat Bald.in l.si clericus.num.6. C. de episco. audientia. Hyppol. in l.1.nume.29.ff.de quæstio. vnde sing.dicit Bart.in tracta.de carceribus. in princ. quòd
7 carcer † est locus horribilis & molestus maximè pau-
8 peribus: ideo contractus † uel promissio in carcere factus, tanquàm si in tormentis esset firmitatem non habet l.qui in carcerem.ff.quod met. caus. Bald.in l.vnica.num.27.C.de confessis.Abb.in cap.accedens.num. 3.de procur.Ioan.de pla.in l.nemo carcerem.C.de exactio.tribu.lib.10.Hyppol.latè sing.306. incip. materia carcerati.hinc est, quòd si reus diutius propter delictũ
9 in carceribus fuit detentus, † pœna ordinaria delicti ei minuenda est, propter maximum tormentum quod in carceribus passus fuit,sing.est casus,vbi gloss.& Bar. & Alberi.in l.si diutino tempore.ff.de pœnis, allegat

ad hoc Sal.in l.seruos.2.col.C.ad l. Iulia.de ui publi.& Fran.Balbus.de præscrip.4.parte. princ. q. 2.in princ. Abb.in c.cum haberet.nu.4.de eo quiduxit in matri. Dec.conf.53.requisitus.nu.6.Hyppo.sing. 454.incip. cursus temporis.& Alci.in parergo.iuris.li.2.c.10.ideo dicit sing.gl.in d.l.si diutino.ff.de pœnis.quam allegat Hyppo.in l.1.§ præterea.nu,31.ff.de sica. quòd magis punitur homicidium recens, quàm homicidium antiquum:& pro delicto antiquo pœna ordinaria delicti non datur,per d. l. quam ita præfati doct. intelligunt; & Anto.Gomez.in 3.lib.resolu. c. 1. nu.8.ubi duobus singularibus modis id limitat,&Couarru.lib.2.resolu. c.9.nu.2.præsertim,vt dictum est,si delinquẽs diutino tempore in carceribus fuit detentus, maximè in aliquibus personis,quæ malunt mori quàm in carceribus esse,ob id incarcerati dicuntur miserabiles personę. l. si quis ad declinandam. C. de episcopis. & cleri. Bart. in tracta.de carce. in fine. & carceratorum causa dicitur pia.glo.in l.si quis pro redemptione,in prin. C. de dona.Hyppo.in pract.causa,crimi.§.nunc videndum. nu.
10 12. Ideo causa † carceratorum tanquàm miserabilium personarum sunt summariè & omni celeritate terminandæ, ita dixit Cinus in l. fin. C. si quis alteri uel sibi. Bartol.in tracta. de carce. in fine. est de hoc. l. fin. ibi custodia diutina non maceret. C. de custo. reorum . quam allegat Hyppo. in practica crimina. § attingam. numero. 75. veruntamen iuxta nostram materiam, inquisitores & alij iudices ecclesiastici ad-
11 uertant, quòd carcer † non sit adeo arctus & durus, quòd vi carceris clericus intra breue tẽpus moriatur. Neque diminuatur cibus & potus, vt breui tempore pereat: aliàs, tales inquisitores vel iudices sæculares non

non euadunt pœnam irregularitatis. Ista sunt uerba Abb.in cap.à nobis.nota.3.de a posta.& in cap. ad audientiam.in fine.de crimi.fal.& in c.nouimus. nu.4.de uerb.sign.Anania.in cap.1.de collu.detegen.& in cap. qualiter & quando.2.§. si. uersi. nunquid autem episcopi.de accusatio.Ideo dicit sing.Card.in cle. 1.nu. 9. de pœni. & remi. allegando Lau.quem sequitur Ioan. Bernar.Diaz in practica. ca. 129.& eleganter Aegidius Bosi.in practi.crimi.titul.de foro compe.numero
12 160.cum sequentibus:quòd si incarcerati † ex defectu aeris,uel carceris, uel cibi, uel potus, ultra 8. dies non uiuunt,ponentes reputantur homicidæ & irregulares, tanquàm si rei in patibulo ponerentur, hoc probat.c. à nobis. de apostа. ibi. uita sibi misera reseruetur. & d. c.ad audientiam.ibi per quod periculum mortis, & c. nouimus.§.1.de uerb.sig.ibi.pane doloris: ergò carcerato panis & aqua non sunt neganda.cle.j.§.1.uer.duro tamen carceri.de hære. quibus adde. c. pasce famè morientem.86.d.l.necare.cum alijs.ff.de lib.agno.

SVMMARIVM.

1 *Delictum defuncti post quinquennium a tempore mortis computandum puniri non debet.*
2 *Argumentum de crimine læsæ maiestatis ad crimen hæresis ualet.*
3 *Maiestatem æternam longe grauius est lædere quàm temporalem.*

SINGVLARE L.

1 DElictum † defunctorum post quinquennium à tempore mortis computandum puniri non debet.l.1.& 2.& in rub.& nigro. C. ne de sta. defunctorum post quin.quæ.l.in cognitione. ff. ad Sillania. Sed

Inquiſitores hæreticæ prauitatis, in crimine hæreſis poſt quinquennium poſſunt inquirere & punire, quò ad famam & bonorum publicationem.c. fi.§.fi.de præſcrip.lib.6.cap.accuſatus.§.in eo uero caſu.de hære.lib. 6. vbi gl. in uerbo poſt mortem.dicit,quòd vſq; ad 40. annos.Abb.in cap.cum nobis.num. 8. & ibi latius Feli. num.11.de præſcrip.Gandinus in tractatu malefi.rub. qui accuſa.non poſ.in fi. Franciſcus Squilla. de fide catho.c.54.in fi.Corradus Brunus,de hære.lib.5.cap.17. Iaco.Septi.in Inſtitu.catho.c.18.nu.14. & habetur expreſsè in Inſtructione prima Hiſpalenſi.c.20.facit.l.fin.
2 C.ad l.Iulia.maieſt. ſumpto argumento † de crimine læſæ maieſtatis,ad crimen hæreſis,qđ validum eſt.l.Manichæos.ubi gl.in uerbo ſubire.C. de hære.hoc arguẽdi genere vtitur.Archid.in c.cum ſecundum leges in fi. de hære.lib.6.Spec.tit.de hære.in prin.Cępola in conſ. crim.incip.in cauſa.nu.18.Paul.Grilla.de hære.in prin. Gundiſ.de Vill.de hære.q.23.nu.5. cum longè grauius
3 ſit æternam quàm temporalem lædere maieſtatem,† vt his uerbis inquit tex.in auth.gazaros.C.de hære.c.vergentis.in fine.de hære.cap.ſicut qui.17.q.4. ſed Bart.& Sali.in l.2.per tex.ibi.C.de apoſta.dicunt, quòd Inquiſitores hæreticæ prauitatis non poſſunt inquirere in crimine hæreſis poſt quinquennium à tempore mortis,quoad publicationem bonorum. Idem tenuit Roma. ſingu.431.incipien.de crimine.eſt gloſſ.in l. Manichæos.C.de hæret.gloſ.in uerbo: o en caſo de heregia. in l.9.tit.20.lib.4.fori.ll.quam opinionem de iure ciuili arbitror tantum procedere, per. d. l. 2.C.de apoſta. quando ad fiſcum ſæcularem bona hæreticorum pertinebant,& non ad eccleſiam: prout Abb.& Feli.uolunt ubi ſupra.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Delictum omne regulariter est priuatum & non publicum, nisi aliter à lege exprimatur.*
2 *Crimen hæresis publicum delictum est.*
3 *Opprobria in Deum dissimulare non debemus.*

SINGVLARE LI.

DElictum † omne regulariter est priuatum,& non publicum,nisi aliter à lege exprimatur.l.3.in fin.C.de præuari.Bar.in l.1.ff.de publi.iudi.& in l.fi.ff.de pri.de-
2 lictis. Sed crimen hæresis † publicum delictum est.l. Arriani.l.Manichæos.C.de hære.l.2.in prin.ti. 26.par. 7.nam quod in religionem diuinam cõmittitur,in omnium fertur iniuriam.l.2.C.de aposta.l. Manichæos.in prin.C.de hære.Bald.in rub.num. 8. C.qui accusa.non pos.& Ang.in tract.male. in uerbo necnon ad querelã. uersi.quæritur tamen pro declaratione, ubi scribendo omnia delicta publica,refert crimen hæresis:& meritò
3 quidem, quia in Deum opprobria † dissimulare non debemus,cũ ipse nostra deleuit.c.in nõnullis. de iudęis

SVMMARIVM.

1 *Obuiare delicto quis non tenetur, uel aliquem, à delicto uel iniuria reuocare. & nu.2.*
3 *Errantem in fide quis tenetur corrigere, uel ab errore reuocare, siue delictum sit commissum, uel committendum.*

SINGVLARE LII.

1 DElicto † quis nõ tenetur obuiare,uel aliquem à delicto,uel iniuria reuocare.l.metum autem. §.sed

licet ff. quod met. cauſ. vbi licet mihi pecuniam accipere, vt te liberem ab iniuria vel violentia illata: ergo nō tenetur delicto obuiare: aliàs turpiter acciperet. l. fin. ff. de cond. ob turpem cauſam. l. 1, & 2. C. de pœna iudic qui male iudi. l. 47. tit. 14. p. 5. & per hanc rationem ita tenuit gl. in uerbo arbitramur. in c. quantæ. de ſententia excom. gl. & Bar. in l. culpa caret. ff. de reg. iuris. idem in l. 2. §. ſi eo. ff. ad Sillania. & in l. vt vim. num. 8. vbi latè iuniores, maximè Dec. nu. 33. ff. de iuſti. & iure. & Nicolaus Boerius deciſione. 83. incip. & videtur, & Ferdinandus Vazquez di Minchaca latè, licet more ſuo confuſiſſime, in lib. 1. controuerſiarum. cap. 16. qui ponunt differentiam inter Ius canonicum & ciuile, propter glo. in d. l. culpa caret, & gl. fi. in reg. non eſt. de reg. iur. lib. 6. quæ glo. meretur reprehendi, aut ſunt in foro pœnitentiali intelligendę, ſed quo ad forum con-
2 tentioſum, † nulla in hoc eſt differentia inter Ius Ciuile & Canonicum, cum Abb. in c. 1. in fine. de reſti. ſpo. Ant. in d. c. quantæ. Bald. in l. 1. C. de ſerui. fugi. Ana. in
* c. 2. de hære. Siculus, & Fel. in c. 1. de officio delega. ubi Decius nu. 8. hanc fatetur eſſe communem opinionē contra prædictas gl. quia nullus compellitur alteri benefacere. c. ad fidem. 23. q. 5. gl. in c. ad reprimendum. de offi. ordi. vnde dixit Bal. in l. vt vim. q. 8. ff. de iuſti. & iure. Pau. Caſt. in l. fi. in fi. C. de his quibus, vt indig. ꝙ ſi potui offenſum uel occiſum iuuare clamando & non feci, quòd non teneor, quod ſequitur Dec. in c. 1. nu. 7. de offic. deleg. ubi regulam & plures fallentias in hoc ſcripſit, poſt Fel. & alios ibi. Idem Fel. in d. cap. quantæ. Latius Io. Vilema. in rep. l. diuus. col. 5. cum ſequentibus. ff. de ſicarijs. ſed ſpeciale eſt, quòd errantem in fide
3 † quis tenetur corrigere vel ab errore reuocare: ſiue

delictum

delictum sit commissum uel committendum, quod est aliud speciale. Ioan. And. Ant. Abb. & Fel. per text. ibi in c. 2. de hære. c. duo ista. 23. q. 4. optimè Castro de iusta hære. puni. lib. 2. c. 25. tex. in d. c. 2. inquit hisce uerbis, qui alios cũ potest ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat, & in c. negligere. 2. q. 7. cuius uerba sunt, negligere cum possit perturbare peruersos, nihil aliud est quàm fouere: neque caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

SVMMARIVM.

1 *Accusato danda est dilatio ad quærendum aduocatos.*
2 *Aduocati in Hispania constituuntur accusatis de hæresi, ne eorum defensio pereat.*

SINGVLARE LIII.

1 Dilatio † parti accusatæ danda est, ad quærendos aduocatos. l. 1. §. ait prætor. ff. de postu. l. ab hostibus. ff. ex quibus cau. maio. in crimine verò hæresis dãda non est huiusmodi dilatio. ca. fi. in prin. de hære. lib. 6. c. si aduersus. eod. tit. Bar. in extrau. ad reprimendũ, in uerbo sine strepitu. in fine, Quomodo in crimi. læsæ maiest. proce. Iaco. Septi. in Institu. catho. c. 43. nu. 19.
2 sed hodie iam prouisum est, vt aduocati † constituantur accusatis, ne eorum defensione pereant.

SVMMARIVM.

1 *Actori quis non compellitur edere instrumenta uel libros ad suam intentionem fundandam.*
2 *Accusatus de hæresi cogitur instrumenta & libros suos contra se edere.*

SINGVLARE. LIIII.

1 EDERE instrumenta † sua uel libros contra se actori ad fundandam intentionem suam quis non compellitur.c.1.de proba.l.qui accusare. C. de edendo.l.nimis graue. C. de testi.ca.qui intendit.4.q.3.l.17.tit.2.p.3. Sed quan-
2 do aliquis pro hæresi est accusatus, † cogitur instrumenta uel. libros contra se edere. c.ut commissi.§.necnon.in prin.de hære.lib.6.& ibi gl.& Perusinus, nota.4.& Purpu in l.fi.nu.20.C.de edendo.Io. Nico.de hære.nota.21.incip.magnificus.Iaco. Sep.in Insti. cath.c.45.n.20.plures alias fallētias ad dictā regulā doctores scripsere.i n d.c.1.& Soc.in reg.149.inci.edere actor.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus pro quibus criminibus a suis subditis accusetur.*
2 *Episcopus nō potest de hæresi accusari, nisi corā Romano Pontifice.*
3 *Episcopi qualitates quales esse debeant.*

SINGVLARE LV.

1 EPiscopus † à suis subditis pro nullo crimine accusatur, nisi pro crimine hæresis:& alijs criminibus exceptis.c.oues. ca.accusatio quoque.2.q.7. ubi Eusebius Papa inquit his uerbis:oues quæ suo pastori commissæ sunt,cum nec reprehendere,nec vllatenus accu-
2 sare possunt:quæ accusatio † hæresis coram inquisitoribus proponi non potest,nisi coram Romano Pontifice.c.inquisitores.de hære.lib.6. & habetur in Conci. Triden.sessione.13.de reformatione.cap.13. declarat Iaco.Sep.in Insti.catho.c.24.nu. 5. ubi inquit allegādo Bart.Mirandam,in tracta.de necess.resi.episc.& Gratia-
3 num in ca.1.40.d. quòd episcopus † debet esse natura prudens,moribus docilis,temperatus, castus, sobrius,

peruigil,

peruigil, humilis, affabilis, mifericos, doctus, in lege domini instructus, fideique defenfor: non litigiofus, non auarus: viduarum, orphanorum, & pauperum protector: & omnia ad unguem faciat quæ in fua confecratione promittit. Et quales oportet effe epifcopos fcripfit diuinus Pau. ad Timo. epif. 1. c. 3. & habetur in feff. 2. Conci. Tri. in principio.

SVMMARIVM.

1 *Errans, in delictis, nõ habetur pro doloso, nec tãquã dolosus punitur*

2. *Errans, licet sic in culpa, & det operam rei illicitæ, non punitur ut dolosus.*

3 *Bartoli doctrina in l. respiciẽdum, §. delinquũt. de pœnis. declaratur.*

4 *Errans uel dubitans in fide, pro hæretico habetur.*

5 *Capitulum 1. de hæreti. declaratur.*

SINGVLARE LVI.

1 ERrans in delictis † nõ habetur pro dolofo, neque tanquam dolofus punitur. l. j. C. de ficarijs. l. fœdiffimam. C. de adulte. l. qui iniuriæ. ff. de furtis. c. cum uoluntate. de fent. excom. potius enim error uel ignorantia præfumenda eft, quàm dolus. fing. eft. l. quòd adhibitus: ibi. credite magis errore quàm malitia incidiffe. C. de his qui fibi afcripferunt in teftamento. quã dicit nõ effe alibi. Bal. in l. 1. in fi. ff. de legi. & Dec. cõf. 175. in caufa falfitatis. nu. 5. Hyppol. in rub. ff. de falfis, nu. 7. & in l. qui ignorans. nu. 9. ff. eo. tit. de falfis, & li-
2 cet errans † fit in culpa, & dat operam rei illicitæ, non punitur ut dolofus. l. fi cum feruo. ff. de iniurijs, per quẽ decidit. Ang. ibi. quòd qui uolebat occidere Titium, & errore ductus occidit Gaium quem credebat effe Titium, non debet puniri corporaliter vt dolofus homicida, fed pœna extraordinaria arbitrio iudicis: idem Angel. in l. refpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœnis, contra Bart. ibi, qui contrariam expreffe tenuit fenten-

tiam: sed Bart. ibidem in hoc meretur reprehendi; & contra Bar. tenuit Floria. in l. scientiam. §. sed & si defendendi. per tex. ibi. ff. ad l. Aquil. & Ias. in l. 1. nu. 16. ff. de legi. dicens ꝙ Bar. communiter reprobatur. Sed reuera
3 si uerba † Bart. rectè inspiciantur, opinio Bar. potest sustineri: nam ipse non affirmat ꝙ pęna ordinaria uel extraordinaria puniatur, sed simpliciter ꝙ puniatur, & potest Bar. intelligi pœnà extraordinarià, ut testatur com-
4 munis: ad rem igitur, errans † vel dubitans in fide, pro hæretico habetur. c. 1. de hære. c. Beatus. vbi glos. 22. q. 2. l. 2. C. de hære. Bald. in l. data opera. nu. 53. C. qui accusa. non pos. Fran. Squil. de fide catho. c. 18. & qualiter hoc intelligatur, & de multiplici errore circa fidem satis vberrimè explicat Iaco. Sept. in Insti. catho. c. 25. per
5 totum: & tex. in d. c. 1. de hære. dicens, ꝙ dubius † in fide infidelis est, intelligendus est secundum Io. And. ibi de dubitatione quæ habet in se firmitatem animi & quandam pertinaciam, & semper perseuerat in illa dubitatione: secùs si incidat in dubitationem ex primis motibus, & non assistit, sed statim à dubitatione recedit. Ita declarat d. tex. Pala. rub. in alleg. hære. §. pe. & Alphon. Guerrero in thesauro religionis christianæ. de hæret. nu. 22. & optimè Ludo. Carre. de hære. §. circa secundum. nu. 6. cum sequen.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ab homine à quo absoluatur.*
2 *Inquisitores quomodo possint absoluere redeuntes.*

SINGVLARE. LVII.

1 EXcõmunicatus † ab homine, à nullo absoluitur nisi ab illo qui illum excommunicauit: uel qui superior non tamen inferior sit. c. pastoralis. §. præterea de offic.

ord.

ord.l.minor magistratus.ff.de mino. Abb.in c.prudentiam.§.si uerò.nu.5.de offi.delega. & in c. nimis graue.
2 nu.4.de præben.sed Inquisitores † hæreticæ prauitatis cùm sint Papa inferiores, possunt absoluere hæreticos ad fidem redeuntes à sententijs excommu. & aliarum pœnarum quas Romanus Pontifex in cœna Domini aduersus illos promulgauit, ita tenent Archid.Io.And. & Domi.in c.ut officium.in princ.de hære. lib. 6.Gundis.de Villa.de hære. q. 20. nu. 10.& in Directorio Inquisitorum.3.par.in formis abiurationum.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non est idoneus testis.*
2 *Excommunicatus minori excommunicatione potest esse testis, & stare in iudicio.*
3 *Excommunicatus maiori excommunicatione in quibus possit esse testis. & num.4.*

SINGVLARE LVIII.

1 EXcommunicatus † testis idoneus non est.c.ueniẽs. in 2.in fi.de testi.c.intelligimus,de iudi.clarior tex. in c.decernimus.de sent.excommu.lib.6.auth. credentes.C.de hære.ratio manifesta est, quia maior excommunicatio non solum à perceptione sacramentorum, sed etiam à communione fidelium separat. c. sicut. 11. q.3.c.si quem.de senten. excommu.ex quo sequitur,
2 si esset excommunicatus† minori excommunicatione, quòd bene poterit esse testis & in iudicio stare,cum nõ sit à communione fidelium separatus, ut in iuribus mo do citatis tenuit expresse glos. in uerbo iurisdictionis. in c.si celebrat.de cleri.excom. minist.glos. in parte, & testificando,in d.c.decernimus.Felin.in d. c.ueniens.in fin.l.6.in fi.tit.9.par.1.uerum extra iudicium,in aliquo instru-

3 instrumento, uel testamento, excommunicatus † maiori excommunicatione testis esse potest. Inno. in c. pia. nu. 4. de exceptio. Bal. in l. 1. nu. 17. C. de hære. Instit. Io. And. in c. decernimus. nu. 2. de sent. excommu. li. 6. ubi similiter dicit, quod contrahere potest. Abb. in c. ad probãdum. nu. 8. de re iudi. & in d. c. si uerè. nu. 8. in quo loco optimas adducit rationes. Feli. in d. c. ueniens. num. 29. ubi regulam & 3. fallen. scripsit. Dec. post alios in d. cpa. intelligimus. num. 3. & ita videtur communis opinio: quãquàm in hoc casu locum habet ratio de qua supra: quòd est prohibita excommunicato fidelium communio: sed fortassis ne tot testamenta uel contractus ob id annullentur, uel quod ea quę in iudicio fiũt publico officio aguntur: secùs extra iudicium, ut annuit Innoc. in d. ca. pia. in fine. Quicquid denique sit, speciale est quòd in
4 causis hæreticæ prauitatis, excom municatus † maiori excommunicatione, admittitur in testem contra hæreticos. c. in fidei fauorem. c. præsidentes. de hæret. lib. 6. Gundi. de Villa. de hære. q. 13. nu. 10. Francis. Squil. de fide catho. c. 34. in prin. Iaco. Sept. in Institu. catho. cap. 62. nu. 5. dicens quòd etiam in hoc crimine hæresis excommunicati non plenè probant sine alijs adminiculis Abb. in c. per tuas. nu. 4. de sym. Feli. in c. testimonium. nu. 22. de testi. Gundiss. de Villa. de hæret. q. 13. nu. 12. Pala. Rub. in allega. hæresis. §. fi. & ex d. c. in fidei fauorẽ. colligitur: ibi ex qualitate & alijs circunstantijs &c.

SUMMARIUM.

1 *Participans cum innodato maiori excommunicatione est excommunicatus minori.*

2 *Iudices Inquisitionis conuersando cum iudicibus secularibus excõmunicatis, exercendo officium suum, contra hæreticos, non ob id ligantur excommunicatione.*

SIN-

SINGVLARE LIX.

1 EXcommunicatus † est minori excommunicatione, qui participat cum excommunicato maiori excõmunicatione innodato.c.nuper.c.si quem. de sent. excom.c.quoniam multos. 11.q.3.l.2.& 5.tit.9.par.j.Sed
2 Inquisitores † & alij iudices hæreticæ prauitatis,cõmunicantes cum iudicibus sæcularibus maiori excommunicatione excommunicatis, vocando brachium sæculare,vel alio modo,contra hæreticos officiũ suum exercendo,non tamen ob id ligantur minori excommunicatione.c.præsidentes,& ibi gl. in parte excommunicationis,dicit hoc esse speciale in hoc crimine, de hæret. lib.6.alios similes casus refert. d.c.quoniam multos.& c.inter alia.de sen.excom.& l.34.tit.9.par.prima.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in causa ciuili pro contumacia non habetur pro conuicto.*
2 *Qui stat per annum in excommunicatione, pro quacunque causa prolata,est suspectus de heresi.*
3 *Contumax pro crimine hæresis, post annum ut uere hæreticus damnatur.*

SINGVLARE LX.

1 EXcommunicatus † pro contumacia in causa ciuili, etiam si stet in excommunicatione per mille annos,non habetur pro conuicto.gl.est sing. & communiter recepta,in verbo.non potest.in cap.contingit.de dolo & contuma.Quam ibi Ant.& alij notãt pro sing. & Abb.in c.1.nu.27.de iudi. Francus in c. cum contumacia,in fi.de hære.lib.6.Rom.sing.303. incip. de hoc heri.Aufre.in additio.ad Capel.Tholo. decis. 365. sed excommunicatus pro quacunque causa etiam ciuili, si

1 per annum extiterit in excommunicatione † est suspectus de heresi:& Inquisitores contra eum possunt procedere, vt saltem indicatur purgatio : nam talis præsumitur male sentire de articulis fidei, contemnēdo per tātum temporis spatium, animo indurato, potestatem clauium ecclesiæ:sed nō vt hæreticus damnetur. Ioan. And. Francus & alij in d.c.cum contumacia.in fi. Idem Io. And.& Abb.in c.fi.de pœnis. Albertinus in Rub.de hære.lib.6.q.13.nu.34.Ripa.in c.1.nu.77 de iudi.Corradus Brunus.lib.1.de hære.cap.4.Ludo.Carrerius.de hære.nu.21.Io.Nicol.de hæret. not.41.incip.nota perpetuo.Gundis.de Villa.de hære.q.10.nu.2.Pala.rub.in c.per vestras.§.18.num.27.fol.67.col.4.de dona.inter vir.& vxo. verùm si pro crimine hæresis quispiam fue-

3 rit citatus,& per annum continuum sit contumax † lapso anno damnatur vt hæreticus.c. cum contumacia. c. vt Inquisitionis.in fi.de here.lib.6.c.excommunicamus 1.§.qui autem.de hære.& in c.3.de reformatione.in fi. Sess.25.Concil.Trid.concordat.l·regia.32.tit.9.par.1. optimè Abb.in c.insinuatum.num.4.de symo.est sing. decis.Capellæ Tholosanæ,in ordine.365.incip.Item anno.vbi traditur vera procedendi forma in hoc casu contra hæreticos,& annus huiusmodi esse debet cōtinuus, ꝙ semper & omni tempore illius anni sit excommuni-

4 catus:hoc annnit illa dictio,per:de qua in d.c.cum contumacia.quæ denotat continuationem temporis, & actum perfectum. l.si vrbana.§.pernoctare.ff.de verb. sign.c.quoniam frequenter.§. si verò, ut lite non contesta.c.cupientes.§.quòd si per viginti.de electio.lib.6. cap.præsentium.7.quæst.1.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum excommunicati est ualidum.*

2 Excommunicatus pro hæresi non potest testari.
3 Testamentum hæretici, si ad fidem redit, conualescit.

SINGVLARE LXI.

1 EXcommunicatus † non est prohibitus testari, & testamentum ab eo factum validum est. Inno. in c. veritatis. de dolo & contum. & in c. cum voluntate. de sententia excom. Archi. in c. pia. nu. 4. de excep. lib. 6. Ioan. And. in c. decernimus. post gl. ibi, in verbo. & testificando, de senten. excom. lib. 6. Bar. optimè cons. 238. incip. existens Petrus, vbi opiniones contrarias nititur concordare. Fel. in c. cum dilectus. nu. 5. de accusa. hanc dixit esse communem opinionem, & Abb. in rub. de test. nu. 5. dicit communem. Barba. in c. quia ingredientibus. de testa. Ioan. Duran. in arte testandi. tit. 1. cau. 10. Sed
2 speciale est, quod excommunicatus † propter crimen hæresis non potest testamentum condere. c. excommunicamus. in 1. §. credentes. de hæret. Aut. credentes: & ibi Bar. C. de hæret. quem text. ad hoc allegat Arch. in d. c. pia. nu. 4. Bar. in l. si quæramus. nu. 8. ff. de test. Bal. in l. fi. nu. 7. C. si à non compe. iudi. Feli. in cap. ad probandum. in prin. de re iud. vbi Abb. num. 10. sed si ad fidem reddit,
3 testamentum † conualescit. Fel. in c. cum dilectus. nu. 5. de accusa. allegando cons. Federici. 139. & Hyppol. in practi. crimi. §. secunda quæstio. num. 49. contra ea quę concludit Cast. in l. 5. Tauri. in verb. & ad legitima, in prin. & contra reg. iuris, non firmatur. de reg. iuris. lib. 6. & in prin. Insti. quibus non est permi. face. testa.

SVMMARIVM.

1 Excommunicari quis non potest post mortem.
2 Vulnerans hominem mortuum non punitur.
3 Promittens dare gallinas tenetur eas dare viuas.
4 Pro crimine hæresis post mortem quis communicatur.

5 Com-

5 *Communicans cum mortuo eum sepeliendo excommunicatus est.*
6 *Qui viuus non potuit in ciuitate aliqua morari, mortuus non potest ibidem sepeliri.*

SINGVLARE LXII.

1 EXcommunicari † nullus potest post mortem.cap.à nobis.in 2.§.nõ obstat.de senten.excom.c.ligatur. 24.q.2.quia excommunicatione anima ligatur.c.Inquisitioni.de senten.excom.c. si quis præsbyterorum. de rebus ecclesiæ non alienan. & mortuo anima nõ inest, ideo mortuus non excommunicatur:vnde dicit tex.in c.tempus.13.q.2.& c.qualis.25.distin.qualis ex hoc sæculo quis egreditur, talis apud Deum repræsentatur:ac iuxta illud Matthæi.c. 16. quodcunque ligaueris super terram,erit ligatum & in cœlis.c.solitæ.de maio.& obedien.l.1.tit.5.lib.8.ordi.& exponit gl.in d. c. ligatur super terram,id est inter viuos:ideo dicit Bal.in l.sororẽ. nu.2.C.de his quibus vt indig.& in l.1.nu.7. C. qui accus.non pos.& in l.ex hoc iure.col.3. ff. de iusti. & iure.
2 Hypp.in l.fi.nu.30.ff.de quæst. quòd vulnerans † hominem mortuum non punitur, licet statutum dicat quòd vulnerans hominem puniatur; Titius enim si est mortuus non dicitur amplius Titius.Bal.in l.conuenticula. in fi.C.de sacrosan.eccles.& in l.vnica.nu.40.C.de confessis. his addendum est quod Bar. scripsit in l. quòd te
3 te mihi.num.18.ff.si cert.peta.quòd promittens † dare vnum par caponũ tenetur dare viuos & non mortuos: & ibi Bal.Ang.& Rom.sequuntur. Idem Bar. Ang.& Imol.in l.qui decem.§.fi.de solu.per tex.ibi,idem Bart. per tex.ibi in l.1.§.si plures.ff. si quadru. pau. feci.dicatur.Hyppo.latè in l.fi.nu.37.ff.de quæst.Ad rem igitur, speciale est quòd pro crimine hæresis, in detestationẽ
4 huius criminis † quòd post mortem potest quis excom

municari.

municari.c.fin.§.sunt autem. 24.q.2.gl.sing.in summa ea.caus.& q.c.si quis episcopus:vbi Abb.nu.3.de hære. idem Alb. in c. literas. nu.26.de resti.spol.Gundiss.de Vill.de hære.q.22.nu.6.Iac.Septi.in Institu. cath.c.17. in prin.& c.27.nu.4.& hunc effectum in hoc casu operatur excommunicatio, vt possit exhumari corpus hæretici iam sepultum in cemiterio:uel in ecclesia.cap.sacris, vbi Abb.de sepultu.idem Abb. in c. mulieres. nu. 7.de senten. excom.sed cum à iure omnes hæretici sint excommunicati.c.excommunicamus.de hære. parum aut nihil in hoc casu operari potest ab homine excommunicatio, contra Abb. vbi suprà. Sed omittendum non est, quòd communicans cum mortuo excommu-
5 nicato † eum sepeliendo vel sindone tegendo in excõmunicationem incidit.gl.est sing.in c.ad hæc.de priuil. quam ibi.nu.2.dixit esse sing. Abb. in d.c.mulieres.nu. 7.& in c.sacris.in prin.de sepultu.& Dec.in l.fin.nu.11. ff.de iur.omni.iudi. & in c.2.nu.3.de exceptio.quia cui non communicamus viuo, non communicemus mortuo.c.2.& 3.23.q.2.& in d.c. sacris.vnde sing. affirmat
6 Barto.per tex.expressum ibi in l.si quis in insulam.ff.de cada.punitorum, quòd qui viuus non potuit in aliqua ciuitate morari, mortuus non potest in illa ciuitate sepeliri:quem tex.ad hoc dixit sing. Ias.in l.2.nu.3.C.qui testa.fac.pos.& Petrus de Rauena in suo alpha. aureo. fol.158.col.3.&Dec.in c.2.n.4.de excep. & addi.Abb. in d.c.ad hæc.&ita per supradicta proximis dieb.respõdi, quòd Ioan. Alfon. qui propter exilium in oppidum de la Roda patria mea diocęsis Conquensis nõ potuit ingredi, qui mortuus durante tempore exilij fuit in dicto oppido, nõ potest sepeliri sub pœna exilij:quod est satis notandum.

H SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fides etiam hosti & inimico seruanda est.*

2 *Hispanorum mos est non seruare fidem, quod tamen dictum reprehenditur.*

3 *Fides a priuato prestita non est hereticis seruanda.*

SINGVLARE LXIII.

1 FIDES † etiam hosti & inimico seruanda est.c.noli existimare.23.q.1.c.innocẽs. 22.q.4.glo.in c.dominus noster. 23.q. 2.notatur per glo.& dd.in c.3.de iureiur.nam graue nimis est fidem fallere. l.1.ff.de constit.pecu. l.iurisgentium.§. prætor ait.& l.conuentionum.ff.de pactis.ob id inquit Vlpia.in l.1. ff. de pact. quid.n.tam congruum est fidei humanæ, quàm ea quæ placuerunt inter se seruare. & contra Hispanos inquit Io.And.in prohe.dicere.quòd
2 Hispanorum † mos est non seruare fidem:ubi Bal. col. 6.inquit, caue tibi omnino à Cathalanis : quos refert Nicola.Boëri.decis. 179. incip. & primo præsuppono. nu.8.sed salua eorum authoritate,non rectè in hoc sentiunt : si quispiam de Hispanorum fidelitate & fide legere desiderat,legat de Bello Saguntino. & Marineum Siculum de Hispanorum moribus.lib.4.prope finem. Verum ob tanti huius criminis prauitatem communis
3 doctorum sententia recepta est, fidem † à priuato præstitam hæreticis seruandam neutiquàm esse,ut in Concilio Constantiensi Ioannes Hus hæresiarcha, & eius discipulus Hieronymus traditi fuerunt igni, quamuis eis data fuit securitas.S.Thom.2.2.q.4.art.3. Barto.& cęteri in l.conuentionum.ff.de pact. Corradus Brunus lib.3.de hære.c.14.Dec.in l.ea est natura.ff. de reg.iur. latè Iaco.Septi.in Instit.cath.c.45.nu.14.cum sequen-

 tibus,

tibus, ubi plenè distinguit inter fidem datam à priuato uel à republica, uel à iudice hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Filij succedunt parentibus tam ex testamento quàm ab intestato.*
2 *Parentes catholici possunt exheredare filios hæreticos.*
3 *Filius exhæredari potest à patre ex causa simili uel grauiori expressis in iure.*

SINGVLARE LXIIII.

1 Filij † ex testamento & ab intestato succedunt parétibus suis. l. in successione. C. de suis & legi. hære. l. inter cætera. ff. de lib. & posthu. Aut. de hæret. & Fal. §. semper igitur. colla. 1. auth. de hære. ab intesta. venien. in prin. colla. 9. l. 3. ti. 13. par. 3. l. 53. ti. 6. par. 1. l. 6. Tauri. sed si sunt filij hæretici, neq; ex testamento, neq; ab intestato parentibus suis succedunt: & propter hoc parétes
2 † catholici, licite eos possunt exhæredare. c. excommunicamus. 2. §. credentes. de hæret. l. cognouimus. l. Manichæos. auth. Gazaros. C. de hære. Aut. ut cum de appella. cogno. §. causas. uersi. si quis ex prædictis. colla. 7. gl. in §. fin. Insti. de inoffi. testam. glos. in cap. Quinta uallis. de iureiuran. Gundisf. de Villa de hære. q. 23. in prin. Hyppol. in rep. rub. ff. de fideiusso. num. 120. Ludo. Carrerius. de hære. §. nunc de pœnis. nu. 35. l. 3. & 4. tit. 26. par. l. 7. tit. 7. par. 6. Quæ lex omnes alias iustas exhæredationis causas refert. & ultra prædictas expressas, ex
3 alia causa simili uel grauiori filius † potest exhæredari, tenuit Ang. in l. lex Cornelia. in prin. ff. de iniurijs. Alc. cons. 202. super themate. uol. 2. Cur. iun. cons. 182. nu. 10. Fel. in c. pastoralis. nu. 3. de rescrip. Hyppol. in l. qui falsam. §. accusatio. nu. 5. ff. de falsis, & in sing. 78. incip. plures sunt causæ. Ioan. Berna. Diaz. in reg. 273. incip.

exhæredare. Hanc tandem dicunt esse communem opinionem. Alex. auth. non licet. nu. 9. & ibi Ias. num. 6. C. de lib. præ. vel exhære. Pala. Rub. in rep. rub. de don. inter virum & vxorē. §. 16. nu. 10. Didacus de Couar. in c. Rainu tius. nu. 16. de testa.

SVMMARIVM.

1 *Filij orthodoxi iudæorum uel hæreticorum, fauore fidei possunt petere suas legitimas in bonis parentum suorum etiam uiuentium.*
2 *Viuentis nulla est successio neque hæreditas.*

SINGVLARE LXV.

1 Filij † orthodoxi iudæorum uel hæreticorum fauore fidei possunt petere suas legitimas, in bonis suorum parentum etiam viuentium. l. cognouimus. Et ibi Sali. C. de hære. c. iudæ. in 2. & ibi Anania. & Fel. nu. 2. not. de Iudæis. Io. de Imo. in c. Rain. nu. 43. de testam.
2 regulariter contra, nam viuentis † nulla est successio, neque hæreditas. l. 1. §. si impuberi. vbi Bar. ff. de colla. bono. l. neminem. ff. de acq. hære. auth. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. optimum igitur consilium est illud Ecclesiasticum ca. 33. filio, & mulieri, fratri, & amico, non des potestatem super te in vita tua, nec dederis possessionem tuam, ne forte pœniteat te: melius est enim, ꝙ filij te rogent, quàm te respicere manus filiorum tuorū.

SVMMARIVM.

1 *Filij in quibus puniantur propter delictum hæresis paternum.*
2 *Paterna flagitia hæreditaria successione descendunt.*
3 *Quando progenitores fuerunt reconciliati, filij eorum non puniuntur.*
4 *An pœna extendantur ad filios ante delictum natos.*
5 *Filius pro delicto patris non punitur.*
6 *Ponuntur casus in quibus filij pro delictis suorum parentum puniuntur.*

SINGVLARE LXVI.

1 FIlij hæreticorum † quoad bona, & honores, & beneficia obtinenda, & quoad multa alia in odium tanti criminis pro delictis suorum parentum puniuntur. c. vergentis. in fine. de hære. c. vt commissi. §. priuandi. c. 2. §. hæretici autem. c. statutum. in 2. c. cum secundum leges. de hære. lib. 6. Auth. Gazaros. C. de hære. li. 4. tit. 26. par. 7. & est expressa Pragmatica huius regni: tenuit Bar. in l. aut facta. §. nonnunquam. nu. 4. ff. de poenis: & mirabiliter in hoc loquitur Henricus in d. c. vergentis: & Alphon. Aluarez Guerrero, in thesauro religionis Christianæ. tit. de hære. nu. 6. Gundis. de Villa. de hære. q. 23. in prin. Hyppo. in rub. nu. 120. ff. de. fideiuss. & habetur in Exodo. c. 20. Ego sum dominus Zelotes, visitans iniquitates parentum in filios, vsq; ad tertiam
2 & quartam generationem: quia paterna † flagitia hæreditaria successione descendunt. l. quisquis. C. ad l. Iul. maie. c. pe. 56. dis. plures huius rei rões scripsit Ia. Sep. in Insti. cath. c. 9. nu. 4. & ꝙ dicunt prędictà iura, maximè tex. in d. §. hæretici aũt. ꝙ descendẽtes hæreticorum per lineam masculinam, vsq; ad secundum gradum, & per fœnininam vsq; ad primam, ad ecclesiastica beneficia, & ad officium publicum, & ad dignitates sæculares ad-
3 miti non debent: intelligenda sunt † qñ progenitores fuerunt verè hæretici, & non quando fuerunt reconciliati, & reincorporati vnitati ecclesiæ. c. statutum. in 2. §. fi. de hęre. lib. 6. expresse Gundis. de Villa. de hæret. q. 23. in prin. quod est notandum: & an filij hæreticorum priuentur beneficij, iam obtentis tempore commissæ hæresis paternæ, uidendum est supra singulari. 24. in fine. Abb. & Anto. in c. vergentis. de hæret. Villadiego. de hære. q. 23. Reper. Inquisitorum in verb. filij. Roma.

ſing.686.glo.in c.ſatis peruerſum. 56.diſtin.glo.Card. Ioan.de Imola & Bonifa.in cle.1.§.ipſius filij,de pœnis. late Couarru.lib.2.reſolu.c.8.nu.4. in quo loco nu. 5.
4 & ſequenti, latè examinat. an pœnæ † in iure ſtatutæ aduerſus filios hæreticorum, extendantur ad filios natos ante delictum hæreſis commiſſum, in quo articulo videndum eſt Singulare. 68. infra, regulariter contra
5 quòd filius † pro delicto patris non punitur. l. crimen. paternum.ff.de pœnis.l.2.& fi.& in rub.& nigro.C.ne filius pro patre.Iuxta illud, filius non portabit iniquitatem patris,neq; pater iniquitatem filij.c.iudæi.c.non imputabuntur.1.q.4. ſæpiſſimè verò vnus punitur pro
6 alio † ut fuerunt paruuli Sodomæ igne cõſumpti propter parentum ſcælera,ut Geneſis.c.19.&de Dathan, & Abiron hoc contigit,ut habetur in Numeris. c.7. & pro peccato Achor, plebs Iſraelitica hoſtibus tradita eſt:ut in 1.Regum.c.4.& Helibonus ſacerdos,pro iniquitate filiorum ſuorum. Et refert Quintus Curtius, lib.6.ꝙ lege Macedonum ſtatutum erat, ut propinqui & affinas illorum qui regi inſidiati erant,cum ipſis etiã inſontes necarentur: plures caſus in quibus vnus punitur pro alio,refert gl.in c.Eccleſia.1.q.4. & ſing.glo. in ſumma.c.cau.& q.gl.& doct.in c.non debet. de reg. iu.lib.6.Bal.in rub.C.res inter alios acta. Fel. in c.uergenti.nu.3.cum ſeq.de hære. & in c.ius gentium. fi. & pe.col.1.diſt.Pau.Grillan.de hære.q.3.nu. 4. cum ſeq. Hypo.ſing.551.in cip.pęna.late Couarru.lib.2. reſolu. c.8. & 12.caſus refert Matthæus de Afflictis in conſti. Neapoli.tit.2.nu.24.& 33.

SVMMARIVM.

1 *Filij hæreticorum liberantur ipſo facto a patria poteſtate.*

SIN-

SINGVLARE LXVII.

1 Filij † pp delictum hæresis paternum liberatũ ipso facto à patria ptãte liberatur.c.2.§.illud autẽ. de hære.lib.6.l.quisquis.§.emancipationes. C. ad l.Iulia. maiesta.Fel.in c.fi.in prin.de hære.optimè Iaco.Septi. in Institu.catho.c.45.num.28.& Ludo. Carre. de hæreti.§.nunc de pœnis,nu.35. In alijs uerò delictis, aliter est.l.relegatorum.§.ad tempus.ff.de interdi. & relega.& in §.relegati.Insti.quibus modis ius patriæ pote.sol.l.1.& 2.tit.18.p.4.

SVMMARIVM.

1 *Paterna flagitia filijs ante natis non nocent, sed nascituris.*
2 *Gradus doctoratus filijs ante genitis non prodest.*
3 *Crimen paternum hæresis filijs antea natis nocet.*
4 *Reprobatur opinio Calde.& sequatium.*
5 *Ponitur vera specialitatis ratio.*

1 Filijs † ante delicta parentum natis, paterna flagitia minimè prçiudicant, quin utantur priuilegijs, & aliis rebus quibus uti poterant ante delictum commissum.l.2.C.de libert. & eorum libe. ubi probatur q̃ propter ingratitudinem à liberto commissam, ipse & eius filij post ingratitudinem nati, & non antea in seruitutem reuocantur, ubi Bal.num.5. inferendo ad statutum Perusii, notat delicta parentum non nocere filiis ante natis, sed nascituris: cum non ueniant ex infecta radice.l.emancipatum.§.1.ff.de senat. ubi macula patris non nocet filio antea nato ad officium senatoris obtinendum.l.1.§.fi.ff. de bono.posse. contra tabu. l.si necem.§.si deportatus.ff.de bonis liberto. quæ iura uolunt, quòd filii iam nati propter superuenientem casum in personam patris non repelluntur à successio-

ne paterna; & facit quòd filius antea natus ex dignitate superueniente patri, non consequitur priuilegium
2 uel honorem paternum, vtputà si sunt † ante gradum doctoratus geniti.l.filij.§.senatores.ff. ad municipa.l.si senator.C.de digni lib. 12.glos.& Bar.in l.2.§.in filijs.ff. de decurio.idem in l.cum satis.nu. 11.C.de agri.& cēsi. lib. 11.Io.de Pla.in l. in filijs. C. de decurio.lib. 10.ergò cum commoda non consequantur, neque incommoda:iuxta regulam iuris notissimam, & in specie omnia supradicta uidetur probare.l. 3. ibi ni el hijo, que vuo despues que hizo la traycion, pueda reptar. tit.9.lib.4. ordi.l.4.& 5.in fi.tit. 1.lib.4.ordi.l.6.tit.27. p.2.l.fin.tit. 31.p.7.l.9.tit.22.p.4.gl.in l.diuo Marco.C.de quæstio. gl.in parte reatum,in c.iam itaque. 1.q.4. Sed in crimi-
3 ne hæresis speciale quidem est, † ꝙ filijs hæreticorum etiam iam natis aute crimen hæreseos commissum,crimen hæresis paternum præiudicat,sicut filijs posteà natis:ità Repertorium Inquisitorum,in verb.filij.Gundi. de Villa.de hære.q.23.nu.5.Ioan.Lupius, de regno Nauarræ,parte.5.§.8.Alphon.Castren.de iusta hære.puni. lib.1.cap.fin.& de potestate legis pœnalis. cap.7.lib. 1. illa.2.latè Couarru.lib.2.resolu.cap.8.num.4. versic.4. solet, qui omnes prædicti suis literis & virtutibus nostram illustrant Hispaniam, quippe qui Hispani sunt: & hoc prius tenuit Alber.& Salic.in l. quisquis.C.ad l. Iulia.de adulte.Ang.in tracta. malefic. in verb. che hai tradito la tua patria.glo.in cap.si quis cum militibus.in uerb.filij.6.q.1. text.in cap.filij, de hæret. lib. 6. ubi filij eorum qui hęresim in articulo mortis commiserunt patiuntur pœnas canonicas. Indubitanter ergò de filijs iam natis ille tex. intelligendus est. ad idem satis vrget cap.statutum,in 2.eod.tit.& lib.ubi infames reputātur

filij

hæreticorum, qui hæretici mortui fuerunt: ergò non considerat tex. quòd sint ante uel post delictum nati: & hanc opinionem uerissimam esse opinor contra Calde
4 rinum, † cons. 3. titu. de hæreti. & Domi. & Francum in d. c. 2. §. filij. qui opinionem Calderini tenent: & Anan. in d. cap. uergentis. colum. 4. & Iaco. Sept. in Insti. cath. cap. 29. num. 4. qui opinionem Calderini aliquibus rationibus & fundamentis approbant, quæ sanè mihi nõ placet, propter grauitatem huius criminis: & quia hoc
5 vitium hæresis est merè spirituale † non trahens originem uel commertium à carne. Ideò cessat ratio suprà posita, an filij ueniant ex infecta radice, uel non.

SVMMARIVM.

1 *Confessio ficta non est sufficiens ad transmittendum pœnam ad hæredes, nisi in crimine læsæ maiestatis, & hæresis.*

SINGVLARE LXIX.

1 FICTA confessio † non est sufficiens ad hoc quòd pœna quæ ratione huiusmodi confessionis à iure, uel à lege posita est, transmittatur ad hæredes, nisi in crimine læsæ maiestatis, & hæreseos: hæc sunt uerba Bart. in l. Imperatores, §. si is qui. ff. de bonis eorum qui ante sent. mortem sibi consciue. allegando. l. Manichæos. C. de hære. & l. quisquis. C. ad l. Iuliã. maiesta. gl. & docto. in l. eius qui delatorem. ff. de iure fisc.

SVMMARIVM.

1 *Fratres inuicem habitantes simul, nõn possunt unus contra alterũ testificari, nisi in causa hæresis. nu. 2.*

SINGVLARE LXX.

1 FRatres, † interim ꝗ in parẽtũ ptãte sunt, uel simul habitãt, inuicẽ aduersus se nõ possunt testificari. l. pater & filius. ff. de testi. l. cum aliàs. C. de castre. pecu. lib. 12. §. sed neque hæres Insti. de testam. gloss. fin. in l.

parentes.

parentes.C.de testi.gl.in c.consanguinei.3.q.5.Bal.in l. 1.nu.3.C.de episco.& cleri.Fel.in c.in literis. in fine.de testi.Hyppo.in l.1.§.ad quæstionem.nu.7. ff. de quæst. Io.Berna.diaz.reg.746.testis domesticus. falle. 6.l.regia.sing.in l.16.tit.16.par.3.l.9.tit.8.ubi optima glos.in verbo hermanos.lib.2. fori. ll. Sed in crimine hæresis
2 speciale est,† quòd fratres in prædicto casu inuicem ad testimonium admittuntur.c.literas.ubi gl. & docto.de præsumptio.Feli.in c.accusasti.nu.2.de accusat.Anton. in sing.incip.testis licet frater.Gundissal.de Villa.de hęre.q.13.nu.10.gl.sing.in d.l.16.tit.16.par.3.Iaco.Sept. in Institu.catho.c.62. nu. 14.

SVMMARIVM.

1 *Furiosus uel infans propter delicta non puniuntur.*
2 *Furiosus absenti & prodigo, ignoranti, & mortuo æquiparatur.*
3 *Furioso quo casu non sit parcendum in delictis.*

SINGVLARE LXXI.

1 FVriosus † uel insanus propter delicta non puniuntur.l.diuus.ff.de offi.præsid.l.pe.ff.ad l.Pompe.de parri.c.aliquos.cap.si quis insanierit.16.q. 1. cle. si furiosus,de homi.l.17.tit.14.par.7.l.3.in fine.tit.7.par.7. tales enim sensum non habent, & satis suo furore puniuntur:ut dicunt dicta.l.diuus.& d.l.pen.& absenti,&
2 prodigo,ignoranti, & mortuo furiosus † æquiparatur: vt latè tradit Hippo.in l.1.nu.52.cum seq.ff. de sicarijs. ubi num.58. nonnullos doctores referendo affirmat,ꝙ furiosus pœna mortis non punitur:etiam si ante furorem committat aliquod delictum morte dignum : sed in crimine hæresis videtur esse speciale,ꝙ saltim quoad publicationem bonorum de crimine hæresis ante fu-
3 rorem commisso,parcendum non est furioso.† Ripa in

l. ex

l.ex facto.nu.72.ff.de vulg.& pup.Igneus.in l,3.§.ignoscitur.nu.73.ff.ad Sillania.Hyppol.in d.l.1.nu.58.Iaco. Septi.in Institu.catho.c.26.num.11.& colligitur ex d.l. diuus.ubi in grauioribus criminibus furiosus punitur.

SVMMARIVM.

1 *Tyranni gesta sunt ipso facto nulla.*
2 *Tyranni gesta contra hæreticum ualida & iuridica sunt.*

SINGVLARE LXXII.

1 GESTA † per Regem uel Principem tyrannũ, sunt ipso facto nulla.l.decernimus. C. de sacrosan.eccles.c.fundamenta.ubi gl. & doct. de elect.lib.6.cle.pastoralis,de re iudi.Abb.
2 in c.p.& g.nu.22.de offi. delega. sed fauore fidei statutum est,quòd tyrannus † qui de facto & non de iure iurisdictionem,uel regnum,nel prouinciam possidet, talem iurisdictionẽ optime poterit exercere contra hęreticos,& ab eo gesta ualida & iuridica sunt. c. præsidentes.in prin.de hære.lib.6.Gundiss.de Villa.de hæret. q. 9 nu.8.Io.Nicola.de hæret.nota.40.incip.quamuis.

SVMMARIVM.

1 *Hæresis quid sit,& hæreticus quis dicatur.& nu.2.*
3 *Hæreticus ut quis propriè dicatur, quæ requirantur.*
4 *Error in intellectu,& pertinacia in uoluntate faciunt aliquem hæreticum.*
5 *Hæresiarcha quis sit,& unde dicatur.*
6 *Hæreticos quilibet propria authoritate potest occidere,capere,spoliare,eorumque ciuitates incendio consumere.*

SINGVLARE LXXIII.

1 HAERESIS † est vox Græca, quæ Latinè significat sectam,uel electionem: ideò hęreticus dicitur,qui ex suo arbitrio doctrinam falsam aliquam

quam eligit, uel qui falsas ac nouas opiniones gignit, vel eas sequitur. cap. hæreticus. 24. q. 3. Et dicitur hæreticus, qui aliter sentit, vel docet de sacramentis Ecclesię, quàm sacrosancta Ecclesia Romana prędicat & obseruat. c. ad abolendam. de hæret. c. hæc est fides. 24. q. 1. & verè hæreticus est qui Christum profitetur, & eius dogmata corrumpit. tex. in c. hæresis. 24. q. 3. ibi, quicũque aliter scripturam intelligit quàm sensus Spiritus sancti flagitat, à quo scripta est, licet ab Ecclesia non recesserit tamen hæreticus appellari potest: ita Ricardus
2 in 4. senten. dist. 13. arti. 5. q. 1. & hæreticus † est ille qui circá ea quæ sunt fidei errat per intellectũ, & pertinaciter adhæret errori per uoluntatem. Archid. in c. quicunque de hęre. lib. 6. Innoc. Ioan. de Imo. & Antonius in c. firmiter. in fine. de summa Trini. & fide catho. & Bald. in rub. de summa Trini. & fide catho. vbi optimè Paul. Cast. & Alfon. Cast. in lib. 1. de iusta hære. puni. in prin. Syluester in uerbo hæresis. 1. est tex. in c. dixit apostolus. 24. q. 3. ibi. nequaquam sunt inter hæreticos deputandi. Plures alias notandas diffinitiones refert Iac. Septi. in Instit. cath. c. 31. in prin. & Francis. Squilla. de fide catho. c. 14. & Alphon. Aluarez Guer. in thesauro religionis Christianæ. ti. de hæreticis. col. 1. & 2. ubi plenissimè plures hæreticorum & hæresum refert species. finaliter requiritur, vt aliquis ꝓpriè dicatur hæreticus
3 vt sit baptizatus: nam iudęus, Sarracenus, uel paganus, non dicuntur hæretici, quia de his qui foris sunt, nihil ad nos. c. multi. 2. q. 1. c. gaudemus. de diuor. etiam si iudæi inducant Christianum ad iudaismum, uel hæreticorum sint receptatores, non possunt ab Inquisitorib. puniri sed à iudicibus sæcularibus. l. iudæos, & l. iudæi, in 2. C. de iudæ. expresè Iaco. Septi. in Institu. catho. c.

33.aliàs.35.nu.8.finaliter error in intellectu, & pertinacia in voluntate faciunt aliquem hæreticum. c. dixit Apostolus. 14.q.3.Pala.rub.in allegatione hæresis.§.3. & 4. ut superius dictum est, q crimen hæresis habet principium & complementum:principium in errore, complementum in pertinacia:ut deciditur in d. c.hære sis,& Alphonsus Guerrero,vbi supra.nu. 20. cum seq. ubi plenissime refert viginti modos agnoscendi pertina tiam in hæreticis:& hæsiarcha est qui est magister erro ris.c.qui aliorum.24.q.3.dicens:qui aliorum defendit errorē,multò amplius damnabilior est illis qui errant: ideò quia magister erroris est,non tantum hæreticus, sed hæresiarcha † dicēdus est:& dr̄ ab archa.i.princeps,
5 & hæresi,diuisione; quasi princeps hæresis: & cōtra tales hæreticos in eorum odium statutum est, vt ipsi à quolibet impunè possunt occidi, Auth. Gazaros.C. de hære.ibi.diffidamus atque bannimus. cap. quando vult.& ibi gl.fi.23.q.4.c.si audieris.23.q. 5. ubi glo.in verbo uocabis,inquit,quòd quil.bet † sua propria au-
6 thoritate hæreticos potest occidere,& capere, & spoliare, eorumque ciuitates incendio consumere, ut in Deute.c.13. ibi, qui dixerit, sequamur deos alienos, interfice illum.& c.17.& in lib.4. Reg.cap.23.& lib. 1. Machabæorum.c.2.c.excommunicamus,in 2.§.catholici.de hære.Ioan.Mona.& Ioan. And. in c. præsidentes.de hære.li.6.ubi Archi.dicit,q tutius est quòd hoc fiat authoritate principis, vel Ecclesiæ: de quo latius Gundiss.de Villa.de hære.q.24.col.1. & Ludo. Carre. de hære. § nunc de pœnis. num. 7. ubi etiam affirmat amittere priuilegium canonis,si quis suadente.allegando Card.in cle.2.§.cæterum.de electio.& Fel.in c.fi.de hæreti.& Iaco.Sept.in Institu.catho.c.45.nu.13.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæretici de iure & de facto sunt priuati officio & beneficio.*
2 *Agenti petitorio pro beneficio quod semel habuit obstat exceptio quòd sit hæreticus.*
3 *Crimina nulla priuant aliquem ipso iure, nisi in casibus a iure expressis.*

SINGVLARE LXXIIII.

1 HAeretici † ipso iure & facto sunt priuati officio & beneficio.c.excommunicamus. §. credentes.de hære.auth.credentes.C.eod.tit.c.si vos. 23.q.5.c.quo iure,& ibi glo.magna.8.distin. Ioan.And.& Domi.in c. vt commissi.§.priuandi.de hære.lib.6.Abb.in c.inter dilectos.nu.11.de excess.præla. Nicola. Milis in suo Reper.in uerb.hæretici.Gundiss.de Villa.de hæret. q.23. num.2.Io.Bernar.diaz in sua practi.cano.c.106.contra gl.quæ contrarium videtur tenere, in ca. satis peruer-
2 sum.56.distin.vnde sequitur quòd agenti † petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio quòd sit hæreticus:ita Innoc.& plenius Abb.& alij in d. c. inter dilectos. plus in hoc audeo affirmare quòd petenti restitutionem beneficij uel alterius rei, obstat exceptio quòd sit hæreticus,ita Abb.in cap.ex parte.num.19.de resti.spol.allegat gl.sing.in summa.14.q.1.est & alia gl. sing.in verb.nam iure diuino in d. ca. quo iure.Soc.in reg.466.spoliatus falle.7.& Lud.Gome.in reg.de triēna.poss.q.52.& Iaco.Septi,in Institu. cath.c.45.nu.13. rationes huius conclusionis scripsit Ioan. Nicol.de hæ-
3 re.nota. primo.verùm nulla alia crimina † priuant aliquem ipso iure,nisi in casib. à iure expressis. c. clericis. ibi honore priuentur & loco.ne cleri.uel mona. c.ex literis.de exces.præla.gl.in c.fi.de iure patro. gl.in c.cum

vos.

vos.de offic.ordi.glo.in verb.priuentur,in c.cupientes. §.si verò in discordia,de electio.lib.6.gl.in parte suspẽsus.in cle.2. de vita & honest. cleri. glos. in summa.15. q.8.Abb.in c.fi.de præsumptio.latè Fel.in cap. 2.de rescrip.col.1.& 2.& in cap.quærelam de iureiuran.Io an. Bernar.Diaz in practica cano.ca. 123. plurima scripsit Tiraquel.in rep.l.si unquam,in uerb.reuertatur, num. 206.cum seq.C.de reuo.dona.& Hyppol.in practi.crimil.§.aggredior.nu.190.cum seq.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus uel hæreticus non admittitur in testimonium contra christianum, sed bene econtra.*

2 *Hæreticus potest esse testis in testamento.*

SINGVLARE LXXV.

1 HAereticus, † seu iudæus ad testimonium contra Christianos non admittitur, sed bene econtra Christiani contra iudæos uel hæreticos, in eorum detestationem, l.quoniam multi, in prin.C.de hære.cap.si hæreticus,&c.non potest.2.q.7.c.iudæi.de testi, glo.& docto.in l.cunctos populos.C. de summa Trini. & fide cath.Lud.Carre.tit.de hære,§.nunc de pœnis. in prin. quia de iure sunt infames & excõmunicati: ideo prohibentur testificari.l.7.& l.32.tit.3.lib.8.ordi.Ioan.monachus in suo defensorio iuris.rub.contra iudæos, nu. 7.
2 sed in testamento hæreticus † testis esse potest. c.quoniam multi.in fine.C.de hære.Federicus Schen.in tracta.de testi.in prin.num.18. ubi omnes personas prohibitas testificari refert, & in quibus casibus hæreticus potest esse testis, scripsit Brunus lib.5.de hæret.c.10.& Iaco.Septi.in Instit.catho.c.62.num.12.cum seq.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici, iudæi, uel pagani seruos christianos habere non possunt, & statim serui liberi efficiuntur.*

SIN-

SINGVLARE LXXVI.

1 HAeretici, seu iudæi, uel pagani seruos Christianos nō possunt habere, & statim serui liberi efficiuntur. l. fi. §. his ita dispositis. C. de epis. & cleri. l. vnica. C. ne Christi. mancip. hęre. uel iudæ. habeat. l. Manichęos. in fine. C. de hære. c. 1. & 2. & c. iudæi. in 2. de iudæis. c. fi. de hære. l. 13. tit. 3. lib. 8. ordi. l. fi. tit. 21. p. 4. l. 13. tit. 9. p. 6. l. pe. tit. 24. p. 7. declarat latè Sept. in Instit. cath. 959. nu. 2. cum sequen.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ipso iure est excommunicatus.*

2 *Diabolus eandem potestatem habet in excommunicato, quam rusticus in pecore suo.*

3 *Accusati de hæresi dum sunt in carceribus, antequam hæretici declarentur, quas pœnas patiantur.*

4 *Excommunicatus quot quas & pœnas patiantur, remissiue.*

SINGVLARE LXXVII.

1 HAereticus † ipso iure est excommunicatus. c. excōmunicamus, in primo. §. credentes, de hære. cap. nouerit. de senten. excom. l. 2. tit. 9. p. 1. Ioan. Nicola. de de hære. nota. pri. & propter excommunicationem traditur quis Sathanæ, vt ab eo torqueatur, vt inquit Paulus Epistola prima ad Corinth. c. 5. de illo Corinthio qui vxorē patris sui acceperat, iudicauit .n. huiusmodi hominem tradere Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus eius saluus sit. Et in Epist. prima ad Timothæum, c. 1. in fine. Ex quibus Hermeus & Alexander, quos tradidi Sathanæ, vt discant non blasphemare. Habet in ca. audi deniq;. 11. q. 3. & c. apostolicæ. 24. q. 3. (uide glo. sing. in d. c. audi deniq;) quòd eandem potestatem habet diabolus † in excommunicato, quàm rusticus in

2 pecore

pecore suo. Refert Abb. in rub. de senten. excommunicationis, vnde dicit Archi. in d. c. hæreticus. 26. q. 5. ꝙ quatuor pœnis hæretici puniuntur: excommunicatione, depositione, & militari percussione, & omnium rerum publicatione. Sequitur Paulus Grillan. de hæret. q. 3. in prin. & 14. pœnas à iure contra hæreticos statutas. refert Ange. in sua summa in verb. hæreticus: ex quibus omnibus liquidè deducitur, quòd cum hæretici à iure sint ipso iure excommunicati, quòd interim quòd in carceribus sunt accusati
3 † de crimine hæresis: & antequàm hæretici declarentur, sunt à communione fidelium euitandi, neque audire diuina officia possunt, neque ecclesiasticę sepulturæ, si interim moriuntur, sunt tradendi, vt tenet & benè supradicta declarat Iacob. Septiman. in Instit. catho. c. 27. in fine. 30. casus in quibus quis est ipso iure excommunicatus, refert Host. in summa de senten. excommuni. §. quis possit, & nonnullos d. l. 2. tit. 9. p. 1. & 32. refert glo. magna in c. eos qui. de sententia excōmunicationis. lib. 6.
4 & plures alios gl. in clem. 1. eo. tit. & 62. pœnas † quas patitur excommunicatus, scripsit Petrus Rebuffus in suis concorda. rub. de excommunicatis non uitandis, pagi. 268. cum sequentibus. Et Petrus de Duenas in reg. 268. incip. excommunicatus non potest in iudicio agere. & an hæreticus mentalis sit excommunicatus: vide optimè glo. magistram, vbi plenissimè Card. in Cle. 1. §. verum. de hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus uel paganus rem alienam etiam cum titulo & bona fide non præscribit. An autem possit præscribere ad vtilitatem fisci ecclesiæ.*

I SIN-

SINGVLARE LXXVIII.

1 HAereticus † seu paganus, interueniente etiam titulo & bona fide rem alienam non præscribit. cap.porro.16.quæst. 3. Barto. in l.constat. ff.pro hærede. Ioan. Nicola. de hære.nota. 23. incipit, commenda. Ludo. Carre. de hære.§. nunc.de pœnis.num. 12. gl j.vbi docentes in c.sine possessione. de reg.iur.lib.6.
2 ubi Petrus de Ancara.nu.4.disputat,an possit † præscribere ad vtilitatem fisci,vel ecclesiæ,regulariter contra. l.1.l.si aliena res,cum alijs iuribus.ff.de vsuca.ratio poterit esse de.l.Manichæos.C.de hære.ibi nihil ex legib. commune sit.cum cæteris.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici ab aliquo hæredes non possunt institui. & quod hæretico relinquitur fiscus uendicat.*

SINGVLARE LXXIX.

1 HAeretici † ab aliquo hęredes non possunt institui.l.Manichæos §.ipsos quoque.Auth.credentes.C.de hęre.l.hi qui sanctam.C.de aposta.cap.si quis episcopus,& c.excommunicamus.in prin.§. credentes de hære.Ioan.Nicola.de hære.nota.14.in fine. Corra. Brunus de hære.lib.5.c. 11. Carrerius de hære.§.nunc de pœnis.num.11.Pau.Grillan.de hære. q. 9.nu.2.Iacob.Septi.in Instit.catho.c.45.num. 16.l.4. in fine, tit. 26.p.7.l.10.tit.5.& l.16.tit.6.lib.3.fori.gl.sing.in §. legari.Insti.de lega.quæ refert.11.personas quæ hęredes institui non possunt,quam dicit sing.Bar.in authen.de rapto.§.mulieri.in prin.col.9.& magistralem vocat Ias. in l.1.nu.7.ff.de lega.1.l.4.& 5.tit.3.p.6.& quod hære-
2 tico † relinquitur,fiscus uendicat.l.3.C.de hæreti.Bar. in l.1. ff. de iure fisci. Abb. in d. c. si quis episcopus, & Ludo.Carre.in d.§.nunc de pœnis.nu.11.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæreticis & ad fidem conuersis quæ sint interdicta.*

SINGVLARE LXXX.

1 HAeretici ✝ armorum vsus & similiter conuersis àd fidem interdictus est & solet similiter interdici equorum & mularum, atque ornatus & uestitus præciosi usus.arg.tex.in c.admonere.& c.latorem. 33.q.2.l.14.& l.27.tit.3.lib.8.ordi.declarat Iaco.Sept. in Instit.cath.c.7.& melius.cap.46.nu.4. cum seq.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici ipso facto perpetua damnantur infamia.*
2 *Infamibus portæ dignitatum patere non debent.*

SINGVLARE LXXXI.

1 HAeretici, ✝ ipso facto, perpetua damnantur infamia.auth.Gazaros,C.de hære.c.excommunicamus,in 1.§.credentes.eo.tit.cap.2.§.hære.lib.6.c.infames.6.q.1.c.alieni.2.q.7. Alphon. Castren.li.2.de iusta hæreti.punitione.c.5.Brunus.lib.5.de hære.c.8.l.4.tit. 26.p.7.beneficia ecclesiastica habere nequeunt, neq; dignitates aut priuilegia quæ viris probis concedi so-
2 lent: portæ enim dignitatum infamibus ✝ patere non debent.l.infamia.C.de decurio.lib.10.l.2.C.de digni. lib.12.c.infamibus,de reg.iu.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici defensores ciuitatum esse non possunt, & quæ alia exercere non possint.nu.2.*

SINGVLARE LXXXII.

1 HAeretici ✝ defensores ciuitatum esse non possunt.l.iubemus.C.de epi.Audien.auth.de priui. dotis hære.mulie.non præstan.in prin.vbi gl.2.& doct. col.8.c.nulla officia.54.dist.c. constituit.17. q.4. neque

2 medici, † neque chirurgi esse possunt, neque mercatores, neque proxenetæ, neque macellatores: vt in Pragma. huius regni: & in 3. instructione Pinciana. cap. 11. sub pœna ibi posita, quam bene declarat Iacob. Sept. in Institu. catho. c. 29. in prin.

SVMMARIVM.

1 Hæretici non habent potestatem ordinis nec iurisdictionis, neque sacramenta conferunt. quod ultimum quomodo intelligatur, distinguitur. nu. 2.

SINGVLARE LXXXIII.

1 HAeretici †. non habent potestatem ordinis aut iurisdictionis, neque sacramenta conferunt. ca. præter hoc. & c. ad hoc verò. 32. dist. Corradus Brunus de hære. lib. 5. cap. 4. Iaco. Sept. in Institu. catho. ca. 45. nu. 18. quia diuisi sunt à capite, & omnis authoritas in mẽbra influit: ideò neq; baptismus, neq; eleemosyna, neque mors prò Christo suscepta, proficere hæretico ad salutem possunt: tamen ad temporalia, & ad mentis illustrationem sic. ut declarat Durandus lib. 4. senten. dist. 15. q. 3. ibidem Gabriel. dist. 16. q. 2. Syluester in summa uerb. charitas. §. 8. sed supradictis videtur aduersari tex. in c. Dominus declarauit. 1. q. 1. & c. secundum catholicæ Ecclesiæ consuetudinem. 19. dist. & ca. ostenditur. de consecra. dist. 4. quòd hæretici excommunicati, uel suspensi, vel scismatici conferunt uera sa-
2 cramenta. Ideò distinguendum est, † quòd si in forma ecclesiæ prædicti id agunt, conferunt sacramenta Ecclesiæ, quoad caracterem, sed non quoad executionẽ, secundum glo. si. in d. c. secundum catholicæ, & gl. in d. c. Dominus, ita optimè declarat Host. in sua summa de temporibus ordina. nu. 6. nam quę sancta sunt, coninquinari non possunt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus a testimonio repellitur, nisi fauore fidei contra hæreticum in defectum aliorum testium.nu.2.*

3 *Testes omnes à iure reprobati, fauore fidei possunt testificari: si autem sint uiles, quid agendum.*

4 *Testes minus idonei admittuntur in crimine hæresis, quocunque modo agatur.*

SINGVLARE LXXXIIII.

1 HAereticus † à testimonio repellitur. c.si hæreticus. c.non potest. 2.q.7.c. excommunicamus, in 1.§. credentes.de hære.& in Directorio Inquisitorum, par. 3.c.123.c.iudæi, vbi gl.& docto.de testi.l. quoniam multi.in prin.de hære.l.7.& l.32.titul.3. lib.8.ordi.declarat Septi.in Instit.cath.c.45.nu.17.sed fauore fidei, præser-
2 tim in defectum aliorum testium, hæreticus † aduersus alium hæreticum ad testimonium admittitur. c.in fidei fauorem, de hære.lib.6.Gundis.de Villa.de hære.q.13. nu.10.contra Io.de Imo.in c.testimonium.nu.16.de te-
3 sti.& omnes testes, † aliàs à iure reprobati, fauore fidei possunt testificari: sed si sunt viles, & aliqua sinistra suspitio est contra illos, quando examinantur; sunt tormẽtis subijciendi.l.ex libero, ubi Bar.ff.de quęst. gl.in summa.6.q.6.l.fi.tit.16.par.3.Hyppol.in l.eos qui.in prin. ff.de falsis.Gundis.de Villa.de hære.q.13. nu.15. & ibidem.nu.16. cum seq.nonnullis sing.rõnibus & fundamentis tenet, ꝙ non solum si per uiam denuntiationis, uel Inquisitionis in crimine hæresis procedatur, sed e-
4 tiam si procedatur per uiam accusationis, testes minus idonei admittuntur: allegat Archid.in d.cap.in fidei fauorem, contra gl.& Ioan.And. ibi dicentes, quòd quando in hoc crimine per uiam accusationis proceditur, testes minus idonei non admittuntur: quia accusatio est odiosa, & inquisitio fauorabilis: & qui accusat

habere debet idoneas probationes: Sed reuera, cum in vtroque casu versetur ratio fauoris fidei, quæ est ratio & causa finalis dispositionis illius text. ut ex tenore ipsius apparet, ob id opinio Archid. & sequatium rectius mihi placet.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici sunt deterioris conditionis quam iudæi.*
2 *Hæreticus quis dicatur.*
3 *Iudæorum perfidia & cæcitas quanta sit.*

SINGVLARE LXXXV.

1 HAeretici † sunt deterioris cōditionis quàm iudæi. c. 3. de iudæ. l. 3. l. die Sabbati. C. de iudæis: ubi permissum erat iudæis habere synagogas: & iudæi & Sarraceni tenentes contra fidem non iudicantur hæretici, quia non potest esse diuisus ab vnitate Ecclesiæ, qui nunquàm in ea fuit, Cle. vnica de vsuris. S. Tho. 2. 2. q. 11, arti. 1. Gundissal. de Villa. de hære. q. 2. in prin. Paul.
2 Grillan. de hæret. q. 1. nu. 3. Ille † etenim dicitur hæreticus, qui fidem Christi confitetur, & eius dogmata corrumpit: c. qui in Ecclesia. 24. q. 3. tradit Francis. Squilla. de fide catho. c. 15. in fine: & plures notandas diffinitiones hæresis scripsit Iaco. Septi. in Institu. catho. c. 13. in prin. & egregiè Alphonsus Guerrero, in thesauro religionis Christianæ, tit. de hære. in princ. & ego retuli supra, singulari. 73. sed hæretici omni sæculo vsque adeo & meritò fuerunt infesti, quòd nunquàm potuerunt habere synagogas. l. 2. C. de summa Trini. & fide cath. l. 3. C. de hære. Io. Nicola. de hære. not. 25. incip. hæretici, in quo loco subdit rationem, dicēs: quòd iudæi olim à Domino legem habuerunt & non hæretici: sed iam ab Ecclesia, tam hæretici, quàm iudæi sunt reprobati. Tanta quippè

3 ta quippè iudæorum perfidia, & cęcitas est, † ꝙ adhuc putant quòd non uenit Messias, cum sacræ scripturæ testimonia sint notissima: ut Genesis. c. 49. Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius, donec ueniat qui mittendus est: & ipse erit expectatio gentium. Quibus loquitur Paulus ad Rom. 11. c. Dedit enim illis Deus spiritum compunctionis, oculos ut non uideant, & aures ut non audiant: usque ad præsentem diem obscurati sunt oculi eorum, & dorsum eorum semper incurua.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici uel iudæi non sunt creandi decuriones, neque ad regimen Reipublicæ sunt eligendi, & quibus alijs prohibentur. nu. 2.*
3 *Bono maiori maius malum opponitur.*

SINGVLARE LXXXVI.

1 HAeretici † uel iudęi non sunt creandi decuriones, neq; ad regimen reip. eligi debent. c. excommunicamus, in 1. §. credentes. de hære. c. 2. §. hæretici autē. c. statutum. in 2. de hære. lib. 6. c. nulla officia. 54. distin. c. constituit. 17. q. 4. l. omnes, ibi qui non sunt. C. de hære. l. fi. C. de iudæ. & in Directorio Inquisitorum, parte. 3. c. 123. l. 4. ti. 26. par. 7. Et in Pragmatica huius Regni: & in 3. Instructione Pinciana. c. 11. ubi similiter prohi-
2 bentur esse medici, † uel Chirurgi, uel mercatores, uel proxenetæ: alias pœnam publicationis bonorum patiuntur, nisi cum eis fuerit dispensatum: & quòd supradictum est in hæreticis, idem in eorum filijs, vsque ad secundam paternam, & ad primam maternam intelligendum est: ut in d. c. statutum. in 2. & poterit esse ratio differentiæ inter lineam paternam & maternam, quia
3 maiori bono † maius malum opponitur: & cum vir sit

caput mulieris.c.cum caput.33.q.5.& Pau.epistolæ prima ad Corin. c. 11. & omne agens nobilius est suo patiente, & potentior est forma, quàm materia, ut dicit Bal.in l.fi.C.de ser.fugi.Ias.in l.1.nu.21.ff.de uerb.obli. Feli.in c.nouit.nu.2.de iudi. ideoq; cum nobilitates, & honores descendant in filios per lineam paternam & non maternam.l.nullus.in 2.l. exemplo. C.de decurio. lib.10.l.fi.C.de murileg.lib.11.l.2.tit.41.par.4.l.5.in fi. tit.1.lib.4.ordi. ob id per contrarium,maiorem iacturã nobilitatum & honorum per lineam paternam quàm maternam filii hæreticorum patiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus prohibetur esse tutor uel curator Christiani.*
2 *Iudæus prohibetur curam uel tutelam Christiani habere.*

SINGVLARE LXXXVII.

1 HAereticus tutor uel curator alicuius Christiani esse prohibetur.l.quia multi. ibi, omnis legitimus actus est interdictus. C. de hæret. sed datio tutoris est actus legitimus.l.actus legitimus. ff.de reg. iur. idemq;
2 dicendum est de iudæo.† Bar.in prohe. ff. veteris.Rom. in l.quæ superstites.ff.de acq.hære.Feli.in c. iudæi.in 2. num.3.de iudæ.& in c.cum sit graue.in prin.eod.tit.dicens esse iam correctum tex.in l.spadonem.§.iam autẽ. ff.de excusa.tuto.Latius hoc explicat Ias.in Rub. ff. veteris. num.12.

SVMMARIVM.

1 *Heretici nullam prorsus iurisdictionem habere possunt, nec iudices esse.*
2 *Excommunicati a prælato hæretico non ligantur, nec aliqua indigent absolutione.*
3 *Processus & iudicium agitatum coram iudice heretico est nullum.*

SIN-

SINGVLARE LXXXVIII.

1 HAeretici † nullam prorsus iurisdictionem habere possunt, neque iudices esse. c. excommunicamus in 1. §. credentes. de hære. auth. credentes. C. de hæret. c. fi. eod. tit. c. nulla officia. 54. d. c. constituit. 17. q. 4. cap. cui est illata. 11. q. 3. ubi ille Patriarcha Alexandrinus
2 hæreticus † quosdam excommunicauit, & dicitur in illo text. quòd tales non sunt excõmunicati, neq; aliqua indigēt absolutione, c. apertè. 24. q. 1. gl. Io. An. & Perus. in c. si a subdelegato de offi. deleg. lib. 6. vbi Archid. nu. 3. rationem reddit: & in Directorio Inquisitorum, par-
3 te. 3. c. 123. in fine: ideo † processus & iudicium agitatum coram iudice hæretico, est nullum. Spec. tit. de aduocato. §. 1. cle. unica. §. fi. ubi Cardi. de vsu. Ioan. monachus in suo defensorio iuris. rub. contra iudices. nu. 7. Robertus Maranta in practica de ordine iudiciorum. par. 4. distin. 2. nu. 53. Iaco. Septi. in Institu. catho. c. 25. nu. 25. & melius. c. 45. nu. 18. & 62. causas propter quas processus & iudicium redditur nullum satis vberrimè scripsit Phi. Fran. in c. dilecto, de appella.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta rogata ab hæretico sunt inualida: intellige tamen ut nu. 2.*

SINGVLARE LXXXIX.

1 HAereticus † officium tabellionis exercere prohibētur: & instrumenta ab eo confecta sunt inualida, auth. credentes. C. de hæret. c. excommunicamus. 1. §. credentes, in prin. eo. tit. c. nulla officia. 56. dist. Brunus. lib. 5. de hære. cap. 9. in hoc distinguit latè Abb. Anan. & Feli. in cap. fraternitatis. de hære. & in Directorio Inquisit. par. 3. c. 123. in fi. Iaco. Septi. in Instit. cath. c. 45. nu. 18. sed Petrus de Vnzola in practi. artis notariatus

2 in prin.nu.25.concludit, quòd instrumenta † ab hæretico confecta antequam de heresi sit damnatus, valent ne partes decipiantur:ad quod facit regula.l, Barbarius Philippus.ff.de offic. præsid.l.2.C.de sent.& interlocu. omni.iudi.l.1.C. de testa.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæresis est publicum,& in eo quilibet admittitur ad accusandum.*

2 *Commißum contra diuinam religionem in omnium fertur iniuriam*

3 *Delictum omne regulariter est priuatum, non publicum, nisi expresse à lege exprimatur.*

SINGVLARE XC.

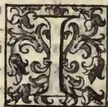
1 HAeresis crimen publicum est, & tanquam publicum quilibet admittitur ad accusandum. l.Manichæos.C. de hæret.l. apostatarum. C. de aposta.l.2.in prin.tit.26.par.7.l.21.tit.3.lib.8. ordi. nam quod con-
2 tra religionem diuinam † committitur in omnium fertur iniuriam.l.2.C.de Aposta.l.Manichæos.§.1.& in §. in mortem.C.de hære.c.sicut.17.q.4.& inquit tex.in c. nonnullis,in fin.de iudæis. illius dissimulare non debemus opprobria,qui probra nostra deleuit: & si contra homines illatæ blasphemię impunè non transeunt,multò magis qui ipsum Saluatorem nostrum blasphemat, dignus est supplicia sustinere. Ita dicit auth. ut non luxurientur homi.contra na.§.1.col.6.id rem igitur.om-
3 ne delictum † regulariter est priuatum,& non publicū, nisi expresè à lege exprimatur.l.1.in prin. ff. de publi. iudi.& ibi Bar.l.3.in fi.ff.de priua.delictis.& in prin.Insti.de publi.iudi.

SVMMARIVM.

1 *Pœnam ignis qui particulariter in iure patiantur.*

2 *Peccare non dicitur quis legis authoritate peccat.*
3 *Igais pœnam quibus casibus quis patiatur, remissiue.*
4 *Sodomita quam pœnam de iure patiatur.*
5 *Ignis pœna quando alicui debetur debet uiuus comburi.*

SINGVLARE XCI.

1
GNIS pœnā † propter peculiaria quędam delicta in iure expressa, quis patitur, inter quæ delicta crimen hæresis pręcipuū est, quòd hæretici relapsi, vel pertinaces concremantur, epistola, Inter claras. †. licet, ibi, ambulare in lumē ignis uestri, & in flammis quas succendistis. C. de summa Triui. & fide catho. quæ uerba sunt Esaiæ Prophetæ. l. 2. C. de iudæis. l. 2. tit. 26. par. 7. l. 1. & 2. titu. 1. lib. 4. fori. ll. Vnde Paulus ad Galathas. c. 5. Vtinam abscindātur qui vos conturbant. Et in Euangelio Ioannis habetur. c. 15. si quis in me non manserit mittetur foras: & sicut palmes exarescet, & colligetur, & in ignem mittetur, & ardebit. Io. And. in c. ad abolendam, vbi Abb. nu. 3. & alij de hære. Gundiss. de Villa. de hære. q. 15. nu. 4. dicens, quòd potius de consuetudine, quàm de iure hæretici puniuntur pœna ignis. Alphon. Cast. de iusta hære. puni. lib. 2. c. 12. Carrerius de hæret. num. 132. Paul. Grillā. de hære. q. 13. Iaco. Septi. in Insti. catho. c. 45. nu. 9. & Alfonsus Aluarez Guerrero in thesauro religionis Christianæ, tit. de hære. num. 16. & Aegidius Bossius in practi. crimi. titu. de hære. nu. 16. sed si de iure canonico siue de consuetudine quæ habet vim legis. l. de qui-
2 bus. ff. de legibus. hæreticis ponitur pœna † absque aliqua irregularitate, hæretico possit poni, absque relaxatione curiæ sæcularis per regulam vulgarem, quòd nō peccat qui legis authoritate peccat. l. Graccus. C. de

adulte.

adulte.c.qui peccat.13.q.4. hanc difficultatem scripsit solus Io.de Anania in c.ad abolendam,col.2. dicens:quod ius canonicum loquitur de igne æterno,quę solutio mihi non placet, sed cõsuetudo seruetur hactenus in hoc
3 obtenta,& 14.casus † in quibus quis pœnam ignis patitur congessit Sali. in l. vnica.C.de Nili aggeribus non rumpen. & Albertus Gandinus in tractatu maleficiorum,tit.de pœnis reorum.nu.54.& Io.Paponis in additionibus ad consuetudines Burgundiæ.tit.1.de iurisdictione.§.2.pagina. 7. & 8. & alios casus addit Chassaneus in consuetudinibus Burgundiæ. rub. 1. tit.des iustices.§.5.nu.3.cum sequentibus: ultrà quos adde aliũ in crimine Sodomiæ,secundum ius regum, ut in Prag-
4 matica. 85, licet alia † pœna sit de iure communi,ut in auth. ut non luxurientur homines contra naturam.§. præcipimus.col. 6. l. cum vir nubit in fœminam. C. de adult.& omittendum non est, quòd quando aliquispę
5 nam ignis patitur; viuus debet † comburi:hoc probat. l.unica,ibi, publicè viuus concremetur.C.ubi cauf.fisc. agitantur,quam pro sing.ad hoc allegat Ant. Corse.in sing.pœna aliqui diuidentes, fol. 179.& additionator Sali.in d.l.vnica.C.de Nili agge.non rumpen.tex.est similis in l.capitalium,ibi,viui concrematio.ff. de pœnis. Sed hodie cautum est, ut in petitione Segouiensi. 76. anno.1532.& in petitione Madricij anno. 1534.quòd propter periculum animæ prius delinquentes suffocẽtur,in alijs criminibus & delictis.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia (in delictis) excusat a pœna.*
2 *Crimen non maculat nescientem.*
3 *Ignorantia non excusat a delicto in his quæ sunt fidei.*
4 *Ignorantia est peccatum circa ea quæ quis tenetur scire.*

SIN-

SINGVLARE XCII.

1 IGnorantia † excusat ignorantem à pœna delicti. l. item apud Labeonem. §. si quis virgines. ff. de iniurijs. l. 1. C. de his qui latro. occulta. l. qui contra. C. de incesti. nupt. l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte. Clemen. 1. de consan. & affini. bene Bal. in c. à nobis. de exceptio. Hyppol. in l. qui ignorans, & in l. qui falsam monetam, nu. *66*. ff. de falsis: & in l. vnica. num. 81. C. de
2 rap. virg. nullum † enim crimen maculat nescientem. c. nimium, in fin. 23. q. 4. & qui ignorat non consentit. l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iudi. l. qui ignorans. in fi. ff. de falsis. remoto itaq; consensu, per consequens remouetur delictum. l. qui iniuriæ. ff. de falsis. l. fœdissimã. C. de adulte. c. cum voluntate. de senten. excomm. Sed
3 in his quæ sunt fidei ignorantia † à delicto non excusat Io. And. in rub. de summa Trini. fide catho. in decreta. Bal. in l. 1. nu. 45. C. qui accusa. non pos. Ant. de Butrio. per tex. ibi in c. 1. de hære. Gundi. de Villa. de hæret. q. 2. num. 4. quia in baptismate compatres habuerunt, & nunc confessores, prædicatores, aliosque sacræ paginæ
4 peritos, consulere valent: ideo ignorantia † est peccatũ, circa ea quæ quis tenetur scire. c. qui ea. 38. dist. Magister. 2. senten. dist. 22. Io. Nicola. de hære. not. 28. incip. audi. Franc. Sqilla. de fide cath. c. 18. Iacob. Sept. in Institu. cath. c. 28. nu. 10. dicens esse maiorem culpam huius ignorantiæ, horum qui ex officio uel professione ad hoc tenentur, ut sunt rectores prædicatores, episcoscopi, confessores, theologi, iudices. Idem Septima. latius cap. 48. num. 12. cum seq.

SVMMARIVM.

1 *Delinquentes non possunt ab ecclesia extrahi.*
2 *Ioab quare fugiens ad ecclesiam non euasit mortem.*

3 *Hære-*

3 *Hæretici non gaudent immunitate ecclesiarum.*
4 *Delinquens in ecclesia priuatur eius immunitate.*
5 *Beneficiorum uel dignitatum impetratio ad preces hæreticorum est nulla.*

SINGVLARE XCIII.

1 IMmunitate ecclesiarum delinquentes † gaudent, vt ab ecclesijs propter sua delicta non extrahantur. c. diffiniuit. 17.q.4.l.2.& l.præsenti.C.de his qui ad eccle. cenfugi.l.2.tit.11.par. r.l.6.tit.5.lib.1.fori.ll.& habetur in Exodo.c.21.ibi.constituam tibi locum in quo fugere debeas: & filijs Israël delinquentibus sex ciuitates ad eorum refugium fuerunt constitutæ,ut habetur Io-
2 suę.c.20.& Deutero.c.19.Sed quare Ioab † fugiens ad ecclesiam non euasit mortem? vt 3.Regum.c.2. Nam ut ibi apparet,duos interfecit Iudæos per insidias: uidelicet Abner & Amasan: nam tales homicidas per insidias non tuetur ecclesia ut in d.c.21.in Exodo.& c.j. de homicidio.& olim nephas erat quenquam à deorũ templis extrahere:ideo prouerbium est, ad aram confugisti; uel ad Asylum confugere: quod erat templum
3 Dianæ. Sed hæretici † hac ecclesiarum immunitatę non gaudent, propter suum crimen hæresis; l. 1.C.de his qui ad eccles.confugi. Archi.in c. vt Inquisitionis.in fi.de hære.lib.6.Oldra.cons.54. an fugiens. nu.3.Abb. in c.inter alia.nu.23.de immu. eccle. Siluester in uerb. immunitas.3.q.3.Gundis.de Villa. de hære.q.11.num. 15.Hyppo.in l.ex senatus consulto.nu.10.ff.de sicarijs. Nicol.Boërius decis.110.Couarru.lib.2.resol.c.20.nu. 11.Iaco.Septi.in Instit.cath.c.45.nu. 21. quia si delin-
4 quens † in ecclesia hac immunitate priuatur. cap.fi.de immuni. eccles. à fortiori: qui contra ecclesiam delinquit prout est hæreticus, alias personas quæ ab eccle-

sijs

ſijs poſſunt extrahi refert gl.& docto.in d. c. inter alia & l.pen.& fi.tit.11.par.1.& Nicol.Boërius & Couarru. in locis retro citatis. & nota incidenter hic,quòd impe
5 tratio beneficiorum † uel dignitatum ad preces hæreticorum eſt nulla.c.2.§.ad hęc,de hære.lib.6.cap.Felicis. de pœnis.eod.lib. aliàs regulariter nihil refert à quo ſit impetratum,dummodo à principe ſit conceſſum:ut hís uerbis inquit. l. vniuerſis. C. de preci.impera.offeren. neque hæreticus reſcriptum aliquod poterit impetrare.Spec.de reſcriptis.§.5.Ludo.Carre.de hære.§.de pœnis. num.21.

S. V M M A R I V M.

1 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis ſuas ſententias per alios recitare & proferre poſſunt.*

2 *Iudices regulariter ſuas ſententias ore proprio, & non per alios proferre debent.*

3 *Reus examinari poteſt nedum iuxta tenorem accuſationis, ſed etiã pluries iuxta tenorem depoſitionis teſtium.*

4 *Iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena Inquiſitione diſcutere.*

5 *Iudex ad ueritatem inueſtigandam & eliciendam, an cautelis & cautis illationibus uti poſſit.*

6 *Reus an poſſit condemnari ſuper confeſſione facta ſub ſpe ueniæ.*

7 *Iudex non tenetur ſeruare promiſſionem quæ ſit contra ius publicum.*

SINGVLARE XCIIII.

1 INquiſitores † hæreticæ prauitatis poſſunt ſuas ſententias per alios recitare & proferre. c. ut commiſſi.in prin.de hære.lib.6.quem ibi Io.And. Domi.& Peruſ.& alij notant Brunus.lib.4.de hære.c.10.Iaco.Sep.

in Inſtit.

in Instit.cath.c.58.in prin.& ita seruatur in Hispania,quod publicæ sententiæ proferuntur conuocato clero & po-
2 pulo, sed regulariter iudices † proprio ore & non per alios suas sententias tenentur proferre.ca.fi.§.fin.de re iudi.lib.6.l.2.C.de sent.ex breui.recitan.l.4.tit.22.par. 3.nisi in 6.casibus à Socino relatis in reg.249.incip.iudex sententiam. Et in examinatione hæreticorum Inquisitor sit nimis cautus & circunspectus, & callidus ad inuestigandam & eliciendam veritatem, quòd si adhuc accusatus non vult errorem suum detegere, & existere semper in negatiua, si testes sunt contra eum expressè deponentes, legat & legi faciat testium dicta: non expressis testium nominibus, ubi aliquod aduersus testes deponentes imminet periculum, secundum tex.c.fi.de hære.lib.6.alioquin arbitror testium nomina reo explicare vtilius esse,& facie ad faciem testes & reum conciliare,& corā reo testes dicta sua explicent taliter quòd cognoscat reus se esse per testes conuictum, ut rubore & verecundia veritatem fateatur & cognoscat, quòd sibi esset deterius existere in sua pertinacia & negatiua
3 quàm cōfiteri: itaque reus † non solum iuxta tenorem accusationis, sed etiam iuxta tenorem depositionis testium pluries examinetur, officium enim iudicis latissimum est, ut inquit iurisconsultus in l.1.ff. de iuris.om. iudi.& in l.ubicunque.ff.de interroga. actio. & l.de minore.§.1.ff.de quæst. quòd iudex sit subtilis indagator,
4 & iudicantem † oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena Inquisitione discutere, interrogandi, & respondendi, & obijciendi, adhibita ab eo omni patientia, ut hiscè uerbis inquit tex. sing. in c. iudicantem.30. q.5.& tex.in c.cum lo.circa finem. ibi.debet uniuersa rimari.de fide instrum. præterea est alia cautela, quòd

si hære-

si hæreticus nullatenus vult veritatem prodere, nullo modo tradat eum cautionibus, neque sub fideiussoribus relaxet, nam ipse & eius exemplo alij rei peiores & deteriores efficerentur. c. est iniusta. 23. q.4. cap. vt clericorum, de vita & honestate cleri. Item alia adhibeatur cautela, quòd aliqui religiosi boni & viri prudentes ad eum intrent, & blandis sermonibus in principio sui ingressus de varijs & impertinentibus eidem reo loquatur: postea reo consulat, ꝙ veritatem fateatur, promittens quòd contra confitẽtes Inquisitor est mitis & benignus, & quòd ipse erit sui negotij & causæ optimus moderator & arbiter: alioquin diutius in carceribus erit remansurus, & eius processus erit immortalis: atque similiter Inquisitor blandis verbis promittat reo facere gratiam & beneuolentiam, si errorem & peccatum suum confitetur. Aliæ plures cautelæ ad eliciendam veritatem habentur in directorio Inquisitorum in 3. par. fol. 163. & an iudex † ad veritatem in-
5 uestigandam & eliciendam cautelis & cauillationibus vti possit, in nostro casu in crimine hæresis indubitatum esse iudico: quia pœnæ & pœnitentiæ sunt gratiæ & medicinæ; & de hæreticorum conuersione agitur, in alijs causis & delictis idem videtur esse dicendum, per tex. in c. afferte, de præsumptio, ubi Rex Salomon ad inuestigandam veritatem de filiatione, ea cautela & cauillatione vsus fuit, dicens se velle scindere puerum, ad idem tex. in c. non enim volebat Deus. 22. q. 2. ubi inquit text. non enim volebat Deus à patre immolari filium suum, sed tentabat affectum patris, si Dei præcepta præferet filio: & iudex promittens delinquenti securitatem & impunitatem sui delicti si confitetur delictũ de quo accusatus est, an teneatur fidẽ seruare, &

6 an prætextu illius confessionis † possit reus condemnari: uidetur ꝙ optimè, per tex. sing. in c. vtilem simulationem. 22. q. 2. per quem tex. asserit ibi Archi. quòd bene excusatur Alexander tertius de dolo adhibito circa quendam episcopum symoniacum, cui Alexander promisit secum dispensare, si ei soli confiteretur delictum, & ita confessus fuit non solum coram eo, sed etiã coram cardinalibus; quo facto eum deposuit. quod dictum sequitur Dom. in c. nos in quenquam, in fine. 2. q. 1. & Feli. in d. c. afferte. in prin. de præsumptio. Idem Fel. in c. accedens. in 2. vt lite non contesta. de qua conclusione variæ sunt opiniones & sententiæ, de quibus per Imola, in l. is qui reus. col. fi. de publi. iud. & quòd
7 non tenetur iudex † seruare talem promissionem, quia est contra ius publicum, sequitur Iaf. in l. si mora. col. 1. ff. sol. matri. & in repe. l. si is qui pro emptore. circa finem. ff. de vsuca. & in l. natura cauillationis. nu. 7. ff. de reg. iuris. licet in fine videatur tenere contrarium, de qua conclusione latissimè Hyppo. in l. 1. §. quæstioni. ff. de quæstio. & in sing. 20 principi. in confessum. And. Alcia. in tractà. de præsumptio. reg. 3. præsump. 27. nu. 4. optimè Aegidius Bossius in pract. crimi. tit. de examinibus reorum. nu. 11. cum sequen.

S V M M A R I V M.

1 *Inquisitores fauore fidei reos & testes extra suam dioecesim citare, & trahere possunt. regulariter contra. nu. 2.*

SINGVLARE XCV.

1 INquisitores † fauore fidei reos & testes extra suam dioecesim citare & trahere possunt. cà. vt officium. §. compescendi. uersi. deniq; vbi glo. Arch. Ioan. And. & alij. de hæreti. lib. 6. Iaco. Septimam. in Institu. cath. c. 34. nu. 14. regulariter contra † cap. nonnulli. de rescrip.

ſcrip. c. olim. de excep. ca. neminem. 3. q. 6. niſi in 11. caſibus à Felino relatis in d. c. nonnulli. nu. 30. cum ſequentibus. à quo iſte caſus fuit omiſſus.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores in omnibus ſuis dignitatibus, præbendis, & beneficijs habentur pro reſidentibus.*

SINGVLARE XCVI.

1 INquiſitores † hæreticæ prauitatis in omnibus ſuis dignitatibus, præbendis, ac beneficijs, habentur pro reſidentibus. Ideo in eis integros ſuarum præbendarum fructus ſimul cum diſtributionibus quotidianis ex priuilegio ſpeciali fauore fidei abſentes percipiunt. c. fi. in caſu fortiori, de magiſtris. c. tuæ. c. de cætero. c. cum dilectus. de cleri. non reſiden. huiuſmodique priuilegium apoſtolicum Inquiſitoribus circa hoc conceſſum in Hiſpania, maieſtate regià in ſuo ſupremo tribunali confirmatum eſt: ut ſine aliqua tergiuerſatione executioni mandetur.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores ſunt iudices delegati ad vniuerſitatem cauſarum, & non ordinarij.*

2 *Delegatus ad uniuerſitatem cauſarum uices ſuas plenarie committere poteſt.*

3 *Iudex delegatus non poteſt pro executione ſententiæ, uel pro alia quauis cauſa iudicis ſecularis auxilium implorare. & Archid. qui reprobatur nu. 4.*

SINGVLARE XCVII.

1 INquiſitores † hæreticę prauitatis ſunt iudices delegati ad vniuerſitatem cauſarum, & non ordinarij. c. per hoc. c. vt officium. de hære. lib. 6. gl. ſing. in parte ipſorum. in c. nolentes. de hære. Ioan. And. & Peru. & magis communiter doct. in c. ne aliqui. de here. lib. 6. Abb.

in c.causam matrimonij.nu.7.de offi. delega.& in c.cũ I. & A.nu.9.de re iudi.& in c fi.nu.19. eod.tit. & in c. causam restitutionis. in prin.de in integ. resti. Decius consi.137.& diligenter.nu.3.Gundiss.de villa.de hære q.23.& Alponsus Aluarez Guerrero in thesauro religionis Christianæ.tit.de hære.nu.7.cum sequentibus: & in directorio inquisitorum. q.4.p.3. hãc dicit communem Alcia.in rub.de offi.ord.nu.19. & Iaco.Sep.in Institu.catho.c.34.nu.6.contra Archi. in d.c.ne aliqui. qui communiter ab omnibus fere modò citatis reprę

2 henditur:& cum sit inquisitor delegatus, † vt dictum est, vices suas plenarie poterit committere tex. in d. c. ne aliqui.c.super quæstionum.de offi.delega.l.à iudice. C.de iudi.habetur in directorio inquisitorum. p.3.q. 14.& 15.si inquisitoribus opus fuerit, ipsi possunt auxilium iudicis sæcularis in punitione hæreticorum implorare.c. excommunicamus. 2. in fine.de hære. c. ut officium.§.compescendi. eod.tit.lib.6. in quo tex. in-

3 quit Archi. quòd iudex † delegatus non potest pro executione sententiæ, vel pro alia quauis causa iudicis sæcularis auxilium implorare:& statim addit,quòd in d.§ compescendi.speciale est in iudice delegato, ad punitionem hæresis: quæ opinio Archid. falsa omni-

4 no est:nam quilibet iudex † delegatus, vti potest hoc auxilio brachii sæcularis.cap.dilecto. de sent. excommuni. tenet Domi. & Francus. in d. §. compescendi. Fel.in d.cap.dilectá.nume.2.de maiori, & obedientia.

* Ioan. And. Albe.& Decius:& communiter alij in cap. significasti.de offi.delega. Pala. rub.in ca. per vestras. notá.2.§.sed est pulchra dubitatio.nu.17.de dona.inter virum & vxo. hanc fatetur esse communem opinionem contra Archid.Couarru.in quæstione pract.

cap.10.

c.10.in prin.& ita in his duabus opinionibus deceptus fuit Archid.& maxima cum ratione ab omnibus repræhenditur.

SVMMARIVM.

1 *Publici pænitentes an sint conueniendi coram Inquisitoribus.*
2 *Miserabiles personæ sunt sub protectione ecclesiæ.*
3 *Intellectus ad tex.in c.aliud. 11.q.1.*
4 *Inquisitores cognoscunt contra contrahentem secundum matrimonium uiuente prima uxore.*
5 *Item contra professum qui de facto matrimonium contraxit.*
6 *Item procedunt contra Lamias.*
7 *Item contra non recipientem sacram communionem quolibet anno.*
8 *Item contra dicentem fornicationem non esse peccatum.*
9 *Item an possint procedere contra blasphemos.*
10 *Item an contra superstitiosos.*
11 *Item contra usurarios ad usurarum tantum restitutionem.*

SINGVLARE XCVIII.

1 INquisitores † fauore fidei sunt iudices competentes omnium causarum ciuilium & criminalium, illorum qui ecclesiæ sunt reconciliati, & habitum gestant publicè pœnitentium: qui vulgariter sanbenitados vocantur: quippe qui sub iurisdictione Inquisitorum sunt, nullosque iudices sæculares, uel ecclesiasticos in omnibus causis habent,tex. est sing. in cap. aliud.11.q.1.& in c.aliud.de pœni.d.1.ubi Leo Papa statuit in dictis iuribus,dicens: si quis pœnitens causam habeat quam negligere fortè non debeat,melius est illi ut expectet ecclesiasticum quàm forense iudicium:& statim ibidem Gratianus subiungit, hoc esse generaliter intelligendum,tam in ciuilibus causis quam in criminalibus. Ita affirmant gl.& interpretes ibi. & Host. in summa.de foro compe.§.ex præmissis patet. nu. 11.

Spec.ti.de compe.iud.addi.§.1.verſ.17. Cald.conſil.7
tit.de iud Ant.in c.2.de foro compe. col.2.& ibi Barb
nu.61.Alcia.in praxi vtriuſque iuris.tit. de compe.iud.
addi.verſ.6.Repertorium Inquiſitorum in verbo pœni
tentiam pecuniariam: quæ concluſio amplianda eſt,
ſiue pœnitens ſit actor,ſiue reus. gl. in verbo eccleſia-
ſticum.in d.c.aliud tenent doct.modo citati. Et in hoc
caſu ceſſat iuris regula,quòd actor ſequitur forum rei,
vnde dicit Inno.in c.ſignificantibus.de offi.deleg.quòd
2 pœnitentes & aliæ miſerabiles perſonæ,† ſunt ſub pro-
tectione eccleſiæ, & ſuper iuribus ſuis poſſunt adire iu-
dicem eccleſiaſticum,ſicut cauſæ pauperum,& pupillo-
rum,& viduarum,ac miſerabilium perſonarum ad exa
men eccleſiæ pertinent.c. licet.c.defenſionis.87.diſtin.
c.ſi quis de potentibus. 24.q.3.ca.ſuper quibuſdam.in
fi.de verb.ſign.ſed contrariam ſententiam tenuit Abb.
in c.2.nu.9.de foro compe.& ibi Aret.col.2.& Maria.
Soc.in c.1.verſ.decima declaratio.nu.13.de foro com
pe.Couarru.in quæſtio.practi.c.34.nu.13.& Iac.Sept.
in Inſtit.cath.c.47. nu. 18. qui nituntur reſpondere ad
3 tex.in d.c.aliud.† dicentes illum tex. procedere de con
ſilio tantum,aut in cauſis mixti fori: quòd in his pœni-
tentes potius iudicem eccleſiaſticum quàm ſæcularem
adeant:uel quòd prædictus tex.loquatur de talibus pœ-
nitentibus,qui aliquem profitebantur ordinem, uel re
ligionem quandam publicæ pœnitentiæ: qui ſunt ſub
iuriſdictione eccleſiaſtica:de quibus loquitur c.de his,
& c.ſequens.33.q.2. & quòd non loquitur de reconci-
liatis,uel de gerentibus publicum habitum pœnitentiũ,
ne eorum delicta priuilegium tribuant aut exemptio-
nem.c.intelligimus.de iudi.c.legimus.16.q.1.l.relega-
torum.§.fi.in fi.ff.de interdictis & relega.l.ſiue hæredi-

taria.

taria.ff.de nego.gestis,sed si inter se pœnitentes leuiter rixati fuerunt,dum sunt in perpetuis vel temporalibus carceribus,uel propter habitum pœnitentiæ,vnus in alterum conuitia dixerit:ita Iaco. Septi. in Institu.cath.c. 47.nu.20.allegando.c.accusatus.§.fi. de hæret. lib.6.& quòd vltra hos vel similes casus Inquisitores non sunt iudices competentes:& reuera hæc opinio mihi placet. Item Inquisitores possunt procedere, inquirere,& punire eos qui aliquam ex.80. sectis reprobatis in c. qui-

4 dam autem hæretici sunt.24.q.3.sequuntur. Item †cōtra contrahentem secundum matrimonium, viuente prima vxore, quia male videtur sentire de sacramentis ecclesiæ.Domi.& Francus in c. accusatus.§.sanè.de hære.lib.6.& Bal.in l.3.C.de summa Trinita.& fide catho. & ibi Paul.de Castro.Franciscus Squillacen.de fide cath.c.15.Alfonsus Cast.lib.1.de iusta hæreticorum puni. c.1.Pala.Rub.in c.per vestras.§. 17.num.25.fol.67.de

5 dona. inter virum & vxorem . Item † contra eum qui cum esset professus egressus est de monasterio, & de facto accepit vxorem.Bal.in l.nemo. C.de summa Trini. & fide catho. Abb.in cap.de homine.de celebra.Missa. Ludo.Carrerius.de hære.§.circa.nu.60.Pala.Rubi.ubi suprà.nu.26.Iaco.Septi.in Instit. cath.c.40.nu.2. Item

6 Inquisitores † possunt procedere contra Lamias. Iaco. Septi.in Instit.cath.c.37.in fine.Item contra † eum qui nō recipit sacram communionem quolibet anno. Feli. in rub.de hæreti.Item in c.ad abolendam. de hære.allegando Oldra.cons.20.Ludo.Carrerius. de hære.§.circa.num.37.Item contra clericum in sacris constitutum matrimonium contrahentem.Pala.Rub. in d.c.per vestras.§.18.nu.26.fol.67.col.2.& Iaco. Septi. in d.c.40. Item contra frangentes imagines ecclesiæ vilipenden-

 do.

8 do.Fran.Squilla.de fide cath.c.50. Item † contra affirmantem,fornicationem non esse peccatum,& vsum diuinandi non esse prohibitum.cle.ad nostram. de hære.
9 Squilla ubi supra.c.18.Item † contra blasphemos,quādo blasphemia sapit manifestam hæresim : non solum in Deū,sed etiam in sanctos : quia pars corporis ipsius sunt,ut dicit Fran.Squilla.de fide catho.c.16.in fi.allegando.l.quisquis.C.ad l. Iulia. maiest. latissimè Iacob. Septi.in Institu.cath. c. 8. & optimè Nicolaus Boerius decis.110.nu.2.& 3.Berna.de Luco,in practi.crimi.ca. 103.Castro.de iusta.hære.puni.lib.1.c.12.veruntamen fuit petitū in curijs de Madrid.c.26.anno.1534.Quòd contra blasphemos Inquisitores non procedant. Item
10 † an cognitio omnium superstitionum ad Inquisitores pertineat,latè docentes per tex.ibi in c.accusatus.§.sanè de hære.lib.6.& Iacob. Septi.in Institu. catho.c.61.
11 nu.3. Item † contra vsurarios ad restitutionem vsurarum,non tamen eos possunt punire Inquisitores.Bald. in c.1.§.ad hæc.de pace iuramento firma. Ioan.Monachus in c.accusatus.de hære.lib.6.Feli.in c.excommunicatus.1.eod.titul.Ludo. Carre. de hære.§.versa autem vice. num.5.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitores fidei ordinandis & proferendis sententijs debent uocare assessores, & quales.*

2 *Inquisitores non tenentur de necessitate sequi consilium assessorum, & assignatur ratio.*

SINGVLARE XCIX.

1 INquisitores † fidei in ordinandis & proferēdis sententijs debent vocare assessores viros probos atq; peritos,religiosos ac theologos, ac iuris peritos : quia de re grauissima iudicium ferendum est.c. ut commissi.

§. aduo-

§.aduocandi.de hære.lib.6.Albertinus in c. 1.q.10.eo. titu.& lib.& habetur in 4.Instructione Toletana.c.14. iuxta illud Prouerbiorum.c.11.& 24.erit salus ubi multa consilia:& c.13.qui agunt omnia cum consilio regũtur sapientia:& rursus.cap.15.dissipentur cogitationes vbi non est consilium,ubi plures sunt consiliarij,confirmatur, & integrum est iudiciũ,quod plurimorum sententijs confirmatur.c.prudentiam.de offic. delega.& ꝙ à pluribus quæritur sapientibus facilius inuenitur.c.de quibus. 20. distin. & per ampliores homines perfectissimè ueritas reuelatur.l.fi.C.de fideicommissis. l.hæredes palam.§.1.ff. de testa. & Inquisitores † non tenentur de necessitate sequi cõsilium dictorum peritorum, ne inconueniens sequatur, quòd eorum consilium potentius esset quàm consilium Inquisitorum : sed tãtum de honestate:ne consilium peritorum videatur esse frustratorium:ita concludit Iaco.Septi. in Institu.catho.c. 41.num.12.& hoc in causis fidei tantum : in alijs uerò huiusmodi peritorum consilium necessarium non est.l. nemo.c.de sent.& interlo.omni.iudi.l. certi iuris est in fin.C.de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitores non possunt recusari tanquam suspecti. quod est secus in alijs iudicibus & causis.* 2.

SINGVLARE C.

1 INquisitores † non possunt recusari tanquàm suspecti.Archi.& Domi.in c.quia plerunque.de offi.ord. lib.6.Fran.de Ripa.in tractatu de peste. lib. 3. nu.140.
2 quod aliter est in alijs† iudicibus & causis.c.suspitionis. de offi.dele.c.postremo.cap. cum speciali. de appella.l. apertissimè.C.de iudi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Inquisitores, fauore fidei possunt cognoscere de quibuscunque causis criminalibus omnium familiarium & officilium hæreticæ prauitatis.*

2 *Rector hospitalis, etiam si sit laicus, est de foro ecclesiæ.*

3 *Priuilegium concessum personæ extenditur ad eius familiares, & domesticos.*

4 *Priuilegium de non soluendis decimis concessum hospitali, includit bona eorum sine quibus commode regi non poterit.*

SINGVLARE CI.

1 INquisitores † fauore fidei possunt cognoscere de quibuscunque causis criminalibus omnium familiarium & officialium hæreticæ prauitatis, ut in quarta Instructione Toletana. ca. 5. nec id mirum est, nam re-
2 ctor † hospitalis etiam si sit laicus est de foro ecclesiæ. Bar. & Ang. in l. quod cōstitutum. ff. de mili. testa. sequitur Feli. in c. 2. nu. 8. de foro compe. ubi Abb. num. 11. hoc latius differit: & familia clericorum gaudet priuilegio fori. c. iudicatum. 89. dist. gl. sing. in c. clericum. pri. 11. q. 1. & de familia episcopi indubitatum est c. fin. de offi. Archid. dixit communem Abb. in c. 2. nu. 6. de foro
3 compe. Nam priuilegium concessum † personæ extenditur ad eius familiares & domesticos. auth. habita. in prin. C. ne filius pro parte. l. 2. §. 1. ff. de vsu & habi. ca. licet. de priui. li. 6. gl. in l. restituendæ. C. de aduoca. diuer. iudicū. gl. & Bal. in l. 2. C. de epis. & cleri. gl. 1. in l. ad personas egregias. ff. de iureiuran. est notanda distinctio Bald. in l. 2. C. de vxo. mili. sing. l. 51. titul. 6. par. 1. unde sing. dixit Oldra. cons. 11. num. 2. allegando. d. l. 1. C. de
4 vxo. mili. quòd priuilegium † de non soluendis decimis concessum hospitali, includit bona ministrorum seruientium

ciũ hospitali, sine quib. cõmodè regi non poterit, quod consilium refert & sequitur Feli. in c. 2. num. 2. de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Res irrationalis siue animata siue inanimata non punitur.*
2 *Animal brutum propter horrendum crimen furca suspenditur.*

SINGVLARE CII.

1 INanimata res† uel animata, dummodo sit irrationalis non punitur. c. illud. c. aliquos. 15. q. 1. l. illud. §. 1. ff. de iniurijs. l. uerum. ff. de furtis. Sed ob tanti criminis atrocitatem, locus in quo hæreticus de facto fuit sepultus, vsqueadeo inficitur, ut talis locus omni tempore perpetuà careat sepultura. c. 2. ubi glo. in uerb. locus, & docentes. de hære. lib. 6. alius casus habetur in c. in quibusdam: in fi. de pœnis. alius in c. fi. in fine. eod. tit. lib. 6. alius in c. ita nos. 25. q. 2. alius in cap. mulier. 15. q. 1. ubi
2 animal brutum † propter illud horrendum crimen furca suspenditur: quem tex. dixit sing. Ias. in l. 2. nu. 2. post Rom. ibi. C. qui testa. face. pos. idem Rom. in l. si uerò. §. de uiro. Falle. 17. ff. solu. matri. idem Ias. in l. imperium. nu. 24. ff. de iurisd. omni. iudi. & in l. furiosum. num. 10. C. qui testa. face. pos. Io. de Imo. in l. defuncto. in prin. ff. de publi. iudi. Guido Papæ. decisione. 238. incip. si animal brutum. Anto. Corse. sing. incip. pœna aliqui diuidentes. Gundis. de Villa. de hære. q. 22. num. 5. Hyppol. in. l. 1. num. 60. ff. de sicarijs: & practi. crimin. §. diligenter. num. 167.

SVMMARIVM.

1 *Factum uel dictum iocosum pœnam non meretur.*
2 *Intentio iudicat actus hominum.*
3 *Ludens ad iacendum ferrum si aliquem sine dolo occidat, nulla pœna punitur.*

4 *Agen-*

4 *Agentis intentio ex qualitate rei demonstratur.*
5 *Dictum iocose contra fidem catholicam punitur ab inquisitoribus.*
6 *Ludus noxius in culpa est, & omne maleficium mala intentione præsumitur factum.*

SINGVLARE CIII.

1 IOcose dictum aut factum † pœnam non meretur.l.j. §.diuus Adrianus.ff.de sicarijs.l. obligationum substantia,in fine.ff.de actio.& obliga.l.furiosi.ff.ad l.Iulia. maiest.l.sicut semel.C.de lib.cau∫.c.1.de senten.excommunicationis.l. 7.tit.16.alias.titul.17.lib.4.fori.ll.nam
2 quidquid agant homines intentio † iudicat omnes.l. uerum.& l.qui iniuriæ.ff.de furtis.c. lator. de homicid. c.cum uoluntate.de sent. excom. per supradicta inquit Paul.Cast.in l.si seuerior.C.ex quibus cau. infa. irro. q quendam defendit à pœna mortis qui ludendo proiecit lapidem,& aliquem occidit.idem Pau.Cast.& Bald. in l.nemo deinceps.C.de epis.audien.& Cæpola,cautela.12.§.13.dicens plures se à morte liberasse: & idem si vult aliquis occidere Titium, & casu occidit Seium: ut tradit eleganter Nicola.Boerius decis.83.incip.& uidetur,per totam illã decisionem,& decisione. 84.& Hyppol.in l.de minore.num.35.ff.de quæst. & in cons.128. incip.plura profecto.nu. 22.unde eleganter consuluit Maria.Soc.cons.16.incip.circa prędictam consultatio-
3 nem,quòd si iuuenis ludens † cum alio iuuene ad iacẽdum ferrum,qui ludus,al herron,Hispano nomine vocatur:atque illud iacendo occidat aliquem sine aliquo dolo, quòd non debet puniri aliqua pœna ordinaria, neque extraordinaria:sequitur Hyppol. in l. 1. nu.101. ff.de sicarijs,& melius cons.10.incip. intellecto casu.nu. 16.præsertim si ludentes erant nimis amici, uel affines,

uel

vel consanguinei, neque aliqua inimicitia inter eos aliquo tempore fuit orta, ex quibus & ex natura ludi, pro-
4 positum, & voluntas colligitur: nam rei qualitas, † agentis intentionem demonstrat: & ex qualitate dispositionis colligitur species intẽtionis. l. non codicillum. C. de testa. l. si extraneus hæres. ff. de acqui. hære. Sed specia-
5 le est, quòd si aliquis iocose † dicat aliquid cõtra fidem catholicam, est ab Inquisitoribus fidei puniendus: quia non licet cum Deo aut sanctis, seu rebus diuinis iocari. Ita Cardi. in clem. 1. §. nos igitur, in fi. de summa Trini. & fide cath. dicens: quòd si aliquis dixerit, si non habeo vxorem in hoc mundo, habebo in alio: & iocose dicat, quòd talis ab Inquisitoribus punitẽdus est: idem in cle. vnica. §. de vsuris. Bal. in l. 1. nu. 45. C. qui accus. non pos. Io. Nicol. de hære. not. 28. Fran. Squilla. de fide cath. c. 19. in fine: veruntamen talis non ut hæreticus est condemnandus, nisi in dicto persistat: sed ei possunt Inquisitores ponere pœnam pecuniariam pauperibus uel alijs pijs locis dandam. Gundis. de Villa. de hæret. q. 1. nu. 7. & q. 8. nu. 6. Pala. Rub. in allegã. hæresis. §. 4. in fin. Lud. Carre. de hære. §. uersa autem vice. nu. 7. de eo qui iocose dixit se habiturum vxorem in alio sæculo. Iaco.
6 Septi. in Instit. cath. c. 25. num. 15. Ludus † enim noxius in culpa est. l. nam ludus. ff. ad l. Aquiliam. c. 1. de præsumptio. & omne maleficium mala intentione præsumitur esse factum. l. si ex plagijs. §. fin. ff. ad l. Aquili. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. l. si non conuitij. C. de iniurijs: & in d. c. 1. de præsumptio.

SVMMARIVM.

1 *Descendentes ex genere iudæorum & hæreticorum excluduntur ab omnibus officijs sanctæ inquisitionis & ab alijs quibusdam locis, & num. 9.*

2 *Ioannis Silicei Cardinalis & Archiepiscopi Toletani Decretum contra descendentes ex genere Iudæorum.*

3 *Apologia fratris Henrici Mauroi franciscani theologi Parisiensis pro christianis descendentibus ex iudæis scripta contra Archiep. Toletanum reprehenditur.*

4 *Iudæus factus christianus est capax beneficij ecclesiastici, etiam in ecclesia cathedrali.*

5 *Ambrosius antequàm esset baptizatus fuit in Archiepiscopum Mediolanensem electus. declaratur nu.8.*

6 *Neophitus quis dicatur.*

7 *Pauli locus ad Timotheum c.3.declaratur.*

8 *Postulatio est gratiæ petitio, & innititur gratiæ.*

10 *Christiani antiqui qui dicantur.*

11 *Christiani noui suapte natura seditiosi sunt, inquieti, & antiquos christianos opprimere nituntur.*

12 *Flagitia paterna hæreditaria sucoeßione descendunt.*

SINGVLARE CIIII.

1 IVdæi seu hæretici † & omnes qui ex eorum genere descendunt excluduntur,& meritò, ab omnib. officijs sanctę Inquisitionis,& à monasterijs quorundam monachorum, præcipuè ordinis diui Hieronymi:& in Hispania à quibusdam fraternitatibus, & à quibusdam capitulis ecclesiarum, ut proximis diebus sanctè ac iustè in ecclesia Toletana statutum fuit,à reuerendissimo atque doctissimo Cardinali domino Ioanne Siliceo Ar
2 chiepiscopo † dignissimo Toletano,diuini cultus, ac sacræ religionis studiosissimo, cuius edicti & statuti verba sequentia sunt. A functionibus publicis, dignitatibus,præbendis, magistratibusque cæteris ecclesiæ nostræ ecclesiæ Toletanæ,reliquarumque nobis subiectarum dioecesum, eos perpetuo excludimus,repellimus & arcemus, qui uel ex genere Iudæorum,vel Israelitarum, vel Ismaelitarum,aut reliquarũ seminis Abrahæ sunt aut conuicti fuerint descendisse, etiam quantuuis

pij, quantumuis probi & sancti, quãtumuis sint in Christo Iesu, nostræq; fidei articulis rectè sapientes, siue ab vno siue à decem siue à viginti siue à centum annis, & eo amplius ipsi, simulq; illorũ progenitores (potissimè qui quartam generationem non deprehenduntur excessisse) probati sint in Christianismo, ac Christi Iesu fide religiosè ac laudabiliter vixisse: & si ex ista uel quacunque semiuis Abrahæ gente, quispiam siue per industriam, siue per certam scientiam, siue per ignorãtiam, tunc fortasse inuincibilem, ad prædictas uel alias nostrę ecclesiæ Toletanæ communes functiones reliquosque rei nostræ publicæ magistratus assumpti fuerint & admissi, progenitorum & proauorum, & abauorum & atauorum, cæterorumque progenitorum deductis, & certis aliquot generationum lineis etiam à ducentis uel trecentis annis, uel eo amplius ex supradicto Iudęorum uel Israelitarum aut altero Ismaelitarum genere: quinimo ex reliquijs Abrahæ conuincantur descendisse: talibus functionibus & officijs illorum administrationibus priuentur, spolientur, & velut infames ac detestabiles personæ, omni indignæ ac incapaces munere habeantur. Omnia hæc sunt prædicti statuti, & edicti uerba formalia: aduersus quod statutum & edictum Toletanum, longam apologiam ac magnum volumen
3 scripsit frater Henricus Mauroi Franciscanus theologus Parisiensis, cuius libri titulus est, Apollogia pro Iudæis Christianis, & his qui ex reliquijs sunt patrarcharum, piè ac sanctè de Christo Iesu & fide catholica sentientibus, aduersus Archiepiscopum Toletanũ, & eius assedas. Quæ sanè apologia meo iudicio plus audatię & temeritatis quàm erudi tionis habet, præcipuè in prima parte. ca. 2. fol. 12. ubi exclamat contra prædictum

edictum

edictum dicens. O execrabiles, o nephandissimas & detestabiles leges, o impijssimas & nequissimas, & iniustissimas sanctiones: iam enim hoc statuto profanatũ est Dei uiuentis templum, & sacerdotium sublatum, & corruptum est quidquid erat religionis, quod uitæ, q; legis, quod morum, quod fidei, quod virtutis, quòd disciplinæ, id vestrum statutum simul perdidit & confudit. Suspicor auctorem præfatum Iudæum extitisse, uel maximis Iudæorum precibus uel pecunijs apologiam & volumen illud scripsisse: fateor tamen quòd
4 Iudæus † factus Christianus est capax beneficij ecclesiastici, etiam in ecclesia cathedrali, textus est sing. in cap. eam te, in fine, de rescrip. ibi, pro eo uerò quòd Iudæus extiterit ipsum dedignari non debes, nam de Iudæis conuersis ecclesia fuit fundata, text. in cap. in nouo testamento. 21. distin. in capitulo, recurrat nunc ani
5 mus noster ad Abraham. 32. quæst. 4. ut de Beato † Ambrosio legitur in c. statuimus: & in c. episcopus. 61. dist, quòd antequàm esset baptizatus in Archiepiscopum Mediolanensem fuit electus: & plures alij nouiter ad fidem conuersi, ad episcopatuum regimina fuerunt electi: prout copiosissimè refert frater Henricus in prima parte suæ Apologiæ aduersus statutum Toletanum. c. 6. dicens, quòd ex Iudæa natus est Dominus, ut inquit Paulus ad Hebræos. capit. 7. & Ioannes in Euangelio. capit. 4. inquit, salus ex Iudæis est, proximè dictis videtur aduersari, quod scripsit diuus Paulus in prima Epistola ad Timotheum. capit. 3. dicens: non oportere episcopum esse neophitum, ne fortè in superbiam elatus in iudicium incidat & in laqueum diaboli: absurdũ uidetur, quòd illequi heri erat cathecumenus hodie sedeat ut episcopus in altiori loco in ecclesia: momentaneus

momentaneus, namque sacerdos nescit humilitatem
6 seruare: ac ille dicitur neophitus † qui nouiter ad fidē, & religionem est conuersus, quasi noua planta: vt in c.1.& 2.48.d. sed tēpore Pauli omnes Christiani erant neophiti, ob id quòd omnes nouiter erant ad fidem conuersi: quos ergo Paulus vocat neophitos, uel quos vult in episcopos eligi?

Reuerendissimus Aluarus de Moscoso episcopus Zamorensis, diuinarum atque humanarum rerum doctissimus, magnaque commendatione dignissimus, prędictam diui Pauli authoritatē sæpenumero solitus erat interpretari, me præsente, atque eius prouisore & Vicario generali: tam in episcopatu Pampilonensi, quàm
7 Zamorensi existente: quòd intentio Pauli fuit, † quòd non sit neophitus: non religione, nam omnes erant religione & conuersione neophiti. Sed ꝙ non sit neophitus moribus, & non religione: & est optimus & singularis intellectus ad dictam authoritatem Pauli: vel aliter dicere possumus de diuo Ambrosio, & alijs qui nondum baptizati in episcopos fuerunt electi, quòd propriè loquendo non fuerunt electi sed postulati, ex eo quòd nouiter fuerunt ad fidem conuersi, cum † po
8 stulatio sit gratiæ petitio, & innitat̄ gratiæ, vt in c. bonæ. in prin. & in c. postulationem. de postulatione prælatorum. Sed causa potissima inter alias, ꝙ de nouo ad fidem conuersi, à præbendis, & dignitatibus, & collegijs repelluntur, ea est, quia ipsi suapte natura sunt nimis seditiosi & elati, & Christianis antiquis nimis infesti. tex. in c. cum sit nimis absurdum. de iudæis, ibi. quoniam sub tali prætextu christianis plurimum sunt infesti, & c. constituit sanctum cōcilium. 17.q.4. ibi, sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt, & propter

L alias

9 alias causas inferius explicandas, similiter † excluduntur à collegio Pinciano sanctæ Crucis: & à quatuor collegijs satis egregijs & insignibus Salmanticensibus, præsertim ab hoc meo celeberrimo collegio diui Iacobi Zebedæi, cuius habitum ipse indignus nunc gero, in quo expressa constitutione cautum est in c. 2. Tho. 2. ibi collegę non descendant per aliquam lineam ab his qui pro hæresi fuerunt condemnati, vel reconciliati, publicè vel occultè, sed sint Christiani antiqui. Christia
10 nos antiquos † intelligimus eos quorum parētes seu patres, aui, attaui, & maiores semper & omni tempore habiti fuerunt pro Christianis antiquis, itaque nullo modo descendant ex genere Iudæorum vel Maurorum, &c. Ita ad vnguem maxima cum ratione in hoc insigni collegio obseruatur, in quo omni tempore collegæ literis & moribus & genere insignes fuerunt, & hodie sunt in eo residentes, magister sacræ theologiæ Gundissaluus Solorzano rector, & licentiatus dominus Sebastianus de Ribera, & licentiatus Remirez, magister Ioan. Alfonsus, doctor Andreas Lopez, licentiatus Cabrio Salido, licētiatus Chaues, licētiatus Henao, licētiatus Morales, licētiatus Aceituno, licētiatus Hieronymus de Roda, & licētiatus Antonius de Paz, omnes collegæ, & ego inter prædictos indignus & in omnibus minor: iureq; optimo statutum est, ut ab omnibus prędictis, descendentes ex genere Iudæorum, vel hæreticorum excludantur, iuxta concilium Toletanum in cap. constituit. 17. q. 4. vbi inquit tex. constituit sanctum concilium, ut iudæi aut hi qui ex iudæis sunt officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. c. nulla officia. 54. dist. l. fin. C. de iudæis, authen, Gazaros. C. de hære. l. 4.

tit.

tit.26.p.7.idq; iustè fieri posse affirmat Caietanus in opusculis Thom. 2.q.6.& licētiatus de Otalora Regius consiliarius Pincianus, in tracta. de nobilitate.2. p. 3. partis principalis.cap.7.nu.26.& Iacob.Sep.in Institu. catho.cap.46.in fine, contra Montaluum in l. 2. tit. 3. lib.4. fori.ll. dicentem esse hæreticum qui hanc differentiam assignat inter Christianos nouos & antiquos: nam eius argumenta locum habent, in his quæ ad salutem, fidem, & religionem pertinent, q Deus non est acceptor personarum.in c.nouit.de iudi.quia commu
11 niter sua aptè natura christiani † noui seditiosi sunt ac nimis inquieti, & passim Christianos antiquos opprimere nituntur, ut dicit d.c.constituit. & ca. cum sit. de iudæis. & nomen Christiani antiqui eis est nimis infestum: & quia sæpe solet filius similis esse patri, & sequitur læuiter filia matris iter.l. fi. C.de impub. & alijs substi. gl.in l.quòd si nolit.§. qui mancipia. ff. de ædilicio.edicto.gl.in uerb.progenitoris, in c. venerabilem. de electio.optimè.gl.in verb.metum,in ca. si quis cum militibus.6.q.1.iuxta illud Mantuani. Qui viret in foliis venit à radicibus humor. Et patrum in natos abeunt cum semine mores. Et inquit tex.in cap. Ce-
12 nomanensem.56.dist.quòd paterna flagitia † hæreditaria successione descendunt. Ideo ab his eorumq; descendentibus omnibus, consulo tanquàm à contagiosa peste cauendum: & dicuntur christiani antiqui, quorum parentes seu maiores ante ducentos annos ad fidem catholicam fuerunt conuersi: ut affirmat Iaco. Septiman.in Institu.cath.cap. 46. in fine: uel quando parentes, uel maiores publicè & occultè omni tempore habiti fuerunt pro Christianis antiquis: & aliqua nunc non est notitia de conuersione maiorum,

licet ad hoc obijci poteſt de hiſtoriis regum & procerum.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus ſeu hæreticus doctoratus gradus ſunt incapaces.*
2 *Iudæi non ſunt capaces alicuius dignitatis.*
3 *Doctor qui publice viginti annos legit, efficitur Comes.*

SINGVLARE CV.

1 IVdæi † ſeu hæretici doctoratus gradus ſunt incapaces. l.fi.C.de iudæis,ubi Bar.inquit quòd per illam legem quidam iudæus in illo anno volebat doctorari, & non potuit gradum doctoratus aſſumere:idem Bar. in prima conſtitu.C.de nouo cod.facien.nu.12. & in l. generaliter.§.fin.ff.de decurio.& in l.omnes.C.eo. tit. lib.10.ubi affirmat ſe ita reſpondiſſe duobus iudæis in medicina doctoribus.Hoſt.in ſumma,de iudæis. nu.5. Anch.in cle.2.de magiſt.Abb.in c.cũ ſit. in prin. de iudæis:& in c.propoſuiſti.in fine.de proba. & in c. iudex. nu.4.de teſti.latè Iaſ. in rub.ff.de iuſtitia & iure. nu. 4. Fel.in c.1.nu.4.de Iudæis,& licet aliqua iura ex ſupradictis loquantur in Iudæo,idemq; in hæretico dicendũ eſt:quia maior prohibitio eſt in hæretico, quàm in Iudæo.Ita dicit gl.1.in c.pagani. 2.q. 7. Fel. in c. Iudæi.
2 nu.6.de teſti.nam Iudæi † non ſunt capaces alicuius dignitatis.cap.2.§.hæreticis.cap. ſtatutum.in 2. de hære. lib.6.l.fin.C.de Iudæis,& gradus doctoratus eſt dignitas.c.quanto.de magiſtris.l.prouidendum.in prin. C. de poſtu. Bar. in d.l.omnes. Alex.conſi.94. conſideratis his.poſt prin.uol.1.& plures alij relati à Fel.in d.ca. quanto in princ. præſertim ſi viginti annos aliquis

doctor

3 doctor † publice legerit, qui propter hoc efficitur dux & comes.l.vnica. ubi gl. Bart.& doctores.C. de profess. qui in vrbe Constan.lib. 12.quam ad hoc allegat Bar.in l.ex eo tempore.nu.4.ff.de testa.in l.1.& Angel.in prohe.Institu.Iass.in l.1.nu.11.ff.de offi.eius,cui mandata est iuris.Abb.in c.clerici.nu.3.de iud.& in c.capellanus, in prin.de ferijs: & Paris de puteo in tracta. de re mili.in prin.lib.6.in prin.nu.37.And.Sicu.in l.fi.in fin.de offic. delega.Feli.in rub.de magistris.Alex. cons.32.visa con cessione,nu.5.vol.5.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius & delegatus cuius ætatis esse debeant.*
2 *Rerum peritia in iudicibus necessaria est.*
3 *Iudex bonus debet esse omnibus idem, & nemini complacere contra ueritatem & iustitiam.*
4 *Amor & odium separant homines a rectitudine.*
5 *Iudex ut aliquis sit, quid requiratur de iure Regni.*
6 *Dæmones sunt sapientes propter longitudinem uitæ, & longam rerum experientiam.*
7 *Iudices hæreticæ prauitatis quadragesimum annum attingere debent.*
8 *Aetas triginta annorum requiritur in episcopo.*

SINGVLARE CVI.

1 IVdex † ordinarius, ætatis.25.annorum,& delegatus. 20.annorum esse debet.l. quidam consulebãt. ff. de re iudi.l.cum prætor.ff.de iudi. cap.cum vigesimum.de offic. delega. l. 5. titul. 4.par. 3.l.4.titu. 15.lib.5.aliàs.2. ordi. quia ante hanc ætatem fragile & infirmum est hominis consilium, & multis captionibus suppositum, ut inquit Vlpianus in l.1.ff.de mino.& in iudicibus est
2 nimis necessaria rerum peritia. † l.prima, §. sed cum sit necessaria. C.de vete.iure enucle. §. quæ omnia.Instit. de satisdat. quæ est vera rerum magistra. l. 2. C.ut in

poss.lega.cap.2.de conce.præbe.lib.6.capit. quàm sit. de electio.eo.lib.cap.statutum.in prin.de rescrip. lib. 6.& ita in bonis iudicibus esse debet solertia iustitiæ, & morum probitas,& rerum, & artis peritia. l. 1. ff. de decre.ab ordi.facien.l.proximos.C.de proxi.sacro.scri niorum.lib. 12.vnde dicit Plato lib.9. de republica. iudicare oportet,petitia,prudentia,ratione,ac rerum ex
3 perientia, & l.3.tit.4.p.3. ꝙ bonus iudex † debet esse omnibus idem,& nemini complacere contra veritatē & iustitiam.ca.qualiter & quando.in 2.ubi Alb. nu.8. de accusa. & sit iudex inexorabilis, & cum omnibus una eademque voce loquatur,ut inquit Cicero. lib.2. officiorum. & multa notatu digna in hoc collegit Lucas de pœna in l.fin.C.de tabula.lib.10.& omnino ser uetur illud in lege diuina scriptum, ita iudicabis magnum sicut paruum,neq; est acceptio personarum habenda,vt in Deuteronomi.c.1.& in c.nouit.de iudi.& in c.fin.3.q.9.l.hos accusare.in fine. ff. de accus.& illud Ciceronis lib.1.offici.hi qui reipu.pręsunt legum similes esse debent,quo ad puniendum:non iracundia, sed æquitate moueantur, vnde tex.in cap.odio habentur peccata & non homines.86.d.in hoc passim literati & periti iudices à tramite iustitiæ solent deuiare amicorum suorum petitionibus: aduersus quos clamat Cicero.lib.3.officiorum. quòd iudex non debet propter amicos à uia recta discedere, nam vera amicitia causa
4 boni & non mali est. Nam amor † & odium separant homines à rectitudine.c.quatuor modis.11.q.3.quòd quatuor modis humanum iudicium peruertitur,odio, & amore,timore,& auaritia,tex.in c.quotiens.de test. & sing.in c.1.de sent.& re iudi. vbi glo. in vtroque loco referunt versicula illa vulgata. Quatuor ista, timor, odium,

odiũ, dilectio, census. Sæpe solēt rectos hoīum peruertere sensus. Et qualiter boni, & recti iudices esse debent, pulchrè habetur in Exodo. c. 18. ubi à mane vsque ad vesperam iudicabat Moyses populum, & eius socer nomine Ietro, ei dixit; Vltra vires tuas est negotium, prouide de omni plebe viros prudentes & timentes Deũ, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam: & constitue ex eis tribunos, centuriones & decanos, qui iudicent populum omni tempore: maiora autē, vt onus diuidatur, referant ad te: & de iure regni propter su-
5 pradicta requiritur, ut aliquis sit iudex † studuisse per decennium in studio generali, ut in pragmatica facta Barchinonæ fol. 82. in modico tempore nō potest quis multum addiscere. c. quia multa. 48. d. c. tam ex literis: vbi gl. de in integ. resti. tempore indigemus vt maturè aliquid agamus. c. ponderet. 50. d. & ętate & studio maior, sapientior, & prudentior præsumitur. l. fi. ff. de fide instru. c. de quibus. 20. d. c. fi. 84. d. & inquit tex. in cap.
6 sciendum. 36. q. 3. quòd dæmones † sunt sapientes propter longitudinem vitæ, & longam rerum experientiam: unde meritò inquit imperator his uerbis in l. ipsis rerum experimentis cognouimus. C. ut in posse. lega. & in §. pen. instit. de satisda. ad rem igitur: ad supra
7 dicta. Speciale est, ꝙ iudices † hæreticæ prauitatis quadragesimum annum attingere debent. Cle. nolentes. in prin. de hære. c. Sanctimoniales. 20. q. 1. & in directorio inquisitorum, par. 3. q. 2. & q. 16. ubi in d. q. 2. dicitur, quòd eadem ætas requiritur in eorum commissarijs. Tenuit expresè Fel. in c. cum vigesimum annum. de offi. delega. & Ioannes de Selua in tracta. de beneficio, in 3. par. q. 5. nu. 41. Ludo. Carre. de hære. §. de cuius officio. in prin. Gundissa. de Villa. de hære. q. 7. nu-

me.12.Fran.Squilla.de fide cath.c.35.Iac.Septi. in Insti.cath.c.34.num.5.solet in hoc cum personis literatis genere & virtutibus præclaris dispensari. Ob id iure optimo,perquam magnifice Toletane Inquisitor, tecum in hoc dispensatum fuit:uerum refert Iaco. Septi. in loco modo citato,esse in hoc hodie breue apostolicum,quòd sufficit annum. 30. attingere,quod hactenus nõ vidi:& est certè rationabile,quia iam in hac ętate scientia perfecta & rerum experientia inuenitur : &
8 tantum in episcopo. † 30. annorum ætas requiritur:ut in c.cum in cunctis.de electio.c.quicunque.87.d.auth. de sanctis.episcopis.§.cleros.col.9. à fortiori, in Inquisitore sufficeret. 30. annorum ætas &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudex de qua re cognoscit pronuntiare debet.*
2 *Iudex sæcularis requisitus, sententias Inquisitorum tenetur exequi.*
3 *Communis opinio contra Barto.& sequaces.*
4 *Crimen hæresis est mere ecclesiasticum.*
5 *Ponitur casus in quo hæreticus ad iudicem secularem non est remittendus.*
6 *Inquisitores pro hæretico apud iudicem sæcularem efficaciter debent intercedere.*

SINGVLARE CVII.

1 IVdex † de qua re cognoscit,de ea pronũtiare debet & punire.l.de qua re.ff.de iud.c.cum super.de cau. pos.& proprie.sed in crimine hæresis, videtur esse speciale quòd iudices sæculares, quibus ab Inquisitoribus hæretici traditi sunt, eos pœna ignis debent punire: quanquàm de illa causa nunquàm cognouerunt. c. ut inquisitionibus.§.prohibemus vbi.gl.docentes.de hære.lib.6.ex quo tex.Peruſ.& alij notant,quòd iudex sæcularis requisitus ab inquisitoribus super executione

2 sententiæ latæ contra hæreticos † tenetur non solum sententiam exequi, & huic sententæ stare, neq; potest processum petere, uel impugnare, uel de causa de nouo cognoscere, an iuste uel iniuste hæreticus sit condẽnatus: idem tenet Bal. in auth. clericus, in fi. C. de epis. & cleri. Ange. in l. diuus. nu. 2. ff. de custo. reorum. & in l. 1. C. de exhiben. reis. Sali. in l. ea quidem. nu. 19. C. de accusa. Anchara. in c. 1. vbi Abb. nu. 12. de offi. ord. q͏ ve rissimum de iure esse putat Ias. in l. magistratibus, num. 10. ff. de iurisd. omnium iudi. Pala. Rub. in rep. cap. per vestras. par. 2. §. 1. numero. 22. fol. 81. colum. 3. de donatio. inter vir. & vxo. Gundissal. de Villa. de hæret. q. 19. nu. 6. & Aegidius Bossius in practi. crimi. tit. de foro cõpeten. nu. 160. cum sequen. & in tit. de hære. nu. 10. Lud. Carre. de hære. §. circa. nu. 9. hanc tandem dicit esse cõmunem opinionem. Iacob. Septi. in Institu. catho. c. 36.
3 nu. 3. nisi in casibus ab eo ibi exceptis † contra Bar. contrarium tenentem, in d. l. diuus. nu. 3. & in l. non dubiũ. ff. de cust. reorum. & in l. magistratibus. nu. 5. ff. de iuris. omnium iud. quem ibi Paul. Castren. sequitur: & licet Ant. de Butrio in c. 1. de offic. ordi. dicat quòd communiter legistæ tenent opinionem Bar. tamen magis communiter Bart. in hoc reprehenditur ab omnibus retro citatis: & meritò quidem, quia contra eum est casus ex
4 pressus in d. §. prohibemes: ubi de crimine † hæresis tãquam merè ecclesiastico nullo modo directè vel indirectè poterit iudex sæcularis agnoscere: & facit. ca. tuam. de ordi. cogni. c. causam. in primo. c. lator. qui filij sunt legi. l. 56. in fi. & l. 58. tit. 6. par. 1. l. 2. tit. 26. pag. 7. quòd hæreticus accusari & condemnari debet coram episcopo uel eius vicario, & nõ corã iudicib. sæcularib. Præterea in hac executione iustitiæ facta contra hæreticos,

iudex secularis inferior est ecclesiastico. c. princeps. c. administratores.43.q.5.& inferior debet tantum exequi & obedire,& non de causa cognoscere. c. inferior sedes.21.dist.c.cum inferior.de maio. & obedien. sed
5 non inficior,quòd si quispiam damnatus † ad mortem dicit aliquid hæreticum, vt eo prætextu mors differatur,si talis antea de hæresi non erat suspectus,remittendus non est ad inquisitores,vt affirmat Iacob. Sept. in Institu.catho.c.36.in prin.quia talis dolus uel fraus ei patrocinari non debent.l.in fraudem.ff.de iure fisc.c.ex tenore.de rescrip.ca. officij.de testa. sed uidetur quòd opinio Bart. supraposita, & sequatium aliquo modo iuuari potest,quia antiquitus hæreticorum punitio ad principes sæculares pertinebat, ut in Deuteronomio. cap.7. ubi mandatum fuit populo Israelitico, ut aras hæreticorũ subuerteret,habet in c.si audieris.23.q.3. & Iosias ossa hæreticorum comburi fecit,ut in d.Deuteronomi.c.23.& legitur in 4.libro Regum.c.10.de illo rege Iehu, qui occidit sacerdotes colentes Baal: ex quibus uidetur deduci, sæculares iudices esse competentes iudices circa hæreticorum punitionem : & expressè cautum est in l.quicunque. C. de hære. pręsertim,quòd quando huiusmodi traditio fit ab inquisito
6 ribus,ipsi pro hæretico † efficaciter apud iudicem sæcularem intercedant, ne potestas sæcularis talem hæreticũ pœna sanguinis puniat,ne inquisitores uideantur sanguinis effusioni consentire.c. nouimus. ibi, pro eo debet ecclesia efficaciter intercedere.de verb.sig.c. reum.17.q.4.& ita uidetur, quod iudex sæcularis poterit de meritis causę cognoscere:& opinio Bart.sustineri,quam nititur defendere Dec.in d.l.magistratibus num.12.sed in hoc Bart. à nullo defendi meretur : sed

propter

propter seditionem & perturbationem in suo regno rex contra hæreticos poterit procedere,& à regno suo eijcere. Abb. in c. cum terra, de electio. quem ad hoc allegat Aegidius Bossius in practi. crimi. titul. de hæret. num. 13.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus uolens exequi contra laycum, brachij secularis auxilium implorare debet.*

2 *Iudex ecclesiasticus potest laycos carcerare, & executionem in bonis eorum facere.*

3 *Iudices ecclesiastici in crimine hæresis de iure possunt carcos capere, & in compedibus ponere.*

SINGVLARE CVIII.

1 IVdex † ecclesiasticus siue delegatus, seu ordinarius, cognoscens de aliqua causa ciuili uel criminali laicorum, cuius cognitio ad iudicem ecclesiasticum pertinet, non poterit laicos carcerare, neq; suam sentētiam ciuilem uel criminalē propria authoritate exequi, sed iudicis sæcularis auxilium inuocare & implorare debet c. 1. c. quoniam, de offic. ordi. ubi tex. in d. c. 1. disponit, ꝙ episcopi habent liberam potestatem adulteria & scelera inquirendi & iudicandi: & cum opus fuerit publicum inuocent auxilium. Datur ergo facultas iudici ecclesiastico, ut possit aliquando contra laicos cognoscere, & uti mucrone spirituali, & inuocare auxilium brachij sæcularis, quoad capturam & executionem faciendam: idem probat. c. cum episcopus, de offi. ord. lib. 6. c. dilecto de sen. excom. lib. 6. c. postulasti de homi. c. 2. de maledi. c. ut officium. §. compescendi, per argumentum a speciali, de hære. lib. 6. l. episcopale. C. de epis. & cleri. tenuit Oldra. cons. 86. incip. quęritur. Ioan. And. in d. c. cum episcopus, & in Spe. tit. de offi. ordi. post prin. Anchara.

chara.in reg. ea quæ. q. 11. de regu. iur.lib.6.ubi hanc dicit esse communem opinionem: & d. c. cum episcopus, est decisio Capellæ Tholo. 378.inci.item fuit quęsitum. Rom.sing. 703.incip.tu scis notanda. l.regia.7.ti. 3.ordi. Et in petitione facta in curijs Toletanis in fine, anno. 1525. & in curijs de Madrid. 2. in ordine.anno. 1534.optimè Pala.Rub.in cap.per vestras, parte. 2.§.1. num. 18.cum seq.fol.81.colum.2.de dona.inter uirum & vxorē.latè Couarru. ubi concordat & declarat hanc communem opinionem in quæstionibus practi. c. 10. nu. 2. cum sequentibus: contrariam uerò opinionem,
2 quòd iudex † ecclesiasticus poterit laicos carcerare,& executionem in bonis eorum facere, tenuit Anania.in rub.de sorti.& in c.qualiter,in 2.§.ad corrigendos, de accusa.Feli.ponderando aliqua iura in d.ca.cum sit generale.nu.20.de foro compe. Domi. & Francus in d.c. cum episcopus:& hæc vltima opinio in Hispania in omnibus fere episcopatibus est de vsu & cōsuetudine præscripta, quæ seruanda est, ut dicit Bal.in c.significasti.de offi.ordi.Pala.rub.& Couarru.affirmant in locis modò citatis, sed non est de iure, sed tantum de cōsuetudine:
3 sed de iure in crimine hæresis est, † quòd iudices ecclesiastici possunt laicos pro crimine hæresis capere, & in compedibus ponere.c.excommunicamus.in 2.in fi.de hæret.c.ut commissi.eod.tit.lib.6.cle. 1.§.1.eod.tit.l.2. tit.26.par.7.Domi.in c.cum episcopus.de offi. ord.lib. 6.Franciscus Squillacen.de fide catho.c.27. in prin.Oldra.cons.86.optimè Couarru.in quæstio. practi. c.10. nu.2.& Ludo.Carrerius de hæret. §. versa autem vice, in princip.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non potest iudicem coequalem delinquentem punire.*

2 Par

2 *Par in parem non habet imperium. Fallit ut nu. 4.*
3 *Archiepiscopus delinquens in diocesi episcopi non potest ab episcopo puniri.*
5 *Episcopus quando possit inquisitorem de hæresi punire.*

SINGVLARE CIX.

1 IVdices † si sunt duo uel plures habentes æqualem iurisdictionem circa cognitionem alicuius delicti, si vnus ex eis deliquit, alter uel reliqui coniudicem delinquentem non possunt punire. Bar. & Bal. in l. fin. nu. 3. ff. de rerum diuisio. Idem Bart. in l. inter tutores. ff. de administra. tuto. Bal. in l. cætera. §. si duobus. ff. de lega. 1. & in c. imperium. §. præterea. de prohi. feu. alie. Paul. Castr. in l. est receptum. ff. de iurisd. omnium iudi. contra Ang. ibi. Abb. in c. prudentiam, ubi Feli. nu. 4. hanc dicit esse communem opinionem. de offic. delega. quia
2 par † in parem non habet imperium. l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebel. ubi si prætor fuit institutus & rogatus hæreditatem restituere, non per prętorem, vel consul per consulem æqualem iurisdictionem habentē potest compelli adire & restituere. l. nam magistratus. ff. de recept. arbi. ubi magistratus superiorem uel ęqualem in officio cogere non poterit adimplere arbitramētum quod spontè suscepit. l. præcipimus. §. pen. C. de appella. cap. innotuit, ubi glo. in uerb. paren. de electio. glos. in verb. mandatum. cap. studuisti. de offic. lega. glo. in parte arguendus. in d. c. prudentiam. gl. in prohe. decreta. in uerb. resecatis. declarat Bar. in l. omnes populi. num. 22. ff. de iurisd. omnium iudi. vnde sing. dicebat Calde. in c. 1. de rapto. quòd etiam si Archiepiscopus
3 † delinquat in territorio sui diœcesi sui episcopi, nō efficitur subditus episcopi, neq; per episcopū pōt puniri. Sequitur Abb. in c. cū inferior. de maio. & obedi. Fel. in d. cap.

d.c.prudentiam,nu. 5. veruntamen si Inquisitor hæreticæ prauitatis in aliquam hæresis speciem incurrat,epi
4 scopus † poterit contra talem procedere & eum punire, licet Inquisitor habeat æqualem iurisdictionem in cognitione huius criminis cum episcopo. c.per hoc.de hære.lib.6.cle. 1.eod.tit. Ita in specie tenuit Gundisſ. de Villa.de hære.q.7.nu.17.ratio est secundum eum,quia propter hoc delictum amittitur iurisdictio ipso iure. Fateor tamen,quòd Lupus,& Domi.in c.Inquisitores, de hære.lib.6. tenent contrarium : mihi tamen in hoc
5 videtur distinguendum, † quòd si delictum hæresis qđ Inquisitor commisit est publicũ,quòd in hoc casu episcopus possit Inquisitorem punire.arg.tex.in c.quoniã, de filijs præsby.cle.pastoralis.§. notorium. de senté.& re iud.l.2.C.de statu.& imagi. & hoc est ex mente Dominici,vbi supra : ac sing. id affirmat Alphonsus Aluarez Guerrero in thesauro religionis Christianæ,eo.tit. de hæreti.num.9.Sed si delictum est occultum,occulta fiat Inquisitio,& per Episcopum ad Romanum Pontificem,uel Inquisitorem generalem mittatur:arg.tex.in l.in offerendis.C.de appella.l.duo.ff.de re iudi.Bart.in l.fin.nu.3.ff.de rerum diui.

SVMMARIVM.

1 *Cognitio (an sua sit iurisdictio) pertinet ad eum iudicem, contra quem opponitur.*

2 *Inquisitores hæreticæ prauitatis non possunt cognoscere an sua sit iurisdictio.*

SINGVLARE CX.

1 IVdex † siue sit ordinarius,siue delegatus,cognoscit, an sua sit iurisdictio : etiam si opponatur omnimodus defectus iurisdictionis.l.2.ff. si quis in ius voca. nõ ierit.

ierit.l.si quis ex aliena. ibi,prætoris enim est existimare,an sua sit iurisdictio. ff. de iudi.l.præscriptionem.C. si contra ius,uel vtili.publi.c.ex parte decani, vbi Abb. nu.3.& c.super literis.de rescrip. neq; ob id in propria causa dicitur iudicare,cum iudicare sit onus:& nullum commodum, uel incommodum causæ ad iudicem prin
2 cipaliter pertineat,sed Inquisitores.† hæreticæ prauitatis non possunt cognoscere an sua sit iurisdictio,ut voluit gl.no.in c.accusatus.§.sanè.de hæret.lib.6. Et idem tenent ibi Archi.Io.And.& Domi.Io. Nicol.de hæret. not.3.incip.hoc quoque : & Franciscus Squillacen.de fide catho.c.56.in prin.Felin.in c.si clericus laicum.nu. 4.de foro compe.& in c.super literis.nu.32. de rescrip. & ibidem nu.18.cum seq. regulam cum tribus amplia. & 14.fallen.scripsit.8.fallen.similiter refert Ang. in d.l. 2.ff.si quis in ius voca.& Io.Berna.Diaz,in reg.369.incip.iudex etiam delegatus.

SVMMARIVM.

1 *Iudices omnes priusquam ad officium recipiantur quid iurare debeant.*

2 *Officiales iurantes in die feriato seruare iura & statuta,non tenentur,ut possunt contrauenire.*

SINGVLARE CXI.

1 IVdices, † rectores,seu consules, seu potestates, uel quicunq; alij qui iudicandi officijs funguntur,priusquàm ad officium recipiantur, debent publicè iurare, quòd omnes damnatos de hæresi per ecclesiam pro viribus suis de terris suæ iurisdictionis extirpare studeāt: alioqui si tale iuramentum non prǽstiterint,eorum sententiæ irritæ sunt,& inanes:hoc probāt auth. statuimus. C.de epis.audien.ubi Bar.inquit, quòd forma illius iuramenti

ramenti non seruatur de consuetudine, sed cum dispositio illius authenticæ fauore fidei, & in odium hæreticorum facta sit, meritò debet seruari: circa hoc omittendum non est, quòd iudices † & alij gubernatores
2 qui in limine sui officij, ut moris est, iurant in die feriato seruare iura, & statuta, atque priuilegia ciuitatis, iuramento non poterunt contrauenire. Ita dixit Lanfra. de Oriano in repe. c. quoniam contra. col. 9. de proba. quem ad hoc refert, & pro sing. sequitur Hyppo. sing. 624. incip. aduerte quæso. pro dicto est cap. 1. de ferijs, vbi iuramentum præstitum die feriato non valet. gl. in l. 2. tit. 24. par. 1. sed in casu nostro, ut ex tenore. d. ca. 1. colligitur, arbitror oppositum esse, ibi, nisi pro pace, & tex. in c. significasti. ibi, pro fide & obediétia, &c. de electio. & ita ex prædictis duo specialia deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Iudices licitè xenia, esculentum, & poculentum accipiunt.*
2 *Pro re modica animus iudicantis non mouetur.*
3 *Inquisitores sunt prohibiti xenia, esculenta, uel poculenta accipere.*
4 *Quibus modis humanum iudicium peruertatur.*
5 *Quales esse debent boni, ac recti iudices.*
6 *Qui excutit manus suas ab omni munere, in excelsis habitabit.*
7 *Xenia & dona, excæcant oculos iudicum.*
8 *Optimus modus probandi contra iudicem uenalem.*
9 *Probatio minus legitima quo casu habeatur pro plena probatione.*
10 *Præsumptio semper est pro iudice.*

SINGVLARE CXII.

1 IVdices xenia, † esculentum, & poculentum, quod intra proximos dies consumi solet, citra aliquam pœnam possunt accipere. l. solet. in fi. ff. de offi. procon. & lega. l. plebiscito. ff. de offi. præsid. c. statutū. §. insuper. de

de rescrip. lib. 6. ca. si quæstiones. in fine. de simo. quia non est uerisimile quòd propter hæc modica mouea-
2 tur animus iudicantis, † prout dicitur in d. c. si quæstiones, in fine. l. si oleum. §. si. cum lege sequenti. ff. de dolo. ideo his uerbis, inquit Vulpianus in d. l. solet. ualde inhumanum est à nemine aliquid accipere, sed passim, & ab omnibus accipere vilissimum est, & per omnia auarissimum: sed cum ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere, vt in prima epistola ad Thessaloni. cap. 5. habetur in c. cum ab omni. de vita & honest.
3 cleri. Ideò Inquisitores sunt prohibiti † munera, seu xenia, esculenta, vel poculenta accipere sub pœna dupli, & priuationis officij, & excommunicationis. Cle. 2. de hæret. & vltrà hoc mulctantur in decem millibus nummis, etiam si ab officialibus suis quicquam acceperint. eãdemque pœnam patitur qui officialibus hoc non reuelauerit, ut in 1. instructione Hispalensi. ca. 25. & in 4. instructione Toletana. c. 15. & de iure regio iudex à litigantibus esculentum & poculentum non potest accipere. l. 6. tit. 4. p. 3. & clarius l. 7. tit. 15. lib. 2. ord. sub pœna ibi posita. Nam ut affirmat diuus Gregorius
4 quatuor modis humanum iudicium peruertitur † timore, odio, amore, & auaritia. c. quatuor modis. 11. q. 3. l. 6. tit. 4. p. 3. Ideò Deus Moysi præcepit, ut in Exo-
5 do habetur. c. 18. vt eligeret in iudices † ex omni plebe viros prudentes, & timentes Deum, in quibus sit ueritas, & qui oderint auaritiã: unde exclamat Isaias. c. 33.
6 Qui excutit † manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitabit. c. qui rectè. 11. q. 3. e. sicut nonnulli. 1. q. 1. & Isaias. c. 5. inquit, Væ qui iudicatis impium pro muneribus. Et habetur in lib. 1. Regum. c. 8. Acceperunt munera, & peruerterunt iudicium. Et in Exodo. c. 23.

ſcriptum eſt. Munera excęcant etiam prudentes,& ſub uertunt verba iuſtorum. Et in Eccleſiaſti. cap. 20. Xe-
7 nia † & dona excęcant oculos iudicum. Dicitur in c. nihil. 83. diſt.& c. bene quidem. 96. diſ. Mens cupiditati alligata, citò deuiat a vero; cum auaritia ſit radix omnium malorum. c. quia radix. de penit. d. c. bonorũ. 47. d. l. 1. tit. 2. lib. 8. ordi. & auaritia eſt idolorum ſeruitus, c. auaritiæ. de præb. vnde ver. Vertitur in vitiũ ſemper damnata cupido, quem refert Bald. in auth. ſi qua mulier. num. 8. C. de ſacroſanct. Eccle. & nihil eſt iniquius, quàm amare pecuniam. Eccleſiaſt. c. 10. & ibidem. c. 8. Multos enim perdidit aurum & argẽtum. Vnde Ouidius: Munera (crede mihi) placant hominesq; deosq;: placatur donis Iupiter ipſe datis. Et Prouerbium perantiquum eſt, Muneribus dij capiuntur, neq; iudici licet pro breuiori expeditione iuſtitiæ pecuniam recipere. gl. in l. 2. §. fi. ff. de condi. ob turp. cau. quam dicunt eſſe ſing. Bar. & Bal. & Sali. ibi per tex. in authen. nouo iure. C. de pœna iudi. qui male iudi. & per c. qui recte iudicat, 11. q. 3. & dans pecuniam iudici perdit pecuniam & cauſam, & aduerſę parti applicatur. l. 3. §. illud. ff. de cond. ob turp. cau. Abb. in c. cum ab omni ſpecie, de vita & honeſ. cleri. Nicola. Boërius, deciſione. 153. incipien. certum eſt, vbi examinat qua pœna iudex in hoc caſu puniendus eſt: & circa hoc ſingulare neuti-
8 quam omittendum eſt: ꝙ contra iudicem † qui venalem protulit ſententiam eſt legitima probatio, ſi ſunt aliqui affirmantes ſe dediſſe pecuniam iudici: etiam ſi de turpitudine ſua deponant. Hoc annuit gl. & ibi expreſſius Ang. in authen. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. oportet. col. 2. quam ad hoc allegat Hyppo. in l. lex Cornelia. nu. 3. ff. de ſicarijs. & in cõſ. 61. incip. poſt re-

 ditum.

ditum.nu.33.& in sing. 112. incip. in ore duorum. in fine, quòd est summè notandum, ꝙ de iure Regio satis expressè cautum est, ut in l.8.tit.15.lib.2.ordi. dummodo sint tres, vel plures qui hoc affirment, & nullus ex hoc commodum consequatur, quia est actus diffi-
9 cilis probationis: ideo minus legitimè probatio † habetur pro plena probatione.l. si vicinis. C. de nuptijs. Bar.in l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.ff.de noui ope. Bal.in l.quicunq;.nu.24.C.de seruis fugiti.Ias.in l.cum ea.nu.5.C.de transa.& in l.si quis ex argentarijs.§.prætor ait.nu.20.ff.de edendo.Petrus Geraf.sing. 8. latè Hyppo.in rub.C.de proba.nu.8.sed supradicta intelligit Aegidius Bossius in practica criminali,tit.de officialibus corruptis pecunia.nu.14.quando ciuiliter agitur contra iudicem: secus quando criminaliter, si nō sunt aliæ præsumptiones contra eum, per regulam vulgatā.
10 l.sciāt cūncti.C.de proba. cum pro iudice semper † præsumatur.l.2.C.de offi. ciuilium iudi. ibi, quòd si iudex (quod non arbitramur) minus audire maluerit, &c.ca. quoniā cōtra.de probatio. c.in præsentia.de renūciati.

SVMMARIVM.

1 *Processus in ecclesia factus est nullus.*
2 *Causa hæresis in ecclesia potest agitari.*

SINGVLARE CXIII.

1 IVdicia † non sunt in Ecclesia Dei agitanda, vnde sententia & processus in Ecclesia factus est nullus; c.1.de immuni.ecclesia.c. 2.§.fi.eo.tit.lib. 6. ubi gl. in parte, processus dubitat de contractu facto in ecclesia, an sit validus, quia Ecclesia est locus orationis, & non iudiciorum.c.cum Ecclesia Dei, de immun. Ecclesia.c.
2 accusatio.2.q.7 sed causa hæresis † in Ecclesia potest agitari.c.conuenior, ver.causam fidei.23.q.8.c.præce-

ptum.2.q.2. Arch. in c. ut inquisitionis, de hære. lib. 6. & an idem sit in alijs iudicijs ecclesiasticis, vide. c. qua fronte. de appella. c. conuenior. 23. q. 8.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio delegata expirat morte mandantis.*
2 *Auctoris iure extincto, extinguitur ius successoris.*
3 *Officium inquisitorum hæresis non expirat morte concedentis, re etiam integra, & quo ad negotia non cœpta, uel de nouo exorta.*
3 *Inquisitores hæresis non sunt iudices ordinarij, sed delegati Romani Pontificis.*

SINGVLARE CXIIII.

1 IVrisdictio † delegata expirat morte mandantis. l. & quia. ff. de iuris. omnium iudi. l. mandatum. C. manda. c. licet vndiq; c. gratum. ca. relatum, de offi. delega. l. 21. tit. 4. p. 3. ratio est secundum Abb. in d. c. relatum. nu. 6. quia per actum delegationis non transfertur efficaciter iurisdictio in delegatum, inde est, quod ille qui in totum subdelegauit, re integra potest commissionem reuocare. c. quamuis. de offi. delega. lib. 6. l. 21. tit. 4. p. 3. itaq; cum iurisdictio re integra sit penes delegantē, per mortem ipsius extinguitur sua iurisdictio, l. 4. ff. locati. auth. de nuptijs. §. deinceps. col. 4. & sic per consequēs extinguitur potestas delegata: nam extincto iure
2 † auctoris extinguitur per consequens ius successoris. l. lex vectigali. ff. de pigno. l. is qui. ff. quemadmodum serui. ami. Sed quando res desinit esse integra aliter est: quia per exercitium iurisdictionis ante mortem delegantis, iurisdictio radicatur in persona delegati. Ideo morte delegantis non extinguitur iurisdictio, optima quidem & concludens est ratio: sed fauore
3 fidei officium † inquisitorum hæreticæ prauitatis per mortem concedentis non expirat, re etiam integra, &

quoad

quoad negotia non cepta vel de nouo exorta. cap. ne aliqui. de hæret. lib. 6. Io. Nicola. de hære. not. 4. num. 2. Abb in d. cap. relatum. nume. 7. Decius in cap. causam matrimonij. num. 10. de offic. delega. vbi dat plures intellectus, ad d. cap. ne aliqui. & Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 34. num. 7. Ludo. Carrerius in tracta. de hære. §. versa autem vice. nu. 12. Paul. & Alex. in d. l. & quia. vbi Ias. num. 5. regulam cum. 4. amplia. & 7. fallen. scripsit: & Decius in l. eius qui in prouincia. §. placet. num. 3. cum sequen. ff. si cert. petatur. Hyppol. sing. 44. incip.
4 mandatum: nam Inquisitores † hæreticæ prauitatis nō sunt iudices ordinarij, sed delegati Romani Pontificis. cap. per hoc. cap. ut officium, in princip. de hæret. lib. 6. gloss. sing. in parte, ipsorum. in cle. nolentes. de hæret. Io. Andre. Perus. & magis communiter omnes in cap. ne aliqui. contra Archi. ibi. de hære. lib. 6. Abb. in cap. causam matrimonij. num. 7. de offic. deleg. & in cap. cum. I. & A. num. 9. & in cap. fin. num. 19. de re iudi. & in cap. causam restitutionis. in princ. de in integ. restit. Decius consil. 137. & diligenter. nu. 3. in fine, & in Directorio Inquisitorum. q. 4. par. 3. hanc dicit communem Alcia. in rub. de offic. ordi. num. 19. Iacob. Septi. in Institu. catho. c. 34. nu. 6. & morte delegantis eorum iurisdictio, vt dictum est, non extinguitur.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio delegata alicui commissa non extenditur ad negotia nō cepta uel de nouo exorta.*

2 *Delegatio à Rom. Pont. Inquisitoribus commissa, ad negotia non cepta, uel de nouo exorta extenditur, licet de hoc in commissione nō fiat expressa mentio.*

SINGVLARE CXV.

1 IVrisdictio † delegata alicui commissa non extenditur ad negotia non cepta, uel de nouo exorta. c. fin. de rescrip. c. licet. c. gratum. de offi. delega. cle. fin. de rescrip. l. de his. ff. de recep. arbi. Sed delegatio à Roma-
2 no Pontifice Inquisitoribus † commissa ad negotia nō cepta uel de nouo exorta, licet expresse in commissione de hoc non fiat mentio, extenditur. c. ne aliqui. vbi glo. Io. And. Archi. & alij de hæreti. lib. 6. Iaco. Septi. latè in Institn. catho. c. 34. num. 7.

SVMMARIVM.

1 *Quando defertur iuramentum in defectum probationis.*
2 *Quis testis dicatur omni exceptione maior.*
3 *Articulanda & probanda est qualitas in testibus.*
4 *Hæretico uel infideli, uel persona infami non defertur iuramentum in defectum probationis.*
5 *Nonnullis personis hoc iuramentum non defertur.*
6 *Post conclusionem in causa hoc iuramentum defertur.*

SINGVLARE CXVI.

1 IVramentum † in defectum probationis defertur habenti semiplenam probationem uel unum testem: l. in bonæ fidei, ubi gl. & doct. C. de iureiur. gl. Bar. & repetentes in l. admonendi. ff. de iureiuran. c. fin. §. fi. eod. tit. gl. in c. ex insinuatione. de procu. l. 2. tit. 11. par. 3. quę lex regia hoc intelligit in causa tantum decem dipondiorum: & est similiter hæc regula intelligenda, quando talis semiplena probatio probat verè, uel necessario & non quando probat præsumptiue, uel est elisa aliqua præsumptione: uel alia semiplena probatione in contrarium: nam in his casibus non defertur iuramentum in supplementum probationis. Ita Bal. in l. 1. num. 5. C.

qui

qui & aduersus quos. Rom. consil. 91. incip. visis, in fin. Hyppol. sing. 83. incip. in ore vulgi, in fi, & dictam quoque regulam intelligunt Bald. & Angel. in d. l. admonendi, quos ibi Ias. in rep. sequitur. nu. 178. dicens esse communem opinionem, & Alb. sequitur in c. 2. num. 11. de arbi. Hyppo. sing. 197. incip. quoad hoc, quando ille solus testis est omni exceptione maior: & dicitur testis
2 † omni exceptione maior, cui nulla exceptio nullaque macula opponi potest. gl. est sing. & vulgata in verb. maiores, in c. 1. de consan. & affi. quam dixit sing. Abb. in c. at si clerici. num. 32. de iudi. Alex. cons. 70. incip. viso cons. nu. 12. volum. 2. Ias. in d. l. admonendi. num. 178. Pala. Rub. in allegatidne hæresis. §. 13. in prin. glos. est similis in §. item uerborum. in parte idoneos. de inuti. stipu. & in hoc casu & alijs, in quibus requiruntur testes omni exceptione maiores, requiritur ꝙ illa qua-
3 litas † articuletur & probetur. Bart. sing. in l. 1. §. si quis neget, in fin. ff. quemadmodum testa. aperiant. dicens quòd sit cautus bonus aduocatus ut faciat probationē de fidelitate testium: bene Dec. in ca. 1. num. 20. de appella. quod est in practica notandum. Sed speciale
4 † est in odium hæreticorum: quòd si aliquis hæreticus uel iudæus, uel infidelis, uel vsutarius, uel alia vilis, seu persona infamis habeat unicum testem, omni exceptione maiorem, huic non defertur iuramentum in defectum probationis. Ita sing. dicit Bald. in l. qui accusare. num. 2. C. de edendo, post Cinum in d. l. in bonæ fidei. q. 8. Barto. Roma. & Alex. in d. l. admonendi. in fine, quos ibi Ias. in repe. num. 29. sequitur. Abb. in cap. fi. §. fin. de iureiuran. Ioan. Nicola. de hæret. nota. 47. incip. memoriam. Hyppo. sing. 41. incip. iudæus. ratio est, quia hæreticus à testimonio in aliena causa repellitur.

l.quia multi,in fine.C.de hære.cap. si hæreticus.2.q.7. glo.& doct.in c.1.de testi.à fortiori ergò in causa propria,quia non potest erga homines esse fidelis, qui extitit infidelis erga Deum.c.nō potest. 2.q.7.& generaliter inquit Ias.in loco modo citato, quòd personæ quę à iure à testimonio repelluntur, eis hoc iuramentum
5 † in defectum probationis non defertur:& vltra Ias.& Moder.in d.l.admonendi. qui satis vberrimè loquuntur:bene Alex.cons.66.viso processu. volum. 1.Decius consi.37.in casu requisito.Hyppol. sing. 322. incip.iuramentum.& in rep.rub.C.de proba.num. 326.& in l. maritus.num.7.& 13.& in l.1.§.fin.nu.43.ff.de quæst. & in practi.cri.§.sequens num.48.ubi concludit, quòd etiam post conclusionem in causa hoc iuramentum
6 † in defectum probationis potest deferri: ut ipse aliàs in causa Ioannis de la Torre in practi. habui. & regulam,& 80.fallen. scripsit in hoc Soc.in reg. 252.incip. iuramentum in probationis supplementum: quarum vna est,quòd in criminalibus non defertur hoc iuramē tum in supplementum probationis. notant Bart.& doctores in l.admonendi. de iureiur. glos. & doctores in c.mulieri.de iureiuran.Plenè Aegidius Bossius in prac. crimi.titu.de conuictis.nu.5. Melius Nicolaus Boerius decisione.85.& 86.incip.& glosæ sunt uariæ.per totam decisionem.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus acquiritur ex constructione ecclesiæ facta consensu Episcopi.*
2 *Onus, honor, & utilitas proueniunt ex iure patronatus.*
3 *Hæreticus nullum ius patronatus acquirit.*
4 *Ius patronatus catholici de hæresi condemnati remanet penes ecclesiam.*

SIN-

SINGVLARE CXVII.

1 IVS patronatus † acquiritur ex constructione ecclesiæ, facta de consensu episcopi. c. piæ mentis. c. filijs, vel nepotibus. 16. quæst. 7. cap. quoniam. cap. nobis. de iure patro. l. 1. titul. 15. par. 1. l. 1. in fin. tit. 6. lib. 1. ordi.
2 tria enim ex iure patronatus † proueniunt: videlicet, onus, honor, & vtilitas: honorẽ consequitur patronus in præsentando cap. si uerò. cap. cum autem, de iure patro. l. 5. in princip. titul. 15. par. 1. & quia primus in processione progreditur, & in ecclesia in altiori loco sedet. cap. frigentius, & cap. piæ mentis. 16. q. 7. habet onus in defendendo ecclesiam & eius bona. cap. præterea, in 2. de iure petro. & in d. cap. filijs uel nepotibus. l. 3. tit. 15. par. prima: & hanc habet vtilitatem patronus, quòd si ad inopiam uergit, prouidebit ei ecclesia omnia necessaria. cap. quicunque. 16. q. 7. l. si quis à liberis. §. parentes, & §. pen. ff. de lib. agnos. l. 2. titul. 15. par. 1. Sed pecu-
3 liare est, quòd hæreticus † ex fundatione alicuius ecclesiæ, uel donatione, uel succeßione, uel alia quauis causa nullum ius patronatus in ea acquirit. Ita Paulus de Citadi. de iure patro. prope finem: & melius Cæsar Lanbertinus. lib. 1. de iure patro. parte. 1. quæst. 1. artic. 7. Ludo. Carrerius. de hæret. §. nunc de pœnis. num. 22. & Iacobus Septi. in Institu. catho. cap. 45. nume. 19. &
4 catholicus † qui habebat ius patronatus ecclesiasticum si sit condemnatus de hæresi, uel crimine læsæ maiestatis, ius patronatus remanet penes ecclesiam: & ita remanet libera ecclesia. Ioan. And. in cap. uergentis. col. 1. de hære. Alphonsus Guerrero in thesauro religionis Christianæ. tit. de hæret. num. 23.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Laici non admittuntur ad testimonium contra clericos in criminalibus. Fallit in crimine hæresis, simoniæ, & læsæ maiestatis. nu. 2. & in alio casu. nu. 4.*

3 *Laicorum testimonia contra clericos faciunt indicium ad torturã.*

SINGVLARE CXVIII.

1 LAici contra † clericos ad testimonium nõ admittuntur quando criminaliter agitur. ca. de cætero. c. veniens. in 1. de testi. c. cum p. manconella. de accusa. c. 1. & 2. 2. q. 7. ca. Beatus. 6. q. 1. cap. 2. 11. q. 1. quia laici ualde infesti & odiosi sunt clericis. c. laicos. c. laici. 2, q. 7. cap. clericis, de immun. ecclesia, lib. 6. ideo statuit Fabianus Papa in c. collegerunt. 2. q. 7. quòd illi qui clericus non est, vel propter aliquem defectum clericus esse non potest, nõ est in criminalibus idoneus testis aduersus clericũ, per illum tex. hanc dixerunt esse communem opinionem Fel. & Dec. in c. j. de excep. Hyp. in practi. crimi. §. nunc videndum. nu. 52, quod intelligit esse verũ Couarru. in q. pract. c. 18. nu. 2. quando in illo est defectus animi, & non corporis: sed in crimine hæresis, symo. læsæ ma-
2 iest. speciale est quòd laici † aduersus cleri. ad testimonium admittuntur; de crimi. hæresis. c. oues. c. sacerdotes. in fine. 2. q. 7. gl. sing. in summa. 2. q. 7. gl. ubi plene docentes in d. c. cum. p. manconella. ubi prædictos casus & alios refert; & Hyppo. in sing. 98. incip. laicus contra clericum. & Soc. in reg. 500. incip. testes laici. Et no-
3 tandum est, quòd testimonia † laicorum contra clericos faciunt inditium ad torturam. Abb. & Fel. in d. c. de cętero. & Hyppo. in pract. crimi. §. diligenter. num. 132. & nu. 81. refert casus in quibus clericus de delicto

potest

potest conuinci per testes laicos, & dicit Alb.in d.ca. de cætero,in prin.quem sequitur Hyppo.in l.de mino
4 re.nu.26.ff.de quæstio.quòd si clericus † commisit delictum in loco in quo non erat copia clericorum,q̃ potest conuinci per testes laicos : quia in defectum aliorum testes minus idonei admittuntur.l.cõsensu. C. de re pu.c.veniens.in 2.de testi.c.fi.de testi.cogen.

SVMMARIVM.

1 *Laici possunt per judices ecclesiasticos probiberi propter crimen hæresis, vt officia secularia obtinere non valeant.*

2 *Capax qui non est ad officia publica obtinenda uel obtenta, intelligitur passiue, non tamen actiue.*

3 *Iudex ecclesiasticus regulariter non debet se immiscere rebus temporalibus inter laicos.*

SINGVLARE CXIX.

1 LAici † possunt per iudices ecclesiasticos prohiberi, propter crimen hæresis,ut officia sæcularia obtinere non valeant,veluti vt non sint iudices, aduocati, tabelliones,medici, chirurgi,uel mercatores.c.2.§.hæretici autem.de hære.lib.6.ca. Felicis.§.nulli præterea. de pœnis.lib.6.c.nulla officia.54.d.& in 3.instructione Pinciana.c.11.Sed dicit Ioan. And. in c. excommunicamus,in 1.de hære. quem sequitur Francus in ca. 2. §.inhibemus.in fine.de hære.lib.6.quòd si aliquis non
2 est capax † ad officia publica obtenta uel obtinenda,q̃ intelligitur passiue , non tamen actiue , ita quòd possit ad dicta officia alios eligere,licet ille eligi non possit : contra hoc mihi videtur esse tex.in cap.2.§.ad hæc. de hære.lib.6.finaliter rebus temporalibus inter laicos re
3 gulariter iudex † ecclesiasticus se immiscere nõ debet. cap.nouit.de iudi.c.causam quæ.in 2. qui filij sunt legi.

l. fin.

incip. lex si quis: & graue peccat ille qui non accusat
3 crimen † hæresis, quando illud potest probare. Caieta.
22.q.68.art.1.& in 4.d.19.Alex.de Ales in 3.par.q.42.

SVMMARIVM.

1 Seculares tenentur in suis domibus recipere hospites & milites regios. Fallit in domesticis & familiaribus catholicæ fidei, qui ad hoc non tenentur. nu.2.

SINGVLARE CXXI.

1 Laici † & personæ sæculares hospites & milites regios in domibus suis recipere tenentur.l.3.& l.ét. C.de mune.patri.lib.10.l.fi.§.fin aũt.& l.& qui originẽ. §.munus hospitis.ff.de mun.& hono.gl.magna:& docẽ
2 tes in l.1.C.de episco.& cleri. sed laici † qui domestici & familiares Inquis. catholicæ fidei sunt, peculiare in hoc habent priuilegium: ut inuiti non teneantur hospites recipere: & ab hoc munere sunt similiter immunes nobiles & patricij qui filij dalgo in Hispania nuncupantur.l.fin.§.pe. ff. de mune.& hono.l.sunt munera.ff.de vaca.mune.

SVMMARIVM.

1 Hæretico non potest legari uel donari, & legans uel donans est excommunicatus.

SINGVLARE CXXII.

1 Legatũ † vel donatio hęretico relinqui prohibetur: aliàs relinquẽs est excõmunicatus.l.Manichæos, & l.fin. C.de hære.l.2.C.de aposta.c.si quis episcopus: ubi glos.& docentes.de hære.c.fi.§.multi enim.24.q.2. Bar.in l.cum senatus.ff.de rebus dubijs. Io.Nicol.de hęre.not.7.incip.quàm sit nephandum.l.10.tit.5.lib.3.fori.ll.l.13.tit.9.par.6.l.7.tit.7.ea.par.6.quæ lex statuit ad-

quem

quem tale legatum pertineat, aliasq; personas incapaces huius relicti, refert gl. magistra in §. legari. Insti. de lega. Bar. in auth. de raptu mulie. §. 1. col. 9. Ias. in l. 1. nu. 7. ff. de lega. primo.

SVMMARIVM.

1 *Libellus in qualibet causa iudici offerendus est: in causis uerò hæresis necessarius non est. Fallit etiam in causis breuioribus paruæ quantitatis. nu. 2. & quid in Madrid seruetur, nu. 3.*

SINGVLARE CXXIII.

1 Libellus in qualibet causa iudici offerendus est. c. 1. de libe. obla. c. induciæ. §. offeratur. 3. q. 3. aut. offeratur. C. de litis contesta. in causis verò hæresis libellus necessarius non est. c. fi, de hære. lib. 6. iuncta cle. sæpe. de verb. signi. tenuit in specie Iaco. Septi. in Insti. catho. cap. 43. num. 19. neque in alijs causis summarijs libellus est necessarius. Feli. in cap. 1. num. 7. de libe. obla. allegando Bart. in extraua. ad reprimendum. neque in
2 causis breuioribus † paruæ quantitatis. c. si quis cũ clero. 11. q. 1. auth. nisi breuiores. C. de sent. ex breui. recitan. Bart. in l. mediterraneæ. C. de anno. & trib. lib. 10. glo. in d. c. 1. de libe. obla. l. 6. tit. 22. par. 3. hodie hoc declaratum est per petitionẽ. 60. de Madrid. anno. 1534.
3 quòd vsque ad 400. dipondios neque libellus † neque ordo iudiciarius necessarius est: neque aliquid in scriptis à tabellione scribi. In his uerò causis modicæ & par uę quantitatis unus testis sufficit, & est legitima probatio. Bar. in l. de minore §. tormenta, in fin. ff. de quæstio, Hyppo. sing. 433. incip. trita. l. 2. tit. 11. par. 3.

SVMMARIVM.

1 *Libri hæreticorum apud aliquem reperti uidentur sufficere ad plenam probationem ut quis puniatur de hæresi.*

2 *Falsa-*

2 *Falsarius præsumitur qui habet penes se falsam scripturam.*
3 *Libri rationum probant contra suos authores.*

SINGVLARE CXXIIII.

1 Libri † hæreticorum si apud aliquem sunt reperti, tanquàm hæreticus ille hoc ipso punitur: & hoc uidetur sufficere ad plenam probationem, propter enormitatem criminis: ita fatentur Archi. Io. And. & Domi. in c. filij, vel hæredes. de hære. lib. 6. idem Archi. in c. fi. 24. q. 2. Anania. in ca. episcopus. de hære. Roma. sing. 323. incip. eo ipso. Hyppol. in l. qui falsam. nu. 106. ff. de falsis. & in practi. crimi. §. diligenter. nu. 92. hoc suadetur per tex. in l. maiorem. C. de falsis, quod qui habet penes se
2 falsam † scripturam præsumitur falsarius: nisi ostendat à quo tale instrumentum habuit: facit in casu simili. l. qui veluti. cum ibi notatis. C. de falsis. c. ad falsariorum. de crimi. fal. quorum doctorum opinio intelligenda est, quando libri hæreticorum compositi fuerunt ab his, apud quos fuerunt inuenti: sicut dicimus de libris ra-
3 tionum, † qui probant contra suos authores: secus esset si essent reperti apud virum doctum, sincerū & nullatenus de hæresi suspectum, ut pulchrè declarat Iaco. Septi. in Institu. catho. c. 38. in fine.

SVMMARIVM.

1 *Contestatio litis in qualibet causa est necessaria, & est fundamentum iudicij. nu. 2.*
3 *Processus super crimine hæresis agitatus non uitiatur, licet in eo litis contestatio non interueniat.*
4 *Procedi potest in enormibus lite non contestata, & parte non citata.*

SINGVLARE CXXV.

1 Litis contestatio in qualibet causa necessaria est. c. vnico. de litis contesta. c. super quæstionum. §. 1.

de

de offi.delega.c.ex parte.in 2. de verbo. signi. nam litis
2 contestatio est fundamentum iudicij. l.vnica.C.de litis
contesta. & in rubro & nigro, vt lite non contesta. l. 7.
3 titu.3.par.3.sed processus † super crimine hæresis agitatus non vitiatur, licet in eo litis contestatio nō interueniat.c.fi.de hære.lib.6.iuncta cle.sæpe.de verb.signi. expresse.c.sanè proferatur.24.q.2.glo.prima in c. quia frequenter.ut lite non contesta.gl.magistra.in summa. 3.q.9.quæ plures alios casus referunt. Alex. consil.70. in causa & lite,in prin.volum.7.Ludo.Carre. de hæret. §.versa autem vice.nu.10. Iaco. Septi. in Institu.catho. cap.43.nu.19.vnde sing.dicit Archi. in c. 1. de homici. lib.6.quem refert Hyppol.in practi.crimi.§.diligenter.
4 nu.158. quòd in delictis † enormibus procedi potest lite non contesta.& parte non citata: quod est satis notandum.

SVMMARIVM.

1 *Maritus non tenetur alere uxorem suam damnatam de crimine heresis ad perpetuos carceres.*
2 *Maritus ex debito coniugali tenetur uxorem alere.*
3 *Maritus accusans uxorem de adulterio, pendente lite tenetur eam alere,& omnes expensas litis facere.*
4 *Lite mota super re communi omnes tenentur expensas contribuere.*

SINGVLARE CXVIII.

1 MARITVS non tenetur † alere vxorem suam damnatam de crimine hęresis ad perpetuos carceres. Alex.in l.qꝫ in vxorem. ff. de nego. gestis. clarius Io. Lupus,in rub.de dona. inter vir. & vxo.§. 64.Iaco.Septi.in Institu.catho.cap.16.
2 nu.8.aliàs ex debito coniugali, maritus † tenetur vxorem suam alere.l.pro onerib. C. de iure doti. l.quæ dotis.ff.eo.tit.l.61.Tauri.tradit latè Pala.Rub.in rep. c.per

vestras.

vestras.§.1.&.2.fol.85.de dona.inter vir.& uxo. etiam
3 si mulier † sit à marito accusata de adulterio, pendente lite, maritus vxorem tenetur alere: & omnes expensas litis facere. Inno. in d.c. per vestras. Spe. tit. de inquisitio.§.1. Præpo. in c. ex parte. nu.11. de Sponsa. Castillo. in l. 81. Tauri in fin. Io. Lupus in rep. rub. de dona. inter virum & uxo.§.87.nu.7.& in d.c. per uestras.§.39.fol.75.col.3.& 4. ubi affirmat idem esse in eo, qui possidet rem communem, super qua aliquis litem mo-
4 uet.† quod possidens, alteri debet dare expensas necessarias ad litigandum, quod est notatu dignum.

SVMMARIVM.

1 *Maritus propter delictum vxoris non perdit commodum dotis, ut eo saltem viuente dos non publicetur.*

2 *Dominium rei dotalis constante matrimonio ad maritum pertinet, & eius vsusfructus, nu.3.*

4 *Pater propter delictum filii non priuatur usufructu quem in bonis aduentitiis filii habet.*

5 *Dos vxoris hæreticæ confiscatur etiam quo ad usumfructum.*

SINGVLARE CXXVII.

1 MAritus † propter delictum suæ vxoris non perdit vtilitatem & commodum dotis, vt eo saltim viuente dos non publicetur. l. & omnes. & l. sed si
2 alia. ff. de bonis damna. quia dominium † rei dotalis constāte matrimonio ad maritum pertinet. l. doce ancillam. C. de rei vend. l. in rebus. C. de iure dotium: & in prin. Insti. quibus alie. licet vel non. l. 20. tit. 11. p. 4.
3 & usus fructus dotis † ad maritum pertinet. l. pro oneribus. C. de iure doti. l. si cum dotem. ff. sol. matri. l. 45. tit. 11. p. 4. ideo maritus tali dominio & usufructu sine eius facto & delicto priuari non debet, sicut in casu si-

4 mili, quòd propter delictum filij eius pater † vsufructu non priuatur, quem in bonis aduentitijs habitis ex successione materna, uel aliundè habet. l. fin. §. ipsum autē. ibi, dominium rei ad eos pertinens alienare. C. de bonis quæ lib. l. fin. ibi, sed remanere intactum. C. de vsufruct. & habita, l. pe. C. qui testa. facere poss. gl. in uerbo patre. in l. fi. C. de senten. pass. gl. in uerb. conueniri, in §. fi. Insti. de noxa. actio. expressè hoc affirmat Bar. in l. si finita. §. si de vectigalibus. nu. 12. ff. de damno infecto. & in l. 1. num. 42. ff. de bonis damna. Abb. cons. 66. quanquàm multa, uol. 2. Guido Papæ decisione. 126. incip. executio sententię. Capella Tholo. decisione. 120. hanc tandem dixit esse communem opinionem, Couarru. li. 2. resolu. c. 8. nu. 7. uersi. ex his patet, sed supra in limine posita in crimine hæresis, locum non habent:
5 nam propter uxoris hæresim, in totum dos † uxoris confiscatur: etiam quoad commoditatem vsufructus. l. quinq; legibus. ff. de bonis damna. quæ l. loquitur in fortioribus terminis, ut bene declarat Gundiss. de Villa. de hære. q. 15. num. 9. idem tenuit Pala. rub. in l. 78. Tauri, in prin.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum inter christianam & hæreticum, & contra, nullum.*

SINGVLARE CXXVIII.

1 Matrimonium † contractum inter Christianam & hæreticum & econtra est nullum: ut statuit canon. 72. sextæ synodi generalis: uerba huius canonis talia sunt. Non licet uirum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cum uiro hæretico copulari: sed si quis huiusmodi ad ullo existimari factum

apparuerit,

apparuerit, irritas nuptias existimari, & nepharium coniugium dissolui. Ita allegando dictum concilium tenuit Iacob. Septi. in Institu. catho. c. 40. nu. 7. contra Præpositum contrariū tenentē in c. fi. de cond. apposi.

SVMMARIVM.

1 *Mater non compellitur filias suas dotare.*
2 *Pater tenetur, & potest iudicis officio compelli ad filiam dotandā.*
3 *Pater cogitur filiam etiam iam nuptam dotare.*
4 *Mater heretica compellitur filiam orthodoxam dotare.*

SINGVLARE CXXIX.

1 MAter † non compellitur filias suas dotare. l. neq; mater. C. de iure doti. l. 9. titul. 11. p. 4. officium enim paternum & non maternum est filias suas dotare, & in matrimonium collocare. l. fin. §. utramque igitur. C. de dotis promi. l. dotem dedit, ff. de colla. bono. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum. l. 8. tit. 11. p. 4. & non solum ad filiam dotandam, sed ad maritandam pater
2 tenetur, si iam filia est apta nuptui: ad hoc officio iudicis potest compelli, ut in d. l. qui liberos, & in d. l. dotem dedit: & ibi Bar. idem in l. j. nu. 15. ff. sol. matrimo. Alex. consi. 33. uidetur. nu. 3. uol. 4. Ias. in §. fuerat. nu. 99. Insti. de actio. Abb. in c. accedens. nu. 6. de procura. plenè Corrasius in rep. l. filium quem habentem. num. 190 C. fami. hæercis. Ita fuit decisum in Capella Tholosana. 290. & est expressa. l. regia. 9. in fine. tit. 11. p. 4. ibi, puede le apremiar el juez à que la case, y le establezca dote.
2 te. Atque etiam filiam iam nuptam pater † cogitur dotare. glo. est sing. in uerb. lege. in l. obligamur. ff. de actio. & obligatio. quam sequitur Bald. in auth. res quæ

nu. 10. C. commu. delega. & ibi Ang. & Paul. Cast. ubi
* Iaf. num. 14. hanc fatetur esse communem opinionem, Idem Iaf. in l. si quis donatarius. aliàs. l. si donaturus. §. si quis in debitam. num. 5. ff. de cond. causa data, & in l. de alimentis. in fine. C. de transact. & in d. §. fuerat. nu. 97. Insti. de actio. Idem Bal. in l. fi. C. de senten. quæ sine certa. quantitate profe. & in c. iurauit. de proba. & in l. 1. ubi Ioan. de Imo. Alex. & Roma. ff. sol. matrimo. Pau. Castren. in l. si socer. in fine. ff. sol. matri. ubi hanc fatetur esse communem opinionem contra Bart. in d. l. obligamur. & Sali. in d. l. qui liberos. & Abb. in cap. 1. num. 6. de adulte. & Matthæus mathe. in sing. 106. nota, quòd si pater. Ad rem igitur in limine propositam redeũdo, in odium huius criminis, si mater est hæreti-
4 ca, † filiam orthodoxam compellitur dotare, l. cognoui mus. C. de hære. l. neque mater, ubi est glo. expressa. C. de iure doti. Alex. in l. 1. nu. 21. ff. sol. matrimo. Iaf. in §. fuerat. nu. 15. Insti. de actio. Fel. in c. Iudæi. in 2. nu. 2. de iudeis. Pala. Rub. in rep. rub. de dona. inter virum & vxorem. §. 21. nu. 15. l. 9. titu. 11. p. 4. alioquin mater ad hoc non tenetur, ut superius dictum est.

S V M M A R I V M.

1 *Minor 14 torqueri non debet, nisi in crimine læsæ maiestatis Diuinæ & humanæ.*

S I N G V L A R E CXXX.

1 MInor † quatuordecim annorum torqueri non debet: etiã si ueritas ab eo ferula uel corrigia haberi non possit. l. 1. §. impuberes. ff. ad Sillania. l. de minore. l. ex libero. §. 1. ff. de quæstio. Abb. in c. cum in contemplatione. num. 10. de reg. iuris. l. 2. tit. 30. p. 7. Sed
2 In crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ † minor

14. anno-

14. anuorum torquetur: hoc probat d.l.de minore, ubi latè Hyppo.in princip. Iaco. Septi. in Insti. catho. cap.63.nu.26.

SVMMARIVM.

1 *Minoribus in delictis atrocissimis, ut in crimine hæresis, & læsæ maiestatis, non subuenitur.*

2 *Minor in grauibus delictis aduersus suam confessionem non restituitur, secus in alijs delictis. nu.3.*

4 *Pena ratione ætatis in delictis atrocissimis non diminuitur.*

5 *Minori qua ætate remittatur uel mitigetur pena.*

SINGVLARE CXXXI. & CXXXII.

1 Minoribus † in delictis atrocissimis, ut in crimine hæresis & læsæ maiestatis, in nihilum subuenitur. l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. gl. in l. si ex causa. §. nunc uidendum. ff. eod. tit. gl. sing. in l. ferè in omnibus. ff. de regulis iuris. gl. in l. 17. tit. 14. p. 7. quę refert hoc esse speciale in hoc crimine hæresis: hinc est, quòd
2 minor † in grauibus delictis, aduersus suam confessionem non restituitur. Bart. per text. ibi in d. §. in delictis. nu.6. Hyppo. in d. l. de minore. nu. 35. in aliis uerò deli-
3 ctis, minor † qui confitetur delictum, dato etiam curatore aduersus suam confessionem, restituitur. Ang. per tex. ibi. in l. certum. §. de pupillo. ff. de confessis. gl. in l. 2. C. de in integrum resti. Bald. in l. unica. nu. 53. C. de confessis. Alex. consi. 80. in causa & lite. nu. 2. uol. 7. & consi. 55. nu. 16. vol. 5. Hyppo. in l. 1. num. 12. & in §. fi. in fin. ff. de quęstio. ac ita ut dictum est ratione ætatis, pœ-
4 na † non diminuitur in delictis atrocissimis: in alijs uerò propter ætatem pœnam minui indubitatum est. l. excipiuntur. ff. ad Sillania. l. ferè in omnibus. ff. de reg. iuris. c. fi. de sent. excommunica. latè Hypp. in l. si quis re. C. de sicarijs. l. fi. tit. 7. p. 7. l. 17. ti. 14. & l. 8. ti. 31. p. 7.

notatur in glos.§.pupillus.Insti. de inuti.stipu.& in §.in summa.Insti.de oblig. quæ ex delicto nas. quæ omnia, præsertim iura regia, probant, quòd vsque ad decem
5 annos & dimidium † minor in nihilum puniatur:& à p̄dicta ætate vsque ad 17.annos pœna est mitigãda: post hanc uerò ætatem similiter mitiganda est arbitrio iudicis,inspecta qualitate delicti,& personarum.l.si adulterium.§.fratres.ff.de adulte.& in d.§.in delictis, ibi, nisi quatenus interdum miseratio ætatis ad mediocrem pœnam iudicem produxit.c. 1.ubi docto.de delictis puerorum,bene Decius in d.l.fere in omnibus. ff. de regulis iuris.

SVMMARIVM.

1 *Personæ existentes in sacris prohibitæ sunt exercere officium tabellionis. Fallit in causis fidei.nu.2.*

3 *Clericus rogatus ut contractum uel instrumentum faciat,puniri debet,sed contractus ualidus est.*

4 *Facta multa tenent quæ fieri prohibentur.*

SINGVLARE CXXXIII.

1 MOnachi † vel clerici in sacris sunt prohibiti exercere officium tabellionis, capit. sicut. ne clerici uel monachi.l.placet.C.de epis.& cleri.& in extrauaga. prima Bonifacij,de offi.ordi.Bart. in l. 1.§.huius studij. num.8.ff.de iusti.& iure.& in l. seruus.ff.de testa.& in l. vniuersos.C.de decurio.lib.10.Dec.in c.2.nu.8.de iud. Couarru.in quæst.pract.c.19.num.8.in fin.Sed in cau-
2 sis fidei monachus† & clericus possunt esse tabelliones. cap.ut officium.§.1.vers.ad conscribendas,in fine.de hæret.lib.6,& in d.extrauag.Bonifacij.Io. de Imol.in cle. 1.de hære.Ioan.Nicola.de hære.not.27.incip.non te lateat: & in Directorio Inquisitorum in 2. parte. prope finem,etiam si sit monachus ordinis fratrum minorũ.

Ang.in l.si quis decurio.C.de falsis. Franc.Squillacen. de fide catho.c.37.& Septi.in Institu.catho.c.45.num. 5.Ias.in d.§. huius studij.nu.8.vbi regulam & 9.fallent. scripsit.& Ioan.Bernard.in reg.657.incip.sacerdos. Et
3 omittendum hic non est,quòd si clericus † est rogatus, vt instrumentum vel contractum faciat, contractus va lidus est:sed clericus debet puniri.Io.And.in d.c. sicut. sequitur Ang.in l·prætor ait.§.fi.ff. de edendo. & in l.si quis decurio.C.de falsis.Dec.cons.17. viso puncto.nu.
4 2.Ias.in d.§.huius studij.num.9.quia multa † prohiben tur fieri quæ facta tenent.l.relegatorum.§. ad tempus. ff.de inter.& relega.c.biduum.in prin.2.q.6.latè Ias.in l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui, vel alie. iur. Hyppoli.in l.si quis ne quæstio,nu.89.ff.de quæst.

SVMMARIVM.

1 *Morte delinquentium extinguitur delictum.*
2 *Mors omnia soluit.*
3 *Mors est ultima passio est omnium terribilium.*
4 *Mors est vltimum extremum omnium pœnarum.*
5 *Mortem ultimum supplitium ius ciuile uocat.*
6 *Sententia lata in mortuum est nulla.*
7 *Non debet suspendi corpus iam mortuum.*
8 *Mortuo non potest legari,neque priuilegium dari.*
9 *Pro crimine hæresis potest quis potest mortem damnari.*
10 *Romanus Pontifex pro hæresi damnatur post mortem.*
11 *Hæredes innocentiam defuncti possunt probare.*
12 *Fautores & receptatores hæreticorum non acensantur post mortem.*

SINGVLARE CXXXIIII.

1 MOrte delinquentiũ delictum † extinguitur: itaq; post mortem nullus accusari, uel puniri potest. l.2.& 3.C.si reus vel accusa.mort.fue.l.fin. C.de bonis

corũ qui ſibi mor.conſci.l.in ſenatus.§.ſi propter mortem.ff.ad Turpili.c.peruenit.c.cauſam quæ.in 2. qui filij ſunt legi.c.quorundam.23.diſt.l.7.& 23.tit.1.par.7.
2 l.7.tit.8.par.3.l.9.tit.26.lib.4.fori.ll.nam mors † omnia ſoluit.l.defuncto.ff.de publi.iudi.auth.de nuptijs.§.de-
3 inceps. col.4. & quia mors † eſt vltima paſſio omnium terribilium,ut dicit Philoſophus.4.lib. Ethi. & Cicero lib.6.epiſto.fami.ad Torquatum:refert Bald.in conſil. ſciſmatis poſito in rub.C.ſi quis aliquem teſta.prohib.
4 nu.9.& eſt vltimum extremum † omnium pœnarum.c.
5 quæſitum.13.q.2.Ideò ius ciuile mortem † appellat vltimum ſupplicium.l.vltimũ ſupplicium.l.ſi quis aliquid §.qui abortionis,& l.capitalium,in prin.ff.de pœnis.nã pœnæ ſunt corporis animati afflictiuæ.l. ſi quis forte, in fine.l.veluti.ff.de pœnis.ſed mortuus nullum dolorẽ uel pœnam patitur:fruſtra ergò puniendus eſſet.Hanc rationem ſcripſit Bal.in l.j.nu.2.C.ne ex delictis defun
6 cto.Ideò ſententia † lata in mortuum eſt ipſo iure nulla.l.pen.ff.quæ ſent.ſine appella.reſcin.l. in ſumma.§.fi. ff.de re iudi.proptereà Bald.infert in d.l.1.nu. 2. quòd
7 iudex † propter delictum nõ debet ſuſpendere corpus iam mortuum.Ang.& ibi.Iaſ.in prin.in l.2.qui.teſta.face.poſſ.idem Ang.per tex.ibi.in l.2.C.ſi reus, uel accuſa.mort.fue.Idem &Ioan.de Imo.in l.qui a latronibus. §.ſi quis.ff.de teſta.& in l. defuncto. ff.de publicis iudi. dicens, quòd iudices qui corpora defunctorum ſuſpendunt, ab hæredibus actione iniuriarum conueniri poſſunt. Optimè explicat Io.Igneus in l.j.§.ſi tibi manus. nu.42.cum ſeq.ff.ad ſena.conſul. Silla.Anto. Corſe.in ſing.pone aliqui diuidentes.col.2.Gundiſſ.de Villa.de hære.q.22.num.4.& 5.ſed Bald.in l.2.C.qui teſta.face. poſ.dicit hoc eſſe in arbitrio iudicis:& Rom. in d. §.de-

functo.

functo. Idem Roma. in l. si uerò.§.de viro.fallen.46.ff. sol.matrimo.Decius in l.pupillum.§.in hęredis,in prin. ff.de reg.iuris.Hyppol.in l.fi.nu.29. & in l. vnius.§.cognitiurum.num.8.ff.de quæstio.sed in grauibus delictis hoc permittitur,ut dicit Gundis. ubi supra, & Francis. Squillacen.de fide catho.c. 54. & non solum mortuus
8 puniendus non est, sed neque mortuo † legari potest. l.unica.§. 1.C.de cadu.tollen.l.diuus.§. fi. ff.de iure codi.& mortuus non potest doctorari, neq; priuilegium ei dari.l.Neratius.ff.de reg.iuris.Abb.in cap.à nobis,in 2.de senten. excommuni. Decius in l. eius qui in prouincia.§.quòd si stipulatus,in princ.ff.si cert.peta. Sed
9 ad supradicta speciale est in crimine hæresis † quòd hæreticus mortuus potest accusari,& condemnari de hæresi: neque tale delictum morte extinguitur, propter huius criminis detestatiònem.c.accusatus.§.fi.de hęre. lib.6.c.filij uel nepòtes.eòd.tit.& li.text.ubi optima gl. in uerb.post mortẽ,in c.si quis episcopus.de hæret. vbi docto.c.sanè profertur.24.q.2.l. Manichæos.§.præterea.C.de hære.glos.in summa.24.q.2.gl.magistra. in c. causam quæ.in 2.qui filij sunt legi.gl.in c.fi.de sepul.gl. sing.in uerb.post mortem,in §.interdum.inst.de hære. quæ ab intesta.defe.l.apostatarum.ibi, quorum ẽt post mortem C.de aposta.l.7.tit.1.p.7.l.9.tit.20. lib. 4.fori. vndè dicunt Hosti.& Io.And.in c.proposuit.de conce. pręb. quos refert & sequitur Paulus à Monte venet. de Concilio generali,in c.de concilii præeminentia. q.
10 8.nu.7.ꝙ etiam Romanus Pontifex † de crimine hæresis post mortem pōt damnari,ẽt si defunctus dum viueret esset bonæ famæ & opinionis, de hoc crimine post mortem poterit accusari,uel eius ossa, uel effigies concremari.c.in primis.2.q.1. quod bene declarat Gundi.

de

11 de Villa.de hære.q.22.in prin. dicens:Hæredes † posse purgare innocentiam defuncti,& heredes sunt citandi, & ad id vocandi:nam filiorum interest patris memoriā non condemnari propter eorum infamiam.c.2.§.hære tici.de hæreti.lib.6.& propter bona quæ eis auferūtur. c.vergentis.de hære.& c.cum secundum leges,eod.tit. lib.6.ad quod considero sing.tex. in l. Pantonius.§.rei perduellionis, ibi,velit innocentiam defuncti probare. ff.de acqui.hæred.& l.quæ res,in prin.ff.de iure fis. Ita in specie tenuit Cinus in l.2.C.qui testam.face. poss.& & latè Ioan.Igneus in l.1.§.si tibi manus.num.67.ff.ad sena.consul.Silla.& Alphonsus Guerre.in thesauro reli gionis Christianæ,tit.de hære.nu.21.& diffusè Alb.in rub.C.de hæreti.in fine:& quod dictum est,in uerè hæ reticis tantum intelligendum est, & non in fautoribus,

12 uel receptatoribus hæreticorum,qui post mortē † non possunt accusari:si personas defenderunt, & non hære ses.c.accusatus.§.porrò.ubi Archi.& Ioan.And.de hæ re.lib.6.Gundissal.de Villa. de hære. q.22. num.8.ubi dat rationem huius dicti: & Iacobus Septi. in Institu. catho.c.4.nu.4.& plures alios casus in quibus post mor tem damnatur refert gloss. in lege,ex iudiciorum. ff. de accusa.glos.in l.2.C.si reus accusa. mort.fue.gl. in verb. post mortem in §.interdum,insti.de hæredi.quæ ab in testa.defe.gl.in uerb.ex maleficijs, in §.nō autem,Inst. de perpe.& tempo.actio.& in §.j. Insti.de publi.iud.gl. sing.in summa.24.q.2.& gl. sing. in c. causam quæ.in 2. qui filij sint legi.& dicta iura regia.Hyppol. latè in sing. 301.incip.tibi dixi.& latius in l. fi. nu.26.cum plu.seq. ff.de quæstio.& Antonius Gomezius in 3. tho. resolu. c.7.num.79.cum sequentibus:& Ludouicus Carrerius de hære.§.nunc de pœnis.num. 36.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mulieres quam hipothecam habeant in bonis mariti.*
2 *Vidua poteſt alienare, & in dote ſibi præiudicare.*
3 *Mulieres hæreticæ nõ habent tacitam hipothecam in bonis ſuorum maritorum.*

SINGVLARE CXXXV.

1 Mulieres † in bonis ſuorum maritorum habent tacitam hipothecam, ut alijs prioribus creditoribus habentibus tacitam, uel poſterioribus habentibus expreſſam præferantur. l. aſſiduis, C. qui potio. in pign. habean. c. ex literis de pigno. & in §. fuerat, ubi latè iuniores. Inſti. de actio. Latius Couarru. lib. 1. reſolu. c. 7. ubi. 4. concluſiones in hoc ſcripſit: probat hoc. l. 33. tit. 15. par. 5. l. 17. tit. 11. par. 4. & hoc intereſt inter mulieres
2 viduas & coniugatas, quòd vidua † abſque iuramento poteſt alienare, & in dote ſibi præiudicare. ſing. eſt glo. pen. in l. cum dos. ff. de pactis. ſequitur Paul. Caſt. in l. 2. §. item ſi uoluntate, verſic. ſed opponitur. ff. ſol. matrim. Bar. in l. & hæredi. §. filio familias. ff. de pact. Dec. conſil. 536. in cauſa quæ agitur. nume. 3. ſed ſpeciale eſt, quòd
3 mulieres † hæreticæ hanc tacitam hipothecam in bonis ſuorum maritorum non habent. l. 1. auth. Item priuilegium. C. de hære. auth. de priui. dotis. §. nos autem. colla. 8. gl. in uerbo obligata. in d. c. ex literis. de pigno. Iaſ. in §. fuerat. nu. 113. inſti. de actio. Gundiſſal. de Villa. de hæreti. q. 20. in fin. Ioan. Nicola. de hære. not. 11. incip. liga digito, in fine. Fran. Balbus de dote. 11. parte. 3. membro, differentia. 21. Ludouicus Carrer. de hære. §. nunc, de pœnis. nu. 9. Pala. Rub. in rub. de dona. inter virum & vxorem. §. 35. nu. 3. ratio poterit eſſe de. l. Manichæos. C. de hæret. ibi, nihil ex legibus commune ſit cum cæteris.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mulier pro aliquo fideiubens iuuatur Velleiano.*
2 *Mulieri hæreticę denegatur beneficium Velleiani.*
3 *Beneficium Velleiani quibus casibus cesset, remissiue.*

SINGVLARE CXXXVI.

1 MVlier † pro aliquo fideiubere prohibentur, & si fideiussit, potest se tueri beneficio Velleia. l. 2. in fine. ad Velleia. & l. 3. tit. 12. par. 5. l. 1. & 2. tit. 11. lib. 5. ordi. l. 61. Tauri. quia sexus mulierum fragilis est, & faciliter fideiubendo mulieres possent decipi, & dotes suas perdere. l. 2. ibi, propter sexus imbecillitatem. ff. ad sena. consul. Velleia. l. cum multæ. C. de dona. inter vir. & vxo. ibi, melius est mulieribus propter fragilitatem
2 sexus subueniri. Sed speciale est, quòd mulieribus † hæreticis denegatur hoc beneficium Velleia. Hoc prius affirmauit Vincentius in c. si aduersus, de hæret. quod dictum sequitur Archi. in summa. 4. q. i. & in c. vt Inquisitionis. nu. 3. de hære. lib. 6. & Ioan. Nicola. de hæreti. not. 18. incip. aduerte. & Ludo. Carre. de hæret. §. nunc de pœnis. nu. 9. & Pala. Rub. in rep. rub. de dona. inter
3 virum & vxo. §. 35. nu. 5. & casus † in quibus hoc beneficium Velleianum cessat, refert gl. in l. 1. ff. ad Velleia. & l. 3. tit. 12. par. 5.

SVMMARIVM.

1 *Mulier debet suam dotem saluam habere.*
2 *Mulier quæ scienter contraxit matrimonium cum hæretico perdit dotem.*

SINGVLARE CXXXVII.

1 MVlier † debet suam dotem saluam habere. l. 1. & 2. ff. sol. matrimo. l. vnica. C. de rei vxo. actio. ca. fin. de dona. inter virum & vxo. l. 7. & l. 30. & 31. tit. 11. per. 4. l. 17. Tauri. & vltra dotem 30. potest mulier pe-

tere, quæ ipse satis abunde scripsi in mea rep. auth. licet, prope finem. C. de natu. lib. sed speciale est quòd mu-
2 lier † quæ scienter contraxit matrimonium cum uiro hæretico, perdit dotem suam, & fisco applicatur. c. decreuit, de hære. lib. 6, quem text. ad hoc dixit esse sing. Alex. in l. si constante, ubi Ias. nu. 187. ff. sol. matri. contra Bar. ibi. idem tenuit cōtra Bar. Gundiss. de Villa. de hære. q. 15. nu. 9. & Guil. Bene. in c. Rainutius, in parte, & vxorem nomine Adelasiam, decisione. 5. nu. 277. de testa. & Iaco. Sept. in Institu. catho. c. 9. nu. 10.

SVMMARIVM.

1 *Mulier admittitur ad accusandum in crimine hæresis.*
2 *Mulier an possit esse testis in causa hæresis, remissiue.*

SINGVLARE CXXXVIII.

1 MVlier † admittitur ad accusandum in crimine hæresis. l. Manichæos. C. de hære. l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cleri. c. vergentis. de hæret. gl. magna in l. 2. tit. 1. p. 7. secus est in alijs criminibus. l. de crimine. C. qui accus. non poss. l. non est permissum. ff. eo. tit.
2 l. 2. in prin. tit. 1. p. 7. l. 2. tit. 20. lib. 4. fori. ll. & an mulier † in causa hæresis possit esse testis, examinat Pala. Rub. in allega. hæresis. §. 13.

SVMMARIVM.

1 *Mutuans ad reficiendam, uel conseruandam rem, præfertur prioribus creditoribus in illa re. Fallit si mutuauit hæretico. nu. 2.*
3 *Creditor posterior quando præferatur prioribus. & nu. 4.*

SINGVLARE XXXIX.

1 MVtuans † ad refectionem, uel conseruandam rē habet hoc priuilegium prælationis, ut in illa re prioribus creditoribus præferatur. l. interdum. ff. qui potio. in pig. habe. l. creditor. in prima. ff. si cert. peta. &

etiam

etiam tacitam hipothecam in illa re videtur habere.gl. vbi Bald.& Ang. in auth.quo iure.C.qui potio.in pig. habe.& sunt circa hoc duæ communes opiniones,quas refert Couarru.lib.1.resolut.c.7. num.3. sed si aliquis
2 mutuauit † alicui hæretico, ad refectionẽ alicuius rei, non habet hoc priuilegium prælationis: ita dicit Ias.in l.creditor.1.nu.4.ff.si cert.peta. allegando auth. idem priuilegium.C.de hære.& Abb.in c. gaudemus de diuor.Idem tenuit Io.Nicola.de hære.nota.11.incip.liga digito. &c. Præterea in alio casu locum non habet regula suprà posita: videlicet quando posterior creditor
3 † capit,uel sua diligenita capi fecit debitorem communem fugientem cum suis bonis:in hoc casu,alijs prioribus debitoribus præfertur.l.ait prætor.§.si debitorem meum.ff.de his qui in frau.cre.& ibi Bart.& alij notãt, expressa.l.regia,in l.10.tit.15.par.5.& l.12.tit.20.lib.3. fori.ll.alium casum in hoc notandum refert Rom.sing. 569.incip.si mercator:& alium Bal.in l. pro debito. C. de boni sautho.iudi.possi. in princ. quando stant mer-
4 ces vel res venditæ,quòd creditor † qui illas vendidit, etiam si sit posterior, alijs in illis mercibus præfertur. Contra hoc tenet Bart.in l.si cum dotem.§. fi.ff.sol.ma trimo.& Ias.in d.l.creditor.nu.5.dicit communem opinionem esse contra Baldum.

SVMMARIVM.

1 *Acta omnia reo accusato uel inquisito exhibenda sunt.*
2 *Inquisitis de hæresi non datur integra defensionis facultas.*

SINGVLARE CXL.

1 NOMINA & dicta testium † & accusatorum, & capitula super quibus accusatur, reo uel accusato seu inquisito exhibenda sunt, cap. qualiter & quando.in 2.§.debet, de accusa.

Abb.

Abb.in c.olim.nu.8.de accusat.l.11.tit.17. par. 3.l.12. titul.20.lib.4.fori.ll.l.11.tit.1.lib.8.ordi. Sed quando proceditur in crimine hæresis, aliter est.c. fi.cum distinctione ibi posita,de hæret.lib.6.declarat Abb.in c.præterea.in 2.nu.7.de sponsa.Gundisl.de Villa.de hæret.q.10.nu.4.Iaco.Septi.in Instit.catho.c.64.nu. 27. & cum
2 non detur inquisitis † integra defensionis facultas, inquisitores inquirant de innocentia reorum,& de falsitate testium:ut eis sint recti iudices, & patres,& patroni:& latius idem in c.62.num.9.ubi allegat ad hoc primam Instructionem Hispalensem. c.14.

SVMMARIVM.

1 *Notarius in sui creatione iurat officium fideliter & legaliter exercere.*

2 *Notarius inquisitionis,licet in sua prima creatione iurauerit,tenetur tamen iterum iurare.*

SINGVLARE CXLII.

1 NOtarius † quando creatur iurat suum officium fideliter exercere,& omnia legaliter agere. ca. ad audientiam.§. nos igitur.de præscrip.c.illud.in fine.de præsumptio.gl.in verb.decurritur. in l. quædã.§.nummularius.ff.de edendo.l.4.tit.19.par.3.ubi ponitur forma huius iuramenti,& l.1.tit.8.lib.1.fori.ll.Sed speciale est in notarijs † sancti officij, qui tenentur iterum iu-
2 rare, etiam si quando in notarios fuerunt electi hoc iuramentum fecerint. cle.1.§.porrò.in fine.de hæret.ubi glos.in uerb.iurabunt.dicit esse hoc speciale in notarijs hæreticæ prauitatis.& Ioan.Nicola.de hæret.nota.36. incip.nota quòd.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Prælatis etiam criminosis non est deneganda obedientia a subditis, fallit in prælatis hæreticis.*

2 *Obedientia melior est quàm uictima.*

4 *Prælatus propter crimen hæresis ipso facto & iure est a iurisdictione suspensus.*

SINGVLARE CXLII.

1 Obedientia † prælatis à subditis non est deneganda, propter prælatorum crimina & excessus. c. nonne. 8. q. 4. c. omnes. de maio. & obed. c. cum non liceat, de præscrip. c. sciendum. 8. q. 1. & dicit. ca. qui resistit. 11. q. 3. qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, vnde Paulus ad Hebræos. c. fi. obedite præpositis vestris & subiacete eis. S. Tho. 2. 2. q. 104. art. 1. & 2. & q. 86. art. vltimo. Floren. in 4. parte
2 suæ summæ. tit. 5. c. 11. & melior est obedientia † quàm victima. lib. 1. Regum. c. 15. c. illud. de maio. & obedien. c. propter hoc. §. verum. 32. d. c. si qui sunt. 81. d. Sed si
3 prælatus est hæreticus, licitum est subditis † citra aliquã pœnam ab eius obedientia recedere, etiam ante latam sentẽtiam & institutam accusationem c. sacerdotes. & ibi gl. 2. q. 7. c. sanè. 24. q. 2. c. excommunicatos. 11. q. 3. c. qua diligentia. in fin. de elect. gl. in c. cum non liceat, vbi Abb. nu. 3. de præscrip. Fel. in c. inter quatuor. nu. 3. de maio. & obedien. Gundis. de Villa. de hære. q. 10. nu. 3. rationem reddit Abb. ubi supra: quia ipso facto & iu-
4 re prælatus † propter crimen hæresis est à iurisdictione suspensus: & quia melius est obedire deo quàm hominibus, vt habetur, in Act. Apostolorum. c. 5. & in ca. inquisitioni. de senten. excommuni.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Opinio vltima censetur in dubio approbata.*
2 *Opinio quæ pro religione facit tenenda est.*

SINGVLARE CXLIII.

1 OPinio † vltima censetur in dubio approbata, quã do ab aliqua lege, vel glosa vel statuto plures opiniones referuntur. glo. fi. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebe. gl. magna: ibi altera pars est uera: quia ultima, in l. ea lege. C. de condi. ob causam. Bar. per text. ibi, in l. bona fides. ff. deposi. Bal. in authen. ex testamento, in prin C. de colla. & in l. si mater tua. nu. 4. C. ne de statu defun. & in l. si ergo. §. partus. ff. de publi. Io. And. in c. 1. de senten. excom. lib. 6. & in c. 1. de pœnis, lib. 6. l. 1. §. Neratius. ubi Ioan. de Imo. ff. de acqui. posse. l. Mela. §. 1. in fine. ff. de alimen. & ciba. lega. Alex. consi. 164. viso processu. nu. 2. vol. 2. & consi. 55. incip. prospectis. nu. 43. uol. 4. & consi. 98. viso instrumẽto. nu. 21. uol. 6. Ias. in l. si tibi pecuniam. in fine. ff. si cert. peta. & in l. 1. §. & post operis. num. 12. ff. de noui ope. nuncia. & in l. si idem cum eo. §. fi. nu. 3. ff. de iurisd. omn. iudi. ubi hanc regulam & 3. fallen. scripsit, quas transcripsit duas addendo Ioan. Neuiza. in sua silua nuptiali. fol. meo. 116. & Ioan. Bernar. Diaz in regula. 514. incip. opinio ultima: optimè Corse. in sing. incip. quãdo iurisconsultus. Sed speciale est fauore religionis catholicæ, quòd pri-
2 ma opinio, † & non secunda: uel illa quæ pro religione facit ff. de religio. & sumptibus func. Ias. tenenda est in auth. ingressi. nu. 22. C. de sacrosanct. eccles. Alex. cons. 121. uiso processu. nu. 17. uol. 2. & cons. 92. super eo. num. 5. vol. 4.

O SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ab Episcopo hæretico recipit charaterem, sed non executionem neque gratiam.& quid de eo agendum sit.*

SINGVLARE CXLIIII.

1 ORdinatus ab Episcopo hæretico, recipit ordinis chararterem, sed non executionem, neq; sacramenti gratiam : & talis non est ordinandus de nouo, sed habita dispensatione potest in ordinibus ministrare, cap. qui professionem. ubi præpositus. 1. q. 1. & cap. ordinationes 9. q. 1. Vide Abbatem in rub. de hære. & Ludouicum Carrerium de hæret. §. nunc. de pœnis. nu. 22. Ioannem Bernardinũ Diez in pract. cano. c. 25.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iudiciarius seruandus est.*
2 *Qua ratione ordo iuris est seruandus.*
3 *In causis fidei non seruatur ordo iuris.*
4 *Qua forma proceditur in crimine hæresis.*
5 *Contra hæreticos contumaces qualiter procedatur.*
6 *In delictis grauibus non seruatur ordo iudiciarius.*
7 *In leuioribus delictis non est seruandus ordo iuris.*
8 *Causæ rusticorum sunt summariæ.*
9 *Causæ fiscales sunt summariæ & causa depositi.*
10 *Causæ illorum qui sunt in carceribus sunt summariæ.*
11 *Causa dotis est summaria.*
12 *Causa executiua est summaria.*

SINGVLARE CXLV.

1 ORdo iudiciarius in omnibus ferè causis seruandus est, aliàs processus † redditur nullus. l. prolatam. C. de sent. & interlocu. omni. iudi. l. vnica. C. de conducto. & procu. lib. 11. c. ad petitionem, de accusa.

cap.

cap.causam.c.cum dilecta·de rescrip. c. ecclesia sanctæ Mariæ.in fine. de consti.ca. cum dilecti.c.veritatis.de dolo & contuma.ca.in causis. de re iudi.c. examiuata. de confir.vti.uel inuti.c.1.& 2.2.q.1.l.1.tit.13.lib.2.fori.ll.l.5.tit.26.p.3.l.1.& fi.tit.4.lib.3.ord. ob id igitur à

2 iure fuit institutus ordo † iudiciari us, vt omnis malicia & machinatio cesset, & veritas potius reueletur. c. quoniam contra.de præba.Abba.in c.dilecti. nu.5.de iudi.& iudex qui non seruat ordinem iuris facit litem suam,& in sindicatu potest puniri.Bart.in l. 1.nu.5.C. quomodo & quando iudex senten.Paris de Puteo latè de sindicatu.ca.sententia. Sed speciale est in causis

3 hæreticæ prauitatis, † vt celeriter delicta puniantur, plenarius ordo iuris non seruatnt,sed in eis proceditur simpliciter, & de plano,sine strepitu & figura iudicij, attestationibus non publicatis.c.fi.de hære.lib.6.extra ua.ad repimēdum, quomodo in læsæ maiest.crim. procedatur.Gundiss.de Villa.de hære.q.12. in prin.Franc. Squillacen.de fide catho.c.27.nu. 2. Iacob. Sep. in Institu.catho.c.43.nu. 19. & Alphonsus Aluarez Guerrero,in thesauro religionis Christianæ.tit.de hære.nu. 20.Ludo.Carre.de hære.§.uersa autem uice.nu.23. &

4 ordo † quem in cognitione huius criminis seruare solent inquisitores.talis est,quòd in primis quando ad ciuitates accedunt, ostendant episcopo,uel eius uicario, facultatem quam habent ad cognoscendum & inquirendum de hoc crimine,& eius auxilium & fauorē petant. Solent similiter nonnulli id etiam facere in consilio ciuitatis,& iubent populum congregari, & habito sermone ad populum,coram clero & populo edicta monitoria quæ hæresim sapiunt publicè legi, ut sub pęna excommunicationis unusquisque hæreticos,uel su-

 spectos,

ſpectos, uel infamatos de hæreſi coram inquiſitoribus declaret, etiam ſi hæreſis ſit occulta, ſciens, tenetur denuntiare. S. Thom. 2.2. q. 70. & ibi Caie. Alphonſus Caſtren. lib. 2. de iuſta hæreticorum punitione. c. 25. Sep. in Inſtitu. catho. c. 19. in fine. quo facto inquiſitores recipiant iuramentum in vnaquaque parrochia à cura parrochiali, & ab alijs probis & honeſtis viris ſuper prędictis: tunc poterit inquiſitor procedere ad punitionẽ delictorum tribus modis: accuſando, inquirendo, & denuntiando. iuxta tex. in c. ſuper his. & c. qualiter & quãdo, in 2. de accuſa. c. licet Heli. de ſymonia. Hunc procedendi modum in hoc crimine ſcripſit Gundiſſal. de Villa. de hære. q. 8. col. 1. & 2. & q. 10. in prin. & latè Iaco. Sept. in Inſtitu. cath. c. 43. per totum. & contra hęræticos

5 abſentes †, & contumaces proceditur in hunc modum: ꝙ vocentur, vt intra certum tempus veniant reſponſuri, ſub pœna excommunicationis: lapſo termino, ſi non cõparent, promotor fiſcalis accuſat eius cõtumaciã, & petit literas denuntiatorias. Et ſi poſt annũ in contumaciæ, & excõicatione permanet, extũc declaratur hæreticus. c. cũ contumacia. de hære. lib. 6. l. 32. tit. 9. p. 1. & modum procedẽdi contra hæreticos cõtumaces refert Capella. Tholo. deciſio. 365. incip. in hoc anno. & Iaco. Sep. in Inſti, catho. c. 2. in prin. & ibidem nu. 6. inquit, allegando quoddam decretũ factũ Barchinonæ ab Inquiſitorib. generalibus, anno. 1493. ꝙ poſt annũ audiuntur hæretici quoad pœnam corporalẽ, & non quoad bona publicata, iuxta. l. annus. ff. de requir. reis. l. 2. C. eod. tit. contra Pau. Grillan. de hæreti. q. 8. nu. 3. alij, ſimiliter ſunt caſus qui ſummariam cognitionem requirũt, quos refert. cle. diſpendioſam. de iud. glo. magiſtra. in l. 3. §. ſciendum, in uerb. ſummatim.

ff. ad

ff.ad exhiben.gl.in l.iudices.C.de iudi.gl.in l.nec quicquam.§.ubi decretum.ff.de offi.procon.& lega.glo.in verb.summatim.in c.quoniam frequenter.§.porrò.& in §.si verò.vt lite non cōtesta.sing.lex regia. *6.* tit. 12. p.3.l.7. tit. 2. ubi optima glo.p.3. Præterea in delictis
6 † enormissimis non est seruandus ordo iudiciorum. Hyppo.in practi.crimi,§.diligenter.num. 165. allegando Paridem de Puteo,idem tenentem: idem in cons. 127.superioribus annis.num. 16. atque in leuioribus
7 † delictis.Bar.in l.leuia.ff.de accusa. Ang. in tracta. de accusa. in uerb. hæc est quædam inquisitio.col. 7. ubi allegat authen.nisi breuiores.C.de senten. ex breui reci.est.l.5.tit.21.p.3.gl.in c.1.de lib.obla. petitio. 60.de
8 Madrid,anno 1534.Item rusticorum lites † summatim & omni breuitate sunt terminandæ.sing.est tex.in authen.de quæstoribus.§.si uerò sunt aliqui. col. 6. ne laboribus & expensis grauentur, & ne ab operibus rusticis distrahantur.l.2.C.de ferijs.l.4.C.de defenso.ci-
9 uita.Item causæ fiscales † sunt summariæ.l.pe. ubi Bar. C.de conuenien. fis. debito. l. missi opinatores. C. de exacto.tribu.lib.10.Ias.in l.properandum.num.10.C. de iudi.Item causa depositi requirit summariam cognitionem.l.si quis uel pecunias. & authen. ibi posita, & Bart.C.depositi. Petrus de Raue. in alphabeto au-
10 reo,in uerb.depositarius. fol.33.col.2. Item causæ † illorum qui in carceribus sunt,summatim & omni breuitate sunt terminandæ. l.fin.C.de custo.reorum. ibi.ne custodia diutina maceret.Bart.tracta.de carceribus,in fine.Hyppo.in pract.crimi.§.attingam.nu.75.& communiter sunt pauperes: & causa pauperum prius est terminanda quàm diuitum. tex. ubi gl. sing. in cap. in primis.2.q.1.Itē in uisitatione ecclesiarum,aliorumve

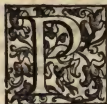
locorum proceditur summariè.c.fi.ubi Inn. num. 4. de
11 censi. Item cā † dotis est summaria. latè Pala. Rub. in rep.c.per vestras.par.2.§.1.versi.sed est pulchra,in fine. Item alia causa summaria habetur in l.5.tit.3.lib.7.ord. Item alia in l.121.in libro gabellarum.Finaliter,omnis
12 causa † executiua est summaria.Inno.in c. ex tenore,in prin.de appella.Alex.& Ias.in l..intra.ff. de re iudi.Bar. in l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.eo.tit.Guido.decisio. 329.l.6.tit.22.par.3.l.4.tit.8.lib. 3.ordi.l. 64. Tauri.& in his causis summarijs & notorijs ordo est, non seruare ordinem.Bal.per tex.ibi,in c.ad nostram.3.de iureiu ran.Hyppo.practi.crimi.§.secunda quæstio.nu.43.circa quod vnum tanquam quotidianum omittendum nō est:quòd quando aliqua causa est summaria,vt sunt prædictæ,omnia adminicula,& omnes articuli ab ea de pendentes sunt summarij.Bart.in extraua. ad reprimēdum.in verb.summarie.quomodo in crimi.læsæ maie. pro.Petrus Gerar.sing.23.incip.notant Bart.& alij.&c.

SVMMARIVM.

1 *Papa de crimine hæresis potest condemnari.*
2 *Nonnulli Pontifices fuerunt hæretici.*
3 *Papa in his quæ sunt fidei,ut priuatus potest errare.*
4 *Papa etiam post mortem potest damnari.*
5 *Concilium generale esset iudex competens contra Papam hæreticum.*
6 *Orbis maior est vrbe*
7 *Concilium generale in tangentibus fidem non potest errare.*
8 *Papa per duos testes potest conuinci.*
9 *Qui testes sunt necessarij ad purgationem faciendam.*
10 *De nullo alio crimine præter hæresim potest Papa iudicari, nec condemnari.*
11 *Imperator hæreticus per summum Pontificem punitur & deponitur.*

SIN-

SINGVLARE CXLVI.

1

PAPA † de crimine hære. potest accusari & cōdēnari. c. si Papa. ubi gl. in verb. à fide deuius. 40. distin. Archi. in c. in fidei fauorem. de hære. lib. 6. Ant. de Butrio. in cap. fraternitatis. in prin. eo. tit. Card. in cle. 2. §. cæterum. in fi. de electio. Abb. in c. significasti. sup. glos. 2. de elect. Fel. in c. 1. nu. 2. de symo. & in c. cum quidam. nu. 5. de iureiurau. Dec. in c. cum teneamur. nu. 7. de præbe. & in l. est receptum. num. 5. in fine. ff. de iuri. omni. iud. Hyppol. c. at si cleri. §. de adulterijs. nu. 74. de iud. & in sing. 683. incip. aliàs in repetitione mea. Grandis. de Villa. de hære. q. 7. nume. sexto, Alphon. Aluarez Guerrero in thesauro religionis Christianæ. tit. de hære. nu. 21. Ludo. Carre. de hære. §. viso. nu. 4. Alberi. optimè in rub. C. de hære. num. 4. Io. Nicola. de hære. not. 12. dicens, quòd totus mundus sequitur gl. supra allegatam. Latè Iaco. Septi. in Insti. cath. c. 44 nu. 33. ubi optimas rationes & fundamenta scrip. vnde dicit gl. sing. in verb. exceptione, in c. licet de euitanda discordia. de elect. quòd in electione Rom. Ponti. nulla exceptio opponi potest, nisi de hæresi: est gl. simi. in c. 1. de renunti. lib. 6. & glos. in c. si quis
2 pecunia. 79. d. nam nonnulli Rom. † Ponti. fuerunt hæretici: vt Anasta. & alij relati in c. Anasta. 19. d c. à recta. 24. q. 1. c. nunc autem. 21. d. d. c. maiores. de bapt. Latè Petrus de Monte de concilio generali. q. 8. de concilij
3 præeminentia. nu. 3. quia Papa † in his quæ sunt fidei, vt priuatus potest errare: statim enim desinit esse Papa cum non sit de corpore ecclesiæ. c. Acatius, & ibi gl. 24. q. 1. unde inquit Paul. ad Gala. c. 1. Et habetur in c. cum

ergo. 24. q. 3. si possibile esset quòd Angelus de cœlo aliquid cōtra fidem diceret aut sentiret, anathema sit. Hoc refert Gundissal.de Villa.de hære.q.7.nu.5.& etiā
4 post mortem de hoc crimine hæresis potest Papa† con demnari.Hosti.& Ioan. And.in c.proposuit.de conces. præben.quos refert Paul.à monte vbi supra.q.8. nu.7.
5 & in hoc casu concilium † generale, uel cetus cardinalium esset iudex competens,ut dicit Archid.& alij in d. c.in fidei fauorem.gl.in c.in sinodo.63.dist.& habetur
6 in Directorio Inquisitorum. par. 3. q. 25. nam † orbis maior est vrbe.c.legimus.93.distin.gl.in c. sicut.15.dist.
7 & concilium † generale in tangentib.fidem errare non potest.c.maiores.de batis.c.à recta.24.q.1. id probatur authoritate Matthæi.ca.28. Ego enim vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi:& alibi dicitur.Ego pro te rogaui Petre,ut non deficiat fides tua.Quod dictū fuit in persona totius vniuersitatis Ecclesiæ : prout declarat Gundissal.de Villa.q.7.nu. 7.vbi supra, atq;de hoc crimine hæresis per duos tantum testes potest Ro
8 manus Pontifex † conuinci & condemnari, gl.est sing. in c.præsul.2.q.5.quam dixit esse sing. Abb. in c. tertio loco.nu.6.de proba.& in c.quotiens.in prin.& in c.super eo.in 2.nu.2.de testi.& in c.licet vniuersis, in prin. eod.tit.& in c.perpetuas,in fine:de maio.& obedien.& in rep.c.cum esses.nu.16.de testa.& in ca. at si clerici,in prin.de iudi.& in c.1.nu.5.in fine.de procu. Perus.in c. ut officium,num.3.de hære.lib.6.Anto.Corse. sing.incip,Papa.fol.176.colum.2.Petrus Rauēna in alpha. aureo in uerbo testis.fol.135.Decius consi. 100. incip. in causa Inquisitionis.in prin.Gundissal.de Villa.de here. q.13.num.9.omnes prædicti dicunt prædictam gl. esse notabilem : sed si Romanus Pontifex de hoc crimine

vult

vult se purgare. 12. testes sunt necessarij. c. omnibus. 2.
9 q. 5. & † testes in purgatione debēt esse catholici & integri, & fidei zelatores. c. filij vel nepotes, de hære. lib. 6. Gundissal. de Villa. de hæreti. q. 13. nu. 14. omnia dicta tantum locum habent in crimine hæresis: de alijs uerò criminibus à nemine potest iudicari vel condemnari
10 Romanus † Pontifex, qui cunctos iudicat. c. nemini. 17. q. 4. c. nemo. 9. q. 3. c. si Papa. 40. dist. etiam si crimen sit notorium, & detur incorrigibilitas. cap. cuncta per mūdum. 9. q. 3. Præpo. expresse in d. c. si Papa. Ioannes Nicola. de hæreticis not. 12. incip. si Papa. in fine. Idem di-
11 cendum est de Imperatore, † qui de crimine hæresis puniri & deponi potest per summum Potificem, ut fuit Imperator Federicus, qui ob crimen hæresis fuit depositus. c. ad apostolicæ, de senten. & re iudi. lib. 6. Bart. & Bal. in l. fi. C. de legi. Ludouicus Carrerius de hæret. §. viso, num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Papa solus potest decidere quæstiones dubias, quæ de fide, aut religione oriuntur.*

SINGVLARE CXLVII.

1 PAPA † solus & non aliquis inferior potest decidere quæstiones dubias, quę de fide aut de religione oriuntur. c. maiores. de baptis. c. frater noster. 6. q. 1. c. quotiens. 24. q. 1. & in Exodo. ca. 18. id clarè colligitur, vbi Ietro Moysi dixit, prouide de omni plebe viros prudentes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam: & constitue ex eis tribunos, centuriones, decanos, qui iudicent populum omni tempore: maiora autem referant ad te, idest, legis præcepta & alia huiusmodi: ut optimè declarat Alb. in c. ad abolendam.

lendam.2.col.de hære. & Alphonsus Guerrero in thesauro religionis Christianæ.nu.24.

SVMMARIVM.

1 *Papæ quando obediendum non sit.*

SINGVLARE CXLVIII.

1 PApæ † obediendum neutiquam est, si aliquid præcipiat quod hæresim sapiat, uel turbat statum ecclesiæ, uel in detrimentum fidei, aut in fauorem hæreticorum. Hosti.& Ioan.And.in c.pro posuit, de concess.præben. Carrerius.de hæret.nu. 99.Iaco.Septi.in Instit.catho.c.44.nu.31.quod comprobari potest ex c. cum teneamur.de præben.c. si quando.de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Pater non tenetur dotare filiam hæreticam uel iudæam.*

SINGVLARE CXLIX.

1 PAter † non tenetur dotare filiam hæreticam vel Iudæam.l.cognouimus.C.de hære.glos.in l.si uerò.ff. de in rem verso.Bal.in auth.res quæ.in fine.C.communia de lega.Roma.in l.1.ff.sol.matri.Ias.in §. fuerat.nu. 112.Insti.de actio. regulariter paternum officium est filias dotare,& in matrimonium collocare.l.fi.C.de dotis promi.l.qui liberos.ff.de ritu nuptia.l. dotem dedit. ff.de colla.bono.l.8.tit.n.par. 4. de qua re vidēdum est singulare. 129.supra positum.

SVMMARIVM.

1 *Pater non est idoneus testis in causa filij, nisi in causa fidei. num.2.*
3 *Filio an minoretur pæna patre deferente.*
4 *Lex, milites agrum. §.desertorem.ff.de re milit. quod habeat locum etiam in crimine læsæ maiestatis.*

SIN-

SINLAGVRE CL.

1 PAter † non est idoneus testis in causa sui filij.l.parẽtes.C.de testi.l.etiam.C.eod.titu.c.si testes.§.item idonei.7.q.3.l.11.& 14.tit.16.par.3.propter nimiam affectionem quam pater erga filium habet.l.isti quidem.ff.quòd met.cau.l.fi.C.de cura. fur. quæ.l.inquit,quòd nullus amor est qui vincat amorem paternum.l.humanitatis intuitu.C.de impub.& alijs substi.l.de creationibus.C.de episcop.audien.gl.& doct.in c.transmissę,qui
2 filij sunt legi. Sed in causa fidei pater † est idoneus testis in causa filij:quia agitur de propria salute ipsius filij, & non de damno uel incommodo alicuius. Ita dicit Ant. de Butrio.in c.in omni negotio. Vbi Alb. nu.3.de testi.
3 Sed an ob id mitiori pœna filius † sit puniẽdus, videtur quòd sic:per tex.sing.in l.milites agrum.§.desertorem. ff.de re mili.vbi cautum est,quòd si filius commisit delictum morte dignum,& pater eum offerat & exhibeat iudici,filius non morte, sed alia mitiori pœna, vtputa exilij,puniendus est:quam.l.dixit esse sing.Paul.Cast.& Sali.in l.propter insidias. C. de his qui accus. non poss. Ang.in l.si adulterium cum incestu.§.liberto.ff.de adulte. Ias.in l.1.nu.4.C.de his quibns ut indig. Feli. in cap. quærenti.nu.6.de offi.delega. & in c. accusasti.nu.4.de accusa. Hyppol. in l.1.§. ad quæstionem. nu.16.& in l. vnius.§.seruus.nu.7.ff.de quæstio.Pala.Rub.in cap.per uestras.§.17.nu.4.fol.65.col.1.de dona. inter virum & vxo.Latè Io.Neuiza.in sua silua nuptia.fol. meo.lib.19. col.1.& 2.& Cæpolla.in cautela.1.ordine,vbi affirmat.
4 d.§.desertorem † habere locum etiam in crimine læsæ maiestatis,allegando Paul.de Cast.& Sal.in d.l.propter insidias.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Parentes an & quando a suis filijs possint exhæredari. & nu. 2.*

SINGVLARE CLI.

1 PArentes † a suis filijs non sunt exhæredãdi: alioqui parentibus contra filiorum testamenta competit quærela. l. nam etsi parentib. l. pater filium. ff. de inoffi. testa. l. cum filium. C. eod. tit. auth. in testamento. C. ad Tertul. & in §. fi. Insti. de exhæreda. libe. l. 1. in fine. titul.
2 8. par. 6. l. 8. tit. 13. par. 6. sed si parentes † sunt hæretici, à filijs suis optimè possunt exhæredari. cap. excommunicamus. 1. §. credentes. de hæret. auth. ut cum de appella. cogno. §. si quis de prædictis liberis. col. 8. l. 11. in fine. tit. 7. par. 6. l. 4. in fine. tit. 26. par. 7.

SVMMARIVM.

1 *Filij propter hæresim patris liberantur a patria potestate, secus pro alijs delictis.*

SINGVLARE CLII.

1 PAtria potestas † tollitur propter crimen paternum hæresis: & statim filij liberantur à patria potestate. c. 2. §. fi. ubi gl. & docentes. de hære. lib. 6. Perus. in c. statutum. nu. 4. eod. tit. & lib. Latè Io. Nicola. de hære. not. 14. incip. hæreticorum. Lud. Carrerius de hære. §. nunc
2 de pœnis. nu. 34. aliter verò est † pro alijs delictis. l. relegatorum. ff. de interdictis, & relega. & in §. relegati. Insti. quibus modis ius patriæ potesta. solui. l. 3. titul. 18. parte. 4.

SVMMARIVM.

1 *Cogitatio sola, si ultra non progreditur pœnam non meretur, fallit in crimine hæresis. nu. 2.*

SIN-

SINGVLARE CLIII.

1 POenam † non meretur quis propter solam cogitationem, si vltra non progreditur. l. cogitationis. ff. de poenis. c. cogitationis. de poeni. distin. 1. l. 2. titul. 31. par. 7. quod fallit in crimine hæresis: sola etenim volun
2 tate committitur: ideo meritò sola voluntas † & cogitatio punitur. c. excommunicamus. in 1. §. credentes, de hære. gl. in verb. eo ipso, in cle. 1. de hære. Bal. in l. si quis non dicam rapere. in prin. C. de epis. & cleri. Io. And. in c. 1. nu. 11. de homici. lib. 6. Anania in c. si quis episcopus. de hære. Cardi. in cle. 1. §. sanè. de vsuris. Perus. in c. 1. num. 6. de summa Trini. & fide catho. Io. Nicola. de hære. not. 9. incip. notissima. Hyppo. in l. qui falsam. nu. 13. ff. de falsis. vbi alios casus refert. & Ludo. Carre. de hære. §. versa autem vice. nu. 4. allegan. Bald. in l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cleri.

SVMMARIVM.

1 *Pœna corporalis propter pœnitentiã in delictis consummatis, maximè atrocibus, non tollitur.*
2 *Inquisitus de hæresi per spontaneam confessionem euitat pœnam corporalem.*
3 *Pœnitentium hæreticorum habitus qualis sit.*
4 *Pœnitentes publicè sacco & cilicio olim utebantur.*
5 *Iudicium idem est de non entibus, & de non apparentibus.*

SINGVLARE CLIIII.

1 POena † corporalis propter pœnitentiam in delictis consummatis maximè atrocibus, nõ tollitur. l. qui ea mente. vbi Bart. ff. de furtis. l. quis sit fugitiuus. ff. de ædili. edicto. l. pen. ff. vi bonorum raptorum: quæ iura

dicunt,

dicunt, nemo sua pœnitentia delinquens esse desinit, vt pœnam corporalem euitet. Sed in crimine hære-
2 sis aliter est, quòd perpetrans illud, euitat pœnam † corporalem per spontaneam confessionem. l. Manichæos. C. de hære. ibi. delicti veniam petentibus damus. l. fin. in fine. C. de summa Trini. & fide catho. c. ad abolendã. de hære. ibi, nisi continuo post deprehensionem, & ibi, confestim ad fidem confugerit. ubi Abb. num. 6. inquit si hæreticus incontinenti, & spontè redit ad fidem, euadit pœnam mortis: licet aliud sit in alijs delictis. Idem Abb. in cap. excommunicamus. 1. nu. 10. eo. tit. dicens, quòd ad fidem potest redire, ut non patiatur pœnam ignis, etiam post condemnationem & sententiam diffinitiuam, ante realem traditionem iudici sæculari. Hãc opinionem dicit esse communem Boërius decisione. 343. declarat Gundissal. de Villa. de hæret. q. 20. col. 1. quod latissimè examinat Paulus Grillan. de hæret. q. 5. num. 3. cum sequentibus: sed in prima Instructione Hispalensi, cautum est. ca. 12. quòd vsque ad prolationem sententiæ, quam refert Iacob. Septi in Instit. cath. c. 46. num. 9. & in prædicta prima Instructione Hispalensi. c. 8. & 11. cautum est, quòd si spõtè suos errores fatetur, antequam denuntietur vel accusetur, uel post capturã, vel ante publicationem testium, ad perpetuos carceres damnandus non est, sed publicam agat pœnitentiam cum ieiunijs & orationibus, per tempus biennij, ut in Concilio Agathensi. c. 60. & nonnulli, ut quendam habitum duplici Cruce signatum publicè portent, per tẽpus ab Inquisitoribus præfinitum, ut in quarta Instru-
3 ctione Toletana. c. 9. & huiusmodi habitus † datur pœnitentibus, ut sint notiores & humilientur: quod originem habuit à 3. lib. Regum. c. 21. vbi Achab rex im-

pijssimus

pijssimus propter vineam Naboth, cum occidit, & ab Helia fuit correptus, & publicam pœnitentiam fecit, & posuit saccum super carnem suam, & ieiunauit & dormiuit in cilicio. c. Achab. de pœni. dist. 3. atque olim pu-
4 blicè pœnitentes † sacco & cilicio vtebantur. c. pœnitēs c. in c. 5 old. & Iudæi debent portare habitum distinctū à christianis, ut ex qualitate habitus discerni valeant. c. in nonnullis. de iudæis. l. 4. & l. 27. & 37. tit. 3. li. 8. ord. & dicit Alb. in d. c. in nonnullis. quòd non debent pœnitentes occultare tale signum, aliàs puniūtur: quia de nō
5 entibus † & non apparentibus idem est iudicium. l. in lege fundi. ff. de contra. emptione. l. repræhēdēda. C. de institu. & substi. sub condi. factis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non potest minuere uel mutare pœnam in iure statutam, nisi ex urgentissima causa.*

2 *Iudex non debet esse clementior lege.*

3 *Inquisitores possunt pœnas in iure expressas commutare, & minuere.*

4 *Inquisitoribus nulla conceditur dispensatio circa relapsos.*

SINGVLARE CLV.

1 POenam in iure statutam sine vrgentissima causa iudex † non potest minuere uel mutare, aliàs iudex puniendus est eadem pœna, qua reus puniendus erat. l. fin. in fi. C. ne sacrum bap. reite. quam dixit sing. Rom. sing. 77. incip. veni. Fel. in c. qualiter & quando. §. ad corrigendos. nu. 44. de accusa. & in c. de causis. in prin. de offi. delega. Petrus de Raueua. in alpha. aureo, in uerbo delicta, fol. 27. col. 3. Couarru. lib. 2. varia. resolu. c. 9. in prin. ne iudex † fit clementior lege. c. iudicet. 2. q. 7. l. 1.
2 C. de legi. sed Inquisitores † hæreticæ prauitatis pœ-

nas

nas expressas possunt commutare vel minuere, cap.ut commissi,de hære.lib. 6. tenuit Gundissal. de Villa. de hære.q.8.nu.7.Francisc.Sqnillacen.de fide catho. c. 22. quod verum est,nisi cum relapsis,cum quibus nulla cō-
4 ceditur inquisitoribus † dispensatio.c.excom.1.§. illos. de hære.c.accusatus.eo.tit.& lib.Fran.Squil.de fide catho.c.20.in fine.Sed hodie limitatus est tex.in d. ca. vt
5 commissi. quòd solus inquisitor † generalis potest dispensare circa pœnam perpetui carceris, & habitus, & pœnitentiarum: vt in quinta Instructione Hispalensi. c.7.& in quarta Toletana. c. 9.

SVMMARIVM.

1 *Lex & constitutio pœnalis uel exorbitans fauore fidei largo modo est interpretanda & extenditur.*

2 *Constitutio quantumcunque pœnalis, quando agitur de salutē animæ extenditur.*

SINGVLARE. CLVI.

1 POenalis vel etiam exorbitans lex † vel constitutio fauore fidei largo modo est interpretanda & extendenda:ita dicit Io.And.in c.pen.qui filij sunt legi Peru. per tex.ibi.& in c.ne aliqui.nu.2.de hæret. lib. 6.Feli.in c.fin. num. 3. de magistris.Gundis.de Villa.de hære.q. 13.nu.17.accedat.gl.sing.in verbo. alios.in c.sciant cūcti.de electio.lib.6.quam dicunt esse sing. Abb. & Feli. in c.non dubium.de sent.excom.idem Alb.in ca.ex tenore,qui filij sunt legi.& Feli.in d.c.fi.nu.3.quòd quan
2 do agitur de vtilitate & salute animæ,constitutio † quātumcunque pœnalis extenditur: prout est in casu præsenti:& quando agitur de vtilitate publica, ut hic. Bart. in l.2.§.exercitium.ff.de his qui not.infa.Decius consi. 372.nu.8.regulariter contra.l.cum quidam.ff.de lib.& posthu.

posthu.c.statutum.de sen.excom.lib.6.Bart.in l. præci pimus.§.fin.C.de appella. auth.quas actiones. ubi latè Ias. C. de sacrosan.eccles.& in rub.ff.de re iudi.nu. 11. & 13.& in l.de quibus.nu.21.ff.de legi.

SVMMARIVM.

1 *Grauiori pęna corporali viles quàm nobiles puniuntur.*
2 *Sola nobilitas est legitima causa minuendi pęnam.*
3 *Doctor & miles mitius sunt puniendi.*
4 *Nobiles de consuetudine non suspenduntur.*
5 *Viles malunt habere carnem fractam quàm uestem.*
6 *Pęna corporalis minima, maior est quacunque pecuniaria in nobilibus personis.*
7 *Pro crimine hæresis æqualiter puniuntur nobiles sicut plebei.*

SINGVLARE CLVII.

1 POena † corporali maiori & grauiori puniũtur personæ viles & ignobiles, quàm uobiles seu diuites, uel in dignitate constituti: licet hi pecuniaria pœna grauius condemnentur.l.autem facta.§.persona. ff.de pœnis.l.Pedius.& l.fin. ff. de incendi.ruina,& naufra.l.fin. C.ad l Flauiam,de plagia.l.j. §.item diuus.ff.de sicarijs. l.fina.C.ut nemo priuatus titul.præ.suis vel alie.impo. ubi ponens titulos vel vexilla regia suis rebus,si est plebeius, pœna mortis punitur: sinautem nobilis fuerit, miles,uel clericus, deportatur. cap. qui contra. 1. ubi gloss.sing.24.quæst.1.gl.ubi plenè docentes, in c. cum quidam.de iureiuran.gl.in c.cum Beatus. 65. distin.gl. in c.non cogantur. 11.distin.glos.in verb.verberibus.c. fraternitatis.12.q.2.gl.in c.in iudicijs.de reg. iur.lib.6. glos.in parte inferiores.in clem.multorum. de pœnis. Plenè Tiraq.tract.de nobilitate.c.20.nu.104.Couarru. lib.2.resolu.cap.9.Iacob.Septi. in Institu. catho.cap.8. n.13.l.sing.regia.8.tit.31.p.7. ibi, mayor pena deue de

P dar

dar al probre que al rico. Otalora optimè in tracta. de nobilitate. §. parte principali. c. fi. nu. 4. ubi omnia nobilium priuilegia congessit. Vnde dicit Bald. in l. fin. C. de summa Trinita. & fide catho. Bart. in d. l. pedius. §. fin. sequitur Hyppo. in l. si quis viduam. num. 28. ff. de quæstio. & in l. 1. §. item diuus. num. 8. ff. de sicarijs. ꝙ
2 sola dignitas † uel nobilitas est legitima causa minuendi pœnam. Ideo dicit Roma. sing. 574. incip. scis quòd
3 doctor. quòd si doctor † delinquit, mitius puniendus est quàm alius ciuis uel plebeius. Allegat ipse. l. more. & l. fina. ff. de pœnis: & l. statulibet. ff. de quæstio. vnde sing. inquit Bart. in l. desertorem. §. pœna. ff. de re mili. & in l. moris. §. sed etiam. ff. de pœnis: ꝙ sicut nobiles
4 † de consuetudine in Italia & Gallia propter delicta furca non suspenduntur. glo. in par. torqueatur. in l. 3. ff. de re mili. & Bald. in ca. 1. §. si quis rusticus. de pace tenenda. Abb. in c. pastoralis. in prin. de offic. delega. l. sing. 24. tit. 21. p. 2. ita neq; plebius diues. ita Bart. clarius per text. ibi. in l. capitalium. §. serui. ff. de pœnis: quia plebei honesti & diuites, quoad pœnas nobilibus æquiparantur. Sequitur Fel. in c. cum quidam. nu. 5. de iureiur. Petrus de Rauena. in alpha. aureo, in uerbo nobilitas, in fine. Pala. Rub. in rep. rub. de dona. inter
5 virum & vxo. §. 9. num. 19. uiles † enim & plebei magis volunt habere carnem fractam, quàm uestem: ut dicit Salic. in l. & si seuerior. col. 2. C. ex quibus causa. infami. irroga. Hypp. in l. 1. §. item diuus. num. 7. ff. de sicariis. & ita intelligenda est. l. in seruorum, in fine.
6 ff. de pœnis. quæ probat quòd pœna † corporalis minima, maior est quacunq; pecuniaria, in personis nobilibus intelligenda est, & non in vilibus personis, quæ malũt pati in corpore, quàm in bonis. Ita dicit idẽ

Bart.

Bar.in l.1.§.fi.ff.de pœnis.Feli.in c. ad liberandum. nu. 4.de iudæis.Sed fauore fidei,pro crimine hęresis æqua
7 liter puniuntur † nobiles sicut plebei : nullo habito respectu ad gradus & dignitates. Ita dicit Archid. in c. qui contra pacem.24.q.1.facit.l.Arriani.C. de hæreti. tenet expressè Feli.in d.c.cum quidam.nu.5.& in c.pastoralis.col.j.de offi.delega.ubi regulam & 9. fallentias in hoc scripsit:& etiam in hoc crimine grauius nobiles sunt puniendi:quia nobilium hæresis grauior & perniciosior est in republica,quàm plebeiorum. Ita dicit Ia. Septi.in Institu.catho.c.45.nu.23.Ludo. Carre.de hæret.§.viso,per totum.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio non minor centenaria currit contra Romanam ecclesiam.*

2 *Filij catholici bona patrum hæreticorum annis 40.possidentes,præscribunt contra ecclesiam Romanam.*

SINGVLARE CLVIII.

1 PRæscriptio † centenaria,& non minor, currit contra Romanam ecclesiam.c.de quarta.c. ad audientiam.c.si diligenti,in fine.de præscrip.auth. quas actiones.C.de sacrosanct.eccles.l.26.tit.29.par.3.l.5.tit.11.
2 lib.2.fori.ll.sed bona hæreticorum † quæ ad ecclesiam Romanam pertinent,si à filijs uel extraneis hæredibus catholicis.40.annorum spatio possidentur, ab eis contra Romanam ecclesiam hoc tempore præscribuntur. c.fi.§.fi.vbi gl.Archi.& alij de præscrip.ubi inquit id esse speciale in hoc crimine:& Gundissal.de Villa. de hæreti.quæst.22.num.3.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio.40.annorum currit contra eccleſiam uel monaſterium. Declara ut nu.5.*

2 *Præſcriptio.40.annorum non currit contra eccleſiam prælato exiſtente hæretico idem ſi ſit excommunicatus.nu.3.*

4 *Vxor quæ habet uirum inutilem dicitur uidua.*

SINGVLARE CLIX.

1 PRæſcriptio † 40. annorum currit contra eccleſiam vel monaſteriũ.c.placuit.§.poſt.16.q.3.c.de quarta.c.ad aures.c.ueniens,de præſcrip.l.26.tit.29.par.7. quod fallit, quando epiſcopus alicuius eccleſiæ eſt hæreticus:nam aduerſus eius eccleſiam non currit huiuſ-
2 modi præſcriptio † quia interim eccleſiam vacare intelligitur.c.1.ubi gl.& docentes,de præſcrip.c.quia diuerſitatem.de conceſ.præben. gl. ſing. in c.prima actione.16.q.1.quæ hoc ampliat, etiam ſi præ atus eſſet tãtum excommunicatus,quòd interim contra eccleſiam non
3 currit præſcriptio.Hoſt.in c.cum non liceat. ubi Abb. nu.7.de præſcri.bene Fel.in cap.inter quatuor.nu.3.de maio.& obedien. poterit eſſe ratio: quia interim non poteſt agere:& paria ſunt,nullum habere prælatum eccleſiã,uel habere inutilem.cap.2.§.ſed neque. de tranſla.epiſcop.& dicit gloſſ.ſingul.in uerbo orbitantes, in
4 l.fina.C.ad l.Flauiam,de plagi, quòd vxor † quæ habet virum inutilem,dicitur vidua. Iaſ. in l. quotiens. ff. qui ſatiſd.cogan.latè in l.4.§.condemnatum. ff. de re iudi. & in l.licet.C.de procur.Hyppol. ſing. 431. incip.dixi tibi.& conſil.120.in hac cauſa.colum.1.& id quòd di-
5 ctum eſt, quòd ſola quadragenalis † præſcriptio currit contra eccleſiam,intelligẽdum eſt,in actionib. realibus:

bus: in personalibus verò, datur ecclesiæ tempus ordinarium, ut in actione redibitoria, & in alijs. gl. est sing. in parte restituerent. in ca. cum causam. de emptio. & vendi. quam ibi Abb. & alij sequuntur, & Ant. Cors. in sing. incip. præscriptio licet regulariter. fol. 176. col. 4.

SVMMARIVM.

1 *Delicta tolluntur præscriptione viginti annorum, etiam si sint occulta, & contra iudices ignorantes. nu. 2.*
3 *Tempus omne datum a lege regulariter ab initio, in medio, & in suo progressu est continuum, & currit ignoranti, absenti, uel impedito.*
4 *Delinquens in crimine hæresis, omni tempore accusari potest, etiam usque ad mille annos.*
5 *Temporis diuturnitas peccatum non minuit, sed potius auget.*
6 *Præscriptio nulla unquam currit in foro conscientiæ.*
7 *Iuri agendi fundato super peccato nunquam præscribitur.*

SINGVLARE CLX.

1 PRæscriptione 20. annorũ delicta † tolluntur. l. querela. C. de falsis. notatur in l. sed si unus. §. sin aũt ff. de iniurijs. c. cum venerabilis. de exceptio. gl. in par. post sententiam in c. 1. eo. tit. Abb. in c. cum haberet. nu. 4. de eo qui duxit in mat. quam pol. per adul. l. 5. tit.
2 7. p. 7. et si delicta † sint occulta, & contra iudices ignorãtes, ita dixit sing. Bal. per tex. ibi. in l. fi. C. de edendo. & in l. captatorias. in fi. C. de mili. testa. ꝙ optimè facit ad rubrum & nigrum. C. & ff. ne de statu defunctorũ post quinquennium quæra. & ad petitionem. 116. de Madrid. anno. 1528. ꝙ illud tempus duorum mensiũ datũ iudicibus ad accusandum, contra ludentes ludo aleatum, procedat contra iudices etiam ignorantes, atque etiam si ludus esset occultus. Ideo dicit Bal. in c. fi. uer. pone quòd maleficium. de offi. delega. sequitur Hyp-

pò.in l.fi.in prin.ff.de iuris.omni.iudi,quòd si statutū ponit terminū intraquē debet inquiri de aliquo delicto,et si delictum sit notoriū, & per confessionem delinquentis constet de delicto, non potest inquiri:præsertim,quòd
3 omne tempus † datum à lege, regulariter ab initio, & medio,& in suo progressu est cōtinuum,& currit ignoranti seu absenti,uel impedito.gl.& ibi Bar.in rub.ff.de diuers.& tempo.præscrip. gl. in verbo non cessantibus, in l.contra maiores.C.de inoffi.testa.glos.in prin.Insti. de vsucapio.gl.in parte annum.in §. rursus.Insti.de act. gl.sing.in l.fi.C.de tempo.in integ.resti.gl.in parte continuum.in cle.vnica.de in integ. resti. Bal.in l.fi.in fine. C.de dilatio.& in l.2.num.8.C.de ædili.actio.& in l.si quando.num.7.C.de testi.Ias.in l.2.col.1.C.qui admitti:& in d.l.contra maiores.Latè Feli.in c.quærenti.col. 1.de offi.deleg.Hyppol.in practi.caus.crimi.§.constāte.nu.87.cum seq.sed in crimine hæresis hoc speciale re
4 peritur; † quòd delinquens omni tempore potest accusari:etiam vsque ad mille annos.l.apostatarum: C.de aposta.quam l.ad hoc allegat.gl.fi.in d.l. quærelam. c.j. de homic.lib.6.Franciscus Balb.de præscrip.quarta par te prin.pòst principium. Gundissal. de Villa. de hæreticis.q.22.nu.3.Hyppol.in l.qui falsam monetam. §.accusatio.nu.2.ff.de falsis.dicens idem esse in crimine symoniæ, falsæ monetæ, & læsæ maiestatis : diuturnitas
5 † enim temporis peccatum non minuit, sed potius auget.c.cum haberet.in fine.de eo qui duxit in ma.&c.c. fin.de consue.cap.non satis.de symonia,vnde dicit glo. sing.in verbo pœnitentia,in c.admonere.33.q.2.quòd in foro conscientiæ nulla vnquàm currit præscriptio
6 † quam dicit notab. Abb.in d.c.cum haberet.num.4.& in c.licet causam.nu. 26. de proba. dicens per illam gl.

quòd

quòd quando ius † agendi fundatur super peccato, nũquàm illud præscribitur. Bal. hoc tenuit in l. j. nu. 38. C. qui accusa. non pos. Fel. in c. fi. nu. 2. de præscrip.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio titulum & bonam fidem requirit.*
2 *Bona fides semper præsumitur in præscribente, nisi contra eum sit ius commune. nu. 3.*
4 *Mala fides alicuius probatur per sola indicia.*

SINGVLARE CLXI.

1 PRæscriptio † titulum & bonam fidem requirit. c. vigilanti. c. si diligenti. c. veniens. c. fi. de præscrip. c. licet. 16. quæst. 3. c. possessor malæ fidei. de regu. iur. lib. 6. l. si al ena res. ff. de vsucapio. l. nullo iusto. tit. præcedente. C. de rei vendi. & in prin Insti. de vsucap. l. 10. tit. 29.
2 par. 3. & bona † fides semper præsumitur. l. verius. ff. de proba. gl. in c. 3. alia in d. c. si diligenti, de præscrip. & dicta. l. 10. regia. Bart. in l. Celsus. col. penul. ff. de vsucap. Alex. consi. 375. incip. iuridicam esse. nu. 5. & cons. 200. viso in fin. vol. 2. Dec. cons. 375. iuridicam esse. nn. 5. nisi
3 ius † commune sit contra præscribentem. c. 1. de præscrip. lib. 6. Inn. Ioan. And. & alij in c. 2. de in integ. resti. glos. in d. l. 10. quæ refert quinque modos quibus probatur mala fides. Optimè Dinus in d. reg. possessor. &
4 per sola indicia probatur † mala fides alicuius. l. pe. vbi Bal. C. de euictio. Ang. in l. j. C. de vsucap. trasfor. Hyppol. sing. 34. incip. mala fides, id quod supra dictum est fallit fauore fidei, & in odium hæreticorum in casu. c. j. de præscrip. gl. fi. in d. reg. possessor. cap. porrò. c. placuit in 2. 16. q. 3. ubi si aliquis episcopus negligit populum suum reuocare ab hæresibus, & alter episcopus eum reuocat, & fidem catholicam docet, illum populum præscribit per triennium etiam in mala in fide.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio an minor 40. an. currit contra ecclesiam.*

SINGVLARE CLXII.

1 PRæscriptio † 40. an. & nõ minor, currit ꝯ ecclesiã. c. de quarta. c. ad aures. c. veniẽs, de pscr. Auth. quas actiones. C. de S. sanc. eccles. l. 26. ti. 29. p. 3. hoc fauore fidei catholicæ, ꝙ sola triẽnalis pscriptio currat ꝯ ecclesiã in casu. c. 1. de præscr. ubi gl. & dd. dicunt illud speciale fauore fidei idem. c. porrò. c. placuit. 2. in prin. 16. q. 3. sup. sin. 166.

1 *Priuilegium reuocandi forum quibus competat, uel non, remissiue.*

2 *Inquisitores procedere possunt contra quoscunque priuilegiatos.*

SINGVLARE CLXIII.

1 PRiuilegiũ † habent nõnulli reuocãdi forũ, ut nõ cõueniant nisi corã iudicib. in priuilegio cõtẽtis l. si qs ex. ff. de iudi. Auth. habita. C. ne filius ꝓ pat. c. cũ ordinẽ.

2 de psc. sed Inquisitores † hæreticæ prauitatis possunt procedere contra quoscunq; priuilegiatos & de hæresi cõdẽnare nõ obst. quocunq; priuilegio, ẽt si sint fratres minores, uel pdicatores, uel milites diui Iac. c. excõicamus. 1. §. credẽtes. c. ad abolendã. §. fi. de hære. Anch. in c. vt offi ciũ. n. 4. de hære. li. 6. Gund. de Villa. de hære. q. 7. nu. 14. Iaco. Sep. in Insti. cath. c. 34. nu. 16. dicens. ita in pract. fuisse iudicatũ: optimè Lud. Carr. de hær. §. versa aũt uice. n. 2.

1 *Probõnes in crĩalib. luce meridiana clariores: an in ciuilib. nu. 5.*

3 *Ex præsumptionibus indubitatis non potest poni pœna corporalis.*

ex uiolentis punitur pœna ordinaria delictum. 4.

6 *An præsumptiones sufficiant in crimine hæresis ad condemnationẽ.*

7 *Ratione difficilis probationis, imperfecta probatio, ualet. Declaratur Innò. in c. sicut. de symonia. nu. 8. In crimine hæresis duo tantum testes sufficiunt, etiam ad conuincẽdum Ro. Pontif. 9. 10.*

11 *Testes esse oportet omni exceptione maiores contra præs. iuris.*

SINGVLARE CLXIIII.

1 PRobatiões † in causis crĩalib. luce meridiana clariores eẽ dẽnt. l. fi. C. de ꝓb. l. addictos. C. de ap. c. sciãt cũcti. 2. q. 8. c. Epiphan. 5. q. vlt. l. 12. tit. 14. p. 3. l. fin. 26. tit. 1. p. 7. & oportet ꝓbões in crĩalib. ita esse certas, ꝙ

non

nō poſſit ꝓbabiliter aliud diſſuaderi.Ita Bal.&Sal.in d. l.fi.eſt ſin.tex. in l.qui ſnīam.C.de pœ.latè Aeg.Boſ.in
2 prac.cri.ti.de cōuictis.nu.13.iō p̄ſumptiones† in cauſis ciuilib.ſufficiunt,non in criminalib.Ant.c.quanto.de p̄ſump.Abb.in c.2.e.tit. Alex.cōſ.15.uiſo proceſſu.vol.j. Dec.cōſ.175.in cā falſitatis,nu.6.& in cōſ. 189. incip. lætatus ſum,n.3.q̄a pœna corporalis minima, maior ē quacunq; pecuniaria.l.in ſeruorū,in fi.ff.de pœ.Bar.in l.1.§.fi. ff. de pœ.Hypp.in l.1.§.itē diuus,nu.6.ff.de ſic.
3 Hinc eſt,ꝙ †ex p̄ſumptionib.& indubitatis indicijs, nō poterit iudex ponere pęnā corporalē,ſed pœnā pecuniariā pro delicto.Expreſsè Gādi.in trac. male. rub.de p̄ſumptionib. indubitatis, q.j. in fi. dicens ꝙ Bononiæ tpe ſuo uidit p oēs doc.Bonō.practicari.Sequit Alex. conſ.115.in cā inquiſitionis, in fi.vol.3.Cep.in cōſ.cri. 6.veritas 1.dub nū.10.& cōſ.32.Dec.in c.3.loco,n.12.
* de prob.hanc dixit eſſe cōem opin.Hypp. in certis delictis ibi exceptis in rep.rub.C.de prob.n.237.& rn̄det ad l.ſi q adulterij.C.de adult.&ad alia iura q̄ vn̄r oppoſitū probare.Ideo dicit ſin.Inno.in c.quia veriſimile,in
4 fine,de p̄ſumptio.ꝙ † ex præſumptionib.ēt violentis & indubitatis nō eſt ponēda pęna ordinaria delicti, ſed alia minor. Allegat Inn.tex. in c.afferte, de p̄ſumptio. vbi Salomon ex p̄ſumptione violētiſſima adiudicauit mulieri filiū ſuū:nō tn̄ uoluit aliā ad mortē condemnare,ad quā iuſtè erat condēnanda,ſi legitimè eſſet ꝓbatū contra eam,ꝙ filiū alterius clam ſurripuiſſet.l.fi. C. ad l.Flaui.de plagi.l.j.&pe.ff.e.tit.Hoc dictū Inn. ſequit Bal.in l.ſi fugitiui.nu.5.in fi.C.de ſeruis fugi.& in l.fi. C.de probō.& in l.1.C.de his qui latro.occulta. Alex. cōſ.15.viſo ꝓceſſu.n. 10. vol.1.Abb.in c.auditis,n.32. de p̄ſcri.& in d.c. afferte,n.6.&in c.quāto, in prin.de

præſum-

præsumptio. Ias. in l. ut vim, num. 13. ff. de iustitia & iure. & in rep. l. admonendi, nū. 234. ff. de iureiur. Dec. in c. 3. loco. nu. 12. de proba. Idem Dec. in c. cum venerabilis nu. 20. de exceptio. & in l. 1. lectura secunda, nu. 60. ff. si cert. peta. & ibi. nu. 63. hanc fatetur esse communem opinionem, sequitur Hyppol. in l. 1. §. item diuus. nu. 37. ff. de sicarijs. Plenius in rub. C. de proba. num. 241. & in l. 1. num. 57. C. de sicarijs. ubi aliqua ex prædicto dicto Inno. infert. & Martinus Nauarrus in c. sacerdos. num. 163. de pęni. distin. 6. Boerius decisione. 164. Lucas de Penna. in l. quicunque. C. de apoch. publi. lib. 10. & Frāciscus Brunus de iudicijs, q. 4. primæ partis, colum. fi. & Thomas Ferrarius cautè supra. nu. 5. Thom. Gramma. in uoto. 12. incip. in causis accusationis, num. 11. ubi id ampliat habere locum in criminibus, quæ sunt difficilis probationis: quod contrarium tenuit Hyppol. in repe. rubr. C. de probatio. nume. 237. & si in causis ciuilibus
5 † ex aliquibus præsumptionibus & indicijs fiat vna integra & perfecta probatio. glos. sing. in parte legitimis testibus, in l. 2. ff. de excusa. tuto. glos. in parte numerus, in l. 3. ff. de testi. glos. fi. in c. cum causam, de proba. gl. in uerbo fama. in c. illud, de præsumptio. gl. in parte dicta, in c. literis, de præsum. gl. in verbo testis, in c. cum dilectus. de succe. ab intesta. iuxta illud vulgare, singula quę non prosunt, multa collecta iuuant. l. rationes. l. instrumenta. C. de proba. quod magistraliter declarat Bal. in l. qui spadonem. §. qui iura multa. ff. de excus. tut. Alex. consi. 21. incip. repetitioni. in prin. & in consi. 52. circa hanc. num. 38. vol. 4. latè Hyppol. in rep. rub. C. de proba. nu. 309. cum seq. In causis uerò criminalibus, ex pluribus indicijs & præsumptionibus non fit perfecta probatio. gl. est sing. in verb. illorum. in c. veniens. 1. de testi. Gandi.

sti. Gandi. tracta. malefi. rub. de præsumptio. & inditijs. Hyppo. in d rub. C. de proba. nu. 310. allegando. l. fi. C. eod. titu. & in consi. 20. in hac præsenti dubitatione. nu.
6 48. Sed speciale videtur in † crimine hæresis, quòd indi tia & præsumptiones sufficiunt ad condemnationem. l. 2. in fi. C. de hæreti. ibi. qui leui argumento à fide catholica deuiat, hæreticus est censendus. Ideo dicit sing. Inn. in cap. sicut. de symonia, quòd leuia signa sufficiunt ad præsumendum aliquem hæreticum: sed illa signa oportet plenè probari: ac ita intelligit Inno. tex. in c. literas. de præsumptio. idem probare videtur c. excommunicamus. 1. §. fi. de hæreti. ibi, cum id certis inditijs apparuerit: & ibi glo. inquit: nota, quòd per inditia probatur crimen hæresis. cap. cum contumacia: de here. lib. 6. ubi propter præsumptionem quæ ex cursu anni causatur, verus hæreticus iudicatur. c. accusatus, eodem titu. & lib. ubi quis verus relapsus dicitur, etiam si tẽpore abiurationis delictum non erat plenè probatum. Ita per aliqua ex prædictis iuribus tenuit Paulus Grillanus de hæreticis, quæstione. 8. nu. 2. & quæstione decimatertia in fine: quibus accedat iuris regula, quòd ratione
7 † difficilis probationis, minus legitima probatio habetur pro plena probatione: ut in delictis quæ clàm & occultè solent perpetrari: prout est crimen hæresis. c. maritis. de adulte. l. si vicinus. C. de nuptijs. l. pen. C. de hæret. Hanc regulam tradit Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. nu. 17. ff. de noui. ope. nuntia. Bald. in l. quicunque. nu. 24. C. de seruis fugi. & in auth. quas actiones. in fine. C. de sacrosanct. eccles. Ias. in l. si quis ex argentarijs. §. prætor ait. nu. 20. ff. de edendo: & in l. cum ex. nu. 5. C. de transact. Petrus Gerar. sing. 8. incip. nota quòd in casibus. Hyppo. in rub. de proba. C. nu. 8. Con

trariam

trariam verò sententiam, quòd non sufficiunt ad probandum hoc crimen inditia vel præsumptiones, tenuit Ioan. de Imola. in clem. 1. de hære. Peruſ. in c. accuſatus. nu. 3. eodem titu. lib. 6. Oldra. conſi. 110. incip. pro concordia. in prin. gl. Abb. & Fel. & magis communiter docentes in d. c. literas, per text. ibi. quòd probationes in crimine hæreſis debent eſſe luce clariores. Io. Nicola. de hære. not. 26. incip. & ſi in criminalibus. Fran. Squillacen. de fide catho. c. 26. & melius. c. 31. Pala. Rub. in allega. hæreſis. §. 12. in fine: & Iaco. Septi. in Inſtit. cath. c. 49. nu. 14. & c. 50. nu. 6. qui omnes intelligunt & de-
8 clarant dictum Innoc. quòd ſigna † vel præſumptiones ſufficiunt: videlicet vt procedatur cōtra hæreticum, ad capturam, vel purgationem indicendam. Ita hodie decretum eſt in prima Inſtructione Hiſpalenſi. c. 15: Ideo dicitur in d. c. literas. de præſumptio. ex præſumptione quamuis vehementi, non debet quis de tanto crimine condemnari. & ad probādum hoc crimen hæreſis, duo
9 tantum teſtes ſufficiunt. † Io. And. & Domi. in c. ut officium. §. verum. vbi Peruſ. nu. 3. de hære. lib. 6. Cardi. in cle. 1. eod. tit. Gundiſſal. de Villa. de hære. q. 13. nu. 9. Syluester in ſua ſumma, in verbo hæreſis. 2. quarta. q. Carrerius in practi. nu. 162. & Alphonſus Guerrero in theſauro religionis Chriſtianæ. titu. de hæreticis. num. 20. Hanc dixit communem, Iacobus Septi. in Inſtitu. catho. c. 50. nu. 3. & Nicolaus Boerius deciſione. 342. incip. & videtur, ubi magiſtraliter: & Aegidius Boſſius, in practi. titu. de hære. nu. 4. contra Hoſti. titu. de hære. §. qualiter. verſi. ut autem, dicentem, duos teſtes in hoc crimine non ſufficere: & meretur Hoſt. reprobari, quia caſus iſte non videtur exceptus ab illa regula diuini & humani iuris, In ore duorum uel trium eſt omne verbū

cap.in omni negotio.c.licet vniuersis.de testi.cap.cum esses.de testa.ad quod facit optima gl. in c.præsul.2.q.

105. quòd Romanus † Pontifex potest cōuinci per duos testes de crimine hæresis,quam dixit sing.Abb.in cap. tertio loco.nu.6.de proba.& in c.quotiens.in princ.& in c.super eo,in 2.nu.2.& in c.licet vniuersis. in prin.de testi.& in c.cum esses.in rep.num.16. de testa.& in c.1. num.5.in fine.de procura.& Ant.Cor.sing.incip.Papa potest.& Dec.cons.100.in causa inquisitionis, in prin. & Aegidius Bossius in practica criminali. titu. de confessis,in prin.& in tit. de hæreticis,nu.5.& Repertoriū Inquisitorum,verb.testes.§.per quos. & Berna.diaz de Luco.in practi.cano. c. 120.in fine: & tales duo testes

106† esse debent omni exceptione maiores. c.in primis.2. q.1.glos.& doct.in c. atsi clerici. de iudi. nam in hoc crimine de maiori præiuditio agitur, quàm in alijs criminibus,propter grauiores pœnas: & propter propriam & suorum,atque descendentium, & cognatorum infamiam.Ioan.Lupus allega. hæresis. §. 13. & Albertinus in c.1.q.16.nu.25.de hære.lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Probatio in contrariū non admittitur contra præsumptionem iuris & de iure.fallit in crimine hæresis. nu. 3.*

2 *Condemnatus ex præsumptione iuris, & de iure,non potest appellare præsumptionem.*

4 *Testes omni exceptione maiores admittuntur contra iuris & de iure.*

5 *Contumax habitus pro confesso ex forma statuti, potest appellare.*

SINGVLARE CLXV.

1 PRobatio † in contrarium non admittitur contra p̄sumptionē iuris & de iure. l. si qui adulterij.C.de adulte.l.antiquæ.C.ad Velleia.l.fi.C.de arbi. tute.gl.fi. in l.

in l.siue possidetis.C.de proba.glo.ordinaria in c.is qui fidem.de sponsa. gl.in c.ferrum.50.dist.gl.in c.fraterni tatem.54.dist.regulam &9.fallen.scripsit Soc.reg.384. incip.probatio in contrarium. Latè Ias.post antiquos in l.2.num.6.cum seq.C.qui testa.face.pos.Plures effe-ctus huius præsumptionis refert Hyppol. in rub.C.de proba.nu.72. cum seq.& in sing.116.incip.præsumpt. inter quos sing.& maximus effectus est,quòd condem
2 natus † ex præsumptione iuris,& de iure,nō potest ap-pellare. Ita tenuit Bal. expressè in l. si qui adulterij.C. de adulte. & in l. quædam mulier. ff. fami.ercis. Hyp-pol.in rub.C.de proba.nu.245.quia habetur pro con-fesso &conuicto,ideo nō auditur appellans.l.2.C.quo-rum appella. non recipi. & præsumptiones iuris, & de iure sunt liquidissimæ probationes.l.si tutor petitus:& ibi glos. fi.C.de peri.tuto.& cura.l.licet Imperator.ubi
3 latè Ias.ff.de leg. 1. sed in crimine hæresis probatio † in contrarium admittitur contra prædictam pręsumptio-nem,ut docuit Domi.& Fran.in c. filij vel hæredes, de hęre.lib.6.Iacob.Sept.in Institu.catho.c.50. in fine,ubi
4 exempla huius rei subijcit: & quando testes † sunt lega lissimi,omniq; exceptione maiores admittuntur,cōtra præsumptionem iuris,& de iure.Ant.de Butrio in cap. vidua.de regula.Hyppol.in l.1.§.si quis vltro. num.11. ff.de quæstio.& consi.1.nu.77. idemque dicendum ar-bitror in casu.l.1.tit.3.lib.3.ordi. quòd qui intra nouē dies litem non contestatur habetur pro confesso: qđ in illo casu admittatur probatio in contrarium: veluti si aliquo iusto impedimento erat impeditus. Ita tenet Bald. tanquàm si dictam legem regiam vidisset, in l.ita demum,in fine.C.de procura. Paul.Ang.& Sali. in l.2. & ibi Ias.nu.6.C.qui testa.face.pos.Dec.in c.2.in princ.

de

de proba. unde dicit Ang. in l. si debitor. ff. de iudi. Bart. in l. fi. §. 1. post glo. ibi. ff. de appella. Abb. in c. 1. nu. 26. vt lite non contesta. quòd si in aliquo statuto cautum est,
5 quòd non comparens habeatur pro confesso, † quòd poterit appellare: quod quippe optimum remedium est ad d. l. 1. tit. 3. lib. 3. ordi.

SVMMARIVM.

1 *Facta domi probantur per domesticos & familiares. & isti praeferuntur alijs. nu. 2.*
3 *Domestici & familiares quo casu in crimine haeresis non admittantur.*
4 *Mente captus dicitur qui non habet memoriam ordinatam.*
5 *Insani sunt & fatui qui per uias deridenda loquuntur.*
6 *Dementia uel furor septem modis probatur*
7 *Actus factus a furioso habente dilucida interualla, praesumitur factus tempore furoris in dubio.*
8 *Verba testamenti, testatorem esse sanum mente & intellectu, & corpore infirmum, an probent.*

SINGVLARE CLXVI.

1 PRobantur ea quae domi fiunt † per illos qui sunt de domo uel de familia. l. consensu. §. super plagis. C. de repu. l. interrogari. C. de quaestio. l. si quis in graui. §. si pupillus. ff. ad Silla. c. veniẽs. in 2. de testi. c. 3. loco, vbi in uerbo iurati. & docto. de proba. Bal. in l. parentes. C. de testi. Bar. in l. quotiens, nu. 2. C. de naufra. li. 11. Ias. in l. sed & si quis. nu. 4. ff. si quis caus. Feli. in c. in literis, nu. 6. de testi. Haec enim melius sciunt domestici & familiares quàm extranei: ideo dicit Barto. in d. l. quotiens, ꝙ
2 ad probandum ea quae domi fiunt, domestici † alijs prę feruntur. Idem Feli. ubi supra. Hyppol. in l. 1. §. ad quaestionem, nu. 5. ff. de quaestio. c. super prudentia. 14. q. 2. l. 8. tit. 8. lib. 2. fori. ll. Ioannes Berna. diaz reg. 746. testis

dome-

domesticus.falle.4. Sed speciale est in odium tanti cri-
3 minis hæresis domesticos † & familiares non admitti ad probandum, quòd pater uel dominus non erat sanę mentis quando in infirmitate ab hæreticis recipiebant illam benedictionem, uel potius maledictionem, cũ manus impositione, casus est & ibi Archi. & Domi. & alij in c.filij, uel nepotes. de hære.lib.6.ex quo tex.ibi
4 Domi.nota. 4. quòd ille dicitur mente captus † qui nõ habet memoriam ordinatam, & ex uerbis inordinatis quis dicitur dęmens.l.apud Iulianum.§.1. ubi Barto.ff. de leg.1.l.is cui.§.fi.ff.de tuto. & cura. datis ab his.glos. fi.in l.nec codicillos.C.de codici.glos.in c.legimus.93. dist.gl.in c.Gundissal, 17.q. 2. quia fatuus est qui fatua loquitur.l.quidam in suo.ff.de condi.institu. his uerbis inquit illa.l. quidam in suo testamẽto hæredem scripsit sub tali conditione, ut reliquias eius in mare abijciat, & dicit d.c.legimus.Legimus in Esaia, ꝙ fatuus est qui fatua loquitur, sing.l.ob quæ vitia, in prin.ff.de ædili.edicto.ꝙ qui per vias more insanorum deridenda loquun
5 tur, insani † sunt & fatui: quem tex. dixit sing.Ang.in l. si cum dotem.§.si maritus.ff.sol.matrim.Idem & Alex. in l.furiosum.C.qui testa.face.pos.& qui proijcit lapides per vias dicitur furiosus.l.2.C.de iudæis. gl.in uerbo ferendus, ubi Bald.& Ang.in d.§. si maritus.septem
6 modis probatur dementia, † uel furor, ut per Ias.in d.l. furiosum, nu.4.Dec.cons.448.vis tota. in prin.& quan
7 do aliquis est furiosus † per dilucida interualla, actus ab eo gestus in dubio præsumitur factus tempore furoris, & non tempore sanæ mentis.glos. est sing. in uerbo compoten.in c.fi.de successio.ab intesta.glos. simi.in c. iudicas per mannum, in uerbo ostenderis. 3.q.9.quas sequitur Ioan.de Imol.in l. qui testamento.§.ne furio-

sus.

ſus.ff.de teſta.Card.& Anch.in cle. unica, in prin. de
homici.Alex.in d.l.furioſum,vbi Iaſ.nu.5.Idem Iaſ. ubi
dicit eſſe communem opinionem cum prædictis.gl. in
l.patre furioſo,nu.5. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iu.in
quo loco ſcripſit rationes dubitandi, & decidendi ad
dictas gloſſas.l.6.tit.2.p.4.ſed iu teſtamento cuiuſdam
nobilis Lupi de Concha, fuit dubitatum: an illa verba
8 † notarij quæ in principio teſtamenti dicũt, teſtatorẽ
eſſe ſanum mente,& intellectu, & corpore infirmum,
probent.Ioan.de Imo.in l.2.ff.de teſta. dicit quòd ſic.
ſed contrariam partem dicit eſſe communem, Iaſ. per
aliqua fundamenta,contra Ioan.de Imo. in l. ſenium.
nu.3.C.qui teſta.face.poſſ.

SVMMARIVM.

1 *Actoris intentione fundata, reus admittitur ad defenſiones ex exceptiones probandas.*
2 *Probatio non admittitur in contrarium, ſi ſuſpectus in uita de hæreſi in morte benedictionem ab hæreticis accepit.*

SINGVLARE CLXVII.

1 PRobata & fundata intẽtione actoris, † reus admittitur ad defenſiones, & exceptiones probandas.
c. finem litibus. de dolo, & contu. c.ſeries.de teſti..
Sed ſi aliquis in vita erat ſuſpectus de hæreſi, & in
morte benedictiones ab hæreticis accepit,non admitti
2 tur probatio † in contrarium. cap. filij uel nepotes,de
hære.lib.6.ubi gl.Ioan. And.& Fran.ibi,dicunt illud eſſe ſpeciale ibi fauore fidei.

SVMMARIVM.

1 *Principes ſeculares non poſſunt alicui immunitatem concedere, ut a iuriſdictione inquiſitorum ſint exempti.*

Q SIN-

SINGVLARE CLXVIII.

1 PRincipes, † seu Reges, vel Imperatores nō possunt alicui immunitatem concedere, ut à iurisdictione inquisitorum sint exempti. c. excommunicamus. 1. §. credentes. in fine, c. sicut. c. ad abolēdam. §. fi. ubi Ioan. de Ana. & alij. de hære. Et habetur in sessione. 19. concilij Constantiensis, Gundissal. de Villa. de hære. q. 7. nu. 14. Iacob. Sep. in Institu. catho. c. 34. nu. 16.

SVMMARIVM.

1 *Procurator non admittitur in criminalibus, neque ad agendum neque ad defendendum. Fallit in carcerato pro hæresi. nu. 2.*

SINGVLARE CLXIX.

1 PRocurator † non interuenit in causis criminalibus, maximè in grauioribus criminibus, neq; ad agendum, neque ad defendendum. l. pe. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. c. ueniens, de accusa. c. 1. in fine. c. in criminalibus. 5. q. 3. c. si quando. 2. q. 6. ubi glo. magistra. 14. fallen. refert, gl. fin. in d. c. ueniens. l. 12. tit. 5. q. 3. quia sententia ferenda est in personam procuratoris, aliàs est nulla. l. 1. C. de senten. & interlo. omnium iudi. l. licet. §. pe. ff. de procu. & ne procurator pro alieno delicto iniustè condemnetur: sed pro reo qui pro crimine hære-
2 sis in carceribus inclusus est, procurator † potest intercedere, ut in prima Instructione Hispalensi. c. 16. quā declarat & limitat Iaco. Sep. in Institu. catho. ca. 51. in prin. & etiam sine mandato. l. non tantum. ubi Bart. ff. de appella. Bal. in l. addictos. C. de epis. audien. Gand. in tracta. malefi. rub. utrum procurator in maleficijs interueniat; uersi. item pone.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Prodigus, uel is cui bonis interdictum est, contrahendo potest alterum obligare & suam conditionem meliorem facere, sed ipse non obligatur.*
2 *Inducta ad vnum effectum non debent operari contrarium.*
3 *Hæreticus contrahendo in sui odium obligatur.*

SINGVLARE CLXX.

1 PRodigus † uel is cui bonis interdictum est, contrahendo alterum potest obligare, & suam conditionem meliorem facere, sed ipse non obligatur. l. is cui bonis. ff. de verb. obli. l. is qui. ff. de tuto. & cura. datis ab ijs, quia hoc in fauorẽ prodigi inductum fuit, ideo in eius odium non debet retorqueri: quia inducta
2 † ad vnnm effectum non debent operari contrarium. l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. l. quod fauore. C. de legi. etiam si in tali contractu à prodigo facto iuramentum interueniat, non obligatur. Feder. de Senis, consi. 31. incip. minore. Bar. Alex. & alij in d. l. is cui bonis, ubi
* Iaſ. nu. 18. hanc fatetur esse communem opinionẽ, quæ omnia supradicta in hæretico locũ non habent, qui ẽt si interdictũ bonis sit, obligat. l. Manichęos. C. de hęre. c. excommunicamus. 1. §. credentes. de hære. c. cum secundum leges, eo. tit. lib. 6. l. 4. in fine, tit. 26. p. 7. hære-
3 ticus igitur contrahendo † in sui odiũ obligatur. Pau. Castren. in d. l. si is cui bonis. Ioan. Nicola. Arela. de hęre. nota. 43. incip. singulariter.

SVMMARIVM.

1 *Receptatores eadem pœna puniuntur qua rei principales.*
2 *Affinis uel consanguineus delinquentem scienter receptans mitius puniendus est.*
3 *Mulier scienter receptans virum suum delinquentem, uel econtra, nullam pœnam meretur.*

4 *Consanguinei uel affines hæreticorum receptantes eos puniuntur, nec excusantur ratione sanguinis.*
5 *Occultans hæreticum scienter potest puniri de hæresi tamquam hæreticus.& assignatur ratio.*
6 *Receptator non dicitur per dationem cibi & potus.*
7 *Receptatores uel fauctores hæreticorum non possunt de hoc crimine post mortem accusari uel damnari.*

SINGVLARE CLXXI.

1 RECeptatores † eadem pœna puniuntur, qua rei principales.l. 1. C. de his qui.latro. uel alijs crim.reos occulta.l.1.C.de fals. mone. l.1.ff.de recepta.l.3.§.non tantum. ff.de incen.rui.& naufra.l.18.tit.14.q.7.quę regula nonnullas patitur fallentias,quas scripsit Alber. de Gand. tit. de fur.& latro.versi.restat videre.latissimè Hyppo.in l.diuus Adrianus.nu.7.ff.ad l.Pompe. de parri.latius in l. vnica.nu.197.cum seq. C. de rap. virg. inter quas una
2 præcipua est,quòd si affinis † uel consanguineus delinquentem scientem receptauerit mitius puniendus est. l.fi.de recepta.l.1.in fine. ff.ad l. Iulia. repetun. Cynus & Bal.in d.l.1. C. de his qui latrones: & Hyppo.in locis retro citatis. Vnde dixit Spe. tit. de dona.inter virum & vxo.§.fi.quem sequitur Alexan.in addi.ad Bar. in l.fi.ff.de recepta.allegando.l.si cum dotem.§.finautē
3 in sæuissimo.ff.sol.matri.quòd mulier † receptans sciēter virum suum delinquentem uel econtra : nullam pœnam meretur. Sed in crimine hæresis aliter est:
4 quòd consanguinei † vel affines receptatores puniuntur,neq; excusantur ratione sanguinis.cap. si quis episcopus.de hære.c.de filia.27.q.1.glo.in cap.excommunicamus.1.§.credentes.de hære. gl.2.in l.fin.tit.1.li.4. fori.tenuit Pau.Grillan.de hære. quæst.9.nu.2. melius q.16.in fine.Ioan.Nicola.de hærę.not.29. incip.si quis

amore:

amore:& not.30.incip. adnotato. ubi allegando Bald. in l.1.C. de his qui latro.occult. inquit, quòd occultans
5 † hæreticum ex certa ſcientia poteſt puniri de hæreſi tanquàm hæreticus:nam per hoc crimen cenſetur ſublata agnatio & cognatio,per text.in d. c. ſi quis epiſcopus.tenuit Ludo.Carre.de hære.§. nunc de receptatoribus.nu.24.quò in loco nu.22.inquit,ꝙ per dationem
6 cibi & potus nòn dicitur receptare,† allegat. l. 1.§.qđ autem.ff.de ſerui.corru. Sed fautores uel receptatores
7 hæreticorum nō poſſunt de hoc crimine poſt mortem accuſari uel damnari.c.accuſatus.§.ſi uero.de hære.lib. 6.& ibi Archid.& Io.And.Gundiſ. de Villa. de hære.q. 22.nu.8.Iaco.Septi.in Inſtit.catho.c.15.nu.14.

SVMMARIVM.

1 *Relapſus dicitur qui iterum labitur in hæreſim.*
2 *Fugiens à carceribus punitur vt relapſus.*
3 *Non adimplens pœnitentiam vt relapſus eſt puniendus.*
4 *Relapſus dicitur etiam ſi in alio articulo deliquit.*
5 *Abiuratio eſt quędam hęreſum deteſtatio.*
6 *Ponitur forma abiurationis.*
7 *Clauſula generalis ad ſpecificata tantum refertur.*

SINGVLARE CLXXII.

1 Relapſus dicitur † qui iterum poſt abiurationem labitur in hæreſim.c.accuſatus.de hęre.lib.6.quē tex.allegat pro ſing. Anto.de Butrio.in cap.ad abolendam.in princip.de hæret.Gundiſſal.de Villa. de hæret. q.20.nu.5.& 6.quod etiā ſi tempore abiurationis delictum non erat plenè probatum, ſi iterum labitur dicitur relapſus:& qui traditus erat perpetuo carceri & fu
2 git à carceribus,† punitur tanquàm verè relapſus. cap. excommunicamus,in 2.de hære.in ſpecie Io.And.in c.

vt commissi.§.pe.de hære.lib.6. Ioan. Nicola. de hære. nota.6.incip.non recedant.Sed Iaco.Sept. nititur con tra hoc tueri,aliquibus rationibus & fundamentis mo tus.in Insti.cath.c.16.nu.13.& c.55.nu.4.ꝗ dicitur re-
3 lapsus & pœna relapsorum puniendus,† qui nō adimplet pœnitentiam sibi iniunctā per Inquisitores.Cald. in c.literas,de præsumptio.Ioan.Nicola.de hære. nota. 30,incip.inter cætera.Fran.Squilla.de fide cath. c. 19. in prin.Iac.Sep.in Instit.cath.c.46.nu.13.& relapsus di citur qui postquàm factus fuit culpabilis in vno articulo,vel in vna secta hæresis, crimen hæresis generaliter abiurauerit,si postea committat in alium articulū
4 † vel sectam separatam à prima.c.accusatus.§.1.de hære.lib.6.bene Gundissal.de Villa.de hære. q. 20. nu. 5. quia omnes hæreses sunt nimis connexæ,& habēt cau das inuicem colligatas:ut his uerbis inquit.c. excommunicamus,in 1.in fin. de hær.c.sed & illud.26. q.2.&
5 talis abiuratio solemnis, est quædam hæresum † detestatio.c.si quis voluerit. 1.q.7. c. ego Berengarius, de conse. d. 2.& tria debet continere hæc abiuratio, vt optimè declarat Iac.Sep.in Insti.cath.c.1,in prin.

Forma verò & modus huius abiurationis habetur
6 † in d.c.ego Berēga.& in c.inter solicitudines.de purg. vulga.& eam refert Gundiss.de vil.de hære.q.20.nu.7. & latius Ia.Sep.in Insti.cat.c.1.nu. 27. & in directorio inquisitorum.p.3.& Grad.de Turre.crema. in summa. de eccle.li.2.c.22.& Alphon.Guer.in thesauro religio. Christia.n.39.cum seq.in ti.de hær.& Castro,de iusta. hære.punit.li.1.c.fi.in fine,videlicet quòd hęr.promittat amplius non incidere in hæresim quam commisit, & omnes hære.publicè iureiur. detestetur, & fateatur se credere & tenere quod catho.tenet eccle.& hæc abiuratio

iuratio publicè in eccl. vel in alio loco honesto coram populo fieri debet, ut dicunt iura modo allegata: & qui recusat facere hanc purgationem, habetur pro hær. c. excommunicamus. 1. §. adijcimus, in fine, ubi Fel. nu. 4. de hære. Gundissal. de Villa. de hære. q. 15. num. 11. & Iac. Sep. in Insti. catho. c. 1. nu. 25. sin autem error fuerit occultus, occulta fiat abiuratio & pœnitentia. c. si peccauerit. 2. q. 1. Archi. in c. filij uel hæredes. de hære. lib. 6. Ia. Sep. in Insti. catholica. c. 1. nu. 21. finaliter, ut dictum est, abiuratio non solum ad specificata refertur, sed etiã ad omnem aliam sectam uel speciem hæresis diuersam
7 regulariter: contra, quòd clausula † generalis ad specificata tantum refertur. l. si de certa re. C. de transa. l. iubemus. C. ad velle. l. qui cum tutoribus. ff. de transa.

SUMMARIUM.

1 *Remissioni in criminalibus locus est.*
2 *Vbi quis deliquit ibi puniendus est.*
3 *Qua ratione in criminalibus fit remissio.*
4 *Reprobatur in materia remissionis quædam opinio Bvr.*
5 *Iudices priusquam reum remittant. 6. considerare debent.*
6 *Ad iudicem non petentem an sit reus remittendus.*
7 *In crimine hæresis an fiat remissio.*
8 *Quod in religionem diuinam cõmittitur, in omnium fertur iniuriã.*
9 *Ponitur casus in quo etiam in crimine hæresis fit remissio.*
10 *Remissio non fit in delictis leuibus, etiam si petatur.*

SINGVLARE CLXXIII.

1 Remittendus est reus † in criminalibus ad iudicẽ loci in quo deliquit. Auth. vt nulli iudicum, lice. habe. §. si verò quis comprehensorum. col. 9. ubi text. ponit necessitatem iudici, qui cepit reum, vt eum re-

2 mittat ad iudicem loci delicti: ut ibi puniatur † ubi deliquit. Idem probat, Auth. ut iudices sine quoquo suffra. §. si quis autem. col. 2. l. capitalium. §. famosos. ff. de poenis: dicẽs famosos latrones in ijs locis ubi grassati sunt, furca figendos, compluribus placuit. l. si enim crimen. §. item imperator rescripsit seruos ibi puniendos, ubi deliquisse arguãtur. & l. fi. ff. de accus. ubi. l. inquit, apud eos accusatur & condemnatur, apud quos crimen contractum est, l. desertorem. ff. de re mili. l. 1. auth. quã in prouincia. ubi de crimine agi opor. C. 1. de rapto. c. 1. de priui. lib. 6. cap. postulasti. vbi gl. & docentes, & cap. fin. de foro compe. gl. sing. in verbo. de more. in cle. pastoralis. §. verum est. de re indi. l. 3 2. tit. 2. par. 3. l. 2. titu. 17. lib. 8 ordi. l. 3. in lib. fraternitatis. Bart. in d. auth. qua in prouincia. Abb. in c. fi. num. 2 3. de foro compe. Gandi. tracta. malefi. rub. ubi punitur delinquens, hanc dixit communem opinionem, Hyppol. præsertim in delictis
3 grauibus in l. vnica. num. 1 2 4. ratio est, † quia quando delinquens in loco delicti punitur, poena delicti potius alijs transijt in exemplum, quàm si alibi puniatur, l. capitalium. §. famosos. l. aut facta. §. fin. ff. de poenis. l. 1. C. ad l. Iul. repe. c. quapropter. 2. q. 7. c. clericos. de coha. cleri. & mulie. cle. 1. de off. ordinarii. est & alia ratio quòd delinquendo iurisdictionem iudicis offendit. l. licitatio. §. quòd illicitè. ff. de publ. & vecti. l. 3. in fine. & l. congruit. ff. de offic. præsid. & quia facilius probatur delictum in loco in quo fuit commissum, quàm alibi. Auth. ut omnes obediant iudici. §. hoc considerandum, coll. 5. omnia prædicta limitat Bart. in l. furtum. & in l. si dominiũ. ff. de furtis. & in l. si abducta. C. eodem. titu. in fure, qui ad locum delicti non est remittendus: quia fur, ut ipse Bartol. inquit, semper furatur tenendo rem alienam

donec

donec illam restituat. Opinionem Bartol. sequitur Guido Papæ decisio.202.in remissione, & dicit communem, Boerius decisio.13.num.43. sed contra Barto.est text.in cap.1.de rapto.& l.ei qui furti.: ibi, non magis furti actio. ff. de furtis. Angel.in d.l.si abducta. dicit quod opinio Bartol. non potest sustineri: & Cæpola consil. crimi.59 1.incip.Paulus,in fine dicit, quòd opinio Bar.
4 † cōmuniter reprobatur, & Hyp.consi.30. incip. licet. num.26.& Couarru.lib. secundo varia resolu. cap.20. num.quinto,& in quæstio.practi. cap.11.numē.nono,
5 & aduertant iudices qui reos † remittunt, quòd sex considerare debent: ut magistraliter docet Guido Papæ,in dicta decisio.202. quòd constet iudici remittenti,quòd delictum fuit commissum in territorio iudicis
6 requirentis, & quòd petatur remissio † à iudice requirente: secus est si non fuerit petita. Bald. & alij in d.l. 1.C.ubi de crimine agi oportet.Anan.in cap.1.num.8. de rapto.Hyppo.in practi.crimi. §.oportune.num.33. hanc dixit communem: Couarru. in quæstio.practi.ca. 11.num.5.in fine.poterit tamen iudex si voluerit ex vrbanitate remittere reum ad iudicem loci etiam non petentem.Feli.in c.fi.num.10.Abb.consil.24. lib.1.& Couarru.ubi supra: circa hoc inquit egregiè Bald. l.executionem, nume.23.C. de executione rei iudi. quòd ad hoc quòd fiat remissio ad locum delicti debet peti, antequam reus sit condemnatus,& non postquàm est cōdemnatus: licet in eum non sit facta executio: allegat Bald.l.relegatorum.§.interdicere,vbi est gloss.ff. de inter.& relega. Sed contra hoc proximis diebus ipse iudicaui in causa Roderi. Perez propter rationes supra positas, quæ contra Bald. vrgent. & l.2. titul.17.lib.8. ordi.Ibi porq; alli adonde cayo en la culpa,& resciba la pena:

pena: quæ.l.non ſolum cognitionem, ſed etiam executionem conſiderat: denique ſpeciale eſt in crimine hæreſis, quòd hæreticus non ſolũ in loco in quo deliquit, ſed etiam vbicunque poteſt capi, puniendns eſt: neque
7 de eo fieri debet remiſſio † ad locum delicti: quia vbiq; eſt tribunal Domini noſtri. Ita Albe.in rub.C.de hære. Io.And.& Fran.in c.vt cõmiſſi.poſt gl.ibi, in uerbo procedi.de hære.lib.6.Cardi.in cle.2.§. denique.de re iud. Guido Papæ, in d.deciſione. 202. Villadiego. de hære. q.8.in fine. Caſſanens in conſuetu. Burgundiæ.rub.12. nu.17.Iaco.Septi.in Inſtitu.catho.c.2.nu. 3. dicens ita fuiſſe iudicatum Pinciæ: nam qui diuinam lædit maie-
8 ſtatem, † omnem creaturam offendit, cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt.l.Manichæos. C.de hære.quæ.l.inquit, quòd in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam. l. 2. C. de Apoſta.l.2. in prin.tit.26.par.7. prædictam commu. opinionem, ꝙ in crimine hære.non eſt facienda remiſſio: intelligit & declarat ſing.Couarru.in quæſtio. practi.c. 11.nu.12. quando non fuit petita ab inquiſitoribus loci delicti, vel quando hæreticus vtrobique, palàm & publicè, uel vtrobique occultè deliquit. Secus ſi Granatæ hæreticus per actum exteriorem hæreſim commiſerit, & Valentiam fugerit: vbi animo tantum prauo abſque actu
9 exteriori in eadem hæreſi perſeuerauerit, remiſſio † in hoc caſu facienda eſt: quia rationes ſupra in limine poſitæ vrgent in hoc caſu.& dicit Collectarius in c.poſtulaſti.de foro compe. Calde.in cap. 1.de rapto. Cinus in auth.qua in prouincia.C.ubi de crimi.agi oportet. Capella Tholo.329.ubi eius additionator dicit eſſe communem opinionem. Abb.in c.fin.nu.5.de foro compe. Couarru.ubi ſupra.nu.9.in fi. ꝙ in delictis leuib. remiſ-
10 ſio † facienda non eſt, etiam ſi petatur. SVM-

SVMMARIVM.

1 *Reos etiam iniuste condemnatos adiuuare licet, ueniam pro eis & misericordiam petendo. Fallit in condemnato pro hæresi, etiam si esset spes de correctione. nu. 2.*

3 *Intercedere & orare licet pro condemnatis de hæresi, ut eorum animæ saluentur.*

SINGVLARE CLXXIIII.

1 REos etiam iuste condemnatos † adiuuare licet, veniam pro eis & misericordiam petendo. l. in metallum. ff. de pœnis. l. si fuerit. ff. de rebus dubijs. Bart. in l. furti. §. ope. ff. de furtis. c. hi qui. 14. q. vltima. cap. reos. vbi optima gl. 23. q. 5. sed pro condemnatis pro crimi-
2 ne hæresis, hoc non licet † etiam si esset spes de correctione. Ita affirmat Gundis. de Villa. de hæret. q. 10. nu. 3. allegando. l. quisquis, & alia iura. C. ad l. Iulia. maiest. sed reuera contra eum videtur casus in c. nouimus. de verb. signi. ibi, pro eo debet ecclesia efficaciter intercedere: & ita seruãt Inquisitores, quando reos iudicibus sęcularibus tradunt, ne Inquisitores effusioni sanguinis videantur consentire: sed fortassis opinio Gundissalui procedit quoad ius fori, & d. tex. quoad ius poli, ut hæ-
3 reticorum animæ saluentur, † quòd liceat pro eis intercedere & orare.

SVMMARIVM.

1 *Vxor restituenda est viro spoliato, etiam excommunicato, secus in hæretico. nu. 2. ratio assignatur. nu. 3.*

4 *Conuersans cum hæreticis reditur suspectus.*

SINGVLARE CLXXV.

1 REstituenda est vxor † viro spoliato. c. ex transmissa. c. literas. de resti. spo. etiam si vir sit excommunicatus potest agere ad restitutionem suæ vxoris. gl. est

sing.

sing.in uerbo.vxores,in cap. quoniam multos. 11.q.3. quam sequitur Abb.in c.fi.nu. 12. de ordi.cogni.& Io. Nicola.de hære.not.1.nu.4. contra Io. de Anan.in cap. inter alia,de sent.excommu.sed speciale est quando po
2 nitur exceptio hæresis,quòd denegatur restitutio † viro petenti restitutionem suæ vxoris. c. quãto.de diuor. c.inter solicitudines. de purg. vulgã. tenet Gundiss. de Villa.de hære.q.15.num.10.& Io. Nicola.ubi supra:ne mulier à viro seducatur, & eodem errore & morbo inficiaretur:ideo præcepit Dominus in Deuter. c. 7. filiã tuam non dabis filio eius, neque filiam eius accipies filio tuo, quia seducet filium tuũ ne sequatur me:ut ma-
3 gis seruiat dijs alienis: hæreticorum † enim nimis periculosa est cohabitatio & conuersatio.c. accusatus.§.ille quoque de hære.lib.6.Fran. Squilla.de fide catho. c.13. nu.3.& propter nimiam familiaritatem & communica-
4 tionem cum hæreticis oritur sinistra suspitio † contra communicantem,text.est sing. in c.inter solicitudines tuas.de purg.cano.ibi,in pœna autem familiaritatis illius qui cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur:notat expresse Hosti.tit.de hære.in summa. §.qualiter.nu. 4.& in singulari.213.vide latissimè de hoc infra.

SVMMARIVM.

1 *Acta iudicis excommunicati sunt nulla. Fallit nu. 3.*
2 *Exceptio publicæ excommunicationis impedit exequutionem sententiæ, & in quacunque parte litis potest opponi.*

SINGVLARE CLXXVI.

1 Sententiam, omniaque alia in iudicio gesta, † a iudice publicè excommunicato sunt nulla.c. ad probandum.de senten. & re iudi. cap. 1.de supple.negli.præla.lib.6.c. 1. in fine.de exceptio. lib.6.

glos.

gloſ.in ſumma.24.q.1.gloſ.& Bart.in l.Pedius.ff.de recep.arbi.Bene Feli.in c.Rodulphus. nu. 40. de reſcrip.
2 quæ exceptio † impedit executionem ſententiæ: & in quacunque parte litis poteſt opponi ſecundum prædicta iura,& an quando agitur de nullitate ſententiæ,annulletur ſententia & proceſſus &omnia acta iudiciaria: uel pro parte,uel tãtum geſta poſt nullitatem, & antea non:videndus eſt Abb. ſing.in d. c. ad probandum. nu. 6.Bar.in l.ſi expreſſim.ff.de appel.ſed ſpeciale eſt, quòd quando Inquiſitores tradunt hæreticos iudicibus ſæcularibus, etiam ſi iudices ſæculares ſint excommunicati
4 † maiori excommunicatione,poſſunt vti ſua iuriſdictione aduerſus hæreticos, & ſententias executioni mandare:& omnia in hoc ab eis geſta ſunt valida.cap.præſidentes.de hære.lib.6.Gundiſſal.de Villa.de hæret.q.19.num.8.

SVMMARIVM.

1 *Iudex non poteſt corrigere uel mutare ſuam ſentẽtiam diffinitiuam. Quid ſi conſtet de innocentia rei. num. 2. Fallit in inquiſitorib.3.*
4 *Epiſcopus ſolus ſine inquiſitore uel econtra non poteſt corrigere uel mutare ſententiam iam prolatam.*
5 *Sententiæ appellatione ueni t proprie diffinitiua, & non interlocutoria.*
6 *Sententiæ contra hæreticos propriè dicuntur diffinitiuæ.*
7 *Formæ proferendi ſententiam in cauſis hæreſis. remiſſiue.*

SINGVLARE CLXXVII.

1 SEntentiam diffinitiuam à ſe prolatam, iudex † non poteſt corrigere,uel mutare.l. iudex poſteaquàm. & l.cum quærebatur.ff.de re iudi.l.diui fratres. ff. de pœnis.l.2.§.ſed nec.C.de ſenten.ex breui.recitan.c.in lite-

ris. de

ris.de offi.delega.gl.2.in c.qualiter,in 1.de accusa. l.3.
tit. 22. par. 3. etiam si post latam sententiam constaret
2 de innocentia rei † non licet iudici sine licentia principis eam mutare.d.l.diui fratres.l.1.§.fin.ff. de quæstio. gl.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui not. infami.quia iam semel officio suo functus est iudex:ut dicit.d.l.posteaquàm.c.in literis.c.venerabilis.de offi.delega. Sed speciale est, quòd sententias suas diffinitiuas
3 Inquisitores † possunt mutare atq; commutationem pœnæ facere.c.ut commissi.§. necnon.ubi glos. in uerbo mutandi.& Perus.nu.4.de hære.lib.6. Feli. in c. excommunicamus in 2.eod.tit.Gundis.de Villa.de hære. q.8.nu.7.& melius.q.17.nu.5.ubi optimè declarat prædictum tex.& Fran.Squilla.de fide catho.c.27.nu.3.&
4 c.42.ubi inquit, quòd solus episcopus† sine Inquisitoribus,uel econtra,non potest mutare uel corrigere sententiam iam prolatam. Alios casus in quibus sententia diffinitiua potest mutari,refert gl.sing.in l.2.C.de sent. ex breui. recitan.sed Ioan. And. & Archid. intelligunt dictum versic. nec ibi,in sententijs interlocutorijs: sed opinio gl. & sequacium videtur mihi verior: nam cum in d.tex.pluries repetantur sententiæ, & sententiarum
5 appellatione † sententia: propriè venit diffinitiua,& nō interlocutoria:ut declarat Ripa,in rub. ff. de re iudi.& probatur in rub.C.de sent.& interlo.omn. iudi.illa particula,&,ponitur inter diuersa.glos.in rub.ff.de iuris.& facti igno.c.quærelam. de symo. Decius in rub. de exceptio.num.2.&in c.1.in prin. de præben.præsertim q
6 non est vis in hoc, nam sententię † prolatæ contra hęreticos,potius dicuntur interlocutoriæ quàm diffinitiuę: tantum enim ab Inquisitoribus declarantur, cum à iure sint condemnati:ut optimè declarat Franc. Squilla.

7 ubi supra. Formas † verò proferendi sententias in causis hæresis, scripsit Archid. in d. c. ut commissi.nu.2.latius ibi Io.And.num.4. latissimè Gundissal. de Villa.de hære.q.20.nu.9.Francisc.Squill.de fide catho. c.44.Brunus.lib.4.de hære.c.10.Iaco.Septi.in Institu.cath.c.58. per totum:& in Directorio Inquisitorum.par.4.habētur sententiarum formæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ab eo qui communiter habilis reputabatur ualet, licet esset inhabilis.nu.2.Fallit in hæretico. nu. 3.*

SINGVLARE CLXXVIII.

1 SEntentia † lata ab eo qui communi opinione habilis putabatur valet,& omnia alia ab eo gesta tenēt. l.Barbarius Philippus.ff.de offi.præto.l.2. C.de senten. & interlo.omni.iudi.l.1.C.de testa.text.ubi optima gl. & doct.in c.ad probandū.de sent.& re iudi. l.4.in fi.tit. 4.par.3.l.3.tit.15.lib.2.ord.vnde dicit Bal.in l.nō mu-
2 tant .in fine.C.de lib.caus. ꝙ si inhabilis † ad Papatū sit electus, omnia ab eo gesta propter cōem errorem & vtilitatem publicam valent & tenent. Idem tenuit Inn. in c.nihil.de electio.Ias.in d.l.Barbarius.num.64.quod
3 sanè fallit in hæretico: † qui licet communi opinione reputetur fidelis,sententia tamen ab eo lata non ualet. gl.in summa. 24.q.1.Alberi.in d.l.Barbarius.col. 12.& ibi Ias. num.62.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in criminali non est exequenda nisi post decem dies. Fallit in hæresi,quia statim.nu.2.Cautelas ut exequutio differatur nid. num.3.*

SIN-

SINGVLARE CLXXIX.

1 SEntentia † lata in causa criminali nõ est statim executioni mandanda, nisi post. 10. dies. l. 1. ff. ut appella. pende. nihil inno. gl. & Bart. nu. 5. in l. qui vltimo supplicio. ff. de pœnis, & in l. non tantum. ff. de appella. glo.
2 in l. si debitori. ff. de iudi. sed sententia † lata in causa hæresis, statim ante tempus. 20. dierum est executioni mãdanda. c. ut inquisitionis. vbi glos. in uerbo in dilate. & doct. de hære. lib. 6. Gundissal. de Villa. de hæret. q. 19.
3 nu. 4. Sed nonnullas cautelas † doctores solent referre, ut differantur sententiæ capitales: ut testes qui deposuerunt accusentur de falso, uel quòd de nouo accusetur de alio grauiori crimine, uel postuletur ut condemnatus præbeat rationem de negotijs gestis, uel propter alias causas quas congessit. Hyppol. in practi. crimi. §. opportunè. col. 1. & 2.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura ecclesiasti. a iudæis & infidelibus concedenda non est.*

SINGVLARE CLXXX.

1 SEpultura † ecclesiastica iudæis seu hæreticis uel paganis concedenda non est. c. 2. de hære. li. 6. c. sicut. in primo. de hære. ca. ecclesiam. in primo, de consecra. dist. 1. c. sane profertur. 24. q. 2. l. 8. titul. 13. par. 1. Paul. Grillan. de hære. q. 9. nu. 2. Gundissal. de Villa. de hære. q. 22. nu. 7. & Ludo. Carrerius. de hære. §. nunc de pœnis. nu. 6. & in Directorio Inquisitorum. par. 3. c. 118. & Iaco. Septi. in Instit. catho. c. 17. in princ. & habetur in 1. Instructione Hispalensi. c. 20.

SVMMARIVM.

1 *Familiares dominos suos non possunt accusare, nisi ob crimen hæresis & lesæ maiestatis.*

SIN-

SINGVLARE CLXXXI.

1 SErui † & familiares dominos suos non possunt accusare excepto crimine hæresis & læsę maiestatis. l.si quis ex familiaribus.l.iniquum.C.de his qui accusa.non poss.c.fi.§.si quis enim. 3.q.11. Abb.& Ioan.de Imo.in c.nulli.de accusa. ubi Fel.nu. 3. quatuor fallen. addit.Decius in c.dilecti.nu.6.de exceptio.facit.l.consensu.C.de repu.& regula quam tradit Fel. in ca.in literis. falle.3.de testi.

SVMMARIVM.

1 *Seruus non est torquendus contra dominum præsentem uel præteritum, nisi in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ.nu. 2.*

SINGVLARE CLXXXII.

1 SEruus † non est torquendus pro elicienda veritate alicuius criminis contra suum dominum præsentem, vel præteritum.l.1.§.diui fratres.& §.si seruus. 1. & 2.ff.de quæstio.l.vnius.§.si seruus.ff.eo.tit. l.6.ti.30. p.7. Quod fallit in crimine læsæ maiestatis diuinæ &
2 humanæ, cum à pari procedant † ut in singulari.50. dictum est.l.1.C.de quæstio.& d.l.6.tit. 30.p.7. Abb. in c.cum in contemplatione,in fine.de regu. iu. & Iac. Sep.in Institu.catho.c.63.nu.26.ubi plures refert personas quæ regulariter non possunt torqueri,& torquētur in criminibus læsæ maiestatis, & in causa hæresis: ex quo plures specialitates in hoc crimine deducere poteram,quas prætermitto,vtpotè omnibus notas.

SVMMARIVM.

1 *Serui non possunt esse testes, nisi in causa hæresis.nu.2.*

SINGVLARE CLXXXIII.

1 SErui † testes esse non possunt.l.serui responsio.ff.de testi.l.cum probatio.ff.de proba.c.nullus.3. q.5. c. si testes.§.serui denique.4.q.3.l.14.ti.16.p.3.præsumi-

tur metu dominantis ueritatē supprimere;sed in cau-
2 sis hæreticæ prauitatis serui † admittuntur.l.fi.C. ad l.
Iulia.Maiest.Villa diego.de hære.q.13.nu.11.Iac.Sep.
in Insti.cath.c.62.nu.31.& probatur.d.l. 14. per argu
mentum à maioritate rationis.

S V M M A R I V M.

1 *Spoliatus ante omnia restituendus est,licet prædo.etiam si opponatur exceptio non canonicæ institutionis. nu. 2. secus in hæretico, nu.3.& quibus casibus spoliato denegetur restitutio, remissiue. nu.4.*

SINGVLARE CLXXXIIII.

1 SPoliatus † ante omnia restituendus est.l.2.C.unde vi.l.si quis ad se fundum.C.ad l.Iulia.de vi.publi.c. in literis.c.Item cum quis.de resti.spo.c.reintegranda. 3.q.1.l.fi.tit.10.p.7.l.1.& 2.tit.14.lib.3.ord. etiam si facta sit renuntiatio,post spoliationem restituendus est; non enim est verisimile quòd spontè renuntiauit, qui spoliatus renuntiat, c. 2.de resti.spo. etiam si opponatur exceptio, † non canonicæ institutionis, vel q̃ est prædo.cap.in literis.de resti.spolia. etiam si à iudice sit spoliatus.c.conquærente.eo. tit. etiam cum fructibus perceptis & percipiendis, res spoliato restituenda est. c.grauis.de resti.spolia.l.10.tit. 11. p. 7. etiam si opponatur alicuius criminis obiectio. c. omnibus.4. q. 6.& in d.c.in literis.l.si maritus. C. de dona.inter uirum & vxo.Abb.in c.fi.nu.13. de ord.cogni. Sed speciale est in crimine hæresis, quòd hæretico petenti restitutio-
3 nem, denegatur restitutio † & obstat crimen hæresis. gl.est sing.& ibi præpo.in c.quo iure.in uerbo nam iure.8.dist.gl.in summa. 14.q.1.Abb.in c. ex parte. num. 19.de resti.spolia.Fran.Ponzinibius de lamijs.num.77.

Ripa.

Ripa.in l.naturaliter.§. nihil comm.nu.88.ff.de acqui. poss. Brunus lib.5.de hære.c.10.Carrerius. de hære. §. 1.nunc autem.nu.13.& Iaco.Sept.in Instit.cath. c.45. nu.13.Ioan.Nicola.de hære.nota.1.nu.2.& 3.ubi tres rationes in hoc refert,quia hæreticus ipso iure est excommunicatus:vel quia hæreticus nihil possidere potest,vsq; adeo hoc verum est,quod etiam si uehemens suspitio tantum de hære. si sit, non est restituendus hæreticus.c.1.num.14.ut lite non contesta. allegat ad hoc tex.in c.inter solicitudines.de purg.cano.alios casus in
4 quibus denegatur spoliatis restitutio, † refert Abb. ubi supra,& Alex.& Ias.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff. de acqui. posse.& Soc. reg. 466. incip. spoliatus ante omnia.

SVMMARIVM.

1 *Testari regulariter quis potest,nisi sit hereticus. nu. 2. etiam si ad fidem conuertatur,nu.3.ratio assignatur,nu.4.& alias personas prohibitas testari,remissiue nu.5.& similes nec codi cillari possunt.nu.6.*

SINGVLARE CLXXXV.

1 TEstamenta † condere omnibus regulariter permissum est,nisi expresse à iure prohibitum sit.l.1.C.de sacrosanct. eccle.l. ab ea parte.ff. de proba. & in prin. Insti. quibus non est permis.face.testa.gl. & Bar.in l.si quæramus.ff. de testa.gl.in l.2.ff. de leg.1.l.13.tit. 1.p.6.sed hæreti-
2 cus † testamentum facere non potest.c.excommunicamus.§.credētes.de hære.l.Manichæos,& auth. credentes.C. eod.tit.l.3.&4. C.de aposta.Archid. in cap. in fidei fauorem.numero 3. de hære.lib.6. Abb. in rub. de testa.numero 7.& in c.ad probandum.numero 10.

de re iudi.Ioan.Nicola.de hære,nota.14. & in directorio inquisitorum.c.113.p.3.l.16.in fine. tit.1.p.6.l.4.tit.26.p.7.Etiã si hæreticus ad fidem conuertatur,eius
3 testamentum † nõ côualescit: ut concludit Cast. in l. 5.Tauri:in parte & ad legitima.in prin.& probatur per tex.in prin.Insti.quibus non est permi.face.testa.& regula,non firmatur,de reg.iuris. lib.6.ratio poterit ad
4 supradicta esse, quia hæretico † est interdicta bonorũ alienatio.c.cum secundum leges. de hære.lib.6. & interdictio bonorum impedit testamenti factionem actiuam.l.is cui bonis.ff.de testa.l.fi.C.ad l.Iulia. maiest.& in §.item prodigus Insti.quibus non est permissum facere testã. l.13.tit.1.p.6. & quia hæreticus bona non censetur habere,& qui non habet bona non:potest testari,neque hæredem facere.l.lex Cornelia.ff.de vulg. & pup.l.si vniuersæ.C.de lega.auten.ingressi. C. de sa-
5 crosanct.eccles.omnes personas prohibitas testari † refert.gl.sing.in d.l.si quæramus.gl.in l.2.ff.de leg. 1. glo. in §.fi.Insti.quibus non est permis.face.testa.& 18.personas testari à iure prohibitas refert Abb. in rub. de testa.nu.3.& l.13. cum ll.sequentibus.tit.1.p.6. & qui
6 non potest testari,† nõ potest similiter codicillari: prout est minor.14.annorum.gl.est sing.in l.2.ff.de leg.3. gl.in c.Ioannes,de testa.Ioan.Faber in prin.Insti.quib. non est permi.face.testa.Pala.rub.in l.5.Tauri.in fine. contrarium tenuit Bal.in l.fi.uer.quòd si statutum. C. de testa.nititur concordare Alex.in d.l.2.ff.de leg.1.& Casti.in l.4.in uerbo codicillos:in ll.Tauri.

SVMMARIVM.

1 Testis potest ex interuallo dictum suum corrigere in causa hæresis.in alijs delictis non,sed statim nu.2.& hoc fallit ut nu.3.

SIN-

SINGVLARE CLXXXVI.

1 TEstis † in causa hær. potest ex interuallo dictum suum corrigere: taliter quòd si aliquis coram Inquisitoribus iurans dicere veritatem, falsum contra se uel alios dixerit, si postea ex interuallo vult dictũ suũ corrigere, & contrarium testificari, valet tale dictum: dummodo ex manifestis indicijs constet, dictum non corruptionem, sed veritatem continere. c. accusatus. §. licet: vbi. gl. in uerbo postmodũ, & Io. And. & Arch. & alij de hære. lib. 6. Ioan. Nicola. de hære, nota. 13. incip. uolo. Fran. Squill. de fide cath. c. 36. & Alphon. Guerrero in thesauro religionis christianæ. nu. 21. tit. de hære. quod quippe in fauorum fidei statutum fuit: in aliis
2 verò delictis, testis † statim & incontinenti, & non ex interuallo potest seipsum corrigere: uel antequàm loquatur partibus, uel se subscripserit, uel antequam recedat à præsentia iudicis, in his enim casibus non præsumitur subornatio. c. præterea; de testi. cogen. glo. in uerbo, iusta causa. in c. fi. de iureiuran. lib. 6. gl. in uerbo non habebit. in Auth. de testi. §. qui vero. coll. 7. lib. 26. & l. 30. tit. 16. p. 3. Inno. in c. cum dilecti, in fine. de accusa. Bal. in l. præsbyteri. num. 4. C. de Episco. & clericis. Barto. in l. eos. C. de fals. & in l. repeti. in princip. ff. de quæstio. Ias. in d. l. quidquid astringendæ. numero 10. ff. de uerb. oblig. Ioan. Crotus. de testi. numero 340. Couarru. lib. 2. resolu. cap. 13. nu. 8. Latè Hyppo. in d. l. eos qui. col. 1. & 2. circa quod notandum est, ꝙ quando pars aduersa incontinenti acceptat cõfessionem uel dictum alicuius, non poterit etiam statim
3 testis † dictum suum corrigere uel mutare. Bald. sing.

in l.Gallus.§.1.ff.de lib.& posthu.Alex.in d.l.quidquid. ubi Iaſ.num.10.Roma.in l. 1. §.ſi quis ſimpliciter.ff. de verb.oblig.Hyppol.qui alios refert, ſing.315.incip.acceptatio.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes examinandi ſunt in ſecreto, & ſigillatim. aliàs eorum dicta non valent.nu.2.Secus in crimine hæreſis.nu.3. & in alijs cauſis arduis.nu.4.*

SINGVLARE CLXXXII.

1 TEſtes † examinandi ſunt in ſecreto, & ſigillatim. c. venerabili, de teſti.c.inquiſitionis.§. 1. de accuſa. l.nullum. C. de teſti. ut facilius falſitas teſtium depræhendatur: nam ſi publicè uel coram aliquibus examinarentur, dictum vnius ad notitiam alterius poterit venire:& ita teſtes poterãt tegere uel celare falſitatẽ:vnde dicit gl.2.in c.cum cauſam, in primo, de teſti.allegando.d.c.inquiſitionis.§.1.& c. quapropter. de elect. quòd

2 ſi ſimul & non ſigillatim teſtes † examinantur, non valet examinatio.ſequitur Lanfran. de teſti. nu. 2.dicens hoc procedere præſertim ſi fiat in præſentia partiũ, & dicit gl.1.in l.curent.ff.de teſti. gl.in l.ſolam. C. eod.tit. quas refert Fel.in d.c.venerabili, in fi. quòd ſolus iudex cũ notario debet teſtes examinare:quod reuera non pro-

3 cedit in crimine hæreſis, in quo inquiſitor † hæreticæ prauitatis non poterit ſolus teſtes examinare, ſed in præſentia ad minus duorum religioſorum, uel coram duobus literatis & diſcretis perſonis,& tabellione.cap. ut officium.§.1.de hære.lib.6.Feli.in d.c.venerabili.nu. 3.Gund.de Villa.de hære.q.13.nu.18.Alphõſus Guerrero

rero in thesauro religionis Christianæ.tit.de hære.nu. 20.poterit esse ratio,ne dubitari possit, an notarius dicta testium verè vel falsè scripsit:ita Ant.in c.cum causam. 1.de testi.Abb.in c.quia propter. de electio. Bald.
4 sing.in l.nullum.num.5.C.de testi.ubi hoc præbet con silium,quòd in causis arduis & ponderosis, examinentur testes coram aliquib. fide dignis personis: & Alex. in addi.ad Bart.in l.1.§.si quis neget.ff. quemadmodũ test.aperi.& Nicola. Boerius decisione. 1.nu.51. ait quod tales personæ præsentes iurare debent, nemini reuelare:aliàs sunt puniendi.allegat Bald. l. si quis aliquid.§. instrumenta.ff. de poenis: & in propria nostra materia est.c.fi.vers.ut eorum.de hære.lib.6.

SUMMARIUM.

1. *Septem notandi intellectus ad c.in fidei fauorem. de haret.*
2. *Duo testes excommunicati,uel periuri, uel socij criminis etiam in crimine hæresis non plenè probant.*
3. *Numerus testium in criminalibus,eorum defectus non supplet.*
4. *Integra fides vnius testis,supplet defectum alterius.*
5. *Socius criminis aliàs de alijs delictis infamatus, in crimine etiam hæresis repellendus est.*
6. *Quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito.*
7. *Causa expressa in lege est causa finalis & non impulsiua, illius legis.*
8. *Si lex uel constitutio aliqua,ex una parte continet odium, & ex altera fauorem, attenditur id propter quod principaliter facta fuit.*
9. *Testes minus idonei ad defensionem alicuius admittuntur.*
10. *Ad defensionem hæreticorum, testes minus idonei non admittuntur.*
11. *Testes de quibus in c.in fidei fauorem, non ad plenam probationem admittuntur.*
12. *Coniecturæ sæpe sunt fallaces.*

R 4 13 Con-

13 *Coniectura est quædam præsumptio, ex probabilibus & non necessarijs adminiculis orta.*
14 *Probationis materia in arbitrio iudicis principaliter consistit.*
12 *Secundum diuersas negotiorum qualitates, diuersas formas ac uarios probandi modos iura statuerunt.*
16 *Duę semiplenę probationes diuersi generis, ad eundem finem tendẽtes, in criminalibus non plenè probant.*

SINGVLARE CLXXXVIII.

TEstis criminosus, uel ille qui de aliquo crimine accusatus est, ad testimonium admittitur cõtra hęret.c.fin.ubi Abb.nu.4.de testi.c.in fidei fauorem.eod. tit.lib.6.c.per tuas.de symo.Fran.Squilla. de fide cath. c.34.in prin.Iaco.Septi.in Insti.cath.c.34.num.17. Alphonsus Guerrero in thesauro religionis christianæ.ti. de hæret.nu.21. regulariter contrarium est in alijs criminibus, ut in d.c.fi.de testi.c.testimonium. eod. tit.c.j. de exceptio.c.testes.2.q.7.l.8.& 10.tit.16.par.3. Sed non absolutè & generaliter tex.in d.c.accusatus.§.licet &c.in fidei fauorem.de hæret. lib. 6.est intelligendus: sed cum limitationibus & declarationibus inferius dicendis.

1 Ideo ad prædicta iura† septem notandos intellectus in hoc loco à doctoribus nullibi relatos, referam: quorum primus est, quòd licet regulariter duo testes integri & omni exceptione maiores, ad probandum crimẽ hæresis, uel aliquod aliud crimen sufficiant. c. in omni negotio.c.licet vniuersis.de testibus.c.cum esses.de testam.in specie notant Ioan.And.Perus.& alij in c.ut officium.§.verum.nu.3.de hæret.li.6.Gundissal.de Villa. de hæreti.q.13.nu. 9. & hanc fatetur esse communem opinionem Iacob.Septiman.in Institu.cath.c.50.nu.3. duo

2 duo tamẽ testes, ex his testibus † excommunicatis, uel periuris, uel socijs criminis, non sufficiunt ad probandũ hoc crimen hæresis. Ita Aretinus in cap. fin. de testi. & Aegidius Bossius in practi. crimi. titul. de hære. num. 4.

Secundus intellectus, quòd licet verùm sit, quòd in aliis causis criminalibus, citra hoc crimen hæresis, nu-
3 merus † testium eorum defectus non suppleat, etiam si sint quatuor uel quinque, uel plures: ut singulariter affirmat Bal. in c. licet causam. §. quidam verò. de prob. quem sequitur Fel. in c. testimonium. nu. 5. de testibus. Dec. in d. c. licet causam. nu. 8. & in cons. 133. incip. viso processu. nu. 3. Hyppol. in repe. Rub. C. de proba. num. 312. & in cons. 109. incip. audito & intellecto. nu. 5. & in practica crimi. §. expedita. nu. 82. & in sing. 437. incipien. in causis: & in sing. 477. incipien. in testib. Quod aliter est in crimine hæresis, in quo in fidei fauorem hoc est speciale, ut numerus testium suppleat eorum defectus: qui sanè intellectus, rectè ex tenore literæ in d. c. in fidei fauorem colligitur: ibi, ex numero testium & personarum qualitate. &c. Et tenuit optimè Aegidius Bossius in practica criminali. tit. de hæreti. num. 4. Idem etiam est in causis ciuilibus, in quibus numerus testium supplet eorum defectus: gl. est singularis communiter recepta in l. 3. in uerbo numerus. ff. de testib. quam affirmat esse notabilem Bart. in l. excusantur. nu. 7. ff. de excusa. tuto. Io. de Imola in l. qui testamento in principio. ff. de testa. Alex. de Imol. in cons. 149. incip. viso processu. nu. 5. volum. 5. & in cõs. 5. incip. in causa Inquisitionis. num. 9. volum. 1. & Thomas Gramma. cons. 26. incip. in causa matrimonij. nu. 5. & Dec. & Hyppol. in locis superius citatis: sicut vnus testis valde idoneus, & alius testis infamis uel minus idoneus in causis ciui-

4 libus plenè probant: quia integra fides † vnius, supplet defectum alterius: & ratione adiuncti purgatur suspitio: hoc est dictum sing. Bald. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. in principio. ff. de edendo: quod sequitur Ias. in l. cunctos populos. in 2. lectura. num. 53. C. de sum. Trin. & fide catho. Idem Ias. in auth. si uerò contigerit. nu. 3. C. de iudi. Feli. in c. 3. loco. nu. 3. de proba. Dec. in cons. 133. incip. viso processu. nu. 4. Hyppol. in l. de minore. §. tormenta. num. 9. cum seq. ff. de quæst. & in cons. 84. incip. vias tuas Domine. nu. 28. vol. 2. & in sing. 554. incip. memini aliàs plura dixisse.

Tertius erit intellectus ad d. c. in fidei fauorē. quòd licet in crimine hæresis, & in alijs criminibus & delictis exceptis, socius † criminis in testem admittatur: quòd
5 id locum habeat in socio criminis aliàs non infamato ex alijs delictis: ita affirmat Ang. in l. iu iudicio. ff. de accus. dicens in facti contingentia pluries consuluisse. sequitur Soc. in cons. 118. incip. visa narratione, in fi. vol. 1. & Barba. cons. 65. incip. sapienter, uol. 4. Ant. Corsetus in singulari incip. integer testis. Hyppol. cons. 102. nu. 12. vol. 2. & cons. 74. primo vol. concludens, quod licet aliàs in aliquibus casibus standum sit dicto socij criminis, intelligendum est de socio criminis aliàs non infami ex alio delicto: de qua conclusione optimè Thomas Gramma. in cons. 1. nu. 61. cum seq. Huius conclusionis ratio est, nam quemadmodum plura adminicula ampliant & adiuuant probationem. l. admonendi. ff. de iureiur. l. 3. §. eiusdem. ff. de testi. l. instrumenta, & l. rationes. C. de testibus: ita plures defectus annihilant & destruūt probationem: quod operatur propositum
6 in proposito, † idem operatur oppositum in opposito. l. fin. ff. de lega. 3. l. si ut proponis. C. de nuptijs.

Quartus

Quartus intellectus sit, quòd tex. in d. c. in fidei fauorem procedat & intelligatur, quando in cri. hære. per viam Inquisitionis proceditur: quo casu socij & participes criminis, & aliæ personæ inhabiles in testes admittantur: & quòd aliter sit, quando per viam & modum accusationis: qui sanè intellectus ex tenore dicti. cap. in fidei fauorem, satis colligitur: ibi, in negotio inquisitionis hæreticæ prauitatis, hunc intellectum ad dictū tex. tenuit glos. ibi. & Io. And. Domi. & Phil. Fran. nam ille tex. est exorbitans, & ius cōmune corrigens: & in exorbitantibus & correctorijs non permittitur de iure extensio. l. cum quidam. ff. de lib. & posthu. c. tua. §. fin. de decimis. Contrariam tamen sententiam tenuit ibi Archi. & Gundissal. de Villa. de hæret. q. 13. & Lud. Carre. de hære. §. circa igitur, num. 50. & Iaco. Septi. in Institu. catho. c. 62. nu. 3. quòd vtroque casu, siue per viam accusationis, siue denuntiationis, seu inquisitionis procedatur, tales personæ aliàs inhabiles in testes admittantur, quia est ratio expressa in textu, videlicet in fidei fauorem: & causa & ratio in canone, uel lege expressa: il-
7 la est causa finalis, & non impulsiua illius canonis & legis: gl. est sing. in parte non cohæret, in l. cum tale. §. falsam. ff. de condi. & demonstra. quam ibi notabilem esse affirmat Bald. & Ang. in l. sciendum, in 2. ff. de ædil. edicto. Ias. in l. si pecuniam, nu. 18. ff. de condi. cau. data cau. non secu. Card. & Io. de Imola in c. ex parte, colum. fi. de cleri. coniugatis: & Præpo. in c. verum, nu. 3. de condi. appo. Optimè Andre. Tiraquel. in tracta. de cessante causa, fallentia prima, nu. 21. neque prædictis obstat q̄ decisio illius tex. est exorbitans & iuris communis cor-
8 rectoria: nam quotiens lex uel constitutio † aliqua ex una parte continet fauorem, ac respectu alterius odiū,

attenditur id propter quod principaliter facta fuit, videlicet in fidei fauorem, & in odium hæresis, & ita meritò potius cõsideratur fauor, quàm odium. gl. est sing. in parte liberis, in l. 2. C. de in ius vocã. ubi optimè Bal. & Iaſ. nu. 3. & 4. idem Bal. in l. illud. C. de ſacroſan. eccle. col. 2. & Bar. & Paul. Caſtr. in l. bona fides, in principio. ff. depoſiti. & in l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet. Abb. in c. non dubium. num. 3. de ſenten. excommu. gloſ. eſt ſimilis in parte, ius vocaſſe, in §. penales. Inſti. de act. gl. fi. in l. apud Celſum. §. aduerſus. ff. de doli excep. gloſ. in uerbo interueniat, in l. ſed ſi hac lege. §. fin. ff. de in ius vocan. gl. in uerbo iurare, in l. qui bona fide. §. qui alieno nomine. ff. de damno infecto, ideo opinio Archid. & ſequacium eſt tenenda.

Quintus eſt intellectus, quòd dato, quòd ad proban
9 dam defenſionem alicuius admittantur † teſtes inhabiles, domeſtici & familiares, & conſanguinei, & alij minus idonei, ut optimè ſcripſit Iaſ. in l. ut vim. col. 2. nu. 5. ff. de iuſti. & iure. idem tenuit ipſemet Iaſ. in l. non hoc nu. 5. in fine. C. unde legi. & in l. non ſolum. §. ſciendum. ff. de noui operis nuntiatio. Hyppol. in l. 1. §. ad quæſtionem, nu. 12. ff. de quæſt. & in ſing. 59. Thom. Gram. decif. 56. incip. Andreas, num. 16. & in conſ. 69. incip. in cauſa Benedicti. nu. 11. Ludo. Carre. in practi. crimi. §. circa ſextum, fol. 183. num. 3. & in §. & nota doctores, fol. 237. nu. 5. & fol. 74. nu. 50. ubi hãc regulam limitat. Idem affirmat Aegidius Boſſius in practi. crimi. titu. de fauoribus defenſionis. nu. 3. in quo loco, nu. 5. affirmat, quòd etiam poſt publicationem teſtium & concluſionem in cauſa, vſque ad ſententiam, teſtes ad defenſionem recipi poſſunt: & iudex non recipiens, tenetur in ſyndicatu. Bar. in l. diui fratres. ff. de pœnis. Feli. in cap.

cum

eum clamor, de testibus: & Hyppol. in practi, crimi. §. sequens, nu. 12. & in sing. 90. incip. fauorabiles. & Ludouicus Carre. in dicta practica, fol. 183. nu. 5. Ad defen-
10 sionem tamen hæreticorum, tales testes † inhabiles, & minus idonei non admittuntur: & id annuere videtur tex. in d. c. in fidei fauorem: ibi, contra hæreticos credentes: & d. §. licet verò, ibi, reuelare in fauorem fidei. De qua conclusione est casus expressus in c. filij uel hæredes, in fine, de hære. lib. 6. ibi, non tamen per vxores, filios, familiares, uel de suis aliquos, sed per testes alios fide dignos: & expresse habetur in Directorio Inquisitorum 3. parte, c. 70. & hunc intellectum ad prædicta iura tenuit Aegidius Bossius in practica crimiuali, tit. de hęret. num. 3. & in tit. de defensionibus reorum, nu. 46. ita hic alius datur casus specialis in hoc crimine hęresis.

Sextus intellectus, à iuris professoribus ad prædicta iura communiter receptus est, ꝙ prædicti testes periuri, uel excommunicati, vel socij criminis, vel aliàs minus idonei, in crimine hęresis admittantur, non ad plenam probationem faciendam, uel pœnam delicti ordinariā
11 ponendam, † sed ad præsumptionem, uel aliquam probationem faciendam, uel ad torturam, vel pœnam extraordinariam imponendam: quod satis colligitur ex tenore tex. in d. c. in fidei fauorem, ibi, ex numero testiū, & personarū qualitate, & alijs circunstantijs: & ex verbis tex. in d. §. licet verò, ibi. si ex manifestis inditijs apparuerit tales. & vltra iuris interpretes in prædictis iuribus: ita prędicta iura interpretatur Abb. in cap. per tuas, nu. 4 de symonia: & idem Abb. c. 1. nu. 7. de confessis. Feli. in c. testimonium, nu. 22. de testibus. Ias. in l. 4. §. si tibi ob indicium. nu. 4. ff. de cond. ob turpem cau

sam.

ſam. Alex. conſ. 313. viſo themate, vol. 7. Hyppol. in l. 1. §. diuus Antoninus, nu. 3. ff. de quæſt. & in pract. crimi. §. diligenter, nu. 59. & in conſ. 109. incip. audito, & intel lecto caſu. num. 11. Gundiſſal. de Villa. de hæreti. q. 13. nu. 12. Ludo. Carre. de hæreti. §. circa igitur. nu. 52. Pa la. Rub. in allegatio. hæreſis. §. fin. Aegidius Boſſius in pract. crimina. tit. de hære. nu. 3. Iacob. Septim. in Inſtit. catho. c. 62. nu. 5. & habetur in Directorio Inquiſitorũ. 3. parte. c. 66. & c. 68. niſi ſimul cum prædictis teſtibus aliàs minus idoneis ſint aliquæ veriſimiles coniecturę, & aliæ circunſtantiæ vel adminicula: quo caſu pœna ordinaria delicti hęretico iniungenda eſt: quod aliter eſt in alijs criminibus, iuxta gloſſ. ſing. in l. ſi filium. C. de libe. cauſ. & Iaſon in d. §. ſi tibi ob indicium, numero 4. & Hyppol. in locis modo citatis: & ſit cautus iudex circa præſumptiones & coniecturas, nam ſæpe conie-
12 cturæ † ſunt fallaces, ut dicit Bald. in l. precibus, col. 7. C. de impu. & alijs ſubſti. Iaſ. in l. licet imperator, col. 3. ff. de lega. 1. nã præſumptio eſt alicuius facti dubia probatio: ut declarant Abb. & doct. in rub. de præſump. &
13 indicium eſt coniectura † quædam ex probabilibus, & non neceſſarijs adminiculis orta. Ita inquit Bal. in l. eã quidem, col. 1. C. de accuſa. & in l. non hoc. C. unde leg. Dec. in c. 3. Ieco, nu. 14. de probatio. Optimè Marcus Blancus in rep. l. fin. nu. 34. ff. de quæſt. meritò igitur de ciditur in d. c. in fidei fauorem, ibi, ex veriſimilibus coniecturis, & ex numero teſtium, aut perſonarum qualitate, & alijs circũſtantijs delictum hæreſis probatur. Ideo
14 † probationis materia in arbitrio iudicis principaliter conſiſtit: & eius iudicio relinquitur. l. 3. ibi, tu magis ſcire potes, &c. ff. de teſtibus. Paul. Caſtr. in l. admonendũ, prope finem: vbi latiſſimè iuniores. ff. de iureiur. Franc.

de

de Curte iunior, conſ. 52. nu. 8. Nicola. Boërius deciſ. 101. incip. & dic, difficile eſſe, nu. 8. & difficillimum eſſe arbitror in materia probationis certam conſtituere regulam: quia iura ſecundum diuerſas negotiorum qua-
15 litates, † diuerſas formas, ac varios probandi modos ſtatuerunt & induxerunt: ut inquit Feder. de Senis in conſ. 119. incip. nulli dubium eſt: quem refert Fel. in c. veniens, in 2. nu. 21. de teſti.

16 Septimus intellectus, & nõ reijciendus eſt, ꝙ in alijs delictis & criminibus duæ ſemiplenæ probationes diuerſi generis, & ad eundem finem tendentes, non coniunguntur ad plenam probationem. Bald. in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. ff. de edendo. Bar. in l. 1. §. idem Cornelio. ff. de quæſtio. Iaſ. in rep. l. admonendi, nu. 253. ff. de iureiur. Hyppol. in d. §. idem Cornelio, nu. 4. & in l. de minore. §. plurium, circa finem: & in l. vnius facinoris. §. teſtes. ff. eod. tit. de quæſtio. Optimè Aegidius Boſſius in practi. crimi. tit. de conuictis, nu. 22. cum ſequentib. quod eſt aliter in crimine hæreſis: vt apparet ex tenore tex. in d. c. in fidei fauorem.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus ſeu infidelis ad teſtimonium non admittitur. Secus contra hæreticum. nu. 2.*

SINGVLARE CLXXXIX.

1 TEſtis † hæreticus ſeu infidelis ad teſtimonium nõ admittitur, auth. credentes. C. de here. c. j. de teſt. c. ſi hæreticus. c. non poteſt. 2. q. 7. c. ipſa pietas. 23. q. 4. nam ut inquit, d. c. nõ põt. nõ põt erga hoĩes eſſe fidelis qui Deo extitit infidelis. l. 8. tit. 16. par. 3. ſed in crimine
2 hæreſis infideles, † ſeu iudæi, ad teſtimonium contra hæreticos admittuntur. cap. contra Chriſtianos. ubi gl. & doct.

& docto.de hære.lib.6.gl.in uerbo infidelis, ubi docentes, in c.1.de testi.Pala.Rub.in allega.hæresis,§.fi.Gundissal.de Villa.de hære.q.13.nu.10.ne pro defectu probationis tam graue crimẽ impunitum remaneat.l.quia in fi.C.de hære.c.dilecto. c. significauit.de testi.

SVMMARIVM.

1 *Infames in nulla causa admittuntur in testes. ratio aßignatur.n.2.*
Fallit in crimine hæresis.nu.3.

SINGVLARE CXC.

1 TEstes † infames tam in causa ciuili quàm criminali, non admittuntur.c.1.de excep c. licet uerò.de proba.c.testimonium. de testi. c. testes. 2.q.7.l.3.§.de lege Iulia.ff.de testi.l.8.& 10.in fine.titu.16.par.3.quia
2 testimonium † ferre est dignitas.l.Cassius. de senato.c. præceptum.32.q.5.glos.in verb.emendatus, in fine, in c.testimoniũ.de testi. & infames repelluntur à dignitatibus.l.vnica.C.de infamibus,lib.10.l. nec infames.C.
3 de decurio.lib.10.sed in crimine hæresis, infames † siue sint iuris, siue facti, testimonium ferre nõ prohibentur. cap.accusatus.§.licet.de hæret.lib.6. Ioan. Andre.in c. fin.de testi. Francis. Squillacen. de fide catho. cap. 34. incip.insuper.Iacob.Septi.in Institu.catho. capitul.62. num.31.facit.l.3.& l.Iulianus.& ibi glos.ff.ad l.Iulia.maiesta.bene Ias.in l.cunctos populos, lectura prima, nu. 65.C.de summa Trini.& fide catho.ubi hanc, & 4.fallen.ad dictam regulam scripsit,& Bart. Soc. regu. 504. incip.testes infames:& ad probandam innocentiam alicuius similiter testes infames admittuntur. Spec.tit.de inquisitione.§.1. versic. sed nunc quid. Alex. consil.24. animaduersis, in fin.vol.2.Dec.in l. & si nihil, num.3.ff. de regul.iuris.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Socij & participes criminis regulariter ad testimonium non admittuntur. Fallit in crimine hæresis. nu. 2. etiam si in hoc per uiam accusationis procedatur. nu. 3. examinati quam probationem faciant. num. 4.*

5 *Inquisitores quomodo debeant testes examinare.*

SINGVLARE CXCI.

1 TEstes socij † & participes criminis, regulariter ad testimonium non admittuntur. ca. veniens. 1. de testi. c. 1. de confessis. c. si testes §. item liberi. 4. q. 3. cap. neganda. 3. q. 11. c. fi. 15. q. 3. l. quia liberi. C. de testi. l. fi. C. de accusa. l. 8. §. diuus Antoninus. ff. de quæstio. l. 21. tit. 10. par. 3. l. fin. tit. 7. lib. 2. fori. ll. Alex. cons. 120. viso processu. in prin. volum. 7. Corneus cons. 58. volum. 1. Boerius, decis. 319. Hyppol. consil. 2. oportuna. nu. 38. sed speciale est in crimine hæresis, in quo testes socij
2 † & participes criminis contra hæreticos admittuntur. c. in fidei fauorem, de hære. lib. 6. c. 1. de confessis. gl. fi. in c. 1. de testi. lib. 6. Abb. in c. quoniam. de testi. Gundi. de Villa. de hære. q. 13. nu. 10. Franc. Squillacen. de fide cath. c. 34. Alphonsus Guerrero in thesauro religionis Christianæ, titu. de hæret. num. 21. Sali. in d. l. quia liberi, ubi alios casus refert: & in l. si magnum. C. qui accus. non poss. Soc. reg. 517. incip. testis socius criminis, ubi regulam, & 4. fallen. scripsit. latè Hyppol. in l. 1. §. diuus Antoninus, nume. 2. cum sequen. ff. de quæstio. & in l. de minore. §. tormenta, num. 20. ff. eod. tit. & in l. si quis cum telo, num. 74. C. de sica. & in practi. crimi. §. diligẽter. num. 59. & 68. & in cons. 109. incip. audito. numero 11. ubi allegando d. cap. in fidei fauorem: præbet rationem huius specialitatis: quod adeo verum est, ꝙ etiam

S si per

si per uiam accusationis procedatur in causa hæresis, à
3 testimonio particeps † criminis non repellitur. Arch. in d.c.in fidei fauorem. Gundissal. de Villa, de hære.q. 13. Iacob.Sept.in Institu.catho.c.62.nu.3. quia in utroque casu est eadem ratio fauoris fidei: & hæc est ratio finalis d.ca.in fidei fauorem: quæ opinio mihi uidetur verior contra glo. Ioan. And. Domi. & Francum in d. c.in fidei fauorem. dicentes, quòd si uia accusationis in hoc crimine hæresis procedatur, socij & participes criminis non admittuntur: quia accusans debet habere idoneos testes: neque est necesse, ut fidem faciant participes criminis in hoc crimine, vt torqueantur, ut concludit Iaco.Sep.in Institu.catho.c.62.nu.6.

Hoc sanè notatu dignum omittendum non est, quòd huiusmodi testes participes, & socij criminis plenā probationem non faciunt sine alijs adminiculis, etiam in hoc crimine: sed ad pœnam extraordinariam, uel ad torturam: ita dicit Abb.in c.1.nu.7. de confessis, & in c.per tuas.nu.4.de symo.est gl.magna. in fine l. si filiū. C.de lib.causa. Expressè Fel.in c.testimonium.nu. 22. de testi.Ias.in l.4.§.si tibi iudicium, nu.4. ff. de condi.ob turp.caus. Alex.consi.313. viso themate, circa finem, vol.7. Hyppo.in d.§.diuus Antoninus, nu.3.& in pract. crimi.§.diligenter.nu. 59. bene Gundissal. de Villa.de hære.q.13.num.12.& Iaco.Sept.in Institu.catho.c.62. num.5.& Pala.Rub.in allega.hæresis. §. fin.& optimè Hyppo.sing.209.& in d.consi.109.audito, nu.11. qui omnes ita intelligunt d.c.in fidei fauorem. & ex tenore illius colligitur, ibi, ex numero testium aut personarum qualitate, & alijs circunstantijs: ideo inquisitores in examinandis testib. sint nimis cauti & circunspecti.
5 Primò enim testis est interrogandus † an cognoscit

talem:

talem: item quo tempore, & quo loco, item de causa cognitionis: item si est fama in illo loco de illa re: item vnde fuit orta fama: itẽ quid scit de illo crimine, item de causa credulitatis: item quo tempore & quo loco illud vidit, item quæ personæ erant præsentes: item cum quibus uersatur ille committit: & de aliis testis interrogandus est, iuxta materiam subiectam: & in tam graui crimine cũ magna cautela procedere, ut inquit tex. in c. de aliqui. §. uerum. de hære. lib. 6. ut notãt Bal. & Sali. in l. solam. C. de testibus. Bart. in l. de minore. §. plurium. ff. de quæstio.

SVMMARIVM.

1 *Offerens se sponte ad testificandum, repellendus est, ut suspectus. & si testificetur, non probat nu. 3.*

2 *Testis qui uoluntarie se obtulit in una causa criminali ad testimonium, potest in alia ut inimicus recusari.*

4 *Testi se uoluntarie offerenti in cã hæresis integra fides adhibetur.*

5 *Testis inhabilis si ab utraque parte rogetur ut deponat, facit fidem. intellige ut nu. 6.*

SINGVLARE CXCII.

1 TEstis † reputatur suspectus & est repellendus, quãdo spontè se offert, & ad testificandum se ingerit. l. quæ omnia. & ibi Bart. ff. de procu. l. post legatum. §. hic verò. ff. de his quibus ut indig. auth. de testi. §. si uerò ignoti, ibi festinantes, col. 7. Bald. in authen. sed nouo iure, col. 1. C. si cert. peta. & in l. quoniam liberi, in prin. C. de testi. Lanfra. in c. quoniam contra, in uerb. testium depositiones, nu. 11. de proba. Fel. in cap. 2. nu. 13. de testibus. Hyppo. in l. unius. §. seruo. num. 6. ff. de quæstio. & in sing. 140. incip. testis qui offert se ad testi
2 ficandum, quod adeo uerũ est, ꝙ testis † qui in una causa criminali se offert, propter hoc potest repelli in alia causa à testimonio tanquam inimicus: ita dixit singu.

Abb.per tex.ibi post Innoc.in ca.cum P. manconella. in fine,de accusatio.sequitur Feli. in cap. 3.num.23.de testi.Ideo dixit Bart.in l.libertorum.C. de testi.Bald.in l.3.ff.eod.tit.sequitur Hyppol.qui alios allegat,in l.1.§. si quis vltro,num.12.ff.de quæst. quòd qui non citatus
3 † spontè venit ad deponendum, non probat, neque dictum eius valet: sed speciale in causis fidei reperitur, q
4 † se offerenti integra fides adhibetur.cap.accusatus.§.licet.de hære.lib.9.Ioan.de Imol.in cap. iurauit, in prin. de proba.Feli.in ca.2.num. 23. de testi. vbi regulam & fallen.scripsit.Iacob.Septiman.in Instit. catho. cap. 62. num.36.est in argumentum,text. in cap. cum in tua.&
5 cap.præterea,in 2.de spon. & quando testis † ab vtraq; parte est rogatus vt deponat,licet sit inhabilis,fidem facit,gl.in auth.de testi.§.si quis supplitijs,colum.7.Bald. in l.parentes.C.de testi.& in c.in nomine domini. eod.
6 tit. idque intelligendum est † quādo inhabilitas est per partes remissibilis,aliàs secus:vtputa excommunicationis exceptio,quæ non est remissibilis.Bal.in l.si quis testibus.nume.7.C.de testi. Hyppol. sing. 92. incip.licet testis.

SVMMARIVM.

1 *Testis si in iuditio dixit uno modo,& in alio uel eodem postea contrarium,cui dicto standum sit.& nu.3.*
2 *Testimonium proprium non ualet quis infirmare.*
4 *Depositioni ultimæ standum est in crimine hæresis.*
5 *Testis quando ad concordiam in suo dicto non reducatur.*

SINGVLARE CXCIII.

1 TEstis † si in iudicio dixit vnum, & in alio uel eodem iudicio postea dixit contrarium,dicens quòd prece uel prætio corruptus primo deposuit, primum dictum est validum, & non secundum.Innocen. in cap.

Innoc.in c.præterea.de testi.cogen.Cardi.& Abb.in c. veniens,in 2.de testi.idem Abb.& Io.de Imol.in c.cum in tua.vbi Fel.nu.4.de testi.Aret.in c.sicut nobis.col.2.
* de testi.l.30.titu.16.par.3.hanc dixit communem Corneus,consi.27.colum.penul.volum.3. Dec.consi.175.in causa falsitatis, num. 7.& consi.189.in casu proposito, num.10.Alcia.tracta.de præsum.reg.2.præsumptione.
2 Couarru.lib.2.resolu.cap.13.num.8.quia † quisquis sua voce dilucidè protestatus est, eundem casum non valet proprio testimonio infirmare. l. generaliter. C.de non numera.pecuni.c.per tuas.de proba.& supradicta intelligit Bar.in l.eos,nu.4.ff.de falsis:& in l. fi.C.de re
3 iudi. nisi secundo deponat illud in tormentis † quo casu,secundo, & non primo dicto stãdum est:in quo Bar. magis communiter reprehenditur: ut patet ex traditis per Fel.in d.cum in tua,num.4. & Couarru. in loco retro citatio:in quo laborat sustinere opinionem Bartol. & optimè scripsit Boërius, decisione. 108. incip. & videtur.

Sed speciale est in crimine hæresis,quòd posteriori
4 & non priori dicto † fides adhibetur. cap. accusatus. §.licet.de hæret. libro sexto. Repertorium Inquisitorum in verbo testes, & Directorium. par. 3. quæst.65. Ioan.Nicola.de hæret.nota.13.incip. volo. Alberti. in
* cap.1.q.16.nu.79.de hæret. lib.6. quam conclusionem dicit esse communem Couarru.ubi supra, numero nono,declarando d.§. licet:quando ex manifestis inditijs apparet tales testes qui de se uel de alijs ita testificantur, non animi leuitate aut odij fomite, sed zelo fidei catholicæ dictum suum corrigunt, & contraria deponunt: & quando aliquis † testis dicto suo est varius,
5 taliter, quòd sibiipsi manifestè contradicit, nullo mo-

do fit reductio ad concordiam: si autem non manifestè sibi ipsi contradicit, ad euitandam falsitatem & periurium reducitur ad concordiam: sed quoad hoc, ut eius dictum probet, nihil pœnitus operatur. de qua re est gl notab. & ibi Anto. in c. in nostra, de testi. Bart. in l. adeo, in fine per illum tex. ff. de falsis. Hanc theoricam tradit Ioan. de Imo. in l. inter stipulantem. §. 1. ff. de uerb. obliga. Alex. consi. 20. in causa appellationis nu. 4. uol. 4.

SVMMARIVM.

1 *Testis periurus admittitur in crimine hæresis.*
2 *Papa testem non idoneum potest facere idoneum.*
3 *Periurus in causis siue ciuilibus seu criminalibus, repellitur à testimonio.*
4 *Semel periurus, præsumitur falsum iurare.*
5 *Solitus furari, præsumitur fur.*
6 *Solitus fœnerari, præsumitur fœnerator.*
7 *Peiurus in uno articulo, non probat in alijs.*
8 *Periurus perdit beneficium aliquid probandi per iuramentum.*
9 *Semel malus, semper præsumitur malus, in eodem genere mali.*
10 *Nisi per triennium emendetur.*
11 *Vna præsumptio aliam tollit.*

SINGVLARE CXCIIII.

1 TEstis † periurus, in causa hæresis admittitur ad testimonium. c. accusatus. §. licet. de hære. lib. 6. gl. & docto. in d. c. in fidei fauorem, de hære. lib. 6. Fran. Squillacen. de fide catholica. c. 34. Fel. in c. testimoniũ, nu. 22. de testi. dummodo ex inditijs & alijs adminiculis constet, quòd tale dictum non corruptionem, sed ueritatem continet: ita colligitur ex d. §. licet. & ex d. c. in fidei fauoré, tenet Feli. ubi supra. Abb. in c. per tuas, nu. 4.

num.4.de symo.Gundis.de Villa.de hære. q.13.nu.13.
Pala.Rub.in allega.hæresis. §.fi. ex quib. iuribus clarè
2 deducitur, quòd Romanus Pontifex † potest facere ut
periurius uel inhabilis à testimonio nō repellatur.Spec.
tit.de teste.§.1.vers.sed quæritur vtrum Papa. Io. And.
& Ant.in d.c.testimonium,vbi Feli.num.22.hanc dicit
esse communem:& Anto.Corse.sing. suis in uerbo te-
stis,in 5.dummodo non sit defectus naturæ, ut mente
captus,& furiosus: Archi.Perus.in d.c.in fidei fauorem.
Ad rem igitur,regulariter,neque in causa ciuili, neque
3 in criminali,periurus † etiam emendatus.non admitti-
tur in testem.c.cum oporteat.de accusa.c. sicut nobis.
c.testimonium.de testi.c.quicunque.6.q.1.c.si quis cō-
uictus.c.paruuli.22.q.5.l.8.& melius.l.fi.tit. 16. par.3.
l.9.& l.13.titu.8.lib.2.fori.ll.etiam si de facto periurus
sit examinatus,nullum facit inditium, text. est singula-
ris in d.c.sicut nobis,in fine:quem ibi Feli. notat,nu.3.
quæ est optima declaratio ad theoricam Bart. in l.ma-
ritus.ff.de quæstio.& Bal.in l.seruos,in prin.C. de testi.
quando testis repellitur ratione infamiæ, examinatus
facit inditium:ob id igitur periurus à testimonio repel
4 litur: semel enim † periurus, præsumitur in futurum.
l.si cui crimen.§.ijsdem : ibi,qui semel calumniatus est.
ff.de accusa.gl. quæ dat hanc rationem in l.qui cū vno.
§.ignominia.ff.de re mili. glos.in l.Lutius. ff. de his qui
nota.infami.& in l.3.§.lege.ff. de testi.& in l.Cassius.ff.
de sena.glo.in d.c.paruuli.glos.in verbo adulterij,in ca.
per tuas,de symo.& dicit gl.in l.lege Cornelia. ff.ad se-
na.consul.Sillania.quòd si semel delinquit,præsumitur
6 in futurum delinquere,& solitus † furari,in dubio præ-
sumitur fur.gl.& doct.in l.inciuilem. C. de furtis.& so-
litus fœnerari,præsumitur fœnerator.gl.in l.cum.alle-

7 gas. C. de vsuris. & testis † periurus in vno articulo sui dicti, non probat in alijs articulis. Inno. in c. fraternitatis. de hære. & dicit cōmunem opinionem Alex. cons. 133. viso processu. nu. 5. vol. 1. & Bernar. Diaz in regu. 348. in cip. instrumenti falsitas: & Hyppo. dicit communem, sing. 76. incip. communis conclu. ubi hoc limitat, & dicit sing. Bal. in auth. & qui iurat. nu. 4. in fine. C. de bonis autori. iudi. possiden. & in l. 2. nota. 2. C. de bonis autho. iudi. possi. Roma. in l. admonendi. ubi latius Ias. in rep. nu. 60. ff. de iureiur. Abb. & Dec. in c. quæstioni. in fine, de appella. Fel. in c. ex parte. de testi. Hyppo. in l. maritus. nu. 36. cum sequenti. ff. de que-
8 stio. quòd periurus † perdit beneficium aliquid probādi per suum iuramentum, quòd ad hoc videtur tex. expressus in c. paruuli. 22. q. 5. ibi, neq; ad sacramentum accedat. & ibi, neq; in sua causa nec alterius iurator existat: allegat ad id Bal. in auth. & qui. in prin. C. de bonis autori. iudi. possi. & Roma. in rep. l. admonendi, in prin. ff. de iureiuran. & Fel. in c. ex parte. nu. 4. de testi. quod optimè exemplificari potest in casu. l. si quando. C. vnde vi. & in c. fi. quod met. caus. & in l. 9. tit. 10. p. 7. & in casu. l. 11. tit. 5. lib. 4. fori. ll. & in casu. l. sancimus. C. de iudi. & in l. vnica. tit. 18. lib. 3. fori. & datur declaratio ad tex. & gl. in l. in bonæ fidei. C. de iureiuran. & ad c. fi. §. fi. eo. tit. & ad c. vltra tertiam, de testi. & ad cap. quia propter. de electio. & ad plures alios casus relatos per Hyppo. in rub. C. de proba. nu. 119. cum sequenti. & in pract. crimi. §. diligenter. nu. 103. & ratio est, quòd periurus non est idoneus testis, quia semel † malus semper præsumitur malus. l. non omnes §. à barbaris. ff. de re mili. l. 4. ff. de accus. l. eos. ff. de decurio. regul. semel malus. de reg. iu. lib. 6. quæ regula intelligi solet in eo-

dem

dem genere delicti tātum: ut puta qui est homicida, & accusatur de furto vel de vsura, non propter id præsumitur fur uel vsurarius. Bar. in l. 2. ff. de sena. Bal. & Io. de Imo. in l. fi. ff. de hære. Insti. gl. & ibi Anch. in d. regula, semel malus. Fel. in c. cū in iure. nu. 2. de offi. de leg. Alcia. tracta. de præsumptio. regul. 2. præsumptione. 7. Hyppo. cons. 77. in causa. nu. 11. & latius in sing. 74. incip. tu habes. Solet etiam limitari & intelligi dicta re-
10 gula, † nisi per triennium continuum malus emendetur, bene faciendo. auth. de monachis. §. si verò intra triennium: ibi, sufficit ad meliorem purgationem peccatorum, & ad virtutis augmentum triennalis temporis testi monium col. 1. quem tex. ad hoc dixit esse solemnem. Ang. ibi. & Sali. in l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satis. cogan. & in l. si minorem. C. de in integrum. resti. mino. Ias. in l. si prius. nu. 42. ff. de noui operi. nuncia. Alcia. de præsumptio. reg. 2. præsumptione, 7. num. 3. quia una
11 † præsumptio tollitur per aliam. l. eum qui. C. de epis. & cleri. l. diuus. ff. de integ. resti. c. absit. 11. q. 3. ca. cum in iuuentute: de præsumptio. vbi latissimè Feli. scripsit. 5. fallen. ad d. regulam, semel malus.

SVMMARIVM.

1 *Testis ad testimonium recipiendus non est, altera parte absente.*
2 *Omnia quæ aduersus absentes non contumaces fiunt, ualida non sunt.*
3 *Papa non potest in causa procedere, parte non citata.*
4 *In præsentatione instrumenti, pars aduersa debet citari.*
5 *Quæ cautela periti aduocati uti debent, circa productionem instrumentorum.*
6 *In crimine hæresis parte absente, & non citata, testes recipiuntur.*
7 *In alijs delictis, maximè grauibus, non citatur pars in receptione testium.*

Casus

8 *Casus in quibus proceditur parte non citata.*
9 *Ponitur casus notandus in quo proceditur, parte non citata.*
10 *Quando agitur de nullitate, sententia potest reuocari, parte non citata.*
11 *Quando sententia prolata fuit parte non citata, potest reuocari, ea non citata.*

SINGVLARE CXCVI.

1 Testes † ad testimonium non sunt recipiendi, altera parte absente, & non citata. ca. 2. c. significauit, de testi. l. si quando, in fine. C. de testi. l. iudices. C. de fide instrum. auth. de testibus. §. hic uerò. col. 7. c. in primis. 2. q. 1. c. 1. 3. q. 9. l. 23. ti. 16. par. 3. generaliter enim omnia quæ aduersus absentes & non contumaces statuuntur, † non sunt valida. l. de vnoquoque. ff. de re iudi. ubi plenissime Hyppol. 12. ampliationes, & 60. fallē. scripsit. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. l. tres denuntiationes. C. quomodo & quando iudex. Hæc citatio ob id fit, ut pars contra quam testis producitur, videat an aliqua legitima exceptione talis testis à testimonio possit repelli. c. præsentium. de testi. etiam Papa non potest in causa procedere † parte non citata. Hosti. & Io. And. in c. vestra. de procu. Hyppo. sing. 77. incip. citatio. cum de iure naturali sit citatio. cle. pastoralis. de re iud. & in productione † cuiuslibet instrumēti debet pars aduersa citari: aliàs tale instrumentum non probat. c. chartæ. 3. q. 9. Bald. expressè in l. si quando. nu. 14. C. de testi. & in l. iudices. nu. 4. C. de fide. instru. & in l. 1. in fi. C. quando. lib. prin. dat. faciat lit. contesta. & ibi Ias. num. 11. & in l. fi. ff. de ferijs. Bar. in l. item illa. ff. de consti. pecu. Fel. in c. 2. num. 31. de testi. pro qua communi senten. est. l. properandum. §. si autem reus. C. de iudi. & iuris regu

la, de

5 la, de qua in l. in exercendis. C. de fide instru. ideo † periti aduocati & procuratores in productione instrumẽtorum in actis, faciunt scribi ꝙ erat pars praesens, uel legitime citata. His addendnm est vnum satis stupẽdum, quod affirmat Bar. in extra. ad reprimendum, in verbo: de plano. quomodo in crimine laesae maie. proce. quòd ad hoc quòd instrumentum productum probet, necesse est quòd detur copia parti aduersae, ad opponẽdum contra illud. Quod sequitur Rom. in l. qui ante calẽdas. ff. de verb. oblig. Ang. in §. appellantur, in fine, Insti. de excep. & plures alij relati per Hyppo. in sing. 81. incip. aduertas ad vnum, vsque adeo testis productus parte non citata, non probat, quòd eius dictum aliquod non facit inditium, probatur in d. c. 2. de testi. ibi, nullius momenti: quem tex. Abb. nu. 14. & Feli. num. 3. notant: & Dec. ibi. num. 27. dicit esse communem opinionem: tenuit Bar. in l. maritus. nu. 3. in fi. ff. de quaest. Hyppol. in l. 1. nu. 4. ff. de quaest. & melius consi. 59. in causa inquisitionis, in fine.

Sed speciale est in causis haereticae prauitatis, ꝙ parte
6 † absente & non citata, testes admittuntur. c. fi. de haere. lib. 6 quem ibi ad hoc Domi. & Perus. notant in princ. & dixit esse ad hoc notabile Abb. in d. c. 2. num. 8. & ibi Feli. nu. 17. Rom. sing. 364. incip. fuit vnus: & Soc. reg. 523. incip. testium depositiones. falle. 4. Hyppol. in d. l. de unoquoque. num. 61. ff. de re iudi. Ludo. Carre. de haere. §. uersa autem vice. num. 10. Iaco. Sept. in Institu. catho. c. 62. num. 17. ut absque aliquo timore liberè & spontè testes aduersus haereticos inquisitos deponãt: saepe enim ille, aduersus quem testificantur, si esset persona potens seu terribilis, & testium personas cognouisset, testibus mortem, uel minas, uel timorem inferret:

ret:

ret: vt dicitur in d. cap. fi. de hære. lib. 6. vnde dicit sing. Hosti. & Ioan. And. in c. quoniam frequenter, in princ. vt lite non contesta. quos ibi Abb. nu. 14. sequitur: & in d. c. 2. nu. 9. & Feli. nu. 13. & Rom. vbi supra. ꝙ quando propter nimiam potētiam aduersarij est timor de morte, vel de oppressione testium, omittenda est citatio
7 † partis aduersæ in examinatione testium: & in delictis enormibus potest iudex procedere lite non contestata, & parte non citata, in receptione testium. Archi. in c. 1. de homi. lib. 6. quem refert Hyppol. in pract. crimi. §. diligenter. num. 158. quod sanæ æquitati consonum non mihi videtur, cum de maiori præiudicio & pœna
8 agatur. Sex casus † in quibus testes non citata parte examinantur refert Rom. singu. 364. incip. fuit vnus, & 14. casus scripsit Felin. in cap. 2. nu. 7. de testibus: & 60. casus per Hyppol. in d. l. de vnoquoque.

Vltra quos addam vnum notatu dignum: videlicet;
9 † quòd si aliquis equum cōduxit ad partes longinquas, & in illis partibus aliquo casu fortuito mortuus fuit equus, conductor faciat testes coram iudice competēti examinari: neq; ad validitatem & fidem testium necesse est citatio domini equi. Ita dixit sing. Bar. in l. 2. nu. 4. C. de naufra. lib. 11. quem sequitur Ant. Cors. in sing. incip. testis in loco: & Rauen. in alphab. aureo. fol. 143. colum. 4. Hyppol. singu. 24. incip. clarum est. Dec. in cap. 2. num. 26. de testi. quod intelligendum est, dummodo dicta testium de necessitate concludant ad corū validitatem: nam si in genere probant, quòd equus cū quo itinerabat, qui erat talis coloris, fuit mortuus, non videtur sufficiens probatio: sed probetur ꝙ ille equus qui fuit locatus fuit mortuus, qui erat Titij locatoris: nam poterat esse alius equus eiusdem coloris: cum om

nes

nes equi sint ferè eiusdem coloris, ut dicit Ioan. Andre. in cap. auditis. fin. colum. de præscrip. quem ibi Ant. & Abb. sequuntur: & Ias. in l. fin. num. 20. C. de bono. posses. secundum tab. & Alexan. consil. 119. viso processu, * hanc dixit esse commuuem opinionem. Dec. consi. 91. incip. & diligenter, in fine. Dicta enim testium & probationes, debent de necessitate concludere. l. neque natales. C. de proba. l. nam hoc. C. vnde legi. cap. in præsentia, de proba. Sed reuera mihi videtur, quòd si ita esset, difficilis daretur probatio: maximè propter locorum distantiam. Deponant igitur testes de alijs signis equi, & admiuiculis, vt eorum dicta magis concludant: quæ est optima & notanda declaratio, ad sing. theoricam Barto. in l. 1. C. de cursu publico. lib. 12. id vnum circa prædicta silentio omittendum non est: quòd quando agitur de nullitate alicuius sententiæ, quæ coram eodē iudice, qui eam protulit, debet agi, ut dicit glos. fin. in l. iudex posteaquam. ff. de re iudi. Bart. in l. si expressim. ff. de appella. Card. in clem. 2. num. 8. de rescrip. Decius in cap. in literis, de offic. delega. parte non citata potest
10 sententia † pronuntiari nulla à iudice. Abb. anti. in cap. causam, quæ. de rescript. quod ibi Abb. & Decius optimè declarant: & quando sententia † vel possessio data
11 fuit de facto, parte non citata, potest reuocari parte etiam non citata. Bar. & Alex. in l. si pacto quo pœnam. C. de pactis. Decius in l. nihil tam naturale. num. 4. ff. de reg. iuris.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati non compelluntur testificari in criminalibus. Fallit in crimine hæresis. nu. 2.*

SIN-

SINGVLARE. CXCVI.

1 TEstificari in criminalibus nemo priuilegiatus† cōpellitur: vtputa milites & senes, seu valetudinarij. l.inuiti.ff.de testi.cap.dilectorum.. vbi gloss. magna, & dd.de testi.cogen.Innoc.in cap.1.& in cap.super eo.eo.
2 titul. Sed in crimine hæresis,† omnes etiam à iure priuilegiati testificari compelluntur.Innoc.in d.cap.1.nu. 5.& Ioan.Andre.& Hosti.in d.cap. dilectorum. cap. literas.ubi Abb.num.2.& 8. de præsumptio.Socin.reg. 509.incip.testificari in criminalibus: ubi regulam & 5. fallen.scripsit.

SVMMARIVM.

1 *Domesticus regulariter a testimonio repellitur. Fallit in crimine Læsæ maiestatis diuinæ & humanæ.nu.2. Ratio assignatur num.3.*

SINGVLARE. CXCVII.

1 TEstis domesticus† regulariter à testimonio repellitur.l.etiam.C.de test. l. idonei. & l. testes quos. ff.eod.titul.l.1.§.ad quæstionem.ff.de quæstio.c.in literis, de testi. l. 18. titul. 16.par.3.& dicuntur domestici quasi domi stantes.l.pronuntiatio. ff.de verb.signi.declarat Bald.in d.l.etiam. Sed in crimine læsæ maiesta-
2 tis, diuinæ & humanæ, testis domesticus † ad testimonium admittitur.l.fi.C.ad l.Iuliam.maiesta.Gundiss.de Villa. de hæret.q.13.num 11.Bertachi.par.4.nu.91.vbi regulam in hoc,& plures fallen.scripsit.Feli.in d.cap.in literis.Hyppol.in l.1.§.ad quæstionem, per 4.colum.ff. de quæstio.& in sing.5.incip.regula est: & 32.fallen.ad

dictam

dictam regulam refert Berna. Diaz de Luco, in reg. 746. incip. testis domesticus. Ratio specialitatis est,
3 quia hoc crimen † hæresis solet clàm & secretò fieri: & ideo melius per familiares quàm per alios probari potest.l.consensu.C.de repu.c.tertio loco,de proba.

SVMMARIVM.

1 *Testes quos quis pro se produxit non potest in eadem uel alia causa exceptione repellere. Fallit ut nu. 2.*

SINGVLARE CXCVIII.

1 TEstes † quos quis pro se produxit, si contra se in eadem vel alia causa producantur, non potest aliqua exceptione repellere. l. si quis testibus. C. de testi. cap. si quis testibus.4.q.3.l.31.titu.16.par.3.nam quos semel quis approbauit, non poterit potest reprobare.l. si vxor.§.fi.in fine.ff.de adulte.c.publicato,de electio.c. dilectissimi.8.q.2.Sed in odium hæreticorum,si ortho-
2 doxus † contra hæreticum litiget, pro se hæretici testimonio potest vti:sinautem contra se hæreticus producatnr, orthodoxus hæreticum potest a testimonio repellere.c.si hæreticus.in prin.2.q.7.gl.fi. in c.possessor. de reg.iur.lib. 6. dicit hoc esse speciale fauore fidei.

SVMMARIVM.

1 *Testis inimicus an à testimonio repellatur in crimine hæresis.*
2 *Inimicus non est idoneus testis.*
3 *Amicus mei inimici,à testimonio repellitur.*
4 *Testis de proximo reconciliatus.à testimonio repellitur.*
5 *Qui solitus est salutare,si non salutat,presumitur inimicus.*

6 *Inimicus*

6 *Inimicus dicitur qui minatur.*
7 *Detentus in vinculis, etiam iustè præsumitur inimicus & odiosus.*
8 *Omnes qui sunt de aliqua familia alteri contraria, dicuntur inimici.*
9 *Qui sponte vult testificari, inimicus præsumitur.*
10 *Fides adhibetur testi asserenti se esse inimicum.*
11 *Arbitrio iudicis relinquitur quæ inimicitia sit sufficiens, ut quis à testimonio repellatur.*

SINGVLARE CXCIX.

1 TEstis inimicus † in crimine hæresis, à testimonio non repellitur, secundum Archi. in ca. accusatus. num. 4. de hære. lib. 6. allegando c. licet Heli. & in c. per tuas, de symo. idem tenuit Ioan. Nicola. de hære. nu. 10. incip. non ignoras. Sed contra prædictos tenuit expressè Gundissal. de Villa. q. 13. nume. 13. sui tracta. de hæret. & latè Iaco. Septi. in Institu. catho. cap. 25. num. 18. & cap. 62. nume. 31. quæ opinio magis mihi placet: nam iura quæ Archid. allegat, id non probant: & est cō
2 tra eos reg. iuris, quòd inimicus † nō est idoneus testis. ca. repellantur. c. me minimus. cap. cum oporteat, de accus. c. si testes. 4. q. 3. l. 3. in prin. ff. de testi. l. 1. §. quæstionum. ff. de quæst. l. si quis testibus. C. de testi. l. liberi. C. de inoffi. testa. l. 22. titul. 16. par. 3. quæ lex regia refert omnes iustas causas inimicitiæ, & d. l. 3. ff. de testi. & ęt
3 † amicus mei inimici, contra me à testimonio repellitur c. repellantur. c. cum. p. manconella, de accusa. Bart. in l. sciendum. ff. de leg. 1. Bald. in d. l. si quis testibus. Alex. cons. 99. in causa inquisitionis. nume. 6. volum. 1. quod bene declarat Feli. in c. 1. in fine. de testi. etiam si testis
4 de proximo sit reconciliatus † & olim erat inimicus, à testimonio repellitur: quia semper remanent vestigia

inimicitiæ.cap.accuſatores.1.& ibi, gl.3.q.5.glo.in uerbo inimicitias.in cap.per tuas. vbi Feli. & Anan.de ſymo.Innoc.Abb.Anan.& Feli.in cap.cum oporteat, de accuſat.Iaſ.in l.apertiſſimi. C. de iudi.Roma.ſing.315. Hyppol.in l.1.§.præterea.nume.4.ff. de quæſtio. Latè Tiraquel.de ceſſante cauſa, parte. 2.limita.16.num.7.
* Hanc fatetur eſſe communem opinionem Couarru.in quæſtio.practi.cap.16. numero 3.aduerſus quam eſt.l. Athletæ.§. dat remiſſionem. ff. de excuſa. tuto. ubi nuper reconciliatus inimicus non excuſatur à tutela. Et dicit gloſſ.ſing. in cap. cum Adrianus. 93. diſtin. quòd
5 præſumitur † inimicus ille, qui non ſalutat, ſi ſolitus eſt ſalutare: quam dixit ſing.Abb.in cap.ad hæc. 1.num.3. de appella.& in cap.cum ceſſante,num.8.eod.titu.& in d.cap.repellantur.num.2.& in cap. olim. nu.6.de iniurijs.Stepha.Aufre.in Capel.Tholo.deciſione. 222.incip.item fuit.& Feli.in cap. cum ſuper. num. 1. de offic. delega.& in rub. prohemij decreta.num.19.Mar.Blan. in repe.l.fin. num. 109.ff. de quæſt.gl.eſt ſimi.in parte, non loquitur,in c.ſi inimicus.93.diſtin.& qui minatur,
6 † dicitur inimicus. Bal.in l.vnica.nu. 8. C. ſi quacunque prædi.poteſta.qui allegat gloſ.in d.§.dat remiſſionem. Idem tenuit Feli.in d.cap.cum ſuper.nu.4. & minæ ſufficiunt,ut qui minatur,ponatur ad torturam. Spec.tit. de præſum.§.ſpecies.verſ ponè petens: quam doctrinā aliquibus rationibus nititur reprehendere Hypp. cōſi. 82.incip.tria,in prin. & qui aliquē facit detineri in vin-
7 culis,† etiam iuſtè,iudicis authoritate, talis præſumitur odioſus & inimicus.tex.eſt ſing.in l. in ipſius mariti. C. fami.herciſ. quem ad hoc dicit eſſe notabilem Abb. in cap.cum dilectus,in fin.de accuſat.& Mar. Blan.in rep. l.fin.num.99.ff. de quæſtio. Idem tenuit Bald.in l.non

ignorat, in fine. ff. ad exhiben. Felin. in d. capit. repellantur. num. 3. & est tex. similis, in cap. 2. de procur. lib. 6. & omnes qui sunt de aliqua familia, uel seditione alteri fa-
8 miliæ contraria, dicuntur inimici, † & à testimonio repelluntur. Bald. in l. vnica. C. de rap. virg. & in c. si vassallus. in princ. Si de feudo fuerit contro. Abb. in d. cap. cum. p. manconelia. num. 2. Felin. in d. cap. repellantur. num. 4. ut in Italia sunt Guelphi, & Gybellini: & in ciuitate Ianuensi Aurij, & Fregossi: & in Napolitana ciuitate Gasconi, & Vascolleti: & Florentiæ Altouitæ, & Alamani: & in Nauarra Viamontesi, & Agramontesi: & in Turre Iulia, & Castro Cæsaris: in Hispania inter familiam Chauensem, & Vargensem: & in Vbeta & Baetia, inter Carauaialenses, & Couenses: & qui sponte absq; iudicis mandato vult testificari in causa criminali con-
9 tra aliquem illius præsumitur inimicus. † cap. meminimus: & ibi glos. fin. & Abb. notat, num. 8. de accusa. & in d. cap. cum. P. manconella: & in cap. 1. nota. 2. ubi latè Decius. de iudi. Et generaliter in qualibet causa, testis qui sponte se ingerit, & sponte vult testificari, est suspectus: authen. rogati. C. de testi. Bartol. in l. quæ omnia. §. 1. num. 2. ff. de procura. & in l. post legatum. §. his verò. ff. de his quibus ut indign. Felin. in cap. secundo. nu.
10 23. de testi. & creditur testi † asserenti se esse inimicum alicuius, vt à testimonio contra illum repellatur. cap. inquisitionis. §. tertiæ. ubi Abb. notat, num. 7. de accus. & sufficit ut à testimonio repellatur, vt subsit aliqua legitima causa inimicitiæ: etiam si testis iuramento examinatus dicat nullum habere odium uel inimicitiam cum illo contra quem testificatur. Salic. in l. 1. in princ. ff. de testibus. & in authen. si testis productus dicatur. C. eodem titul. Alexan. consi. 99. in causa inquisitionis,

num. 3.

nu. 3.volum.1.Hyppol.sing.178.incip. inimicus:quod certè est singulare,& quotidianum. Finaliter arbitrio
11 iudicis relinquitur, † quæ inimicitia sit sufficiens, propter quam testis à testimonio repellatur.glos.in verbo. inimicos,in cap.cum oporteat:ubi Abb. num.4.de accusa.glos.in uerbo,inimicum,in cap.2. de procura. lib. 6.gl.magna in fine,in cap.accusatores.3.q.5. pro quib. est.l.3.§.1.ff.de testi. & authen. de testi. §. si uerò dicatur.colla.7.

SVMMARIVM.

1 *Testium defectus supplentur ex numero. Fallit in causa criminali uel ciuili ardua.nu.2.restat fallentia in crimine hæresis. nu.3.*

SINGVLARE CC.

1 TEstes si sunt plures & minus idonei, ut fidem faciant,eorum defectus supplet numerus.† glo.est sing.in uerbo numerus,in l.3.§.1.ff.de testi.quam dixit sing.& non esse alibi Barto.in l.excusantur.num.7.ff.de excusa.tuto.Io.de Imo.in l.qui testamento,in prin.ff.de testa.Alex.cons.149.viso processu.nu. 5.uol.5. & cons. 21.incip.repetitio in causa,in princ. vol. 4.& cons.5.in causa inquisitionis.num.6.uol. 1.Dec.in c.licet causam. nu.8.de proba.Hyppo.in rub.C.de proba.nu.312.&in cons.109.audito,& intellecto.nu.5, & in practi. crimi. §.expedita.nu.82.quæ communis opinio, & gl. intelligenda est in causa ciuili: secus tamen in causa criminali uel ciuili ardua, in quib. illud quod in fide testium de-
2 ficit, eorum numerus † non supplet: ita notanter dixit Bal.in c.ad nostram,de proba.allegando. c.licet.§.quidam uerò de proba.quod sequitur Feli.in cap.testimo-

nium.num.5.de testi. Dec. in d. cap. licet causam. num. 8.& in consi. 133. viso processu. num. 3.& Hyppol. in locis retro citatis:& in sing. 437. in causis: & singu. 477. incip. in testibus. Sed in crimine hæresis, quanquàm
3 causa sit criminalis & ardua, numerus testium † defectū eorum & qualitatem supplet. cap. in fidei fauorem: ibi, ex numero testium. de hæret. libro 6. ita dicit Francis. Squilla. de fide catho. cap. 34.& Pala. Rub. in sua alleg. hæresis. §. fin.

SVMMARIVM.

1 *Testes qui non sunt idonei, in subsidium an reputentur idonei.*
2 *In causa adulterij domestici admittuntur.*
3 *Ratione difficilis probationis, minus idonea probatio habetur pro plena.*
4 *Qualiter probetur contractus esse vsurarius.*
5 *Qualiter crimen repetundarum aduersus iudicem probetur.*
6 *An l.8.tit.15.lib.2.ordi. intelligenda sit secundum dictum Angel. ibi relatum.*

SINGVLARE. CCI.

1 TEstes † qui aliàs non sunt idonei, in subsidium reputantur idonei: sed non semper, neq; omni tpe, neq; in qualibet causa, sed tantum quando ex natura illius actus qui uenit probandus, alij testes neq; actu neque habitu possunt haberi, prout est in crimine hæresis seu coniurationis, aliorumve delictorum, quorum mos est, quòd semper solent clàm & occultè perpetrari, & non in alijs delictis, vtputa in homicidio, uel iniuria, uel violentia, in quibus delictis habitu multi testes poterant interuenire, sed actu non interuenerūt, nisi testes infames,

infames,uel mulieres,uel alij minus idonei : tunc tales testes in subsidium non reputātur idonei.Ita dixit sing. Ant. de Butrio in cap.tertio loco.de proba. quem ibi Feli.nota. 4. sequitur : & in cap. de cætero. numero 5. de testi.Abb.in c.fi.num. 2.de testi.cogen. Iaf.in l.cunctos populos.lectu.prima, in fine.& in 2.lect.num.50. C.de summa Trini. & fide catho. Alex. consi. 64.uiso themate.uol. 1.Decius consi.310.visis diligenter attestationibus.nu.3.& consi.342.in casu partus suppositi, nu.3.Hyppo.sing.73.incip. plures sunt, & in l. infans, nu.47.ff.de sicarijs.Io.Berna. Diaz reg. 759. incip. testes qui aliàs.pro qua conclusione est.c.in literis.de testi.& capit.fi.de testi.cogen.& l. consensu. C. de repu-
2 dijs: ubi in causa adulterij domestici † admittuntur, quia clàm & occultè fieri solet : & l. ob carmen. §. si ea rei conditio.ff.de testi. ubi arenarium testem uel similem personam admittere cogimur : & ita intelligenda est iuris regula,quòd testes qui non sunt idonei, in subsidium,quando alij testes non possunt haberi,reputantur idonei:de qua.c.ueniens,in 2. de testi.c.fi.de testi. cogen.c.tertio loco,de proba.c.cum dilecti.de electio. l.pe.C.de hære.l.non omnes.§.à barbaris. ff.de re mili.Bal.in l.quia liberi,C.de testi.Iaf.in l.4.§. si tibi ob indicium,nu.4.ff.de cond.ob turp. cau. Hyppo. in l. 1.§. diuus Antonius,in fine.ff.de quæstio.& in cons.61.post reditum,in fine.& consi.102.incip.pauci sunt dies.Fel. in c.insuper.nu.7.de testi.optimè Ioan.Igneus in rep.l. 1.§.serui appellatione.ff.ad Sillani.

Huic conclusioni proxima est alia iuris regula,
3 quòd ratione difficilis probationis probatio † minus idonea habetur pro legitima probatione.l.si vicinis.C. de nuptijs. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui

uel alie.iu.c.maritus,de adulte.c.Michael,de filijs præsbyterorum.Bar.in l.de pupillo. §. si quis ipsi prætori. nu.17.ff.de noui ope.nuncia.Bal.in l.quicũque.nu.24. C,de seruis fugi.& in auth.quas actiones,in fine.C. de sacrosan. ecclesijs. Ias.in l.si quis ex argentarijs.§.prætor ait,nu.20.ff.de edendo.& in l.cum ea.num.5.C. de transa.Petrus Gerar.sing.8.incip.nota quòd in casibus clandestinus.Hyppo.sing.primo,& in rub.& de proba. nu.8.ex quo deducitur decidendi ratio, ad ca. cum in
4 tua diœcesi, de vsuris: ubi probatur contractus † esse vsurarios,ex præsumptionibus & argumentis,propter occultas fraudes quibus quotidie vtuntur vsurarij,ad exigẽdas vsuras,sing.l.regia prima.tit.2.lib.8.ord.quæ probat,illos à quibus vsurarius habuit vsuras, ad probandum contractum vsurarium idoneos esse testes, dummodo ad eos nullum cõmodum pertineat: quod optimè declarat Fel.in c.per tuas,in fine. de testi. post Bal.in l.dictantibus.C.de testa.Roma.sing.355. Didacus à Couarru.lib.3.resolu.cap.3.num.4.& 5.

Hinc est quòd dicit gl. sing. & expressius Ange. ibi, in auth.vt iudices sine quoquo suffra.§.oportet.coll.& quam allegat Hyppo.in l.lex Cornelia,nu.3.ff. de sicarijs.& in consi.61.post redditum. nu.33.quod adhibe
5 tur fides aliquibus, dicẽtibus † pecuniam vel rem quãpiam iudicibus dedisse,vt venalem sententiam proferant:quia iniqui iudices,non coram testibus uel tabellione,sed clam & occultè solent accipere: quam conclusionem ueram esse opinatur Ang. ibi, quando sunt
6 aliæ præsumptiones contra iudicem: † sed. l. 8.tit.15. lib.2.ord.statuit,quòd si sunt tres uel plures affirmantes aliquid iudici dedisse, vt iniquam sententiam proferat,huiusmodi aduersus iudicem est legitima proba-

tio,

tio, vt iudex pœna ordinaria puniatur: de qua conclusione uide supra sing. 102. in fine, vbi optimè.

SVMMARIVM.

1 *Attestationibus publicatis super iisdem articulis vel directo contrarijs, iidem, vel alij testes non recipiuntur, ut euitetur subornatio. Fallit in hæresi. nu. 2. & in alijs casibus remissiue. nu. 3. in criminalibus. nu. 4.*

5 *Defensionibus suis quis non potest renuntiare in criminalibus.*

6 *Sententia condemnatoria non transit in rem iudicatam, in criminalibus.*

7 *Suspitio subornationis cessat in testibus legalissimis.*

8 *Attestationibus perditis testes iterum post publicationem sunt examinandi.*

9 *Iudex ex officio suo pōt testes in causa producere post publicationē.*

10 *Cautela pro uolente producere testes post publicationem.*

SINGVLARE CCII.

1 TEstibus seu attestationibus † publicatis super eisdem articulis uel directo contrarijs, idem, uel alij testes non recipiuntur, ut euitetur subornatio. cap. fraternitatis. c. cum uenisset. cap. causam. in 2. de testi. Cle. fi. de testi. l. 37. & 39. tit. 16. par. 3. l. 4. tit. 11. lib. 3. ordi.
2 quod fallit in crimine hæresis, in quo testes † semper admittuntur, non obstante publicatione. Archi. in c. per hoc, in fine. de hære. lib. 6. Domini. in cap. vt officium. §. uerum. eod. tit. & lib. Albert. in c. 1. q. 16. nu. 19. eod. tit. & lib. Ludo. Carrerius, de hære. num. 124. Villa Diego. de hære. q. 14. Feli. in d. cap. fraternitatis, nu. 10. Ponzinibius de lamijs. nu. 73. Soc. in reg. 498. incip. testibus publicatis. Falle. 11. tum propter fauorem fidei, tum quia publicatio in crimine hæresis secretè

fieri solet:ideoque subornationis suspitio cessat. Non-
3 nullas † fallen.ad regulam positam refert Feli. in c.per tuas,de testi.& in d.ca.fraternitatis & Soc. in reg.503. incip.testes post publicationem, & d.l.39.adde aliam in cap.cum clamor.de testi. quando testis primo obscu rè deposuit.alium sing.casum,in cap. ex tenore.eodem titu.quando incontinenti testes producuntur,uel quãdo de sua defensione ante publicationem instrui non potuit.alium in cap.cum in tua dioecesi. eodem.tit.quã do prius testes fuerunt recepti in iudicio summario,vel in causa criminali,vel extra iudicium alium casum.in c. per tuas.eod.titu.quando non fuit rectè facta publicatio,quem text.bene declarat Hyppol. in l.1.num.19.ff. de sicarijs.alium in cap.causam quæ.in 2.de testi.quando publicatio in certis capitulis tãtum fuit facta: alium casum in l. vnius. §. reus. secundum vnam lecturam.ff. de quæstio.casum in causis criminalibus alium, quibus
4 testes † possunt recipi post conclusionem & publicationem testium,expresse Bart.in l.diui.ff.de poenis, & in l. vnius.§.cogniturum.ff.de quæstio.Hyppol. in l. 1. §. si quis vltro.num.4.ff. eod. titul. est text.in d. cap. cum in tua.vbi glos. & Docto. nam in causis criminalibus suis
5 defensionibus † quis non potest renuntiare,neque da-
6 tur desertio appellationis,neq; vnquàm sententia† condemnatoria transit in rem iudicatam. Anan. in cap.de his,in fine.de accusa.text. in d.§.cogniturum. glos.in l. pactum inter hæredem.ff.de pactis.Hyppol. in l.vnica. num.144.C.de rap.virg. præterea alium casum ad supra dictos scripsit Spec.titu. de Instru. editio.§.fin.versic.sed pone, quem refert Alexan. in authen.iubemus. colum.3.C.de iudi.Hyppol.in d.§.si quis vltro. nume. vndecimo,& in consil.primo nume.75.videlicet quan-

do testes sunt legalissimi, omniq; exceptione maiores,
7 quia in eis cessat omnis suspitio † subornationis, adde alium, quando post publicationem testium, per facti euidentiam possit contrarium probari. Bald. in l. si quis testibus, in fine. C. de proba. nu. 161. cum sequentibus. Hyppol. in rub. C. de proba. alium, quando atte-
8 stationes † sunt perditæ, quòd iterum post publicationem testes sunt examinandi. cap. fin. de proba. Spec. ti. de probatio. §. satis vtiliter. Hyppol. in d. rub. de proba.
9 nume. 339. addendus est alius casus, quòd iudex † ex offic. suo potest testes in causa producere post publicationem. Bal. in l. ampliorem. C. de appel. sequitur Alex. in l. 4. §. hoc autem iudicium. colum. 3. ff. de damno. infecto. Barba. in cap. ad petitionem, nota. fi. de accusa. Hyppol. plurima referendo in l. 1. §. si quis vltro. num. 8. ff. de quæstio. & in consil. 60. incip. sermonem rectum. nu. 19. ac ita ex prædictis iuris professores modo relati col-
10 ligunt cautelam, † quòd pars quæ vult testes producere post publicationem det nomina testium iudici, & se absentet, & iudex ex suo officio illos producat, cum iudici nunquam sit conclusum in causa. l. ubicunque. ff. de interroga. actio. cap. iudicantem. 30. quæst. 5. gl. 1. in c. fi. de confessis. gl. in c. 1. ubi Francus. nu. 4. eod. tit. lib. 6. c. per tuas. ubi gl. de testi.

SVMMARIVM.

1 *Testes singulares in crimine hæresis an probent.*
2 *Testes singulares regulariter non probant.*
3 *Quando sunt testes singulares, dictū unius debilitat dictum alterius*
4 *Tantum probant mille testes singulares quàm vnus.*
5 *Non defertur iuramentum habenti plures testes singulares.*
6 *Quando dicantur testes singulares.*
7 *Quando testis plus dicit in dicto suo quàm alius, non dicitur singularis.*

8 *Quando*

8 *Quando testes in modico sunt contrarij, non dicuntur singulares.*
9 *Quando testes concordant in substantia rei, & non in uerbis, non dicuntur singulares.*
10 *Singularia dicta Archi. circa singularitatem testium.*

SINGVLARE CCIII.

1 TEstes singulares † in crimine hæresis plene probare affirmat Iaco. Butri. in l. Arriani, post glos. ibi. C. de hære. Sal. in l. quicunque. C. eod. tit. de hære. Bald. in cap. cum omnes, de consti. Alex. cons. 72. incip. inspecto diligenter. num. 4. volum. 1. & Corneus consi. 28. vol. 3. sequitur Ias. in rep. l. admonendi. num. 256. ff. de iureiuran. dicentes, quòd ad probandum aliquem esse hæreticum in genere, sufficit per testes singulares diuersas illius hæreses probare: veluti si aliquis testis dicat ꝙ Lutherus asseruit vota castitatis neminẽ obligare: & alter testis dicat, ꝙ audiuit eundem dicentem non esse obediendum Papæ, & ita testes de diuersis hæresibus testificantur, tales testes probant in genere illum esse hæreticum: ita tenuit Ioan. de Imol. in cap. cum oporteat. de accusa. Decanus Segouiensis de hæresib. c. 12. Hyppol. consil. 1. num. 28. & num. 41. Albertinus in c. 1. q. 16. num. 51. de hæret lib. 6. Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 62. num. 24. vbi rationem huius rei assignat, quòd omnes hæreses sunt connexæ & inuicem colligatæ, vt his verbis inquit cap. excommunicamus. 1. de hæret. & quòd hæc opinio seruatur in practica. licet esset tutius secundum eum quòd super hoc fieret constitutio: sed Anto. de Butrio. in d. cap. cum oporteat, de accusa. affirmat, quòd si vnus testis deponat quòd Titius dixit Christum non esse natum de virgine: & alter testis

ftis dicat,quòd idem Titius dixit in Trinitate non esse æqualem potentiam,quòd tales testes non probant illum esse hæreticum, quia sunt testes singulares.Id etiã tenuit idem Ant.in cap.veniens.1.in fine. de testi.Alex. consil.19.in his quæ in themate.nume.22. volum.4.& consi.100.super primo.num.6.volum.1.& Hyppol.sibi contrarius consi.109.audito. num.7.& hanc dixit esse
* communem opinionem Pala.Rub.in allega.hæresis.§. 12.& Iaco.Septi. sibi etiam contrarius in Instit. catho. cap.50.in princ.Nicola.Boërius sing.in decisione.342. incip.& videtur per totam illam decisionem:quas opiniones diuersas nititur conciliare Feli.in c.licet ex quadam.col.pen.de testi.& Fran.Squillac. de fide catho.c. 34.& cap.45.

Vltima verò opinio mihi semper placuit,quia testes
2 † singulares regulariter non probant.cap.licet causam. §.quanquam.de proba.cap.cum dilecti, de accusa.cap. bonæ in primo.§.contra vero.de electio. cap. cum ecclesia sutrina.§.nos igitur. de causa posse. & proprie. l. ob carmen.§.fin.ff.de testi.ratio est, quia non est numerus testium, sed singuli singula dicunt. Immo dictum
3 † vnius debilitat dictum alterius, ideo tantum vel mi-
4 nus probant mille testes † singulares quàm vnus testis: vt dicit Bald.in l.iurisiurandi.num.4. C. de testi.& in c. tam literis.eodem tit.& in l.de quibus:versic. sed nunquid testis.ff.de legi.Anto.in d.cap.veniens, in 1.in fin. de testi.Alex.consi.19.in his quæ in themate. num. 22. volum.4.Ias.in repe.l.admonendi.num.256.ff.de iureiuran.Decius consil. 189. in casu proposito. num. 8.& consi.310.visis diligenter.num.7.& latè consi.534.procedendo breuiter. num.12.Hyppol.consil.109.audito & intellecto.num.4.& sing.114.incip. vulgatum,ideo

in

in ſupplementum probationis habenti plures etiam
5 teſtes ſingulares non defertur iuramentum. † Vt concludit Iaſ.in d.rep.l. admonendi. nu. 256. & dicuntur
6 teſtes † ſingulares quando ſuas atteſtationes in vnum rei finem non conferunt. Et ſingularitas in teſtib. alia eſt obſtatiua, & iſta omnino infringit teſtimonium: alia eſt adminiculatiua, & iſta teſtimonium coadiuuat, ut dicit Bal.in c.licet cauſam.nu.11.de proba. & in d. l.de quibus.col.pe.& clarius eius uerba exponendo dicendum eſt, quòd ſingularitas teſtium quandoque eſt cũ contrarietate: interdum cum diuerſitate: ſæpe etiam cum connexitate. Quando cum contrarietate, quia innicem ſibi contrariantur, vtputa ſi vnus ait & alter negat, neuter aliquid probat, & in hoc caſu vere dici poteſt quòd dictum vnius eneruat fidem alterius: exemplum eſt in illis falſis teſtibus, qui Suſannam adulterij ream facere voluerunt, ut in cap. 13. Danielis. Interdũ verò cum diuerſitate, vtputa, quia ſingularitas teſtium eſt circa diuerſa & pœnitus ſeparata, tunc ſibiinuicem non abrogant fidem; & in hoc caſu uerè dicitur, quòd tantum probant mille teſtes quantum vnus, cum quilibet teſtis ſit ſingularis & non habeat conteſtem, & ita procedit dictum Bald.& ſequatium: in d.l. iuriſiurandi, nu.4. Sed ſi ſingularitas inuenitur in rebus connexis, uel in eis quæ ad eundem finem tendunt, dictum vnius coadiuuat dictum alterius, ueluti ſi unus teſtis dicat ſe uidiſſe Petrum numerantem Titio centum aureos: & alter dicat ſe audiuiſſe Titium confitentem dictos centum aureos: ita Bald.ubi ſup.& Fel. in d.cap. licet ex quadam. & bene Decius conſi. 650. & ad probandum actum indiuiduum, ſufficit partes eius probare per teſtes ſingulares: ideo ad probandum celebra-

tionem missæ, sat est quòd singuli testes de singulis par tibus missæ testimonium perhibeant.glo.communiter recepta,in cap.nihilominus.3.q.9. de qua per Feli.vbi
7 suprà : & quando vnus testis † plus dicit in dicto suo quàm alter testis, non tamen ob id sunt contrarij uel singulares. Ita Anto.in cap.1.de offi.lega.Dec.consil. 100.in causa inquisitionis,nume.4. & 6.& quando te-
8 stes † in modico sunt contrarij benè probant. Hyppol. latè in l.furem,num.20.ff.de sicarijs. allegando Ant.in cap.2. de regula. & quando testes non concordant in causis scientiæ,non ob id sunt singulares,si in dictis cõcordant.Sing.est dictum Inno.in cap.qualiter & quando,in 2.de accusa.de quo latè Lanfran. in tracta.de te-
9 sti.num.25.& quando testes † sunt discordes & varij in verbis,sed in effectu & substantia rei probandæ sunt cõ cordes, non dicuntur singulares:nam narrandi diuersitas nihil penitus nocet, quando idem in effectu profertur. Hoc probat. l. qui sententiam. C. de pœnis. l. quicunque.§.idcirco.ubi Sali.C.de hære.cap.nihil obstat narrandi diuersitas,de verb.sign.glos. sing.in verb. substantia ueritatis,in cap. dudum.de conuers. cõiuga. gl.in d.c.cum ecclesia Sutrina. Bal. in l.testium,n.13.C. de testi.Ias.in l.quæ extrinsecus,nu.5.ff.de verb. obli.& in l.fi.nu.18.C.de bono.posse.secundum tab. Feli.in c. cum tu,nu.14.de testi. Dec. consi. 100.in causa inquisitionis,nu.6.latissimè Hyp.in rub.C.de prob. nu. 356.

Et licet ex probationibus minus perfectis fiat integra probatio,quia singula quę non prosunt, multa collecta iuuant.l.sancimus.C.de testa.cap.cum causam.de proba.plenè Hyppol.in d.rub.C. de proba. num. 309. tamen quando testes sunt singulares, probatio imperfectà facta per vnũ testem, nõ cõiungitur alteri proba-

tioni

tioni imperfectæ, ut fiat plena probatio. Abb. in d. cap. cum causam, dicit communem opinionem Alex. consil. 1094. repetitis, num. 3. volum. 7. & dicit sing. Archi. † in c. nihilominus. 3. q. 9. quòd si quis vult probare se possedisse per decem annos, & vnus testis deponit de decem annis: alter verò de viginti, & alius de triginta: quòd tales testes non probant, tanquam singulares: & ibidem addit Archid. quòd si aliquis petit decem ex causa mutui, & vnus testis deponit de decem, & alter testis de quinque, quòd sunt testes singulares: & non probant de quinque, quia diuersitas summarum præsupponit diuersitatem actus. l. cum centum. ubi Bart. ff. de adimen. lega. l. 1. ff. de proba. & illud optimè intelligit & declarat Feli. in c. licet ex quadam, nu. 2. de testi. ubi inquit, quòd si vnus testis deponit de auditu, & alter testis de visu, non probant, quia sunt singulares, & differunt in sensu: ubi latissimè Feli. de singularitate testium, & 10. modis testes dicuntur singulares, vt optimè explicat Lanfran. Oria. in tracta. de testi. nu. 24.

SVMMARIVM.

1 *Testium examinationem in criminalibus, alicui, non debet iudex committere.*
2 *Nullus magis scire potest quàm iudex, quanta fides testibus sit adhibenda.*
3 *Quæ in teste consideranda sunt.*
4 *Testis qui citò respondit, præsumitur mendax.*
5 *Testis qui morose loquitur, præsumitur dubius.*
6 *In crimine hæresis testium examinatio committi potest.*
7 *Ea quæ iudicantem oportet rimari.*

SIN-

SINGVLARE CCIIII.

Testium examinationem in causa criminali, alteri
1 iudex† non potest committere:sed ipse testes examinare tenetur.l.3.§.diuus:ibi, nã ipse interrogare soleo.ff.de testi.l.iudices.& auth.apud eloquentissimum: ubi Bald.& Sal.& alij.C.de fide instrum.glo.fin. in cap. 1.de testi.cogen.glos.3. in cap. atsi clerici. de iudi.gloss. pen.in cap.constitutus, de fideiusso. cap. 1.ubi gloss.in verbo prohibente,de iudi.lib.6.cle.1. ubi glo.in uerbo ciuili, de offic.delega.l.27.in fine,tit.16.par.3. Bald.in l. si qui testium,in princ.C.de testi.Ias.in rep. l.admonendi,num.212.cum sequentibus.ff.de iureiuran.Hyppol. in l.1.num.10.ff.de quæstio. usqueadeo id verum est; q consuetudo in contrarium non valet, ut iudex examinationem testium in causis criminalibus tabellioni, uel alteri committat:sentit glos.in cap. testes. 3. q.9.quam sequitur Feli.in cap.cum causam, in primo, num.21.de testi.ubi ad hoc allegat Innoc. & alios: & ob id iura dicunt quòd probationes fiunt iudici. l. quingenta. ff. de probat.l.si quando.C.de testi.l.1. C. de rebus alie.non alie.l.doce ancillam.C.de rei vendi.l.2. C. ex quib. cau-
2 sis maio. nullus † magis scire potest quàm iudex, quãta fides testibus sit adhibenda,ut inquit l. 3. §.1.ff.de testi.
3 ut iudex ipsemet consideret † an testes ad interrogata respondent,uel ex tempore,uel premeditato sermone, uel qui verisimiliora deponunt,uel qua fronte,vel quo vultu,quove rubore,qua trepidatione:cautus enim iudex omnia debet inspicere,& alia signa vultus testium. An testes sint tristes uel ridentes,uel lachrimantes,uel pallentes, nam difficile est crimen non prodere vultu: & inquit Iuuenalis Satyra. 13. quos diri conscia facti

mens

mens habet attonitos,& surdo verbere cędit:& legitur in ecclesiastico. c. 13. cor hominis immutat faciem illius & Prouerbiorum.cap. 10. pauor his qui operātur malum,& ibidem.c.28.fugit impius nemine persequēte:iustus quasi leo fortis absque terrore erit: quod refert Bald.in l.executionem.num. 34. C. de execut.rei iudi.& in Sapientia.cap.17.cum sit timida nequitia testimonium dat condemnationis. & ibidem cap.4.venerunt in cogitationem suorum peccatorum timidi.quæ oīa cautus iudex in scriptis iubeat reddi,ut dicit Innoc. in cap.quoniam contra.num.5.de proba.Bald. in l.pręsbyteri,in prima.in prin.C.de sacrosanct. eccle.idem & Barto.in l.3.in princ.ff.de testi. Felin.in cap.sicut.num. 16. de re iudi. Hyppol. sing. 103. incip.varietas:& in l. eos qui diuersa.nu.3:ff. de falsis. est l. regia sing. in hoc, 26.tit.16.par. 3.aliàs iudex in sindicatu tenetur. Bald. in l.Lutius.ff. de his qui nota.infam.& in l. nullum.post principium.C.de testi.Felin.in d.cap.quoniam contra. num.49.vbi latè Decius in eodem, num. 49.& propter supradicta inquit glos.sing.& est finalis in cap. fi.5.q.5.

4 quòd testis † qui cito respondit præsumitur mendax: quam sequitur Abb.in rub.proe.decreta. in prin.idem & Ant.in cap.cum causam,in primo.de test.Rom.sing.

5 445.incip.an ille: & testis qui morose loquitur † præsumitur dubius.cap.ponderet.50. distin. Abb.ubi supra. nume. 2. ideo merito ut omnia hæc iudex non ignoret ut rectè iudicet,ipsemet per se debet testes recipere, & non alteri committere: quod quidem fallit & speciale

6 est in crimine hæresis, in quo testium † examinatio alicui committi potest per iudices vel inquisitores fidei. cap.ut officium.§.uerum.de hære.lib.6.Ioan.Nicola.de hære.not.35.incip.receptissima.in fine.Feli.in cap.cum

causam,

causam, in primo. num. 21. de testi. & vices suas inquisitores alijs possunt committere. glo. est sing. in uerbo. ipsorum. in cle. nolentes, de hæret. sequuntur Domi. & Perus. in cap. præsidentes. num. 2. de hæret. in 6. Fran.
* Squilla. de fide catho. cap. 39. hanc dixit communem opinionem Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 34. nu. 15. rectius tamen arbitror quòd iudices hæreticę prauitatis regulã supra in limine positam seruent, potius quàm fallentiam & casum specialem: nam in tam graui crimine cum multa oportet cautela procedere, ut dicit. c. vt
7 officium. §. 1. de hære. in 6. & iudicantem † oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere, ut inquit cap. iudicantem. 30. quæst. vltima. c. cum Ioannes, de fide instru. cap. cum clamor. vbi gl. de testi. l. vbicunque. ff. de interroga. actio. ideo periti iudices debent testes interrogare, de loco, & de tempore, & de hora delicti, & de ætate, & colore, & vestibus, & statura delinquentium, & de alijs personis, si illic erant, & de alijs circunstantijs suprà positis, ut delinquentes detegantur, & pp hæc hodie cautum fuit in prima Instructione Hispalensi. cap. 17. quam refert Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 62. num. 8. quòd testium examinationem alteri inquisitores non committant, nisi in duobus casibus: videlicet, quando testes legitimè sunt impediti, & quando non decet ut inquisitor ad eos accedat.

SVMMARIVM.

1 *Testi in morte reuocanti suum primum testimonium non creditur.*
2 *Testimonium proprium non ualet quis in eodem casu infirmare.*
3 *Testimonio posteriori statur in causa hæresis.*

4 *Testis in articulo mortis magis timet offendere Deum quàm homines.*

SINGVLARE CCV.

1 TEstis † qui contra aliquem testimonium protulit, si postea in articulo mortis illud reuocat, dicẽs falsum dixisse, priori testimonio standum est. l. si quis in graui. §. si quis moriens. vbi Bartol. ff. ad Sillania. Bald. in authen. si dicatur. colum. 2. C. de test. Abb. & Decius in cap. per tuas. de proba. Felin. in cap. literas. num. 20. de pręsumptio. & in cap. exhibita. de homi. latè Hyppo. in practi. crimi. §. restat. num. 3. quod probare videtur. l. 1. §. si quis non ab aliquo. ff. de Carbo. edicto. & cap. sicut. de testi. & l. 26. & l. 30. tit. 16. par. 3. quia qđ quisq; sua uoce dilucidè protestatus est, in eundẽ casum pro-
2 prio testimonio † non valet infirmare. l. generaliter. C. de non nume. pecunia. cap. per tuas, de proba. Hyppol. sing. 257. incip. nemo audiendus est: non omnis moriens est sanctus Ioannes Euangelista, etiam si corpus Christi accipiat, vt dicit Bartol. in d. §. si quis moriens, & Ias. in l. 1. nu. 16. ff. de eo per quem factum fue. Hyppo. in practi. crimi. §. restat. nu. 11. & non semper præsumitur quòd quis dicat verum in articulo mortis. l. qui testamentum. ff. de proba. l. rationes. C. eo. tit. gl. in ver. tam graue. in c. literas, de præsumptio. & quia primum iuramentum fuit solemne: & testimonium dictum fuit cum iuramento & coram iudice: & posterius minus solemne & sine iuramento. cap. tuis. de testi.

Sed in causis hæreticæ prauitatis posteriori testimo-
3 nio † statur: ita tenuit Hypp. cons. 109. audito & intellecto. nu. 31. ubi tua consuluit: & Cur. senior cons. 69. & Iac. Septi. in Instit. catho. c. 62. nu. 30. quod intelligit &

declarat

declarat quando ſecundum dictum iuuatur aliquibus cōiecturis & inditijs veriſimilibus: & exprimit cauſam probabilem ſuæ reuocationis: quæ omnia bene probātur in cap.accuſatus.§.licet.de hæret. lib.6.

4 teſtis † enim magis timet offendere in articulo mortis, maieſtatem diuinam, quàm humanam, præſertim quòd nullus præſumitur, maximè tempore mortis, immemor ſuæ ſalutis.l.fin.C.ad l.Iulia.repe.cap.ſancimus.1.q.7.& in cap. in noſtra.de procur.ibi,non eſt veriſimile quòd ſuæ ſalutis obliti.notatur in gloſ.in cap.mulieri,de iureiuran. & gloſſ.in cap.ſicut nobis,de ſenten.excommu. aliàs in d. cap. literas.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis repetitus in eadem cauſa ſuper eiſdem, poteſt ſe ad ſuum dictum referre primum, uel petere ut illud ſibi legatur. Fallit in crimine hæreſis.num.2.contra fallentiam vi.cum ratione num.3.*

SINGVLARE CCVI.

1 TEſtis † qui iam ſuper aliqua cauſa fuit examinatus, & ſuper eadem cauſa uel capitulo ex illa pendente iterum examinatur, ne in dicto ſuo variet, uel uacillet, poteſt ſe ad primum dictum referre, uel à iudice petat primam teſtificationem ſibi exhiberi. Ita Bart. in l.eos qui diuerſa,num.6.ff.de falſis:allegando. l.ſi exhibuiſſent.§.2.ff.de publi. dicens hoc eſſe optimum conſilium iudici, & in l. legata inutiliter. ff.de lega.1.Bald. in l.ſolam,num.5.C.de teſti.allegando. l. fundi Trebatiani.ff. de vſu. lega. ubi iuriſconſultus Scæuola inquit, reſpondeo ut iam reſponſum eſt. Idem Bald. in l.iu-

risiurandi,in princ.& in l. fin.nu.7.C.de testi.Ancha.in cle.fi.in fine,de testi.Alex.cons.56.viso processu. col.2. vol.2.latè Hyppol.in l.ex libero homine, num.13.cum sequen.ff.de quæst.& in d.l.eos qui,num.4. Sed in cri-
2 mine hæresis testes † debent iterũ suum dicere testimonium, non ostenso vel exhibito priori dicto. Ita Iaco. Sept.in Institu.catho.cap.62.in fine,allegando Boeriũ, decisio. 108. quod satis inhumanum meo iudicio esse arbitror:nam si longum tempus esset elapsum, iam primæ attestationis testis esset penitus oblitus: cum labi-
3 lis sit † hominum memoria. l. 2. §. si quid autem. C.de vete.iure enuclean.;c.porrecta.de confir.vti. uel inuti. cap.præterea.23.distin.ideo cautus testis sequatur cõsilium Barto.in d.l.eos qui. quòd ille dicat, quòd si apparuerit aliter dixisse in alia examinatione quàm hic: quòd ex tunc corrigit dictum suum, & illud reducit ad primum dictum: cum illo tempore melius huius rei erat memor,ne reatu periurij testis inuoluatur.

SVMMARIVM.

1 *Testium publicatio in crimine hæresis publice facienda non est.*
Quid in hoc seruetur per Instructionem Hispalensem.num.2.

SINGVLARE CCVII.

1 TEstium publicatio † in crimine hæresis publicè facienda non est.cap.fin.§.pen.de hæret.lib. sexto, propter rationem ibi positam: quem textum in hoc bene declarant Ant.& Abb.in cap.præterea, in 2.de sponsa.& Gundissaluus de Villa.de hæret.q.14. Alphonsus Guerrero in thesauro religionis christianæ.ti.de hære.

nu.20.

num.20.Ludoui. Carre. de hæret. §. versa autem vice.
2 num. 10.hodie † in prima Instructione Hispalensi cautum est, quòd depositiones testium publicentur, & earum copia detur reis, suppressis quibusdam circunstantijs, ne eorum uel accusatorum defensio pereat: & Inquisitores hæreticæ prauitatis diligenter inquirant de vita & moribus testium, & eorum legalitate.

SVMMARIVM.

1 Personæ in dignitate constitutæ torqueri non possunt propter delictum. nec consuetudo contraria ualet. nu. 2. etiam deposita dignitate. nu. 3. & si de facto tortæ confiteantur, non ualet confessio licet ratificetur. num. 4. Fallit in crimine hæresis. nu. 5. in quo pronior esse debet iudex ad torturam, & assignatur ratio. nu. 6.

SINGVLARE CCVIII.

1 TORQVERI non possunt propter delictum milites, † seu decuriones, doctores, nobiles, seu patricij, qui vulgari nomine filij dalgo nuncupantur. l. milites. l. diuo Marco. lege, decuriones. C. de decurio. l. tertia. §. pœna militum. ff. de re mili. l. 24. titul. vigesimoprimo parte secunda l. 2. titul. trigesimo, parte septima. l. quarta, & quinta. titul. secundo, libro quarto ordi. neq; aduocati torquentur. Bartol. per text. ibi, in l. prima. C. de aduoca. diuers. iudi. bene Iason in l. miles, numero nono. ff. de re iudi. vsqueadeo id verum est quòd con-
2 suetudo † in contrarium, quòd nobiles torqueantur, est nullius momenti: textus est singul. quem ibi notat Bartol. in l. omnes iudices. C. de decurio. libro decimo, quem dixit esse singul. Roma. singul. 488. incipien. mili-

tes:& Hyppol.in l. edictum, nu.3.ff.de quæst. & etiam
3 finita illa dignitate † propter memoriã & vestigia pręstitæ dignitatis prædictæ personæ non torquentur.l.nihil.C.de quæstio.& d.l.diuo Marco.Bartol.in l. 1.C.de aduoca.diuers.iudi.Hyppol.sing. 107. incip. priuilegiũ dignitatis:& sing.179.incip. viget communiter:& si de facto tales personæ prohibitæ torqueri,torquentur,
4 eorum confessiones † in nihilum eis periudicant:etiam si superueniat ratihabitio.glos.est singul. in l. pen.ff.de quæstio.quam sequitur Bald.in l. Imperator, in 2.ff.de sta.homi.Hyppo.in l.edictum,num.17.ff. de quæst.ubi alios allegat.

5 Sed omnes prædictæ personæ † prohibitæ torqueri, & aliæ ab Abb.relatæ, in cap. cum in contemplatione, de reg.iuris,& in l.2.titul.30. par. 7. possunt in crimine læsæ maiestatis,& in crimine hęresis torqueri.l.4.C.ad l.Iulia.maiesta.l.& si excepta.C. de male.& mathe.l.24. tit.22.par.2.Ang.in tracta.malefi.in verbo,fama publica.versic.6.quæro.Otalora de nobilitate.5. parte princip.cap.fin.nume. 4. Carrerius de hære. §.circa igitur, num.4.Iacob.Septi.in Institu. catho. cap. 63.num.26. in quo loco inquit, quòd in hoc crimine pronior esse
6 debet iudex † ad tormentum, quia occultum: & tunc tortura fieri debet,provt in alijs delictis: & dari debet defensionis copia reo, antequam subijciatur torturæ: dato termino intra quem inquisitus inditia purget. Bart. in l. fin. num. 8.ff.de quæstio.Hyppol.in l.1.nu.5. ff.eod.titul.Gundissal.de hæret.q.13.in princip.vbi de materia torturæ in hoc crimine:& latissimè Iac. Septi. in Institu.catho.cap.63.per totum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Præsens & tacens in re magni præiudicij non dicitur consentire, sed potius dissentire. ratio assignatur. num. 2. Fallit in hæretico. num. 3. cum ratione. num. 4.*

SINGVLARE CCIX.

1 TAcens † etiam si sit præsens, in re graui, vel in his quæ sunt magni præiudicij, non videtur consentire. l. qui vas. §. vetare. l. si quis cùm sciret. ff. de furtis. gl. in verbo electo, in cap. postulasti. de iure patro. Inno. in cap. in Genesi, de electio. glos. & latè Felin. in cap. nonne. de præsumptio. Bart. Imola, Rom. Alexan. & Ias. in l.
2 quæ dotis. ff. solu. matri. quia iuri † suo in dubio non præsumitur quis præiudicare. l. cum de indebito. ff. de proba. l. fin. C. de arbi. tute. cap. super hoc. de renuntia. Sed in odium hæreticorum videtur esse speciale, quòd ta-
3 cens † videatur consentire. cap. 2. de hæret. ubi Abb. & Felin. & alij dicunt nota. casum in quo fauore fidei taciturnitas nocet: vnde dicit Ioan. de Imol. in cle. 1. de vsuris: & Francis. Squillacen. de fide catho. cap. 25. in
4 prin. quòd qui interrogatus † de fide tacet, neque affirmat neque negat, dicitur hæreticus.

SVMMARIVM.

1 *Transactio licita est super crimine capitali pœnam sanguinis irrogante. Ratio num. 2. Fallit nu. 6.*
3 *Iudex non obstante pace vel transactione potest delinquenti imponere pœnam ordinariam delicti.*
4 *Confessio delicti non arguitur ex transactione.*
5 *Consuetudo in pœnis imponendis seruanda est.*
7 *Cautela ad transigendum ubi non est licita transactio.*

SINGVLARE CCX.

1 TRansactio † licita est super crimine capitali, pœnam sanguinis irrogante.l.transigere.C.de transa.c.si quem pœnituerit.§.in omnibus.2.q.3.c.si.5. q.2. l.22.tit.1.p.7.natura quippè dictat,ut liceat vnicuique
2 sanguinem † suum redimere.l.2.ff. de bonis eorũ qui si bi mort.consci.quæ.l.22. in omnibus cum iure communi concordat,quòd non obstante pace seu transactione facta cum ipso vulnerato, vel cum hæredibus
3 occisi,iudex † potest ponere pœnam ordinariam delicti.Bar.in d.l.trãsigere.nu.7.Bal.in l.1.§. & post operis col.1. ff. de noui ope. nuntia. quam dixit communem opinionem Gandinus,in tracta.male.rub.de transa.& alijs pactis in male.col.4.neq; his obstant uerba dictę. l.22.ibi(no pueda recebit pena enel cuerpo)quæ intelligi debent,idest,propter illam trãsactionem, ne videa
4 tur reus † transigendo delictum confiteri: iuxta. l. in omnibus criminibus.ff.de præuarica.gl.& docto.in d.l. transigere: non tamen negatur in d. l.22. quin reus possit pro delicto pœna ordinaria puniri: & iste est bonus sensus ad dictam legem regiã: quam legem latius ibi Villarpando in sua repe.explicat. Sed iam in regno Castellæ vsus obtinuit,quòd iudices solet.d.l.22. interpretari,quòd non ponatur pœna ordinaria delicti,facta concordia vel transactione cum parte,& ita est con
5 suetudo † quæ in pœnis ponendis seruanda est.gl.in l. hodie.ff.de pœnis.gl.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui nota.infamia.Abb.in c. inquisitionis. nu. 9. de accus.

Finaliter speciale est in crimine hęreseos,ꝙ quàmuis sit crimen capitale,& pęnam sanguinis irroget, neutiquam

6 quam transigere † vel pacisci licet. Bald. in L. accusationem. C. qui accusa. non poss. sequitur Purpura. in d. l. transigere: & Iac. Sept. in Insti. cath. c. 30. nu. 7. & Ioan. Nicol. de hære. nota. 8. incip. opinor. dicens, q̧ talem offensam nemo nisi solus Deus remittere potest: ad alia verò delicta in quibus non est licita transactio refert
7 tres cautelas † Ias. quarum una est, quòd fiat authoritate & licentia iudicis, vt accusans vt calumniosus non puniatur: & accusatus pro confesso nõ habeatur: & ita quotidie in practica seruatur. l. fi. C. de abolitio. c. fin. 5. q. 2. gl. sing. in d. §. aliàs. l. in omnibus, Gandinus, ubi supra in rub. de transf. col. 1.

SVMMARIVM.

1 *Vasalli propter manifestam hæresim domini ab eius obsequio liberantur. neque id recuperat, quamuis ecclesiæ reconcilietur nu. 2.*

SINGVLARE CCXL.

1 VAssalli † liberantur ab omni fidelitate & obsequio suorum dominorum, si ipsi domini in hæresim manifestam sint lapsi. c. excõmu. in 1. §. moneatur, & c. fi. de hęre. ubi Io. And. idem asseruit esse in seruis & libertis: neque id
2 recuperant † quamuis ecclesiæ recõcilientur, prout ibi Card. Host. & Abb. tenent, & Corrad. Brun. de hære. lib. 4. c. 14. Iaco. Sept. in Institu. catho. c. 22. in fine, & Alphõ. Aluarez Guerre. in thesau. religionis christianæ, tit. de hære. num. 23. & Ludo. Carre. de hære. §. nunc de pœnis. num. 30. ubi debitor etiam cum iuramento liberatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæreticis prohibita est suarum rerum venditio. Secus in alijs delinquentibus.nu.2.Ratio. nu. 3.*
4 *Purgatio indicitur conuersanti familiariter cum hæretico.*
5 *Conuersans cum aliquo præsumitur eius vitam & mores agnoscere.*
6 *Saul Rex cum prophetis prophetabat, & cum iniquis insanibat.*
7 *Carnes putridæ sunt resecandæ.*

SINGVLARE CCXII.

1 VEndere † res suas hæreticis prohibitum est.l. Manichæos.C.de hæret.cap.excom.1.§.credentes:de hæret.cap. cum secundum leges. eod. titul. lib. 6.l.4.in fine.titu.26.par.7.Ioan.Nicol.de hære.not.48. incip.nouit,ubi aliud speciale ex hoc deducit: pro alijs
2 uerò delictis alter † est.l.post contractum. ff.de dona.l. reo criminis.ff.de solu.neque contrahere neque negotiationem aliquam cum hæretico exercere licet.c.sicut 1. de hæret. quia periculosa est hæreticorum conuer-
3 satio, † vt dicit diuus Paulus Epistola. 1. c.5.ad Corint. neque cibum cum eis esse sumendum : latè Corradus Brun.de hæret.lib.6.cap.1. Iacob. Septi. in Institu. catho. cap. 11. de communicatione impiorum vitanda: & est text.sing. in cap. inter solicitudines, de purg. cano. ibi, in pœna autem familiaritatis illius quam cum hæret.scienter habuisse dignoscitur, quòd qui conuersatur cum hæret. & est eis nimis familiaris,oritur sinistra suspitio contra eum,taliter quòd sit necessaria pur
4 gatio. † ita per d. text. tenuit Hosti. in summa. titul.de hæret.§.qualiter deprehendatur.nume. quarto, & Alphonsus Aluarez Guerrero,in thesauro religionis christianæ.titul.de hæreti.num.9. in fine. & Alphonsus de

Castro.

Caſtro.de iuſta hæret.puni.lib.2.cap. 17. optimè facit text.in cap.nulli.& in cap.repellantur. de accuſa. & ca. cum in iuuentute.de purga.cano.ibi, ab illius familiaritate ceſſando,&tex.in cap.quorundam relatione.32. diſt.ibi:Immoderatum teneat familiaritatem,& ob id mala fama ei orta ſit, quia præſumitur quòd conuer-
5 ſans † cum aliquo eius vitam & conuerſationem agnoſcat.cap.poſtquàm.de electio.cap. quoſdam.& c.quanto.de præſumpt. & talis præſumitur propter mutuam, & aſſiduam inter eos comuerſationem,prout ſacra ſcriptura teſtatur.Prouerb.13.qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit, & amicus ſtultorum ſimilis efficitur: & cap.22.Prouerb. noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioſo,ne fortè diſcas ſemitas eius:& cum ſancto ſanctus eris, cum peruerſo peruerteris:& Eccleſiaſticus cap. 13. dicens per ſimilitudinem, qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, & qui communicauerit ſuperbo induet ſuperbiam. & opti-
6 mum exemplum Saulis †Regis,qui cum prophetis prophetabat,& cum iniquis inſaniebat, prout eius narrat hyſtoria.1.lib.Reg.capitu. 10. & ideo talis præſumitur quiſque,quales ſunt hi cum quibus conuerſari ſolet: ac iuxta vulgatum prouerbium, ſimiles cum ſimilibus facillimè congregantur: ſimilitudo eſt mater amoris,beneuolentiæ & familiaritatis, & æqualis æqualem delectat,ut in veteri prouer.cicada cicadæ chara,&formica formicæ. Ideo à ſocietate & familiaritate eorum tanquàm à peſte fugiendum eſt, ut inquit tex. ſing.in cap. & ſi iudæos,de iudæis. ibi, in noſtrā familiaritatem admiſſi,nobis illam retributionem impedunt, quàm mus in pera,ſerpens in gremio, & ignis in ſinu, ſuis conſueuerunt hoſpitibus exhibere,& cap.corripiuntur, in fin.

24.q.3.

24.q.3. ibi, boni pastoris est separare ab ouibus sanis morbidam, & est tex. egregius literis aureis inscribendus in cap.resecandæ.24.q.3.uerba sunt diui Hierony-
7 mi: resecandæ sunt putridæ carnes, † & scabiosa ouis à caulis repellenda: ne tota domus, massa, corpus, & pecora, ardeant, corrumpantur, putrescant, & intereant. Arrius in Alexandria vna scintilla fuit, sed quoniam statim non fuit oppressus, per totum orbem eius fama populata est.

SVMMARIVM.

1 *Vxor uel maritus ex nulla causa sine iudicio ecclesiæ possunt se dimittere. Secus si quis eorum incidat in hæresim. num. 2. ratio. num. 3.*
4 *Purgatio est necessaria conuersanti familiariter cum hæretico.*
5 *Maritus cogitur ad vxorem redire, hæresi per ipsam abiurata & facta pænitentia.*
6 *Vxor potest dotem repetere & separari à uiro tenente concubinã.*

SINGVLARE CCXIII.

1 VXOR † maritum suum, nec econtrà, propria authoritate sine iudicio ecclesię propter crimen uel aliam causam dimittere nequit. cap. multorum. 35.q.6. cap. sæculares. 33. quæst. 2. cap. porro. de diuortijs. nullus enim in propria causa ius dicere potest, ut in rub. & nigro, in l. unica. C. ne quis in sua causa iudicet, uel ius sibi dicat. l. Iulia. ff. de iud. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. omni. iud. l. 9. tit. 4. par. 3. Sed fauore fidei statutum est, quòd si vxor lapsa sit in hæresim, uel econtrà, & mari-
2 tus † remanet fidelis, potest propria authoritate ab illa recedere. cap. de illa, de diuortijs. Gundiss. de Villa.

de

de hæret. quæst. 15. num. decimo, quia talis mutua cohabitatio est in contumeliam creatoris. Hæreticorum
3 conuersatio † & habitatio nimis periculosa est. cap. accusatus. §. ille quoque. de hæret. libro 6. tradit Francisc. Squilacen. de fide catho. cap. 13. nume. 3. ideo propter familiaritatem cum hæreticis oritur sinistra suspitio,
4 † & est necessaria purgatio. cap. inter solicitudines. de purga. cano. quia cum malo malus eris, & cum peruerso peruerteris. cap. diffinimus. 17. q. 2. cap. repellatur de accusa. & supra latissimè dictum. Sed abiurata hæresi
5 & facta pœnitentia, cogitur ad eam maritus † redire, per pœnitentiam macula iam sublata est. cap. ferrum. 50. distin. cap. quòd autem. 32. q. 1. omittendum nō est quod sing. dixit Rapha. Cuma. consil. 175. incip. Domina Andriola. in fin. quem sequitur Decius consil. 530.
6 incip. viso puncto. num. 4. quòd si maritus † tenet concubinam, potest vxor vel eius consanguinei petere separationem thori, & dotem repetere: & lucratur donationem propter nuptias, quod est satis notandum, ad quod est textus ubi docentes, in capitulo fin. de adulterijs.

SVMMARIVM.

1 *Vxor hæretica non gaudet priuilegijs concessis mulieribus dotatis.*

SINGVLARE CCXIIII.

1 VXor † hæretica non gaudet priuilegijs concessis mulieribus dotatis, de quibus in lege prima, & l. assiduis. C. qui potio. in pign. habe. ut habetur in l. j.

& in

& in authen.item priuilegium. C. de hæreti. Archid. in cap. 1. 4. quæst. 1. Bald. in rub. de priuile. doti. & Balbus, de dote. 11. parte. 3. membro. differentia. 21. Carrerius, de hæreti. §. nunc de pœnis. numero nono, ubi affirmat idem esse de beneficio Velleiani, & de Macedoniano, respectu filijfamilias hæretici, ideo sub hoc singulari multa in hoc crimine singularia referuntur.

FINIS.

